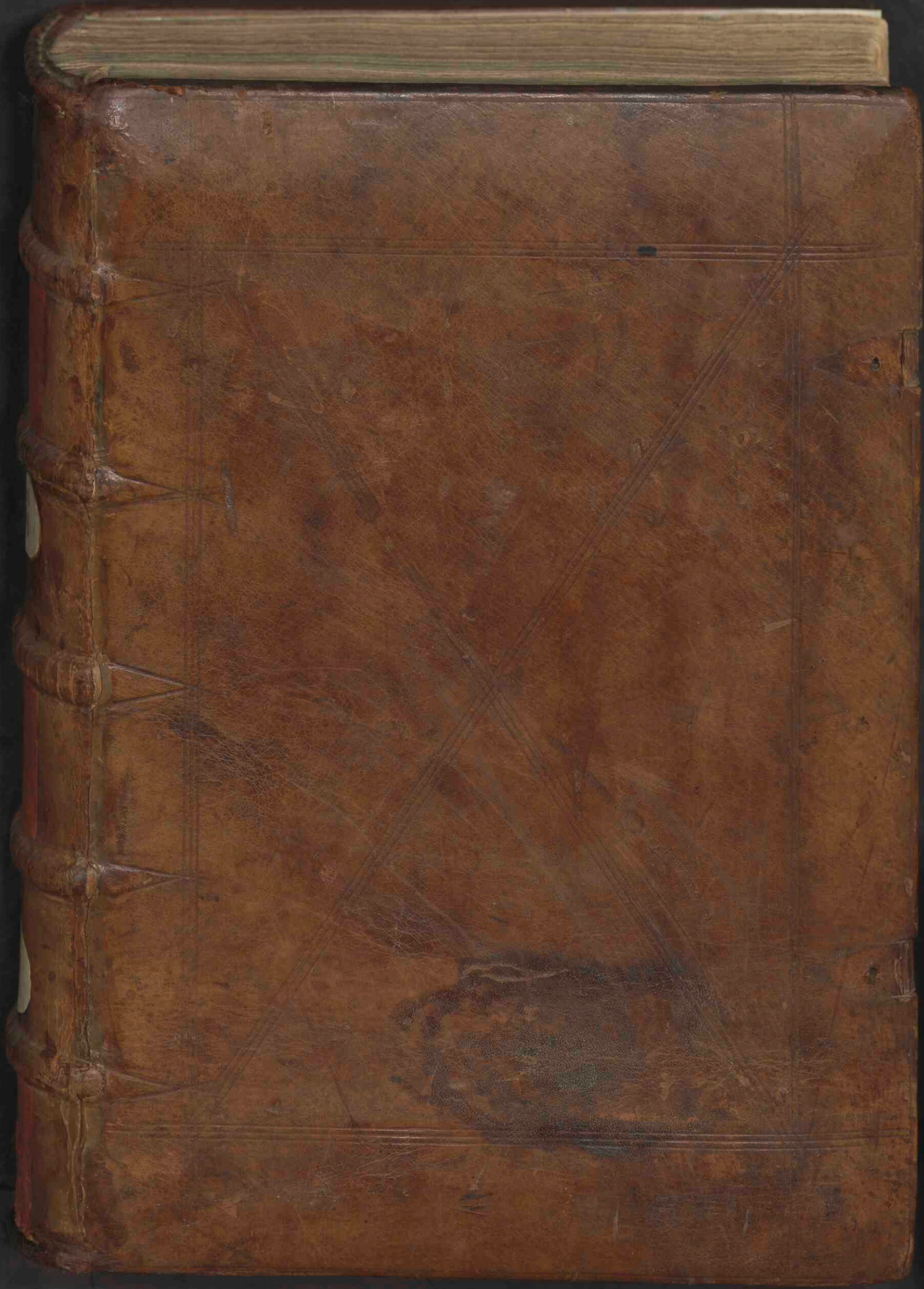

Didascalon magistri Hugonis de studio lege[n]di

<https://hdl.handle.net/1874/461483>

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
 - de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnode
 - de staartsnode
 - het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
 - the spine
 - the head edge
 - the fore edge
 - the bottom edge
 - the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

amputare. nisi studeat gad p portas sensuum irritamenta
vicioꝝ. quendam videlicet q̄i hostilē exercitū nō amittere
Quis em̄ dan assidue i trono iudicij resideat. q̄uis rixas
altricantiū cogitationū i desinentē oꝛponat. frustra utiq; i ob
servanda cūiū oꝛcordia desudat nisi eodem studio gad cui
tatē n̄raz p sensuū disciplinā muniat. ei hostilia vicioꝝ ag
mīa abstinentie p̄lio acriter feriat. vñ et scriptū ē. **G**ad ac
cinct⁹ p̄liabit aū eū. **T**unc ei vtilē dan oꝛt proditorū p̄fidiā
intrinsec⁹ vigilat. cū gad extrinsec⁹ occurrentes hostes ex
cludit. et expugnat **P**aus itaq; gad accingit. vt postmodū
fortit⁹ replicet. **G**ad proculdubio tūc se accingit. quādo se
suū dissolutōz p disciplinā restringit. tūc gad forti p̄lio oꝛ
micat. quādo desideria carnalia p carnis mortificatōz trū
cidat. **M**agna nāq; hostiū strages efficit. citi⁹q; odiosus
ille vicioꝝ exercitus in fugā ducitur. cum sensus corpis
p disciplinā ab euagatione restringitur. et appetitus car
nis p abstinentiā a voluptate refrenat. **I**n hunc itaq; mo
dum vt om̄es expiri possim⁹. dan ciuitatē n̄ram componit
intrinsecus. gad munit extrinsecus.

Assistunt autē et eis fr̄es sui nō segnes q̄oꝛ ad aux
lia ferenda. neptali intus. cum dan i cūiū pace cō
ponēda. aser extius cū gad i violentia hostiū ex
pugnāda. **G**ad itaq; et aser vigilat oꝛt hostes. dan et neptali
solliciti sunt circa ciues **H**inc ergo dan minatur. illinc
neptalim blanditur. **D**an terret minis. neptalim fouet pro
missis **I**lle periunt malos. iste remunerat bonos **V**nus ter
rore gehenne corda perterreret. alter spe felicitatis eterne
animos demulcet. **Q**uantū ergo putas neptalim iste dans
eloquia pulcritudinis fratrem suum in tali negotio adiu
uat. qui animas auditorum dulcedine eloqui sui pene abs
q; mora quo vult inclinat. **A**diuuat et aser exterius nichil
ominus fratrē suum. muniuntq; ambo ciuitatē contra hosti
um i cursū. **H**ic lat⁹ vnus protegit. ille alter defēdit. **G**ad

certat in dextro. aser dimicat i sinistro. gad insidiatur mūdi
hui⁹ prosperitas. aser vero psequitur mūdana aduersitas
S aser hosti suo facile illudit dū p̄tē q̄ tūc alta patiētie
rupe munita asp̄icit. et iccirco de tuto statōis loco. hostes
suos tam māniter q̄ ab imo reluctātes. deridet et desp̄icit
Vñ sic vt eū hostes sui sua impuḡtōe nō tam verēt. q̄ triū
phā oꝛi assidue materiā mistrēt. hinc ē q; sp̄etis suis ipuḡ
toribus mūdams videlicet aduersitatib⁹ in fr̄is sui p̄secuto
res. carnales sc̄z delectatōes tot⁹ effertur. et eos magna
anauer̄sioe psequit⁹. **T**ant⁹ autē froz impuḡtores gad subi
to inuadit. cū ei se aser in p̄lii sui certamiē adiūgit. vt om̄s
absq; mora ad fugā se ducāt. cū nec ad horā q̄oꝛ vicissim
sibi fr̄ib⁹ auxiliū ferentib⁹ resistere audeāt. **V**erū utiq; aie
hostes carnales sūt delectatōes **S** q̄s q̄so loc⁹ prauē de
lectationi inter tormēta relinq̄tur. que iste n̄r aser ap̄t deū
nō solum patienter ferre. s; etiā ardentē appetere oꝛproba
tur. **O** q̄ recte aser. id est beat⁹ d̄r. sc̄dm illā d̄ni sententiā
Beat⁹ qui p̄secutōz patiūtur p̄pter iusticiā. **Q**uis illō d̄nicū
p̄ceptum. dimittite et dimittet vobis tam magnifice imple
ri potuit. quis tam facile/quis tam ex corde illatas sibi in
iurias ignoscere valuit. q̄ qui de corpis sui cruciatib⁹ ex
ultare magis q̄ oꝛristari didicit. vt quid em̄ inimicos non
diligat⁹ cur eis libenter nō indulgeat. qui hoc ei infuerunt
quod desiderat **M**agis itaq; q̄ suo corpi suis miseretur p
secutoribus. vt sit iterum atq; iterum beatus **B**eat⁹ em̄ mi
sericordes. quomaz ip̄i misericordiā oꝛsequēt. **O** virū glori
osum. **O** terq; quaterq; beatum. **B**eat⁹ propter iusticie
esuriem. beatus propter voluntariam passionem. beat⁹ p̄
ter mansuetudinem. beatus propter misericordie compassi
onem. **S**icut em̄ beat⁹ qui esuriunt et sitiunt iusticiam. si
cut beati qui p̄secutōz patiunt⁹ ap̄t iusticiā. sic nichilomin⁹
b̄i mites. b̄i m̄cōdes. et hic n̄r aser vt sit veracit⁹ multipli
cit⁹q; br̄is iusticiā ardēt sitiēs ap̄t ip̄as libent⁹ patiē nesciēs

F. fol.
106

RARIORA

Cm

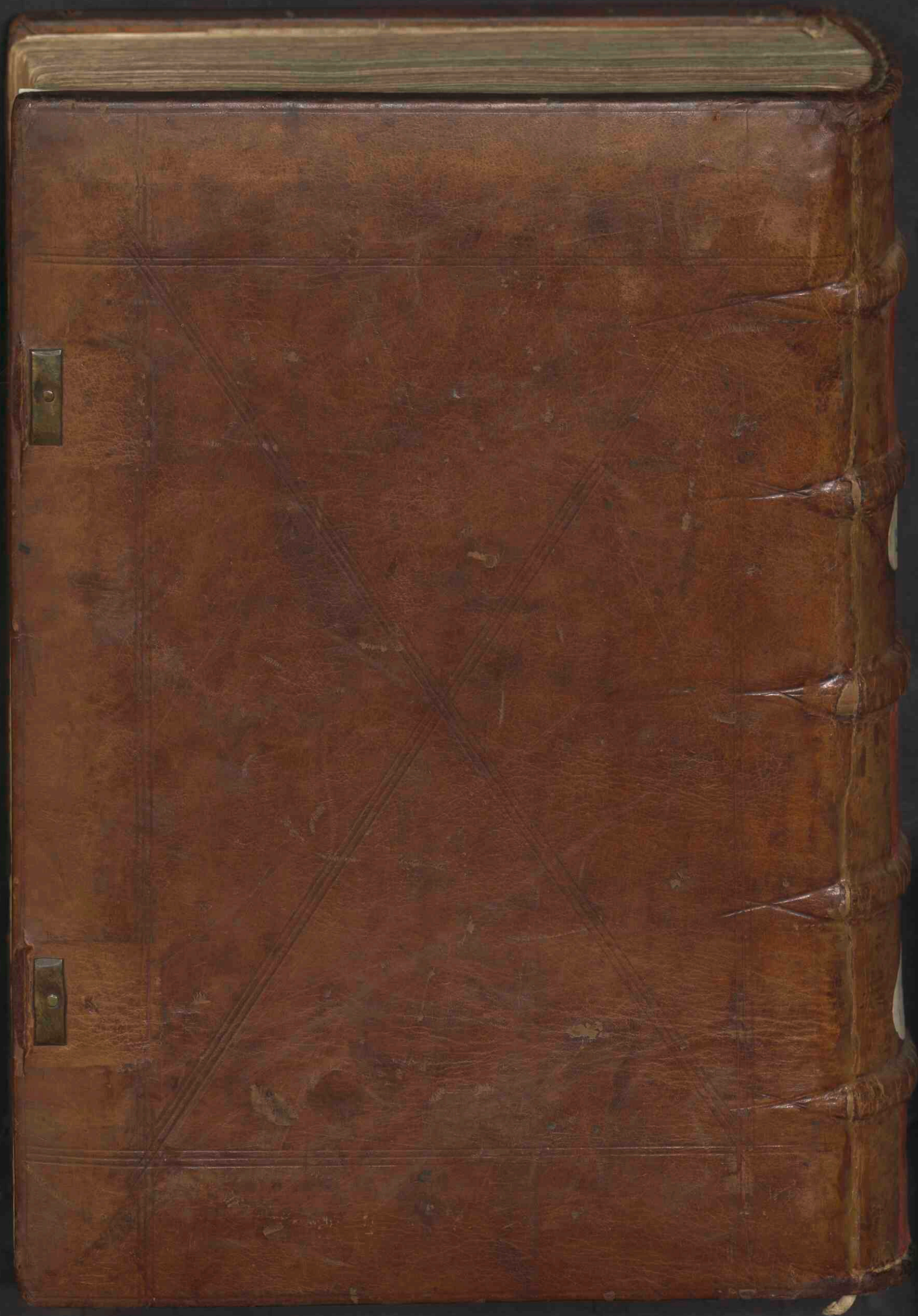
Cm

Cm

Cm

Miscellanea Theologica

Folio n°. 106.

324. **Hugo a S. Victore**, Opera. [Straatsburg, drukker van den
Henricus Ariminensis niet na 1475]. 2°. F. 2°. 106

Type 1. — HC* 9022. — BMC I p. 78. — MMW II 765. — Pr. 313. —
246 bln. (bl. 245, 246 (beide □) ontbreken).

Op bl. 1a: „Pertinet ad Carthusienses prope traiectionem“. — Zie over deze
verzameling: B. Hauréau, Les oeuvres de Hugues de S. Victor, p. 207
(Paris 1886), en over het jaar van uitgave: Collijn, Katalog der Inkunabeln
der kgl. Universitäts-Bibliothek zu Uppsala (1907) 738. — In oorspr. led.
band, waaraan de sloten ontbreken. — In den catalogus van 1608.

Ptinet ad Carthuf ppe tractat

N. 6. C

(black)

Read 245 on 246 on the

Incipiunt capitula septem librorum didascalon magistri hugonis prioris sancti victoris. Et primo libri primi de studio legendi/duo sunt principalia quibus ad scienciam quisque instruitur capitulo primo. folio primo.

Liber primus de origine artium. ca. ij. fo. eodem

¶ Et studium sapientie philosophia sit. c. iij. fo. ij.

De triplici vi anime et solum hominem ratione perditum. c. iij. fo. eo.

Que res ad philosophiam pertinent. c. v. fo. iij.

De ortu theorie/practice medicine. c. vj. fo. eo.

De tribus rerum maneribus. c. vij. fo. iij.

De mundo supralunari et sublunari. c. viij. fo. eo.

In quo homo similis sit deo. c. ix. fo. v.

De tribus opibus. c. x. fo. eo. Quid sit natura. c. xi. fo. vj.

De ortu logice. c. xij. fo. eo.

Recapitulatio supradictorum. c. xij. fo. vij.

Capitula libri secundi.

De discretione artium. c. j. fo. vij.

In quibus partibus diuiditur philosophia. c. ij. fo. viij.

De theologia. c. iij. fo. eo. De mathematica. c. iij. fo. eo.

De quaternario anime. c. v. fo. ix. De quaternario corporis. c. vj. fo. f.

De quaternario. c. vij. fo. eo. De arithmetica. c. viij. fo. eo.

De musica. c. ix. fo. eo. De geometria. c. x. fo. eo.

De astronomia. c. xi. fo. eo. De arithmetica. c. xij. fo. f.

De musica. c. xij. fo. eo. De geometria. c. xij. fo. eo.

De astronomia. c. xv. fo. eo. Dissociatio quaternarii. c. xvj. fo. xij.

De physica. c. xvij. fo. eo.

Quid sit proprium vniuscuiusque artis. c. xvij. fo. eo

Collatio supradictorum et diuisio theorie. c. xix. fo. xij.

Diuisio practice. c. xx. fo. eo

Diuisio mechanice in septem species. c. xxj. fo. eo

Prima lanificium. c. xxij. fo. xij. Secunda armata c. xxij. fo. eo

Tercia nauigatio. c. xxij. fo. eo. Quarta agricultura. c. xxv

Quinta venatio. c. xxvj. fo. xv fo. eo.

Sexta medicina. c. xxvij. fo. xv.

Septia theatrica. c. xxviii. fo. eo. De logica. c. xxix. fo. xvi.

De gramatica. c. xxx. fo. eo. De rōe differēdi. c. xxxi. fo. eo.

Capitula libri tercij.

De ordine et modo legendi. c. i. fo. xvij.

De auctoribus artium. c. ii. fo. eo.

Que artes precipue legende sint. c. iii. fo. xviii.

De duobus generibus scripturarum. c. iiii. fo. eo.

De artium coherencia. c. v. fo. xx.

Unicuique artu quod suum est tribuendum. c. vi. fo. eo.

Quid sit necessarium studio. c. vii. fo. xxi.

De ingenio hic ad naturam. c. viii. fo. eo.

De ordine legēdi. c. ix. fo. eo. De mō legēdi. c. x. fo. eo.

De meditatioe. c. xi. fo. xxi. De memoria. c. xii. fo. eo.

De disciplina. c. xiii. fo. eo. De humilitate. c. xiiii. fo. eo.

De studio querendi. c. xv. fo. xxii.

De quatuor reliquis preceptis. c. xvi. fo. eo.

De quiete. c. xvii. fo. eo. De scrutinio. c. xviii. fo. xxv.

De paritate. c. xix. fo. eo. De epilio. c. xx. fo. eo.

Capitula libri quarti.

De studio diuinorum scripturarum. c. i. fo. xxv.

De ordine et numero librorum. c. ii. fo. xxvi.

De auctoribus diuinorum librorum. c. iii. fo. eo.

De bibliotheca. c. iiii. fo. xxvii. De mēptibus. c. v. fo. eo.

De auctoribus noui testamenti. c. vi. fo. xxviii.

Quid sit apocriphum. c. vii. fo. eo.

Ratio diuinorum librorum. c. viii. fo. eo.

De nouo testamento. c. ix. fo. xxx.

De canonibus euangeliorum. c. x. fo. eo.

De canonibus conciliorum. c. xi. fo. eo.

Quatuor esse principales sinodos. c. xii. fo. eo.

Qui bibliothecas fecerunt. c. xiii. fo. eo.

Que scripture sunt autentice. c. xiiii. fo. eo.

Que sunt apocribpe scripture. c. xv. fo. xxxij.

Ethimologie quedā ad lectionē ptinentiū. c. xvi. fo. xxxij.

Capitula libri quinti.

De quibusdam sacre scripture pprietatibus. c. i. fo. xxxij.

De triplici intelligentia. c. ij. fo. eo.

Quod res etiā significet in diuina scriptura. c. iij. fo. xxxij.

De septem regulis. c. iiii. fo. eo.

Quid studiū impediat. c. v. fo. xxxvj.

Quid sit fructus diuine lectionis. c. vi. fo. xxxvij.

Quomō legenda sit scriptura diuina ad correctōem morū. c. vii. fo. eo.

Lectionē esse incipientiū. opus pfectoz. c. viii. fo. xxxviii.

De quatuor gradibus. c. ix. fo. eo.

De tribus generibus lectoz. c. x. fo. xxxix.

Capitula libri sexti.

Quomodo legenda sit sacra scriptura a querentibus sciētiā in ea. c. i. fo. xxxix.

De ordine qui est in discipulis. c. ij. fo. xxxix.

De historia. c. iij. fo. eo.

De allegoria. c. iiii. fo. xxxxi.

De tropologia et moralitate. c. v. fo. xxxxv.

De ordine librorum. c. vi. fo. eo.

De ordine narzationis. c. vii. fo. xxxxvi.

De ordine expositionis. c. viii. fo. eo.

De littera. c. ix. fo. eo.

De sensu. c. x. fo. eo.

De sententia. c. xi. fo. xxxxvii.

De modo legendi. c. xii. fo. xxxxviii.

De meditatione pretermittendū. c. xiii. fo. eo.

Diuisio philosophie continentiū. c. xiiii. fo. eo.

De magica et paribus eius. c. xv. fo. xxxix.

Capitula libri septimi.

De tribus dieb2 pro ea q in meditātōe constat speculatio

rerum et post lectionem secunda, c. 1. fo. l.
De immensitate. c. ij. fo. eo.
De multitudine. c. iij. fo. eo.
De magnitudine. c. iij. fo. l.
De pulcritudine. c. v. fo. eo.
De dispositione temporum. c. vi. fo. luj.
De ordine qui in vna quaque re consideratur secundum congruam dispositionem partium. c. vii. fo. eo.
De motu. c. vii. fo. luj.
De specie. c. ix. fo. lv.
De his que rara sunt. c. x. fo. eo.
De his que sunt mirabilia. c. xi. fo. eo.
De colore. c. xi. fo. lvj.
De qualitate. c. xii. fo. eo.
De utilitate. c. xiii. fo. lvij.
De tribus similibus. c. xv. fo. eo.
Quod trinus deus et vnus. c. xvi. fo. lxij.
De tribus diebus inuisibilis lucis. c. xvi. fo. lxvi.
Tractatus antedicti hugonis de anima xpi.
Tractatus eiusdem de laude caritatis.
De contemptu mundi.
Idem quo studio orandus sit deus. et de diuersis orationum affectibus.
Tractatus hugonis de lija et rachel vxoribus iacob et de concubinis eius bala et zelfa et filius eius et filiabus.

Incipiunt capitula sequentis operis magistri hugonis prioris
sancti victoris de sententijs vel assertionibus in quibus daz
verbis diuinis et rerū naturis.

De quatuor voluntatibus in xp̄o. c. 1. fo. 1.

De triplici compassione. c. 11. fo. 11.

De tribus generibus meditationū. c. 11. fo. 111.

De quibusdam versiculis psalmiste. c. 111. fo. 111.

De primo psalmo. Beatus vir zc. fo. eo.

De secundo psalmo Dñs dixit ad me zc. fo. eo.

De quarto psalmo. Signatum est super nos zc. fo. eodem.

De quinto psalmo Perdes om̄es qui locūtur zc. fo. eo.

De .ix. psalmo. Qm̄ fecisti iudiciū meū zc. fo. vii.

De .x. psalmo. Oculi eius in pauperem respiciūt zc. fo. ix.

De .xi. psalmo. Vana locuti sunt vnus quisqz zc. fo. eo.

De .xii. psalmo. Viam pacis non cognouerunt zc. fo. eo.

De .xv. psalmo. Pronidebam dominū zc. fo. xi.

De .xvi. psalmo. Auribus p̄cipe dñe orationē meā zc. fo. xi.

De .xvii. psalmo. Diligam te domine zc. fo. xii.

De .xxii. psalmo. Dulcis et rectus dominus zc. fo. xvi.

De .xxv. ps. Qm̄ miscdia tua ante oculos meos ē zc. fo. xvi.

De .xxvi. psalmo. Vt videam voluntatem dñi zc. fo. xvii.

De .xxx. psalmo. Quom̄am fortitudo mea zc. fo. eodem.

De .xxxii. psalmo. dominus dissipat consilia gentiū zc. fo. eo.

De .xxxiii. psalmo. Iudica domine nocentes meos zc. fo. eo.

De .xxxvi. psalmo. Expecta dñm et ora eum zc. fo. xix.

De .xxxvii. psalmo. Putruerunt et corrupte sunt zc. fo. xx.

De .xxxviii. psalmo. Notū fac mihi dñe finē meū zc. fo. xxi.

De .xxxix. psalmo. Multa fecisti tu dñe de2 me2 zc. fo. eod.

De .xl. psalmo. Et si ingrediebatur vt videret zc. fo. eod.

De .xli. psalmo. Quēadmodū desiderat ceruus zc. fo. xxii.

De .xlii. psalmo. Iudica me deus zc. fo. xxvi.

De .xliii. psalmo. Declinasti semitas n̄ras zc. fo. xxvi.

De .xlv. psalmo. Deus in medio eius nō amcuebit zc. fo. eo.

De. l. psalmo. Misere mei deus 2c. fo. xxviij.
De. lxxvj. psalmo. Nunc continebit in ira sua 2c. fo. xxviiij.
De. lxxxiiij. psalmo. Quoniam loquitur pacem in plebem suam 2c. fo. eo.
De. c. xxviij. ps. Confitebor tibi in directioe cordis 2c. fo. eo.
De. c. xxvij. psalmo. Psallite domino in cithara 2c. fo. xxx.
De. lxxviiij. psalmo. Mirabilis deus in sanctis suis 2c. fo. eo.
De. c. xxxij. psalmo. Ecce quod bonum 2c. fo. xxxij.
De. xxij. psalmo. Bonum est confiteri domino 2c. fo. eo.
De. c. xij. psalmo. Exortum est in tenebris lumen 2c. fo. eo.
De. c. xxviij. psalmo. Lucerna pedibus meis 2c. fo. eo.
De eo quod scriptum est. Dum medium silentium teneret omnia 2c. c. v. fo. e.
De duabus scolis. c. vij. fo. xxxij.
Quia precepta dei multis nominibus significantur. c. vij. fo. eo.
De his qui in lege amulant vel stant vel declinant. c. viij. fo. eo.
De tribus viis. c. viij. fo. eo.
De eo quod scriptum est. Debitor es sum domino carni 2c. c. ix. fo. xxxiiij.
De duplici vel triplici contemplatione dei. c. x. fo. eo.
Quia omnia hominem et cruciant. et exercent. c. xi. fo. xxxv.
Quia verbum solum bonum anime est. c. xij. fo. eo.
Quia scia et cura dupliciter deo attribuuntur. c. xiiij. fo. eo.
De duabus partibus concupiscentie humane. c. xiiij. fo. xxxvi.
De tribus gradibus abstinentie. c. xv. fo. eo.
De mutabilitate pilati. c. xvi. fo. eo.
De duplici humilitate. c. xvij. fo. eo.
De duplici superbia. c. xviii. fo. eo.
Quid vere sit homo. c. xix. fo. eo.
De tribus spiritibus. c. xx. fo. xxxvii.
De dilecto et dilectione anime. c. xxi. fo. eo.
De eo quod scriptum est. Venite ad me omnes qui laboratis. 2c. c. xxiij. fo. e.
De duabus portis mortis. c. xxiiij. fo. eo.
Quomodo malus homo vivat. c. xxv. fo. eo.
De duplici fine et medio. c. xxvi. fo. eo.
De nubibus et montibus. c. xxvij. fo. xxxviii.

Quid sit vñ de magnis malis. c. xxvij. fo. xxxvij.
De laude compassiōis. c. xxvij. fo. eo,
Quare bestie crucientur que culpā nō habent c. xxix. fo. eo.
Quomodo homo a deo recessit et quō redit. c. xxx. fo. eo.
Quomodo homo male se et sua diligit. c. xxxi. fo. eo,
De itinere triū dierū. c. xxxij. fo. eo.
Quō deus cibus et potus dicitur. c. xxxij. fo. xxxix.
Quia ea que dei sunt incorpalia sunt. c. xxxij. fo. eo.
Quia et sua et aliena ordīat deus. c. xxxv. fo. eo,
De maria et xpō et patre. c. xxxvj. fo. eo.
De septem modis suscepciōis diuine. c. xxxvij. fo. eo.
De exercitiis. c. xxxvij. fo. xl.
De triplici fructu lectiōis. c. xxxix. fo. eo.
De duplici fructu ieiunij. c. xl. fo. eo.
De fructu laboris. c. xli. fo. eo.
Quare damnentur qui actualiter nō peccauerūt. c. xli. fo. eo.
De iudicio veri et boni. c. xli. fo. xli.
Quia verbū naturam assumpsit nō psonam et quia vna psona ē
assumens et assumptū. c. xli. fo. xlvj.
Quia omne cor pronū est ad emendandam estimationem suā
c. xlv. fo. xlvj.
De stulto et iusto. c. xlvj. fo. eo.
Quia in sensu bonū hominis nō est. c. xlvj. fo. eo.
Si pares sint potestas dei et voluntas. c. xlvij. fo. eo.
Epistola hugonis ad iohannem apostolatā quondam hispa
liensem archiepiscopum. c. xlix. fo. xlvij.
De vñione spūs et corporis. c. l. fo. l.
Quia gñal p̄dicatio deū deceat. p̄ticularis hoies c. li. fo. liij.
Sermo de eo quō ihesus ascendit in templum annoꝝ xij. c.
li. fo. liij
De sapientia et malicia. c. liij. fo. eo.
De lectulo et ferculo salomonis. c. liij. fo. eod.
De pace et bellis xpianorū. c. lv. fo. lv,

R Deus rationalis creature bonū est. c. lvi. fo. lv,
De triplici exercitatione. c. lvij. fo. eo.
R elementū duobus modis dicitur. c. lvij. fo. lvi,
De trinitate vniuersitatis. c. lxi. fo. eo,
Tria sunt in originali peccato. c. lxi. fo. eo.
Quomodo querendus est xp̄us. c. lxi. fo. eo.
Quare et qualiter deus per scripturā hominis foris loquitur. c. lxij. fo. eo.
Quot modis deus cum homine esse dicitur. c. lxij. fo. lvij.
De progressionibus cognitionis. c. lxij. fo. eod.
R quatuor modis animus agenda tractat. c. lxv. fo. eo,
Quid clament quotidie peruersi. c. lxvij. fo. eo.
De dissimili operatione dei. c. lxvij. fo. eo.
De iudicio hominis et dei. c. lxix. fo. lvij,
De quatuor debitoribus. c. lxix. fo. eod.
De virtute virtutū. c. lxxi. fo. lxi.
De impedimento cognitionis. c. lxxi. fo. eod.
De tribus motibus in homine. c. lxxij. fo. eo.
Que duo sunt in vocibus et rebus et mentibus et humano corpore
c. lxxij. fo. lx.
De duplici sensu. c. lxxv. fo. eodem.
De sapientia. c. lxxvj. fo. eodem.
De duplici sapientia. c. lxxvij. fo. eodem.
De obedientia. c. lxxvij. fo. eodem.
De malo et peccato. c. lxxix. fo. lxi.
De motu voluntatis incidens capitulum.
De duobus denariis. c. lxxx. fo. lxij.
De eo qui bonū vel malū facit. c. lxxxj. fo. lxij.
De naturē hominis comprobatione. c. lxxxij. fo. eod.
De egressu et regressu sapientie. c. lxxxij. fo. eod.
Quid sit pater luminū. c. lxxxij. fo. eo.
Mysteriū de simeone. c. lxxxv. fo. eod.
Quomodo sapientia parturiebatur. c. lxxxvj. fo. eod.,
De origine aspirationum. c. lxxxvij. fo. eod.

De quinque iugis. c. lxxvii. fo. lxxiiij.
De domino muliere et diabolo. c. lxxxix. fo. eod.
Quid sit babilon et vnu et alteru in ea. c. xc. fo. lxxiiij.
Quod non transmutatur deus ex eo quod ipse est. c. xcj. fo. eod.
De pater noster. c. xcij. fo. eo.
Mysterium de forma celi et terre. c. xciiij. fo. eod.
De serie typi et affectu typali et quod sit munda actio. c. xciiij. f. e.
De desiderio iusticie et fructu eius. c. xcvi. fo. eod.
De sacramento corporis christi. c. xcvi. fo. eod.
De duplici gloria regis salomonis. c. xcviij. fo. eod.
De gloria et pena corporis humani. c. xcviij. fo. lxx.
Quid significat quod moyses intus deum et populum mediator fuit.
c. xcix. fo. eodem.
Quid est dicere ve soli. c. c. fo. eodem.
De diuisione et vniione caritatis et iniquitatis. c. c. fo. eo.
De triplici operatione philosophie. c. c. fo. lxxi.
De triplici eruditione et duplici operatione spiritus. c. c. fo. e.
Quid sit dicere noua et vetera etc. c. c. fo. eod.
Quid est quod ioseph fratribus suis prohibuit ne contenderent in via. c. cv. fo. eodem.
Quod virtus et veritas simul esse volunt. c. cvj. fo. eod.
De duplici amore. c. cvj. fo. lxxiij.
De quatuor humoribus. c. cvij. fo. eodem.
De duplici voluntate in christo. c. cx. fo. eodem.
Quod christus in homine mundicie et humilitatis dat exemplum. c. cx. f. e.
De tribus generibus hominum. c. cxj. fo. lxxiiij.
Quomodo christus solus dixit pater meus. c. cxij. fo. eo.
Quod caro iumentum sit spiritus. c. cxij. fo. eo.
Quid sit fauus distillans. c. cxiiij. fo. eo.
De occultis et manifestis. c. cxv. fo. eo.
De duplici vita et morte. c. cxvi. fo. eo.
Altricatio inter deum et diabolum. c. cxviij. fo. eo.
Quare idem deus et homo. c. cxviij. fo. lxx.

Quare ihūs in via euntibus faciē abscondit. c. cxx. fo. lxx.
de duabus ciuitatibus et de duobus regibz c. cxx. fo. lxx.
de officio et potestate prelatoz. c. cxxi. fo. lxxi.
de tribus crucibus. c. cxxi. fo. lxxi.
de duplici vetustate. c. cxxii. fo. lxxii.
de duplici oleo c. cxxiii. fo. eod.
Quare xpūs ovis dicitur. c. cxxv. fo. eod.
de duplici vita et sensu anime c. cxxvi. fo. eod.
de duobus que in peccato sunt c. cxxvii. fo. eod.
de tribus que in penitentie sunt c. cxxviii. fo. lxxiii.
de conscientia et fama c. cxxix. fo. eod.
de spiritu dñi et spiritu mundi c. cxxx. fo. eod.
Quid sit qđ dictum est ad abraham ep̄i de terra tna. c. cxxxi.
fo. lxxv.
de eo qđ scriptum est ve vobis diuites qui habetis nūc cō
solationem vestram c. cxxxii. fo. lxxvi.
Quod modis fiat recordatio preteritoz maloz ca. cxxxiii.
fo. lxxvii.
Vnde viciū origīnem trahat. c. cxxxiiii. fo. eo.
de tribus tyrannibz c. cxxxv. fo. eod.
de vija homis. c. cxxxvi. fo. eodem.
de penitencia dei et cautela. c. cxxxvii. fo. lxxix.
de corde et delectatōe et cogitationibz. c. cxxxviii. fo. eo.
de duabus vjis. c. cxxxix. fo. eod.
de sapientia mundi et sapientia dei c. cxli. fo. lxxx.
de eo qđ scriptū est. que est ista q̄ ascendit zc. c. cxli. fo. eo.
de misericordia et veritate. c. cxlii. fo. lxxxi.
Quid intersit inter virtutem et iusticiam. c. cxliii. fo. lxxxii.
de iusticia. c. cxliiii. fo. eo.
de lectulo et ferculo salomonis. c. cxlv. fo. lxxxiii.
de natura et gracia et deo. c. cxlv. fo. eod.
de superbia et humilitate. c. cxlv. fo. eod.
de contemplatione. c. cxlv. fo. lxxxiii.

De tribus gradibus fidei. c. cxlix. fo. lxxxiij.
De eo qđ scriptū est. caritas nunq̃ excidit. c. cl. fo. eo.
De igne. c. clj. fo. eod.
De theophania. c. clj. fo. eod.
Quare conscientie hominū velati sunt. c. cliij. fo. lxxxv.
De quinq̃ septem. c. cliij. fo. eod.
De trina refectione. c. clv. fo. lxxxvij.
Quid significat qđ scriptū est melior est iniquitas viri qđ
benefaciens mulier. c. clvj. fo. eod.
De servitute dei. c. clvj. fo. lxxxix.
De septem idijs. c. clvij. fo. eod.
De eo qđ scriptū est. qđsi ortus voluptatis zc. c. clix. f. xc.
De confirmate xpi. c. clx. fo. eod.
De psalmo. xliij. c. clxj. fo. xcj.
De spiritu mittendo. c. clxij. fo. eod.
De cognitione veri. c. clxij. fo. eod.
Cur filius rogat patrem. c. clxij. fo. eod.
Mysterium cathedre. c. clxv. fo. eod.

Et sic est finis registri libri
sententiarū vel assertionū zc.

7
Incipit didascalon. magistri hugonis. de studio legēdi.
Duo esse precipua quibz ad scientiā quisqz instruitur .i.

De precipue res sunt quibz quisqz ad sciē
tiam instruitur. videlicz lectio. meditatio.
e quibus lectio priorē in doctrina obtinet
locum. et de hac tractat liber iste. dando
precepta legendi. Tria aut sunt precepta
magis lectōm necessaria. Primum ut sciat
quisqz qd legere debeat. scd; quo ordine legere dbeat id ē
quid prius. quid postea. tertium quomodo legere debeat.
De his tribus p singula agitur in hoc libro. Instruit aut
tam seclarium q̄ diuinarum scripturarum lectorem. vnde
et in duas partes diuiditur. quarum vnaqueqz tres habz
distinctiones. In prima parte docet lectorez artium. in ses
cunda diuinum lectorem. Docet aut hoc modo. ostenden
do primum. quid legendum sit. deinde quo ordine. et quo
modo legendum sit. Ut aut scri possit. quid legendū sit.
aut quid precipue legēdum sit. i prima parte primum enu
merat originem omnium artium. deinde descriptionem. et
particionez earum. id est quomodo vnaqueqz contineat aliā.
vel contineatur ab alia. secans philosophiā a summo vsqz
ad vltima membra. Deinde enumerat auctores artium. et
postea ostendit que ex his videlicet artibus precipue legen
de sint. Deinde etiam quo ordine. et quomodo legēdum
sint apit. Postremo legentibus vite sue disciplinam prescri
bit. et sic finitur prima pars. In secunda pte determinat
que scripte diuine appellande sint. deinde numerum et or
dinem diuinorū librorū et actores eorū. et interpretationes
nominum. Postea agit de quibusdam proprietatibus diuine
scripture. que magis sunt necessarie. Deinde docet quali
ter legere debeat sacram scripturam. is qui i ea correptōz
morum suorū/ et formam viuendi querit. Ad vltimū docet

illum qui propter amorem scientie eam legit. et sic secunda quoque pars finem accipit.

Liber primus de origine artium .ca. ij.

Omnium expetendorum prima est sapientia. in qua perfecti boni forma consistit. Sapientia illuminat hominem ut seipsum agnoscat. qui ceteris similis fuit. cum se pre ceteris factum esse non intellexit. Immortalis quippe animus sapientia illustratus respicit principium suum. et quare sit inde coram agnoscit. ut extra se quicquid querat. cui quod ipse est satis esse poterat. Scriptum legit in epode apollinis. noticelicon id est nosce teipsum. quare mirum homo si non originis sue immemor esset. omne quod mutabilitati obnoxium est. quod sic nihil agnosceret. Probata apud philosophos sententia. animam ex cunctis nature partibus asserit esse compositam Et chymeus platonis ex diuina et indiuidua/mixtaque substantia. itemque eadem et diuersa. et ex utroque composita natura quo vniuersitas designatur. formauit. Ipsa namque et initia et quae initia consequuntur capit. quare et inuisibiles per intelligentiam rerum causas apprehendit. et visibiles actualium formas per sensum passionem colligit. secta quoque in orbem geminos motum glomerat. quare siue per sensum ad sensibilia exeat. siue per intelligentiam ad inuisibilia ascendat. ad seipsum rerum similitudines ibens regirat. et hoc est quod eadem mens quae vniuersorum capax est. ex omni substantia atque natura quo similitudinis representet figuram coaptatur. Pythagoricum namque dogma erat. similia similibus apprehendi. ut scilicet anima rationalis in si ex omnibus disposita foret. nullatenus omnia apprehendere posset. hinc quoque dicit quidam Tertiam tamen apprehendimus. cetera flammis humorem liquorem nostrum/spirabile flatu. Nec tamen estimare debemus viros in omni rerum natura picissimos. hoc de simplici essentia sensisse. quod vlla se partem quantitate distenderet. sed ut aptius mirabile eius demonstraret potentiam. dicebant ex omnibus naturis consistere. non secundum dispositionem. sed secundum dispositionis rationem. Neque enim hic rerum omnium similitudo aliunde aut extrinsecus

anime aduenire credenda est. sed ipsa potius eam in se. et ex se natua quadā potētia et ppria v̄tute capit. Nam sicut varro in p̄fitione dicit. nō oīs varietas extrinsec² rebus accidit. ut necesse sit quicq̄d variat̄. aut āmittere aliq̄d qd̄ habuit. aut aliquid aliud et diuersum extrinsec² qd̄ nō habuit assumere. Videm² em̄ paries extrinsec² adueniēte forma imaginis cui²libet similitudinē accipit. cū vero imp̄s for metallo figurā imprimit. ip̄m quide² nō extrinsec². s; ex ppria v̄tute et naturali habilitate aliud iam aliquid rēpsentare incipit. Sic nimirū mens rerū oīm similitudinē insignita. oīa eē dē/atq; ex oībus op̄positō² suscipe nō intēḡliter. s; virtualit̄ atq; potēcialit̄ cōtinere. Et hec ē illa nature nr̄e dignitas quā oīs eque naturaliter h̄nt. s; nō oīs eque nouer̄t. Nūm² em̄ corp̄is passiomb² cōsopit². et p̄ sensibiles formas extra semetip̄² abducat². oblitus ē qd̄ fuerit/et qz nil aliud fuisse se meminit. nil preter qd̄ videtur eē credit. Repatur aut̄ p̄ doctrinā ut nr̄am agnoscam² naturā. et ut discamus ext̄ nō q̄rere/qd̄ in nobis possum² inuenire. Sūmum igitur in vita solamē est studiū sapie. q̄ qui inuenit felix est. et q̄ possidet beatus.

¶ Et studiū sapientie philosophia sit .iii.

Primus oīm pitagoras studiū sapiētie philosophiam nūcupauit. Maluitq; philosophus dici. Nā antea sophi id est sapiētes vocabant̄. Pulcre quidē inquisitores veritatis nō sapiētes. s; amatores sapie vocat qz nimirū a deo latet omne verū. ut eius amore quātūlibet mēs ardeat. quantūlibet ad ei² inq̄sitō² assurgat. difficile tñ ip̄am ut ē veritatē cōphendere queat. Obiam aut̄ earū rerū q̄ vere eēnt sui²q; imutabilem subām sortirent̄/disciplinā cōstituit. Est aut̄ phia amor et studiū et amicitia qd̄amodo sapie. Sapie v̄o nō hui² q̄ i feramētis q̄bus daz. et i aliqua fabrilī scia noticiāq; versat̄. s; illi² sapie q̄ nulli² indiges. vni⁹ mens. et sola rerū primeua rō est. Est autē hic amor

sapientie intelligentis animi ab illa pura sapientia illuminatio. et quodammodo ad seipam retractatio atque aduocatio. ut videat sapientie studium diuinitatis et pure mentis illius amicitia. Nec igitur sapientia cuncto animarum generi meritum sue diuinitatis imponit. et ad propriam nature vim puritatemque reducit. Hinc nascitur speculationum cogitationumque veritas. et sancta puraque actuum castitudo. Quoniam vero humanis animis hic excellentissimum bonum proprie compatum est. ut vie filo quodam procedat oratio. ab ipsis anime efficientis ordiendum est.

De triplici vi anime. iiii.

Triplex omnino anime vis in vegetandis corporibus dependit. quarum una quidem vitam solum corpori subministrat. ut nascendo crescat. alendoque subsistat. Alia vero sentiendi iudicium prebet. Tercia vi mentis et ratione subnixata est. Quarum quidem prime id officium est. ut creandis. nutriendis. alendisque corporibus preesto sit. nullum vero prestat rationis sensusve iudicium. Nec autem herbarum atque arborum/et quicquid terre radicatus affixum tenet/secunda vero composita atque diuersa est/ac primam sibi sumens et in parte constituens/varium de quibus potest capere ac multiforme iudicium capit. Omne enim animal quod sensu viget. inde et nascitur et nutritur. et alitur. Sensus vero diuersi sunt et usque ad quatuordecim numerum crescunt. ita quicquid tantum alitur/non etiam sentit. Quicquid vero sentire potest/etiam alitur. ei prima quoque vis anime/nascendi scilicet atque nutriendi probatur esse subiecta. Quibus vero sensus adest. non tantum eas res capiunt formas quibus sensibili corpe feruntur presentem. sed abscedente quoque sensu/sensibilibusque sepositis/cogitarum sensum formarum imagines tenent. memoriamque faciunt. et prout quodque animal valet/longius breuiusque custodit. Sed eas imaginatioes confusas atque inuidentes sumunt ut nichil ex earum diuersitate ac oppositioe efficere possint. atque ideo meminissemus quidem nec eque omnia. Amissam obliuionem recolligere ac reuocare non possum. Futuri vero huius

nulla cognitio est. Sed vis anime tercia. que secū priores alendi ac sētiēdi trahit. hisq; velut famulis atq; obedientibus utit. eadem tota in rōne cōstituta. ea q; vel in rex p̄sentium firmissima cōclusionē. vel in absentiu intelligentia. vel in ignotoꝝ inquisitione versat. **H**ec t̄m hūano generi p̄stato est. que non solum sensus imaginationesq; p̄fectas. et nō inconditas capit. sed in pleno actu intelligentie qd̄ imaginatio sugges sit explicat atq; cōfirmat. **I**taq; ut dictū est huic diuine nature. nisi ea tantū in cognitōne sufficiūt que subiecta sensibus cōprehendit. verū etiā ex sensibilibus imaginatione cōcepta. et absentib; rebus nomīa m̄dere p̄t. et qd̄ intelligentie ratione cōprehendit. vocabuloꝝ quoq; positōnibus apit. **I**llud quoq; ei nature p̄prium est. ut p̄ ea que sibi nota sunt. ignota vestiget. **E**t non solū vnūqd̄q; an sit sed quid sit. etiā et quale sit. necnon et cur sit. optet agnoscere. quā triplicem. aīme vim sola ut dictū est hominū natura sortita est. **C**ui; anime vis intelligentie motibus non caret. q; in his quatuor p̄prie vim rōnis exercet. **N**ut em̄ aliquid an sit inquirat. aut si esse cōstiterit. quid sit addubitat. qd̄ si etiam v̄tusq; scientiā ratione possidet. quale sit vnūquodq; ratōne vestigat. atq; in eo cetera accidentium momenta p̄quirat. **C**uius cognitio cur ita sit querit. et ratione nichilomin; vestigat. **C**um igitur hic actus sit humani animi ut semper in p̄sentium cōprehensione. aut in absentium intelligentia. aut in ignotoꝝ inquisitione atq; inuentione versetur. **D**uo sunt in quibus omnē opam vis anime raciocinantis impendit. **V**nū quidem ut rerum naturas inquisitionis ratione cognoscat. alter; vero ut ad scientias prius veniat. qd̄ post grauitas moralis exerceat.

Que res ad philozophiam p̄tinent.
Ed ut video inextricabilem iam ipso loquēdi ordine laborinthū incidimus. vbi nobis nō p̄plexus sermo. sed res obscura difficultatē pariat. **Q**uia em̄ d̄ studio

sapientie loqui suscepimus. idq; solis hominibus quodam nature privilegio competere attestati sumus. consequenter nunc omnium humanorum actuum moderatricem quandam sapientiam posuisse videmur. Si enim brutorum animalium natura quod nullo regitur rationis iudicio. motus suos secundum solas sensuum passiones diffundit. et in appetendo seu fugiendo aliquid. non intelligentie utitur discretionem. sed ceco quodam carnis affectu impellitur. restat ut rationalis anime actus ceca cupiditas non rapiat. sed moderatrix semper sapientia precedat. Ad si verum esse ostenderit. iam non solum ea studia in quibus vel de rerum natura/vel disciplina agitur morum. verum etiam omnium humanorum actuum. seu studiorum rationes non incongrue ad philosophiam pertinere dicemus. Secundum quam acceptionem/sic philosophiam diffinire possumus. **Philosophia** est disciplina omnium rerum humanarum. atque divinarum rationes plene inuestigans. Nec mouere debet quod supra diximus philosophiam esse amorem et studium sapientie. non huius que instrumentis explicatur. ut est architectura. agricultura. et cetera huiusmodi/sed eius sapientie que sola rerum primeua ratio est. Potest namque idem actus/et ad philosophiam pertinere secundum rationem suam. et ab ea excludi secundum administrationem. Verbi gratia. ut de puncto loquamur. agriculture ratio philosophi est. administrationis rustici. Preterea. opera artificum/et si natura non sunt/imitantur tamen naturam. et sui exemplaris formam (que natura est quam imitantur) rationem expriment. Vides iam qua ratione cogimur philosophiam in omnibus actibus hominum diffundere. ut iam necesse sit tot esse philosophie partes/quot sunt rerum diuersitates/ad quas ipsam pertinere constituerit. **De ortu theoricæ practice medicine.** vi.

Omnium autem humanarum actionum seu studiorum que sapientia moderantur/finis et intentio ad hoc spectare debet. ut vel nature nostre reparetur integritas. vel defectuum quibus presens subiacet vita temperetur necessitas. Dicam apertius quod dixi. Duo sunt in homine.

10
bonum et malum/natura et viciū. Bonum/ quia natura ē
quia corruptū est. quia mīn2 ē. exercitio repandū est. Ma-
lum/ qz viciū ē. quia corruptio est. qz natura nō est. exclu-
dendū est. Qd si fundit2 extermiari nō potest. saltem ad-
hibito remedio tempandū est. Hoc est oīno qd agendū est
vt natura reparetur/et excludat viciū. Integritas vero vi-
te humane duob2 pficitur. scia et virtute. q nobis cū super-
nis et diuinis substātijs/similitudo sola ē. Nam homo cū
simplex natura nō sit/sed gemina opactus substācia. scdm
vnā partē suā q potior est. et ut aptius id qd oportet dis-
cam q ipse est. immortalis ē. scdm alterā vero partē q cadu-
ca est. q sola his qui nisi sensib2 fidē prestare nesciūt cogni-
ta est. mortalitati et mutabilitati obnoxius est. vbi totiens
mori necesse ē. quotiens amittere id qd est. et hec ē vltima
pars rerū. que principium et finem habet.

De tribus rerum maneris .vij.

Sunt nanqz i reb2 alia que nec principiū hnt nec finē/
et hec eterna noīantur. Alia que principiū quidē
habent. sed nullo fine clauduntur. et dnr ppetua.
Alia q incipiū habēt et finē. et hec sunt tēporalia. In primo
ordine id cōstitutū est cui non est aliud eē. et id qd est. id est
cui2 causa et effect2 diuersa nō sunt. qd non aliunde sed a
semetipso subsistere habet. ut ē solius nature genitor et ar-
tifer. Illud vero cui aliud ē esse. qz id qd est. id ē qd aliū
de ad esse venit. et ex causa pcedente in actum profluit.
vt esse inciperet. natura est q mundū cōtinet omnē. id qz in
gemina secatur. Est quiddā qz a causis suis primordialibus
vt esse incipiat nullo mouente ad actum prodit. solo diuine
voluntatis arbitrio. ibiqz imutabile omnis finis atqz vicissit-
tudinis expers cōsistit. Eiusmodi sunt rerū substācie quas
greci psias dicunt. et cuncta suplunaris mundi corpora. q
etiam ideo qz nō mutantur diuina appellata sūt. Tercia ps
res est. que principium et finem habent. et p se ad esse nō

veniunt. sed sūt opa nature que oriunt sup terram. sublu-
nari globo mouente igne artifice. qui vi quadaz descendit
in res sensibiles. procreādas. De illis ergo dictū ē. *Nihil*
in mundo morit̃. eo qđ nulla essentia peat. *Nō* enim essen-
tie rez transeunt. sed forme. Cum vero forma transire dici-
tur. non sic intelligendum est. vbi aliqua res existens p̃ire
ommino. et esse. suum amittere credat̃. sed variari potius.
vel sic fortassis. vbi q̃ iuncta fuerant ab inuicem separent̃.
vel que sepata erāt diūgantur. vel que hic erāt illuc trāf-
eant. vel que nūc erant/tūc subsistāt. in quibus omibz esse
rez nichil detrimenti patit̃. De hijs dictū est. omia orta
decidūt. et aucta senescūt. eo qđ cuncta nature opa/sicut
p̃ncipiū hnt/ita etiā a fine aliena non sunt. De illis dictū
est. De nichilo nichil in nichilū. nil posse reuerti. eo qđ om-
nis natura/et primordialē habet causam/et subsistentiā p-
petuam De hijs dictū est. redit in nichilū qđ fuit añ nichil
eo qđ om̃e opus nature/sicut tēpaliter ex occulta causa in
actū profluit. ita eodem actu tēpalit̃ destructo/ eo vnde ve-
nerat reuersurū sit.

De mūdo suplunari et sublunari. viij.

Nunc est qđ mathematici mundū in duas ptes diui-
serūt. in eam scz ptem que est a circulo lune sursum.
et in eaz que deorsū est. Et suplunarē mundū/eo qđ ibi om-
nia a primordiali lege cōsistāt/naturam appellabāt. sublu-
narē opus nature. i. supioris. qđ om̃ genera animantū/que
in eo vitalis spūs infusione vegetant̃/a supioribus p̃mutu-
sibiles meatus infusū nutrimentū accipiūt. non solū ut na-
scēdo crescāt/sed etiam vt alendo subsistāt. Eundem etiā
supiorē mundū tps vocabāt. ppter cursum et motū siderū
que in eo sunt. inferiorē tēpalē/qđ scđm motus supiores agi-
tur. Item suplunarē/ppter ppetuam lucis et quietis tran-
quillitatē elysū. Hunc aut̃ ppter inconstantia et cōfusione
rez fluctuantū/infernum nūcupabant. Nec paulo latius

prosecuti sumus. ut ostendamus hominē/qua in pte/mutabil-
tatis pteps est. in ea quoz necessitati esse obnoxii. in
ea vero qua immortalis est/diuitati esse cognatū. Ex quo
colligi potest id quod supra dictū est. q7 videlz oim huma-
narū actionū/ad hūc finem concurret intentio. ut vel diu-
ne similitudinis imago in nobis restauref. vel huius vite
necessitudi cōsulat. que quo facilius ledi potest aduersis/
eo magis foueri et cōseruari indiget.

In quo homo similis sit deo .ix.

Duo vero sunt que diuinā in homine similitudinem
reparant. id est speculatio veritatis/et virtutis ex-
ercitiū. q7 in hoc homo similis deo est/q7 sapiens
et iust2 est. sed iste mutabiliter/illem immutabiliter et sapi-
ens et iustus est. Illarū vero actionū/que huius vite neces-
situdinē cōseruiūt/trimodū genus est. Prīmū/quod natu-
re instrumentū amministrat. secūdum/quod cōtra molesta q̄
extrinsecus accidere pnt munit. terciū/quod cōtra iam illa
ta prestat remediū. Cum igit ad repandā naturā nrām in-
tendimus/diuina actio est. cū vero illi quod infirmū in no-
bis est necessaria prouidemus/humana. Omnis ergo actio
vel diuina est/vel humana. Possumus aut non incongrue
illam(eo q7 de supioribus habeat) intelligentiā appellare.
hanc vero(q7 de inferioribus habetur/et quasi quodā cō-
silio indiget) sciām vocare. Si igitur sapientia ut supra di-
ctum est/cūctas que racōne fiūt moderatur actōnes/con-
sequēs est iam/ut sapientiā has duas ptes cōtinere. i. intel-
ligentiā et scientiā dicamus. Rursus/intelligentia/qm et
in inuestigacōne veritatis/et in mox cōsideracōne laborat
eam in duas species diuidimus. in theoricā. i. speculatiuā
et practicā. i. actiuā. que etiā ethica. i. moralis appellatur
Scientia vero q7 opa humana prosequitur/congrue me-
chanica. i. adulterina vocatur.

De tribus opibus .x.

Sunt etenim tria opera. id est opus dei. opus nature.
opus artificis imitantis naturam. Opus dei est. quod
non erat creare. unde illud. In principio creauit de-
us celum et terram. Opus nature. quod latuit ad actum produ-
cere. unde illud. Producat terra herbam virentem etc. Opus
artificis est disgregata coniungere. vel diuncta segregare.
unde illud. Consuerunt sibi primum. Neque enim potuit vel
terra celum creare. vel homo herbam producere. qui nec pal-
mum ad staturam suam addere potest. In his tribus ope-
ribus conuenienter opus humanum quod natura non est. sed imi-
tatur naturam. mechanicum. id est adulterinum nominatur. quem
admodum et clavis subintroducta mechanica dicitur. Qua-
liter autem opus artificis imitetur naturam. longum est et one-
rosum persequi per singula. Possumus tamen exempli causa in
paucis id demonstrare. Qui statuam fudit/hominem intus
est. Qui domum fecit/montem respexit. Quia enim ut ait pro-
pheta. qui emittit fontes in conuallibus intra medium mon-
tium pertransibunt aque. eminentia montium/aquas non reti-
net. ita domus in altum quoddam cacumen leuanda fuit. ut irru-
entium tempestatum molestias/tuto excipere posset. qui usus ve-
stimentorum primus adinuenit. considerauit quod singula queque
nascentium propria quedam habeant munimenta. quibus naturam
suam ab incommodis defendunt. Cortex ambit arborem. penna
tegit volucrum. piscem squama opit. lana ouem induit. pilu-
menta et feras vestit. conca testudinez excipit. ebur ele-
phantem iacula non timere facit. Nec tamen sine causa factum
est quod cum singula animantium nature sue arma secum
nata habeant/solus homo inermis nascitur et nudus. Oportet
enim ut illis que sibi prouidere nesciunt natura consu-
leret. homini autem ex hoc etiam maior repiendi occasio pre-
staretur. cum illa que ceteris naturaliter data sunt /propria
ratione sibi inueniret. Multo enim nunc magis enitet ratio
hominis hec. eadem inueniendo. quam habendo clariusset.

Nec sine causa prouerbum sonat. qđ ingemiosa fames om̃s
excuderit artes. **H**ac equidem ratione illa que nunc excel
lentissima in studijs hominũ vides reperta sunt. **H**ac ea
dem pingendi/terendi/sculpendi/fundendi/infinita genera
exorta sunt. vt iam cum natura ip̃m miremur artificē.

¶ Quid sit natura .xj.

Quia vero iam totiens naturam nominauimus. licet
ut ait tullius/naturam diffinire difficile sit. nō tñ
huius vocabuli significatio omnino silentio p̃tereunda vi
detur. **N**eqz quia non omnia que volumus dicere possumꝰ
id qđ possumꝰ tacere debemus. **P**lura veteres de natura
dixisse inueniuntur. sed nihil ita vt non aliquid restare vide
atur. **Q**uantum tamē ego ex eorum dictis com̃cere possũ.
tribus maxime modis huiꝰ vocabuli significatione vti so
lebant. singulis suam diffinitionē assignando. **P**rimo mo
do per hoc nomen significare voluerunt illud archetipum
exemplar rerum omnium / quod in mente diuina est. cuius
ratione omnia formata sunt. et dicebant naturaz esse vniꝰ
cuiusqz rei primordiale causam suā/a qua nō solum esse.
sed etiam talis esse debeat. **H**uius significationi talis diffi
nitio assignat̃. **N**atura ē que vnicuiqz rei/suum esse tribuit
Secundo modo naturam esse dicebant. p̃prium esse vniꝰ
cuiꝰqz rei/cui significationi talis diffinitio assignatur. **N**a
tura vnamquāqz rem informans p̃pria differentia dicit̃. se
cundum quam significationem dicere solemus. **N**atura ē/
omnia pondera ad terram vergere. leuia alta petere. ignē
vrere. aquam humectare. **T**ercia diffinitio talis est. **N**atu
ra est ignis artifex. ex quadam vi procedens in res sensibi
les procreādas. **P**hysici nanqz dñt oīa ex calore et humore
procreari. **V**nde virgilius oceanum patrem appellat. et
valerius soranus in quodaz versu de ioue. in significatione

ignis etherei dicit. Jupiter om̃ipotēs/rex/regūq; rector.
Progenitor genitrixq; deū verū vnus et idem.

De ortu logice .xij.

Ostq; igitur theorice/et practice/et mechanice ortum demonstrauim⁹. superest logice quoq; originē inuestigare. quam idcirco vltimam anūmero. quia postremo inuenta est. Cetera prius repte fuerant. sed necesse fuit logicā quoq; inueniri. qm̃ nemo de rebus diuēter differere potest/ nisi prius recte loquendi racōnē agnouerit. Nam sicut dicit boetius. cū primit⁹ antiqui circa naturas rerū et morū qualitates inuestigādas opam impēderent/necesse fuit sepe falli eos. qz vtrum et intellectuū discretionem non habebant. ut in multis euenit epicuro. qui athomis mundū consistere putat. et honestū voluptatē mentitur. Hoc autē idcirco huic atq; alijs accidisse manifestū est. qm̃ p̃ impitiam disputandi/quicquid raciocinacōe cōprehenderāt/hec in res ip̃as quoq; venire arbitrabantur. Hic uero magnus est error. neq; em̃ sese res/ut in numeris ita etiam in racōcinacōnibus habent. In numeris em̃/quicquid in digitis recte oputantis euenit/id sine dubio ī res quoq; ip̃as euenire necesse est. ut si ex calculo centū otigerit. centū quoq; res illi numero subiectas esse necesse est. Hoc vero non eque in disputacōne seruatur. Necq; enim quicquid sermonū decursus inuenerit/id in natura fixū tenetur. Qua re necesse est falli/qui abiecta scientia disputādi/de rerū natura p̃quirerēt. Nisi em̃ prius ad scientiā uenerit. que raciocinacō veram teneat semitā disputādi. que verisimilez et agnouerit que fida. que possit esse suspecta rerū incorrupta veritas ex raciocinacōne non potest inueniri. Cum igitur veteres sepe multis lapsi erroribus/falsa quedam et sibi contraria in disputacōne colligerēt. atq; id fieri impossibile videret. ut de eadem re contraria cōclusionē facta vtraq; essent vera/que sibi discutiēs ratiōatio

oclusisset. cuius rōcinacōi credi oporteret esset ambigū.
visum est prius disputacōm ipius veram atq; integrā con-
siderare naturā. qua cognita. cū illud quoq; qđ p disputa-
tionem inueniret/ an vere ophecsum esset posset intelligi.
Hinc igit profecta logice pita discipline/que disputandi
modos/atq; ipas racōcinacōes intēosendi vias parat. ut
que raciocinacō/nūc quidē vera/nūc aut falsa/que vō sp
falsa/que nunq; falsa possit agnosci. hec tpe quidē postre-
ma est. sed ordine prima. hec em inchoantibus philosophi-
am. prima legenda est/ apterea qđ in eo doceť vocū et intel-
lectuū natura. sine quibus nullus philosophie tractat² ra-
cōabiliter explicari potest. **L**ogica dicit^r a greco vocabu-
lo logos. quod nomē geminā habet interpretationem. Dicit^r
em logos sermo siue racō. et inde logica sermocionalis si-
ue racōnalis scia dici potest. **L**ogica racōnalis que disertis-
ua dicit^r/ōtinet dyaleticā et rēthoricā. **L**ogica sermociona-
lis genus est ad gramaticā. dyaleticā. atq; rēthoricā. et ō-
tinet sub se disertiuam **E**t hec est logica sermocōalis. quā
quartā post theoricā. practicā. mechanicā annūeramus.
Nec putandū est ideo logicam id est sermocionalē dici. qđ
ante eius inuentionē nulli fue rūt sermones. et quasi homi-
nes mutuas locucōnes prius non habuerūt. **E**rāt prius et
sermones omūes et līe. sed nondū racō sermonū et līarū in
vsum redacta fuerāt. nulla adhuc recte loquendi vel dispu-
tandi pcepta data erant. **O**mēs em scie prius erant in vsum
qđ in arte. **S**ed cōsiderātes deide hoīes vsum in artem pos-
se ouerti/ et qđ vagū fuerat et licentiosum prius. certis re-
gulis et pceptis posse restringi/ ceperūt (ut dictū est) cōsue-
tudinē que partim casu/ partim natura exorta fuerat ad
artem reducere. id quod prauum vsum habebat emendans
tes. quod minus habebant suppletes. quod supfluum ha-
bebat resecantes. et de cetero singulis certas regulas et
precepta prescribentes. **H**uiusmodi fuit origo omnū artū

Logica

hic per singula currentes/verum inuenimus. Præusq̃ esset
grammatica et scribebāt et loquebātur hoīes. Præusq̃ esset
dialectica. rōcinando verū a falso discernebāt. Præusq̃ esset
rethorica iura ciuilia tractabāt. Præusq̃ esset arithmetica
sciam numerādi habebāt. Præusq̃ esset musica. canebant.
præusq̃ esset geometria. agros mēsurabāt. præusq̃ eēt astro
nomia per cursus stellarū discretōes temporū capiebāt. Sed
venerūt artes. q̃ licet ab usu principū sūpserunt. usu tam
meliores sunt. **H**ic locus eēt exponere qui fuerint singulas
rū artū inuentores. qñ existerint. aut vbi. aut quō per eos di
scipline exordiū sumpserint. **S**ed volo quadā par2 phice di
uisione singulas a se muticem discernere.

Recapitulatio supradictorū .xij.
Oportet ergo breuiter recapitulare q̃ supradicta sūt
vt fatilior fiat transitus ad sequētia. Quatuor tñ
dicimus esse scientias. que reliquas omīs continent. id ē theo
ricam. que in speculatione veritatis laborat. et practicā q̃
morū disciplinā cōsiderat. et mechanicā. que hui2 vite acti
ones dispensat. logicam quoq̃. q̃ recte loquēdi et acute lo
quendi sciam p̃stat. **H**ic itaq̃ nō absurde ille quaternari2 aīe
intelligi p̃t. quē ob reuerentiā sui antiqui i iurandū asci
uerāt **U**nde et illud dictū est. per qui nre aīme numex dedit
ille quaternū. **H**ec qualiter sub phia cōtineantur. et rursus
quas sub se cōtineāt. repetita breuiter diffinitione phie ostē

damus.

Liber secundus. **D**e discretionē artium .c. l.

Philosophia est amor sapiētie/que nulli2 in
digens/viuax mens/et sola rerum primeua
ratio est. **H**ec diffinitio magis et hī molo
giā noīs spectat. philos em̃ grece a mor. dō
latie. sophia sapia. et inde phia dictū ē. i.
amor sapiē. **Q**uod aut additur. q̃ nulli2 indigēs/viuax mens/
et sola rerū primeua ratio est. diuina sapientia significat.

que propterea nullius indigere dicitur. quia nihil minus ducet
sed semel et simul omnia intuetur preterita/presentia /et futura.
Viuax mens iccirco appellatur. quia quia semel in diuina fuerit
ratione. nulla unquam obliuione aboletur. **P**rima rerum ratio est
quia ad eius similitudinem cuncta formata sunt. **D**icunt quidam quod
illud unum agunt artes semper maneat. **H**oc ergo omnes artes
agunt. hoc intendunt. ut diuina similitudo in nobis reparetur.
quam nobis forma est/deo natura. cui quantomagis conformamur.
tantomagis sapimus. **T**unc enim in nobis incipit relucere
quod in eius ratione semper fuit. quod quia in nobis transit. apud illum
incommutabile consistit. **A**lter. **P**hysica est ars artium et disciplina
disciplinarum. id est ad quam omnes artes et discipline spectant. **A**rs
dici potest scientia. quam artis preceptis regulisque consistit. ut est in scriptura.
Disciplina quam dicitur plena ut est in doctrina. **V**el ars dici potest. quam
do aliquod verisimile atque operabile tractat. **D**isciplina. quan-
do de his que aliter se habere non possunt. veris disputacionibus ali-
quid differitur. **Q**uam differentiam. plato et aristoteles esse
voluerunt inter artem et disciplinam. **V**el ars dici potest que fit
in subiecta materia. et explicatur per operationem. ut architectu-
ra. **D**isciplina vero quam in speculatione consistit. et per solam expli-
catur rationationem/ut logica. **A**lii. **P**hilosophia est meditatio
mortis. quia magis ouenit christianis. quam seculi ambitione calcata
conuersatione disciplinali similitudine future patrie viuunt. **A**lii
Philosophia est disciplina omnium rerum diuinarum atque humanarum ra-
tiones probaliter iuestigans. **S**ic omnium studiorum ratio ad phi-
losophiam spectat. **A**dministratio non omnis philosophia
est. et ideo philosophia aliquo modo ad omnes res perti-
nere videtur.

In quibus partibus diuiditur phia. .ii.
Philosophia diuiditur in theoricam. practicam. me-
chanicam. et logicam. **H**ec quatuor omnem conti-
nent scientiam. **T**heorica interpretatur specu-
latiua. practica actiua. quam alio nomine ethicam. id est

moralem dicunt. eo quod mores in bona actione consistant. **M**echanica aduulna. quia circa humana opera versatur. **L**ogica sermocionalis. quia de vocibus tractat. **T**heorica diuiditur in theologiam. mathematicam. et physicam. **H**anc diuisionem boetius facit alijs verbis. theoricen secans in intellectibilem. et in intelligibilem. et naturalem. per intellectibilem significans theologiam per intelligibilem mathematicam per naturalem physicam. **D**emum intellectibile sic diffinit

De theologia .iiij.

Intellectibile est. quod unum atque idem per se in propria specie diuinitate consistens nullis unquam sensibus. sed sola tantum mente intellectusque capitur. **Q**ue res ad speculandum dei atque ad animi incorporeitatem considerationemque vere philosophie indagatio ne componitur. quam inquit greci theologiam nominant. **D**icta autem theologia quasi sermo habitus de diuinis. **T**heos enim deus. logos sermo vel ratio interpretatur. **T**heologia igitur est. quando aut ineffabilem naturam dei aut speciales creaturas. ex aliqua parte profundissima qualitate differimus.

De mathematica .iiij.

Mathematica autem doctrinalis scientia dicitur. **M**athesis enim quoniam. t. habet sine aspiratione interpretatur uarietas. et significat substitutionem illorum qui fata hominum in conspectibus ponunt. unde et huiusmodi mathematici appellati sunt. **Q**ui autem. t. habet aspiratum. doctrinam sonat. **N**ec autem est quod abstractam considerat quantitatem. **A**bstracta enim quantitas dicitur. quam intellectu a materia sepantes. vel ab alijs accidentibus ut est par. impar. et huiusmodi. in sola rationatione tractamus. quod doctrina facit non natura. **H**anc boetius intelligibile appellat. quod primam partem intellectibile cogitationis atque intelligentia apprehendit. quod sunt omnium celestium opum superne diuinitatis et quicquid sub lunari globo beatiore animo atque puriore substantia valet. et postremo humanarum animarum que omnia

cum prioris illius intellectibilis substantie fuissent/corporum
tactu ab intellectibilibus ad intelligibilia degenerarunt. ut
magis ipsa intelligantur quam intelligant. et intelligentie puri-
tate tunc beatiora sint / quoties se se intellectibilibus applica-
runt. Spirituum namque et animarum natura quod incorporea et sim-
plex est/intellectibilis substantie princeps est. Sed quia per in-
strumenta sensuum non uniformiter ad sensibilia apprehendenda
descenditur. eorumque similitudinem per imaginationem ad se tra-
hit. in eo quodammodo suam simplicitatem deserit/quo compositio-
nis rationem amittit. Neque enim omnimodo simplex dici potest quod
composito simile est. Eadem igitur res diversis respectibus in-
tellectibilis simul et intelligibilis est. Intellectibilis/eo quod
incorporea sit natura et nullo sensu apprehendi possit. Intel-
ligibilis vero ideo quod similitudo quidem est sensibiliu/nec ta-
men sensibilis. Intellectibile est enim quod nec sensibile est
nec similitudo sensibilis. Intelligibile autem/quod ipsum quidem
solo percipitur intellectu. sed non solo intellectu percipit. quia
imaginationem vel sensum habet/quo ea que sensibus sub-
iacet apprehendit. Tangendo ergo corpora degeneratur. quia
cum visibiles corporum formas per sensuum passiones percipit
easque attractas per imaginationem in se trahit. toties a sua
simplicitate scinditur/quotiens aliquibus contrarie passi-
onis qualitatibus informatur. Cum vero ab hac distractio-
ne ad puram intelligentiam conscendens in unum se colligit/fit
beatior intellectibilis substantie participatione.

V De quaternario anime.

.v.

Huius quoque progressionis/regressionisque rationem
aspice etiam numerus docet. Dic ter unum/fuit tria. Dic
ter tria/fuit. ix. Dic tres. ix. fuit. xxvij. Dic ter. xxvij
fuit. lxxxj. Ecce in quarto gradu tibi unitas prima occur-
rit. idemque euenire videbis/si usque ad infinitum duxeris multi-
plicationem ut spiritus in quarto gradu unitas emineat. Rectissime autem
simplex anime essentia unitate exprimitur. quod ipsa quoque incorporea est.

Ternarius quoque apte indissolubile medie unitatis vinculum.
congrue ad animam refertur. sicut quaternarius / quia duo
media habet. ideoque dissolubilis est. proprie ad corpus pertinet. Pri-
ma igitur progressio anime est. quod de simplici essentia sua quod mona-
de figuratur in virtuali ternario se extendit. ut iam per concupi-
scientiam aliud appetat. aliud per iram contineat. per rationem inter utrum-
que discernat. et recte a monade in triadem profluere dicitur. quia
omnis essentia naturaliter prior est potentia sua. **R**ursus quoque eadem unitas
in ternario multiplicata ter inuenitur. hic significat quoniam anima
non per partes sed tota in singulis suis potentis consistat. Neque enim
vel ratione sola. vel ira sola. vel concupiscentia sola. terciam partem
anime dicere possumus. cum nec aliud. nec minus sit in substantia
ratio quam anima. nec aliud nec minus ira quam anima. nec aliud nec minus
concupiscentia quam anima. sed una eademque substantia. habet diuersas poten-
tias suas. diuersa sortitur vocabula. Deinde a virtuali ter-
nario secunda progressione ad regendam humani corporis mu-
ltam descendit que nouenario componitur. quibus quia nouem sunt
foramina in humano corpore. secundum triplicitatem naturalem. influunt
et effluunt omne quo idem corpus vegetatur et regitur. **H**ic quoque
ordo est. quia pars naturaliter anima potentias suas habet. quod corpori
comisceatur. Postea autem in terciâ progressione per sensus iam
extra se profusa. ad visibilia hec quod per. xxvij. quod solidum nume-
rus est. et trina dimensione ad similitudinem corporis extenditur
figurantur dispensanda. per infinitas actiones. **I**n quarta autem
progressione. soluta a corpore ad puritatem simplicitatis sue
revertitur. ideoque in quarta multiplicatione ubi ter. xxvij.
in lxxxj. excreuit. monas in summo apparet. ut euidenter cla-
reat quod anima post huius vite terminum qui per lxxx. designa-
tur. ad unitatem sue simplicitatis redeat. a qua pars disces-
serat. cum ad humanum corpus regendum descendebat. **Q**uod autem in octuaginta meta humane vite naturaliter
consistat. propheta declarat. Si inquit in ualitudine lxxx.
anni. et amplius eorum labor et dolor. Hanc quadruplam.

progressionem illū quaternariū aīme de quo supra loquuti
sumus. quidam intelligendum putant. eumq; ad differentiā
quaternarij corporis. quaternarium anime appellatum.

De quaternario corporis .vi.

Iam corpori quoq; suū assignāt quaternariū. Sicut
monas anime. ita dias corpi cōgruit. Dic bis duo
fūt. iij. Dic bis. iij. fūt. viij. Dic bis. viij. fūt. sedecim.
Dic bis sedecim fūt. xxxij. Dic m. iij. loco. similiter idem
numerus. i. binarij. a quo multiplicato initū sumpsit. tibi
occurrit. idemq; si in infinitū processeris/indubitanter con
tinget. ut quarto semper gradu binarius emineat. Et hic ē
quaternarij corporis in quo intelligi datur omne quod a so
lubilibus compositionem accipit. ipm quoq; esse dissolubi
le. Vides nunc satis aperte, ut puto quomodo anime de in
tellectibilibus ad intelligibilia degenerant. quando a puri
tate simplicis intelligentie qua nulla corporū fuscatur ima
gine. ad visibilium imaginationem descendūt. rursusq; be
atiores fiunt. quando se ab hac distractōe ad simplicem na
ture sue fontem colligentes. quasi quodam optime figure
signo impressē cōponuntur. Est igitur ut apertius dicaz in
tellectibile in nobis id quod est intelligentia. intelligibile
vero id quod est imaginatio. Intelligentia vero est de so
lis rerum principiis. id est deo. ideis. et ile. et de incorporeis
substantiis pura certa q; cognitio. Imaginatio est memo
ria sensuum ex corporum reliquiis inherētib; aīmo prin
cipium cognitionis, p se certum nichil habens. Sensus est
passio anime ī corpore. ex qualitatibus extra accidentib;.

De quadruo .vij.

Qum igitur ut supradictū est ad mathematicā pprie p
tineat abstractā attendere quantitatem. in parti
bus quantitatis spēs eius q̄rere oportet. Quātitas
abstracta nichil aliud ē nisi forma visibilis in limamentare;
dimensionē aīo imp̄ssa. q̄ imaginatōe consistit. cuius gemie sūt

partes. vna continua vt arbor. lapis. que magnitudo dicitur. alia discreta. vt grex. populus. que multitudo appellatur. Rursus multitudinis. alia sunt p se. vt tres quatuor. vel quilibet alter numerus. alia ad aliquid. vt duplum dimidium. sesquialterum. sesquitercium. vel quodlibet tale. Magnitudinis vero alia sunt mobilia. vt spera mundi. alia immobilia vt terra. Multitudinem ergo que per se est. arithmetica speculatur. illam autem que ad aliquid est. musica Immobilis magnitudinis geometria pollicetur notitiam. Mobilis vero scientiam astronomice discipline pericia vendicat. Mathematica igitur diuiditur in arithmetica. musicam. geometriam. astronomiam.

A De arithmetica .viii.
res grece. virtus interpretatur latine. ritmus numerus. inde arithmetica virtus numeri dicitur. Virtus autem numeri est. quod ad eius similitudinem cuncta formata sunt.

M De musica .ix.
usica ab aqua vocabulum sumpsit. eo quod nulla euphonia id est bona sonoritas. sine humore fieri potest.

G De geometria .x.
eometria mensura terre interpretatur. eo quod hec disciplina primum ab egyptiis reperta sit. quorum terrimos cum Nilus inundatione sua limo obduceret. et confunderet limites. particis et fumbus terram mensurare ceperunt. Deinde a sapientibus etiam ad spacia maris. et celi. et aeris. et quorumlibet corporum mensuranda deducta sunt et extensa.

A De astronomia .xi.
stronomia et astrologia in hoc differre videntur. quod astronomia de lege astrozum nomen sumpsit. astrologia autem dicta est quasi sermo de astris disserens. Nomia enim lex et logos sermo interpretatur. Ita astronomia videtur esse que de lege astrozum. et conuersione celi disserit. regiones. circulos. cursus. ortus. et occasus siderum.

et cur vnūquodq; ut ita vocetur inuestigans. Astrologia aut que astra considerat scdm natuuitatis et mortis et quorū libet aliorum euentuū obseruantia. que p̄tim naturalis ē. p̄tim sup̄sticiosa. Naturalis/in complexionibus corp̄m/q̄ scdm sup̄iorum cōtempantiā variantur. ut sanitas. egritudo. tempestas. serenitas. fertilitas. et sterilitas. Sup̄sticiosa/in cōtingentibus et in hijs/que libero arbitrio subiaccēt quā p̄tim mathematici tractant.

De arithmetica. xij.

Arithmetica materiam habet parem et imparē numerum. Par numerus. alius est p̄ter par/ali? p̄ter impar. alius imp̄ter par. Impar quoq; numerus tres habet species. Prima est primus et inopositus. secūda secundus et compositus. tertia per se secūsus et compositus. et ad alios op̄atus/primus et op̄positus.

De musica. xiii.

Res sunt musice. mūdāna. humana. instrumentalis. Mūdāna/alia in elementis. alia in planetis. alia in t̄pibus. In elementis. alia in numero. alia in pondere. alia in mensura. In planetis. alia in situ. alia in motu. alia in natura. In t̄pibus. alia in diebus vicissitudie lucis et noctis. alia in mensibus/crementis detrimentisq; lunariibus. alia in annis. mutatiōe veris. estatis. autumn. hie mis. Humana musica. alia in corpe. alia in anima. alia in cōnexu vtriusq;. In corpe. alia est in vegetatiōe/scdm quā crescit. que om̄ibus nascentibus ouenit. Alia est in humoribus. ex quorū cōplexione humanū corpus subsistit. q̄ sensibilibus cōmūis est. alia in op̄atōnibus. que specialiter rationalibus cōgruit. quibus mechanica p̄est/que si modū nō excesserint bone sunt. ut inde nō nutriet cupiditas/vnde infirmitas foueri debet. sicut lucan⁹ in laude catbonis refert. Adunc epule vicisse famem/magniq; penates. submouisse hiemem tecto/p̄ciosaq; vestis. hircanū membra super

romani more quiri indurisse togam. Musica in anima. alia
est in virtutibus. ut est iusticia/pietas/et temperantia. alia in
potentis. ut est ratio/ira/et concupiscentia. Musica in corpore
et anima. est illa naturalis amicitia qua anima corpori non
corporeis vinculis. sed affectibus quibusdam colligatur ad mo-
uendum et sensibilicandum ipsum corpus. secundum quam amicitiam ne-
mo carnem suam odio habuit. Musica hec est. ut ametur ea-
ro. sed plus spiritus. ut foueatur corpus. non primatur virtus.
Musica instrumentalis. alia in pulsu. ut fit in tympanis et cor-
dis. alia in flatu. ut in tubis et organis. alia in voce. ut in carmi-
nibus et cantilenis. Tria quoque sunt genera musicorum. unum
quod carmen fingit. aliud quod instrumentis agit. tertium quod
instrumentorum opus carmenque diiudicat.

De geometria .xiii.
Geometria tres habet species. planimetria. altimetria.
cosmimetria. Planimetria. planum metitur. id est lon-
gum et latum. et extenditur ante et retro. dextrorsum et sinis-
trorsum. Altimetria. altum metitur. et extenditur sursum et deorsum.
Nam et mare altum dicitur. id est profundum/ et arbor alta. id est sub-
limis. Cosmos mundus interpretatur. et inde dicta est cosmimete-
ria. id est mensura mundi. hec metitur spherica. id est globosa/et rotun-
da. sicut est pila et ovum. unde etiam a sphaera mundi propter excellentiam
dicta est cosmimetria. non quia tamen de mundi mensura agat. sed quia
mundi sphaera inter omnia spherica dignior sit.

De astronomia .xv.
Hec contrarium est/ quod superius immobiles magnitudines
geometrie attribuimus. et mobile astronomie. quia
hec secundum primam inuentionem dictum est. secundum quam etiam
geometria mensura terrena dicitur. vel possumus dicere. quia
id quod geometria in sphaera mundi considerat. id est dimensio regio-
num. et circulorum celestium immobile sit. secundum hoc quod
ad geometricam considerationem pertinet. Geometria enim non consi-
derat motum/ sed spatium. quod autem astronomia speculatur

mobile sit. id est cursus astroꝝ/et interualla tempoꝝ. Sic
qꝫ vniuersaliter dicemus immobilem magnitudinē geome-
trie esse subiectam. mobilem astronomie. qꝫ licet ambe de
eadem re agant. vna tamen contemplatur id qđ pmanet.
altera id quod transit speculatur.

Disseminatio quadziuij .xvi.

Arithmetica est igitur numeroꝝ scientia. musica est
diuisio sonoꝝ et vocum varietas. *Aliter.* Musica si-
ue armonia est plurium dissimilium in vnum redactorum
concordia. Geometria ē disciplina magnitudinis imobilis
formaꝝqꝫ descriptio cōtemplatiua. p quā vniꝫ cuiusqꝫ ter-
mini declarari solent. *Aliter.* Geometria est fons sensuū et
origo dictionū. Astronomia est disciplina inuestigans spa-
cia. motus et reditus celestium corpoꝝ certis tēporibus.

De phisica .xvii.

Phisica causas rerꝫ in effectibus suis. et effectus in
causis suis inuestigando considerat. vñ tremor ter-
ris/qua vi maria alta tumescāt/herbaꝝ vires. ani-
mos irasqꝫ ferarū. omne genus fruticū lapidū quoqꝫ/repti-
liumqꝫ. *Phisica natura iūterpretatur.* vnde etiaꝫ superior di-
uisione theozice phisicam naturalem boetius nominauit.
Hec etiam phisiologia dicitur. id est sermo de naturis dis-
serens. qđ ad eandem causam spectat. *Phisica aliquando*
large accipitur equipollens theozice. secundum quam ac-
ceptionem philosophiam/quidam in tres partes diuidūt.
id est phisicam. ethicam. logicam. in qua diuisione. mecha-
mica nō cōtinetur. sed restringitur philosophia. circa phisi-
cam. ethicam. et logicam.

Quid sit pparium vniꝫ cuiusqꝫ artis .xviii.

Quoniam vero omnes artes ad vnum philosophie tendāt
terminum. non vna tamen via omnes currunt.
sed singule suas proprias quasdam consideratio-
nes habent quibus abinuicem differūt. *Logica cōsideratio*

est in rebus attendens intellectus rerum . siue p̄ intelligen-
tiā . ut neq; sint hec / neq; horū similitudines . siue p̄ rationē
ut neq; sint hec / sed horū tamē similitudines **C**onsiderat er-
go logica species / et genera rerū . **M**athematice autē apprius
est . actus confusos incōfuse per rationem attendere . verbi
gratia . **I**n actu rerum non inuenitur linea sine superficie et so-
litate . **N**ullum em̄ corpus sic solūmodo longum est . ut la-
titudine vel altitudine careat . sed ī omni corpore hec tria
simul sunt . ratio tamē attendit sine superficie . et crassitudine
lineam pure p̄ se . qđ est mathematicum . non quia ī re ita
vel sit . vel esse possit . sed quia ratio sepe actus rerum con-
siderat . non ut sunt . sed sicut esse possunt . non in se . s; quā-
tum ad ip̄am rationem . id est ut ratio pateretur esse . **S**ec-
undū quam considerationē dictum est . continuam quanti-
tatē ī īfinita decrescere . et discretam crescere ī īfinitum
Talis est em̄ viuacitas rationis . ut omne longum ī longa
diuidat . latū ī lata / et cetera . utq; ip̄i rationi nichil carēs
interuallo iteruallum generet . **P**hysice autē ē propriū . act⁹
rerū permixtos . impermixte attendere . **A**ctus em̄ corporū
mundi / non sunt puri . sed compositi ab actibus purorum .
quos phisica cum per se non inueniātur . . pure tamē . et per
se considerat . purū / scilicet actum ignis . siue terre / siue ae-
ris / siue aque . et ex natura vniuscui⁹q; per se considerata
de concretionē / et efficientia totius iudicat . **H**oc etiā non
pretereundum est . qđ sola phisica proprie de rebus agit .
ceterē omnes de intellectibus rerum . **L**ogica tractat de ip̄-
sis intellectibus . secundum predicamentalem constitutio-
nem . **M**athematica vero secundum integram compositio-
nem . et ideo logica quandoq; utitur pura ītelligentia . ma-
thematica autem nunq̄ sine imaginatione est . ideoq; nihil
vere simplex est . **Q**uia em̄ logica et mathematica prio-
res sunt ordine discendi q̄ phisica . et ad eam quodammo-
do instrumenti vice funguntur . quibus vnumcui⁹q; primū

Phisica

informari oportet anteq̃ phisice speculacōi operā det/ne
cesse fuit. vt non in actibus rerum vbi fallax experimentū
est. sed in sola ratione vbi inconcussa veritas manet suam
considerationem ponerent. deinde ip̃a ratione preuia /
ad experientiam rerum descenderent. Postq̃ igitur demō
strauimus/quomodo diuisio theorice quam ponit boetius
superiori conueniat. breuiter nunc vtrasq; repetimus. vt
singula vtriusq; verba diuisionis inuicem conferamus.

Collatio supradictorū .xviii.

Theorica diuiditur in theologiam. mathematicā. et
phisicam. vel ita. Theorica diuiditur in intellectibi
lem/et intelligibilem/et naturalem. vel aliter. The
orica diuiditur in diuinalem/et doctrinalem. et philologi
am. Eadē est igit̃ hec theologia. intellectibilis/et diuialis
Eadem mathematica. intelligibilis/et doctrinalis. Eadem
q; phisica. philologia/et naturalis Sunt qui has tres the
orice partes mystice quodam palladis nomine. que dea sa
pientie fingitur esse. significari putant. Dicitur em̃ trito
na. quasi tridona. id est tercia cognitio/videlicet dei. quā
intellectibilem nominauimus. et animarū/quam intelligibi
lem diximus. et corporū/quam naturalem appellamus. Et
ab his tribus tantū sapientia vocabulum sumit. quia licet
tres reliquas. id est ethicam. mechanicam. logicam/con
grue ad sapientiam referre possimus. expressius tamen lo
gicam ppter vocis eloquentiam. mechanicam/et ethicam
ppter circumsp̃ctionem morū/et operum. prudentiam siue
scientiam appellamus. solam autem theoricam ppter specu
lationem veritatis rerum sapientiam nominamus.

Item .xx.

Practica diuidit̃ in solitariā/priuatam/et publicā.
Vel aliter. In ethicam/ichonomicam/et politicā.
vel aliter in moralem. et dispensatiuam. et civilem
Vna est solitaria/ethica/et moralis. Vna rursum et priuata

oconomica et dispensatiua. Eademq; publica. politica.
atq; civilis **O**conom² interpretatur dispensator. inde oeco-
nomica dicta est dispensatiua. **P**olis grece. latine ciuitas
dicitur. inde politica dicta est. id est civilis. Quando ethicam
partem constituimus practice. stricte accipienda est ethica
in moribus vniuscuiq; persone. et est eadem que solitaria.
Solitaria igitur est que sui curam gerens cunctis sese eri-
git. exornat. augentq; virtutibus. nihil in vita admittens/
quo non gaudeat. nihilq; faciens penitendum. **P**riua-
ta est. que familiaris officium mediocri componens dispositione
distribuit. **P**ublica est. que reipublice curam suscipiens. cum
ceterorum salutis sue promouende sollertia. et iusticie libra. et for-
titudinis stabilitate. et temperantie patientia medetur. **S**o-
litaria igitur conuenit singularibus. priuata patribus fami-
lias. politica rectoribus urbium. **P**ractica actualis dicitur.
eo quod res appositas operationibus suis explicet. **M**oralis dicitur.
per quam mos viuendi honestus appetitur. et instituta ad vir-
tutem tendentia preparentur. **D**ispensatiua dicitur. cum domesti-
carum rerum sapientium ordo disponitur. **C**ivilis dicitur. per
quam totius ciuitatis utilitas administratur.

V Diuisio mechanice in septem .xxj.

Mechanica septem scientias continet. lamificum. arma-
turam. navigationem. agriculturam. venationem. medi-
cinam. thetricam. Ex quibus tres ad extrinsecus
vestimentum nature pertinent. quo seipsa natura ab incom-
modis protegit. quatuor ad intrinsecus. quo se alendo et
fouendo nutrit. ad similitudinem quidem trium et quadrum
quia trium de vocibus que extrinsecus sunt. et quadrum
um de intellectibus qui intrinsecus concepti sunt pertra-
ctat. **H**ec sunt septem ancille quas mercurius a philologia
in dotem accepit. quia nimirum eloquentie cui iuncta fuerit
sapientia. omnis humana actio seruit. sicut tullius in libro res-
thoricoz de studio eloquentie dicit. hec tuta. hec honesta

hec illustris. hec eadem vita iocunda fiat. Nam hinc ad re
publicam plurima comoda veniunt/si moderatrix omnium
presto est sapientia. Hinc ad eos qui ipsam adepti sunt /
laus/honos/dignitas/confluit. Hinc amicis quoque eorum
certissimum/tutissimum presidium est. Hec mechanice appellatur.
id est adulterine. quia de opere artificis agunt. quod
a natura formam mutatur. sicut alie septem liberales ap
pellate sunt. vel quia liberos/id est expeditos et exercita
tos animos requirunt. quia subtiliter de causis rerum di
sputant. vel quia liberi tantum antiquitus/id est nobiles
in eis studere consueverant. plebei vero et ignobilium filii/
in mechanicis propter peritiam opandi. In quo paucorum
apparet diligentia. qui nil inemptatum linquere voluerunt.
sed omnia sub certis regulis et preceptis stringere. Me
chanica est scientia/ad quam fabrice omnium rerum concurre
re debent.

De lamificio .xxij.

Lamificium continet omnia/teyendi/confluendi/retoz
quendi genera que fiunt manu. acu. fusu. subula.
surgillo. pectine. alibro. calamistro. chilindro. si
ue alijs quibuslibet instrumentis. ex quacunque lini vel la
ne materia. et omni genere pellium erasarum. vel pilorum horticu
canabis quoque vel substantijs iunctorum. pilorum. floccorum.
aut alia qualibet re huiusmodi. que in usum vestimentoz
opimentoz. linctorum. sagorum. sagmarum. substratorum.
cortinarum. mattularum. filtroz. cordarum. cassium. funium
redigi potest. Strama quoque ex quibus galeros et sportel
las texere solent homines. hec omnia studia ad lamificium pertinet

De armatura .xxiii.

Secunda armatura. Arma aliquando quolibet instrumen
ta dicuntur. sicut dicimus/arma belli. arma navis
id est instrumenta belli et navis. Ceterum/proprie arma sunt
quibus tegimur. ut scutum. torax. galea. uel quibus percutimur
ut gladius. bipennis. sarisa. Thela autem sunt quibus iaculari

possumus. ut hasta. sagita. Dicta autem arma ab armo. id est brachio. quia brachiū munūt. quod ictibus opponere solemus. Thela autem dicuntur a greco thelon. id est longum. eo quod longa sint huiusmodi. unde et protelare. id est prolongare dicitur. Armatura igitur quasi instrumentalis dicitur scientia. non tantū ideo quod instrumentis opando utatur. quantū quod de preiacenti alicuius masse materia aliquod ut ita dicam instrumentū efficiat. Adhuc omnis materia lapidum. lignorum. metallorum. arenarum. argillarum pertinet. Hec duas species / architectonicā et fabrilem. Architectonica diuiditur in cementariā. que ad lathomos et cementarios et in carpentariā. que ad carpentarios et tignarios pertinet aliosque huiusmodi vtriusque artifices. in dolabris et securibus. lima et asciculo. serra et terebro. runcimis. artamis. trulla examussi. poliētes. dolantes. sculpenes. limantes. scalpētes. compingentes. limantes in qualibet materia. luto. latere. lapide. ligno. osse. sabulo. calce. gipso. et si qua sunt similia opantiū. Fabrilis diuiditur in malleatoriam. que feriendo massam in formā redigit. Unde exclusores dicti sunt. qui de confusione masse nouerūt formā vasis exprimere.

V De nauigatione .xxiii.

Nauigatio atinet omnem in emendis / vendēdis. mutandis. domesticis siue peregrinis mercibus negotiatione. Hec rectissime quasi quedā sui generis rethorica est. eo quod hunc professioni eloquētia maxime sit necessaria. Unde et hic. qui faciēdie pesse dicitur / mercurius quasi mercatorum kirrius id est dñs appellatur. Hec secreta mūdi penetrat. litora inuisa adit. deserta horrida lustrat. et cum barbaris nationibus et linguis incognitis commercia humanitatis exerceat. Huius studiū gētes docuit. bella sedat. pacē firmat. et priuata bona ad comunē vsum cōm immutat.

V De agricultura. .xxv.

Agricultura quatuor species habet. aruū. ager qui

sationi deputatur. et consilium qui arboribus vacat. ut vine-
neca pomeria. nemora pascuum. ut prata. tempe. tesqua.
floridum. ut orti et rosaria.

V De venacione .xxvi.

Venatio diuiditur in ferinam. aucupium. et piscaturam. Ferina multis modis exercetur. Retibus. Pedicis. laqueis. precipitijs. arcu. iaculis. cuspide. indagine. pennarum odore. canibus. accipitribus. Aucupium fit laqueis. pedicis. retibus. arcu. visco. hamo. Piscatura fit sagennis. retibus. gurgustijs. hamis. iaculis. Ad hanc disciplinam pertinet omnium ciborum. saporum. et potuum apparatus. Nomen tamen accepit ab una parte sua. quia antiquitus plus venacione vesci solebant. sicut adhuc in quibusdam regionibus ubi rarissimus panis est/ carnem pro cibo/ et mulsum vel aquam pro potu habent. Cibus in duo diuiditur. in panem et obsomum. Panis dictus est. vel quasi panis/ quia omnibus mensis apponitur. vel a greco pan/ quod est omne. quia nullum diuinum bonum sine pane ducitur. Panis multa sunt genera. azimus. fermentatus. succinericius. rubigus. spogia. placenta. clibanicus. dulcia. siligineus. ordeaceus. amolum. similia. et cetera multa. Obsomum dicitur quasi adiunctum panis. quod nos cibarium dicere possumus. Huius multa sunt genera. Carnes. pulmenta. mulla. olera. fructus. Carnes. alie sunt asse. alie frux. alie elix. alie crude. alie salse. Alie dicuntur succidia. Lardum quoque siue taxeia. pna vel petasunculus. arungia. aruma. sepum. adeps. Pulmenti item sunt genera. lucame. farcimen. minutal. afroton. mortisia. salatie. et cetera quecumque princeps cocorum excogitare possunt. Mulla habent lac. colustrum. babutam. buturum. caseum. serij. Olerum et fructuum nomina annumerare quis potest? Sapores. alij calidi sunt. alij frigidi. alij amari. alij dulces. alij siccis. alij humidi. Potus. alij tantum sunt potus. id est qui humectant tantum non nutriunt. ut aqua. alij potus

et cibus. id est qui humectant et nutriunt. ut vinum. Rursum qui cibus sunt/ alij naturaliter sunt cibus. ut vinum et sicera quelibet. alij accidentaliter. ut ceruisia/medones. Venatio igitur continet omnia pistorum. carnificum. cocorum. cauponum officia.

De medicina .xxvii.

Medicina diuiditur in duas partes. occasiones. et operationes. Occasiones sex sunt. Aer. motus et quies. inamitio et repletio. cibus et pocus. somnus et vigilie. et accidentia anime. Que ideo dicuntur esse occasiones. quia faciunt et conseruant sanitatem/ si temperata fuerint. si intemperata fuerint infirmitatem. Accidentia anime ideo dicuntur occasio sanitatis vel infirmitatis. quia aliquando vel commouent calorem impetuose ut ira. vel leniter ut delectationes attrahunt. et celant. aut impetuose ut terror et timor. aut leniter ut angustia. Et sunt que commouent naturalem virtutem intus et extra. ut est tristitia. Omnis operatio medicine/ aut intus fit/ aut extra. Intus ut ea que ore. naribus auribus siue ano intromittuntur. ut potiones/ vomitationes/ pulueres etc. que bibendo/ vel masticando/ vel attrahendo sumuntur. Foris/ ut epidimata. cathaplasmata. emplastra. cirurgia/ que duplex est in carne. ut incidere. suere. vtzere. in osse. ut solidare. et iuncture reddere. Nec moueat quempiam/ quod cibus et potum inter attributa medicine annumero. que superius venationi attributa/ quia secundum diuersos respectus hoc factum est. Vinum quoque in botro. agricultura est. in peno cellarii. in gustu medici. Similiter ciborum apparatus ad pistinum. macellum. coquamam pertinet. virtus saporis ad medicinam.

De theatrica scientia .xxviii.

Theatrica dicitur scientia ludorum a theatro/ ubi populus ad ludendum conuenire solebat. non quod in theatro tantum ludus fieret. sed quia celebrior locus fuerat ceteris.

fiiebant autem ludi alij in theatris. alij in gabulis. alij in gymnasijs. alij in amphicircis. alij in areis. alij in conuijs alij in phanis. In theatro gesta recitabantur. vel carminibus/vel laruis/vel personis/vel oscillis. In gabulis choreas ducebant/et saltabant. In gymnasijs/luctabantur In amphicircis/cursu certabant/vel pedum/vel equorum/vel currum. In areis pugiles exercebantur. In conuijs/rithmis et musicis instrumentis/et odis psallebant/et alea ludebant. In phanis tempore solenni. deorum laudes canebant. Ludos vero iccirco inter legitimas actiones connumerabat. q̃ temperato motu naturalis calor nutritur in corpore/et leticia animus reparatur. Vel quod magis videtur/quia necesse fuit populum aliquando ad ludum conuenire. voluerunt determinata esse loca ludendi. ne in diuersis queticula facientes probrosa aliq̃ aut facinorosa perpetraret.

V De logica que est quarta pars phie .xxviii.

Logica diuiditur in gramaticam. et in rationem disserendi. Gramma grece littera interpretatur latine/inde dicta est gramatica/id est litteralis scientia. Littera proprie est figura/que scribitur. elementum soni qui pronuntiatur. Ceterum hic large accipienda est littera ut et vocem et scripturam intelligamus. utrunq̃ enim ad gramaticam pertinet. Quidam dicunt gramaticam/ non esse partem philosophie, sed quasi quoddam appenditium, et instrumentum ad philosophiam De ratione autem disserendi. boetius dicit/q̃ pes esse possit et instrumentum ad phiaz sicut pes/manus lingua/oculi/et cetera. partes sunt corporis et instrumenta Grammatica simpliciter agit de vocibus. id est secundum se, inuentionem et formationem/compositionem inflexionem. prolationem et cetera, ad pronuntiationem tantum pertinentia pertractans.

V De gramatica .xxx.

Grammatica diuiditur in litteram. syllabam/dictionem/orationem

Vel aliter. Grammatica diuiditur in lras. id est in id quod
scribitur. et vocales. id est in id quod pronūciatur Vel 22
liter. Grammatica diuiditur in nomen. verbum. pticipium.
pronomen. aduerbiū. p̄posicōnem. diunctōnem. interiectō-
nem. vocem articulatam. lratam. syllabam. pedes. accētus
posituras. notas. orthographiam. analogiam. et hīmolo-
giam. glosas. differentias. barbarismū. soloecismū. vicia
metaplasma. scemata. tropos. prosas. metra. fabulas. hys-
torias. Quorū idcirco exposicōnem transeo. quia et proli-
xior esset q̄ huius cedule breuitas expetat. et quia etiam ī
hoc opusculo/ diuisiones tantū rerū et nomina inuestigare
p̄posui. ut tñmodo quoddam principū doctrine lectori de-
deretur. Qui autem scire desiderat. legat Donatum. Ser-
uium. priscianū de accentibus. et de duodecim versibz vir-
gili. et barbarismū. et isidorum et hīmologiarū.

V De racōne differendi .xxxj.

Ratio differendi integrales ptes habet/ inuencōne
et iudiciū. diuisiuas vero/ demonstrationē. pro-
babilem. sophisticam. Demonstracō est in necessarijs ar-
gumētis. et p̄tinet ad philosophos. Probabilis p̄tinet ad
dialecticos et ad rethores. Sophistica ad sophistas et ca-
uillatores. probabilis diuiditur in dialecticā et rethoricā.
quarum vtraqz integrales habet ptes/ inuencōnem et iu-
diciū. Quia enim ipsum genus. id est dissertuam/ intē-
liter constituūt/ necesse est ut in composicōne oīm specierū
eius simul inueniatur. Inuentio est que docet inuenire ar-
gumenta/ et constituere argumentacōnes. Scientia iudis-
candi/ q̄ de vtroqz iudicare docet. Queri p̄t. si inuentio et
iudiciū sub philosophia contineant. Vident ēn neqz sub the-
orica. neqz sub practica. neqz sub mechāica neqz sub logica
de q̄ magis videret̄ contineri. Sub logica n̄ continent̄. qz neqz

per gramaticam/neq; p dissertuā. **P**er dissertuam non cō
tineret/cū integraliter eam constituant. nulla autem res
esse possit simul integralis/et diuisua ps eius dē generis.
Sicq; philosophia non omnem scientiam continere videtur.
Sed sciendum q; scientia duobus modis accipi solet. id est
pro aliqua disciplinā sicut cū dico dialecticā esse scientiā
id est artem vel disciplinā /et pro qualibet cognitione. si
cū dico scientiam habere eum qui scit aliquid. **V**er-
bi gratia. **S**i scio dialecticam scientiam habeo. et si scio no-
tare scientiam. et si scio socratem esse sofronici filium. scie-
ntiam habeo. **E**t vniuersaliter omnis qui aliquid scit. potest
dici scientiam habere. **S**ed tamē aliud est. cū dico diale-
tica est scientia. id est ars v; disciplina. atq; aliud cū dico
scire. q; socrates est sofronici filius. est scientia /id est cog-
nitio. **D**e omni scientia que est ars vel disciplina/verū est
dicere q; sit pars philosophie diuisua. non autem vniuer-
saliter dici potest. q; omnis scientia /que est cognitio pars
sit philosophie diuisua. **E**st tamen proorsus omnis scientia
sive disciplina. sive qualibet cognitio pars philosophie.
vel diuisua/vel integralis. **D**isciplina autem est scientia.
que absolutum finem habet. in quo ppositum artis pfecte
explicatur. q; scientie inueniendi vel iudicandi nō cōuenit.
quia neutra per se absoluta est. et ideo disciplina dici non
possunt. sed potius discipline. id est dissertue. **R**ursū que
ritur si inuentio et iudicium/eodem partes sint dialectice et
rethorice. quod inconueniens videtur. vt duo opposita ge-
nera eisdem proorsus constituentur partibus. **D**ici ergo po-
test has duas voces equocas eē ad ptes dialectice et rētho-
rice. **V**el q; fortassis melius est dicamus inuentionē et iu-
dicū p; ptes esse dissertue. et sub his vocib; vniuocari.
In inferioribus tamen huius generis quibusdam p; p; p; p; p;
b; a se differre/que tñ differre p; has voces nō discernūt.
q; p; eas nō scdm hoc q; spēs pponūt/sed scdm hoc q; ptes

generis significatur Grammatica est scientia loquendi sine vi-
cio. **D**ialectica disputatio acuta. verum a falso distinguens
Rhetorica est disciplina. ad persuadendum queque idonea.

Incipit liber tercius. de ordine et modo legendi et discipula. 1.

Philosophia diuiditur in theoreticam. practi-
cam. mechanicam. logicam. Theoretica diui-
ditur in theologiam. physicam. mathemati-
cam. Mathematica in arithmetice. musi-
cam. geometriam. Practica in solitariam.
priuatam. publicam. Mechanica diuidit
in lamficium/ armaturam. nauigationem. agriculturam. ve-
nationem. medicinam. theatricam. Logica diuiditur in gra-
maticam. dissertiuam. Dissertiuam diuiditur in demonstratio-
nem. probabilem. sophisticam. Probabilis diuiditur in dia-
lecticam. rhetoricam. In hac diuisione solummodo diuisione philo-
sophie partes continentur. Sunt alie adhuc subdiuisiones ista-
rum paruum. sed iste nunc sufficere possunt. In his igitur
si solum numerum respicis. xxxviii. si gradus computare vo-
lueris. triginta octo reperiens. Actores harum scientiarum
diuersi leguntur. Alii incipiendo. alii augendo/ alii perfici-
endo artes inuenerunt. sicque eiusdemque artis plures sepe re-
feruntur actores. Ex his paucorum nomina subter annume-
rabo.

De actoribus artium .ii.

Theologus apud grecos unus fuit. apud latinos var-
ro. et nostri temporis iohannes scotus. de cece cathe-
goriis indictum. Physicam naturalem apud grecos tha-
les milesius unus de septem sapientibus reperit. apud la-
tinos plinius describit. Arithmetice samus pitagoras inuenit
nichomachus scripsit. Apud lat. primum apuleius deinde boetius institu-
it. Hic etiam pitagoras materetradem fecit. i. librum de doctrina

quadam . et . p . ad similitudinem vite humane inuenit
Musice repertorem moyses dicit fuisse tubal . qui fuit de
stirpe chaim **G**reci pitagorā . alij mercuriū qui primū tetra
cordum instituit . alij linum vel retum . vel amphionem .
Geometriam apud egiptum primum dicunt esse repertā .
cuius actor apud grecos optimus eutides fuit . **H**uius artē
transtulit boetius . erastotenes quoque sagacissimus in geo
metria . qui ambitum orbis reperit . **D**icunt quidā quod cham
filius noe astronomiā primū inuenit **C**aldei primū astrologi
am docuerunt . secundum natiuitatis obseruantiam . **J**ose
phus autem asseuerat abraham primum instituisse egipti
os astrologiam . **A**stronomiam ptolomeus rex egipti repa
uit **H**ic etiā canones instituit . quibus cursus astrozū inueniē
tur quidam nemroth gigantem summū fuisse astrologū
sub cuius nomine etiam astronomia inuenitur . **G**reci dicunt
hanc artem ab athlante primum excogitatā . propter quod
etiam celū sustinuisse . fertur **E**thice inuentor socrates fuit
de qua . xxiii . libros / secundum posituam iusticiam scrip
sit . **D**einde plato discipulus eius libros multos de republi
ca . secundum utranque iusticiam naturalē . scilicet et positi
uam conscripsit . **D**einde tullius in latino sermone libros
de republica ordinauit . **F**ronto quoque philosophus scrip
sit librum strategomaton . id est militaris suauitatis . **D**e
chamice diuersos habuit actores . **E**siodus ascreus primus
apud grecos in describendis rebus rusticis studuit . **D**einde
democritus . magnus quoque cartaginensis . xxvii . volu
minibus studium agriculture conscripsit . apud latinos pri
mus catho de agricultura instituit . quod deinde marcus / the
rentius expoliuit . **V**irgilius quoque georgica fecit . **D**einde
cornelius et iulius articulus emilianus / siue colomella insignis
orator . qui totum corpus discipline huius complexus
est . **V**itruuius quoque de architectura . **P**alladius de agri
cultura . **L**amficius usum apud grecos primam mimeruam

Inuēto anuli

monstrasse fertur. **H**anc etiam primam telam ordinasse/la-
nasq; colorasse/oliue quoq; et fabrice inuentricem fuisse
credunt. **A**b ipsa **D**edalus didicit. et ipse post eam fabri-
cam fecisse credit. **A**pud egyptū autē ysis filia machi vsum
serēdi lini reperit. et qualiter inde vestimēta fierēt mōstrauit.
Similiter lane vsum ibidem ipa reperit. **I**n libia primum
vsum lane exortus est/a templo hamonis. **N**inus rex assy-
riorū primus bella mouit. vulcanum primum fabrum fuisse
credunt. **D**iuina autē historia tubal. **P**rimus prometeus fer-
reo circulo lapidem imprimēs. vsum anuli inuenit. **N**augli
vsum. pelasgi primi inuenerūt. **C**eres primū in grecia apud
eleusum vsum frumenti inuenit. ysis in egipto. **P**ilumnus in
italia vsum frumenti et farzis. et ritum molendi et pmsen-
di. **T**agus in hispania ritum serendi. **O**sis apud egyptū
cultum vinearum reperit. liber apud indos. **D**edalus pri-
mus mensam fecit et sellam. **A**pitiū quidam primus cōpo-
suit apparatus coquine. qui tandem in ea consumptis bo-
nis morte voluntaria periit. **M**edicine actor apud grecos
apollō fuit. **H**anc filius eius esculapius laude et opere am-
pliauit. qui postq; fulmine periit. diu medendi cura inter-
missa est. latuitq; per annos pene quingentos vsq; ad tem-
pus artaxerxis regis. **T**unc eam reuocauit in lucē yppocra-
tes asclepio patre gemitus in insula choco. **L**udi a lidis ini-
cium sumpsisse creduntur. qui ex asia venientes/in etruria
confederunt sub tyrreno duce. ibiq; intra ceteros super-
stitionum suarum ritus/spectacula instituerunt. quem mor-
tem romani imitati sunt. accersitis inde artificibus/inde
q; lidi a lidis vocati sunt. **L**itere hebreorum a moysē per
legem inuicium sumpsisse creduntur. **C**haldeorum et syro-
rum per abraham. **E**gyptiorum literas ysis inuenit. **G**re-
corum femces/quas catbinus a femice in greciam attulit.
Carmētis mater euādzi/qppio noīe nichostrata vocabat
latias lras reperit. **D**iuinā hystoriā primus moyses scripsit.

Apud gentiles primus dares frigijs troianam historiā edidit quam in folijs palmarum ab eo scriptura esse ferunt. Post daretem in greca heroditus historicus primus habitus est. Post q̄ fericides/isdem tēporibus claruit. quibus helodas legem scripsit. Fabulas primum inuenisse credit. alanon cratomensis. Egiptus mater est artium. inde i greciaz deinde in italiam venerunt. In ea primum gramatica reperta est tempore osiris mariti isidis. In ea quoq; dialetica primū inuenta est a p̄memide. qui ciuitates/et cetus hoīm fugiens in rupe consedit nō modico tēpore. sicq; dialecticā excogitauit. vñ et rupes p̄memidis appellata est. Plato aut post mortē socratis magri sui amore sapiētie egiptū demigravit. ibiq; perceptis liberalibus studijs athenas rediit. et apud achedemiā/villaz suam coadunatis discipulis studijs operam dedit. Hic primum logicam rationalem grecis instituit. quam postea aristotiles discipul2 eos ampliavit. perfecit/et in artem redegit. marcus therentius varro primus dialecticam de greco in latinum transtulit. Postea cicero topica inuenit. Demostenes fabri filius/apud grecos rethorice reparator creditur. Tisias apud latinos. Chorax apud siracusas. Hec ab aristotile et gorgia et hermaria in greco scripta est/translata in latinum a tullio quintiliano et ticiano.

Que artes p̄cipue legende sint .iiij.

Ex his autem omnibus scientijs supra enumeratis septem specialiter decreuerant antiqui in studijs suis ad opus erudiendorum. in quibus tantam utilitatem esse p̄ ceteris omnibus p̄spererunt. ut quisquis hanc disciplinam firmiter p̄cepisset. ad aliarum noticiarū postea inquirendo magis. et exercendo q̄ audiendo perueniret. Sunt em̄ quasi optima quedam instrumenta et rudimēta quibus via patet aīo ad plenā philosophie vītatis noticiā

Nunc trivium et quadrivium nomen accepit . eo q̄ his qua
si quibusdā vijs viuar animus ad secreta sophie introeat
Nemo tūc t̄pis nomine magistri dignus videbat̄ . qui non
haz . vii . sciaz profiteri possit . **P**itagoras hāc in studijs su
is osuetudinē servasse legitur / ut usq; ad septēmū scōm nu
merum videlz . vii . artū liberaliū nullus discipuloz suozū
de hijs que ab ip̄o dicebantur racōnem poscere auderet .
sed fidem dare verbis magistri . quousq; om̄ia audiūisset
sicq; iam p̄ semetip̄m racōez eoz posset inuenire **H**as . vii .
quidā tanto studio didicisse legunt̄ / ut plane ita omnes in
memoria tenerent̄ . ut quascūq; scripturas deinde ad maz
nū sumpsisset . quascūq; questioēs soluēdas aut op̄oban
das p̄posuissent . ex hijs regulas et rōes ad diffinendū . id
de quo ambigeret̄ . foliū libroz nō quererēt / sed statim sin
gula corde p̄ata haberēt . **N**ic̄ profecto accidit eo t̄pe tot
fuisse sapiētes ut plura ip̄i scriberēt q̄ nos legere possum²
Scolares aut̄ n̄i aut nolūt aut nesciūt modū agnū in di
scendo servare . et idcirco multos studētes / paucos sapien
tes inuenim² . **M**ichi vero videt̄ nō minori cura providen
dū esse lectori ne in studijs inutilibus operam suam expen
dat . q̄ne in bono et vtili p̄posito tepidus remaneat . **N**as
lum est bonū negligēter agere . peius est in vanum labores
multos expēdere . **S**ed qz nō om̄es hāc discrecōnē habere
possunt . ut intelligāt quid sibi expediat . idcirco q̄ scrip
ture michi vtiliores videant̄ . lectori breuiter demonstrabo
ac deinde de modo quoq; disserendi pauca adnectā .

De duobus generibus scripturarū . .iiii.
Duo sunt genera scripturarū . **P**rimū genus est earū
que p̄prie artes appellantur . secundū est earū que
sunt appendēcia artū . **A**rtes sunt que philosophie suppo
nunt̄ . i . q̄ aliquā certā et determinatā phie materiā h̄nt . ut
est gramatica . dyalectica . et cetera h̄moi . **A**ppendēcia arti
um sunt . q̄ t̄m ad phiam spectāt . i . q̄ in aliqua extra phiam

materia versatur. aliquando tamē quedam ab artibus di-
scripta sparsim et diffuse attingūt/vel si simplex narratio ē
viam ad philosophiam preparent. **H**omodi sunt omnia poeta-
rū carmīa/ut sunt tragedie. comedie. satire. heroica quoz
et lirica. et iambica. et didascalie quedam/fabule quoq; et
hystorie. **I**llorū etiam scripta quos nūc philosophos appel-
lare solemus/qui et breuē materiam longis verborū amba-
gibus extendere osuerūt. et facilem sensum pplexis sermo-
nibus obscurare/vel etiam diuersa simul opilantes/quasi
de multis coloribus et formis/vnam picturā facere. **N**o-
ta que tibi distīxi. **D**uo sunt. **A**rtes/et appendicia artū.
Sed inter hec tanta michi distātia esse videtur. ut ille ait
lenta salix quantū pallenti cedit oliue/pumiceis humilis
quantū saluica rubetis/ita ut quicūq; ad sciām ptingere
cupit. si relictā veritate artū reliquis se implicare voluerit.
materiā laboris ut non dicā plurimā/infinitam sustinebit
et fructū exiguū. **D**emq; artes sine appēditis suis pfectū
lectorem facere pnt/illa sine artibus nichil pfectionis ofe-
re valent. **M**axime aut cū nichil in se expetendū habeant
vnde lectorem inuitent/mīsi traductum ab artibus et acco-
modatū. neque quisquā in eis querat nisi quod artū est.
Quapropter michi videtur primū opam dandam esse artib;
vbi fundamenta sunt oīm. et pura simplexq; veritas apit
maxime hijs. vii. quas p̄dixi/que totius philosophie instru-
menta sunt. **D**einde cetera queq; si vacāt legantur. qz ali-
quando plus delectari solent serijs admixta ludicra/et rari-
tas preciosum facit bonū. **S**ic in medio fabule cursu in-
uentam sniam audius aliquando retinemus. **V**erū tamen
in. vii. liberalibus artibus fundamentum est omnis doctri-
ne que pre ceteris omibus ad manū habende sunt/utpote
sine quib; nichil solet aut potest pbica disciplina explicare

H **D**e artū coherentia .v. **I** aut diffinire
Ee quidē ita sibi coherēt. et alteri vicissim rōib;

indigent. ut si vel una defuerit/cetere philosophū facere non possint. Vnde michi errare videntur/qui nō attendētes talem in artibus coherentiā/quas dā sibi ex ip̄is eligūt a ceteris/m̄ his se posse fieri p̄fectos putant.

E Vincitq; arti qd suū est tribuendū .vi.
Et rursus alius error non multo minor isto. quē summo pe vitare oportet. Sunt em̄ quidam/qui h̄et ex his que legenda sunt nichil p̄termittant/nulli tam̄ arti quod suū est tribuere norūt. sed in singulis legūt om̄s. In gramatica de filogismoꝝ ratōne disputāt. in opaletica inflexiones casuales inquirūt. et quod magis irrisione dignum est. in titulo totū pene legūt librū. et inceptū tercia vix lectōne expediūt. Non alios docēt h̄modi. sed suā ostentant scientiā. Sed utinā quales michi/tales om̄ibus apparerent. Attende q̄ p̄uersa sit hec consuetudo. cum profecto quantomagis sup̄flua aggregaueris/tantom̄us ea q̄ utilia sūt cape possis vel retinere. In q̄libet igit̄ arte duo nobis maxie discernēda sūt et distinguēda. primū/q̄lit̄ oporteat in ip̄a arte agere. secundū/qualiter oporteat ip̄ius artis ratōnes quibuscūbet alijs rebus accommodare. duo sunt agere de arte. et agere per artem Verbi gratia. Agere de arte. ut est agere de gramatica. Agere p̄ artē. ut est agere gramatice. De gramatica agit. qui regulas de vocibus datas/et precepta ad hanc vocē p̄mētia tractat. Gramatice agit om̄is qui regulariter loquitur vel scribit. Agere igitur de gramatica/quibusdā t̄m̄modo scripturis ouenit. ut prisciano. donato. seruiō. agere vero gramatice om̄ibz Cum igitur de qualibet arte agimus/maxime in docendo/ubi om̄ia ad op̄endiū restringenda sunt/et ad facilem intelligentiam euocanda/sufficere debet id de quo agitur quātum breuius et aptius potest explanare. ne si alienas nimium ratōnes multiplicauerimus. magis turbemus q̄ educemus lectorem. Non om̄ia dicēda sunt que dicere possum?

ne min² vtiliter dicantur ea que dicere debem². id tandē
in vnaqua^q arte queras quod ad eam specialiter pertine
re constiterit. Deinde cum legeris artes/et quid vniuscui²
q³ sit proprium agnoueris disputando et conferendo. tunc
denum rationes singularum inuicem cōferre licebit. et ex
alterna consideratione vicissim que minus prius intellere
ras inuestigare. Noli multiplicare diuerticula quoadusq³
semitas didiceris. securus discurre cū errare nō timueris

¶ Quid sit necessarium studio .vii.

Quia sunt necessaria studentibus Natura. exercitiū/
disciplina. In natura consideratur vt facile audi
ta percipiat. et percepta firmiter teneat. In exer
citio. vt labore et sedulitate naturalem sensum excolat In
disciplina. vt laudabiliter viuens. mores cum scientia com
ponat De his tribus per singula modo introductōis pau
ca perstringemus.

¶ De ingenio hic ad naturam .viii.

Qui doctrine operam dant. ingenio simul et memo
ria pollere debent. que duo in omni studio et di
sciplina ita sibi coherent. vt si desit alterum. nemi
nem alterum ad perfectum ducere possit. sicut nulla prod
esse possunt lucra. vbi decem custodia et in cassum recepta
cula munit. qui q³ recondat non habuerit. Ingenium inue
nit. et memoria custodit sapientiam Ingenium est vis que
dam. naturaliter animo insita per se valens. Ingeniū a na
tura proficiscitur. vsu uiuatur. immoderato labore retū
ditur. et temperato acuitur exercitio. Vnde satis elegant
a quodam dictum est. Nolo tandem tibi parcas. labor est
in cartis. curze per aera. Duo sunt que ingenium exercent
lectio et meditatio. Lectio est. cum ex his que scripta sūt.
regulis et preceptis informamur. Trimodum est lectiōis
genus. docentis. discantis. vel per se inspicientis. Dicim²
em lego librum illi. et lego librum ab illo. et lego librum.

In lectione maxime consideranda sunt ordo et modus.

De ordine legendi .ix.

Ordō consideratur. alius in disciplinis. ut si dixerim gramaticam dyalectica antiquiorem. vel arithmetica priorē musica. Alius in libris. ut si dixerō catularium iugurtino priorē. Alius in narracōne que est i continua serie. Alius in disposiciōe. Ordo in disciplinis attenditur scdm naturam. in libris scdm psonam auctoris. vel subiectam materiam. In narracōne scdm disposiciōē que duplex est. naturalis scilicet. quando res eo refertur ordine quo gesta est. et artificialis id est quando id quod postea gestum est prius narratur. et quod prius postmodum dicitur. In exposiciōe consideratur ordo scdm inquisitionem. **E**xpositio tria continet. lram. sensum. sniam. **L**ra est congrua ordinacō dictōrum. quod etiam constructiōnem vocamus. **S**ensus est facilis quedam et aperta significatio quam lra prima fronte praeferit. **S**ententia est profundior intelligentia. que nisi exposiciōne vel interpretacōne non inuenitur. In hijs ordo est. ut primum litera. deinde sensus. deinde sententia inquiratur. quo facto / perfecta est expositio.

De modo legendi .x.

Modus legendi in diuidentendo constat. Omnis diuissio incipit a finitis. et ad finita vsqz progreditur. Omne autem finitum magis notum est. et scientia comprehensibile. **D**octrina autem ab hijs que magis nota sunt incipit. et per eorum noticiam ad scientiam eorum que latēt ptingit. **P**reterea. racōne inuestigamus. ad quam pparē ptingit diuidere. quādo ab vniuersalibus ad particularia descendimus diuidentendo. et singulorum naturas inuestigando. **O**mnē nāqz vniuersale magis est determinatum suis particularibus. **Q**uando ergo discimus ab hijs incipe debemus que magis sunt nota et determinata et completētia.

sicq; paulatim descēdēdo. et per diuisionem singula di-
stinguendo eorū que orīent naturam inuestigare

De meditacōne .xj.

Meditacō est cogitacō frequēs cū cōsilio. que cau-
sam et originē / modū et vtilitatē vniuscuiusq; rei
prudenter inuestigat. Meditacō principiū sumit a lectōne
nullis tñ regulis stringit aut pceptis lectōnis. Delectat
em̄ quodā apto decurrere spacio. vbi liberā cōtemplāde
veritati aciem affigat. et nūc has / nūc illas rez causas p-
stringere. nūc aut profunda queq; penetrare. nichilq; an-
ceps / nichilq; obscurū relinquere. Principiū ergo doctri-
ne est in lectōe. cōsummacō in meditacōne. Quā si quis fa-
miliarius amare didicerit. ei q; sepius vacare voluerit. io-
cundā valde reddit vitā. et maximā in tribulacōe prestat
cōsolacōnē. Ea em̄ maxima est. que aīam a terrenorū actūū
strepitu segregat. et in hac vita etiā eterne quietis dul-
cedinē quodāmō p̄gustare facit. Cūq; iam p ea que facta
sunt eū qui fecit oīa querere didicerit et intelligere / tūc a-
nimū piter et sciētia erudit et leticia pfundit. vnde fit. ut
maximū sit in meditacōe oblectamentū. Tria sunt genera
meditacōis. Vnū cōstat in circūspectōe morū. aliud in scru-
tacōe mādatorū. terciū in inuestigacōe diuinorū opm. Mo-
res sunt in vicijs et virtutibus. Mandatū diuinū. aliud p-
cipiēs. aliud promittēs. aliud terrenis. Opus dei est. et q;
creat potētia. et qd moderatur sapiētia. et qd coopatur
gratia. Que oīa quanta sunt ammiracōne digna. tanto
magis quisq; nouit / quāto attētius dei mirabilia meditari

De memoria .xij.

Insuevit.

Memoria hic maxime in pñti p̄termittendū non
esse existimo. q; sicut ingeniū diuidendo inuesti-
gat et inuenit. ita memoria colligendo custodit. Oportet
ergo ut que discendo diuisimus / cōmendāda memorie col-
ligamus. Colligere est ea de quibus prolixius vel scriptū

vel disputatū est/ ad breuē quandā et opendiosaz sūmā re
digere. q̄ a maioribz epilogz .i. breuis recapitulatō supradī
ctorz appellā ē. **N**onqz oīs tractatio aliqd̄ principiū cui
tota reueritas et vis sentētie imit̄ et ad ipm cūcta alia re
ferūtur. hoc q̄rere et cōsiderare colligere ē. **U**n2 fons ē. et
multi riuuli. qui amfractz fluminū se q̄ris. tene fontē. et to
tū habes. **H**oc icēco dico. qm̄ memoria homis hebes ē. et
breuitate gaudet. et si ī multa diuidit̄ fit minor ī singulis
Debem2 ergo ī oīm doctrina/ breue aliqd̄ et certū collige
re q̄ ī arcula memorie recondat̄. vñ postmodū cū res eru
git aliqua diriuent̄. **H**oc etiaz sepe replicare. et de ventre
memorie ad palatū reuocare necē est. ne longa im̄missione
obsoleat **U**n2 rogo te o lector ne nimīu leteris si multa lege
ris. sed si multa itellereris. si retinere potueris. **A**lioqn̄ nec
legere multū prodest. nec itelligere. **Q**ua re sup̄2 me dixi
se recolo. eos q̄ doctrine opam dāt ī gemo et memoria mōi

V De disciplina .xiiij. **L**gere
Sapiēs qdā cū de mō et forma discēdi it̄rogaret̄.
mēs m̄qt hūilis studiū q̄rēdi. vita quieta. scrutiniū
tacitū. paup̄tas. terra aliena. hec referare solēt/ nōnulla ob
scura legētī. **R**udierat puto qd̄ dictū ē. mores ornāt scīaz.
et iō p̄ceptis legēdi. p̄cepta quoz viuēdi adiūgit. ut et mō
dū vite sue. et studiū rōz lector agnoscat. **I**laudabilis est
scīa q̄ vita maculat ipudica. et icēco sūmope cauēdū ē ei
qui querit scienciam. ut non negligat disciplinam.

V De humilitate .xiiij.
Pincipiū aut̄ discipline hūilitas ē. cui2 cū multa sint
documēta hec tria p̄cipue ad lectozē ptinēt primū
ut nullā scīam nullā scriptam vilē teneat. scdm̄ ut a nemīe
discere erubescat. terciū ut cū scīam adept2 fuerit. cetos
nō atēnat **M**ultos hoc decipit. q̄ añ tēpus sapiētes videri
volūt. **H**inc nāqz ī quendā elatōis tumore prorūpūt. vt iā
et simulare incipiāt qd̄ nō sunt. et qd̄ sunt erubescere. eo q̄

longius a sapiētia recedūt/quo nō eē sapiētēs s; putari vo-
lūt. Eiusmōi multos noui. q̄ cū primis adhuc elemētis idē-
geant. nō nisi sūmis intesse dignāt et ex hoc solūmō se mag-
nos fieri putāt. si magnorū et sapiētū/vel scripta legerit.
vel audierint verba. **N**os inquit vidim⁹ illos. nos ab illis
legim⁹. **S**epe nobis loq̄ solebāt. **I**lli sūmi. illi famosi. cog-
nouerūt nos. **S**z utinā me nemo agnoscat. et ego cūcta no-
ueri. **P**latonē vidisse. n̄ itellerisse gloriāmi. **P**uto idignū
vobis ē deiceps vt me audiat. **N**ō ego sū plato nec plato
nē videre merui. sufficit vobis/īp̄m phīe fontē potastis. s;
utinā adhuc sitiretis. **R**ex post aurea pocula. de vase bi-
bit testeo. **Q**uid erubescitis? platonē audistis. audiat et
crispū. **I**n prouerbio dicit. **Q**uō tu nō nouisti. fortassis nouit
osellus. **N**emo ē cui om̄ia scire datū sit. nec quisq̄ rursum
cui aliqd̄ speciale a natura decepisse nō otigerit. **P**rudens
igitur lector om̄es libenter audit. oīa legit. nō scripturā.
nō p̄sonā. nō doctrinā spernit. **I**ndifferent ab om̄ib⁹ q̄ si
ibi deē videt querit. nec quantū sciat. s; quantū ignoret cō-
siderat. **H**inc illud platonīcū aūt. malo aliena verecunde
discere. q̄ mea impudentē gerere. **C**ur dicere erubescis. et
nescire non verecūdaris? pudor iste. maior ē illo. **N**ut qd̄ sū-
ma affectas. cum tu iaceas in imo. **C**onsidera poti⁹. quid
vires tue ferre valeant. **A**perissime icedit. q̄ incedit ordia
te. **Q**uidā dū magnū saltū facere volūt. p̄cipitiū incidunt.
Noli ergo nimis festinare. hoc mō citi⁹ ad sapiām ptinges
Ab oībus libentē discere/qd̄ tu nescis. qz hūilitas cōmune ut
ibi facere p̄t. qz natura cuiqz p̄p̄iū fecit. sapiētior oīb⁹ eris
si ab oībus discere volueris. **Q**ui ab om̄ibus accipiūt. om̄i-
bus ditiores sūt. **N**ullā demiqz sciām vilē teneas. qz oīs
scia bona ē. **N**ullā si vacat scriptaz vel saltē legē otēnas. qz
si nichil lucraris. nec p̄des aliqd̄. maxime cū nulla scripta
sit sym̄ meā estimatōz q̄ aliqd̄ expetendū nō p̄ponat. si con-
ueniēti loco et ordine tractetur. q̄ nō aliqd̄ etiam speciale

babeat qđ diligēs verbī scrutator alibi nō inuentū . quāto
rari2/tāto grati2 carpat. **N**ichil tñ bonū est qđ melius tol
lit. **S**i omīa legere nō potes . ea q̄ sunt vtiliora lege . etia3
si oīa legere potueris . nō omībus tñ idem labor impēden
dus ē . s3 quedā ita legēda sunt ne sint incognita . quedam
vero ne sint maudita . qz aliqn̄ pluri3 eē credim2 qđ nō au
diuimus . et facili2 estimat̄ res cui2 fructus agnoscitur **V**i
dere nūc potes qđ necessaria tibi sit hec humilitas . vt nul
lam sciam vilipēdas . et ab oībus libenter discas . **S**imili
ter tibi quoq3 expedit . vt cum tu aliquid sapere ceperis .
ceteros nō cōtemnas . hoc aut̄ tumoris viciū hinc quibul
dam accidit . qđ suā sciam min2 diligenter inspicūt . et cum
sibi aliqd̄ esse visi fuerint . alios quoq3 non nouerunt / tales
nec esse / nec potuisse fieri putant. **H**inc etiā ebullit qđ nugi
geruli nūc quidā nescio vnde gloriātes . priores patres sim
plicitatis arguunt . et secum natā / secum moriturā credunt
sapientiā **I**n diuinis eloquijs ita simplicem modū loquēdi
esse aiunt . vt in eis magistros audire non oporteat . posse
satis quemq3 pprio ingenio veritatis archana penetrare .
Corrigūt nasum / et valgiū torquent in lectores diuinitatis
et nō intelligūt qđ deo iniuriā faciūt . cui2 v̄ba pulcro qui
dem vocabulo simplicia . sed sensu prauo insipida predicāt
Non est mei consilij hui2modi imitari . **B**onus em̄ lector hu
milis debet esse et mansuetus . a curis manibus et volupta
tum illecebris prorsus alienus . diligēs et sedulus . vt ab oī
bus libenter discat . vnqđ de scientia sua presumat . peruersi
dogmatis actores quasi venena fugiat . diu rem ptractare
anteqđ iudicet discat . nō videri doctus sed esse discat / vel
querat dicta sapientiū intellecta diligat . et ea semp coraz
oculis quasi speculum vultus sui tenere studeat . **E**t si qua
forte obscuriora intellectū eius no amiserint . nō statim in
vituperiū prorūpat . ut nichil bonū esse credat nisi qđ ipe in
telligere potuit **H**ec est humilitas discipline legentium .

De studio querendi .xv.

Studiū querēdi ad exercitiū pertinet/in quo exhorta
tōe magis q̄ doctrina lector indiget. **Q**ui em̄ dili-
genter inspicere voluerit. quid antiq̄ ppter amorē
sapientie ptulerint. q̄ memorādo posteris virtutis sue mo-
nimēta reliq̄runt. quālibet suā diligentia inferiorē esse vide-
bit. **A**lij calcabāt honores. alij proiecerūt diuitias. alij ac-
ceptis iniurijs gaudēbāt. alij penas spreuerūt. alij otuber-
nia hoīm deserētes. intimos recessus et secreta heremi pe-
netrātes soli se phie dedicabant. vt eo contemplationi vacar-
rent liberius. quo nullis q̄ virtutis iter impedire solent cus-
piditatibus animū subiecissent. **P**armenides phūs. xv. anz-
is i rupe egiptia osedisse legiē. **E**t promethe2 ob imodi-
cam meditandi curā in mōte caucaso vulturū exposuit me-
morat. **Q**uia ei sciebāt vex bonū nō i estimatōe hoīm. s; i
pura oīcia eē absconditū. et eos iā n̄ hoīes eē/q̄ reb2 pituris
iberētes. bonū suū nō agnoscerēt. iō quātū mēte et itelli-
gētia a cetis differēt. ipa locoꝝ distātia demonstrabāt ne-
ma teneret habitatio. quos nō eadē sociabat intē. **Q**ui
dā phō referebat dicēs. **N**unq̄ nō vides/q̄ te deridēt ho-
mīes. et ille s; **I**pi me inq̄t derident. et eos asūm. **C**ogita si
potes quātū estimauerūt laudari ab eis a q̄b2 nec vitupari
timuit. **D**e alio rursū legiē. q̄ post oīa disciplīnā studia.
et artū acumiā. ad op2 figuli descēderit. et alii2 cuiusdā
discipuli cū laudib2 magistrū suū efferēt. intē cetā nec su-
rore putā eū carere gloriati sūt. **H**āc igit̄ diligentia i nos-
tris lectorib2 eē vellē. vt nunq̄ i eis senesceret sapia. **S**o-
la abisac sunamitis senē. dō. calefecit. q̄ amor sapie etiam
marcescēte corpe dilectōrē suū nō deserit. **O**m̄s pene vtu-
tes corpis mutant i semb2. et crescēte sola sapia decresce-
ret cetera. **B**eneatus em̄ illoꝝ q̄ adolescentia suā honestis
actib2 instruxerūt. etate fit doctior. vsu tritior. processu tē-
poris sapiētior. et veterē studioꝝ dulcissimos fruct2 metit

Vnde et sapiens ille grece temostedes cū expletis centū septē annis se mori cerneret. dixisse fertur sese dolere qđ egrederetur de vita qñ sape cepisset. Plato octogintaunū annos scribēs mortu2 ē Socrates. xc. ix. annos in docēdi scribēdiq; dolore laboreq; cōpleuit. Taceo cetos phōs pitagorā. democritū. zenocratē. zenonē. et beleantē. qui iam etate longeva in sapie studiis floruerūt. Ad poetas venio homerū. eliodum. simonidē telicoz. q̄ grandes natu. cis neum nescio qđ et solito dulci2 vicina morte cecinerūt. Sophocles cū post immiā senectutē/et rei familiaris negligentiam a suis accusaretur amentie. edippi fabulā quā nuper scripserat recitavit iudici. et tm̄ sapiētie in etate iam fracta specimen dedit. vt seueritatē tribunalū in fauorē theatri auerteret. Nec mirū cum etiā catho censor2 et romani generis disertissim2 iam senex grecas lras discere/nec erubuerit/nec desperauerit. Certe homer2 refert qđ de lingua nestoris iam vetuli et pene decrepiti dulcius melle oratio fluxerit. Adma aduerte igit. quātū amauerint sapiāz quos nec decrepita etas ab ei2 inq̄sitione potuit reuocari. Iste igit tant2 amor sapie tanta in semib2 habūdantia congrue etiā ex ipius supradicti nois interpretatōe colligit. Interpretatur em̄ abisac pater meus supfluus. vel p̄is mei rugit2 ex quo oñditur habūdantissimū/et vltra humanaz vocē in sensibus diuini sermonis comitruū cōmorari. Verbū nanq; supfluū in hoc loco plenitudinē non redundantiā significat. Porro sunamites in lingua nra coccinea dz. qđ satis conuenienter feruorem sapientie significare potest.

De quatuor reliquis pceptis .xvi.

Quatuor que sequuntur sic alternatim disposita sūt. vt alīm sp̄ ad disciplinā/alīm ad exercitiū spectet.

De quiete .xvii.

Quies siue interior vt mens p̄ illicita desideria nō discurrat. siue exterior vt oculū et oportunitas

honestis et vtilibus studiis suppetat. vtraq; ad disciplinā

De scrutinio .xviii.

Pertinet

Scrutinū aut. id ē meditatio / ad exercitiū spectat. Videf aut scrutinū sub studio qrendi dñeri. **S**i vix est supfluo repetit. cū in supiori pte annumeratum sit. **S**ciend ē hāc int̄ hec duo eē dñam. qđ studiū qredi instantiā significat opis. scrutinū vō diligentia meditatio nis. opus pagunt labor et amor. cōsiliū pariūt cura et vigilia. **I**n labore ē vt agas. in amore ut pficias. **I**n cura ē vt promideas. in vigilia vt attendas. **I**sti sūt. iiii. pedisseq qui portāt lecticā philologie. qz mentē exercēt / cui sapiā p̄sidz Cathedra q̄ppe philologie sedes ē sapiē. q̄ his suppositis gestari dī. qm̄ i his se exercēdo promouet. **V**n pulcre iuuenes p̄t robur a frōte lecticā tenere dñr. videlicz / philos et cophos. id ē amor et labor. qz foris opus pagūt. a posteriori puelle / videlicz philemia et agrimma. qđ interpretatur cura et vigilia. qz it̄ i secreto cōsiliū pariūt. **S**ūt qđā q putāt p cathedrā philologie hūanū corp̄ significari / cui aīa rōnat p̄sidz. qđ mīstri. iiii. portāt. i. iiii. elemēta dponūt **D**e q̄b2 duo supiora. i. ignis et aer. actu et noīe masculia sunt **D**uo vero mferiora. id est terra et aqua femimina.

De paritate .xix.

Paritatē quoq; lectorib2 suadere volunt. id ē supflua nō sectari. qz maxie ad disciplinā spectat **P**rimus em̄ venē vt dī. tenuem nō gignit sensū. **S**z qđ ad hoc scolares nri t̄pis rñdere poterūt. q nō solū i studiis suis frugalitatē seq̄ dtemnūt. sz etiā supra id qđ sunt diuites videt laborāt. **N**ec iā qđ didicerit qsq; iactitat. sz qđ expenderit. **S**ed fortassis quia magros imitari volunt. de quibus quid digne dicam non inuenio.

De exilio .xx.

Postremo tra aliena posita ē. q et ip̄a quoq; hōiem exercet. **O**is mund2 p̄bāntibus exiliū est. **R**una tñ

vt ait quidam nescio qua natale solum dulcedine cunctos
 ducit. et imemores nō sinit esse sui magnū virtutis principi
 um est. vt discat paulatim exercitatus animus visibilia hec
 et transitoria primū commutare. vt postmodū possit etia
 derelinquere. Delicatus ille est adhuc / cui patria dulcis
 est. Fortis aut iam cui omne solū patria est. perfectus vo
 cui mūdus totus exilium est Ille mūdo amorem fixit. iste
 sparsit. hic extinxit. Ego a puero exulaui. et scio quo mero
 re animus artum aliquādo paupis tugurgi fundum dese
 rat. qua libertate postea marmoreos lares et tecta laque
 ata despiciat.

Incipit quartus liber. de studio diuinay scripturay.

Scripte q̄ vt de dō sue boīs inuisibilibz
 loqūtur. nec om̄s nec sole diuie appellā
 de sūt. In libris gentiū mltā de et̄m̄ta
 te dei et aīay immortalitate. de virtutū
 premiis sempiternis peniſq; maloz. sa
 tis probabili ratione scripta inuenimus.
 quos tali vocabulo indignos esse nemo
 dubitat. Rursus veteris et noui testamenti seriem percur
 rentes. totam pene de presentis vite statu et rebus in tem
 pore gestis contextam cerimus. raro aliqua de dulcedine
 eternorum bonorum et celestis vite gaudiis manifeste de
 primi. Tamē has scripturas diuinas appellare fides catho
 lica solet. Philosophorum scripture / quasi luteus paries
 dealbatus. m̄tore eloqui foris polleret. Que si quādo ve
 ritatis pretendunt speciem. falsa admiscendo / quasi quo
 dam colore superducto lutum erroris operiunt Contra di
 uina eloquia aptissime fauo comperantur. que et propter
 simplicitatem sermonis arida apparent. et intus dulcedine
 plena sunt. vnde constat quia merito tale vocabulum sc̄z
 tita sunt. q̄ sola sic a falsitatis contagione aliena inueniunt

ut nichil veritati cōtrarium continere probent. Scripture
diuine sunt. quas a catholice fidei cultoribus editas. au-
ctōritas vniuersalis ecclesie ad eiusdem fidei corroborati-
onē in numero diuinorū librorū cōputandas recepit. et le-
gendas retinuit. Sūt p̄terea alia q̄ pluria opuscula a re-
ligiosis. viris et sapiētibus diuersis tēporib⁹ d̄scripta. que
licet auctōritate vniuersalis ecclesie probata non sint. tam-
q̄ a fide catholica nō discrepant. et nonnulla etiam vtilia
docent. inter diuina computātur eloquia. que fortasse enu-
merando melius q̄ diffinendo ostendimus.

De ordine et numero librorū .ij.

Omnis diuina scriptura in duobus testamentis con-
tinetur. in veteri videlicet et nouo. Vtrunq; testa-
mentū tribus ordinibus distinguitur. Vetus testamentum
continet legem. p̄phetas agioḡphos. Nouū aut. euangeliū
ap̄los. patres. Prim⁹ ordo veteris testamēti. i. lex quā hē-
brei thorath nomināt. p̄tatheucū habet. id ē quīq; libros
mophi. In hoc ordine primus est bresith. qui ē genesis. Se-
cundus hellesmoth. qui est exod⁹. Tercius vaiechra. qui ē
leuitic⁹. Quart⁹ vaiedaber. q̄ ē numeri. Quint⁹ adabari.
qui ē deutronom⁹. Secundus ordo est p̄phetarū. hic con-
tinet. viij. volumina. Primum. iosue. bennun. id ē filiū nun-
qui et iosue. et ihūs. et ihū naue nuncupatur. Secundum
sophem. qui est liber iudicum. Tercium samuel. qui est
primus et secundus regum. Quartum malachim. qui ē ter-
cius et quartus regum. Quintum ysaiam. Sextum ibere-
miam. Septimum ezechiel. Octauum thareasra. q̄ est duo-
decim p̄phetarum. Deinde tercius ordo octo libros ha-
bet. Primus est iob. Secund⁹ dauid. tercius masloth. qđ
grece pabole. latie prouerbia sonat videlicet salomois. iiii.
coelech. q̄ est eccl̄astes. Quint⁹. surasrim. i. cātica cāticorū

Sextus daniel. septimus d'abreiamm. q̄ est palipomenon.
 Octauus heloras. nonus helē. Omnes ergo numero sunt
 xxiij. Sunt p̄terea alij q̄dā libri. ut sapiētia salomois. liber
 ihū filij sirach. et liber iudith. et thobias et libri macha-
 beorum. qui leguntur quidem. s; nō scribuntur in canone.
 Primus ordo noui testamenti. quatuor habet volumina.
 Mathei. marci. luce. et iohānis. Secundo similē quatuor
 epl̄as pauli numero. xiiij. sub vno volumine cōtextas. et ca-
 nonicas epl̄as. apocalipsū. et act̄ apostolorū. In tercio
 ordine primum habent locum decretalia/quos canones id
 ē regulares appellam⁹. deinde sanctorū p̄m. et doctorū sc̄p-
 ta. ier. aug. ḡg. ābrofij. p̄lidorū. origenis. bede. et aliorū
 multorū orthodoxorū. q̄ tam infīnita sunt/vt numerari n̄ pos-
 sint. Ex quo profecto apparet quātū in fide xp̄iana feruo-
 rē habuerūt. pro cui⁹ assertione tot et tanta opa memorā-
 da posteris reliquerūt. Vñ n̄ra quoq; pigritia arguit q̄ le-
 gere nō sufficim⁹ q̄ dictare illi potuerūt. In his autē ordi-
 nibus maxime veriusq; apparet cōuenientia/q; sicut post le-
 gē p̄phete/et post p̄phetas agioḡphi. ita p̄ euāgelijū ap̄l
 et post ap̄los doctores ordine successerūt. Et mira quadā
 diuine dispensatōis rōne actū est. vt cū i singulis plena et
 p̄fecta veritas cōsistat. nulla tñ sup̄flua sit. Hec breuiter de
 ordine et numero diuinorū librorū p̄strinximus. vt que sibi
 sit p̄scripta materia lector agnoscat.

De actoribus diuinorū librorū .iiij.
Quinq; libros legis moyses scripsit. Libri iosue. idē
 iosue cui⁹ noīe inscribit̄. actor fuisse credit̄. Librū
 iudicij a samuele editū dicūt. Primā partē libri samuel.
 ip̄e samuel scripsit. sequētia vero vsq; ad calcē dauid. Ma-
 lachim iheremias primū in vnū volumē collegit. nā antea
 sparsus erat p̄ singulorū regū historias. ysaias. iheremias
 ezechiel. singuli suos libros fecerūt. qui insc̄pti sūt noībus
 eorū. Liber etiā. xij. p̄phetarū. actorū suorū noīb⁹ p̄notatur.

quorū nomīa sūt osee. iobel. amos. abdias. ionas. micheas.
naū. abacuch. sophonias. agge². zacharias. et malachias
Qui ppter ea minores dicuntur. quia sermones eorū breues
sunt. vnde et vno volumīe oprehēduntur. psaias autē et ie
remias. et ezechiel. daniel. hi quatuor maiores sūt singul
suis volumībus distincti. **L**ibrum iob. aliq mopsen. aliq vnū
ex pphetis. nōnulli ipm iob scripsisse credunt. **L**ibrum psal
moy dauid edidit. hesodas autē postea ita ut nunc sunt or
dinauit. et titulos addidit. **P**arabolas autē et ecclesiastē
et cantica canticorū salomō oposuit. **D**aniel sui libri actor
fuit. **L**iber hesodre. actoris sui titulo pnotatur. in cui² tex
tu eius dē hesodre neemieq sermones pariter continentur. **L**i
brum hester. hesodas conscripsisse. **L**iber sapientie apud
hebreos nusq est. et ipse filius grecam magis eloquentiam
redolet. **H**unc quidam iudei philonis esse affirmant. **L**i
brum ecclesiasticum certissime ibesus filius sirach iherosol
imita nepos ibesu sacerdotis magni cuius meminit zacha
rias composuit. **H**ic apud hebreos reperitur. sed int ap
criphos habetur **J**udit vero et tobi. et libri machabeorum
quorum ut testatur iheronimus secundus magis grecus eē
probat. quibus auctoribus. scripti sunt minime constat.

V De bibliotheca .iiij.

Bibliotheca de greco nomen accepit. eo q ibi libri
recondantur. **N**am biblio librorum theca repositio
interpretatur. **B**ibliothecam veteris testamenti.
hesodas scriba post incensam legem a chaldeis dum iudei
regressi sunt. in iherusalem diuini afflatus spiritu repara
uit. cunctaq legis ac prophetarum volumina que fuerāt
a gentibus corrupta correxit. totumq vetus testamentum
in viginti duos libros constituit. vt tot libri essent in lege.
quot habebantur et littere. **P**orro quinq littere duplices
apud hebreos sūt. caph. mem. num. pbe. sade **A**liter em p
bas scribunt principia medietatesq verborū. aliter fines.

Vnde et quinqz libri a plerisqz duplices estimantur Samuel. malachim. dabreiamm. hesodas. iberemias cū cynoth. id est lamentationibus suis.

De interpretibus .v.

Interpres veteris testamenti. Primum septuaginta. quos ptholomeus cognomento philadelphus rex egipti omnis litterature sagacissimus cum pistratum athemensium tiranum qui primus apud grecos bibliothecaz instituit. et seleucum. mchanozem/et alexandrum. et ceteros priores qui sapientie operam dederant. in studio bibliothecarum emularetur. non solum gentiliū scripturas. sed etiam diuinas litteras in suam bibliothecam conferens ita ut septuaginta milia libroz interpretatur eius alexandrie inuenirentur ab eleazaro pontifice petens scripturas veteris testamēti. in grecam vocem ex hebrea lingua interpretari fecit Sed singuli in singulis cellis separati. ita omnia per spiritum sancti interpretati sunt. ut nihil in alicuiꝝ eozꝝ codice inuentū esset. quod in ceteris vel in verborum ordine discreparet. propter quod vna est eozꝝ interpretatio. sed iberomniꝝ dicit hunc rei non esse abibendam fidem. Secundam et tertiam et quartam. faciunt aquila. simmacus. et theodocion. quorum primus. id est aquila iudeus fuit. Simmacus vero et theodocion ebionite heretici Obtinuit tamē vsus ut post septuaginta interpretes ecclesie grecorum eorum reciperent exemplaria/et legerent. Quinta est vulgaris. cuius auctor ignoratur. vnde specialiter sibi vendicant. ut quinta appellaretur. Sexta et septima ē origenis. cuiꝝ codices eusebius et pamphilus vulgauerunt. Octaua est iberomni. que merito ceteris añfertur. nam et verborum tenatior est. et perspicuitate sententie clarior.

De actoribus noui testamenti .vi.

Dives euangelia scripserunt. Sed quidam sine spiritu sancto magis ornati sunt ordinare narrationem. quam historie terere veritatem. Unde sancti patres per spiritum sanctum docti. quatuor tantum in auctoritatem receperunt ceteris reprobatis. id est mathei. marci. luce et iohannis. ad similitudinem quatuor fluminum paradisi. et quatuor vectium arce. et quatuor animalium in ezechiele. Primum matheus euangelium suum scripsit. hebraice. Secundus marcus grece Tercius lucas inter omnes euangelistas greci sermone eruditissimus quippe ut medicus. in grecia euangelium scripsit theophilo episcopo. ad quem etiam actus apostolorum idem scripsit. Quartus et ultimus iohannes euangelium scripsit. Paulus. xiiij. scripsit epistolas. x. ad ecclesias quatuor ad personas. ultimam autem ad hebreos plerique dicunt non esse pauli. eandemque alij barnabam scripsisse. alij clementem suspicantur Canonici epistole. septem sunt una iacobi. due petri. tres iohannis. una iude. Apocalypsin scripsit iohannes apostolus in pathmos insula exilio relegatus.

HCetera esse apocrypha. quid sit apocryfum .vij. ij sunt scriptores sacrorum librorum. qui per spiritum sanctum loquentes ad eruditionem nostram precepta vivendi regulamque conscripserunt. Preter hec alia volumina apocrypha nuncupantur. Apocrypha autem dicta. id est secreta. quia in dubium veniunt. Est enim eorum occulta origo. nec patet patribus a quibus usque ad nos auctoritas verarum scripturarum certissima et notissima successione peruenit. In his apocryphis et si inveniunt aliqua veritas. tamen propter multa falsa nulla est in eis canonica auctoritas. que recte iudicantur non esse eorum credenda. quibus ascribuntur. Nam multa et sub nominibus prophetarum et recentiora sub nominibus apostolorum ab hereticis proferuntur. que omnia sub nomine apocryphorum auctoritate canonica diligenti examinatione remota sunt.

Ratio duorum librorum .viii.

Pentateucum. a quinque voluminibus dicitur. **P**enta enim grece. quinque. theucus volumē vocatur. **G**enesis. eo dicitur quod generatio seculi in eo continetur. **E**xodus. ab exitu filiorum israel de egipto. **L**euticus eo quod leuitarum ministeria et diuersitatem victimarum exequitur. **N**umerorum liber vocatur eo quod in eo egressus de egipto tribus enumerantur. et. xlii. per heremum mansiones. **D**euter. verbum grecum est dissillabum. et interpretatur secundus. nomina interpretatur lex. **I**nde dictus est deutonomius. quasi secunda lex. quia in eo replicatur ea que in precedentibus tribus diffusius dicta sunt. **I**n libro iosue quem hebrei iosue bennum dicunt. terra promissionis populo diuiditur. **L**iber iudicum dictus est a principibus qui iudicabant populum israel antequam reges essent in eodem populo. **H**unc quidam coniungunt historiā ruth sub vno volumine. **L**iber samuel dictus est. quia natiuitatem eius. et sacerdotum et gesta describit. **Q**uilibet etiam historiā saul et dauid contineat. utriusque tamen ad samuelem referuntur. quia vixit utrumque. **M**alach hebraice. latine regum interpretatur. vnde dictus est malachim. pro eo quod reges iude et israhelice gentis. gesta quoque eorum per ordinem digerat. ysaias euangelista potius quam propheta edidit librum suum. cuius omnem reatum eloquentie prosa incedit. **C**anticum vero ex metro. et pentametro versu discurrit. **J**heremias similiter edidit librum suum. cum threnis eius quos lamenta vocamus. eo quod in tristioribus rebus funeribusque adhibeantur. in quibus quadruplicem diuerso metro composuit alphabetum. quorum duo prima quasi saphico metro scripta sunt. quia tres versiculos qui sibi nexi sunt. et ab vna tantum littera incipiunt. heroicum comma concludit. **T**ercium alphabetum trimetro scriptum est. et a terminis litteris. id est terni versus incipiunt. **Q**uartum alphabetum sile prius et secundo habet **E**zechiel principium et finem/obscuriora habet.

Unum est volumen. xij. prophetarum. Principia et fines libri
iob/apud hebreos prosa oratione contexta sunt. Media autē
ipsius ab eo loco quo ait. pereat dies in qua natus sum. vsq;
q; ad eum locum ubi ait. iccirco ipse me reprehendo et ago
penitentiam. omnia heroico metro discuntur. Psalmorum li
ber grece psalterium. hebraice nabilia. latine organum dicitur.
Ideo autē vocatur psalterium. quod in eo propheta canente ad
psalterium sonando respondit. Hūc. v. librum incisionibus et vno
psalmorum volumine comprehendunt. Psalmos dauid composuit
sed esdras postea ordinavit. Omnes autē psalmi et lamentati
ones iheremie. et omnia ferme scripturarum cantica. apud he
breos metricè composita sunt. ut testatur iheronimus. origenes.
iosephus. eusebius. cesariensis. Nam in morem romanum. fla
ctus. et greci pindarus. nunc alij iambo currunt. nunc saphico
metent. trimetro/vel tetrametro incedentes. Tribus nomi
nibus vocatum esse salomonem scriptura manifestissime do
cet. **I**ddia. id est dilectum domini. quia eum dilexit dominus. **Coe**
leth. id est ecclesiastes. Ecclesiastes autem greco sermone
appellatur. qui cetum. id est ecclesiam congregat. quem nos
nuncupare possumus orationem. qui loquitur non ad unum
specialiter. sed ad totam concionem populi. Porro pacificus
vocatus est. eo quod in regno eius pax fuerit. **I**s itaque iuxta
numerum vocabulorum tria edidit volumina. primum quod he
braice masloth. grece. parabole. latine proverbia inscribi
tur. eo quod in ipso sub compatiua similitudine figuras ver
borum. et imagines veritatis ostenderit. **Quæ** videlicet. pa
bole in fine ab eo loco in quo ait. mulierem fortem quis in
veniet alphabeto texuntur. sicut lamentationes iheremie/
et cetera quedam scripture cantica. **S**ecundum quod hebraice coe
leth. grece ecclestes. latine concionator dicitur. eo quod
sermo eius non specialiter ad unum. sicut in proverbijs. sed ad uni
versos generaliter. qui ad totam concionem. et ecclesiam diri
gatur. **T**ercium sirasim. id est cantica canticorum. quod est quasi

epithalamium id est carmen nuptiale xpi et ecclesie. **I**n
proverbis puulum docet. et quasi de officiis per senten-
tias erudit. unde et ad filium ei crebro sermo repetitur.
In ecclesiaste vo. mature virum etatis instituit. ne quicquam in
mundi rebus putet esse perpetuum. sed caduca. et breuia vniuersa
que cerimus. **N**on extremum iam consummatum virum et calca-
to seculo prepatum. in cantico canticorum sponsi iungit amplexi-
bus. **N**aud proculdubio. ab hoc ordine doctrinarum. et phi-
losophi suos sectatores erudiunt. ut primum ethicam doceant.
deinde physicam interpretentur. et que in his profecisse perspe-
runt. ad theologiam usque producant. **D**aniel apud hebreos non
inter prophetas sed inter agiographos habetur. **N**unc secundum
lxx. interpretes catholica ecclesia non legit. eo quod multum a
veritate discordet. **D**aniel maxime et esdras propheta et va-
na per isaiam. hebraicis quidem scriptis sed chaldaico sermo-
ne descripti sunt. **J**ob quoque cum arabica lingua plurimum ha-
bet societatem. **D**aniel apud hebreos nec susanne habet his-
toriam. nec himnum trium puerorum. nec belis draconisque fabu-
las. **P**aralipomenon grece dicitur. quod nos premissorum vel re-
liquorum dicere possumus. quia ea que in lege vel regum libris
vel omissa vel non plene relata sunt. in isto summam ac bre-
uiter replicantur. **N**unc hebraice dicitur danielis. quod interpretatur
verba dierum. quod significatiue cronicon totius domine historie
possumus appellare. **L**iber esdre quartus est. in quo eiusdem
esdre neemieque sermones sub vno volumine continentur. **S**ecun-
dus tercius et quartus apocryphi sunt. **L**iber qui sapientia
salomonis inscribitur. ideo sapientia vocatur. quia in eo christi
aduentus (qui est sapientia patris) et passio eiusdem exprimitur.
Liber iherusalem filij sirach id est ecclesiasticus dicitur. quod de totius ecc-
lesie disciplina religiose conuersationis. magna cura et ratio-
ne sit edictus. **D**e his duobus iero. sic dicit. **F**ertur panethos
iherusalem filij sirach liber. et alius pseudographus. qui sapientia
salomonis inscribitur. quorum priorum hebraicum repertum est ecclesiasticum

ut apud nos. sed pabolas prenotatum. Cui iuncti erant ecclesiastes et cantica canticorum. ut similitudinem salomonis/non solum librorum numero/sed etiam meteriarum genere coequarent. Secundus apud hebreos nusquam est quod et ipse stilus grecam eloquentiam redolet. Et non nulli scriptorum veterum/hunc esse iudei filonis affirmant. Sicut ergo iudith et thobi et machabeorum libros. legit quidem ecclesia. sed inter canonicas scripturas eos non recipit. sic et hec duo volumina legat ad edificacionem plebis/non ad auctem ecclesiasticorum dogmatum confirmandum. Quomodo ergo vigintiduo elementa sunt per que hebraice scribimus omne quod loquimur. et eorum incurs vox humana comprehenditur. ita vigintiduo volumina supputantur quibus quasi literis et exordiis in dei doctrina tenera adhuc et lactans viri iusti eruditur infantia. Quidam hystoriam ruth et lamentaciones iheremie seorsum per se inter agiographa computantes. et hos duos precedentibus vigintiduos addentes. vigintiquatuor veteris legis libros numerant. figura et numero vigintiquatuor seminum. qui in apocalypsi agnum adorant.

De nouo testamento .ix.

Sicut enim omnis scriptura veteris testamenti lex appellari potest. specialiter tamen libri moysi quinque lex dicuntur. ita generaliter totum novum testamentum euangelium dici potest. sed tamen specialiter ista quatuor volumina. mathei scilicet et marci. luce atque iohannis. in quibus facta et dicta saluatoris plane explicantur. nuncupari meruerunt. Euangelium interpretatur bonum nuncium. quod eterna bona promittit. non terrenam felicitatem ut verus testamentum secundum litteram intellectum.

Quod de canonicis euangeliorum .x. agitant.
Anones euangeliorum amoni alexandrie primus exco-

q̄ postea eusebius cesariensis sequens plenus composuit
 qui ideo facti sunt. ut per eos inuenire/et scire possimus q̄
 reliquorū euangelistarum similia aut propria dixerunt Sūt
 autem numero decem. quorum primus continet numeros in
 quibus quatuor ea dem dixerunt. matheus. marcus. lucas
 iohānes. Secundus in quibus tres. matheus. marc⁹. lucas
 Tercius in quibus tres. matheus. lucas. iohānes Quart⁹
 in quibus tres. matheus. marcus. iohānes. Quint⁹ in qui
 bus duo. marcus. lucas. Sextus in quibus duo. matheus
 marcus. Septimus in quibus duo. matheus. iohānes. Octa
 uus in quibus duo. lucas. marcus. Nonus in quibus duo.
 lucas. iohānes. Decimus. in quibus singuli eorum propria
 quedā dixerunt Quorū expositio hec est Per singulos em̄
 euangelistas numerus quidam capitulis affixus adiacet.
 quibus numerus subdita est era quedā in imo notata. que
 indicat in quo canone posuit sit numer⁹ cui subiecta ē era.
 vbi g̃ua. Si ē era prima in primo canone Si scda in scdo. si
 tertia in tercio. et sic p̄ ordinē vsq; ad decimū puenies. Si
 igit̄ apto quolibz euāgelio placuerit scire q̄ reliquorū euā
 gelistarū similia dixerit. asumes adiacētē numer⁹ capli. et re
 quires ipm numer⁹ in suo canone quē indicat. et ibi inuenies
 qui et quid dixerint. et ita demum in corpore inquisita lo
 ca/que ex ip̄is numeris indicantur per singula euangelia
 de eisdem dixisse inuenies.

De canombus conciliorū .xj.
Canon aut̄ grece. latine regula interpretatur. Regu
 la aut̄ dicta. q̄ recte ducit. nec aliqñ deorsum tra
 hit. Alij dixerūt regulam dictam /vel qđ regat/vel
 qđ normam recte viuendi prebeat. vel qđ distortum prauum
 qđ corrigat. Canones aut̄ generalū conciliorū. a tēporib⁹ cō
 stantini ceperūt. In p̄cedētibus nanq; annis. persecutōe fer
 uēte docēdaz plebium minime dabatur facultas. inde xp̄i
 amitas in diuersa scissa heresi ē. q̄ nō erat licētia episcopis

in vnum conuenire. nisi tēporaliter supradicti impatoris .ipe
em dedit facultatē xpīanis libere cōgregandi Sub hoc eti
am sancti patres in cōcilio niceno de omni orbe terrarū cō
ueniētes. iuxta fidē euangelicā et aplicam. scdm post apo
stolos symbolum tradiderunt

¶ Quatuor esse principales sinodos. .xij.

Proter cetera aut concilia/ quatuor eē venerabiles sinodos
que totā principaliter fidē dplectant quasi euangelia. vel
totidem paradisi flumina. **M**arū prior nicena sinod2 trecen
torū. xvij. epōz constantino augusto impante peracta est. in
qua arriane pfidie condemnata blasphemia q̄ de inequa
litate sancte trinitatis idem arrius asseribat. dsubstantia
lem deo patri deum filiū/ eadē sancta sinod2 p symbolum dif
finiuit. **S**cda sinod2. cl. patrū sub theodosio seniore cō
stantinopolim dgregata est. q̄ macedoniū spm sanctū ne
gantem deū esse. ddemnas cōsubstātales patri et filio spi
ritum sanctū demonstrauit. dans symboli formam quaz tota
grecoz et latinoz dfectio in ecclesijs p̄dicat. **T**ercia sino
dus ephesina prima. cc. epōz sub iuniorē theodosio augu
sto edita est. que nestoriū duas psonas in xpo asserentem
iusto anathemate ddemnauit ondēns in duas naturas vnā
dñi ihū xpī psonam **Q**uarta sinodus calcidonēsis. dc. xxx.
sacerdotū. sub marciano principe habita est. in qua euticē
constantinopolitanū abbate. verbi dei. et carnis vnā naturā
pronuntiantē. et eius defensorē dioscorū quendā alexandri
nū ep̄m. et ip̄z rursus nestoriū cum reliquis hereticis. vna
patrum sententia predamnauit. predicans eadem sinodus
xpm deū sic natum de virgine. vt in eo substantiā et diuine
et humane cōfiteantur nature. **N**ec sunt quatuor principa
les sinodi. fidei doctrinam plenissime predicantes **S**ed et
si qua sunt concilia que sancti patres spiritu dei plen sanxe
runt. post istaz quatuor auctoritatem omni manēt stabili
vigore. quoz gesta in hoc ope continentur adita **S**inodū

autem ex greco interpretari cōmitatum vel cetum. conciliū
vero nomē tractū ex more romano **T**pe em̄ quo cause age
bātur. duemebant om̄s in vnū. cōmunqz intētōe tractabāt
Vn et cōciliū a cōi intentōe dictū. q̄i cōsiliū. **N**ā cilia oculo
rū sunt. **V**n et cōsiliū cōsiliū. d. in l. lra trāseūte. **C**etus
vero duent2 ē. vel cōgregatio a coeūdo. i. duemēdo in vnū
Vn et duent2 est nūcupat2. sicut duent2 cetus vel cōciliū/
a societate multoz in vnū. **E**p̄la grece. missa interpretat. la
tine ep̄le canonice. i. regulares. q̄ etiā dñr catholice. i. vni
uersales. qz nō vni tm̄ p̄plo. vel ciuitati. s; vniuersis gētib2
generaliter scripte sunt. **R**et2 ap̄loz primordia fidei. xp̄ia
ne in gentib2 et nascētus eccl̄ie historiā digerūt. et ap̄loz
gesta narrant. vñ etiā actus ap̄loz vocantur. **A**pocalipsis
ex greco i latinū reuelatio interpretatur. iuxta q̄ iohānes di
cit. **A**pocalipsis ih̄u xp̄i. quā dedit illis deus palam facere
seruo suo iohanni.

A Qui bibliothecas fecerūt .xiiij.
pud nos p̄aphilus martir. cui2 vitam eusebius ce
sariensis cōscripsit. p̄sistratum in sacre bibliotece studio
adequare cōtendit. **H**ic em̄ in bibliotheca sua p̄pe triginta
milia voluminū hūit **J**erom̄2 quoqz atz gēnadius. eccl̄ie
asticos scriptores toto orbe querētes ordine prosequi sūt
eoz qz studia in vno volumis indiculo comprehēderunt.

Que scripture sunt autentice .xiiij.
De n̄ris apud grecos. origenes in scripturaz labore
tam grecos. q̄ latinos opm̄ suoz numero supauit
Demqz iherom̄2 sex milia libroz ei2 se legisse fa
tetur **H**oz tñ om̄ studia augustinus ingemo vel scia sui vi
cit. **N**ā tāta scripsit. vt dieb2 ac noctibus nō solū scribere li
bros ei2 quisq̄ quidē. s; nec legere occurrat. **S**cripserunt
et aliq̄ catholici viri multi. et insignia opa. **a**thanasiz alexā
drinus ep̄s. **h**ilari2 pictaniēsis ep̄s **B**asili2 capadocenus
ep̄s. **G**regori2 theologus. et gregori2 nazanzenus ep̄s.

Ambrosius mediolanensis epus. Theophilus alexandrinus
epus. Iohannes constantinopolitanus epus. Cyrillus alexandrinus
epus. Leo papa. Proculus. isidorus hispalensis. beda. ciprianus
martir. et carthaginensis eps. ier. ps. b. origenes c. 2
scripta nec oino refutat. nec p oia recipit ecclia. orosius. se-
dulus. prudencius. iuuencus. arator. et ruphinus multos li-
bros edidit. et interpretatus est quasdam scripturas. Sed qm be-
atus ier. i aliquibus eu de arbitrii libertate notaunt. illa sen-
tire debemus. q et ier. Delagius etiam fecit. v. libros aduersus
nestorium et eutice. et tractatus i modum ambrosii. Item libros
i. aduersus arrium. Fecit etiam sacramentorum prefata. et orones
et eplam fidei. Dionysius areopagita. eps ordinatus conthe-
ox. multa ingenij sui voluina reliquit. Item cronica eusebii ce-
sariensis atq eius de historie ecclesiastice libros. quibus in prio-
ratiouis sue libro tepuerit. et post i laudibus atq excusati-
one origenis scismatici unum descripsit librum. apertum rex tñ sin-
gularē noticiā. q ad instructōz ptinet. nō vsqueqz ecclesia
ca. refutat Cassiodorus quoq q i explanatiōe psalmonū satis
vtile opus scripsit Sūt adhuc et alij mlti. quorū nomina hic ta-

Quae sint apocryphae scripture .xx. leo
Tinerariū nomie petri apli. qd appellat sancti clementis. libri
viii. apocryphi. Actus adree apli ap. Actus nomie tome ap. Eu-
gelia nomie barnabe apli ap. Euangelia nomie thome apli ap.
Euangelia nomie adree apli. ap. Euangelia q falsauit lucianus
ap. Euangelia q falsauit iticus ap. Liber d iſatia saluatoris ap
Liber de natiuitate saluatoris. et de sancta maria vel de
obstetrice eius apoc. Liber q appellat pastoris. ap. Libri om-
nes quos fecit leuitus discipulus diaboli ap. Liber q appella-
tur fundamētum ap. Liber q appellat thesaurus ap. Liber qui
est de filiabus ade vel genesis ap. Centumetrū de xpo virgi-
liam cōpaginatum versibus ap. Liber q appellat actus tecele
et pauli ap. Liber q appellatur nepotis ap. Liber prouerbi-
um ab hereticis scriptus. et sancti sexti nomine signatus ap.

Reuelatio que appellatur pauli apoc. **R**euelatio que ap-
pellatur thome apli ap. **R**euelatio que appellat stephan
ap. **L**iber qui appellatur transit sancte marie ap. **L**iber q
appellat penitentia adam ap. **L**iber diogie noine gigantis q
post diluuiū cū dracone ab hereticis pugnasse pbibet ap.
Liber qui appellat testamentū iob ap. **L**iber q appellatur
penitentia origenis ap. **L**iber q appellatur penitentia cipria
ni ap. **L**iber qui appellatur iamne/et mābre ap. **L**iber q ap
pellatur sors aploz ap. **L**iber lusan ap. **L**iber canonū apo
stolorz ap. **L**iber phisiologz, ab hereticis scriptus. et bti
ambrosij noie pignat ap. **H**istoria eusebij pamphili ap.
Opuscula terculiam. siue africani ap. **O**puscula postumia
ni et galli ap. **O**puscula montani et priscille. et maximille.
ap. **O**mnia opuscula fausti manichei ap. **O**puscula alteri
clementis alexandri ap. **O**puscula cassiani pbsbi galliarz
ap. **O**puscula victorini pictauensis ap. **O**puscula fausti re
ginensis ap. **O**puscula frumeti ap. **E**p̄la ihu ad abgarū ap
Passio cuncti et iulite ap. **P**assio georgij ap. **S**cripta q ap
pell. salōnis contradictio ap. **P**hilacteria oia q nō ab angelo
vt illi confingunt. s; magis a demone scripta sūt ap. **N**ec
et his similia q simon magus. nichola. cherinth. marciō
basilides. ebion. paulus etiā samosatens. fotin et bonos
qui simili errore defecerūt. **M**ontanus quoq; cū suis obse
missimis sequacibus. **A**pollinaris. valentin siue maniche
faustus sabelli. arrius. macedoni. eunomi. nouatus. sa
bati. calixtus. donatus. et eustaci. **N**abian. pelagus
iulian. et laciensis celestin. maxumian. priscillian ab hi
spania. **L**ampadius dioscorus. eutici. petrus et alius pe
trus. e quibus vn alexandriā. alius antiochiā maculauit.
Rebatus cōstantinopolitan cum sortibz suis / necnō et
omnes hereses quas ipi eozq; discipuli siue scismatici do
cuerūt vel scripserūt. quoz noia nūme retinem. nō solum
repudiata verū etiam ab omni catholica et romana ecclesia

eliminata atq; cum suis actoribus actorumq; sequacibus
sub anathematis indissolubili vinculo in eternum confite-
mur esse dānata.

¶ Quedam etimologie
ad lectionem pertinentiū .xvi.

Codex multorū librorū ē. liber vñ? volumis. et dict? codex p tralatōz a codicib? arborū seu vitib? quas si caudex. q; ex se multitudinē librorū q; ramorū cōtineat. Volumē d; a voluēdo. Liber ē iterior cortex arboris. i quo antiqui añ vsum carte vel mēbranarū scribere solebant. Vñ et scriptores librariorū vocabāt. vñ dictus est liber volu-
men. Scēda cui? diminutiū est scēdula grecum nomē est Et d; scēda pprie q; adhuc emendatur. et necdum i libris redactum est. Cartarū vsus primum apud memphī ciuitatē egipti inuentus est. Dicta autem carta q; carptum papi tegmē decerptum glutinatur et sic carta conficitur. cui? genera plura sunt. Pergamenū dicitur a pgamis. vbi inuentum est. Dicuntur etiā membrana. quia ex membris pecudum detrahūtur. fiebant autē membrana primum lutei coloris. postea rome candida membrana reperta sunt Omelia dicitur quasi sermo popularis. sicut vbi verbum fit ad populum. Tractatus est vnus rei multiplex expositio. Dialogus est collatio duorū vel plurimorū. quā latim sermonē dicunt. Sermo autē dictus. quia seritur int vtrūq;. Cōmentaria dicta quasi cum mente/vel a comminiscor. Sunt em̄ interptationes. vt cōmentaria iuris vel euāgelij Dicūt quidā cōmenta appellanda gentiliū librorū expositi-
ones aut diuinorū Glosa grecum est/et interptatur lingua quia quodāmodo loquitur significationē subiecte dictiois Hāc philosophi aduerbium dicūt quia vocē illam de cui? re queritur vno et singulari verbo designat. verbi gratia. vt conticescere est tacere.

¶ Incipit liber quintus. De quib; is-
dam in sacre scripture proprietatibus.

Non debet onerosum esse studioso lectori/
qꝫ tam varie multipliciterqꝫ numerum et
ordinē et vocabula diuionꝫ librorꝫ tracta-
mus. qꝫ sepe accidit ut hec minima igno-
rata/magnarꝫ rerꝫ et vtilium noticiam ob-
scurēt. Quapropter/semel se expediat lector
ut his quasi quibusdā clausulis/prima fronte reſeratis/li-
bero gressu possit deinde appositum iter currere. ne in sin-
gulis libris noua rudimenta querere oporteat. His ergo
expeditis. deinceps cetera que ad appositum opus valere
videbuntur tractabimus.

De triplici intelligentia .ij.
Primo oīm intelligendū est qꝫ diuina scriptura tri-
plicem habet modū intelligendi. id est historiam.
allegoriam. tropologiā. Sane non oīma que in diuino res-
piciuntur eloquio ad hanc intorquenda sunt interpretacōez
ut singula historiā. allegoriam. et tropologiā sit continere
credantur. Quod et si in multis agrue assignari possit.
vbique tamē obseruare aut difficile est aut impossibile. Si-
cut em̄ in citharis et hūoi organis musicis nō qdē oīa que
tanguntur canorum aliquid resonant. sed tm̄ corde. ceter-
ra tamen in toto citare corpe ideo facta sunt ut essent ubi
connecterentur. et quo tenderentur illa que ad cantilene
suauitatem modulaturus est artifex. ita in diuinis eloqui-
is quedam posita sunt que tantū spūaliter intelligi volūt.
quedam vero morum grauitati deseruiūt. quedam etiam
scdm simplicem sensum historie dicta sunt. non nulla autē
que et historie et allegorice et tropologice conueniēter
expōm̄ possunt. Vnde modo mirabili oīs diuina scriptur-
a ita per dei sapientiam conueniēter suis ptibus aptata
atque disposita est. ut quicquid in ea continetur. aut vi-
ce cordaz spūalis itelligētie suauitatem psonet. aut p hi-
storie seriem et litere soliditatem misteriorꝫ dicta sparsum

posita continens et quasi in vnū connectens ad modū ligni
 concaui super extensas cordas simul copulet. earumq; so-
 num recipiens in se. dulciorem auribus referat. quem non
 solum corda edidit. sed et lignum modulo corporis sui for-
 mauit. Sic et mel in fauo gratius. Et quicquid maiori ex-
 ercizio queritur. maiori etiam desiderio inuenitur. Opor-
 tet ergo tractare sic diuinam scripturam. vt nec vbiq; histo-
 riam. nec vbiq; allegoriam. nec vbiq; queramus tropolo-
 giam. sed singula in suis locis. prout ratio postulat compe-
 tenter assignare. Sepe tamen in vna eademq; littera om-
 nia reperiri possunt. sic et historie veritatis et mysticum ali-
 quid per allegoriam insinuet. et quid agendum sit pariter
 per tropologiam demonstret.

¶ Quod res etiam significant in diuina scrip-
tura .iii.

Sciendum est etiam quod in diuino eloquio non tan-
 tum verba. sed etiam res significare habent. qui
 modus non a deo in alijs scripturis inueniri solet. Philo-
 sophus solam vocum nouit significationem. sed excellenti-
 or valde est rerum significatio q̄ vocum. quia hanc vsus
 instituit. illam natura dictauit. Nec hominum vox est illa
 vox dei ad homines. Nec prolata perit. illa creata subsi-
 stet. Vox tenuis est nota sensuum. res diuine rationis est
 simulacrum. **¶** Ergo sonus oris qui se subsistere incipit.
 et desinit ad rationem mentis est. hic omne spacium tem-
 poris ad eternitatem. Ratio mentis triti secum verbum
 est. quod sono vocis. id est verbo extrinseco manifestatur.
 et diuina sapientia quam de corde suo pater eructauit in

se inuisibilis per creaturas. et in creaturis agnoscitur. Et
quo nimirum colligitur q̄ profunda in sacris litteris requi-
renda sit intelligentia. ubi per vocem ad intellectum. per
intellectum ad rem. per rem ad rationem. per rationem per-
uenitur ad veritatem. **Q**uod dum quidam minus docti nō
considerant. nullam in eis et subtilitate estimant nisi exer-
ceri possint ingenia. et ob hoc ad apostolorum scripturas
se transferunt. quia profecto nil aliud ibi concipiunt nisi so-
lam littere superficiem. virtutem veritatis ignorantes. **A**d
autem rerum significatione sacra utantur eloquia. breui
quodam et aperto exemplo demonstrabimus. dicit scrip-
tura. **V**igilate quia aduersarius vester diabolus tanq̄ leo
rugiens circuit. **H**ic si dixerimus leonem significare diabo-
lum. non vocem. sed rem intelligere debemus. **S**i enim due
hee voces. id est diabolus et leo. vnā et eandem rem sig-
nificant. incompetens est similitudo eiusdem rei ad seip̄as.
Restat ergo ut hec vox leo animal ipsum significet. animal
vero diabolus designet. et cetera omnia ad hunc modum
accipienda sunt. vt cum dicimus vermen. vitulum. lapidē.
serpentem. et alia huiusmodi xpm significare.

V De septem regulis .iiiij.

Illud quoq; diligenter attendendum est. q̄ septem esse in-
ter ceteras regulas loquutionum sanctarum scripturarum.
quidam sapientes dixerunt. **P**rima regula est de domino.
et eius corpore. que de vno ad vnum loquitur. atq; in vna
persona modo caput. modo corpus ostendit. sicut ysaias
ait. **I**nduit me dominus uestimento salutari. quasi spon-
sum decoratum corona. et quasi sponsam ornataz monilibz

scia. In vna enim persona duplici vocabulo nominata. et
caput. id est sponsum. et ecclesiam. id est sponsam manife
stauit. Proinde notandum est in scripturis. quando specia
liter caput scribitur. quando et caput et corpus. aut quan
do et vtroq; trāseat ad vtrumq; aut ab altero ad alterum.
sicq; quid capiti quid corpori conueniat. prudens lector
intelligat. Secunda regula est de domini corpore vero et
permixto. Nam videntur quedam vni conuenire persone
q; tamen non est vnus. vt est illud. **P**uer meus es tu isra
hel. ecce deleui ut nubes iniquitates tuas. et sicut nebulā
pētā tua. **C**onuertere ad me. et redimā te. **H**oc ad vnum
non congruit. Nam altera pars est cui peccata deleuit. et
cui dicit meus es tu. et altera cui dicit conuertere ad me.
et redimam te. qui si conuertantur. peccata eorum delentur.
Per hanc enim regulam sic ad omnes loquitur scrip
tura. vt et boni redarguantur cum malis. et mali lauden
tur pro bonis. sed quid ad quem pertineat qui prudenter
legerit discet. Tercia regula est. de littera et spiritu. id est
de lege et gratia. lege per quam precepta facienda ammo
nentur. gratia per quam ut operemur adiuvamur. vel qđ
lex nōt in historice. sed etiā specialiter sentienda sit. **N**āq;
et historice oportet fidem tenere. et specialiter legem intel
ligere. Quarta regula est. de specie et genere. per quam
pars pro toto. et totum pro parte accipit. veluti si vni po
pulo vel ciuitati loquatur deus. et tamen intelligatur om
nem contingere mundum. Nam licet aduersus vnā ciuita
tem babiloniam per ysaiam prophetam dominus commine
tur. tamen dum contra eam loquitur. transit ad genus de
specie. et conuertit contra totum mundum sermonem. **C**er
te si nō diceret aduersus vniuersum orbem. nō adderet

infra generaliter. et disperdam omnem terram. et visitabo
super orbis mala. et cetera que sequuntur ad intentionem
mundi pertinentia unde et adiecit. **H**oc est consilium quod
cogitavi super omnem terram. et hec manus extensa super
omnes gentes. **I**tem postquam sub persona babilonie arguit
universum mundum. rursus ad eandem quasi de genere ad
speciem reuertitur. dicens que eidez civitati specialiter con-
tigerunt. **E**cce ego suscitabo super eos medos. **N**am reg-
nante balthasar. a medis obtenta est babilonia **S**ic ex per-
sona unius egipti totum vult intelligere mundum dicen-
do et concurrere faciam egiptios aduersus egiptios. reg-
num aduersus regnum. cum egiptus non multa regna sed
vnum habuisse describitur regnum. **Q**uinta regula est de
temporibus per quam aut pars maxima temporis per par-
tem minorem inducitur. aut pars minima temporis per par-
tem maiorem intelligitur. **S**ic est de triduo dominice se-
pulture. dum nec tribus plenis diebus ac noctibus iacue-
rit in sepulcro. sed tamen a parte totum triduum accipi-
tur. **V**el sicut illud quod quadringentis annis predixerat
deus filios israel servituros in egipto. et sic inde egres-
suros. **Q**ui tamen dominate ioseph. egipto dominati sunt.
nec statim post quadringentos annos egressi sunt ut fue-
rat repromissum. sed quadringentis triginta peractis. ab
egypto recesserunt **E**st et alia de temporibus figura per quam
quedam que futura sunt. quasi iam gesta narzant. ut est il-
lud. **F**oderunt manus meas. et pedes meos. di. o. o. meos
Et diuiserunt sibi vestimenta mea. et his similia in quibus
futura tanquam si iam facta sunt. ita dicuntur. **S**ed cur que ad-
huc facienda erant iam facta narzantur. **Q**uia ea que nobis
futura sunt apud dei eternitatem iam facta sunt **Q**uapropter

quando aliquid faciendum esse pronuntia tur. secundū nos
dicitur. quādo vero que futura sunt/iā facta dicuntur. se-
cundum dei eternitatem accipiēda sunt. apud quem iam
omnia facta sunt/que futura sunt. Sexta regula est de re-
capitulatione. **R**ecapitulatio est enim dum scriptura ten-
dit ad illud cuius narratio iam transierat. sicut cum filios
filiorum. noe scriptura commemorasset. dixit illos fuisse
in linguis et gentibus suis et tamē postea quasi hoc etiam
in hoc ordine temporū requiritur. erat inquit omnis terra
labium vnum et vox vna omnibus erat **Q**uomodo ergo se-
cundū suas gētes. et scđm suas linguas erāt. si vna lingua
erat oib2. nisi qđ ad illd qđ iā trāsierat recapitulādo ē re-
uersa narratō. **S**eptima regula ē de diabolo et ei2 corpe.
qđ sepe dñr ipi2 capitis. qđ suo magis ouemūt corpi. **S**epe
vero vident eē dicta mēbroz. et nō nisi capiti congruūt. **E**x
noīe qđpe corporis. itelligit caput. vt ē i euāgelio de zizanīs
critico admixtis. dicēte dño. inimic2 bō hoc fecit. hoīem ipz
diabolū vocās. et ex noīe corporis caput designās. **I**tem ex
noīe capitis significat corp2/sicut i euāgelio dñ. **D**uodecim
vos elegi. et vnus ex vobis diabol2 ē. iudā vtiqđ indicans.
quia diaboli corpus fuit. **A**postata quippe angelus omni-
um caput est iniquorum, et huius capitis corpus sunt om-
nes iniqui. sicqđ cum membris suis vnus ē vt sepe quod cor-
pori eius dicitur ad eum potius referat **R**ursum quod illi
ad membra ipsius iterum diriuetur sicut in isaia vbi dum
contra babiloniam. id est dum contra diaboli corpus mul-
ta dixisset sermo propheticus. rursus ad caput. id est dñā
bolum oraculisententiam diriuat dicens. **Q**uomodo ceci-
disti de celo lucifer qui mane oriebaris.

Quid studium impediat .v.
Postq̃ certā materiā p̃scriptā lēctori . et eas scrip-
turas q̃ ad diuinā p̃cipue p̃tinent lēctor̃ suis noīb̃
assignando determinauimus . consequens videtur . ut etiā
de modo et ordine legendi aliquid dicamus . quatinus ex
his que dicta sunt agnoscat cui rei studium impendere de-
beat . ex his vero que sunt dicenda eiusdem studiū sui mo-
dum et rationem accipiat . Quia vero facilius quid agen-
dum sit intelligimus si prius quid non sit faciendum agno-
uerimus . instruendus est p̃imū quid cauere debeat . ac de-
inde informandus qualiter ea que sunt agenda perficiat .
Dicendumq̃ est quid sit quod ex tanta turba discuntium .
quorum multi et ingenio pollent et vigēt exercitio tam pau-
ci et innumerabiles inueniantur . quibus ad scientiaz perue-
nire contingat . Et ut de illis taceaz qui naturaliter sunt be-
betes et tardi ad intelligendum . hoc maxime me mouet . et
dignum questione videtur . unde hoc accidit q̃ duo pari
ingenio . et equali studio vni lectioni intendunt . nec tamen
simili effectū eius intelligentiam consecuntur . **A**lter cito
quod querit apprehendat **A**lter diu laborat . et parum pro-
ficit . **S**ed sciendum est quod in quolibet negotio duo sunt
necessaria . opus videlicet . et ratio operis . que ita sibi con-
nexa sunt . ut alterum sine altero . aut inutile sit aut minus
efficax . **V**erumtamen melior ut dicitur prudentia est forti-
tudine . quia et pondera aliquando que viribus mouere nō
possumus arte leuamus . **S**ic nimirum est in omni studio .
qui sine discretionē operatur . laborat quidem sed non pro-
ficit . et quasi aerem verberens . vires inuentum fundit .
Aspice duos pariter siluam transeuntes . et hunc quidem
per deuia laborantem . illum vero recti itineris compendia

legentem. pari motu cursum tendunt. s; non eque pueniunt
Quid autem scripturam dixerim nisi siluam. cuius senten-
tias quasi fructus quosdam dulcissimos legendo carpi-
mus. tractando rummamus. Quid ergo in tanta multitudi-
ne librorum legendi modum et ordinem non custodit. quaz-
si in condensitate saltus oberzans tramitem recti itineris
perdidit. et ut dicitur semper discentes et nunquam ad sci-
entiam peruenientes. **T**antum enim valet discretio. vt si-
ne ipsa et omne ocium turpe sit. et labor inutilis. vt autem
vniuersaliter complectamur. **T**ria sunt que precipue stu-
dijs legentium obesse solent. negligentia. imprudentia. for-
tuna. **N**egligentia est quādo ea que discenda sunt vel pro-
sus pretermittimus. vel minus studiose discimus. **I**mpru-
dencia est quando congruum ordinem. et modum in his q̄
discimus. non seruamus. **F**ortuna est in euentu. casu. siue
naturaliter contingente. quando vel paupertate vel infir-
mitate vel naturali tarditate. siue etiam doctorum raritate
quia aut non inueniuntur qui doceant/aut qui bene doce-
ant. a proposito nostro retrahimur. **I**n his autem rebus de
primo quidem. id est negligentia lector ammonendus est.
de secundo vero. id est imprudentia instruendus. de ter-
cio autem. id ē fortuna/adiuuandus

Quid sit fructus diuine lectionis .vj.

Quisquis ad diuinam lectionem erudiendus accesse-
rit. primum qualis sit fructus eius agnoscat. **N**is-
chil enim sine causa appeti debz. nec desideria tra-
hit quod vtilitatem non promittit. **G**eminus est diuine le-
ctionis fructus. qz mentē vel sciām erudit. vñ moribz ornat

Docet quod scire delectet. et quod uiuari expediat. Quorum alterum. id est scientia. magis ad historiam. et allegoriam. alterum. id est institutio morum. ad tropologiam magis respicit. Omnis diuina scriptura refertur ad hunc finem. Sane quamuis expediat magis iustum esse quam sapientem. scio tamen plures in studio sacri eloquii scientiam querere quam virtutem. Ego autem quoniam neutrum improbandum sed utrunque necessarium et laudabile esse censeo. quid cuiusque intentionem competat paucis absoluam. Et primum quidem de eo qui moralitatis gratiam amplectitur expediam.

V Quomodo legenda sit scriptura diuina ad
correctioem morum. vii

Qui virtutum noticiam. et formam viuendi in sacro querit eloquio. hos libros magis legere debet. qui huius mundi contemptum suadent. et animam ad amorem conditoris sui accendunt. rectumque viuendi trancem docent. qualiterque virtutes acquiri et vitia declinari possint ostendunt. Primum enim inquit. querite regnum dei. et iusticiam eius. ac si aperte dicat. Et celestis patrie gaudia desiderate. et quibus iusticie meritis ad ea perueniatur sollerter inquirete. Utrunque bonum. utrunque necessarium. amate et querite. Si amor est. ociosus esse non potest. Peruenire desideratis. discite quomodo perueniatur quod tenditis. Nec vero scientia duobus modis comperatur. videlicet exemplo et doctrina. Exemplo. quando sanctorum facta legimus. doctrina quoniam eorum dicta ad disciplinam nostram pertinentia discimus. Inter que beatissimi gregorii singulariter scripta amplexanda estimo. que quoniam michi pre ceteris

dulcia. et eterne vite amore plena visa sunt. nolo silentio
preterire. **O**portet aut ut qui hanc ingressus fuerit viā. in
libris quos legerit. discat non solum colore dictaminis sed
virtutū emulacōne prouocari. ut eum non tā verborū pom-
positas aut concinnatio q̄ veritatis pulchritudo delectet
Sciat etiam ad ppositum suū non conducere ut inani rap-
tus desiderio scientie/obscuras et profunde intelligentie
scripturas exquirat. in quibus magis occupetur q̄ edifi-
cetur animus. ne sic eum sola lectio teneat. ut a bono ope
vacare compellat. **C**ristiano philosopho lectio exhortacō
debet esse non occupacō. et bona desideria pascere/nō ne
care. **R**elatum michi aliquando memini de quodam satis
probabilis vite viro. qui tanto sanctarum scripturarū amo-
re flagrabat. ut eis continuū impenderet studiū. **C**ūq; in
dies crescēte scientia cresceret et desiderū eius/cepit tā-
dem sapientiam zelatus imprudenter (spretis simpliciori-
bus scripturis) profunda queq; et obscura rimari. atq; es-
igmatibus pphetarum enodandis. et mysticis sacramen-
torum intellectibus vehementer insistere. **S**ed mens hūa-
na tantum non sustinens pondus. cepit mox et rei magnitu-
dine/et intencōis iugitate deficere. tantaq; huius impor-
tune occupacōis cura confundi/ut non solum iam ab vti-
libus/sed etiam a necessarijs actibus cessaret **V**erso liqui-
dem euentu in contrarium/qui legere scripturas ad edifi-
cacōnem vite sue ceperat. quia discretionis moderamine
vix non nouit/easdem nunc occasionem erroris habebat.
Sed miseracōne diuina tandem per reuelacōnem ammoni-
tus est ne amplius harum līrarum studio incumberet. sed
sanctorū patrū vitā/et martirū triūphos/aliasq; tales sum-
plici stilo dictatas frequētare cōsuesceret. sicq; ī breui ad
statū pristinū reduct²/tantā interne quietis gratiā accipe-
meruit. ut vere ī eo illā dñi vocē impletā diceret. q̄ ipse nrm
labore et dolorem cōsiderās/pie nos cōsolari voluit dicens.

Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis .et ego
vos reficiam .et deinceps inuenietis inquit requiem aiabz vñs
Hoc exemplum ideo apposui .vt ostenderem eis qui in disci-
plina non litterature .sed virtutū positi sunt . non oportere
lectionem esse fastidio . sed oblectamento . **N**am et propheta
non noui inquit litteraturā suae negotiationē . introibo in
potentiā dñi . dñe memorabo iusticie tue solius . de2 docui-
sti me a iuuentute mea **Q**ui em̄ ad occupationē scripturas
et ut ita dicam ad afflictionē spiritus legit non philosopha-
tur . sed negociatur . virq; tam vebemens et indiscreta intē-
tio vitio superbie carere valet . **Q**uid autē de lectione sim-
plicis pauli dicam . qui ante implere legem uoluit q̄ discere
res **Q**ue nobis profecto satis exemplo esse potest . nō audi-
tores . neq; lectores . sed factores potius iustos esse ante
deum . **C**onsiderandum preterea est . q̄ lectio duobus mo-
dis animo fastidiū ingerere solet . et affligere spiritum . et
qualitate videlicet si obscurior fuerit . et quantitate si pro-
lixior extiterit . in quo utroq; magno uti moderamīe opor-
tet . ne q̄ ad refectionem questum est . sumatur ad suffoca-
tionem . **S**unt qui omnia legere volunt . tu noli contendere
sufficiat tibi . nichil tua interest an non om̄es legeris libros
In finitus est librorum numerus . tu noli sequi infinita . **U**bi
funs non est . requies esse non potest . ubi requies non est .
pax nulla est . ubi pax non est . de2 habitare non potest . **I**n
pace inquit propheta factus est locus eius . et in sp̄o habi-
tatio eius . in spon/sed in pace . esse spon oportet . sed pax
non amittere . **C**ontemplare . et occupari noli . **N**oli auarus
esse . ne forte semper egeas . **A**udi salomonem . audi sapien-
tem . et discite prudentiam . **F**ili mi inquit amplius his ne re-
quiras . faciendi plures libros . nullus est funis . frequensq;
meditatio carnis afflictio est . **U**bi ergo est funis . **F**inem lo-
quendi omnes pariter audiamus . **D**eum time et mandata
eius obserua . hoc est omnis homo .

Lectionem esse incipientium
opus perfectorum .viij.

Nemo me pro his que sup² cōmemoravi estimet le-
ctoꝝ diligentia rephēdere cū ego poti² diligētes lectores
ad ppositum hortari intendam. et eos qui libenter discunt
laude dignos ostendere. sed ibi locutus sum eruditis. nunc
aut erudiendis. et doctrinam que principium est disciplie
inchoantibus. Illis studium virtutum. istis vero interim ex-
ercitium lectionis ppositū ē. sic tamen vt nec hi virtute
careant. nec illi porsus lectionem omitant. Nam sepe mi-
nus prouidendum est opus quod non pcedit lectio. et do-
ctrina minus utilis. quam non sequit bona operatio. Opor-
tet autē sūmopere et illos cauere. ne forte ad ea que retro
sunt aspiciant. et istos consolari. si vbi illi sunt / quandoq; p-
uenire desiderant. Vtrosq; ergo exerceri et vtrosq; pro-
moueri conuenit. Nemo retro abeat / ascendere licet. s; nō
descendere. Si vero necdū ascendere potes sta in loco tuo
Liber a culpa non est. qui alienum vsurpat officium Si mo-
nachus es. quid facis in turba. Si amas silentium. cur de-
clamantibus assidue interesse delectat Tu semper ieiunijs
et fletibus insistere debes. et tu philosophari queris. Sim-
plicitas monachi. philosophia eius est. Sed docere inquis
alios volo. Nō ē tuū docere. sed plangere Si tamē doctor
esse desideras. audi qd facias Vilitas habit² tui. et simpli-
citas vultus innocentia vite. et sanctitas conuersationis
tue docere debent homines. Velius fugiendo mundum
doces q sequendo. sed adhuc forte prosequeris. et quid in-
quiens. Nonne saltē si volo discere michi licet? Supradixi
tibi. lege. et occupari noli. Exercitium tibi eē potest lectio
sed non ppositum. Doctrina bona est. sed incipientium
est. Tu vero te perfectum fore promiseras. et ideo tibi nō
sufficit si incipientib² coeqris Pl² aliqd te facere oportet
Cōsidera ergo vbi sis. et qd agere debeas facile agnoscis

De quatuor gradibus .iii.

Quatuor sunt in quibus nunc exercetur vita iustorum. et quasi per quosdam gradus ad futuram perfectionem subleuatur videlicet lectio siue doctrina. meditatio. oratio. operatio. Quinta deinde sequitur contemplatio. in qua quasi quodam precedentium fructu in hac vita etiam que sit boni operis merces futura preguſtatur. Unde psalmista cum de iudicijs dei loqueretur. commentans ea statim subiunxit. i custodiēdis illis retributio multa est. De his quinque gradibus primus gradus. id est lectio incipientium. est supremus. id est contemplatio perfectorum. Et de medijs quidem quanto plures quis ascenderit tanto perfectior erit. verbi gratia. Prima lectio/intelligentiam dat. secunda meditatio consilium prestat. tertia oratio petit. quarta operatio querit. quinta cōtemplatio inuenit. Si ergo legis et intelligentiam habes. et nosti iam quod faciendum sit initium boni est. sed adhuc tibi non sufficit. nondum perfectus es. Scande itaque in arcem consilij. et meditare qualiter implere valeas quod faciendum esse didicisti. Multi enim scientiam habent sed pauci sunt qui nouerint qualiter scire oporteat. Rursus quoniam consilium hominis sine diuino auxilio infirmum est et inefficax. ad orationem erigere et eius adiutorium petere sine quo nullum potes facere bonum. ut videlicet. ipsius gratia que preueniendo te illuminauit. subsequendo etiam pedes tuos dirigat in viam pacis. et quod in sola adhuc voluntate est ad effectum perducatur bone operationis. Deinde restat tibi ut ad bonum opus accingaris. ut quod orando petis. operando accipe merearis. tecum operari vult deus. non cogis sed iuuas. Si solus tu nihil perficis. si solus deus operatur nihil mereris. Operetur ergo deus ut possis. operis et tu ut aliquid merearis. Via est operatio bona. qua itur ad vitam. Qui viam hanc currit. vitam que

Confortare et viriliter age. **H**abet hec via premium suum
quotiens eius laboribus fatigati supermi respectus gra illu
stramur. gustantes et videntes quonia suavis est domini
Sicq; fit qd supradictu est. q; oratio querit. contemplatio
inuenit. Vides igitur quo p hos gradus ascendenti per
fectio occurrat. vt q infra remaserit. pfectus ee no possit.
Propositu ergo nobis debet esse semp ascendere. s; qm tan
ta est mutabilitas vite nre. vt i eode stare no possum; . cogi
mur sepe ad trāsecta respicere. et ne amittam; illud i quo
sumus. repetim; . qn; q; transiim; . verbi gra Qui in ope
strēnus ē. orat ne deficiat. Qui p̄cibus insistit. ne orando
offendat. meditatur qd orandū sit. et q aliqui i p̄prio consilio
minus osidit. lectō; osulit. et sic euēit. vt cū ascēdere no
bis semp sit volūtas. descēdere tū aliqui cogat necessitas
ita tū vt in volūate no necessitate ppositū nrm osistat. **Q**
ascēdim; ppositū est. qd ascēdim; . pter ppositū **N**o hoc er
go. sed illud principale esse debet.

De tribus generibus lector .x.

Natus utputo aperte demonstratum est prouectis.
et aliquid amplius de se promittentibus non idem
esse ppositum cum incipientibus. sed sicut illis ali
quid concedit. q; isti sine culpa minime agere possunt. ita
enā ab istis aliquid requiri / quo illi nōdum obligati sunt.
Nunc igitur ad promissa soluenda redeo. vt videlicet osten
dam qualiter eis diuina scriptura legenda sit qui adhuc in
ea solum querunt scientiam. **S**unt nonnulli qui diuine sc̄p
ture scientiaz appetunt. vt vel diuitias congregent. vel ho
nores obtineant. vel famā acquirant. quorū intentio quan
tum puerfa. tū est miseranda. **S**unt rursus alij quos au
dire verba dei et opa eius discere delectat. nō quia salutis
fera. sed quia mirabilia sunt. **S**crutari archana et inaudi
ta cognoscere volunt. multa scire. et nil facere. **I**nua
num mirantur potentiam. qui non amant misericordiam.

Hos ergo quid aliud agere dicam q̄ p̄comia diuina in fabulas cōmutares? Sic theatralibz ludis. sic scemicis carmibus intendere solemus. vt scz auditum pascamz nō ammiū hui2 modi tñ nō tam cōfundi q̄ adiuuari oportere cenſeo quoz voluntas non vtiqz maligna est/ sed improuida. Alij vero idcirco sacram scripturā legunt vt scdm apostoli p̄ceptum pati sint om̄i poscenti reddere rationē de ea fide i qua positi sunt. vt videlicet inimicos veritatis fortiter destruant. minus eruditos doceant. ipi p̄fectius viam veritatis agnoscant. et altius dei secreta intelligentes/ artius ament. quoz mirū deuotio laudanda ē et imitatione digna. Tria igitur sunt genera hoīm sacram scripturā legentium. quoz quidem primi miserandi sunt. scd̄i iuuandi. terci laudandi. nos vero quia om̄ibus consulere intendimus qd̄ bonum est in omnibus augeri cupimus. et qd̄ puer sum cōmutari. Omnes intelligere volumus quod dicimus. omnes facere quod hortamur.

Incipit liber sextus. Quomodo legenda sit sacra scriptura. a querentibus scientiam in ea .i.

Duo tibi lector. ordinem scz et modum p̄pono. que si diligenter inspexeris. facile tibi iter legendi patebit. In hoz vero consideratione nec oīa tuo ingemio relinq̄a. neqz p̄ meam diligentia satus tibi fieri promitto. sz sic quedā breuiter p̄libando transcurrā vt et posita aliqua quibus erudiaris. et aliqua p̄termiſsa quibus exercearis inuenias. Ordinem legendi supra quadrisarū esse cōmemorauī. alium in disciplinis. alium in libris. alium in narratione. atqz alium in expositione. Que qualiter in diuina scriptura assignanda sint. nondū ostendi.

De ordine qui est in disciplinis .ii.

Primum ergo hunc ordinem qui queritur in disciplinis inter historiam. allegoriam. tropologiam diuinum lectorem considerare oportet quod harum aliam ordine legendi precedat. In quo illud ad memoriam reuocare non inutile est. quod in edificijs fieri aspicitur. ubi primum quidem fundamentum ponitur. de hinc fabrica superedificatur. ad ultimum consummato opere domus colore superducto vestitur.

De historia .iii.

Sic nimirum in doctrina fieri oportet. ut videlicet. prius historiā discas. et rerum gestarum veritatē a principio repetens/ usque ad finem quid gestum sit. a quibus gestum sit. et ubi gestum sit diligenter memorie commendes. Nec enim quatuor precipue/ in historia requirenda sunt. persona. negotium. tempus. et locus. Neque ego te perfecte subtilem posse fieri puto in allegoria. nisi prius fundatus fueris in historia. Noli contemnere minima hec. Paulatim deficiunt. quod minima continent. Si primo alphabetum discere contempsisses. nunc inter grammaticos tamen nomen non haberes. Scio quosdam esse qui statim phantasi volunt. fabulas pseudo apud relinquant auiunt. Quorum scia forme asini similis est. Noli huiusmodi imitari. Paruis imbutus temptabis gradia tutius. Ego affirmare audeo nihil me unquam quod ad eruditionem pertineret contempsisse. sed multa sepe didicisse. quam alijs ioco/ aut deliramento similia viderentur. Memini me dum adhuc scholaris eam elaborasse. ut omnium rerum oculis subiectarum. aut in usum venientium vocabula scribere. precipiens libere rerum naturam illam non posse prosequi qui earundem nomina adhuc ignoraret. Quotiens sophismatum meorum quod gratia breuitatis una vel duabus in pagina dictio/ multis signauerat a memetipso quotidianum erigi debitum. ut etiam sententiarum/ questionum/ et oppositionum omnium fere quas didiceram. et solutiones memoriter tenere et numerum. Causas sepe informari. et dispositiones ad invicem controuersas. quod rethoriarum. quod oratoriarum. quod sophiste officium esset. diligenter

distinxi. Calculos in numerum posui .et ingris pavimentum
carbombus depinxi .et ipso exemplo oculis subiecto .q̄ ampli
gonij .q̄ ortogonij .q̄ origonij differentia esset patentē demō
stravi .vtrū ne quadratū .equilaterū duobus in se lateribz
multiplicatis embadū impleteret vtrobiqz procurzēte podif
mo didici. **S**epe nocturnus horoscopus ad hiberna p̄ vigi
lia excubavi . **S**epe ad numerū protensū in ligno madagā
ducere solebā .vt et votum differentiam aure p̄ciperem .et
animū pariter molli dulcedine oblectarē. **N**ec puerilia qui
dē fuerāt / sed tñ non inutilia. **N**eqz ea nūc scire stomachū
meū onerāt. **N**ec autē n̄ tibi replico .vt vel meā sciam q̄ nuli
la est vel pua est iactitē . sed ut ostendā tibi illum incedere
aptissime . qui incedit ordinate . neqz ut quidā dum magnū
saltum facere volūt . p̄cipitum incidūt . **S**icut in virtutibz
ita in sciētis quidā gradus sunt . s; dicis. **M**ulta inuenio in
historijs . que nulli2 videntur eē vtilitatis . q̄re i hui2 modi
occupaborz bene dicis. **M**ulta siquidē sunt i scripturis . q̄
in se cōsiderata nichil expetēdū habere vident. q̄ tñ si alijs
quibz coherent opaueris . et in toto suo trutinare ceperis
necessaria pariter et opetētia eē videbis. **A**lia p̄pter se sci
enda sūt . alia autē q̄uis nō p̄pter se videant. n̄ro labore dig
na . qz tñ sine ip̄is illa enucleate sciri nō possunt . nullaten2
debent negligenter p̄teriri. **O**mnia discere . videbis postea mi
chil esse supfluum. **C**oartata scia . iocunda non est. **D**e li
bris autē qui ad hanc lectionē vtilēs sunt . si quid michi vide
atur queris . hos magis frequētandos existimo . **G**enesim .
exodum . iosue . libz iudicū . et regū . et paralipomenō . **N**o
ui vero testamenti primū q̄tuor euāgelia . de hinc act2 apo
stolorz. **N**i . xi . magis ad historiā p̄tinere michi vident. ex
ceptis his quos hystoriegraphos p̄prie appellam2. **S**i tamē
hui2 vocabuli significatōe . largius vtimur . nullū est incon
ueniēs . vt scz . historiā eē dicam2 nō tñ rerū gestaz narrati
nē . s; illā primā significationem cui2libet narratiōis que

secundum proprieta tem verborum exprimitur. Secundum quas
acceptionem omnes vtriusque testamenti libros eo ordine
quo supra enumerati sunt ad hanc lectionem secundum li-
teralem sensum pertinere puto. Et fortasse nisi puerile vi-
deretur. in hoc loco aliqua de modo construendi precepta
interponerem. quia noui diuinam scripturam magis ceteris om-
nibus in textu suo esse concisam. quibus tamen iccirco super-
sedere volo. ne interpolatione nimia appositum extendam.
Sunt quedam loca in diuina pagina. que secundum litteras
legi non possunt. que magna discretionem discernere oportet.
ne vel per negligentiam aliqua pretereamus. aut per impetu-
nam diligentiam ad id ad quod scripta non sunt. violenter in-
torqueamus. Hoc est ergo o lector quod tibi apponimus.
hic campus tui laboris vomere bene sulcat. multiplicem tibi
fructum referet. Ordine cuncta gesta sunt. ordine incede.
per umbram venitur ad corpus. figuram disce. et iuuenies
veritatem. Nec hoc nunc dico ut prius veteris testamenti fi-
guras labores euoluere/et mystica eius dicta scruteris. quam
ad euangelij fluentia potanda accedas. Sed sicut vides.
quod omnis edificatio fundamento carens/stabilis esse non po-
test. sic est etiam in doctrina. Fundamentum autem et princi-
pium doctrine sacre historia est. de qua quasi mel de fauo
veritas allegorie exprimitur. Edificaturus ergo. primum
fundamentum historie pone. deinde per significationem typi-
cam in arcem fidei fabricam mentis erige. ad extremum er-
go per mortalitatis gratiam quasi pulcherrimo superducto co-
lore edificium pinget. Habes in historia quo dei facta mi-
reris. in allegoria quo eius sacramenta credas. in moralitas
te quo perfectionem ipsius imiteris. Lege ergo et disce quia
in principio fecit deus celum et terram. Lege quia in prin-
cipio plantauit paradysum voluptatis in quo posuit hominem
quem formauerat. peccantem expulit. et in erumnas huius
seculi deiecit. Lege qualiter ab vno homine vniuersa humani

generis propago descenderit. qualiter deinde peccantes
vnda diluuij obruit. qualiter noe iustum cum filijs suis in
medijs aquis diuina clementia seruauit. qualiter deinde
abraham fidei signaculū suscepit. post vero israhel in egyp-
tum descendit. quomō deinde deus filios israhel de egyp-
to in manu mofsi et aaron per mare rubrum eduxit. in de-
serto paut. legem dedit. in terra promissionis locauit. et
cetera multa que fecit. ad extremum vero nutante iam secu-
lo filium in carnem misit. vitam eternam penitentibus mis-
sis in mundum vniuersum apostolis promisit. venturum se
in fine seculorum ad iudicium predixit reddere vnicuiq; se-
cundum opera sua. peccatoribus scilicet ignem eternum.
iustis autem vitam eternam. et regnum cuius non erit finis
Vide quia ex quo mundus cepit. vsq; ad finem seculorum.
non deficiunt miserationes dei.

De allegoria .iiii.

Post lectionem historie superest allegoziarum mister-
ia inuestigare. vt mea exhortatione opus esse non
puto. cum ipa res satis per se digna appareat. Nos
se tamen te volo o lector. hoc studium non tardos et hebe-
tes sensus. sed matura ingenia expetere. que sic inuestiga-
do subtilitatem teneant. vt in discernendo prudentiam nō
amittant. Solidus est cibus iste. et nisi masticeatur transglu-
tiri non potest. Tali ergo te moderamine vti oportet. vt
dum inquirendo subtilis fueris. in presumendo temerarius
non inueniaris. recolens quod ait psalmista. Arcum suum
tetendit et parauit illum. et in eo parauit vasa mortis. **De-**
ministi vt estimo. supra me diuinam scripturam edificio si-
milem dixisse. vt primum fundamento posito structura in-
altum leuatur. plane edificio similem. nam et ipa structus-
ram habet. Non ergo pigeat. si hanc similitudinem paulo
diligentius prosequamur. respice opus cementarij. Collo-
cato fundamento lineam extendit in directū. perpendicularū

demittit ac deinde lapides diligenter politos in ordinem
ponit. alios atq; alios deinde querit. et si forte aliquos pri
me dispositioni non respondentes inuenerit. accipit limam
prementia precidit. aspera planat. et informia ad formā
reducit. sicq; demum reliquis in ordinem dispositis adiun
git. Si vero aliquos tales inuenerit. qui nec comminui va
leant. nec congrue coaptari eos non assumit. ne forte dum
silicem frangere laborat. limam frangat **I**ntende. rem tibi
proposui intuentibus contemptibilem. sed intelligentib; imi
tatione dignam. **F**undamentū in terra est. nec semp poli
tos habet lapides. **F**abrica desup terrā. et equalem querit
structurā. **S**ic diuina pagina multa secundū naturalē sen
sum continet. que et sibi repugnare videntur. et nonnunq;
absurditatis aut impossibilitatis aliquid afferre. **S**pūalis
autē intelligentia nullam amittit repugnantia. in qua diuer
sa multa. aduersa nulla esse possunt **R**et etiam primā seriem
lapidū sup fundamentū collocādoꝝ ad protēsa; lineā dispo
ni uides quib; scz totū opꝝ reliquū imitē et coaptat. sig
nificatione nō caret. **N**am hoc quasi aliud qdādam fundamē
tum est. et totius fabricę basis **H**oc fundamentum et por
tat superposita. et a priori fundamento portatur. **P**riō fū
damēto insideret oīa. sed nō omni mō coaptantur **H**uic in
siderunt et coaptantē reliqua. **P**rimū fabricam portat. et est
sub fabrica. **H**oc portat fabricam. et non est solum sub fa
brica. sed in fabrica. **Q**uod sub terra est fundamentum fig
urare diximus historiā fabricę que superedificatur al
legoriam insinuare. **V**nde et ipsa basis fabricę huius. ad al
legoriam pertinere debet. **M**ultis ordinibus consurgit fa
brica. et quisquis suam basim habet. et multa sacramenta
in diuina pagina continentur. que singula sua habent prin
cipia. **V**is scire qui sunt ordines isti. **P**rimus ordo est. sa
cramentum trinitatis. quia et hec scriptura continet. quod
ante omnem creaturam trinus et vnus fuerit deus. **H**ic de

nichilo omnem fecit creaturam .visibilem .scilicet et inuisi-
bilez **E**cce secundus ordo .**R**ationali creature liberū dedit ar-
bitrium et gratiam preparauit ut mereri posset eternam be-
atitudinem . deinde sponte labentes pumunt . et persisten-
tes vt amplius labi non possint confirmant . **Q**ue origo pec-
cati . et quid sit peccatum . et qđ sit pena peccati . **E**cce ter-
cius ordo . **Q**ue sacramenta primum sub naturali lege ad
reparationem humani generis instituerit . **E**cce quartus ordo
Que scripta sub lege . **E**cce quintus ordo . **S**acramentum
incarnationis verbi . **E**cce sextus ordo . **S**acramēta noui te-
stamenti . **E**cce septimus ordo . **I**plius deniqz resurrectionis
Ecce octauus ordo **H**ec ē tota dñitas . hec est illa spīalis
fabrica . que quot continet sacramēta . tot quasi ordinibz cō-
structa in altum extollitur . **V**is etiam ipas bases agnoscere
Bases ordinum principia sunt sacramentoz . **E**cce ad lecti-
onem venisti . spiritale fabricaturus edificium . **J**am histo-
rie fundamenta in te locata sunt . restat nunc tibi ipius fa-
brice bases fundare . **L**inū tendis . ponis examusum . quadros
in ordinem collocas . et circumgirans quedaz futuroz mu-
rorum vestigia figis . **L**inea protensa recte fidei trames est .
ipse spiritualis operis bases quedam fidei sacramenta sūt .
quibus initiaris . **D**ebet siquidem prudens lector curare .
vt ante qđ spaciola librorum volumina prosequatur . sic de
singulis que magis ad propositum suum et professionem .
vere fidei pertinent instructus sit . vt quecunqz postmodū
inuenit . tuto superedificare possit . **V**ix enim in tanto li-
brorum pelago . et multiplicibus sententiarum anfractibus
que et numero et obscuritate animum legentis aliquid vnū
colligere poterit . qui prius summam in vno quoqz vt ita
dicam genere . aliquod certum principium firma fide sub-
nixum ad quod cuncta referant . non agnuit . **V**is ut doce-
am te qualiter fieri debeat bases iste . **R**espice ad ea que
pauloante tibi enueneram **E**st sacramentū trinitatis multi

iam de illo libri facti sunt. multe date sententie difficiles ad
 intelligendum. et perplere ad soluendum. **L**ongum tibi et
 onerosum est adhuc omnes prosequi / cum multa fortassis
 inuenias in quibus magis turberis q̄ edificeris. **N**oli insta-
 re. sic nunquam ad finem venies. **D**isce prius breuiter et
 dilucide quid tenendum sit de fide trinitatis. quid sane
 profiteri et veraciter credere debeas. **C**um autem postea
 legere ceperis libros. et multa obscure. et multa aperte.
 multa ambigue scripta inuenieris. adiunge basi sue que a-
 perta inuenis si forte conueniant. que ambigua sunt. ita in-
 terpretare ut non discordent. que vero sunt obscura rese-
 ra si potes. **Q**uod si ad intellectum eorum penetrare non
 vales transi. ne dum presumere conaris quod non sufficis.
 periculum erroris incurras. **N**oli ea contemnere / sed poti-
 us venerare. quia audisti quod scriptum est. **P**osuit tene-
 bras latibulum suum. **Q**uod si etiam aliquid inuenieris cō-
 trariū illi quod tu iā firmissima fide tenendum esse didici-
 sti. non tamen expedit tibi quotidie mutare sententiam. in-
 si prius doctores te consulueris. et maxime quid fides vni-
 versalis / que nunquam falsa esse potest. inde iubeat senti-
 ri agnoueris. **S**ic de sacramento altaris. sic de sacramen-
 to baptismatis. . confirmationis coniugij. et omnibus que
 tibi enumerata sunt sup̄ facere debes. **V**ides multos scrip-
 turas legentes. quia fundamentum veritatis non habent.
 in errores varios labi. et totiens fere mutare sententias.
 quot legerint lectiones. **R**ursum alios vides qui secundū
 illam veritatis agnitionem. qua intus firmati sunt quasi li-
 bet scripturas ad congruas interpretationes flectere noue-
 runt. et quid a sana fide discordet. aut quid conueniat in-
 dicare. **I**n ezechiele legis q̄ rote animalia sequuntur. non
 animalia rotas. **C**um ambularent inquit animalia. ambula-
 bant pariter. et rote iuxta ea. **E**t cum eleuarentur aīmalia
 de terra. eleuabantur simul et rote. **S**anctorum quippe

mentes quantum virtutibus vel scientia proficiunt. tantū
sanctarum scripturarum archana profunda esse conspici
unt. ut qui simplicibus et adhuc stantibus in terra iacere
videbantur. erectis sublimes appareant. Nam sequitur Quo
cunq; ibat spiritus. illuc eunte spiritu. et rote pariter leua
bantur sequentes eum. Spiritus enim vite erat in rotis.
Vides quia rote hec animalia sequuntur. et sequuntur spiri
tum. Rursum alibi dicitur. Littera occidit. spiritus autem vi
uificat. quia nimirum oportet diuinum lectorem spiritua
lis intelligentie veritate esse solidatum. ut eum litterarū
apices. que et peruersę nonnunq; intelligi possunt. ad que
libet diuertacula non inclinent. Quare antiquus ille popul²
qui legem vite acceperat. reprobatus est. nisi quia sic so
lam litteram occidentem sequutus est. ut spiritum viuifican
tem non haberet. Nec vero non ideo ut quibuslibet ad vo
luntatem suam interpretandi scripturas occasionem prebe
am. sed ut ostendam eum qui solam sequitur litteraz. diu
sine errore non posse incedere. Oportet ergo ut et sic se
quamus litteram. ne nostrum sensum diuinis auctorib² pre
feramus. et sic non sequamur. ut in ea non totum veritatis
iudicium pendere credamus. Non literatus sed spiritu
alis omnia diiudicat. Ut ergo secure possis iudicare litte
ram. non de tuo sensu presumere. sed erudiri prius. et infor
mari oportet. et quasi quandam inconcussa veritatis ba
sim cui tota fabrica imitatur fundare. Neq; a teipso. erudi
ri presumas. ne forte dum te introducere putas. magis se
ducas a doctoribus et sapiētibus/hec introductio queren
da est. qui et auctoritatibus sanctorum patrum. et testimo
nijs scripturarum eam ubi prout opus est et facere et apor
re possint. Cunq; iam introductus fueris testimonijs scrip
turarum legendo singula que docuerint confirmare Sic mi
hi videtur cui me in hoc imitari placuerit libens accipio.
cum visum fuerit non ita oportere fieri. faciat qđ placuerit

non contendam. Scio enim plures hunc morem in discendo non seruare. Sed quomodo quidam proficiant rursus non ignoro. Si queris qui libri magis ad hanc lectionem valeant. ego puto principium genesis de operibus sex dierum tres ultimos libros moysi de legalibus sacramentis. psalmi. principium et finem ezechielis. iob psalterium. cantica canticorum. duo precipue euangelia. scilicet mathei/et iohannis epistolas pauli. canonicas epistolas et apocalipsim. precipue tamen epistolas pauli. que etiam ipso numero designant vtriusque testamenti perfectionem se continere.

V De tropologia et moralitate .v.

De tropologia nichil aliud in presenti dicam. quam quod supra dictum est. excepto quod ad eam magis rerum quam vocum significatio pertinere videtur. In illa enim naturalis iusticia est. ex qua disciplina morum nostrorum. id est positua iusticia nascitur. Contemplando quid fecerit deus. quid nobis faciendum sit agnoscimus. Omnis natura deum loquitur. Omnis natura hominem docet. Omnis natura rationem parit. et nichil in vniuersitate infecundum est.

V De ordine librorum .vi.

Non idem ordo librorum in historica et allegorica lectione seruandus est. Historia ordinem temporis sequitur. ad allegoriam magis pertinet ordo cognitionis. quia sicut supra dictum est. doctrina semper non ab obscuris/ sed a peritis. et ab his que magis nota sunt exordium sumere debet. Unde consequens est. ut nouum testamentum in quo manifesta predicatur veritas in hac lectione veteri proponat. vbi eadem veritas figuris adumbrata

occulte prenuntiatur. **E**adē vtrōbiq; veritas. sed ibi occul-
ta. hic manifesta. ibi promissa. hic exhibita. **A**udisti cum le-
geret in apocalipsi q; signatus ē liber. et nemo inueniri po-
terat qui solueret signacula ei? nisi leo de tribu iuda. **S**ig-
nata erat lex. signate erant prophete. quia occulte tem-
pora redemptionis venture prenuntiabantur. **N**onne tibi
ille liber signatus fuisse videtur. qui dixit. ecce virgo con-
cipiet/et pariet filium. et vocabitur nomen eius emanuel.
Et alius. **T**u inquit bethleem effrata paruulus es. in mi-
libus iuda. ex te michi egredietur qui sit dominator in is-
rahel. egressus eius ab initio a diebus eternitatis. **E**t psal-
mista. **N**unquid sion dicet homo. et homo natus est in ea.
et ipse fundauit eam altissimus. **E**t rursum. **D**omini domi-
ni inquit exitus mortis. **E**t iterum. **D**ixit dominus domi-
no meo. sede a dextris meis. **E**t post pauca. **T**ecum prin-
cipium in die virtutis tue. in .f. .s. .e. .u. .a. .l. .g. .t. **E**t dami-
el. **A**spiciebam in visione noctis. et ecce cum nubibus celi
quasi filius hominis veniebat. et vsque ad antiquum die-
rum peruenit. et dedit ei potestatem. et honorem/et reg-
num. et omnes populi tribus et lingue ipsi seruent. pote-
stas eius potestas eterna. que non auferetur. **Q**uis putas
hec antequam complerentur intelligere poterat? **S**ignata
erant. et nemo poterat soluere signacula. nisi leo de tri-
bu iuda. **V**enit ergo filius dei. et induit naturam nostram
natus est de virgine. crucifixus. sepultus. resurrexit. ascen-
dit ad celos. et implendo que promissa erant. aperuit que
latebant. **L**ego in euangelio quod angelus gabriel ad ma-
riam virginem mittitur. parituram prenuntiat. **R**ecordor
prophete. que dicit. ecce virgo concipiet. **L**ego quia cum
esset ioseph in bethleem. cum maria uxore sua pregnantē.
venit tempus eius pariendi. et peperit filium suum primo-
genitum quem angelus predixerat regnaturū in throno dñi.

patris sui. **R**ecordor prophete bethleem effrata puulus
es. in milibus iuda ex te michi egredietur qui sit dominas
tor in israhel. **L**ego rursum. **I**n principio erat verbum. et
verbum erat apud deum. et deus erat verbum. **R**ecorda
bor prophete que dicit. **E**gressus eius ab initio a diebus
etermitatis. **L**ego verbum caro factum est et habitabit in
nobis. **R**ecordor prophete que dicit. **V**ocabis nomen ei
us emanuel. id est vobiscum deus. **E**t ne forte singula pro
sequendo fastidium tibi faciam. nisi prius nativitatem chri
sti. predicationem. passionem. resurrectionem atque ascen
sionem. et cetera. que in carne per carnem gessit agnoue
ris. veterum figurarum misteria penetrare non valebis.

V De ordine narrationis .vij.

De ordine narrationis illud maxime hoc loco consi
derandum est. quod diuine pagine textus. nec nar
turalem semper/ nec continuum loquendi ordinem
seruat. quia et sepe posteriora prioribus antepomit. sic ut
cum aliqua enumerauerit. subito ad superiora quasi subse
quentia narrationis sermo recurrat. **S**epe etiam ea que
longo distant intervallo. quasi mox sibi succedentia con
nectat. vt videantur nullum disiunxisse temporis spacium.
illa que discernit vllum intervallum sermonis.

V De ordine expositionis .viii.

Expositio tria continet. litteram. sensum. sententi
In omni narrationi littera est. **N**am ipse voces
etiam littere sunt. **S**ed sensus et sententia. non
in omni narratione simul inueniuntur. **Q**uedam habet
litteram et sensum tantum. **Q**uedam habet litteram et

et sententiam tantum. Quedam omnia hec tria simul con-
tinet. Omnis autem narratio ad minus duo habere debet.
Illa narratio litteram et sensum tantum habet. ubi per ip-
sam prolationem sic aperte aliquid significatur. ut nichil
aliud relinquatur subintelligendum. Illa vero litteram et
sententiam tantum habet. ubi ex sola pronuntiatione nichil
concipere potest auditor nisi addatur expositio. Illa sen-
sum et sententiam habet. ubi aperte aliquid significatur.
et aliquid aliud subintelligendum relinquatur quod expo-
sitione non aperitur.

De littera .ix.

Littera aliquando perfecta est. quando ad signifi-
candum id quod dicitur nihil preterea que posita
sunt vel addere vel minuere oportet. Ut omnis sa-
pientia a domino deo est. Aliquando immutata. quando
subaudiendum aliquid relinquatur. ut senior electe domine
Aliquando superflua. quando vel propter inculcationem.
vel longam interpositionem idem repetitur. vel aliud non
necessarium adiungitur. ut paulus in fine epistole ad roma-
nos dicit. Ei autem. et postea multis interpositis infert. cui
est honor et gloria. Aliud hic superfluum esse videtur. super-
fluum dico. id est non necessarium ad enuntiationem facien-
dam. Aliquando talis est littera ut nisi in aliam resoluatur
nichil significare. vel incongrua esse videatur. ut est illud.
Dominus in celo sedes eius. id est sedes domini in celo. et filij
hominum dentes eorum arma et sagitte. id est filiorum ho-
minum dentes. et homo sicut fenum dies eius id est dies ho-
minis. Nominatiuus scilicet nominis. et genitiuus pronominis.
pro vno genitiuo nominis positi. et multa alia similiter. Ad
litteram constructio. et continuatio pertinet.

De sensu. .x.

Sensus alius congruus. alius incongruus. Incongruus. alius
incredibilis. alius impossibilis. alius absurdus. alius falsus

Multa huiusmodi inuenies in scripturis. ut illud **C**omede-
runt iacob. et illud. sub quo curuantur hi qui portant oz-
bem. Et illud. elegit suspendiū anima mea. et multa alia.
Sunt loca quedam in diuina scriptura. ubi licet aperta sit
verborum significatio. nullus tamen sensus esse videtur. vel
propter inusitatum modum loquendi. siue propter aliquam
circūstantiam que legentis intelligentiam impedit. Ut est
verbi gratia. illud quod dicit isaias **A**pprehendent septem
mulieres virum vnum in illa die dicentes. panem nostrum
comedemus. et vestimentis nostris operiemur. tantummo-
do inuocetur nomen tuum super nos. aufer opprobrium no-
strum. plana sunt et aperta verba. **I**ntelligis satis. appre-
hendent septem mulieres virum vnum.. intelligis. panem
nostrum comedemus. intelligis vestimentis nostris operie-
mur. intelligis tantummodo inuocetur nomen tuum super
nos. intelligis. aufer opprobrium nostrum **S**ed fortasse qd
hoc totum simul significare velit. intelligere non potes.
Quid dicere voluerit propheta. bonum promiserit / an ma-
lum minatus fuerit / ignoras. **V**nde euenit ut spiritualiter
tantum intelligendum credas. quod qualiter ad litteram
dictum sit non vides. **D**ices igitur septem mulieres / sep-
tem esse dona spiritus sancti. que vnum virum apprehen-
dent. id est christum in quo omnem plenitudinem gratie
placuit inhabitare. quia ipse solus sine mensura spiritum
sanctum accepit. **Q**ui solus earum opprobrium aufert. ut
inueniant in quo requiescant. nullo alio viuente ut spiritus
sancti dona poscebant. **E**cce spiritualiter interpretat es.
et quid sit dicere ad litteram non intelligis. **P**otuit tamē
propheta per hec verba etiam ad litterā aliquid significa-
re. **Q**uia em̄ supra de intentione populi preuaricatoris lo-
cutus fuerat subiungit nūc tantam in eodē p̄lo cladem fu-
turā. vtusq; adeo viroꝝ genꝝ delēdū. vt vix septē m̄lieres
virum vnum inueniant. cum modo vna vnū habere soleat.

Et cum mulieres nunc a viris rogari soleant. tunc econuer-
so more mulieres viros rogabunt. Et ne forte vnus vir sep-
tem mulieres ducere simul formidaret. cum vnde eas pa-
sceret et uestiret non haberet. dicunt ei. panem nostrum
comedemus. et vestimentis nostris operiemur non te opor-
tet de nobis esse sollicitum. tantummodo inuocetur nomen
tuum super nos. vt dicaris vir noster et sis. ne repudiate
dicamur et steriles. et sine semine moriamur. quod eo tem-
pore magnum opprobrium fuit. Et hoc est quod dicunt. au-
fer opprobrium nostrum. Multa huiusmodi inuenis i scrip-
turis. et maxime in veteri testamento. secundum idioma il-
lius lingue dicta. que cum ibi aperte sint. nichil apud nos
significare videntur.

V De sententia .xj.

Sententia diuina nunquam absurdum nunquam falsa
esse potest. sed cum in sensu vt dictum est multa in-
ueniantur contraria. sententia nullaz admittit repug-
nantiam. semper congrua est semper vera. Aliquando vni-
us enuntiationis vna est sententia. aliquando vnus enunti-
ationis plures sententie. aliquando plurium enuntiationu
vna est sententia. aliquando plurium enuntiationum plures
sententie. Cum igitur diuinos libros legimus. in tanta mul-
titudine veterum intellectuum qui de paucis eruunt ver-
bis. et sanitate catholice fidei mununtur. id potissimum
eligamus quod certum apparuerit eum sensisse quem legi-
mus. Si autem hoc latet. id certe qz circumstantia scriptu-
re non impedit. et cum sana fide concordat. Si autem et
scripture circumstantia pertractari ac discuti non potest.
saltem id solum quod fides sana prescribit. Aliud est enim
quid potissimum scriptor senserit. no dimoscere. aliud a regula
pietatis errare. Si vtrūqz vitet. pfecte se bz fructus legentis.

Si vero vtrumq; vitari non potest. et si volūtas scriptoris
victa sit. sane fidei congruam non vtile est eruisse sententiā
Item in rebus obscuris atq; a nris oculis remotissimis. si
qua inde scripta. etiam diuina legimus. que possint salua fi
de alijs atq; alijs parere sententijs. in nullam earum nos p̄
cipiti affirmatione ita proiciam? . vt si forte diligentius dis
cussa veritas eam labefactauerit corruamus. non pro sen
tentia diuinarum scripturarum. sed pro nostra ita dimicā
tes. vt eam velimus scripturarum esse que nostra est. cum
potius eam que scripturarum est. nostram nosse debeam?

De modo legendi .xij.

Modus legendi in diuidendo constat. Diuisio fit et
partione. et inuestigatione. Partiendo diuidimus
quando ea que confusa sunt distinguimus. Inue
stigando diuidim? . quando ea que occulta sunt reseram?

De meditatione pretermittendum .xij.

Ecce iam ea que ad lectionem pertinent quanto luc
idius et compendiosius potuimus explicata sunt.

De reliqua vero parte doctrine. id est meditatio
ne aliquid in presenti dicere omitto. quia res tanta spe
ciali tractatu indiget. et dignum magis est omnino silere
in huiusmodi. q̄ aliquid imperfecte dicere. Res enim val
de subtilis est. et simul iocunda. que et incipientes erudit
et exercet consummatos. ierperta adhuc stilo. ideoq; am
plius prosequenda. Rogemus ergo nunc sapientiam. vt ra
diare dignetur in cordibus nostris. et illuminare nobis in se
mitis suis. vt introducat nos ad puram et sine ammalibus
cenam.

Diuisio philosophie continentium .xiiij.

Quia sunt. sapientia. virtus. necessitas. Sapientia ē
comprehensio rerum prout sunt. Virtus est habi
tus animi in modum nature rationi consentaneus.
Necessitas est sine q̄ viuere nō possum? . s; feliti? viuemus

Necessitas. sine qua vivere nō possumus. s; felicit? viuem?
Hec tria remedia sunt. contra mala tria quibus subiecta
est vita humana. **S**apientia contra ignorantiam. virtus cō
tra vitium. necessitas contra infirmitatē. ppter ista tria ma
la extirpāda quesita sunt ista tria remedia. et apt? hec tria
remedia iuēda. inuenta est omīs ars et omīs disciplina
Propter sapientiam inuenta est theorica. propter virtutē
inuenta est practica. propter necessitatem inuenta est me
chanica. **I**ste tres usu prime fuerunt. sed postea propter
eloquentiam inuenta est logica. **Q**ue cum sit inuentione vl
tima. prima tamen esse debet in doctrina. **Q**uatuor igitur
sunt principales scientie. a quibus omnes alie descendunt.
theorica. practica. mechanica. logica. **T**heorica diuiditur
in theologiam. phisicam. mathematicam. **T**heologia tra
ctat. de inuisibilibus substantijs. phisica de inuisibilibus
visibilium causis. mathematica de inuisibilibus visibilium
formis. **E**t hec mathematica diuidit? in quatuor scientias.
Prima est arithmetica que tractat de numero. id est de
quantitate discreta per se. **S**ecūda est musica que tractat
de proportionē. id est de quantitate discreta ad aliquid.
Tercia est geometria que tractat de spacio. id est quanti
tate continua immobili. **Q**uarta est astronomia. que tra
ctat de motu. id est de quantitate continua mobili. clemen
tum arithmetice est vnitās. clementum musice est vnisonū
clementū geometrie ē pūctū. clementū astronomie ē instās.
Practica diuidit? i solitariā. priuatā publicā **S**olitariā do
cet quomodo vnusquisq; propriam vitā honestis moribus
instituat. vtutib? exornet. **P**riuata docet quō regendi sint
familiares. et q; p carnis affectū sūt affines **P**ublica docet
qualit? popul? totus et gens a suis rectorib? gubernari de
beat. **S**olitaria pertinet ad singulos. priuata ad patres fa
milias. publica ad rectores ciuitatum. **M**echanica tra
ctat de operibus humanis. et hec diuiditur in septem.

Prima est lamiſitium. ſecunda armatura. tertia nauigatio. quarta agricultura. quinta uenatio. ſexta medicina. ſeptia theatrica. **L**ogica diuidit̃ in gramaticā. et in rationem diſſerēdi. **R**atio diſſerendi diuidit̃ i probabilem. et necēariā. et ſophiſticā. **P**robabilis diuidit̃ i dialecticā et rethoricā. **N**ecēſaria pertinet ad philoſophos. ſophiſtica ad ſophiſtas. **I**n his quatuor partibus philoſophie talis ordo i doctrina ſeruari debet. vt prima ponatur logica. ſecūda ethica. tertia theozica. quarta mechanica. **P**rimū enim comperanda eſt eloquentia. deinde vt ait ſocrates in ethica pſtudium virtutis oculus cordis mundandus eſt. vt deinde in theozica ad inueſtigationem veritatis perſpicax eſſe poſſit. **N**ouiſſime mechanica ſequitur. que per ſe omnimodo inefficax eſt. niſi ratione precedentium fulciatur.

De magica et partibus eius .xv.

Magice repertoꝝ primus creditur zoroaſtres rex baſſetrianozum quem nonnulli aſſerūt ipſum eſſe cham filium noe. ſed nomine mutato. **H**unc poſtea minꝝ rex aſſirioꝝ bello victum interfecit. euſqꝝ codices artibus maleficioꝝ plenos igne cremari fecit. **S**cribit autem ariſtotiles de hoc ipſo quod vſqꝝ ad viginti duo centum milia verſuum euſ de arte magica ab ipſo dictatos. libri eiꝝ vſqꝝ ad poſteritatis memoriam traduxerunt. **H**anc artē poſtea democrites ampliavit. tempore quo ipocras in arte medicinē in ſignis habebatur. **M**agica in philoſophiam non recipitur. ſed eſt extrinſecus falſa profeſſione omnis iniquitatis et malicie magiſtra de vero mentiēſ. et veraciter ledens animos ſeducit a religione diuina. culturā demonum ſuadet. moꝝum corruptionem ingerit. et ad omne ſcelus ac nephas mentes ſequatium impellit. **H**ec generaliter accepta. quinꝝ complectitur genera maleficioꝝ. **M**auticen. quod ſonat diuination. et mathematicam vanam. ſortilegia. maleſitia pſtigia. **M**autice autem quinꝝ continet ſpecies

subse. **P**rimam micromantia. quod interpretatur diuinationo
in mortuis. **M**icros enim grece. mortuus latine. unde diui
natio que fit p sacrificium sanguinis humani. quem demo
nes sitiunt. et in eo delectantur effuso. **S**ecunda e geomā
tia. id est diuinationo in terra. **T**ercia p dromantia. id est di
uinationo in aqua. **Q**uarta est aerimantia. i. diuinationo in a ere.
Quinta est diuinationo in igne. que dicitur piromantia. **V**ar
ro em quatuor dixit esse. in quibus diuinationo constaret ter
ram. aquam. aerem. ignem. **P**rima ergo. id est micromātia
ad infernum videtur pertinere. secunda ad terram. tertia
ad aquam. quarta ad aerem. quinta ad ignem. **M**athemas
tica diuiditur in tres species. in aruspicinam. in augurium
in oroscopicam. **A**ruspices sunt dicti quasi oruspices. id e
horarum inspectores. qui obseruant tempora in rebus agē
dis. vel aruspices quasi aras inspicientes. qui in extis et fi
bris sacrificiorum suorum considerant. **A**ugurium vel auspicium
aliquā ad oculum pertinet. et dicitur auspicium quasi au
spicium. quia in motu et volatu animi attenditur. aliquan
do ad aures pertinet. et tunc dicitur augurium quasi gar
ritus animi. quia aure percipitur. **O**roscoptia que etiam
constellatio dicitur. est quādo in stellis facta hominū que
runtur. sicut genethliaci faciunt. qui natiuitates obseruāt
qui olim specialiter magi nuncupabant. de quibus in euā
gelio legimus. **S**ortilegi sunt. qui sortibus diuinationes q
runt. **M**alefici sunt. qui per incantationes demoniacas. si
ue ligaturas vel alia quecumq; execrabilia remediorum ge
nera cooperatione demonum atq; in stinctu nefanda perfu
ciunt. **P**restigia sunt quando per fantasticas illusiones cir
ca rerum immutationem sensibus humanis arte demonica
illuditur. **S**unt ergo omnes simul vndecim. **S**ub mantice
quinq; i. micromātia. geomantia. idromātia. aerimātia. piro
mātia. **S**ub mathematica tres. i. aruspicina. auspicium. horo
scopica. **P**ostea tres talie. i. sortilegiū. maleficiū. p̄stigiū.

Prestigia mercurius dicitur primus inuenisse. Auguria frigescere
uenerunt. Auspicinam thages primus eutruscus tradidit.
pyromancia primum a persis venit.

Incipit liber septimus. De tribus diebus. pro ea que in
meditatione constat speculatio rerum. et post lectionem
secunda .1.

Uerbum bonum et uita sapiens. que mun-
dum facit contemplato mundo conspici-
tur. Et uerbum ipsum uideri non potuit.
et fecit quod uideri potuit. et uisum est
pro id quod fecit. Inuisibilia enim ipsius. a cre-
atura mundi per ea que facta sunt intelle-
cta conspiciuntur. Tria sunt inuisibilia di-
potentia. sapientia. benignitas. Ab his tribus procedunt
omnia. in his tribus consistunt omnia. et per hec tria reguntur omnia
Potentia creat. sapientia gubernat. benignitas conseruat.
Que tamen tria sicut in deo ineffabiliter unum sunt. ita in operatioe
omino separari non possunt. Potentia per benignitatem sapienter
creat. Sapientia per potentiam benigne gubernat. Benignitas
per sapientiam potenter conseruat. Potentiam manifestat creatu-
rarum imensitas. sapientiam decor. benignitatem utilitas. Im-
mensitas creaturarum. in multitudine et magnitudine. Mul-
titude in similibus. in diuersis. in permixtis. Magnitudo
in mole et spacio. Moles in massa et pondere. Spacium
est in longo. et lato. et profundo. et alto. Decor creatura-
rum est. in situ. et motu. et specie. et qualitate. Situs est in
compositione. et ordine. Ordo est in loco et tempore. et
proprietate. Motus est quadrupertitus. localis. natura-
lis. animalis. rationalis. Localis est ante et retro. dextro-
sum et sinistrosum. sursum et deorsum. et circum. Natura-
lis est incremento. et detrimento. Animalis est in sensu-
bus. et appetibus. Rationalis est in factis et consiliis.

Species est forma visibilis que oculo discernitur sicut colores. et figure corporum. Qualitas est proprietas interior. que ceteris sensibus percipitur. ut melos in sono auditu aurium. dulcor in sapore gustu. faucium. flagrantia in odore. olfactu r. n. lenitas in corpe tactu manuum. Utilitas creaturarum constat ingrato. et apto. et comodo. et necessario. Gra-
tum est quod placet aptum quod conuenit. commodum quod prodest. necessarium sine quo/quid esse non potest. Nunc
propositas partitiones a principio repetamus. et in vno quoque
diuisionis genere qualiter vel ex vniuersitate creaturarum
creatoris manifestetur potentia. vel ex decore sapientia. vel
ex utilitate benignitas/perquiramus. Et quia immensitas prima
fuit in impressione. prima esse debet in prosecutione.

De immensitate .ij.

Diligenter igitur audite. et considerate que dicuntur.
sum. Quoniam nichil erat. facere ut aliquid esset. quia
lis potentia erat. Quis sensus potest comprehendere que
virtus sit de nihilo/etiam vnum aliquid facere. quoniam ex
guum.

De multitudine .iij.

Si ergo vnum aliquid qualibet paruum de nihilo facere
re tanta potentia est. ut apprehendi non possit. quanta
existimanda est potentia tam multa facere. quam multa. Quot
sunt. Numera stellas celi. arenam maris. puluerem. pluuie
guttas. penas volucrum. squamas piscium. pilos animalium.
gramina camporum. folia siue fructus arborum. et ceterorum
innumerabilium. innumerabilia numerata. Innumerabilia in
similibus. innumerabilia in diuersis. innumerabilia in per
mixtis. Que sunt similia. Que sub eodem genere continentur
ut homo vnus. et alter. leo vnus. et alter. aquila. et alte-
ra. honoruscopa vna. et altera. hec singula et cetera talia
in suis generibus similia sunt. Que sunt diuersa. Que dis-
similibus differentiis informantur. ut homo et leo. Leo et

aquila. aquila et honoruscopa. hec inuicem diuersa sunt. que sunt pmixta. omnia simul cōsiderata. Rūo ergo in similibus infinita. quō in diuersis ifinita. quō in pmixtis ifinita. audi. Homo vnū genus ē. sed vnus homo nō est. Quis eos numerare potest? Leo vnum genus ē. s; vnus leo nō est. Quis eos numerare potest? Aquila vnū genus ē. s; aquila vna nō est. quis eas numerare potest? et ita in ceteris innumerabilibus innumerabiliū rerum generibus Infinita rerū genera. et ī singulis generib2 infinita similia. Simul vero omnia infinita innumerabilia.

De magnitudine .iii.

Ed fortassis qui tot fecit. pua fecit. multa simul et magna. facere nō potuit. quāta tū. Metire montū. tract2 flummū. spacia campoz. altitudinē celi profunditatē abissi. Miraris/ qz deficiis. s; meli2 deficiendo miraris. De ditatibus de creaturaz īmensitate. quasi seminariū qdādam iecim2. nūc ad contemplandam earum pulcritudinem transcamus.

De pulcritudine .v.

Quamuis multis ac varijs modis creaturaz pulcritudo pfecta sit. quatuor tū p̄cipue sūt. in quib2 earundē decor cōsistit. Hoc ē in situ. ī motu. ī specie. ī qualitate. Que qdem si quis iuestigare sufficeret. mirabilē ī eis sapiētie dei lucē inueniret. Et hoc vtinaz ego tam possem subtiliter p̄spicere. tam opetenter enarrare. q̄ possum ardentē diligere. Delectat em̄ me qz val de dulce et iocūdū ē de his rebus frequenter agere. vbi simul et rōne eruditur sensus. et suauitate delectat̄ animus. et emulatōe excitat̄ affectus. ita ut cum psal mista stupem2. et amirātes clamemus. R̄ magnificata sūt opa tua dñe. om̄ia in sapia fecisti. Delectasti me in factura tua. et ī opibus manuū tuarū exultabo. R̄ magnificata sūt opera tua dñe. nimis profūde facte sunt cogitacōes tue. Vir insipiens non cognosceat.

et stultus non intelliget hec. **V**niversus em̄ mūdos iste sen-
sibilis q̄i qui dā liber ē script⁹ digito dei. hoc ē v̄tute diuina
creatus. et singule creature quasi figure quedā sūt nō hu-
mano placito inuente. s; diuino arbitrio institute ad mani-
festandā inuisibiliū dei sapiām. **Q**uēadmodū aut si illitera-
t⁹ q̄s aptum librū videat figuras aspicit l̄ras nō agnoscit.
ita stult⁹ et aīalis hō q̄ nō percipit ea q̄ dei sunt inuisibilibus
istis creaturis foris videt spēm. s; nō itelligit rōnem. **Q**ui
aut spēalis est. et oīa diiudicare p̄t. ī eo q̄dem qd̄ foris cō-
siderat pulcritudinē opis. intus accipit q̄ mirāda sit sapiā
creatoris. **E**t ideo nemo ē cui opa dei mirabilia nō sint. dū
insipiens in eis solā miratur spēm. sapiēs aut p̄ id qd̄ foris
videt profundā rimatur diuine sapiētie cogitatōz. velut si
in vna eadēq; scriptura alter colorē seu formatōz figurarū
amendat. alter vō laudet sensum et significatōz. **B**onū ergo
ē assidue deēplari et amirari opa diuina. s; ei q̄ rex corporali-
um pulcritudinē in vsum nouit vertere spūalem. **N**am et iō
scriptura tantope nos ad cōsiderāda mirabilia dei excitat
vt postea q̄ foris creuim⁹ intus ad agnitōz veritatis venia-
mus **V**n p̄s. quasi pro magno aliquo se iā et hoc fecisse cō-
memorat. et adhuc facturū promittit dicens. **M**emor fui di-
erum antiquorū meditat⁹ sum in oībus opibus tuis. et in
adīuētiomb⁹ tuis exercebor. **H**inc est etiā q̄ q̄busdā ig-
norātib⁹ creatorē suū. et cultū deo debitū p̄dolis exhibē-
tibus ī psal̄a dī. **Q**uis mensus ē pugillo aquas. et celos pal-
mo pōderauit? **Q**uis appēdit trib⁹ digitis molem t̄re. et li-
brauit ī pondere mōtes. et colles ī stateras? **Q**ui sedet sup̄
gurgitū terre. et hīatores ei⁹ sicut locuste **Q**ui extēdit velut
nihilū celos et expādit eos sicut tabernaculū. **E**t p̄s. iterū
ī quodā loco cū argueret p̄dolorū cultores ait. **O**m̄es dī
gentiū demonia. dñs aut celos fecit. **Q**uid ē ergo putatis
q̄ in assertōz vere diuinitatis opa dei ita ī mediū deducūt
et dī. dñs aut celos fecit. nisi q̄ creatura recte cōsiderata

homini creatorem suum ostendit **C**onsideramus et nos. quanta sint mirabilia dei. et per pulcritudinem rerum conditarum. queramus pulcrum illud. pulchrorum omnium pulcherrimum quod tam mirabile et ineffabile est. ut ad ipsum omnis pulchritudo transitoria/et si vera sit. compabilis esse non possit. Et quia superius omnem pulchritudinem visibiliam in quatuor constare diximus. nunc ordine per singula currentes /qualiter ex ipsis inuisibilis dei sapientia clarescat videamus. **S**cio quidem quod minus erit quicquid dixerimus. sed tamen decens non est ut ideo omnino taceamus/ibi precipue/vbi fieri posset. maxime deceter loqui deberemus. **Q**uatuor diximus. situm. motum. spem. et qualitatem. **P**rimum ergo. primo discutiamus. **S**itus est in compositione et ordine. id est in compositione et dispositione. **C**ompositio duo habere debet. aptitudinem/et firmitatem. hoc est ut oppositae apte et appetent coeant. et opposita firmiter cohereant. laudabilis est oppositio talis. **A**ptitudo consideratur in quantitate et qualitate. **I**n quantitate ne nimis tenuia et exilia grossis et corpulentis. **I**n qualitate. neminis humida siccis. neminis calida frigidis. neminis leuia ponderosis. et siqua sunt talia in ordine iungantur. **V**ide si pulchritudinem diuorum operum aliquid horum desit. et si nichil deesse videris. iam aliquid habes unde etiam in hac parte mireris. **E**t primum quid est si vniuersitatis huius machinam intueris. muemur quod mirabili ratione et sapientia compositio rerum omnium perfecta sit. quod apta/quod congrua. quod decora. quod cunctis partibus suis absoluta. in qua non solum concordiam seruant similia. sed etiam creante potentia diuersa atque repugnantia adesse prodierunt. **D**ictante sapientia. in vnam quodammodo amicitiam. et federationem conueniunt. **Q**uid repugnantius esse potest a qua et igne. que tamen in rerum natura ita dei contemperauit prudentia. ut non solum ad inuicem commune societatis vinculum non dissipent. verum etiam nascuntur cunctis ut subsistere possint vitale nutrimentum subministrant.

Quid de humani corporis compage loquar. ubi omnium mem-
brorum iuncture tantam ad invicem servat concordiam ut
nullum omnino possit inveniri membrum. cuius officium al-
teri non videatur prestare amminiculum. Sic omnis natura
se diligit. et miro quodammodo plurimum dissimilium et in-
vnum redactorum concordia unam in omnibus armoniam
facit. **A**pta est ergo et conveniens rerum omnium compositio.
sed quomodo est firma. **Q**uis non videat? quis non mi-
retur? **E**cce celi qui ambitu suo concludunt omnia quomodo
solidi sunt. et quasi ex ere fusiles desuper circumquaque op-
pani. **T**erra vero in medio suo pondere librata semper im-
mobilis perseverat. ut cetera in medio fluctuantia. hinc so-
liditas celorum. illinc terre stabilitas in unum coarcent et
constringant. ne citra legitimos terminos diffusa concor-
diam universitatis dirumpant. **E**cce quomodo per viscera
telluris intrinsecus dracones aquarum sparsi et foris per
alveos suos. in diversa deducti. intus fatiscentem ne dissolu-
atur conglutinant. et foris ne fatiscat arentem rigant. **E**c-
ce quomodo in humani corporis fabrica iuncturas ossium
vincula nervorum ligant. et medullis intus per fistulas ti-
biarum diffusis. canalia etiam vitalem venarum sanguinem
per omne corpus deducunt. ac deinde teneritudinem car-
num cutis tegmen involuit. ut et rigor ossium intrinsecus
corpus sustineat. et pellis munimen foris defendendo cus-
todiat. **Q**uis duritiam lapidum? quis soliditatem metal-
lorum? quis nodositatem roborum. quis tenacitatem glutini.
quis cetera innumerabilia enumerare queat? **E**x quo
claret quod sint firma rerum vincula. cum singula queque cons-
tituta tanto visu naturam. esse suam defendant. simul vero
omnia a concordia societate sue dissolui omnino non que-
ant. **P**ost compositionem sequitur ut de dispositione re-
rum qualis sit consideremus. **N**eqz enim minima fiet ammi-
ratio si quis diligenter attendat quod sic singulis locis singulis

temporibus singulis rebus diuina prouidentia causas suas distribuit. ut in nullo penitus ordo rerum perturbetur. Ecce celum sursum est et terra deorsum. in celo stellas et luminaria collocauit. ut subiecta omnia illustrarent. In aere ventis et nubibus viam fecit. ut agitationibus suis disperse pluuiam deorsum funderent. In gremio telluris moles aquarum recipi iussit. ut per gurgites suos hinc illincque quo nutus ferret iubentis discurgerent. Volucres in aere suspendit pisces aquis immergit terram bestias et serpentibus et aliorum reptilium vermiumque generibus repleuit. Quasdam regiones ditauit ubertate frugum. quasdam opulentia vinearum. alias fertilitate olerum. alias fecunditate pecorum. alias potentibus herbis. alias gemmis preciosis. alias animalibus et bestiis monstruosis. alias coloribus variis. alias diuersarum artium studiis. alias metallorum alias thimiarmatum diuersis generibus. ut nulla proorsus regio sit. que non aliquid pre ceteris nouum et speciale possideat. nulla item que non aliquid nouum et speciale ab alijs accipere queat. Quid quod etiam ea que humanis vsum necessaria sunt. in communi hominum frequentia ipsa creatoris prouidentia constituit. ea vero que non natura propter necessitatem. sed cupiditas expetit propter speciem. in abditis terrarum sinibus abscondit. ut quem amor virtutis ab immoderato appetitu non castigat saltum laboris tedio victus conquiescat.

V De dispositione temporum .viij.

N Ec de dispositione locorum diximus. quid de dispositione temporum dicemus. Quis satis ammirari potest. quod mira ratione prouidentia diuina cursus

temporū distinet. Ecce post noctem venit dies. ut torpens
in ocio labor exerceat. post diem sequitur nox. ut fessos
ad reuocillandum quies excipiat. Non semper dies. non
semper nox. non semper equalis dies et nox. ne vel immo-
deratus labor debilitatos frangat. vel quies continuata
naturam inficiat. vel idempitas perpetua animo tedium
signat. Item quemadmodum vicissitudo dierum ac no-
ctium animantia renouat. ita quatuor tempora anni ordine
sibi succedentia. totius mundi speciem immutant. Primum
per teporem veris quadam innouatione mundus nascitur.
Deinde per feruorem estatis. quasi in iuuentutem robo-
ratur. Post hec superuemente autumno ad maturitatem
conscendit. Postremo succedente hieme ad defectum ver-
git. Idcirco autem semper deficit. ut semper post defe-
ctum renouari possit. quia nisi prius a statu suo defice-
rent vetera. quasi illis locum occupantibus non valerent
exurgere noua. Hoc quoque satis mirabile in hac disposi-
tione cernitur. quod ipsa tempora ita immutabili lege sue
mutabilitatis vices custodiunt. ut nec aliquando ab ex-
plendo ministerio suo deficiant. neque secus currentia ordi-
nem prime institutionis confundant.

De ordine qui in vnaquaque re considera-
tur secundum congruam dispositionem partium .vij.

Hec de dispositione temporum exempli causa di-
cta sufficiant. Nunc illum ordinem prosequa-
mur. qui in vnaquaque re consideratur. secun-
dum congruam dispositionem partium. Hic ve-
ro intrinsecus est. alij scilicet secundum locum et tempus
extrinseci sunt. Et hic quoque non minus miranda est sapientie

efficacia. que ita congrue in vniuersitate singula distribuit
 vt nusquam omnino iunctura partium ganeret repugnantia
 am qualitatum. **E**cce vt exempli causa de multis pauca po-
 namus. in compositione humani corporis/ quanta elucet sa-
 pientia creatoris. **D**eorsum est homo informis. deorsum br-
 fariam diuisus. quia et vniforme est principale mentis. id
 est ratio que inuisibilia respicit. et gemina est anime quali-
 tas. ita et concupiscentia que deorsum ad terrena descen-
 dit. **I**tem brachijs in latum extenditur. tibys deorsum fi-
 gitur statura humani corporis. quia et intentio operatio-
 nis animum extendit. et affectus desideriorum figit. **I**tem
 secundum latitudinem hincinde per digitos pedum i quin-
 que finitur humani corporis protensio. quia siue in latum
 tendatur animum per intentionem operis. siue deorsum fi-
 gatur per desiderium affectionis. quinque sensus sunt per
 quos foris erit. **I**tem digiti terminis articulorum interual-
 lis distinguuntur. qui de vna palma. in pedibus de vna
 planta prodeunt. quia de vna sensualitate quinque sensus
 exeunt. in quibus prima distinctione primum sensus. deinde
 sentire. postmodum sensibile inuenitur. **P**ostremo in singu-
 lis digitis extremorum articulorum capita superpositis vn-
 guibus. quasi galeata cernuntur. vt quocunque /siue ma-
 nus extensa / seu pes promotus offendiculum inuenerit. ipso
 suo munimine protecti. illesi permanere possint. **S**imiliter
 terrena ista ad similitudinem vnguium foris sensibus inhe-
 rentia. quasi in necessitate nos mununt. sed quantum non
 pertinent ad necessitatem. quasi extra carnem sine sensu
 preciori possunt. **E**cce in humana facie q̃ rationabili distin-
 ctione instrumenta sensuum collocata sunt. **S**upremum lo-
 cum obtinet visus in oculis. **D**einde auditus in auribus.
 post hunc in naribus olfactus. atq; post hunc in ore gustus

Scimus autem qđ omnes sensus de foris intus veniunt. So-
 lus visus de intus foras exit. et eminus posita. mira pre ce-
 teris agilitate percipit. Bene ergo quasi speculator / emi-
 nentiozem cunctis locum obunuit. ut que ceteris sensibus
 superuentura sunt. ante periculum preuidere possit. Post
 hunc auditus. et loco et mobilitate secundus est. Deinde
 olfactus. Gustus autem qui nil sentire potest nisi id quod
 tangit / merito (tardior ceteris sensibus) in imo reledit.
 Tactus specialem sedem non habet. qui ideo vniuersa-
 lis est. quia cunctis cooperatur sensibus. Vnde et in digi-
 tis pollex qui tactum significat. coadunatis in vnum digi-
 tis solus omnibus respondet. quia sine tactu nullus sensus
 esse potest. Vide etiam quomodo in humano corpore
 ossa intrinsecus collocata sunt. quatinus robur eorum cor-
 pus sustineat. Deinde caro ossa vestit. vt duricia eorū mol-
 liter tactum excipiat. Ad vltimū pellis carnem induit. vt
 sua quodammodo tenacitate ab incomodis foris acciden-
 tibus corpus muniat. Attendite quomodo illud quod mol-
 le est et infirmum / in medio quasi in loco tutiore ponitur.
 ne vel intrinsecus fulcramento carens concidat. vel extrinse-
 cus munimentum non habens fatiscat. Quod autem in vno
 exemplificatum est. in cunctis generibus rerū inueniri po-
 test Sic enim cortex munit arbozem. sic penne et rostra vo-
 lucres. sic squame pisces. rebusq; singulis scđm competen-
 tiam nature sue / prouidentia creatoris munimenta instituit
 Hucusq; de situ locuti sumus. nūc ad motū transeam².

¶ De motu. viij.

Motus est quadriuanus. Localis. naturalis. anima-
 lis. racionalis. De quibus quia per singula multa

dicere nō possum2. breuē singla pstringam2. Vide quō in
motu locali sapiā oditoris appareat. Cogita nūc vñ defluē-
tib2 sp̄ aq̄s īdeficiēs/sp̄ vena mīstrat vñ mot2 ventorū edu-
cit. q̄s īfatigabilē astroz cursū modat. q̄s soles p̄hiberna
descēdere siq̄ p̄cipit. q̄s rursū p̄ estua cū signa ascēdere fa-
cit. q̄s eū ab oriēte ī occidētē ducit. et itez ab occidētē ad
orientē reuehit. **H**ec cūcta mirabilia/et soli deo possibilia
sunt. q̄d etiā de natali motu dicā q̄s putas nascētibz cū
eū īcremētum ēbuit. et q̄i de quodāz occulto natē sinu in
aptū germiantia educit. rursūq; eadē marcētia illuc vñ ve-
nerāt reuerti faci. **S**atis hec diligēter ītuētib2 mirabilia ap-
parebūt. Deīn seq̄tur mot2 aīalis. q̄ ē ī sensib2 et appeti-
b2. Cogita ergo q̄lis eē possit. q̄ sens2 oīm viuētū fabricat
appetū2 creat. et ī singlis q̄bul q; aīantib2 q̄d appetē et q̄n-
tū appetē debeāt ordiat. Demq; mot2 rōalis. q̄ ē ī fcis et
cōsilijs. satis aī rōnis tibi īgerit si attēdere volueris q̄ īef-
fabīl sit sapiā q̄ oīa hoīm fcā. oēs demq; volūtates. oēs co-
gitacōes cordiū. ita ad sue volūtatis arbitriū itozq̄t. ita im-
pat et modera. vt nībil ī vīuersitate possit fieri. q̄ nō ip̄a
ad decorē opm suorū aut p̄cipiēdo. aut p̄mittēdo fieri velit

De specie .ix.

Nec de motu pro breuitate dca sufficiāt Deīn seq̄tur
sp̄s **S**p̄s ē forma visibil. q̄ otinet duo/figuras et
colores. **F**igure aut rez mltis moīs apparēt mirabiles Ali-
qñ ex magnitudie. aliqñ ex puritate. aliqñ q; rare. aliqñ q; pul-
cre. aliqñ ut intū ita loqr. q; quodāmo dūemēt īepte. ali-
qñ q; ī mltis vna. aliqñ q; ī vno diuersa. sigla odie suo pro-
q̄mur **F**igura s̄m magnitudiez attēdit. qñ res q̄libz sui gene-
ris modū ī q̄ntitate excedit. sic miramur gigātē int̄ hoīes. ce-
tū int̄ pisces. grisen int̄ volucres. elefātem int̄ q̄drupedes.
draconē int̄ s̄pētes **F**igura s̄m puritatē dīdat qñ res q̄libz
sui generis q̄ntitati eq̄re nō p̄t. vt ē succrio. ī capillo. tinea
ī idumēto. vmes et scūfēs. et silia. q̄ int̄ cetera quidem

aialia viuūt. s; cetis oib; corpis exiguitate dispes sūt. **V**nde ergo qd mag mireris. dētes apru; tinee; alas gn̄fis an scim̄fis; caput eq̄ vel locuste; crura elefantis; vel culicis. rostrū suis vel succeriō; s; aqlā vel formicā; leonē vel pulicē tigōē vel testudīez. **I**bi miraris magtudinē. hic miraris puitatē. corp; puū mag sapiētia additū. **M**ag sapia cui nulla subrepi; negligētia. illis dedit oculos. quos vix ap̄hēcere p̄t ocul; . et i tā exiguis corpib; sic oīfariā limamēta nate sue agrua plenissime distribuit. vt nichil videas deesse in minimis eorū omnium q̄ natā formauit in magnis.

Restat nūc dicere **De his q̄ rara sunt** . **D**e his q̄ rara sūt. et ob hoc mag mira vident. **S**ūt qdā i reb; additis q̄ iccō cū vidēt mag mira sūt. qz ad hoī; nouiciā raro pueniūt. vel ob hoc qz i suo gñe pauca cāta sūt v; qz remotis sedib; et i abditis nate fimb; abstrusa. **H**ec aut iccō cātoris prouidētia seorsū collocare voluit. vt il; loz osortio q̄ noxia sūt n̄ leda; hūana societas eorū q̄ p̄ciōsa sūt sapie probe; hūana cupiditas eorū q̄ rara sūt nouitate excitata amirari discat hūana tarditas. p̄cremo vt bec bona sūt et mala q̄i emin; posita quodāmo alloq̄nt hoīez. vt attēdat q̄nto studio mala etna fuge et bona etna appete d; si pro his t̄palib; boīs adipiscēdis et malis euitādis tātos

De his q̄ sunt mirabilia . **l**abores sustinet **Q**uare d; his q̄ mirabilia sūt p̄t pulcētudinē. **Q**uare dā rex figatō; miramur qz sp̄ali quodāmo decore sūt. et ouien coaptate ita vt ip̄a dispositō opis quodāmo inuere videat sp̄italē sibi adhibitiā diligētiā doitoris. **R**urs; alia iccō miramur qz mōstruosa sūt v; ridicula. quorū qdē plasmatō q̄n tū ab hūana rōe aliena ē. tāto leui; hūanū aīm i amirato; opellere p̄t. **Q**uare cocodrill; manducās. inferiorē molā nō mouet. et quō salamādra i igne illesa pmanz. q̄s dedit hericio sp̄ias et docuit eū ut d; pomis t̄bie discussis se inoluat q̄b; onust; icedēs strud; q̄i plaustr; . et formica q̄ hiemis su pueture p̄scia gñis horrea sua replet. aranea quēz d; visce

ribus suis laqueos necit unde predam capiat. isti sunt testes sapientie
di. Est adhuc aliud verum et evidens divine sapientie argumentum quod omne
genus sibi sibi procreat et in tam multis similitudo una propagata
prae origine forma non immutat non ovium vitulum non vacca agnium non
cervus leporum non leo vulpem. sed in sibi sibi propagine sua extendit omne
quod est. Hoc quoque insensibilis natura custodit. aliud genus est cilia. aliud
fascia. aliud quercus. unum quodque species sua habet et unum quodque generis sui sed
uat similitudinem. Vide folium quod serratis dentibus per gyrum distin-
guuntur. quod intrinsecus productis costulis huc illucque iterum. Nu-
mera unum. numerosa aliud. Omne quod est unum generis unum iuvenis si-
militudinis. tot dentes in uno quot dentes in alio. tot costulas in
uno quot costulas in alio. tale forma in uno quales forma in alio
talem colorem in uno qualem colorem in alio. Ecce quod mora/
quod fraga quibus omnia granulis ad invicem compactis circumquaque
quod distinguuntur. tale unum quodque quale alterum. et omnis natu-
ra quasi cum quadam intrinsecus dictatis preceptum acceperit.
nisi quod terminos suos excedere presumit. Hoc quoque mirabile
est. quod in uno corpore tot constituuntur membra. tot mem-
brorum forme. tot loca. tot officia. Ecce in uno hominis corpore
quot membra. Aliud auris. aliud oculus. aliud lingua. aliud
nasus. aliud pes. aliud manus. singulis sua forma sua loca sua
officia. et cum sint ita diversa in se singula invicem tamen cooperantur omnia.

Dost figuram sequitur color. **De colore .xij.**
De colore rerum multum differere oportet non est. cum ipse visus
probet quantum nature decoris addit cum tam variis distincta colori-
bus adornatur. quod luce pulchrum cum colore in se non habeat omnem tamen
colores rerum ipsa quodammodo illuminando colorat. quod iocundum ad
videndum celo cum serenum est quod splendor quasi saphirus. et gustatio quod
sue claritatis tam tanto visu excipit et demulcet aspectum. Sol
sic aurum rutilat/luna pallet quasi electrum. stellarum quodammodo flammis
aspectu radiat. quodammodo luce rosea micat. quodammodo vero alternati nunc ro-
seum nunc viridem/nunc candidum fulgorem demonstrant.
Quid de gemmis et lapidibus preciosis narrem. quorum
non solum efficacia utilis. sed aspectus quoque mirabilis est.

Ecce tell² redimita florib² quā iocū dū spectaculū p^bz. quō
visū delectat. quō affectū prouocat Videm² rubētes rosas
cādidalia. purpureas violas. ī qbus oib² nō solū pulcētudo
s; origo quoq; mirabilis ē. Quō scz dī sapia de trē puluere
talē producit spēm. Postremo sup oē pulcrū viride quō ai
mos itūētium rapit. qn v^e nouo. noua qdā vita germia pro
deunt. et erecta sursuz ī spicul² suis qī deorsuz morte calca
ta ad imaginē fute rrōis in lucē piter erumpunt S; qd de
opib² dī loqmur. cum etiā hūane idustrie fucos adulterina
quadam sapientie fallentes oculos tantopē miramur.

De qualitate .xiiij.
Ost spēs de q̄litate rer² differē debem². ob hoc pro
mōtia cātoris tā diuersas q̄litates reb² ididit. vt oīs sēs²
hoīs sua oblectāta inuēiat Aliō v^ecapit vis². aliud audit².
aliud odorat². aliud gust² aliud tact² Visū pascit pulcētudo
colorū suauitas cātilene demulcet auditū. flagratia odo
ris olfactū. dulcedo saporis gustū. appetitudo corpis ta
ctū. Et q̄s oēs delicias sensuū enumerare q̄at² Rūe tā mul
tiplices sūt ī singulis. vt si q̄s quēlibz p se s̄lidet quēlibz p
se ditatum putet Qd em oblectāta colorū ī diuersitate
colorū mōstrauim². tot oblecta auriū ī varietate sonorū inue
nim². Inē q̄ prima sunt dulcia s; monū omercia. qbus hoīs
ad inuicē suas volūtates dūcant. p̄terita narzāt. p̄ntia iōi
cant. futūa nūntiant. occulta reuelāt. adō vt si his careat vi
ta hūana bestijs opabilis videat². Quid aut dcent² aurum
qd hūane vocis melos iocūd. qd dulces mōs sonorū oīm o
memorē. qz tā multa sunt armonie genera. vt ea nec cogita
t² pcurrere nec s;mo facile explicare possit. q̄ tam cūcta au
dicui s;uūt. et ī ei² delicias creata sūt. sic ē o olfactū Qnt
timiamata odorem suum. habent vnguenta odorem suum.
habent rosaria odorem suū. habent rubeta prata. res qua
nemora. flores odorem suum. et cūcta que suauem pres
tant. flagrantiam et dulces spirāt odores/olfactui s;uunt

et in eius delicias creata sunt. Eodem modo gustus et tactus varia habent oblectamenta. que ex similitudine priorum satis ppendi possunt.

V De utilitate. xiiij.

De immensitate creaturarum et de pulcritudine earum quomodo potuimus/non quomodo debuimus locuti sumus. nunc restat. ut ad considerandam earundem utilitatem transeamus. Utilitas rerum quatuor complectitur. necessaria. comoda. congrua. et grata. **N**ecessarium unicuique rei est. quo minus ipsa subsistere comode non potest. utpote in victu hominis panis et aqua. in vestitu lanae siue pelliceae. aut quelibet eiusmodi indumenta. **C**ommodum est. quod licet aliquando amplius delectet. sine ipso tamen vita duci potest. utpote in victu hominis/potum vini et esus carnum. in vestitu bissus et sericum. vel quodlibet aliud mollius indumentum. **A**ptum et congruum est. quod licet videntibus non prosit. ad utendum tamen conuenit. quales sunt cincture colorum. preciosi lapides. et quaecunque eiusmodi censentur. **G**ratum est eiusmodi / quod ad usum quidem abile non est. et tamen ad spectandum delectabile. qualia sunt fortasse quedam herbarum genera et bestiarum. volucrum quoque et piscium. et quaeque similia. **S**ed dignum valde inquisitione est. quare deus hec creare voluit. que usui hominis (propter quem omnia fecit) non necessaria fore preiudicet. **S**ed hoc citius cognoscitur. si causa et modus humane conditionis attendatur. **D**eus hominem propter se fecit. cuncta alia propter hominem condidit. **P**ropter se fecit homines. non quod ipse indigeret homine. sed ut homines melius dare nil potuit. seipsum fruendum daret. alia vero

creatura sic facta est. ut et subiecta homini esset per condi-
tionem. et deseruiet ad utilitatem. Homo ergo quasi in
quodam medio collocatus. habet super se Deum. sub se
mundum. et corpore quidem deorsum mundo coniungitur.
spiritu autem sursum ad Deum subleuatur. **N**ecessse autem
fuit ut visibilium conditio ita ordinaretur. quatinus homo
in eis foris agnosceret. quale esset inuisibile bonum quod
intus querere deberet. hoc est ut sub se videret. quid su-
pra se appeteret. **N**on igitur decebat ut rerum visibilium
copia in parte aliqua defectum sentiret. que ob id maxime
instituta est. ut inestimabilem eternorum bonorum affluen-
tiam nuntiaret. **H**oc est quod diximus. cur deus illa etiam
creare voluit/ que humanis visibus necessaria non esse pre-
iudicet. **S**i enim sola necessaria tribueret. bonitas quidem
esse. sed diues non esset. **C**um vero necessarijs etiam com-
moda adiungit. diuitias bonitati sue ostendit. **C**um autem
commoda congruis superadditis cumulantur. habundan-
tia diuine bonitatis eius demonstratur. **S**ed dum postre-
mo congruis etiam grata addicit. **Q**uid aliud q̃ superba
bundantes diuitias bonitatis sue notas facit.

De tribus similibus .xv.

Hec de utilitate scripturarum breuiter dicta suffici-
ant. sed libri adhuc ad culmulum diuine laudis pau-
lisper attendere q̃ mire tria hec simul in opere suo
conseruauerat deus. **Q**uanta admiratione dignū sit.
sic facilius fortasse cognoscimus. si pa2 hec qualiter in ope-
re huano si ee n̄ possint cōsiderem2 **C**erte hō cū multa face-
re desidat. magna facere n̄ p̄t. qz tātomin2 pualz ī singlis.
q̃nto plura sunt p̄ q̃ intentōis sue conatus diuidit. **R**ursus

cum ad magnitudinē immititur. a multitudinē retardatur. quia multis prestare non sufficit vires quas ad vnius effectum specialiter effundit. Simili modo minor diligentia decora operis impenditur. quotiens ad multitudinem solam siue ad magnitudinem perficiendam/animus occupatur. Videmus/qz scriba eas figuras que exiles sunt promptius format. imaginis sfigurandis propensius desudat. et calamus quanto velotius trahitur. tanto deformiores sunt littere que exprimuntur. Nam et informandis vestibus. hi qui nimis pulcritudinem diligunt. sepe utilitatem perdunt. et qui utilitatem conseruare cupiunt. pulcritudinem habere non possunt. Sed i ope dei nec multitudo magnitudinem minuit nec magnitudo multitudinem strigit. neqz sit vel multitudo vel magnitudo pulcritudini officit neqz pulcritudo utilitatem tollit sed sic facta sunt omnia. quasi facta sint singula. vt cum vniuersa aspereris singula mireris. Nec de visibilibus dicta alicui fortassis quantum ad compendium tractandi pertinent plurima videbuntur. sed attendere debet. quod tam operosa materia non facile paucis verbis explicatur. Nam cum dicat apostolus quod per ea que sunt in mundo manifestantur ea que inuisibilia sunt in deo. necesse est vt quisque per visibilia ad agnitionem inuisibilium peruenire desiderat. prius ipsa visibilia agnoscat Propter quod et ego cum hec pro posse meo inuestigare proponerem. tribus inuisibilibus in exordio enumeratis. et tribus itidem visibilibus contra hec dispositis. ratus sum hunc esse competentissimum ordinem narzandi. vt prius ipsorum visibilium aliquam noticiam in medium afferrem. ac sic deinde quasi re serato contemplationis aditu per inuestigationem inuisibilium procederem. Postquam igitur his que de visibilibus dicenda erant finem facimus. nunc quomodo. vel quo ordine per hec ad

inuisibilia ascendatur. considerare debemus? **T**ria dicimus
inuisibilia. potentiam. sapientiam. benignitatem. **Q**ueren-
dum est ergo quod horum prius contemplantibus magni-
tudo occurrat. **E**t credo quod illud inuisibile prius in con-
templatione comprehenditur. quod in suo visibili simula-
cro expressius/et manifestius declaratur. **S**imulacra autem
inuisibilium ipsa visibilia dicuntur. utpote inuisibilis poten-
tie simulacrum est. creaturarum immensitas. **I**nuisibilis
sapientie simulacrum est/creaturarum decor. **I**nuisibilis
benignitatis simulacrum est. creaturarum utilitas. **O**mnis
autem creatura quanto vicinius similitudinem creatoris ap-
propinquat. tanto vicinius creatorem suum declarat. **I**l-
lud ergo visibile simulacrum. inuisibile exemplar prius ostē-
dere debet quod diuine similitudinis imaginem perfectius
in se expressam retinet. **I**mmensitas autem creaturarum
magis ad essentiam. Decor vero creaturarum magis per-
tinet ad formam. **E**ssentia vero absque forma considerata.
informitas est. **Q**uod autem informe est. in hoc quod
est deo simile est. sed in hoc quod forma caret a deo dissidet.
Quod ergo formatum est magis deo simile est. quam id quod
formam non habet. **V**nde constat quod plus euidens si-
mulacrum est decor creaturarum que ad solam spectat es-
sentiam. **I**tem decor creaturarum propter formam natura-
lem pertinet ad habitum. utilitas vero ad actum. quia in
hoc creature utiles sunt. quod subiecte homini seruiunt et
obsequium reddunt. **Q**uod ad habitum pertinet. magis
proprium est. et magis certum quam id quod pertinet ad
actum. quia habitum natura indidit. actum vero institutio
adiunxit. **S**imulacrum ergo decoris immensitatem pari-
ter. et utilitatem in cognitione precedit. et propterea in
cognitione prius est. quia in manifestatione est euidētius

In hoc igitur simulacro primum vestigium contemplatio-
nis ponere debemus. ut dum primum inquisitionis ingres-
sum recte tenuerimus. ipso quem querimus duce inoffenso
ad reliqua procedamus. **D**ulchre autem inquirenda sapia
ab ipso sapientie simulacro inquisitionis exordium sumit quia per
sapientiam suam pater manifestatur. non solum quoniam sapientiam suam in
carne misit. sed tunc quoque quoniam per sapientiam suam mundum creauit.
Decor creaturarum quem simulacrum sapientie dei esse
dicimus quatuor complectitur. situm. motum. speciem. qua-
litate. **S**ed in his quatuor motum excellentiorem locum
habere dubium non est. quia viciniora vite sunt mobilia quam
ea que moueri non possunt. **M**otus autem quadripartitus
est. localis. naturalis. animalis. rationalis. **S**ed motus na-
turalis/localem motum superat. quia in naturali motu non
solum imago vite exprimitur. sed ipsa quodammodo vita
inchoatur. **R**ursus animalis motus tanto naturali precel-
lit. quam in sensibili id quod sentit. **P**ostremo rationalis cun-
ctis superponitur. quia in eo non solum sensus ad animan-
dum. sed ratio quoque ad intelligendum motus. **H**oc simu-
lacro nullum in creaturis esse potest euidentius. quia inui-
sibilem sapientiam ostendit cunctis manifestius id quod sa-
pit. **P**rimum ergo est ac principale sapientie sacramentum
sapientia creata. id est rationalis creatura. que quia secun-
dum aliquid visibilis est. secundum aliquid inuisibilis ia-
nuam contemplationis facta est pariter et via. **I**n quantum
visibilis. est ianua. in quantum inuisibilis est via. **I**anua est
quia ingredienti ad contemplationem animo primum adi-
tum pandit. **V**ia est quia currentem in contemplationem ad
finem animam perducit. **I**anua est. quia quodammodo in-
uisibilia visibiliter ostendit. **V**ia est. quia de visibilibus per
inuisibilia euntes usque ad visibilium pariter et inuisibili-
um creatorem videndum perducit. hoc in semetipso potest
agnoscere homo. **N**emo enim est sapiens. qui se esse non videat

Et tñ homo si vere qđ ipse attendere ceperit. oim que in se
vel videntur. vel videri possunt. nichil se intelligit. Illud
nanqđ qđ in nobis ratio capax est. qđuis ut ita dicam in-
fufum et cōmixtum carni sit. ipm tamen se a substantia car-
nis ppria ratione fecernit. et alienum esse intelligit. Cur er-
go homo inuisibilia esse dubitet. qui idipm qđ vere homo
est de cuius existencia nequaquā dubitat. inuisibile esse videt.
Janua ergo cōtemplationis homi apitur/qñ ipse sua se ratio-
ne ducente ad se cognoscendū ingreditur. Ingresso au-
tem via vsqđ ad finem currenda restat. vt scz. quisqđ ex con-
sideratione ppria ad agnitionem creatoris sui puemat. Il-
lud nanqđ in nobis qđ carnis non habet essentiam. a carne
nō potest habere materiā. sed sicut diuersum est a carne.
ita alienum se sentit a carnis origine. Initium tamen se ha-
bere in hoc verissime agnoscit. quia cum se intelligat esse.
semper se fuisse non meminit. cum tamen nesciens intelli-
gens esse non possit. Si ergo intellectus esse non potest.
nisi intelligens. restat vt quē nō sp̄ intellerisse cognoscim⁹
non semper fuisse/et per hoc aliquando cepisse credamus.
Sed sicut iam dictum est. quod spiritalem habet substanti-
am. nec potest originem habere corpoream. quia quicqđ ex
materia p̄iacente traducitur. corporeū esse comprobatur.
Si igitur inuisibile nostrum initium habuerit. superest vt
non de p̄iacenti materia. sed de nichilo factum sit. Quod
autem nichil est/esse sibi dare non potest. et ideo quicqđ
initium habuerit. dubium non est quin ab alio esse acceper-
it. Quod autem a semetipso non est. esse alijs dare non po-
test. Igitur quisquis ille est qui rebus esse contulit. ab alio
esse accepit. quod inde quoqđ liquido comprobatur. quia
si quicquid est creatura creaturam esse credimus. nullum
in rebus finem inuenimus. Nra ergo natura instruit qđ cre-
atorem habemus eternū. cui suū et ppriū est qđ subsistit. qđ
si ab alio eē accepissz. prima reij cāgo veracit̄ dici nō possz

Si enim aliquādo nō erat. a seipō initium non habuit. s; nec
prius dici potest. si ab alio esse accepit. igit si creator est/
semp fuit. Itē qđ a semetipō est. nō esse nō potest. Quic
quid em̄ a semetipō est. huic idem est eē. et qđ est/et dstat
q; nulla res a semetipā diuidi aut separari potest. Cui igitur
idē est eē. et id qđ est. necessario semp ē. q; a semetipō sep
ari nihil p̄t. Si igit qđ a semetipō ē. huic idē est eē. et id
qđ est. q; aliunde eē non accepit. seq̄tur necessario vt semp
sit. neq; vt aliunde auferri possit. qđ aliunde datum nō sit
Necesse ē ergo vt quē creatores credimus. hunc nec princi
piū. nec finem habere potuisse cōfiteamur. Principiū em̄
nō habet qđ semp fuit. nec finē q; nunq̄ desinit. Neq; er
go etern⁹ p̄ter solum creatorem est. neq; creator nisi eter
nus esse potest. Hanc cognitionē in rationali motu inueni
mus. q; sc; creatorem eternum habemus. qui principio ca
ret/quia semper fuit. finem nō patitur/q; semp erit. Hunc
cognitioni ceteri quoq; motus attestantur. hoc est aīmalis
naturalis. localis In aīmali nanq; motu sunt sensus et ap
petitus. Oīs aut naturalis appetit⁹. in rebus explementum
inuenit. neq; aliq; est ordinat⁹ affectus. quē su⁹ effect⁹ cō
sequi nō possit. verbi grā. Esuriūt aīmantia. inueniunt qđ
comedāt. sitiūt/inueniunt qđ bibant. algent/inueniūt quo
caleant. Constat ergo quia prouidentia precessit. cui⁹ consi
lio dexter cautum est. ne q; nunc indigentis presidium de
sit. Qui em̄ appetitus instituit. ip̄e appetitib⁹ alimenta pre
parauit. neq; vllō modo fieri posset. si rerum euētus fortui
ti essent. vt sic p̄ omnia cunctis affectibus seu effectibus re
sponderent. Item motus naturalis probat. Sicut enim im
possibile est. vt p̄ se aliquid de nichilo fiat. sic oīno impossi
bile ē. vt p̄ se aliquid augmentū accipiat. hoc est quod sibi
ipsi dare non potest initium. sibiipsi dare non potest incre
mentum. Quicquid enim crescenti in augmentum venerit.
preter id esse cōprobat q; p̄ se pri⁹ solū sū incremento fuit

Si ergo nil crescere potest nisi addatur ei quod prius non habuit. patet quod nulla res crescens per se incrementum sumit. **Q**ui ergo crescentibus dat incrementum. ipse non existentibus dedit incrementum. **I**dem motus localis probat. Quasi dicitur namque creaturas perpetuo motu agitari cernimus. quasi dicitur vero secundum tempus moveri videmus. et alias sic atque alias sic. **E**t licet ita dissimiliter res moueantur. nihil quod tamen ordo rerum confunditur. **V**nde non est dubium quoniam mens sit dispositio providentis qui certa lege cuncta moderatur. **Q**ua ratione ergo negamus providentiam. si omnis rationalis appetitus naturaliter sibi prepatam inuenit alimentum. neque unquam omnino hoc fieri contingat. ut quod in uno natura appetit. in altero natura non habeat. **S**imiliter cum motus et incrementum ita varie. et dissimiliter foris currentia nunquam tamen confundant ordinem quod negare possumus intus esse dispositionem. **D**ubitari igitur non potest quoniam invisibilis intus rector provideat. qui rerum omnium eventus et providentia sua pervenit. et sapientia disponit. **U**nus inquam. **N**am et hoc quoque natura ipsa docet. unum scilicet esse rerum omnium opificem. unum esse rectorem. **N**am si diversae intus consilia providentium essent. ipsi se foris rerum cursus ab invicem aliquando dividerent. **N**unc autem omnia dum sic concorditer ad unum finem currunt. profecto indicant quod unus est fons et origo unde procedunt. **S**ed quod unum diversis modis accipitur/considerandum est quod creator rerum unus esse dicatur. **N**am et unum collectione. et unum compositione. et unum similitudine. et unum essentia. et unum identitate. **U**nus collectione est quemadmodum cum gregem dicimus unum in quo multa sunt animalia. **U**nus compositione. quemadmodum cum corpus unum dicimus in quo multa sunt membra. **U**nus similitudine. quemadmodum cum vocem unam dicimus quae a muliere est prolata. **S**ed horum omnium nichil vere unum est. **S**ecundum aliquem tamen respectum unum dicta sunt. quod quodammodo ad unitatem accedunt. **F**as ergo non est ut existemus creatorem rerum/aut collectione diversorum. aut compositione

partium/aut similitudine plurium. vnum esse. cum illud etiam quod in nobis rationale est. horum omnium in semetipso nichil possit inuenire. **I**llud enim nostrum quod partium multitudine dispositum cernitur. non rationale/ sed rationali diunctum esse ipsa nostra ratione approbatur. **S**i ergo nostrum rationale vere vnum est. quanto magis creator eius vere vnus esse credendum est. **V**ere autem vnum est/ quod essentialiter vnum est/ cui totum est vnum esse. et simplex esse quod est. **N**unc quod igitur vere vnum simplex est et in partes omnino aliquas separari non potest. et ideo sectionem partium non admittit. quia partium compositionem non recipit. **C**reatori igitur rex ideo vnum est esse quod est. quia totum vnum et simplex est esse quod est. **E**t adhuc considerare nos oportet/ quod quedam res inveniuntur. que vere vnum sunt. et tamen summe vnum non sunt. sicut anime que vnum sunt essentialiter. sed vnum non sunt inuariabiliter. **Q**uod autem vere et summe vnum est essentialiter / et inuariabiliter vnum est. **R**estat ergo ut si deum vere vnum esse credimus. utrum ne etiam summe vnus dici possit inquiramus. **R**espondeo tunc veraciter ostendimus. si eum omnino inuariabilem esse comprobamus. **S**ed quia scire non possumus quomodo deus inuariabilis sit. nisi prius agnoscamus quot modis res quolibet variari possit. primum nos oportet omnes mutabilitatis modos describere. ac deinde per singulas qualiter a deo remoueantur ostendere. **T**ribus modis fit omnis mutabilitas loco forma et tempore. **L**ocaliter mutatur res quolibet quando de loco ad locum transit. hoc est esse desinit ubi fuit. et ubi non fuit esse incipit. et est extrinseca hec mutatio. nichilque variat de ipsius rei essentia. quia si esse desinit ubi fuit. non tamen quod fuit esse desinit/ et si esse incipit ubi non fuit. non tamen quod non fuit esse incipit. **F**ormaliter mutatur res quolibet. quando quod secundum suam essentiam in eodem persistens loco. vel secundum augmentum aliquid accipit. quod prius non habuit/ vel secundum detrimentum aliquod quod prius habuit amittit. vel secundum

alterationem aliquid quod prius habuit. alter habere incipit / q̄ prius habuit. Mutatio secundū tempus. ex duobus precedentibus nascitur. quia nichil temporaliter mutari potest. quod vel formaliter non mutetur / vel localiter. Unde evidenter colligitur q̄ immutabile omnino est quicquid neq̄ forma neq̄ loco mutari potest. Si igitur deum neq̄ forma neq̄ loco mutari posse constiterit Immutabilem omnino esse dubium non erit. Localem autem mutationem facile ab eo remouemus. si eum ubiq̄ esse ostendimus. Quod enim ubiq̄ est. in omni loco est. Et autē in omni loco est de loco ad locum transire non potest. Deum autem ubiq̄ esse multa sunt indicia. Primum ipsa anima nostra quā et ratio simplicem essentiam esse non dubitat. et sensus per omne visumificat. corpus diffusum esse probat. Quaecunq̄ enim animati corporis pars leditur. vnus est ad quem sensus omnis doloris retorquetur. qd̄ omnino non fieret. si vnus et idem ubiq̄ non diffusus non esset. Si ergo rationalis spiritus hominis cum sit simplex. per omne quod regit corpus diffunditur. dignum nō est vt ille creator qui omnia regit et possidet. vno aliquo in loco coartari. et non omnia potius implere credatur. Nam et ipsi rerum motus. qui tam certo et tam rationabili ubiq̄ moderamine currunt. vitam intrinsecus mouentem esse ostendunt. Nec tamen vllō modo credendum est quod sicut sensus hominis cum corpore quod sensificat personaliter coniungitur. ita quoq̄ creator ille spiritus cum corpore huius sensibilis mundi personaliter coniungatur. quia aliter implet mundū deus. et aliter anima corpus. Anima implet corpus et continetur. quia circumscripibilis est. deus implet mundū. sed mundo nō concluditur. q̄ ubiq̄ presens nūq̄ comprehendī potest. preterea cum diuine virtutis effectus nūq̄ deesse cernimus. cur eandem dei virtutem omnibus inesse rebus dubitemus. Si autem dei virtus ubiq̄ est. cum alia non sit dei virtus q̄ deus. constat

quia nusq̃ deus deesse. **N**eq̃ em̃ vt homo ad operandum
aliena virtute deus indiget. quia homo sepe alieno ammi-
culo perficit. quod facere propria virtute non valet. **U**nde
secundum quandam loquendi consuetudinem. illic homo
aliquando operari dicitur. vbi per semetip̃ absens esse nō
dubitatur. quēadmodum cum rex in ciuitate sua residens
procul cum hostibus conflagere vincere vel superari perhi-
betur. quia milites eius volente ip̃o / et iubente conflagunt
vincunt vel superantur. **T**ale est cum quis in rem eminus
positam. vel virgam extendit / vel lapidem iacit. et tangere
dicitur quicquid vel lapis / vel virga tetigerit. **M**ulta qui-
dem sunt talia. sed horum omnium nichil ap̃e dicitur. q̃
alteri tribuitur quod alter operatur. **D**eus autem q̃ p se-
metip̃m cuncta propria virtute facit vbicunq̃ presens ē ope-
re. presens etiam necesse est vt sit deitate **Q**uod si quis for-
te querat. quomodo diuina essentia que simplex est vbicq̃
esse possit. sciat q̃ aliter spiritus simplex dicitur aliter cor-
pus. **C**orpus em̃ ap̃ter paruitatem simplex dicitur **C**um au-
tem spiritus simplex dicitur. non paruitas sed ṽmtas sig-
nificatur **C**reator igitur et simplex / quia vnus est. et vbicq̃
est quia deus est. **I**n omni loco existens nusq̃ comprehen-
ditur. quia vniuersa replens continet / non cōtinetur **Q**uia
igitur in omni loco est mutari localiter non potest. et quia
a nullo comprehenditur localis non est. **S**ed neq̃ illa que
secundum formam est mutabilitas in ipsum cadere potest.
Quicquid em̃ secundum formas mutatur. vel secundū aug-
mentum. vel secundum diminutionem. vel secundum altera-
tionem mutatur. sed horum omnium diuina natura nihil re-
cipit. quod facile videre est per singula. non augetur **Q**ui-
quid em̃ p incrementum crescit. amplius aliquid semetip̃o
accipit. **Q**uicquid autem preter id quod in semetip̃o ha-
bet aliquid accipit. aliunde accipiat necesse est quia nulla
res sibiip̃i quod non habet dare potest. **C**reator aut rerum

aliquo aliquid quod non habet accipiat. cum omne quod ex
sit ab ipso procedat. **N**on potest igitur crescere qui semet
ipso amplius nil potest recipere. neque minui potest. **Q**uicquid
enim semetipso minus fieri potest/vere vnum non est. quia id
quod in separatione se diuidit in coniunctione idem non fuit
Deus igitur cui totum vnum est esse/quod est. nullo modo
semetipso minor fieri potest. **N**eque igitur perfectio augeri.
neque vnitatis minui. neque immensitas comprehendendi. neque qui
presens ubique est/localiter potest variari. **N**unc de sola al
teratione restat. ut ostendamus qualiter diuine nature non
conueniat. **E**t quia alia est alteratio corporum. alia spiri
tuum. cum ex supradictis constet dominum non corpus. sed spi
ritum esse. cum de deo loquimur. non necesse est de altera
tione corporum multa disserere. **B**reviter tamen eam attin
gemus. ut competenti ad alterationem spirituum peruenia
mus. **A**lteratio corporum fit in transpositione partium. et
vicissitudine qualitatum. **A**lteratio spirituum per cogniti
onem et affectum. **S**ecundum affectum mutatur spiritus. ut
nunc tristes. nunc hilares. **S**ecundum cognitionem. ut nunc
minus. nunc amplius sapientes. **D**uo vero sunt precipue que
affectum operantis mutare solent. id est siue quia aliquis pe
nitendi fecerit in preterito. siue aliquid inordinatum pro
ponat de futuro. **S**ed quod deus de facto non peniteat satis eu
denter ostendit immutabilis iste cursus rerum omnium. qui
sic lege perpetua prime institutionis modum non deserit.
Quod vero nil inordinatum proponat rationalis probat
euentus. qui in tanto corpore nature nusquam sibi contradicit
Semper ergo immutabilis est voluntas dei. qui nec consi
lium mutat de preterito. nec propositum de futuro. **S**ic quo
que cognitione immutabilis esse credendus est. **T**ribus enim
modis mutabilitati subiacet humana cognitio. per augmen
tum. per diminutionem. per vicissitudinem. **P**er augmentum
ut quando discimus quod nescimus. **P**er diminutionem. quoniam

quod scimus obliuiscimur. **V**icissitudo autem quadripertita est. in essentia. in forma. in loco. in tempe. **I**n essentia vicissitudinem patitur humana cognitio. quando nunc hoc/ nunc illud cogitamus. quia simul omnia nostro sensu comprehendere non possumus. **I**n forma/ quando idipm nunc tale/ nunc vero tale attendimus. quia vtrūq; simul non valemus. **I**n loco/ quando nunc hic nunc illud cogitationem ducimus. quia simul vbiq; esse cogitatione non valemus. **I**n tempe/ quando nunc preterita/ nunc presentia/ nunc futura consideramus. **T**unc etiam tempe cognitio variatur/ quando nunc habitam cogitationem intermittimus. nunc in termissam iterum resumimus. quia eam sine intermissione tenere non possumus. **S**ed has omnes mutabilitates diuina cognitio non recipit. **N**on augetur. quia plena est. **N**eq; em nescire potest omnia qui creat. qui gubernat. qui penetrat. qui portat omnia. **E**t qui omnibus presens est deitate. absens esse non potest visione. **N**on uiuere non potest qui a se hunc non est quicquid est. sed idemipm quicquid est/ ab ipso est. ab vno et vnum totum quod est. **Q**uid de vicissitudine dicamus? **Q**uomodo vicissitudinem recipere possit sapiens/ que omnia simul et semel sub vno visionis radio comprehendit? **S**imul/ quia omnem essentiam/ omnem formam/ omnia loca/ omnia tempora. **S**emel/ quia visionem nec intermissam recipit. nec habitam intermittit. sed quod semel est semper est. et quod semper est/ totum est. **O**mnia videt. et de omnibus omnia videt. et semper videt. et vbiq; videt. **N**ichil ei nouū/ nichil alienum aduenit. nichil suū. **Q**uando futurum est preuidet. quando presens est videt. quando preteritum est retinet. **N**ec aliud quod in ipso est preuidet videt et retinet. sed quod aduenit in tempe fuit in visione et quod preterit in tempe/ permanet in visione. **Q**uemadmodum si totum corpus tuum esset oculus. nec aliud tibi esset esse et aliud videre. quocūq; se res verteret. presens

tibi non esse non posset. et sub vno visionis ictu immobilis permanens comprehenderes quicquid quaqua versum in respectu haberes. imo non nisi ante te cernereres quicquid circum quaque contra te positum haberes. Res transiret et staret visio. et quocumque sua se mobilitate verteret. stanti non nisi presens esset. Nunc autem quia ex parte vides. mutabiliter vides. et cum res videnti transit. aut videri desinit. aut secum mutabiliter visionem trahit. Quod si totus oculus esses. sic mutabiliter non videres. Nunc quod igitur ex parte est mutabile est. et quicquid ex parte non est. mutabile non est. Dens autem cui idem est esse. viuere et intelligere. cum per essentiam ex parte non sit. nec per sapientiam ex parte esse poterit. sed si sicut immutabilis est essentia. ita quoque immutabilis est sapientia. Hoc iam de cognitione diuina dictum sufficiat. Sciendum est quod hec cognitio et visio dicitur. et sapientia dicitur. et prescientia dicitur. et prouidentia dicitur. Visio est quia aspicit. sapientia est quia intelligit. prescientia quod preuenit. prouidentia quia disponit. De quibus multe difficiles et perplexae questiones oriuntur quas huic compendio interpolare timeamus. Igitur ad ea que restant inleamur.

Quod trinus deus et vnus.

Ex quo pridem de visibilibus ad inuisibilia oculo contemplationis ingressi sumus. ad hoc usque via inuestigationis penetrauimus. ut iam creatorem rerum omnium sine principio. sine fine. sine mutabilitate esse non dubitemus. et hoc quidem non extra nos. sed in nobismet ipsis inuenimus. Consideremus ergo si adhuc amplius aliquid eadem ipsa natura nostra de creatore nostro nos doceat. quia fortassis non solum. sed et trinum ostendat. Certe mens rationalis vna est. et generat de se intellectum. vnum. Quem nonnunquam dum conspiciat. quod subtilis. quod verus. quod conueniens. quod iocundus sit. mox diligit eum. et concipit sibi in ipso. Videt pariter et stupet. et se tale aliquid inueniri

potuisse miratur. Vehementer libet semp illud aspicere. sp
 bre. semp illo pfrui. semp i illo delectari. Ip̄m p se placet
 ip̄m ppter se placet. nec aliqd ē qđ extra illud q̄ritur. qz in
 illo totū amat. In illo contemplatio vitatus ad videndū dele
 ctabilis. ad hñdum suavis. ad fruendū dulcis. Cum illo se
 cum mēs req̄escit nec vnq̄ secreti sui tedio afficit. q̄ vnico
 q̄de3/nō tñ solitario sorte letatur **C**ōsidera ergo tria hec
 mentē. intellectū. amorem. **D**e mente intellectus nascit. de
 mente parit et intellectu/amor oritur. **D**e sola mēte itelle
 ctus. qz mens de se itellectum gignit. **A**mor vō nec de sola
 mēte. qz nec de solo itellectu. qz ab vtrūq; procedit. **P**rius
 mens. deinde mens et itellectus. postea mens et itellectus
 et amor **E**t hoc qđē in nobis sic ē. **V**ex i creatore lōge alit
 suadet ratio. **Q**uia em̄ ip̄m fuisse sp credimus. semp quoq;
 sapiam habuisse oportet cōfiteamur **N**am si aliqn sine sapiā
 fuisse dē. q̄s eum postmodum sapiētez fecerit. aut a quo sa
 pientiā acceperit nullo modo inuenit. cū et hoc absurdū ē
 simū sit. et ab oī rōe alienū credere. eum q̄ ē fons et origo
 sapiē/aliquē sine sapiā extitisse **S**emp ergo i illo sapiā. semp
 ab illo sapiā. semp cū ip̄o sapiā fuit. **S**emp i illo sapiā. qz
 semp sapiam habuit. semp sapiēs fuit. **S**emp ab illo sapiā
 qz sapiam quā habet. ip̄e genuit. **S**emp cum illo sapiā. qz
 genita/se a gignēte nō diuidit. **S**emp genita ē. et sp gignit
 tur. nunc cū gignitur inchoās. nec cū genita ē cessās. semp
 gignitur qz eterna. semp genita ē qz pfecta. **E**st ergo q̄ ge
 nuit. et ē q̄ genit⁹ est. **Q**ui genuit p̄r est. q̄ genit⁹ est fili⁹ ē
Et qz q̄ genuit semp genuit. etern⁹ p̄r ē. **E**t qz q̄ genit⁹ est
 semp genit⁹ ē. eterno p̄ri fili⁹ coetern⁹ ē. **I**tē q̄ semp sapi
 entiam habuit. semp sapiam dilexit. **Q**ui vō sp dilexit. sēp
 amorē habuit. **I**taq; eterno p̄ri et filio coetern⁹ amor est.
Et tñ p̄r a nullo ē. fili⁹ a p̄re solo ē. amor vō a p̄re simul et
 filio est. **S**z qz sup̄i⁹ creatorē oīm sūme et vere vnū eē asse
 rum⁹. hec tria i deo vnū eē substācialit̄ oportz cōfiteamur

Quia item ille qui genitus est non potest esse ille a quo ge-
nitus est. neque item ille qui a genente et genito procedit ille esse
pater qui est genens vel genitus. in expugnabili ratione veritatis
cogimur in deitate personarum trinitatem. et substantie unitatem
cognoscere. Tribus ergo in deitate una communis est/et equalis
eternitas. et eterna equalitas. quia non potest esse singulis dis-
simile. quod omnibus facit deitas una commune. Tres ergo unus
sunt quia in tribus personis est una substantia/sed tres unus non
sunt. quia sicut distinctio personarum unitatem deitatis non dividit
ita et unitas deitatis distinctionem personarum non confundit. Sed
libet adhuc paulo attentius considerare quomodo dictum sit quod
pater diligit sapientiam suam. **H**omines enim sepe solent diligere
scientiam suam propter opus. non opus propter scientiam. Sicut est sci-
entia agri colendi scientia texendi. scientia pingendi. et cetera huius-
modi. ubi proorsus parva iudicatur inutilis. nisi consequatur in
opere fructus utilitatis. **Q**uod si de sapientia dei dicitur. iam mirum
opus factori suo antefertur. Propterea dicendum est sapi-
entiam semper preciosiores esse opere suo. et semper propter se ama-
dam esse sapientiam. **Q**uod si quando forte sapientie opus suum ante-
fertur. non hoc est ex iudicio veritatis. sed ex errore hominis.
Sapientia enim vita et amor sapientie est felicitas vite. **Q**uia
propter cum dicitur quod pater sapientie complaceat sibi in illa
absit ab intellectu nostro ut credamus quod deus sapientiam suam
propter opera que per illam facit diligat. quin potius omnia
opera sua nominis propter illam amet. Propterea enim dixit.
hic est filius meus dilectus in quo michi complacui. non in
terra aut in celo. non in sole aut in luna et stellis. non etiam
in angelis. et que excellentissima sunt in creaturis. quia et
ista si suo modo placita sunt. tamen nisi in ipso et per ipsum pla-
cere non possunt. **T**anto enim amplius amore suo digna sunt
quanto vicinius ad eius similitudinem accedunt. **N**on ergo
propter opera sapientiam. sed propter sapientiam opera sua diligit
deus. **I**n illa enim omne fulcrum et verum. et ipsa tota est

desiderium. **L**ux inuisibilis et vita immortalis. cuius aspe-
ctus est/ tam desiderabilis. vt oculos dei delectare possit.
simplex et perfecta. non redundans et plena. sola. non ta-
men solitaria. vna et continens omnia. **S**ed quia tres per-
sonas in deitate vna credimus. supest vt quod de qualibet
harum dicitur. vtrumne etiam de alijs dici possit inquiri-
tur. **D**ictum est autem quod pater amat filium. **R**estat er-
go vt consideremus. si pari modo dici possit. qd amor patris
et filij amet filium. quod filius amet seipm. **I**tem qd pater
amet se. quod filius amet patrem. quod amor patris et fi-
lij. amet patrem. **I**tem qd amor patris et filij amet se. qd
pater amet amorem suum et filij. quod filius amet amore
suum et patris. **P**ostremo si vnus et idem amor est quo qd
qd amat seipsum vel ad inuicem quisqz alium. **S**ed hec fa-
cilis inuenimus. si ea que iam dicta sunt ad memoriam re-
uocamus.

Supradictis enim rationibus asseruimus quod deus pri-
ma causa est et origo bonorum omnium **E**o autem qui fons
est et principium omnium excellenti² bonum nullum esse po-
test. **S**ummum igitur bonum deus est. **B**eatitudo autez nul-
quam rectius qm in summo bono collocatur **D**eus igitur so-
lus et proprie et principaliter beatus est. **B**eatus autem quo-
modo esse potest/ cui idipsum non placet quod est. **Q**uis qd
igitur beatus est. et seipsum diligit. et id quod ipe est dili-
git. **S**i igitur pater/et filius. et amor patris et filij vnum
sunt et vnus deus sunt. cum in solo deo vera beatitudo sit
necesse est vt et quisqz amet seipsum. et ad inuicem quisqz
alium. **N**eqz beatitudo veraciter dici posset. imo potius su-
ma infelicitas foret. si per contrariam voluntatem se diui-
derent. et per eandem naturam ab inuicem separari non pos-
sent. **S**acra igitur natura vnu sunt pater et filius. et amor
patris et filij. ita quoqz voluntate et amore vnum non esse
non possunt. **V**no amore se diligunt. quia vnum sunt. nec

aliud est quod quisq; amat in altero. qñ qñ quisq; amat in
seipso. quia non aliunde est qñ quisq; est. qñ qñ alter ē. **Nō**
pater diligit in filio. hic idem filius diligit in seipso. et qñ
amor patris et filij diligit in filio. hoc idem filius diligit in
seipso. **I**tem/ qñ filius diligit in patre. hoc pater diligit in se
et qñ amor patris et filij diligit in patre. hoc pater diligit in se
Item. qñ pater et filius diligunt in amore suo. hoc amor
patris et filij diligit in seipso. **I**tem qñ pater diligit in seip
so. hoc diligit in filio. et in amore suo. **E**t qñ filius diligit in
seipso. hoc diligit in patre et in amore suo. **E**t qñ amor patris
et filij diligit in se. hoc diligit in filio et in patre. audi vtrū
vox patris huic qñ loquimur concordet. **H**oc est inquit fili² me
us dilectus in quo michi complacui. **Nō** dixit sepatim ego
michi complacui. neq; dixit sepatim/ ille michi placuit. neq; vō
simul dixit. ego michi cōplacui. et ille michi complacuit. sed
dixit. ego michi complacui in ipso. hoc est quod michi de
me placet in ipso est. extra ipsum non est. quia qñ ego sum ipse
est. **Q**uia em̄ aliud qñ ipse non sum/ extra ipsum michi placere
non possum. **H**ic est ergo filius meus dilectus. in quo mi
chi complacui. **Q**uicquid michi placet. in ipso et per ipsum
placet. **I**pse est em̄ sapientia p quam feci om̄ia **I**n ipso eter
naliter disposuisti. quicquid temporaliter feci. **E**t tanto am
plius unūq; opus meū diligo. quāto perfectius illud p̄
me dispositioni concordare video. **N**olite putare qñ ipse tā
tum sit mediator in reconciliatione hominum. quia p ipsum
etiam cōmendabilis et placita sit aspectui meo conditio
omnium creaturarum. **I**n ipso examino cuncta opera mea.
que facio. et non amare nequeo qñ intueor simile illi quem
amo. **S**olus ille me offendit. qui ab eius similitudine rece
dit. **S**i ergo vultis michi placere ei similes estote. ipsum au
dite. et si forte ab eius similitudine male agendo discessi
stis. ipsum imitando redite. **I**n ipso datur preceptum. in ipso

datur consilium. **P**receptum ut persistatis. consilium ut re
deatis. **U**tinam tenuissetis preceptum. sed quia transgressi
estis preceptum. saltem audite consilium. **I**psum audite. **M**ag
ni consilij angelus nobis mittitur. ut q̄ conditis datus fuit
ad gloriam. idem p̄ditis veniat ad medelam. **I**psum audite.
Ipse conditor. **i**pse est et redemptor. **i**pse deus mecum vos
condidit. qui vobiscum homo. solus ad vos venit. **I**psum
audite. **I**pse est forma. **i**pse medicina. **i**pse exemplum. **i**pse
est remedium. **I**psum audite. **F**elicius fuisset semper tenuis
se eius similitudinem. s; iā min⁹ gloriosum non erit. ad ei⁹
redire imitationem. **I**psum audite. **O** homo quid causaris
ignorantiam tuam? **E**cce ipse natura tua te arguit. ipsa te
conuincit. **N**osti qualis sis. unde venias. quem factorē ha
beas. quo mediatore egeas. et tu adhuc impudenter te de
fendendo. contra deum clamas. **N**osti quia malus es. et
quia a bono opifice malus factus non es. et cessas. et non
clamas ad eum qui te fecit ut veniat et reficiat. qui crea
uit ut redimat. **N**oli dubitare de potentia eius. vide ope
ra illius quanta sint. **N**oli dubitare de sapientia. vide ope
ra eius quam pulcra sint. **N**oli dubitare de beniuolentia.
vide opera eius quomodo ad vtilitatem tibi seruiunt. **D**ō
strat ergo tibi suo opere quantum possit in tua redemptio
ne. **D**onstrat item tibi quam formidandum expectare pos
sis iudicem. si volueris habere redemptorem. **N**emo resi
stere ei potest. quia omnipotens est. nemo eum fallere po
test. quia sapientissimus est. nemo eum corrumpere po
test. quia optimus est. nemo eum declinare potest. quia
ubique est. nemo eum tolerare potest. quia eternus est. ne
mo eum flectere potest. quia incommutabilis est. **S**i ergo
volumus talem sentire iudicem. **i**psum queramus redempto
rem. quando primum de visibilibus ad inuestiganda inuisibi
lia progredi cepim⁹. primo a corpea creatā ad incorpream

hoc est rationalem creaturam transiunt. ac deinde a rationali creatura usque ad sapientiam dei perueniunt. nunc vero redeunt
primo a sapientia dei ad rationalem creaturam. deinde a rationali creatura ad
creaturam corpoream habita consideratione procedunt. Ille ordo est
cognitionis/iste additio. quia primum corporea creatura que visibilis est
cognitione occurrat. deinde a corporea creatura ad incorpoream cognitionem
transit postremo via investigationis apta usque ad additorem virtutis
peruenit. in additione vero primo gradum ad imaginem dei rationalis cre-
atura facta est. deinde creatura corporea. ut creatura rationalis in ea so-
ris agnosceret. quod a creatore intus accepisset. In sapientia dei est
veritas. in rationali creatura imago veritatis. incorporea creatura umbra
imaginis. Rationalis creatura facta est ad dei sapientiam. Corporea crea-
tura facta est ad rationalem creaturam. Propter quod omnis motus. et con-
uersio corporee creature est ad rationalem creaturam. et omnis motus
et conuersio rationalis creature esse debet ad dei sapientiam. ut
dum quodque suo semper superiori adheret per conuersionem. nec pri-
mo additionis ordinem. nec primi exemplaris in se perturbet simi-
litudinem. Quisquis ergo via investigationis de visibilibus ad inuisi-
bilia transit. primum a corporea creatura ad rationalem creaturam
deinde a rationali creatura. ad considerationem sui creatoris mentis
intuitum ducere debet. Reuertens autem de inuisibilibus ad visi-
bilia. primum a creatore ad rationalem creaturam. deinde a rationali
creatura ad corpoream creaturam descendit. Ordo autem cognitionis
in mente humana semper precedit ordinem conditionis
quia nos qui foris sumus redire ab intimis non possumus.
nisi prius oculo mentis intima penetremus. Sequitur autem
semper ordo conditionis. ordinem cognitionis. quia et si
aliquando humana infirmitas ad interna contemplanda vel
tenenter admissa fuerit. diu ibidem stare hanc sue mutabili-
tatis fluxus non permittit.

P De tribus diebus inuisibilis lucis. ad inuisibilium
Postquam igitur nos quantum deus largiri dignatus est de visibilibus
cognitionem peruenimus. nunc iam mentis nostra ad semetipsam redeat.

et qđ sibi ex hac agnitiōe utilitatis prouēire possit attēdat
Quid em̄ nobis prodest. si i deo agnoscam2 maiestatis cel-
situdinē. et nullā nobis in colligim2 utilitatē? **S**z ecce dū
de illo itūmo diuine stēplatōis secreto reuertimur. qđ nobis
scū afferre potim2? qđ nisi lucē de regione lucis venientes
Hoc em̄ decēs et nccāriū ē. vt si a lucis regione venimus.
ad fugādas nras tenebras nobiscū lucē apportemus. **E**t qđ
scire potit qđ ibi fuim2. si illuiati nō redimus? **A**ppareat er-
go qđ ibi fuim2. appareat qđ ibi vidim2. **S**i ibi vidim2 potē-
tiā. apportem2 lucē diuī timoris. **S**i ibi vidim2 sapiam. ap-
portem2 lucē vitatis. **S**i ibi vidim2 benignitatē. apportem2 lu-
cē dilectōis. **P**otētia torpētes ad amorē excitet. sapia igno-
ratiē tenebris cecatos illuiet. benignitas frigidus calore ca-
ritatis inflāmet. **V**idete qđ lux sit/n̄ dies. et qđ tenebre
nisi nox. **E**t sicut ocul2 corpis h3 diē suam/et noctē suā. ita
quoq; oculus cordis habet diē suā. et noctem suā. **T**res
ergo dies sūt inuisibilis lucis. qbus interi2 spēalis vite cur-
sus distinguit. **P**rimus dies ē timor. scđus ē vitas. tcius ē
caritas. **P**rim2 dies solē suū h3 potētiā. scđs dies solē suū
h3 sapiā. tcius dies solē suū h3 benignitatē. **P**otētia ad pa-
trem. sapia ad filiū. benignitas p̄tinet ad spm̄ sctm̄. **A**lij sūt
dies nri quos hēmus exteri2. alij quos interi2 hēmus. **D**i-
es nri extiores et cū nolum2 t̄nseunt. dies v̄o itiores. si vo-
lum2 p̄manere i eternū p̄nt. **N**ā de timore dñi dicit qđ i seculū
seculi p̄manet. de vitate quoq; dubiū nō ē qđ p̄manet i et-
nū. qđ et si in hac vita incipiat. tunc tñ plena et p̄fecta i no-
bis erit. cū ip̄e qđ ē vitas post hui2 vite t̄minū manifest2 ap-
parebit. **D**e caritate itez dictū est. qđ caritas nunq̄ excidit
i boni dies isti qđ nunq̄ t̄nseunt. **N**ā illi dies mali sunt. qđ non
solum nō p̄manent semp. sz nec ad modicum stare p̄nt. **D**e
his dieb2 p̄ p̄phetā dicit **N**ō sicut fenū. dies ei2 sicut vmbra d̄
clinauerit. **I**sti sūt dies quos meruit culpa illi dies quos de-
dit grā. **D**e ill2 dieb2 dixit p̄pheta. **I**n dieb2 meis iuocabo

qui alibi dixit. media nocte surgebā ad confidendum tibi.
Sed illos dies suos vocat. quia alios dies nō amat. **S**icut
iheremias dicit. **D**ñe diem hominis non desideravi. tu scis.
Isti sunt dies quibus plen⁹ fuit iob. de quo scriptū ē. qz mor-
tuus ē senex plen⁹ dier⁹. **N**am de alijs diebus plenus eē nō
poterat. q̄ transacti iam nō erant. **I**llos dies q̄ foris sunt.
solos mali nouerunt. boni vero qui iam internos dies vide-
re meruerunt. eos qui foris sunt non solum non diligunt.
s; etiā maledicūt. **P**ereat inq̄t beat⁹ iob dies i qua ne tus-
sum. et nox i qua dictū est. oceptus est hō. **D**ies ille vertas-
tur in tenebras. et nō requirat eum deus desup. et nō illu-
stret lumine. **I**llos ergo dies q̄ intus sunt potius debem⁹
amare. vbi lucē non sequuntur tenebre. vbi etem solis splē-
dore illuuantur oculi interiores cordis mūdi. **D**e his dieb⁹
psalmista cecinit. nūtiare de die in diē salutare ei⁹. **Q**uid ē
salutare ei⁹. nisi ihūs ei⁹. **S**ic em̄ interpretatur ihūs. hoc ē sa-
lutaris. **Q**ui iō salutaris dī. qz p̄ eū hō ad salutē reformat⁹.
De ip̄o aut iohānes loq̄tur dicēs. **L**ex inq̄t p̄ moysen data ē
grā et vītas p̄ ih̄m xp̄m facta ē. **I**tē paul⁹ ap̄lus vocat xp̄m
ih̄m dei vītutē et dei sapiām. **S**i igit⁹ dei sapiā ihūs xp̄us ē
et p̄ xp̄m ih̄m vītas facta ē. ostat qz p̄ sapiā dei vītas facta
ē. **D**ies ergo sapiē ē vītas. **D**e hoc die suo ip̄a sapiā iudis
loq̄tur dicēs. **A**brāhā p̄r vī exultauit vt videret diē meum
vidit et gausus ē. **V**eritas ei⁹ dei redēptio ē generis hūmāni.
Hanc em̄ p̄r⁹ promiserat. **Q**uam nimirū dū postmodū ex-
hibuit. qd̄ aliud q̄ seip̄m veracē oñdit. **R**ecte aut p̄ sapiā
hec vītas impleta ē. a quo oīs veritas ē. **N**ec ali⁹ ad imple-
dam veritatem mittēdus fuit. nisi is in quo oīs veritatis
plenitudo consistat. **S**ene ergo abrahā ad diē verita-
tis existat. quia impleri veritatem desiderat. **Q**uam p̄ro-
fecto diē tunc per spiritum vidit. quādo dei filium ad re-
dēptiōz hūmāni gñis i carnē venētm agnouit. dicat ergo. **N**ū-
tiare de die i diē salutare ei⁹. **D**iē scd⁹ de die primo i diē

tercium. diem veritatis de die timoris. in diem caritatis
Primum vnus dies erat dies timoris. **V**enit dies alter. di-
es veritatis. **N**ecessit non successit. quia prior non discessit
Ecce duos dies. iterum est in diem tercium. in diem carita-
tis. sed et ille cū venit. priores non expulit. **B**eatī dies isti
Istis diebus homines impleri possunt. vbi futuris superue-
nientibus presentes non transeunt. **V**bi numerus cum auge-
tur. claritas multiplicatur. **P**rimum homines sub peccato
constituti. per legem increpati sunt. et ceperunt deum ti-
mere iudicem. quia cognouerunt iniquitatem. **I**p̄m ergo
timere hoc iam erat agnoscere. quia profecto nequaquā time-
re possent. si nullo modo agnoscerent. **I**am aliquid lucis
erat ip̄a agnitio. iam dies erat. sed necdum clarus. q̄ pec-
cati adhuc tenebris caligabat. **V**enit ergo dies veritatis
dies salutis. qui peccatum destrueret. claritatem prioris
diei illuminaret. et timorem non tolleret. sed in melius cō-
mutaret. **S**ed necdum plena erat caritas. donec adiunge-
retur veritati caritas. **N**am ip̄a veritas dicit **M**ulta habeo
vobis dicere. sed non potestis portare modo. **C**um autē ve-
nerit ille spiritus veritatis. docebit vos omnem veritatem
Omnis ergo veritas vt et mala tolleret. et bona reforma-
ret. **E**cce tres dies sunt. dies timoris. qui manifestat ma-
lum. dies veritatis qui aufert malum. dies caritatis qui re-
stituit bonum. **D**ies veritatis clarificat diem timoris. dies
caritatis clarificat et diem timoris et diem veritatis. **D**o-
nec perfecta fuerit caritas. et perfecte manifestetur om̄is
veritas. et timor pene transeat in timorem reuerentie. **N**un-
tiate ergo de die in diem salutare ei⁹. **D**e his diebus locu-
tus est osee propheta dicens. **V**iuificabit nos post duos
dies. in die tertia suscitabit nos. **N**am qualiter dominus
noster ihesus christus. tertia die resurgens a mortuis in se
nos viuificauerit et suscitauerit. audiui⁹. et gaudi sum⁹
Sed dignum valde est vt recognoscemus ei bñficiū suū. et

quēadmodū nos ī ipso tertia die resurgēte resurrexim⁹. ita
et nos pro ipso et per ipsum tertia die resurgentes/eum re-
surgere in nobis faciamus. **N**ec credendum est quā a no-
bis sibi ipse velit retribui/quod prior ipse nobis uoluit imp-
tū. **S**icut ergo ipse ut nostram in se et per se salutem ope-
raretur/tres dies habere uoluit. ita et nobis ut nostram in
nobis per ipsum salutem operemur/tres dies dedit. Sed
quia illud quod in ipso gestum est non tantum remedium/
sed etiam exemplum fuit et sacramentum. oportuit ut visi-
bilit̄ foris fieret. quatinus illud quod in nobis inuisibile
ter fieri debuit significaret. **D**ies ergo eius extrinsecus fu-
erunt. nostri dies intrinsecus querendi sunt. **T**res ergo di-
es habemus intrinsecus quibus illuminatur anima nostra.
Nō primum diem mors pertinet. ad secundum sepultura.
ad tertium resurrectio. **P**rimus dies est timor. secundus ē
veritas. tercius est caritas. **D**ies timoris est dies potentie
dies patris. dies veritatis est dies sapientie dies filij. dies
caritatis est dies benignitatis dies spiritus sancti. **D**ies
quidem patris. et dies filij. et dies spiritus sancti. in clari-
tate diuinitatis vnus dies. sed in nostre mentis illuminacō-
ne quasi alium diem pater. alium filius. atq; alium habet
spiritus sanctus. non q̄ vllatenus credendum sit trinitatē
que inseparabilis est natura in opacōne posse separi. sed
ut discretio personarum in distinctōne operū valeat intel-
ligi. **Q**uando ergo omnipotentia dei considerata in ammi-
racōnem cor nostrum excitat/dies patris est. **Q**uando ve-
ro sapientia dei inspecta agnitōne veritatis cor nostrum
illuminat/dies filij est. **Q**uando autem benignitas dei at-
tenta ad amorem cor nostrum inflamat/dies spiritus san-
cti est. **P**otentia terret. sapientia illuminat. benignitas les-
tificat. **I**n die potentie p̄ timorē morimur. **I**n die sapiētie
p̄ contemplacōez vitatis a strepitu hui⁹ mūdi sepelimur. **I**n
die benignitatis p̄ amorē et desiderū etnōz bonoz resurgim⁹.

Ideo enim christus sexta die mortuus est. septimo die in sepulchro iacuit. octauo die resurrexit. ut simili modo primum potentia in die suo per timorem nos a carnalibus desideriis foris occidat. deinde sapientia in die suo intus in abscondito contemplationis sepeliat. postremo benignitas in die suo per desiderium diuini amoris viuificatos exurgere facit. quia sextus dies ad laborem. septimus ad requiem octauus pertinet ad resurrectionem.

Incipit prologus in tractatu de anima christi. ad magistrum. 6.

Drudenti ac religioso verbi diuini inter ceteros et pre ceteris scrutatori. g. b. peccator aliquotiens accidisse compi. ut in rerum difficultum tractatione / aut insipientia relatoris auditorem corrumpere / aut temeritas auditoris relatorum infamaret. Quapropter eque cauendum mihi videretur. ut potissimum illic ubi sine periculo aliud sentiri non potest. nec facile nostra presumamus asserere. nec aliena temere iudicare. Noui enim quanta ut dicit beatus augustinus. somnia cor humanum pariat. atque eo iudicio quo in sui cognitione fallitur. cetera quoque que preter ipsa sunt non recte conspiciatur. Quid enim hoc esse putatis quod de rerum veritate tam diuersa sentire solent homines. nunquid non una est veritas? Ecce ut interim de deo taceamus. quid est quod dialectica tot diuersas et tam aduersas. ne dicam peruersas habet sententias? Nunquid omnes nouerunt vnum id quod est. sed amore fallendi diuersa fingerunt? Non sic ego puto. Sed narzant quique somnia sua. et ea qua primum ipsi in se opinione decepti sunt. postmodum alios nescientes seducunt Et sicut beatus iob amicis suis arrogatibus et de se plusquam optebat presumptibus dicit omnes iam non solum seculum moriturum sed exortam quoque a se sapias putant

Dignum ergo est ut idipsum in nostra nos assertionem reddat
tumidos. quod in unius assertionem veritatis tot iam vi
demus esse diversos. Quia enim de longe veritas videtur
diversa iudicia parit. et tantum de ipsa quisque potest quan
tum ipse est. In nobis quippe est quod de rerum cognitione per
cipimus. et eo modo cordis intellectus de his que extra sunt
ad veritatem iudicat. quo se interius animus in representa
tione figurat. Unde necesse est. ut dum mens interius cor
rupta prave afficitur. intellectus quoque in iudicio eorum que
foris sunt decipiatur. Hec ipsa est causa que etiam aliquan
do in unitate sensuum contrarietatem verborum generare solet. que
tamen tunc magis venialis fit. cum pertinax non fuerit. Hanc
igitur nos qui verbi dei tractatores. et inquisitores veri
tatis esse videmur. si inter nos forte ut assolet aliquando in
venierimus. citius in idipsum redeamus. ne si ceperimus nos
stra dicta pertinaciter defendere. aliquid putemur sapuisse.
Illud quoque quod de anima Christi caritas nostra a me que
rere dignata est. iam pridem inter quosdam sapientes ven
tilatum fuisse didici. atque ex his quid senserint quibus ma
gis credendum esse existimamus. tum alijs de ipsis. tum ipsis
de se referentibus agnoui. Ego autem cum sepius hac que
stione pulsari soleam. talem me esse profiteor qui nolle hunc
aliquid ab omnibus vel tam curiose ac superstitiose inquiri
vel tam videnter asseri. Unde nunc quoque semina in hac
re considerare coartor. cum videam me et prudentie vestre
debere silentium et bonitati responsum. Inter hec ipsa etiam rei
difficultas occurrat. quam fortassis non poterit a me ita ut decem
compendiose discuti. cum ego si modum indicendi transiero. timeam
superstitiosus videri. Volo tamen ut multo magis volo aliquid
qua in parte incertitudo argui. quam caritas contemptor vide
ri. et verba incerta habere. quam cor perversum.

Incipit tractatus domini hugonis de anima Christi.

Queritis de anima xpi. id est de illo rationali spiritu qui humanam in xpo homine carnem vegetavit. quem verbum cum carne ipsa et in carne ipsa sibi in unitate persone univit. ut esset unus xps in una persona duabus naturis tribus essentibus una videlicet persona. quia idem homo

propter quod suscepit. et deus propter quod fuit. duabus naturis diuina scilicet atque humana in deo homine uno non unis/tribus essentibus. diuinitate. carne. et anima. sine separatione discretis. sine confusione sociatis. de illa inquam anima. qua mediante verbum caro factum est. et habitauit in nobis. Queritis utrumne cum diuinitate equalem scientiam habuerit. **R**edistis etiam/quia si illa anima que quauis creatrici nature ineffabili habet unita fuerat. indubitanter tamen creatura erat. equalem cum diuinitate scientiam habuerit. tunc nimirum creatura creatori equalis fuit. **N**on posse autem creatori facturam suam in equalitate comparabilem fieri. et si potuerit in consortium unitatis assumi. **L**onge aliud esse uniri dignatione. et comparari maiestate. **M**ulta sunt alia que in hunc modum fortasse absurda ostendere potuistis. **S**ed ego sic una nobiscum falsa refellere cupio. sicut vera profiteri. **Q**uomodo enim deus immensus esset. si ad eius equalitatem aliqua quamlibet excellens. quamlibet singularis creatura pertingeret. **M**agnus inquit psalmista dominus est. et magna virtus eius. et sapientie eius non est numerus. **N**on est sapientia. et non est prudentia. et non est consilium contra dominum. **V**bi quantum non est. tamen dici quod potest. portio queritur ubi numerus non inuenitur. **S**apientie eius non est numerus. **Q**uid igitur dicis anima xpi aut creatura non fuit. aut creatori equari non potuit. imo vero quia creatura est. creatori non dico equanda. sed plura audeo dicere etiam corpora non esse

Ergo dicitis. minorem habuit sapientiam q̄ verbum. Ita
profecto si aliam habuit sapientiam q̄ verbum. sed queso
quid dicimus. cum animam sapientem dicimus. Nunquid
non sapientiam sapientem dicimus. Quis em̄ sapiens est.
si sapientia sapiens non est. Et tamen aliter sapiens est.
in quo sapientia est. aliter sapiens est. qui sapiētia est. Cre
atura sapiens est. quia in ip̄a sapientia ē. creator vero sapi
ens est. quia ip̄e sapientia est. Null2 tamē sine sapientia sa
piens esse potest. sine ea quā habet. sine ea que ip̄e est. An
ima igitur xp̄i si sapiens est imo quia est. aut illa proculdub
io sapientia sapiens est/ quam habet. aut illa que ip̄e est.
Creatura aut et si p̄ticipatione sapientie sapiens est. ipsa
tamē sapientia esse non potest. Que igitur est illa sapien
tia/qua anima xp̄i sapiens est. Quid dicit iohānes de ver
bo. Erat inquit lux vera. que lux illuminat omnem hominē
venientem in hunc mundum. Quid est verbum nisi sapiētia
Idem em̄ qui verbum dei a iohāne dicitur. ip̄e sapientia
dei a paulo nominatur. xp̄m em̄ ait paulus dei virtutem et
dei sapientiam. xp̄us igitur ip̄e verbum et ip̄e est sapientia
verbum sapientia/et sapientia verbum. Verbum sapientia
quia eructavit cor meum verbum bonum. Sapientia verbū
quia ego sapientia ex ore altissimi prodii primogenita an
te omnem creaturam. Sapientia igitur verbum cordis. et
verbum sapientia oris quia dum verbum ex corde. et sapia
ex ore prodire dicit. idem sapientia esse et v̄bū demonstra
tum. Itaq; si verbum illuminat. sapientia illuminat. quia
nec illuminare verbum poterat/si sapientia non erat. Quid
em̄ facit verbum sine sapientia. Verbum sonat. sapientia il
luminat. Nam et ip̄a sapientia lux est. et deus lux est. quia
deus sapientia est. Et cum deus illuminat/sapientia illu
minat. et luce illuminat. nec alia luce illuminat. sed ea luce
que ip̄a est. quia deus lux est. et verbum lux est. et sapien
tia lux est. quia verbum sapientia est. et sapientia deus est.

Erat inquit lux vera que illuminat omnem hominem venien-
tem in hunc mundum. Quid igitur? Malos illuminat lux ista
Et malos deus illuminat. Quomodo ergo ceci sunt. Rudi quod
sequitur. Et lux in tenebris lucet. et tenebre eam non apprehen-
dunt. Tamen ipsa lux lucet et illuminat. sed non omnes eam vi-
dent qui vident per eam. Lux lucet et per se lucet. lucet per se
et illuminat ex se. Nam ut sciamus quod per se lucet. et ex se
illuminat. erat inquit lux vera que illuminat omnem homi-
nem venientem in hunc mundum. Johannes lux erat. quia
vos estis lux mundi. sed vera lux non erat. quod lucerna erat
ardens et lucens. nec per semetipsum lucens. nec ex semet
ipso illuminans. Erat lux vera per semetipsam lucens. et
ex semetipsa illuminans. Nec est enim lux vera per se lucens
et ex se illuminans. que illuminat omnem hominem venientem
in hunc mundum. Non dixit bonos. non dixit speciales. sed
omnem hominem venientem in hunc mundum. Unus enim est sol et
omnis oculus per eum irradiatur. sed non omnes qui per
eum vident agnoscunt eum. Similiter lux vera que illumi-
nat omnem hominem venientem in hunc mundum/cunctis supfun-
ditur. inde omnes clarescunt. universos illustrat. sed alius
per eam videt. alius eam non videt. Mali illuminantur ut ce-
tera videant. ipsum per quem vident non vident. quia lux in
tenebris lucet. et tenebre eam non comprehenderunt. Boni
vero illuminantur ut eum videant. a quo et per quem vident
ut ad eum referat. et in eo ament omne quod vident. et eum
ament super omne quod vident. Omnes ergo per eum illumina-
ntur qui vident. sed excellentius qui eum vident. Per eum
illuminantur qui vident/et ex eo illuminantur. quia ipse lux est
a quo illuminantur. Unde autem lux illuminaret. si ex semetipsa non
illuminaret. Unde illuminaret. si id quod ipsa est partici-
pandum non preberet. Sed forte timendum est ne polluat
ab immundo. ne obscuratur a tenebroso. et indignum sit ut
apud sanctum. inquinatus impollutum errantibus vex

cōmunicabile dicatur **S**uperfluo ista cogitantur. quia lux
que in tenebris lucet. sicut nō obscuratur a tenebroso. sic
nō corrumpitur a contaminato. in tenebris clara. et inter so-
des cōquinata pseuerans. **N**az cum omnia in ip̄a et in oibz
ip̄a sit. et tñ vniuersę create. nec turpitudine turpis est. nec
malicia nocet. nec error errat. **L**ucet ergo et illuminat. nec
p aliud. nec ex alio. sed hoc q̄ ip̄a est. et quo ip̄a lucet om-
nibus illuandis cōicandum prebet. et totum ip̄a possidet
Nudite uerz. **D**ñs inquit scriptura dat sapiam. quā sapiāz
Forte aliqd accidens dat. quo nos afficimur vt sapiētes ef-
ficiamur. **Q**uid em̄ ē sapiāz. **N**ōne accidens. **D**at ergo dñs
sapiāz. quā sapiāz. **O**is sapiā a dño deo ē. bñ. qz oia accide-
tia a dño dō sūt. a quo sūt oia q̄ sūt **N** forte qd dā accide-
a deo nō est. qz peccatū ab ip̄o nō est **O**mis tñ sapientia ab
ip̄o est. **Q**uomodo ab ip̄o est. **F**orte qz donū eius est ab ip̄o
so est. quia factura eius est ab ip̄o est. **N**unqd nō etiā om-
nis aīma ab ip̄o est. et ois substantia ab ip̄o est. **Q**uid mag-
num. quid nouum. quid mirum dictum est. ois sapientia a
dño deo est. si accidens qdā ab ip̄o ē. a quo ois substan-
tia est. **N**ūo ergo ois sapiā a dño deo est. **N**ut qz opus ei-
aut qz donū eius. **S**i sapientia creatura est. stulticia quid
est. **C**reavit deus sapiāz. et nō creavit deus stulticiā **E**rgo
quedam accidentia deus creavit. quedam alia esse habent
et ab ip̄o non habent. **Q**uis hoc aut dicere p̄sumat. aut di-
ctum approbet. quia aliquid esse habet et a deo nō habet.
Quid dicimus **D**eus ergo accidentia nō creavit. et alter q-
dam est creator sapientie. deus aut dator. **E**rgo dare sa-
pientiam deus non potuit. creare nō potuit. ergo aliunde
accepit qd dedit. et dedit qd suum nō fuit. et accipere po-
tuit qd nō habuit. **Q**uis hoc dicat. **Q**uis sam capitis hoc
vel in cogitationē suam admittat. **Q**ualiter ergo ois sa-
pientia a dño deo est. siue quia donum eius est. siue qz fa-
ctura eius est. **N**am si factura est nō semper est. qz q̄ aliq-

cepit. non semper esse habuit. **Q**uid ergo ait. **O**mnis inquit
sapientia a domino deo est, et cum illo semper fuit. et est
an euū. **V**irū ē ergo si accidentia sp cū deo fuerūt. **E**t si acci
dētia sp cū dō fuerūt. substantie n̄ fuerūt. **N**on oīs sapiā a dō ē
et non sapientia cū deo est. absit. **S**ed oīs sapientia ab il
lo est. et oīs sapientia in illo est. et oīs sapientia cū illo ē
et semper est. **E**t quid facimus de sapiā que accidens est.
Nanquid nō ip̄a semper cum deo est. **Q**uomodo ergo cīs
sapientia a domino deo est. et cum illo fuit semper. et est
ante euū. **Q**uid ergo de illa facimus. **E**xcludamus ab ab
dito sapientie insipientie figmenta. et fantasias has nescio
quales et somnia vana que nobis vere accidentia sūt. quia
nobiscum creata non fuerunt. **A**gnoscamus veram sapienti
am qua sapimus quicunq; sapimus. quicquid sapimus. eti
am si eam non sapimus. **N**ō lucem lucentem in tenebris at
tendamus ne tenebre simus. quia lux in tenebris lucet. et
tenebre eā n̄ cōphēdēt. **T**enebre inquit eā n̄ cōphēdēt. imo po
tius nō depēdēt. **Q**uomodo em̄ inapprehensibile comprē
dere potuerunt. **E**t tenebre eam nō comprehenderunt. **L**ux
ergo quid fecit. **L**ux lucem comprehendit. **E**t que est ista
lux. que utiq; sic lucem comprehenditur. **L**ucem comprē
derunt. qui a luce lux facti sunt. lucem comprehendē
runt. qui a luce illuminati sunt. lucem comprehenderunt
qui eam lucentem super se in se susceperunt. **C**ōprehende
runt similitudine. nō comprehenderunt equalitate. **H**oc ē
ergo vnum. et verum lumen omnium spirituum rationaliū.
precipue sanctorū quod illuminat omnē hominem venientē
in hunc mundum. **Q**uod sine diminutione sui ab omnibus
participatur. et cum idem sit in omnibus. non tamen ab om
nibus eodem modo percipitur. **I**psū em̄ quicquid est totū
est. nec minus aut maius in eo est. et tñ secundū parti
cipatōis differentiā. minus et magis de illo percipiunt om
nes qui secundū additionem suam aut donum gr̄e largitoris

munus. aut magis huius eiusdem communicationis ac participationis capaces sunt. Participatio igitur alias maior alias minor est. participat autem non alias maior aut minor. sed idem ipse totus. ac plenus et perfectus ubique est. Cum igitur animas sapientes dicimus. et sapientia sapientes dicimus. istam sapientiam cogitemus. et ipsam solam esse credamus quam sapienter quicunque rationales mentes vim intelligendi atque discernendi preceperunt. Hec est inquit vita eterna ut cognoscant te scilicet videri deum/et quem misisti ipsum christum. Cognitio itaque dei. vita eterna est. Et quod est cognitio dei. Nunquid accidens. Ergo amor dei accidens est. et beatitudo accidens est. et in accidentibus est beatitudo nostra. Quare non magis deus sit beatitudo nostra. Ipse sapientia quam cognoscimus. ipse amor quo diligimus. ipse gaudium quo exultamus. ergo una sapientia est/qua omnes sapienter nec tamen uno modo sapienter. quia participando sapienter. Quod si omnes hac sapientia sapienter quicunque sapienter. multo magis hac sapientia sapienter illa anima que ipsi sapienter unita fuit. Que non sorte participationis ex illa viguit. sed privilegio unitatis plenitudinem possedit. Quid enim de sapientia minus habere poterat. cui ipsa plenitudo sapientie incorporata erat. In quo ait habitata omnis plenitudo divinitatis corporaliter. De quo hoc dixit. nonne de christo. Quia ergo in christo habitat omnis plenitudo divinitatis. Tres essentie sunt in christo. caro/anima/divinitas. Quid ergo habitat in quosdam aut divinitas in divinitate. aut divinitas in anima. aut divinitas in carne. Sed quod est divinitas habitat in divinitate. Nunquid hoc aut congruum erat dicere. aut necessitas audire. Ergo in humanitate christi habitat plenitudo divinitatis christi. Quod si plenitudo divinitatis christi. ergo et plenitudo sapientie dei. Quid est divinitas christi. nisi sapientia dei. ergo plenitudo sapientie dei. habitat in humanitate christi. ubi. In carne aut in anima. aut simul in carne et in anima. vel per carnem in anima. vel in carne per animam. In carne ergo sapientia habitaret. et non habitata in anima. absit. Sed des sapientie anima iusti. et domus sapientie anima christi. et

quid dixi. **D**omus sapiētie aīma xpī **A**mplius dicere debui
si amplius dicere potui. **Q**uia em̄ sapientia in ea habitat.
ideo domus dixi sed quia corporaliter habitat. ideo ampli
us dicere debui. **Q**uid est corporaliter habitare? **U**num facta
est cum illa in qua habitat. et p̄ illam vnum etiam cum illo
in quo illa habitat. **Q**uomodo vnum. **N**on versibilitate na
ture. sed vnitāte persone. vna p̄sona. non vna essentia. **E**rgo
incorporea est diuinitas habitaculo suo. cui plenitudo
nem infudit veritatem sociāuit. **S**apientia edificauit sibi
domum. excidit columnas septem. quales. **R**equiescet su
per eum spūs dñi spiritus sapientie et intellectus. spūs con
siliij et fortitudinis. spūs scientie et pietatis. et replebit.
eum spiritus amoris dñi. **E**cce columnę septem in domo sa
pientie **E**xcidit colūnas. vij. vnde excidit. de monte excidit
de quo monte. **D**e monte vmbrosa et adensio. de quo mō
te. **D**e monte eternitatis. de monte diuine maiestatis. **E**x
cidit colūnas. vij. excidit / sed nō abscidit. accepit / s; nō ab
stulit. **C**olūnas de monte abscisas in edificium domus posuit
et tñ montem nō minuit. **E**t quid mirū si sapia ad fabrican
dam domū suam colūnas erexit de monte excisas. et a mō
te nō separatas que ad habitandā domum venit. et tamen
vnde venerat ibi p̄manserat. **S**apientia edificauit sibi dor
mum. qualem domum. **I**n quo habitat om̄is plenitudo di
uinitatis corporaliter. **E**t itē quia in ipso complacuit om̄e
inhabitare. et p̄ eum reconciliare om̄ia in ip̄m. pacificans
p̄ sanguinem crucis eius siue que in celis siue que in terris
sunt. **V**idete quid facimus. **A**postolus plenitudinem testa
tur ibi esse. et nos dicimus quia tota sapientia nō est in do
mo sua. ergo dimidia int̄ habitat. et dimidia foris. **E**t vbi
queritur si domum nō inuenitur. **I**n quo habitat om̄is ple
nitudo diuinitatis corporaliter. vbi plenitudo est. nichil de
est. vbi nichil deest. totum est. **S**ed forte plenitudo diuini
tatis ibi est. et plenitudo sapientie nō est **D**icit iterum. **I**n

quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi .
sed dictis bene . Omnes thesauri sapientie et scientie ibi
sunt . sed absconditi sunt . portat et non videt . Absit autem
ab intellectu nostro . vt sic sentiamus . sed absconditi sunt .
non vt ab eo abscondantur . sed ne in eo ab impijs videantur
tur . Absconditi sunt . vt tempore oportuno videantur vel
proferantur . absconditi sunt et reconditi sūt . absconditi ne
per eum indignis aperiantur . reconditi . vt in eo digne cus
todiantur . reconditi sunt ne obfuscentur aliqua rubigine
peccatorum ne polluantur aliqua sorde criminum / aut cor
ruptione vitiorum . Reconditi sunt velut in vase sincero ve
lut in habitaculo mundo . ne forte quis valeat eis maculas
ingerere . et tūc incipiat opprobrium sustinere Apprehēdent
septem mulieres virum vnum in die illa dicentes . Panem
nostrum comedemus . et vestimentis nostris operiemur . tan
tum inuocetur nomen tuum super nos . aufer opprobriū nos
trum . ergo conditi in eo sunt . sed absconditi ab eo nō sūt
Deum inquit nemo vidit vnq̃ . Vngemtus qui est in sinu
patris . ipse enarrauit / et vidit . Vnde hoc probans Qui de
terza est . de terza loquitur . qui de celo venit super omnes
est . et quod vidit et audiuit hoc testatur . ergo vidit . i quo
vidit . in diuinitate aut in humanitate . Forte in diuinitate
vidit . in humanitate enarrauit . Illi ergo qui audierunt . in
quo viderunt . aut si nō viderunt / quare audierunt Vidit er
go in diuinitate . vidit et in humilitate . tamen ex diuinitate
sicut et illi qui audierunt . nō nisi ex illustratione diuini lus
minis videre potuerunt . Erat igitur plenitudo diuinitatis
in anima xpi . erat et plenitudo sapientie / plene sapiēs erat
anima xpi . ergo inquit tantam sapientiam habet aīma xpi
quātam deus habet . Quid facit comperatio . vbi vnus so
lus est . Vna est sapientia dei / qua sapiens est / aīma xpi . nec
participando sapiens est . vt hoc vel illud in illa et per illā
sapiat . sed plenitudinem habendo vt totum possideat . Nō

ergo dicamus tanta aut quanta. sed dicamus tota sapien-
 tia dei in anima christi est. et ex tota sapientia dei anima
 christi sapiens est. nec tamen equalis deo anima christi est
 quia sapientia dei non est. **V** Porro longe aliud est sapien-
 tia sapere, et aliud sapientiam esse. quia qui sapientia sa-
 pit quod habet aliunde accipit. qui sapientia est ex semet-
 ipso habet quod sapit. **I**lluc gratia hic natura. et idem il-
 lic gratia quod hic natura. nec tamen illic gratia naturam
 ad immensitatem commutat. nec hic natura ad mensuram
 gratiam coartat. **Q**ui ergo audeat dicere plenitudinem sa-
 pientie non fuisse in anima christi. dicat plene sapientem non
 fuisse animam christi. **T**ota igitur sapientia dei erat in ani-
 ma christi. quia tota sapientia dei unita erat et incorpora-
 ta anime christi. nec tamen equalis deo erat anima christi.
Non enim natura corporari poterat. quavis sine mensura
 gratiam acceperat. quia cum immensa gratia erat passibilis
 natura. **N**am illud quod intulistis quia si haberet equa-
 lem cum deo scientiam etiam beatitudinem equalē haberet
 quomodo sibi nec cohereat. in presenti nil attinet dicere.
 quia equalitatem comperationis tollimus. ubi singularita-
 tem unitatis demonstramus. **N** longe aliud est idem habe-
 re et idem esse. quia habere pertinet ad gratiam. esse per-
 tinet ad naturam. **S**ed esto multitudo sapientiarum siue
 scientiarum comperationem admittat. nunquid equalem
 beatitudinem facit equalis sapientia. **E**rgo et maior maio-
 rem et minorem minor et demones tanto hominibus beati-
 ores sunt. quanto eos scientia antecedunt. **E**t quid de cari-
 tate dicamus? **S**cientia inflat. caritas edificat. **N**on ergo
 quicunque amplius sapiunt statim de maiori dilectione pre-
 sumere possunt. quia longe aliud est videre. aliud diligere
Nunc inquit et viderunt et oderunt et me. et patrem me-
 um **N**ichil tamen hic interē utrum equalem noticiam cuius-
 cunque rei equalis amor comitetur. quia ubi una est sapiētia

sicut nō potest esse comperatio plurium .ita nec equalitas
diuersorum. **P**ostea adiecistis et dixistis . Cum sapientia
sit magnum et spirituale bonum . tunc si anima christi equa
lem habet cum deo sapientiam . falsum erit deum in omni
bono maiorem habere sufficientiam quā eius creaturam .
Et deinceps . Sicut non potest creatura equari creatori .
ita nec bonum vnius . bono alterius . **S**ed hoc bene et vera
citer ibi dicitur . vbi creature bonum aliud atque diuer
sum a bono creatoris inuenitur . **V**bi vero vnum et idem et
ipsum est maius ac minus esse quid potest **Q**uod est enim
verum bonum creature precipue rationalis aliud preter de
um . **N**ut quod est bonum dei aliud preter ipsum . **S**i ergo
verum et vnicum bonum creature deus est . et bonum dei .
aliud preter ipsum esse non potest . nunquid ideo deus
minor aut maior seipso est . quia creature sue pariter et su
um bonum ipse est . **C**esset ergo tandem tam crebra repeti
tio comperationis . vbi singularitas est vnitatis . **D**einde
ad comprobendam propositam assertionem adduxistis ver
ba apostoli . quibus asstruere putatis minorem deo sapien
tiam habuisse animam christi . **D**icit ergo . **Q**uis enim scit
hominum que sunt hominis . nisi spiritus hominis qui est in
homine . **I**ta et que dei sunt nemo cognouit . nisi spiritus
dei . **E**rgo ut videtur non cognouit anima christi . si nemo
cognouit nisi spiritus dei . nisi forte quis vobis respondere
velit . et christi animam fuisse spiritum dei . **Q**ue tamen sūt
ista dei que nemo cognouit nisi spiritus dei . **Q**ue nisi illa
de quibus ibidem dicitur . spiritus omnia scrutatur etiam
profunda dei . **Q**ue nisi illa de quibus dicitur . deus oculus
non vidit absq; te que preparasti bona diligentibus te .
Que nec oculus vidit . nec auris audiuit . nec in cor homi
nis ascendit . **I**sta ergo nemo nouit . nisi spiritus dei . **E**t
quid est quod sequitur . nobis autem reuelauit deus per
spiritum suum . **Q**uem spiritum . **N**os autem non spiritum

huius mundi accepimus. sed spiritum xpi. ut sciamus que
data sunt nobis. **E**rgo et spiritus dei nouit / et spiritus xpi
nouit. quia spiritus dei spiritus est xpi. et illi etiam nouerunt.
quibus ea per spiritum reuelata sunt. **E**rgo anima xpi
multo magis hec nouit. et plene ac perfecte nouit. que ipse
spiritus plenitudinem accepit. **N**on enim inquit ad mensuram
dat deus spiritum. et vidimus gloriam eius gloriam quam
si unigeniti a patre. plenum gratie et veritatis. **N**os etiam
quicunque hoc noscere meremur. et quantumcunque noscere me
remur de eius plenitudine non plenitudinem. sed gratie
portionem accepimus. **P**ater inquit reuelauit nomen tuum
hominibus quos dedisti michi. **Q**uid est reuelatio nominis. nisi
aspiratio cognitionis. ergo ipse alijs nomen reuelauit. cuius
cognitionem non habuit. absit. rursum. **C**um autem venerit spi
ritus ille veritatis quem ego mittam vobis. docebit vos om
nem veritatem. **Q**uare prius ipse ab illo spiritu veritatis omnem
veritatem non magister didicit. quem ad docendam omnem verita
tem discipulis misit. sed misit spiritum. et spiritum non amisit. cuius
charismata hominibus fidelibus prout voluit distribuit. et
plenitudinem ipse retinuit. **A**lijs enim infudit. sed eum a se non
effudit. **A**lios replens se non euacuans. se non minuens ali
os dicens. **E**rgo quod spiritus dei nouit. et anima xpi per
spiritum dei nouit. et plene nouit / quia spiritus dei pleni
tudinem habuit. **P**ostremo quedam verba beati ambrosii
in medium adducitis. et ne assertioni vestre contraire vide
antur. qualiter intelligenda siue determinanda sint demon
stratis. **D**icit enim animam xpi omnia habere per gratiam
que deus habet per naturam. **Q**uibus verbis fere adiun
gendum putatis. ne si forte sine temperamento isto omnia
propterea que deitatis sunt. eam habere dixerimus. creature
que initium habuit / eternitatem. et que terminum habuit.
immensitatez. et que mutabilitati atque passibilitati subiacere
potunt incommutabilitatem et cetera que soli diuine nature

competere noscuntur. tribuere videamur. **S**ed hec determinatio quous non omnino refutanda videatur. est tamen multo competentior et commodior expositio ad quam sententia hec accommodari possit. **A**nima namque christi. ideo omnia habere dicitur per gratiam que deus habet per naturam. quia plenitudo deitatis in verbo ei unita est ex tempore per gratiam que in deo ex eternitate fuit per naturam. hoc ista ex tempore habet. quia accepit quod ille ex eternitate habuit. quia fuit. **A**ccepit. non ut in eius quod accepit naturam mutata transfiret. sed ut in eius consortium sublimata ascenderet. **I**sta accepit quod non habuit. ille nec accipere potuit quod non habuit. nec desit esse quod fuit. **Q**uid ergo accepit anima christi. **P**lenitudinem deitatis. plenitudinem sapientie. plenitudinem virtutis. **T**otum quod deus est accepit. quomodo accepit. **N**on verisimilitate nature. sed unitate persone accepit. non quia in illud essentialiter mutata est. sed quia ineffabiliter illi unita est. **A**ccepit non ut illud essentialiter fieret. sed ut cum illo personaliter unum esset. **T**otum tamen accepit / et totum habet. quod ille non accepit et habet. ergo anima christi. eternitatem habet / immensitatem habet. si totum habet quod deus habet. **Q**uid in. **E**cce dicatur licet in omnibus necessarium non sit verborum usum ad eiusmodi amittere. immensitatem habet / eternitatem habet. omnia per gratiam. que deus habet per naturam. quomodo habet. **F**orte quia dicimus eternitatem habet. quia dicimus immensitatem habet. hoc cogitemus ut principio careat quod esse cepit. interminabile sit quod circumscriptionem recipit. nunquid etiam quia deum habet ut deus sit. **P**ut quia non est. ideo non habet. **Q**uomodo tamen habet. **S**ed habet personaliter unita. non naturaliter insita. **H**abet totum. non quia creatura eterna / aut immensa esse possit. sed quod eterno et immenso unita sit. **Q**uid enim est eternitas. aut immensitas. **N**unquid accidens. ergo eternitas. et im-

mēsitās dei accidentia sūt. Absit. Cū ergo dicit deus hoc
habet p naturam. intelligitur quia deus hoc est. Cum ve-
ro dicit anima xpi hoc habet p gratiā. qđ deus ē p naturā
nec tamen inde sequitur quod creatori opus suum equale
sit. quia cum immensitatem gratie acciperet conditionem
nature non amisit. Accepit quod non habuit. sed non de-
sijt esse quod fuit. Accepit plenitudinem sapientie in qua
et per quam plene ac perfecte sapiens esset. non tamen ac-
cepit vt sapientia esset. Et quid necesse est singula prose-
qui. Breuiter vobis quid michi in hac re sentiendum esse vi-
detur ostendam. Plenam ac perfectam et totam dei sapi-
entiam in anima christi fuisse credimus. et ex ipsa sapien-
tia eandem animam plene ac perfecte sapientem. non ex ip-
sa participando. sed totam possidendo quam singulariter
concepit. et ineffabiliter comprehendit. Quare ineffabiliter
comprehendit. Quia secundum plenitudinem accepit.
Iohannes lucerna ardens erat et lucens. hic lucem com-
prehenderat quia tenebre non erat. Sed quia ex parte cō-
prehenderat propterea ineffabilem illaz in christo compre-
hensionem comprehendere non poterat. sed ait. Cuius in-
quit non sum dignus vt soluiam corrigiam calciamenti eius
Ergo iohannes corrigiam calciamenti christi soluere non
potuit. In illo enim erat de plenitudine accipere. supra il-
lum plenitudinem comprehendere. Hoc itaque quod noue-
rat dicere potuit. quod non conceperat credere elegit. Dis-
cutere non presumpsit. Noluit igitur ille vñionem soluere.
ne nos presumamus vñitatem comperare. Quid vobis vi-
detur? Nonne illi corrigiam incarnati verbi soluere volunt
qui vñitatem ineffabilis sacramenti differentia comperati
om̃s diuidunt. Anima igitur iohannis de plenitudine ac-
cepit. anima christi plenitudinem comprehendit. Compre-
hendit dico. non equalitate nature. sed plenitudine gratie
et vñitatis pprietate. Ecce dixi postulanti quod et iubenti

debueram. qđ magis in hac assertōne approbandū putant.
sed in rebus dubijs si manifesta auctoritate non valeo. ab
alijs quidem sic accepi. volo ut querentem me sic adiuuēt
inuementem non refutent. Quicunq; aut in eo p̄sistunt. ut
hoc asserere contendāt. quod alia fuerit illa sapientia qua
anima xp̄i sapiens extitit. alia que aīme xp̄i vīta fuit. ego
nemini p̄iudicium facere volo Videant ip̄i quo sensu hoc as
serant. ne forte carnalis sit. magis sua q̄ vera pronuntiās
Hoc vnum ego indubitanē affirmo. quia aut alia sapientia
prēter diuinam animam xp̄i non fuit. aut si alia fuit/ equa
lis illi non fuit. **H**oc credenti qui non credit. non bene cre
dit. **N**ō cetera ego non cogo sed suadeo. in his qui michi
credit mecū credit. q̄ michi nō credit sibi credat. donec ut
mecum credat. sic tamen ut interim vnusquisq; in suo sen
su humiliter habū dare studeat. nō arrogāter presumere.

De cibo emanuelis.

De cibo emanuelis magna questio est. quare butirū
et mel comedet/ ut sciat reprobare malum et elige
re bonum. Butirum est ut omnes nostis p̄nguedo
ex carne veniēs. mel dulcedo de rore celi descendēs. Quid
igitur per butirum accipimus nisi refectionem boni operis
quod per corpus exprimitur. et quid per mel nisi eamque
dono gratie desuper infunditur dulcedinem contemplatio
nis. Ipse ergo butirum et mel comedit/ qui in homine as
sumpto. et desuper plenitudinem spiritus accepit. et sicut
homo subter per carnem opera virtutum exhibuit. Butirū
enim et mel comedere est. cor in affectu pietatis et foris p̄
bona opera et intus per contemplationem exercere. Sed
alius ad refectionem comedit. alius ad delectationem.
Qui in plenitudine vtutis/ vel nōdū habita vlt̄ amissa defectū
patit. iste cibo indiget ut refectione roboratus solidetur.

Qui autem in plenitudine sua defectum siue diminutionem non recipit. iste cibum ad refectionem non requirit. **N**os ergo qui puri homines sumus et per accessum temporis ad augmentum virtutis proficimus. pro necessitate nostri defectus butirum et mel non solum ad delectationem. sed etiam ad refectionem manducamus. **B**utirum. ut in nobis per opera pietatis foris exerceatur amor proximi. mel. ut contemplatione veritatis intus / nutriatur amor dei. **S**ed ille homo ad refectionem butiro et melle non eguit. in quo a principio sue conceptionis / ex quo homo esse cepit omnium semper plenitudo virtutum fuit. **C**omedit tamen homo ex tempore. qui ipse cibus fuit deus ex eternitate. **C**omedit ut non se ieiunium reficeret. sed ne plenus fastidiret. **C**omedit butirum. non ut virtutem caritatis in se per opera augeret. sed ut in nos eius affectum effunderet. **C**omedit mel supernorum dulcedinem. nec pro ignorantia requirens. nec pro defectu appetens. sed presentem semper plenissima cognitione aspiciens et possessa perfectissima caritate utens. **N**on ergo ad refectionem. sed ad delectationem comedit. qui plenitudinem possidens. idem ipse perfectio fuit. **B**utirum comedit / quando impleuit quod de eo predictum fuerat per psalmistam. **E**t erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum quod fructum suum dabit in tempore suo. et folium eius non defluet. et omnia quecumque faciet prosperabuntur. **M**el comedit quando impleuit quod scriptum est. **I**n lege eius meditabitur die ac nocte. **U**t sciat reprobare malum qui non abiit in consilio impiorum. et in via peccatorum non stetit. et in cathedra pestilentie non sedit et eligere bonum. **S**ed in lege domini voluntas eius. **E**rgo butirum et mel comedet. ut sciat reprobare malum et eligere bonum. **F**ortasse butirum et mel comedet ut sciat reprobare malum. et ut sciat eligere bonum ergo comedendo didicit Christus reprobare malum et eligere bonum

Si enim non comedisset. non gustasset. Si non gustasset
per experientiam non nouisset. Ergo comedit et gustauit.
gustando sensit et agnouit. Quid comedit? Butirum et mel.
In butiro aliquo amaritudinis mixtura erat. in gustu mellis.
nichil amaritudinis inueniri poterat et aptea illic inuentum est quod me-
rito reprobari. hic autem nichil nisi quod iure eligi debuisset.
Videamus nunc amaritudinem butiri. Filius dei per huma-
nitatem in mundum ueniens. multa opera pietatis huma-
no generi exhibuit. verbo docuit. exemplo prouocauit. Et
ut postremo saluatorem mundi se indubitanter astrueret.
mentibus humanis assiduus virtutibus et miraculis oculis
tam in carne sue diuinitatis maiestatem aperuit. Totum
hoc butirum erat. Et ubi est amaritudo Omnia hec facien-
do butirum comedit. Sed quia cum natura etiam infirmis-
tatem assumpserat. ista agendo cum affectu pietatis. in fa-
me et siti. frigore et estu. labore et fatigatione. ceterisque no-
stre mortalitatis defectibus sustinuit amaritudinem pas-
sionis. Ihesus quodam tempore fatigatus ex itinere sede-
bat super fontem. et ueniente samaritana potum petijt di-
cens. Da michi bibere. Ecce amaritudo. Postea uenientes
discipuli escasque quas emerant deferentes. mirabantur quod
cum muliere loquebatur. Sed ille ostendere uolens quid in
butiro eligeret. quid reprobaret. postulanti bus ad man-
dandum accedere. ait. Deus inquit cibus est. ut facias uo-
luntatem patris mei. hic demonstrauit butirum. Cibus in-
quit quem vos nescitis butirum est. cibus quem vos scitis
amaritudo. Sed quia iste sine illo non sumitur. ego ueni in
illo istum comedere. et in isto illum reprobare. Videamus
adhuc alibi butirum. maiorem amaritudinem habens. Alio
quodam tempore cum doceret turbas iudeorum. ait Amen
ame dico uobis. si quis sermonem meum suauerit mortem non gu-
stabit in eternum. Ecce bonum butirum. scilicet amaritudo. Et
illi. Nunc agnouimus inquit quod demonum habes. abraham mortuus

est et prophete. et tu dicis si quis sermonem meum serua
uerit mortem non gustabit in eternum. **S**ed ihesus abra
samaritudine ad esum butiri se conuertens ait. Amen amen
dico vobis. ante q̃ abraham fieret ego sum. **I**lli vero rursū
amaritudinem aspergentes. tulerunt lapides iudei in eum
Et sequitur reprobatio mali **I**hesus autem abscondit se exi
it de templo adhuc videamus alibi. **A**mbulauit ī porticu
salomonis. et circumdederunt eum dicentes. Quousq; ai
mam nostram tollis. Si tu es xp̃us. dic nobis palam. **E**t il
le. **L**oquor vobis. et non creditis. Opera que ego facio in
nomine patris mei. ipsa testimonium perhibent de me. **E**c
ce butirum. sed vos non creditis. ecce amaritudo. sequitur
reprobatio. **Q**uia non estis ex ouibus meis. **E**t rursū.
Ego et pater vnum sumus. ecce butirum. **S**equitur. **T**ule
runt lapides iudei. vt iacerent in eum. **E**cce itex amaritu
do. sed ille amaritudinis gustu ab appetitu dulcedinis auel
li non poterat. **N**am subditur. **R**espondit eis dicens. **M**ul
ta opera bona ostendi vobis ex patre meo. hic est butirū.
Sequit̃ amaritudo **P**ropter quod eorum op̃s vultis me la
pidare. **E**t alibi adhuc aliam super aliam. **Q**uerebant eum
apprehendere. sed ipse malum reprobans. exiit de manibz
eorum. **E**t quid singula narzamus. **R**aro vniquam inueni
mus ihesum sine amaritudine manducasse butirum **P**ostre
mo nouissimam illam magnamq; amaritudinez butiriq; dul
cedinem maliq; reprobationem quis considerans non mire
tur. **D**ependit dominus ihesus in cruce. et pietatis dulce
dine poculum amare mortis gustaret. et circumdantibus
eum inimicis. atq; post dira vulnera blasphemias ī eum ia
culantibus. ipse suauitatis cibi sui non immemor ait **P**ater
ignosce eis quia nesciunt quid faciunt. **E**cce butirum opti
mum magnis quidem amaritudinibus foris aspersum. et ta
men dulcorem suum interius conseruans illesum. **V**t ergo
demonstraret quod sine corruptione sue dulcedinis sponte

amaritudinē suscepissz. expostulans ait. **Sitio.** Et illi obtru-
lerūt ei acetū cū felle mixtū et cū gustassz noluit bibere. **Gu-**
stauit et reprobauit qz sustinuit et abiecit. passus ē et supa-
uit. **Nunq̃d** non iam palaz est quomodo emanuel noster bu-
turum comedat vt sciat reprobare malum. **Quia** in homine
deus opus pietatis exhibens/et impiorū psecutionem suste-
nens q̃ sit reprobanda eorū prauitas p̃ experientiam sensit
quā p̃ videntiam prius idemīpe reprobauit. **Nunc** libet in-
tueri quomō mel comedat emanuel iste vt sciat eligere bo-
num. **In** gustu quidam mellis nichil amaritudinis inueni-
tur. et propterea totum quod ibi est /ab experiēte eligitur.
Ergo mel comedit, vt sciat eligere bonum. sed quid dici-
mus. **Qualis** est laus ista si tamen laus dicenda est. quod
deus homo per experientiam bonum didicit. qui semper
idem ip̃a bonitas fuit. **Sed** hec pietatis laus est. et precor-
nium misericordie eius. quod pro nobis ita inclinari dig-
natus ē. vt accipere posset in eo quod assumpsit id qd sem-
per habet in eo quod fuit. **Hoc** enim deus homo per expe-
rientiam gustauit ex tempore. quod ipse deus homo p̃ na-
turam erat ex eternitate. ergo mel comedit diuinitatis hu-
manitas. cum se infudit atque vniuit infirmitati maiestas.
Ibi humana natura pleno societatis gustu supernā dulce-
dinem haurire cepit vbi totum quod est de eius ineffabili
gratia sibi vntum accepit. **Tamen** comedere hominis erat.
esse cibum diuinitatis. **Verus** ergo homo emanuel qui mel
comedit. vt sciat eligere bonum. **Verus** deus emanuel fuit
non per experientiam discens. sed per naturam sciens seip-
sum bonum. **Unus** tamen idem ip̃e. et per naturam sciens
et per experientiam discens. **Quia** idem ipse homo accepit
p̃ experientiā/qd fuit deus ipse p̃ naturā. **O** emanuel bone
nobiscū deus. apterea butirū et mel comedere potuisti. qz
emanuel factus es nobiscū de2. **De2** em̃ apud te nec accipe
potuisti qd eras. nec qz nō eras sustinere. apterea emanuel

factus es nobiscum de2. vt in nro huiliatus in ipo et desup
qd tuu erat acciperes. et qd nrm erat subtus tibi sociares.
ergo emanuel factus es nobiscum deus. vt posses butirum
et mel comedere. et inter comedendum disceres bonum eli
gens. malum reprobare. Sed quid dicos? Quis est sapiens
vt intelligat hec? Qualis ergo tu deus eras antiqu2 a prin
cipio. qui in principio lucez diuisti ac tenebras. si bonum
eligere et malum reprobare nesciebas. An forte et hoc ne
scire virtutis erat. et discere dignationis. quia electio ad
diuinam naturam no ptinuit. cui2 ad vtrumlibet se habere
non fuit. ergo emanuel eligere et reprobare didicit. qz qui
in sui natura additioni no subiacebit. in nra liberu arbitrium
assumpsit. Cui in se affirmato dedit posse no posse in malu
deficere. et boni electionem voluntate libera sine coactio
ne. Neqz iccirco minimus liberum eo qd nec aliud pati pos
sit voluntarium. nec aliud compelli inuitum. Sed iccirco
vere et summe liberum quia non possit vel aliud pati qd vel
le. vel aliud velle qd posse. siue aliud posse qd bene velle.
Sic emanuel butirum et mel comedit. vt sciret reprobare
malum et eligere bonum. quia in humana natura quam as
sumpsit. rationabili iudicio voluntatis sancte malum dese
ruit. et bonum elegit. sicut scriptum est. Dilexisti iusticiaz
et odisti iniquitatem. propter ea vnxit. t. d. d. t. o. l. p. d. t.
Simili genere locutionis de ipso dicit apostolus. Et qui
dem cum filius dei didicit ex his que passus est obedienti
am. et consummatus factus est omnibus obtemperantib2
sibi causa salutis eterne. Christus enim ex his que passus
est obedientiam didicit. quia qui filius erat equalis per na
turam vt subesse posset id quod inferi2 passibile erat. per
gratiam assumpsit. Quasi enim discere fuit. quod per na
turam in suo non habuit. in vsum ex alieno assumere. So
lum nunc restat si forte inuenire possimus emanuelem no
strum butirum et mel no ad refectionem sed ad delectione

manducantem. ne quod fecit necessitas sit. sed voluntas.
Obtulerunt ei partem piscis assi. et fauum mellis. Immo-
talus et impassibilis iam fuit factus. et cibo corporali nō in-
dignus. tamen vt demonstraret quod fuit. comedit vo-
luntate non necessitate. Omnia itaqz bene sederent si obtu-
lissent butirum et fauum mellis. nisi forte idē piscis nobis
significet. quia butirū sine fritura non sumitur. Nam et nos
quotidie in butiro amaritudinem admixtam inuenimus. in
melle puram dulcedinem percipimus. quia in opere pieta-
tis labore afficimur. in gaudio contemplationis dulcedine
refouemur. et hoc totum sit vt sciamus reprobare malum
et eligere bonum. scilicet vt ipso experimento discamus quā-
tum presens vita in qua nec bonum sine dolore fieri potest
fugienda sit. et futura in qua dolor non est appetenda. per
dominum nostrum ihesum xpm.

Incipit prologus in tractatu de laude caritatis.

Eruo xpi petro. hugo gustare et videre quom-
am suavis est dominus. Cogitanti michi fra-
ter karissime. quomodo dilectionem nostram
ad memoriaz mei excitare possem. primum oc-
currit vt de ipsa vobis dilectione scriberem.
qui nil aliud preter ipsius dilectionis munus a vobis postu-
larem. Quod ergo potui feci. caritatem quibus valui ver-
bis commendam. quatinus dum eius laudem legitis. quam
ardenter ego eam et in vobis diligo. et a vobis expeto sci-
re valeatis. Nec irasci ipsa caritas vestra michi debet. si et
us igr̃ iam fortiter ardenti exiguum verborum meorum fla-
tum tepidus ipse ad mouero. nō tā vt illa magis ardeat. q̃
vt mei erga se desiderij conamen agnoscat. Legite ergo at-
qz diligite. et quod propter dilectionem legitis. ad hoc le-
gite vt diligatis. Totum ex dilectione sit. dilectio mittit.
dilectio suscipit. dilectio est quod tribuntur. dilectio quod
recompensatur.

V Incipit tractatus.

Quam multos iam laudatores caritas hūisse dimoscit
ut si qđ ego in laudē eiꝰ dñe cepo fortassis magis
quam deuotio videatur. **Q**uis em̃ sanctorꝰ a principio mū-
di exiit. qui non caritatem nobis aut verbo aut facto com-
mendauit. **C**aritas abel martirē fecit. caritas abraham de
terza sua eduxit. quia et ille per caritatem innocenter mor-
tem pertulit. et iste per caritatem natale solum libenter
deseruit. vterqꝰ tamen terza celum amutauit. **C**aritas sola
est que ab initio seruis dei mundi huius illecebras fugere.
voluptates calcare. carnis concupiscentiam cohibere. des-
ideria frangere. honores contemnere. **P**ostremo vniuer-
sa presentis vite blandimenta respuere. ipsaz quoqꝰ pro de-
siderio vite perpetue mortem suadet non timere. **H**āc vim
dilectionis paulus senserat cum dicebat. **Q**uis nos sepe-
rat a caritate xp̃i. **T**ribulatio. an angustia. an persecutio.
an fames. an nuditas. an periculum. an gladius. **S**pero
autem quia neqꝰ mors neqꝰ vita. neqꝰ angeli. neqꝰ principa-
tus. neqꝰ virtutes. neqꝰ instantia. neqꝰ futura. neqꝰ fortitu-
do. neqꝰ altitudo. neqꝰ profundum. neqꝰ creatura alia po-
terit nos seperare a caritate dei. que est in christo ihesu vo-
mino nostro. **N**unc sponsus in canticis canticorum. sponsaz
de virtute dilectionis ammonet dicens **P**one me vt signa-
culum super cor tuum. pone me vt signaculum super bra-
chium tuum. quia fortis est vt mors dilectio. dura sicut in-
ferus emulatio. **M**ors etenim viuentes extinguit. inferꝰ au-
tem nec mortuis parcat. **D**ilectio ergo vt mors fortis est. qꝰ
sicut illa sensum carnis. sic ista affectum concupiscētie car-
nalis perimit. **D**ura est sicut inferus emulatio. qꝰ hiꝰ quos
intus trahit desiderium eternorum non solum foris blan-
da respuere. sed et aduersa queqꝰ et aspera pro eo quod
iam martires per tormenta ad regnum celoz transierunt.

Qualem ergo in eis vim amoris arsisse credimus. quos propter
deum nec pepercisse videmus. Consideremus quid dimi-
serint. quid secuti sint/qua transierint. Quid dimiserint vi-
demus. quid secuti sint non videmus sed credimus/qua trans-
sierint audimus. Bona ista temporalia dimiserunt. bona
eterna secuti sunt. per tormenta transierunt. Cōueniamus
nunc cor nostrum et videamus/si acquiescat nobis omnia que
huius mundi sunt relinquere. non gloriam non honorem/non di-
uitias amare. non aridire prosperis. non condelectari blan-
dis. non congratulari letis. Domine imperfectum meum vides
runt oculi tui. quam longe ab hac non dicam perfectione. sed
perfectionis inchoatione me video. Et certe parum hoc erat
amicis dei. ut pro amore eternorum ista sperneret. ista calca-
ret. sed abiectis his omnibus alacriter ad votum currentes
nec teneri minis poterant. nec tormentis. tenebat eos caritas.
et ideo nec tenebat cupiditas. nec deterrebat aduersitas.
Currebant ergo. mundum post se reliquerant. deum ante se
habeant. Sed interposita sunt tormenta. ut interrogarentur.
vel quo desiderio hunc quererent. vel qua constantia illum de-
sperissent. Interrogata est veritas. probata caritas. confu-
sa iniquitas. Accedunt illi ad penas intrepidi. et quantum
mentem amor intus vulnerauerat. tantum caro foris vulnera
sua despiciebat. Accedunt et transeunt. atque morientes con-
fessi sunt. quo viuentes desiderio cucurrerunt O caritas quo
modo illis. quam dulcis eis fuisti. quos tanta propter te susti-
nere coegisti. quibus illos ad te vinculis traxisti. quos mun-
do per blandimenta retrahente. et per tormenta repellente. pro-
dere tamen non potuisti. Cucurrerunt quia tu eos traxisti. tra-
sierunt quia tu eos iunxisti. peruenierunt quia tu eos suscepisti.
Quam inextinguibiliter in precordiis eorum arxisti. que nec
probris. nec premiis. nec penis obrui potuisti. Ista quasi
quedam flumina inundauerunt. sed multa flumina et aque
multe caritatem extinguere non potuerunt. O caritas quid

Dicam de te. **Q**uomodo laudabo te. si scirem te. appreci
arer te. **S**i scirem quanti vales. precium apprehenderem pro te
Sed forte excedis angustias meas. nec inuenire potero pre
cium tuum penes me. **D**abo tamen quod habeo. et totum quod ha
beo dabo. tota domus mee substantia te commutabo. **T**otum
quod est in habitaculo corporis mei. totum quod est in habitaculo
cordis mei pro te dabo. et cum totum dedero. totum quasi
nichilum reputabo. **O**mnes delectationes carnis mee. omnes io
cunditates cordis mei pro te libenter impendam. ut te sola
habere. te solam possidere valeam. **T**u sola michi carior. tu
sola utilior. tu sola suavior. tu sola iocundior. amplius dele
ctans. habundantius satians. tutius saluans. felicius deseruans
Alijs etiam annuntiabo de te. **D**ic michi o cor humanum quid
magis eligis. semper gaudere cum hoc seculo / vel esse semper
cum deo. **Q**uid plus diligis. hoc potius eligis. audi ergo ut
aut corrigas dilectionem. aut non differas electionem. **S**i mun
dus iste pulcher est. qualis putas est pulchritudo ut creator
mundi est. **D**ilige ergo ut eligas. dilige melius ut eligas
salubrius. dilige deum. ut eligas esse cum deo. **E**rgo per di
lectionem eligis. **S**ed quo plus diligis. eo citius puenire cu
pis. et festinas ut apprehendas. ergo per dilectionem curris. et
per dilectionem apprehendis. **I**tem quo plus diligis eo audi
us amplexaris. ergo per dilectionem frueris. **V**ide quomo
do tibi totum est dilectio ipsa electio ipsa est cursus / ipsa per
uentio / ipsa mansio / ipsa est beatitudo. **D**ilige ergo deum. eli
ge deum. curze. apprehende. posside. fruiere. **J**am iniquis
elegi. qua via pergam ut pueniam. per viam dei curritur ad de
um. **N**on possum iniquis viam inceptam solus curzere. da
socios ne aberzem. **C**um his qui in via dei curzunt. curze et
tu viam dei. **M**eliores socios habere non potes. quam illos qui
iam olim cucurserunt in ea. et per longam currendi experien
tiam. et usum laboris. nec errare timent nec deficere. **Q**ue
est ergo ais via dei. et qui sunt currentes in ea. **R**ecte sunt

vie domini. et iusti ambulabunt in eis. **I**usticia ergo ē via
et iusti sunt qui in ea currunt. **E**t ne forte moueat te quod
ambulantes nomino et iterum currētes dico. velociter am-
bulare ipsum est currere. **S**icut ille faciebat. qui dixit. **V**i-
am mandatorum tuorum cucurri. **E**t alibi. **B**eati immacula-
ti in via. qui ambulant in lege domini. vt idē intelligas am-
bulare et currere. ne beatiorez beatis se diceret. si illis am-
bulantibus ipse cucurisset. **H**abes ergo viam. habes soci-
os in via. habes hereditatem in patria. habes quos pergas
cum quibus pergas. quo peruenias/vt requiescas. **Q**ua p-
gas. iusticiam. cum quibus pergas. amantes et sectantes
iusticiam. quo peruenias et quo requiescas. auctorem iusti-
cie et fontem vite. **N**ulla via iusticia rectior. nulla societas
iustorum melior. nulla requies deo tranquillior. perge se-
curus. perge festinus. vt velociter peruenias. feliciter re-
quiescas. **C**ito pergere est. ardentem amare **V**ide ergo quo
modo totum bonum tuum ex caritate pendet. per carita-
tem viam eligis. per caritatem viam curris. per caritatem
ad patriam peruenis. **V**is scire. quia non nisi per caritatem
viam iusticie eligis. **S**i quis inquit dominus diligit me.
sermone meos seruabit. **D**e ipso autem sermone alibi dici-
tur. **S**ermo tuus veritas est. **D**e qua iterum psalmista. **V**i-
am inquit veritatis elegi. iudicia tua non sum oblitus. **S**i
ergo sermo domini veritas est. per illam vtiq; caritatem.
via veritatis eligitur. per quam sermo domini impletur.
Ergo caritas eligit viam iusticie. **S**ed nunquid sine cari-
tate via iusticie. non eligitur. et sine caritate cucurritur.
Quid idem ipsum psalmiste quod supra commemoravi teste-
monium. quo dicit. **V**iam mandatorum tuorum cucurri. cū
dilatasti cor meum. **Q**uid est enim cor dilatatum. nisi cor
amore feruens. caritate repletum. per caritatem ergo cor
dilatat. corde dilatato via iusticie cucurritur. per cari-
tatem itaq; eligis. per caritatem curris. p caritatem apprehēdis

et frueris **D**eus inquit iohannes apostolus caritas est. et
qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. **Q**ui er-
go caritatem habet/deum habet/deum possidet/in deo ma-
net. **E**rgo bona caritas per quam deum diligimus. deum eli-
gimus. ad deum currimus. ad deum peruenimus/deum pos-
sidemus. **Q**uid amplius dicam de te caritas? **D**ucem te di-
xi in via dei. **E**t quid si teipam viam dixerim. **V**tique sic ca-
ritas tu es via. sed non sicut alie vie tu via es. **N**obis in-
quit paulus ap[osto]lus excellentiore viam nobis demonstrabo
vobis. **D**e te enim dixit o caritas. tu nanque es via superex-
cellens. via supereminens. vias distortas dirigens. vias re-
ctas ostendens. **T**u es caput viarum rectarum. **O**mnes vie
recte a te exeunt. et in te recurrunt. **N**am precepta dei vie
sunt eius. que omnia a te pendent. et in te consistunt. **T**u
es plenitudo iusticie. perfectio legis. consummatio virtu-
tis. agnitio veritatis. **V**ia igitur es. o caritas. **Q**ualis via
superexcellens. suscipiens. dirigens. et perducens. **C**uius
via. via hominis ad deum. et via dei ad homines. **O** bea-
ta via. que sola commercium nostre salutis agnoscas. **T**u
deum ad hominem deducis. tu hominem ad deum dirigis
Ille descendit quando ad nos venit. nos ascendimus qua-
do ad illum imus. **N**ec ille tamen nec nos. nisi per te ad al-
terutrum transire possumus. **T**u mediatrix es. aduersos
concilians. disunctos socians. et tantum dispares quoda-
modo coequans. deum humilians nos sublimans illum ad
nos trabens. nos ad summa erigens. **S**ic tamen vt nec ab-
iecta sed pia sit eius descensio. nec superba sed gloriosa sit
nostra exaltatio. **M**agnam ergo vim habes caritas. **T**u so-
la deum trahere potuisti de celo ad terras. **O** quod forte est
vinculum tuum. quo et deus ligari potuit. et homo ligat?
vincula iniquitatis dirupit. **N**escio si quid maius in laude
tua dicere possim. quod vt deum de celo traheres et homi-
nem de terra ad celum eleuares. **M**agna virtus tua vt per

te usque ad hoc humiliaretur deus. et usque ad hoc exaltare
tur homo. **C**onsidero deum ex femina natum. infantem pa-
tris oblitum. vagientem in cunis. suggentem ubera. **R**espi-
cio postea comprehensum. ligatum. flagellis cesum. spinis
coronatū. sputis illicum. lanceatum. clavis fixum. felle et
aceto potatum. illic indigna. hic dira passum. et tamē cur
vel illa dignaretur vel ista pateretur si causam querimus.
aliam preter solam caritatem causam non inuenimus. **O** ca-
ritas quantum potes. si tantum inualuisti erga deum. quā-
tomagis erga homines. **S**i deus propter hominem tanta
pertulit. quid homo propter deum tolerare recusabit. **S**ed
fortassis facilius vincis quā hominem. citius preualere dō
potes quam homini. quia quo magis beatum eo magis dō
est debitum a te superari. **H**oc optime tu noueras. que ut
facilius vinceret prius illum superabas. **A**dhuc nos rebels
habuisti. quando illum tibi obedientem de sede pater-
ne maiestatis. usque ad infirma nostre mortalitatis suscipi-
enda descendere coegisti. **A**dduxisti illum vinculis tuis al-
ligatum. adduxisti illum sagittis tuis vulneratum ut am-
plius puderet hominem tibi resistere. cum te videret i de-
um triumphasse. **V**ulnerasti impassibilem. ligasti insupera-
bilem. traxisti incommutabilem. eternum fecisti mortalem.
Hec omnia fecisti ut dura corda nostra emollires. et in-
sensibiles affectus compungeres. ut se a torpore suo resolu-
rent. et facilius ea sagitte tue penetrarent. **N**ec incassum
hoc fecisti. **M**ulti enim sic a te superati sunt. multi iam tibi
manus dederunt. **M**ulti iam in precordiis suis sagittas tu-
as infixas portant. et altius adhuc eas infigi desiderant.
Delectabiliter enim et suauius vulnerati sunt. et plagas
tuas se percepisse / nec dolent / nec erubescunt. **O** caritas
quanta est victoria tua. **U**num prius vulnerasti. et per il-
lum omnes postmodum superasti. **O** caritas laudauit te quātū
potui. et multum cogito mecum si quid adhuc sit quod in

laudem tuam excellentius possit dici. **N**escio enim si forte
maius sit te deum dicere. ante deū superasse. **N**ō si maius
est. et hoc libenter et fiducialiter de te dicam. **D**eus cari-
tas est. et qui manet in caritate. in deo manet. et deus in eo
Audi homo. et ne amplius parum reputes. si caritatem ha-
bes. audi quia deus caritas est. **N**unquid parum est/deū
in se manentem habere. tantum ē caritatem possidere. **D**e-
ū caritas est. **H**oc prauilegium sola caritas habet vt de-
us dicatur et sit. ita vt nulli alteri hoc conuenire possit.
Non em̄ dicitur deus humilitas est/aut deus patientia est
sicut dicitur deus caritas est. quia cum omnis virtus do-
num dei sit. nulla preter solam caritatem hoc habet. vt nō
solum donum dei. sed etiam deus dici possit. **C**aritas autē
ideo donum dei est. quia spiritus sanctus a deo datur fide-
libus. **I**deo autem deus est. quia idem spūs illi a quo da-
tur substantialis in eadem deitate est et coeternus. **R**eli-
qua igitur gratiarū dona largit̄ deus etiā his quos repro-
bat. solam autē caritatē quasi seipm̄ his tantum quos dili-
git in premium seruat. **C**aritas igitur est fons proprius de
quo non cōmunicat alienus. quia sicut dictum est. reliqua
dona gratiarum. hi etiam qui per vitam reprobam a deo
alieni sunt/nōnunq̄ p̄cipiunt. caritatē autē malus h̄re nō po-
test. s; quicūq; illā habet nō iam alienus est a deo. sed ip̄e in
deo et deus in eo manet. **S**ic familiaris est deo caritas. vt
ip̄e mansionē h̄re nolit. vbi caritas non fuerit. **S**i quis inq̄t
diligat me sermonē meū s̄uabit. et p̄ me diliget eū. et ad
eum veniemus. et mansionē apud eum faciemus. **S**i ergo ca-
ritas tecum est venit deus ad te. et manet apud te. si tu a
caritate recedis. recedit et ip̄e a te. et nō p̄manet apud te.
Si caritatem nunq̄ habuisti. nunq̄ venit deus ad te. nec
mansit apud te. **S**i caritatē ceptam deseruisti. recessit de-
us a te. **S**i in caritate cepta permansisti. deus tecū est. et
p̄manet apud te. **C**aritas omnem anime languorem sanat

Caritas vitiorum omnium radices extirpat Caritas omnium
virtutum origo est Caritas mentem illuminat. conscientiam mudat
aniam letificat. deum demonstrat. **A**nimam in qua caritas ha-
bitat / supbia non inflat. inuidia non deuastat. ira non dissi-
pat. tristitia mala non verat. auaricia non excecatur. gula non in-
flamat. luxuria non inquinat. semper munda est. semper casta.
semper quiesca. semper leta. semper pacifica. semper benigna. semper
modesta / in aduersis secura / in prosperis temperata / in modum
contemnes / deum diligens / omnium bona amando sua faciens / sua om-
nibus libenter imptiens. non timens mortem. non magnopere ex-
petens habundantiam **I**n quo caritas dei est / semper cogitat.
quoniam ad deum perueniat / quoniam mundum relinquat / quoniam scandala euad-
dat. quoniam veram pacem inueniat. semper cor sursum habet. et des-
iderium in superna eleuatum. **S**i quoniam ambulat. si quoniam sedet. si quoniam
agit. si quoniam quiescit. quicquid egerit cor a deo non recedit **T**aces
deum cogitat. loquens in parte propter deum. et quod ad dei amorem per-
tinet loqui desiderat. alios ad caritatem exhortando seipsum
inflamat / caritatem omnibus commendat / quoniam dulcis amor dei / quoniam
amarus et quoniam impurus sit amor huius seculi / non solum voce. sed
etiam opere omnibus demonstrat. **D**eridet huius mundi gloriam. sol-
licitudinem arguit / et quoniam stultum sit. in his quoniam transeunt fiduciam
habere / ostendit **M**iratur cecitatem hominum qui hec diligunt. mi-
ratur quomodo iam dudum vniuersa hec transitoria et ca-
duca omnes non contemnut. **O**mnibus estimat dulce esse quod sibi sa-
pit. omnibus placere quod diligit. omnibus manifestum quod cognos-
cit. **I**stis modis caritas se prodit. et eos in quibus habitat
non solum intrinsecus voluntate. sed et foris conuersatione di-
scernit. **H**oc iam tantum de caritate dictum est. et tantum ad
huc de caritate dici potest / et tantum dicendum est / quantum
dici non potest **Q**uid igitur o bona caritas. o cara caritas
quid dignum dicam laudibus tuis **C**erte post tanta priorum
concomitia nichil de te dicere mea putas presumeret. si unquam de
te satis dici potuisset. **I**llabere igitur nobis o dulcis et

90

suavis caritas. dilata cor nrm. expande desiderium. dis-
tende mentis nostre sinum amplifica cordis nri habitacm
vt capere possit hospite et masore domi **I**nfundat et dis-
fundat te in cordibus nostris. per spiritum sanctum suum
redemptor noster vnicus et saluator ihesus christus filius
dei. vt ipe cum patre ad nos venire dignetur et mansionem
in nobis facere. qui cum eodem patre et spiritu sancto vi-
uit. et regnat deus p omnia secula seculorum.

Item de laude caritatis.
Quotidianum de dilectione sermonem serimus.
ne forte scintillet in cordibus nostris. et exarde-
scat ignis flammam faciens. aut totum consumens
aut purgans totum **E**x eo nanq totum est qd bonum est. et to-
tum quod malum est ex eo est. **U**nus fons dilectionis intus
saluens duos riuos infundit. **A**lter est amor mundi cupidi-
tas. alter est amor dei caritas. **M**edium quippe est cor
hominis vnde fons amoris erumpit. et. **C**um p appetitum
ad exteriora dicitur cupiditas dei. cum vero desiderium
suum ad interiora dirigit. caritas nominatur **E**rgo duo sunt
riui qui de fonte dilectionis emanant. cupiditas et caritas
et omnium malorum radix cupiditas. et omnium bonorum
radix caritas. **E**x eo igitur totum est qd bonum est. et totum
qd malum est. ex eo est. **Q**uicquid ergo illud est magnum
est qd in nobis est. et ex eo totum est/qd inest nobis. ex hoc
aut amor est. **Q**uid est amor/et quantum est amor/aut vnde
est amor. **E**t sermo dei de amore loquitur. **Q**uicquid hoc ne-
gotium non potius illorum est qui pudicitiam prostituere con-
suerunt. **E**cce q multi qui eius misteria volentes suscipiunt
q pauci qui eius verba in medium proferre non erubescunt
Quid igitur nos facimus. **F**orsitan multa improbitate fron-
tem fractam habemus. qui non verecundemur amorem di-
ctatum formare. quem et impudici aliquando non possunt
sine verecundia in verbis exprimere. **S**ed aliud est inuestigare

viciū vt eradicetur. aliud exhortari ad viciū. vt virtus
et veritas nō ametur. Nos igitur inuestigamus et querim⁹
vt sciamus/et sciētes caueamus. qđ illi inuestigant vt sci-
ant. sed sciant vt faciant. quid illud in nobis sit quod desi-
ra nostra sic multifariam diuidit. et cor nr̄m in diuersa de-
ducit Inuenimus autē hoc aliud non esse p̄ter amorem. qui
cum sit motus cordis/scđm naturā singularis et vnicus. se-
cundū actionē autē diuersus. cum se inordinate mouet. id est
ad ea que nō debet. cupiditas dicit̄. cum vero ordinat⁹ ē
caritas appellatur. Ip̄m ergo hunc cordis motū quez amor
rem appellamus. qua diffinitōe signare poterim⁹. Expedi-
nobis p̄pius intueri eum ne lateat aliquaten⁹/et nō sciatur.
p̄pterea qz nec caueatur cū malus est. nec appetatur aut iue-
niatur cum bonus/de quo et cum malus est tāta mala veni-
unt. et cum bonus ē tāta bona procedunt. Ip̄m igitur quos
modo diffinim⁹. Inuestigemus cōsiderem⁹. qz occultū est
qđ querit̄. quātoqz inter⁹ collocatū est. tātomagis i vera
qz parte cordi dñatur Igitur videtur amor. et amor est di-
lectio cordis alicui⁹ ad aliqd p̄pter aliqd. Desideriū in ap-
petēdo. et i p̄fruedo gaudiū. p̄ desiderium currens/requi-
escens p̄ gaudiū. Hic bonū ē. et hic malum ē tuum. cor hui⁹
manū. qz nec aliunde bonum es si bonū es. nec aliunde ma-
lum es si malum es. nisi qđ vel male/vel bene amas qđ bo-
num est. Nam om̄e qđ est bonum est. sed cum id qđ bonum
est male amatur. illud bonum est/et hoc malum est. Igit̄
nec q̄ amat malū ē. nec qđ amat malū ē. nec amor quo amat
malū est. sed qđ male amat/et hoc om̄e malum est. Ordia-
te ergo caritatem. et iam malum nullum est. Magnam rem
cōmendare volumus. si tñ valemus qđ volum⁹. Omnipotēs
deus qui nullo indiget. qz ip̄e summum et verū bonum est.
qui nec de alieno accipe potest quo crescat. qm̄ ex ip̄o sūt
om̄ia. nec de suo amittere quo decidat. qm̄ in ip̄o imutabi-
lī cōsistūt vniuersa. ip̄e rationalē sp̄m creauit sola caritate

nulla necessitate. ut eum sue beatitudinis participem face-
ret. Porro ut idem esset aptus tanta beatitudine perfrui.
fecit in eo dilectionem spūale palatum quodāmodo signifi-
cans ad gustum dulcedinis interne. quatinus p ipam vide-
licet delectionē sue felicitatis iocunditatē saperet. etq; ifa-
tigabili desiderio cohereret. **P**er dilectionē ergo copula-
uit sibi deus creaturam rationalem. ut ei semp inherendo
ipm quo beatificanda erat bonū. et ex ipō quodāmodo per
affectum sugeret. et de ipō p desiderium biberet. et in ipō
p gaudium possideret. **S**uge o apicula suge **S**uge et bibe
dulcoris tui inenarrabilem suauitate; **I**mmergere et reple-
re. quia ille deficere nescit. si tu non incipias fastidire. **N**o
bere ergo et inherere sume et frui. si sempiternus gustus
fuerit. sempiterna quoq; beatitudo erit. **N**on iam pudeat
nos neq; peniteat de amore fecisse verbū. **N**on peniteat vbi
tanta utilitas/nō pudeat vbi talis honestas. **I**gitur p amo-
rem sociata est factori suo creatura rationalis. solumq; est
dilectionis vīculum quod ligat vtrosq; in idipm. et tanto
felicius/quanto fortius. propter quod etiam. ut in diuisa so-
cietas/et concordia perfecta vtrobiq; haberetur. geminat? ē
nexu in caritate dei et proximi. ut per caritatem dei omēs
vni cohererent. per caritatem proximi omnes ad inuicem
vnum fierent. ut quod de illo vno cui omnes inhererebant.
quisque in semetipso non caperet. plenus atque perfectus
us per caritatem proximi in altero possideret. et bonū om-
nium fieret totum singulorum. **O**rdinate ergo caritatem.
Quid est ordinate caritatem. **S**i desiderium est amor bene-
currat. si gaudium est. bene quiescat. **E**st enim amor sicut
dictum est. dilectio cordis alicuius ad aliquid propter ali-
quid. desiderium in appetendo. et in perfruendo gaudium.
per desiderium currens/et requiescens per gaudium. **C**ur-
rens ad illud. requiescens in illo. ad quid aut in quo. **N**u-
dite si forte explicare possim? quo curere debeat amor n̄r.

aut in quo requiescere. **T**ria quedam sunt. que amari bene
aut male possunt. id est deus proximus. et mundus. **D**eus
supra nos est. proximus iuxta nos. mundus subtus nos. **O**r
dinate ergo caritatem. **S**i currit bene currat. si requiescit
bene requiescat. **D**esiderium currit. gaudium requiescit.
Propter quod gaudium vni forme est. quia semper in vno
est. nec vicissitudine variari potest. **D**esiderium autem mu
tabilitatem suscipit. et ideo non se continet in vno. sed
varias species representat. **O**mnis namque cursus/aut de il
lo est. aut cum illo. aut in illo ad quod est. **Q**uomodo er
go currere debet desiderium nostrum. **T**ria sunt. deus pro
ximus/et mundus. **T**ria deus. duo proximus. et vnum mu
dus habeat in cursu desiderij nostri. et est in desiderio or
dinata caritas. **A**mor namque per desiderium. et de deo. et
cum deo. et in deum. ordinate currere potest. **D**e deo cur
rit. quando de ipso accipit unde eum diligit. **C**um deo cur
rit. quando eius voluntati in nullo contradicit. **I**n deum
curat. quando in ipso requiescere appetit. **H**ec sunt tria que
ad deum pertinent. **D**uo sunt proximi. **P**otest enim desi
derium de proximo currere. sed in proximum non potest.
De proximo ut de eius salute. et profectu gaudeat. **C**um
proximo. ut eum in via dei et comitez itineris. et socium per
uentionis habere concupiscat. **S**ed in proximum non po
test. ut hominem spem et fiduciam suam constituat. **H**ec
sunt duo que ad proximum pertinent. id est de ipso. cum
ipso. non in ipsum. **V**num est mundi. de ipso currere. non
cum ipso. aut in ipsum. **D**e mundo desiderium currit. qua
do inspecto foris dei opere per admirationem. et laudem
ardentius intus ad ipsum se conuertit. **C**um mundo cur
reret. si se pro mutabilitate temporalium/sive deiciendo in
aduersis. siue eleuando in prosperis. huic seculo se confor
maret. **I**n mundum curreret. si in eius delectationibus sem

per requiescere vellet. Ordinate ergo caritatem. ut per
desiderium currat/de deo. cum deo. in deum. de proximo
cum proximo. non in proximum. de mundo. nec cum mun-
do. nec in mundum. et in solo deo requiescat per gaudium
quia si gaudium est. bene quiescat. si desiderium est amor
bene currat. Est enim amor sicut dictum est dilectio cor-
dis alicuius ad aliquid propter aliquid. desiderium in ap-
petendo. et in fruendo gaudium. Currēs ad illud requiescēs in illo
Hec est ordinata caritas. et preter ipsam omne quod agi-
tur. non ordinata caritas est. sed inordinata cupiditas.

De contemptu mundi.

In primis quidem. si ceperit homo semetipsum ag-
noscere cur creatus sit. et exquirat factorem suum
deum tunc incipiet penitere se de his que commisit
in tempore negligentie sue. Et sic demum benignus deus
dat illi tristitiam pro peccatis. Et post hec iterum per su-
am benignitatem dat illi afflictionem corporis. in ieiunijs
in vigilijs. et orationis instantia. et contemptu mundi. et
ut libens illatas iniurias sufferat. et hodie habeat omne re-
frigerium corporale. et ut diligat planctum magis quam ri-
sum. Post hec deus tribuet illi desiderium et fletum. et
planctum et humiliationem. et humilitatem. ut trabem ocu-
li sui consideret. non alterius festucam intatur eruere. et
dicat semper. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco
et delictum meum coram me est semper. Et ut diem exitus
sui memor sit. et quomodo in conspectu dei occursurus sit
et iudicia et penas describat in conspectu mentis sue. nec
non etiam meritos honores qui dandi sunt sanctis. Si au-
tem cognoverit quia cor illius firmum est in timore domini
et non timebit ad locum suum. sed fortiter resistet aduersario

suo. ille perfectus monachus et miles xpi vocatur. **U**t em
cumulata navis vndarum ictu obruitur. sic multa possi
des monachus viator impeditur. **N**ichil possidens mona
chus. quasi aquila ad celsitudinem peruolat. tunc descen
dit ad escas. quando compellit necessitas. **P**rudens mona
chus non adulabitur propter voluptatem ventris diuitibz
Nichil possidens. cursor levis velociter ad brauium super
ne vocationis dei perueniet. **V**erus monachus post opus
moderatum orationibus et lectionibus vacat. nichil possi
dens monachus thesaurizat in celo. et canit deo laudes
die et nocte in timore dei. **G**loriatio monachi. cum nullas
res presentis vite possidere desiderat. **G**loriatio monachi
vigilie et fletus in orationibus eius. **G**loriatio monachi.
mansuetudo et fides. **G**lorificatio monachi quando deum
ex toto corde dilexerit. et proximum suum tanquam seipm.
Gloriatio monachi. abstinentia escarum / et multiloqui
lingue. **G**loriatio mo. quando verba eius operibus conso
nant. **G**loriatio monachi. quando in locum suum permanet
et huc illucqz non vagatur. **G**loriatio monachi longanimi
tas cum humilitate et gratia. sicut lampas splendida in lo
co tenebroso. sicut sol radians / splendidus est. sic monachz
perfectus in sobrietate et castitate. et corde perungili in te
pore psalmozum. **S**icut pondus salis premit virum infirmu
sic somnus in oculis monachi. **S**icut spine et tribuli in a
gro optimo. sic cogitationes turpes in corde monachi. **S**i
cut tinea exterminat vestimentum. sic detractio animaz mo
nachi. **N**oli ire ad colloquium mulieris ne sis seperatus a
regno dei. et ne velis dicere loquor cum muliere et mundus su
m. **M**onachus sapiens manibus suis operatur. victum si
bi acquirens quotidianum. et lucratus est orationes et ie
iunia sua. **S**i autem ab alio acceperit victum. quid prodest
quod orat et vigilat sicut mercenarius malus et durus
Quia scriptum est. **M**elius est dare qm accipe. **L**ignorum

copia ingentem suscitāt flammam. multitudo autem esca-
rum inobedientiam parturit et mortem. indigēs ventum in
orationibus vigiliam prestat. et coronam anime acquirit.
Repletus autē. somni inducet grauitatem. oculus glorio-
sus cōiunia p̄scrutatur. oculus autē sapiētiū meditabi-
tur d̄tinentiā martirum. **F**ormidolosus miles horrescit tu-
bam que bellum significat. et gulosus monach⁹. si abstine-
tiam audierit. p̄dicantem nō ausculpat. **F**lāma cum marce-
scit. iterum elucescit si accipiat lignū. et libido sospita rur-
sum ignescit ī saturitate escaꝝ. **N**ō miserearis corpi. si las-
situdīe defecerit. **E**quus d̄senties / indigēs corp⁹ / nec ascē-
sorē delectat vnq̄. **C**oncupiscētia mater libidinis **O**leum nu-
trit lāpadā lucentē. et ignē luxurie accēdit d̄fabulatio mus-
liēꝝ. **F**acies ei mulieris sagitta est truculēta. infixit vuln⁹
in anima et venenum. **F**uge confabulationē mulieris si ca-
stus esse volueris. absconsum est in eis venenum. **M**agis
appropinquare igni ardenti q̄ mulieri. **N**oli velle cum sis
iuuenis impetus libidinis sentire p̄ concupiscentiaꝝ. in con-
fabulatione mulieris. **Q**ui repleuerit ventrem et promise-
rit castitatem. ip̄e tibi mentietur. forma pulcritudinis. pei-
us q̄ procella submergit. **S**peciem mulieris si semel men-
te conceperis. et ip̄am vitam contemnere persuadet **V**t em̄
si in paleis moretur ignis excitat flammaz. sic memoria mu-
lieris permanens succendit concupiscentiam **A**culeus pec-
cati facta est femina. **O**mnis societas mulierum. gluten
est delictorum. et sicut visco nequit cantu suo de quo dia-
bolus satiatur. aut si risu dissoluatur. aut cantare delecte-
tur. **P**tilius est audire basiliscum sibilantem q̄ mulierem
cantantem. **E**t tu quid dicturus es michi. quomō cum be-
lia cōmemorata est vidua. **I**p̄e qui discipulum te dicis be-
lie. fac quod ip̄e helias fecit **R**ecipe tibi tantorum dierum
spacium ieiuniorum. vt possis in celo regnare in secula se-
culorum.

Incipit prologus magistri hugonis opis subsequentis.

Omnino patri. hugo munu
sculum hoc dilectiois mee. ea vos p̄cor suscipite
benignitate qua me illud scio deuotione obtulisse. Dictamē
breue de breuitate orationis in elimato licet sermone p̄e-
scriptum misi caritati vestre. in quo distinctum habetis qui-
bus modis orantis animus inter precum verba p̄ compun-
ctionem accenditur. demonstratum etiam cur ille a nobis
scripture que petitionis formam non habent pro nostra si-
ue aliorum salute postulantes inter orandum proferuntur.
De oratione ergo orationem postulaturus scripsi cuius dul-
cedinem quanto iam longo pietatis studio p̄fectius gusta-
tis. tāto libenti⁹ donū accipere. et donū impendere debetis.

Quo studio orandus sit deus. et de diuersis orationum af-
fectibus.

Quo studio et quo affectu a nobis orandus sit
deus. ex nostra miseria simul et ex eius mise-
ricordia considerare possum⁹. Quid em̄ effica-
cius hominem ad orandi studium excitat q̄
miseria et calamitas tantorum malorum qui-
bus addictus premitur. et quid iocundius / ad effectū orā-
di trahit. quam misericordia conditoris sui q̄ inter mala
sua totiens experitur. Ne ergo mens humana ad orandum
pigra sit. hinc sua necessitate compellitur. ne autem trepi-
da et diffidens oret illinc pietate dei prouocatur. Istis
duabus. miseria scilicet hominis et misericordia conditoris
oratio subleuatur. quia dum mens alterna horum conside-
ratione se ad deuotionem incessanter excitat. quodam spi-
ritualis impetu sursum leuata volat. Sic igitur orationi
sc̄tā meditatio nec̄aria ē. vt oīno p̄fecta orō p̄fecta eē neq̄at
si eā meditatio sc̄tā aut nō comitet aut n̄ p̄cedat. Nā et hi q̄

Y alis

desiderij

mala sua considerare negligunt aut nihil petendo/aut aliud quam
oportet petendo facile per ignorantiam falluntur. aut certe mi-
nus quam oportet digne petendo per desidiam tepescunt.
Primum igitur necesse est ut si prudenter et vtiliter deum
orare volumus. iugi meditatione animum nostrum exercea-
mus. et in consideratione miserie nostre discamus/ quid no-
bis necesse sit petere. in consideratione misericordie dei no-
stri quo de siderio debeamus postulare. **C**ogitemus quod sit
brevis vita nostra. quod via lubrica/ quod mors incerta. **C**ogite-
mus ergo qualiter in hanc vitam intrauerimus. cum dolore
pertransimus cum luctu exituri sumus. **C**ogitemus quantis
amaritudinibus admixtum sit. si quid etiam dulce aut iocu-
dum in via huius vite occursum nobis alludit. **N**on fallax.
quam suspectum. quod instabile/ quam transitorium est quicquid
huius mundi amor parcurierit. quicquid species et pulcritu-
do temporalis promittit. **A**lia sunt mala cum quibus nasci-
mur et processu temporibus siue occulta dei gratia siue ma-
nifesta industria liberamur. **A**lia vero in hanc vitam nobis
scum veniunt. et a nobis ante mortem non recedunt. **A**lia
item sunt mala. que ex tempore nobis accrescunt. et rur-
sum decursu temporis abeunt. **A**lia autem post natiuitatem
contrahimus/ et ante mortem non euacuamus. **E**t quis om-
nia mala vite huius enumerare possit. **U**t enim pretermitta-
mus. ea mala que omnes homines communiter opprimunt.
qualia estimamus esse secreta pericula singulorum/ quorum
sibi quisque conscius sunt. **S**i cogitare quisque voluerit que ab
meunte etate mala fecerit que sustinuerit. et constituat ante
oculos preterita tempora diesque vite sue. consideretque dili-
genter quot inanes labores pertulerit. quotiens pro amor-
re huius vite frustra desudauerit. quotiens in laboriosis co-
natibus fallaces exitus inuenerit. et post longos dies curs-
us requiem nec dum ullam adeptus sit. agnoscit quod de hac vita
iudicare e possit. **C**um autem vite huius erumnam considerat

etiam que sit patrie celestis suauitas atq; dulcedo attendat.
 atq; ppendat qđ inuenerit. qđ ^{inde} piderit / vbi iaceat. vnde
 cecidit. vt ex vtroq; itelligat qm̄ sibi i hoc exilio lugēdō sit
Hinc em̄ salomō dicit. Qui addit scientiā / addit ^{et} dolorem
 quia quantomagis homo sua mala intelligit / tanto ampli²
 suspirat et gemit. **P**ostremo supest. vt in memoria malorū ^{nostr}
 etiā misericordie dei recordemur. qđ ^{hic} fiducialius de futuro
 eius miseratōes requirim². si quēadmodū in pterito nostri
 misertus sit cogitem². **R**euocemus ad memoriā bona q̄ tri
 buit. et qđ in piculis sepe cōstitutos clementer eripuit. nec
 vnq̄ peccatis nostris quo minus miseretur vinci potuit.
 oblitos ^{hui} de se ammonuit. auersos a se reuocauit. venientes
 ad se benigne suscepit. penitentibus indulsit. pseuerātes
 custodiuit. stantes tenuit. lapsos erexit. malas delectatio
 nes in amaritudines conuertit. sed rursus salubriter a mari
 catis consolationes suas tribuit. **P**ostremo autem tribu
 latione purgans quietem et pacem perfectam restituit qui
 nec peccantibus vnquam defuit vt corrigeret. nec iustis vt
 custodiret. **Q**uisq; huiusmodi meditationib; ante orati
 onis tempus animum suum exercuerit. nec improvidus for
 tassis. nec tepidus ad orationē venit. **M**editatio nanq; as
 sidua / scientiam parit. scientia vero parit ignorantiam pel
 lit. et compunctionem parit. **C**ompunctio autem parit des
 fidiam fugat. et deuotionem parit. **D**euotio vero oratio
 nem perfectā. **O**rientia est. quando homo ad agnitionem sui
 illuminatur. **C**ompunctio est. quando ex consideratōe ma
 lorū suorum cor interno dolore tangitur. **D**euotio ^{pius}
 et humilis affectus in deum. qui ex compunctione generas
 tur. **T**erzitus enim magnitudine malorum suorum animus.
 et diffidens de proprijs viribus ad deum se conuertit. et tā
 to ardentius patrociniū illi² expetit / quāto sibi nichil ex
 deum relictū esse videt i quo cōfidere possit. **D**euotō igit ē
 ouersio in deū pio et huili affectu. **H**uilis em̄ est ex cōscia

Virorū salubter

// p̄mptari

• fādat

+ decem² p̄mpt

deuotio infirmitatis sue. **P**ius est ex consideratione diuine clementie
Hec in se tres principales virtutes habet. fidem. spem. et
caritatem. **N**eq; em homo se p deuotionē ad deum conuer
teret. nisi et crederet se ab eo saluari posse. et speraret euz
misereri velle. **P**ostremo nisi eum plusq; mala sua diligeret.
nequa q; illa fugiens. refugium in ipa eligeret. **C**redit ergo
sperat et diligit. **C**redit potentiam. sperat misericordiam.
amat custodiam. **N**ichil ergo aliud est oratio q; mentis de
uotio. id est conuersio in deum per pium et humilem affe
ctum. fide. spe. et caritate submixta. **S**ed quia multis mo
dis mens per deuotionem accenditur. **R**ursusque ipsa
deuotio mentis varijs modis voce promitur. debemus
aliquas sigillatim orationis species distinguere vt apertis
us valeamus virtutem eius indicare. **T**res sunt species ora
tionis. supplicatio. postulatio. insinuatio. supplicatio est si
ne determinatione petitionis. humilis et deuoti precatio.
Postulatio est determinate petitioni inserta narratio. **I**n
sinuatio est sine petitione. per solam narrationem. volun
tatis facta significatio. **T**ria sunt genera supplicationum.
captatio. exactio. pura oratio. **C**aptatio est quod fit ante
postulationem. ad preparandum et inclinandum animum
auditoris. quod tribus modis facimus. **P**rimo cum aliquid
dicimus quod personam vel causam nostram commendet
siue meritum nostrum siue infirmitatem siue aliud aliquid
enumerando quod ad nostram causam vel personam com
mendandam valeat apud eum cui nostraz petitionem offeri
mus. **S**ecundus modus captationis est. tum aliquid in laus
dem eius proferimus quem oramus per quod apud animum
nostrum. carum eum et acceptabilem esse significamus. vt
nostrac caritate vicissim eius dilectionez adipisci mereamur.
Tercius modus captationis ē qñ aliqd dicim? p qd apd aīm
auditoris causa aduersarij nrī siue psona depzimis vt odio
potius q; amore digna videatur. **I**stis trib? mōis fit captio

Hoc autem genere supplicationis frequentissime diuina scriptura vti solet. **H**oc enim agimus ubicumque laudes canimus ubicumque infirmitatem nostram. ubicumque maliciam aduersariorum nostrorum recitamus. et omnino quicquid dei auribus dignum. et nostre necessitati congruum. ante petitionis pronuntiationem eloquimur. **E**xactio est quod fieri solet post factam postulationem. quando auditorem ne petitio nostra apud eum in oblivionem veniat. quadam ut ita dicam importunitate atque instantia frequenter memorem facimus. **Q**ue memoria tribus modis renouari videtur. videlicet. quando aliquo vel de persona eius vel de persona nostra. vel de causa nostra iterato dicimus. unde vel nos. vel causam nostram atque petitionem in eius animo renouemus. **H**oc genus supplicandi. quod apud homines importunum videtur. tam apud deum gratum atque acceptabile est. **P**ura oratio est. cum ex habundantia deuotionis mens ita accenditur. ut cum se ad deum postulatura conuerterit per amoris eius magnitudinem. et petitionis ne obliuiscatur. et dum amore eius quem videt perfrui concupiscit vehementer. totaque iam illi vacare desiderat. eius etiam pro quo venit. curam libenter postponat. **H**oc genus orandi vniforme est. et quod per ceteris omnibus vnicum. tam est apud deum per ceteris omnibus preciosum. **S**ed inter hec tria supplicationum genera infimum locum captatio. medium exactio. supremum et excellentissimum pura oratio obtinet. quia captatio timorem. exactio fiduciam. pura oratio perfectum amorem habet. **S**ciendum est etiam quod supplicatio aliquando fit per sola nomina. sicut est illud. misericordia mea. refugium meum. susceptor meus. liberator meus. deus meus. adiutor meus. **A**liquando per sola verba sicut est. respice miserere placare. attende et fac. **A**liquando per nomina et verba simul. sicut est illud. Verba mea auribus percipe domine intellige clamorem meum. intende voci orationis mee rex meus et deus meus. **E**t illud genus

supplicationis

fit

contemplatio quod per sola nomina. quo magis ē foris significacione imperfectū. tantomīus ē habūdātia dilectōis plenū. **A**ffectus enim hoc proprium habet/q? quanto maior et feruentior intus est. tantominus per vocem explicari potest. **I**llud ergo genus supplicationis q? per sola verba exprimitur. minorem quidem isto deuotionem indicat. maiorē autem illo quod noībus et verbis. plena videlicet pronuntiatione significatur. **I**llud igitur quod solis nomibus fit ad puram orationem p̄tinere videtur. quod solis verbis ad exactionem. quod nomibus simul et verbis ad captationē ita pura oratio magis in iubilum vertatur. et appropiuet deo. perueniat ocius. et efficacius obtineat. postulatio est determinate petitioni inserta narratio. sicut est illud. **C**or mundum crea in me deus spiritum rectum innoua in visceribus meis. **H**ec tribus modis fit. obsecrando. rogando. simpliciter postulando. **O**bsecratio est. quando vehementior necessitas deuotis precibus insistere cogit. **I**n medio cris causis rogamus. in minimis simpliciter postulamus. **H**abent igitur hec tria differentias suas. quia excellentissimum obsecrare. medium rogare. minimū ē simpliciter postulare. **I**nsinuatio est sine petitione per solam narrationē voluntatis facta significatio. **H**ec quoq? tribus modis fit timore. fiducia. contemptu. **T**imore fit. quando vel magna est causa quam agimus. vel magna est persona quam rogamus. sicut est illud. **D**omine si fuisses hic/frater meus non fuisset mortuus. **D**ixit vnde voluntas. intelligeretur. sed temeritas non reprehenderetur. ut vel non exaudita repulse non pateretur opprobrium. vel exaudita voluntatis sue consequeretur effectum. **F**iducia fit insinuatio. quando vel de facilitate cause. vel de beniuolentia persone confidim? et ideo desiderium nrm patet exprimere negam? q? nos obtinere posse sola insinuatōe speram? sicut est illud qd i nuptijs deficiente vino domino mater dicit. vinum non habent

Non dixit peto ut defectum poculi vinum creando. aut cō
mutando suppleas sed hoc maternelle reuerentie prauilegium
existimant. ut quicquid illi inuendo se velle significaret
pati a filio repulsam nō debuisset. et hoc quidem iustū fu
erat si tale aliquid ab eo petuisset. q̃ ille facere potuisset
secundū naturam quam ab ea sumptam gerebat. **N**unc autē
quodāmodo iuste reprehenditur. quia ab ea natura quā non
debant obedientiam in miraculo erigebat / et dicitur ei.
Quid michi et tibi mulier? **M**iraculum em̃ facere dei virt²
est. non hominis. **E**t ideo cum a matre miraculum x̃ps homo
requiritur. non quasi homo. sed quasi deus mulierē nō ma
trem de p̃sumptione causatur **M**aria em̃ a x̃po nō quasi ma
ter exigere a x̃po filio suo. sed quasi mulier si necesse fuisset
humiliter miraculum postulare debebat a deo. **C**ontemp
tu sit insinuatio / quando vel causa vilis est vel persona que
rogatur humilis. que omnino ab oratione diuina excludi
tur. apud homines autē maxime superbos et potentes mag
no studio exercetur. **E**t sicut in supradictis ostendimus.
ita quoq; in his tribus differentiam inuenimus. **I**nsinuatio
em̃ ex fiducia. perfectis conuenit. ex timore insipientibus ex
contemptu malis **D**ebinc reliqua que de oratione tractare
proposuimus annectenda sunt. **Q**uosdam siquidem moue
re solet. q̃ in orationib² nostris cum deum siue pro nostra
siue pro aliorum salute petere volumus illos nōnunq̃ psal
mos qui vel petitionis verba non habent. vel ad petitionem
nostram non pertinent. decantare solemus et de alijs scrip
turis quas in oratione frequentamus similem absurditatem
producunt. cum eiusmodi vel formam orandi nō habeant.
vel illi quam nos agimus cause non concordant. **Q**uid em̃
prodest illa in oratione verba dicere. quibus inuenimur ṽt
nichil vel aliud q̃ necesse est a deo postulare **N**on orat sed
subsanat potius qui cum ante conspectum eius quasi vene
rit postulaturus. subito ad alia que nichil ad rem punere

videntur replicanda conuertit **E**cce em̄ inquit dum pro
indulgentia peccatorum nostrorum deum deprecari volumus.
quid nobis ad hoc prodest. si vel quare fremuerunt gen-
tes. vel attēdite pp̄le meus. vel aliū huiusmodi psalmum
decantamus. **N**onne ridiculum est ut talia canentes orare
nos credamus. **I**stud fortasse aliqui dicant et estimant
nichil utilitatis esse. quotiens talia nostris orationibus
admiscemus. **S**ed quisquis supradictas orationis species
diligenter p̄spexerit. qualiter etiam ista / in orationibus di-
cta valeant. facile discernit. **N**am hoc genus orandi sepe
ad impetrandum inuenitur efficaci⁹. q̄ illud etiā in quo ma-
nifeste petitionis nostre modum orantes explicamus. **E**t li-
cet hoc ut diximus ex his que superius memorata sunt sa-
tis euidenter intelligi possit. si tamen hoc specialiter de-
monstretur. quid nisi amplius veritas patescit. **H**oc inter
est quando oramus hominē et quando oramus deum quod
homo necessitatem nostram scire non potest nisi doctus fu-
erit. deus etiā ante q̄ petatur scit quid nobis necesse sit
Homo igitur qui rogatur p̄ narrationem nostram edoce-
tur. ut sciat quid velimus. per supplicationem nostram pulsa-
tur ut annuat quod petimus. **S**ed in illa que ad deum fit
oratione. narratio necessaria nō est. nisi forte homo ad hoc
narret ut ip̄e suam petitionem melius itelligat. ut per nar-
rationem suam animomē quid petat consideret. et p̄ consi-
derationem petitionis sue excitatus deuotius oret. **S**as
ne quantum ad deū p̄tinet sola supplicatio sufficit. quia ut
diximus deus non necesse habet doceri ut sciat. sed suppli-
candus est ut annuat. **S**ed nullo alio modo scitius de⁹ ad
annuendum flectitur. q̄ si precantis animus toto deuotio-
nis affectu ad ip̄m conuertatur. **Q**uecunq; sunt verba oran-
tis absurda non sunt. sed omni modo ad hoc competenter
proferri possunt. ut vel orantis affectum ad amorem dei ex-
citent. vel quod amplius est. ut si iam amore eius flagrat

exercitatum demonstrent. **D**emonstrent autem non ut deum
occulta nostra quasi nescientem doceant. sed ut nos dum
internum nrm desiderium foris loquimur. ex ipis nris ver
bis amplius ad amorem inflammemur. **S**ola igitur cordis
deuotio quātū ad deum sufficere poterat. nisi ad hoc etiā
in voce formaretur oratio ut mentem orantis ad amorē de
uotionis accendat. **N**am sicut diximus si petitionē inserta
narratio est. nō deus docetur sed orans amonetur conside
rare quid petat. ut deuotius oret. **S**i vero sola supplicatio
est. quia deuotionem intus in corde esse significat. ad mai
orem deuotionē animū inflāmat. **N**equa q̄ igit vel illa ab
orationibus nris verba excludere debem⁹/ q̄ et si modum
petitionis nre nō explicant. tamē affectum animi ad amorē
dei et ad deuotionem pietatis inflāmant. **S**ed quia diuer
sis modis humanus affectus ad amorē dei prouocatur. **L**i
bet nunc ipos sigillatim modos distinguere. et distinctos p
exempla demonstrare. **S**ed sciendum prius qđ hoc vere ge
nus omne orandi quod quibusdam prorsus ab orationis vſu
excludendum videtur. ad captationem p̄tinet. quā videlicet
captationē/ q̄uis supius quasi speciem supplicatiois anumer
rauerim⁹. scđm q̄ndaz tñ largiorē consuetudinē. nō solū sup
plicatio. sed etiā postulando et insinuādo captare solem⁹.
In captatione autē beneuolentia auditoris compatur. **Q**uō
tribus modis fit. siue qñ aliquid in laudē eius dicim⁹. siue
qñ aliquid de nra miseria cōmemoram⁹. vel etiā qñ aliquid
qđ ad oppressionem aduersarioꝝ nroꝝ spectat. in medium
adducimus. **D**icamus igitur omnes illas scripturas q̄s quo
rūdā opinio ad orationis vſum nō eē assumendas existimat
iccirco vtiliter debere et ouemienter posse inter vota precū
nostraz ab orantibus recitari. quia i nobis affectum pie de
uotionis excitant. et cor nrm. vel narrādo laudē dei ad ei⁹
amorem prouocāt. vel nram miseriā cōmemorādo añ conspectū
eius nos humiliant. vel maliciā aduersariorum nostrorum

exaggerando. et vtilem nobis sollicitudinem/et fiduciam
coram ipso prestat ampliore. **L**audē dei in potentia et bonita
te eius cognoscimus. miseriam nostram in hoc quod fragiles et pec
catores sumus. maliciam aduersariorum nostrorum quod et ad decipi
endum sunt astuti. et ad opprimendum impii. **S**ive igitur laudes
dei in bonitate eius et potentia siue miseriam nostram in infirmi
tate et culpa nostra. siue malitiam aduersariorum nostrorum in tirān
de eorum et astucia ad exercitationem mentis /et augmentum
bone deuotionis nostre orantes commemoremus. nichil inep
tum facimus. et per primum affectum quem ipsa in nobis verba
excitant ubique orantes sumus. **U**t enim breuiter cuncta com
plectar. quocienscumque dei laudem narzamus. quecumque sint
verba. quantumcumque probra. quid in his tamen intus omnibus
cor nostrum nisi hoc vnum loquitur. quod eum et ammirans amat.
et amando ammiratur. **S**imiliter quando de nostra miseria coram eo
orantes agimus. quecumque sint verba. quantumcumque probra
Quid in his omnibus cor nostrum dicit. nisi hoc vnum quod confite
mur nos misericordiam eius querere. et in eo omnem fiduciam
nostram collocare. **Q**ue deuotio/quanto humilitati est proxima
tantomagis est deo accepta. **I**tem cum aduersariorum nostrorum
malitiam in omnibus nostris coram deo accusamus. qualiacum
que sint verba/quantumcumque proluxa. quid tamen aliud per hec
omnia. quam iustum iudicium dei ad nostram liberationem exposci
mus ut eripiat nos ab his. quorum tyrannide iniuste opprimimur.
et maliciam iuste aduersamur. **E**t quod ultionem de iniis
micis nostris et iudicium cause nostre diuino arbitrio libenter
relinquimus. quid est quod pro humilitate et deuotione iuste
a deo impetrare non debeamus. **U**nusquisque ergo cum in
oratione psalmos vel alias quascumque scripturas decant ^{at} diligenter
consideret cui affectui seruiat. et ad illum affectum toto
insu cor suum excitet. ad que id quod loquitur magis pertine
re videt. quod si verborum que loquitur affectum habuerit. per af
fectum ipsum melius veritatem cognoscet. et intelligentiam

laudes dei

cognoscat per verborum intelligentiam in maiorem deuotionem affectum accendat. Quantum autem affectus cordis bonus placet deo. humana etiam nobis consuetudo quamuis vitiosa. quadam tamen virtutis imitatione demonstrat. Certe videmus adulatorem qualiter se erga illos a quibus aliquid expetunt. deuotos simulant. Sepe procedunt obuiant. in turba constitutos pomposis salutationibus honorant. transire volentibus viam preparant. alios locum dare iubent. dominos aduentare proclamant. Cathedras in medio constituunt. pulumaria sternunt pedibus prouoluuntur. Ex antiquis historiis magnalia patrum replicant. et si in eis non inueniunt quid laudentur. priorum facta ad eorum laudem retorquent. se deuotos se fidos non solum dicunt. sed iurant. et quod esse nolunt. hoc omni studio videri laborant. Nunquid putatis iuste reprehendi possent si essent quod non sunt. sed esse se fingunt? Si hoc malum esset cur ut tales essent. cur tantopere tales iudei studerent. imo vero si tales essent. quales esse se fingunt et non sunt. vere laudabiles essent. Nec ob aliam causam eorum petitio ab omnibus sepe respuitur. nisi quia tales non esse / quales se fingunt esse / sciuntur. Si ergo illi iuste in suis precibus repelluntur. quia sciuntur tales non esse. quales se esse fingunt. ut nos mereamur quod petimus a deo percipere quales illi se simulant studeamus in veritate deo nos exhibere. Ostendamus foris verbis habere nos intus erga deum affectum deuotionis. et non solum ostendamus. sed quod ostendimus habeamus. ne si solum ostendimus. non veri amatores. sed adulatorem simus. et quia deum ostentatione decipere non possumus. nos ipsos potius decipiamus. Preterea sicut et adulatorem simulatam deuotionem priores effecerunt. et per eam illorum quos deprecantur gratiam compereare volunt. sic et nos precibus nostris preueniamus faciem domini. et ut mereamur obtinere quod petimus. non

simulatam deuotionem. sed veram caritatem offeramus.
Beatificemus amicos dñi ihu xpi/indignemur inimicos ei
Laudem⁹ in eo potentiam. magnificem⁹ pietatem. ammirē⁹
sapientiam. extollamus generosam. appbē⁹ equitatem
Item narremus ei miseriam nram. indicemus ei necessita-
tem nram. reuelemus ei infirmitatem nram. confiteamur ei
culpam nram. offeramus ei obedientiam nram. dicamus et
credamus alium non esse. p quem possumus eripi. p quem
sperem⁹ liberari. Item ostendamus ei aduersarioꝝ nroꝝ
demonū. et puerloꝝ hoim maliciā. crudelitatem/miquitatem
et tyrannidem. qđ ei aduersantur q nos psequuntur/q nobis
hostes sūt. qui ei contradicunt. qđ odim⁹ q odit. q diligim⁹
que diligit. malle nos ppter eum odia inimicoꝝ eius perpe-
ti. qđ extra eum hēre pacem eoꝝ. Omnes igit scripture ei mōi
q ad captationē faciendā agnunt si ne ipa captatio p sup-
plicatōz/sive p postulatōz/sive p insinuatōz fiat aliene ab-
oꝝonis vsu habende nō sunt. qz licet aliquē illaz narratio-
nes petitionum nō habeant. habent tñ omēs affect⁹ virtu-
tum quos in nobis accendūt. p quos orantes citius q per
nos petitionē impetrāt. Quia igitur in affectibus pietatis
est omnis vtus orandi/enumerem⁹ aliqđ ex ipis. et exemplis
demonstrem⁹. vt qz omēs demonstrare nō possum⁹. infiniti
em sūt affectus. qđ tñ in oib⁹ laudabile sit. et deo ac-
ceptum. ex quibusdam comitiam⁹ Est affectus dilectōis. cū
forte mens vel vidēs. vel remiscēs/ id qđ amat. subito amo-
ris igne corripitur. Est affect⁹ ammiratōis. cū aliqđ nouum
et ammirabile cōtemplans in stupore excitat Est affectus cō-
gratulatōis. cū acceptabile aliqđ et beneplacitū vidēs
quadā hilaritate pfundit. Est affectus humilitatis. qñ ex
cōsideratione infirmitatis sue ab exaltatōe sua spōte cōpri-
mitur Est affectus timoris. qñ ex cōsideratione iminentiū pe-
naꝝ deuitur. Est affectus indignatōis. qñ in odiū aduer-
sarioꝝ ex ipa iniquitatis eoꝝ malignitate inflamatur. Est

Est affect⁹ doloris
qñ ex cōsideratōe infirmitatis
maloz suoz qđamō cō-
turbat infirmat⁹

1
affectus zeli. quando ex amore iusticie ad desiderium ultio
nis accenditur. **E**st affectus bone presumptiois. qñ ex noua
vendi aliqua/et singulari fiducia ad vindicandū plus solito quip
piam animat. **D**e istis affectōibus prime tres ad illud p̄ci
pue gen² scripture p̄tinent. ī quo fit laudatio. **Q**uia scz ex
omemoratōe bonitatis surgit affect² dilectōis. **E**x omemo
ratōe potētie et fortitudōis surgit affect² amiratois. **E**x cō
memoratione aut alicui² prosperi euent² et fati felicitis, sur
git affectus congratulatois. **T**res sequētes ad illud gen² p̄
tinent. ī quo fit omemoratō. **F**elicitatis et miserie. **Q**uia
videlicz affect² humilitatis surgit ex omemoratōe p̄prie infr
mitatis. **A**ffectus doloris surgit ex omemoratōe maloz p̄s
sentiū vel recordatōe p̄teritoz. **A**ffectus timoris, ex p̄senti
one futuroz. **T**res vlti affectus illi magis generi scriptu
rarum congruunt/ī quo fit inuectio et accusatio ī aduer
sarios. videlicz oītra nequitia eoz indignatio/ōtra iniuria
zelus: p̄pter malicia maior de dei misericordia p̄sumptio. **E**xem
pla singuloz hec sunt. **E**x affectu dilectōis cantat^r p̄salm²
Diligam te. **E**x affectu amiratois cantat^r p̄s. **D**ñe dñs nr.
Ex affectu congratulatois/cantatur p̄s. **O**mnes gentes. **E**t ī
his oīmb² ē laudatio. **E**x affectu humilitatis canitur p̄s. **I**n
te dñe speravi. **E**x affectu doloris/canitur p̄s. **V**squequo
dñe. **E**x affectu timoris canit^r p̄s. **D**ñe ne infurore **E**t ī his
oībus ē mixta querele dep̄catio **E**x affectu indignatois ca
nitur p̄s. **Q**uid gloriaris ī malicia. **E**x affectu zeli canitur
p̄s. **D**eus ultionū. **E**x affectu bone p̄sūptōis canitur p̄s.
Judica me dñe. q. ego. **S**ciendum est tñ hanc appietatem/
ī oīmb² p̄s. nō esse. vt p̄ totam seriem vnus affectus exten
datur. sed sepe de alio affectu transitur ī alium scdm̄ mē
tes orantium diuerlis modis affici solent. **H**oc aut quali
ter p̄ singulos psalmos cognosci possit. explanare p̄lixio
ris operis tractatum expetit. **V**olumus tamen ī aliquib²
exempli causa demonstrare. **F**orte cogitare cepi quanta sit

felicitas esse cum deo. quanta item miseria sit vivere in hoc
 seculo. quanta demum calamitas semper cruciari in infer-
 no. et ex hac meditatione mea subito amore celestis patrie
 attractus ipso affectu ducente in hec verba decurrit. **Beat?**
 vir qui non abiit in consilio impiorum. Cuius psalmi totam
 seriem. si secundum intimum compunctionis sensum queri-
 mus. quid aliud nisi hoc ubiq; dicentem inuenimus. **Feli-**
 ces qui nunquam a deo recesserunt. felices qui semper cum
 deo permanserunt. felices qui in obsequio fideles. et de-
 voti perstiterunt. **Nam** non felices. sed miseri sunt illi qui
 ab illo elongauerunt. et cum illo perseverare noluerunt.
 vel qui post ad illum non redierunt. **Gratias** illi quantum
 perstiti. confusio michi quantum discessi. **Nunc** autem qua-
 tum prope sum/elongare nolo. quantum longe sum redire
 cupio. **Vtinam** ad illum perueniam. vtinam ab illo nunquam
 recedam. **Adiuua** me domine deus meus. **Affectus** igitur
 iste dilectionis est. surgens ex laudatione. **Item** exem-
 plum alterius. **Cogitavi** mecum quanta esset potentia dei
 deinde ammirari cepi vesamiam hominum qui mortales sunt
 et tamen voluntati eius obuiare non percontescunt. **Ex** hac
 itaq; ammiratioe compulsus sum exclamare et dicere **Qua-**
 re fremuerunt gentes. **Et** est ammiratio mixta indignatio-
 ni. qua vesamiam ammiramus. presumptioni indignamur.
Vel certe in nobismetipsis dum foris assultus viciozum cre-
 bros et importunos aspicimus et in trinfecus de dei adiu-
 torio presumimus ipsam temptationum nostrarum molesti-
 am cum quadam indignatione arguimus dicentes. **Quare**
 fremuerunt gentes. et cetera. **Et** est summa totius psalmi
 ad hoc tendens. vt per dei potentiam confirmari. insolenti-
 tes aduersitates contemnamus. et tanto nos aduersarius
 nostris fortiores. quanto deo viciniores sumus presumamus.
Illorum interitum festinum attendamus. dei magnificen-
 tiam contra eorum superbiam frangendam opponamus.

cum omni reuerentia animum nostrum ad obsequium illius
 subiciamus. semper supra nos ammirantes eius potentiam
 infra nos despicientes eorum insolentiam. **H**ic est affectus
 admirationis indignationi mixtus. ex laude surgens. **S**e-
 quentis psalmi series non secundum vnum affectum texitur
 sed sepe de affectu in affectum transit. **V**erbi gratia. **I**n
 angustis constitutus. quantum semper in dei misericordia
 confidebam cogitare incipio. quia tamen quomodo me ab
 eo derelictum video. ex affectu doloris in hec verba pro-
 rumpo. **D**omine quid multiplicati sunt. qui tribulant. m. m.
 in aduersum me. **M**ulti di. a. m. non est salus ipsi in deo.
 eius. **R**ursumque de affectu doloris in affectum bone pre-
 sumptionis recurrens aio. **T**u autem domine susceptor me-
 us es. vt et merorem per fiduciam releuem. et fiduciam per
 merorem castigem. **E**t quis omnes virtutes psalmorum.
 quis igitas compunctiones sanctorum affectuum enume-
 rare loquendo potest pro quibus mens in oratione accendi-
 tur. et gratissimum deo sacrificium in ara cordis adoleatur

Tractatus de lya. et rachel. vxoribus iacob. et de concu-
 binis eius. bala et zelpa. et filij eius. et filia.

Beniamin adolescentulus in mentis excel-
 su. **R**udiant adolescentuli sermonem de
 adolescente. euigilent ad vocem prophe-
 te. **B**eniamin adolescentulus in mentis ex-
 celsu. **Q**uis sit beniamin iste multi nouer-
 unt. alij per scientiam. alij per experienci-
 am. **Q**ui per doctrinam nouerunt audiant patienter. qui
 per experienciam didicerunt audiant libenter. **Q**ui enim cum expe-
 rientie magisterio semel nosse potuit. fidenter loquor ser-
 mo de eo quamuis prolixus illum satiare non poterit. **S**ed
 quis de eo digne loqui sufficiat? **E**st enim speciosus forma

pre omnibus filiis iacob. et quales rachel generare decuit
Nam lya quidem quamuis plures. pulciores tamen libe-
ros habere non potuit. **D**uas namque ut legitis uxores iac-
ob habuisse cognoscitur. vna lya. altera rachel diceba-
tur. **L**ya fecundior. rachel formosior. lya fecunda sed lya
rachel fere sterilis / sed forma sui gloriaris. **S**ed iam que
sint iste due mulieres iacob videamus. ut qui sint earum fi-
lij facilius intelligamus. **R**achel doctrina veritatis. lya di-
sciplina virtutis. **R**achel studium sapientie. lya desideri-
um iusticie **S**ed scimus iacob septem annis pro rachel ser-
uisse. et tamen videbantur ei dies pauci pro amoris magni-
tudine. **Q**uid miraris? **S**ecundum magnitudinem pulcritu-
dinis. erat magnitudo dilectionis. **C**erte si in laudem sa-
pientie / aliquid temptare voluero. minus erit quantumcun-
que dixerero. **Q**uid enim sapientia ardentius diligitur. dulci-
us possidetur. **E**ius decore omnem superat pulcritudinem
eius dulcor omnem excedit suauitatem. **E**st enim ut ait qui-
dam speciosior sole et super omnem stellarum dispositione
Luci comparata inuenitur prior. **I**lli enim succedit nox. sa-
pientiam autem non vincit malicia. **A**ttingit ergo a fine us-
que ad finem fortiter. et disponit omnia suauiter. **H**anc ama-
ui inquit et exquisiui a iuuentute mea. et quesui sponsam
michi eam assumere. et amator factus sum forme illius.
Quid ergo mirum si iacob in huiusmodi sponse amore fla-
grabat. si talis ignis tante dilectionis flammam tempera-
re non poterat. **O** quantum amabat. o qualiter in eius amo-
re flagrabat qui dixit. **S**uper salutem et omnem pulcritu-
dinem. dilexi sapientiam. **N**ihil enim hac ut diximus sapien-
tia ardentius diligitur. nil dulcius possidetur. **N**unc est ei
que sapientes omnes esse volunt. pauci tamen ad modum sa-
pientes esse possunt. **N**unquid de iusticia similiter dicimus

Nunquid eque iusti omnes esse volumus. sed iusti forte esse non possumus? Imo omnes utique iusti esse potuissent. si esse iusti perfecte voluissent. Iusticiam enim perfecte diligere. est iam iustum esse. Sapientiam et multum amare potes. et ipsa carere potes. Omnino et absque dubio quanto amplius iusticiam dilexeris. tanto iustior eris. Sed videamus nunc que sint instituta vere iusticie. et inueniemus cur homines tantum detestantur conutia lpe. Querendum namque est cur omnes coniugia lpe tantopere abhorreant qui in amplexus rachel tantum suspirant. Perfecta iusticia iubet inimicos diligere. parentes et propria queque relinquere. illata mala patienter ferre. oblatam gloriam ubique declinare. Sed ab huius mundi amatoribus. quid stultius. quid laboriosius esse reputatur. Hinc est quod ab eis lpa creditur. et laboriosa vocatur. Lpa nanque laboriosa interpretatur. Magnus nanque labor. sed non minor error videtur eis esse in tribulatione gaudere. prospera mundi quasi pestem fugere. Sed quia copiam mundi ad necessitatem non respuit. et ad voluptatem non ammittit. Lpam lippam non cecam vocant. quam in rerum iudicio errare putant. Si igitur per lpam desiderium iusticie. per rachel vero studium sapientie intelligitur. Patet ratio / quare vel lpa ab omnibus fere contemnitur. vel rachel tantum diligitur. Sed libet adhuc de his duabus vxoribus iacob diligentius inquirere. et quicquid inde animus suggesserit. manifestius aperire. Omni spiritui rationali gemina quedam vis data est ab illo patre luminum. a quo est omne datum optimum. et omne donum perfectum. Una est ratio. altera est affectio. Ratio qua discernamus. Affectio qua diligamus. Ratio ad veritatem. Affectio ad virtutem. Hec sunt sorores ille due a domino desponsate olla et olibama iherusalem et samaria. Hec sunt spiritus rationalis gemine vxores. et

quibus oritur generosa proles. et regni celestis heredes.
Ex ratione oriuntur consilia recta. et affectione desideria
sancta. Ex illa spirituales sensus. ex ista ordinati affectus.
Ex ista denique omnis virtus. ex illa vero veritas omnis.
Sciendum itaque est. quod affectio tunc veraciter incipit
ipsa esse. quando satauit seipsam ad normam iusticie com-
ponere. Et ratio rachel esse indubitanter asseritur. quan-
do illius summe et vere sapientie luce illustratur. Sed quis
ignorat quare sit illud laboriosum. quare sit istud iocundum.
Utique non sine labore magno animi affectio a libitis ad
licita restringitur. et recte talis vxor ipsa hoc est laboriosa
vocatur. Quid vero dulcius. quid iocundius esse potest.
quare oculum mentis ad summe sapientie contemplationem
erigere? Ad hanc itaque contemplandam cum ratio dilata-
tur. merito rachelis nomine honoratur.

Rachel visum principium. vel cuius interpretatur De
ergo tali nomine digna sit. impleat quod scriptum
inuenit. Sentite de domino in bonitate. et in simp-
licitate cordis querite illum. Utique qui de domino in bo-
nitate sentit. iam illum qui est principium omnium fidei oculo cer-
nit. Sed et cuius veraciter est. si in simplicitate querit. Vis-
desne quemadmodum non quelibet sed summa sapientia sim-
pliciter quesita facit esse rachel. Jam ut arbitror non mi-
raris quod rachel tantum diligitur. cum eius etiam pedis
sequa sapientiam mundi loquor que in domino sue comperatio-
ne stulticia reputatur. tanto ut cerimus amore a mundi
philosophis requiratur. Quemadmodum autem ipsa supponit.
dum rachel speratur. facile recognoscunt. qui hoc quod sepe
contingat. non tam audiendo. quam experiendo didicerunt. sepe con-
tingit ut animus antiquae ouersationis sordibus minus mundatus
et ad contemplationem celestem non dum idoneus. dum se in

cubiculo rachelis collocat. dum se i ei² amplex² totū pat
dum illam ianiam sese tenere putat. subito et inopinate in
ter amplexus ipe se esse deprehendit. **Q**uid enim scriptur
ram sacram nisi rachelis cubiculum dicimus. in quo sapien
tiam diuinam sub decenti allegoziarum velamine latitare
non dubitamus? **I**n tali cubiculo rachel totiens queritur.
quotiens in lectione sacra spiritualis intelligentia indaga
tur. **S**ed quamdiu adhuc ad sublimia penetranda minime
sufficimus. diu cupitam diligenter quesitam rachel non
dum inuenimus **I**ncipimus ergo gemere suspirare. nostras
cecitatem non solum plangere. sed et erubescere. **D**olentibus
ergo nobis et querentibus vnde hanc cecitatem merui
mus. occurrunt mala que fecimus. **Q**uoniam ipsa diuina le
ctio nobis nolentibus. et aliud quiddam in ea molientibus
feditatem nostram frequenter ingerit. et corda nostra in
eius consideratione compungit. **Q**uotiens ergo in diuina
lectione pro contemplatione compunctionem reperimus.
in cubiculo rachelis non ipsam sed ipam nos inuenisse non
dubitemus. **N**am sicut rachelis est meditari. contemplari.
discernere. intelligere. sic profecto pertinet ad ipam flere.
dolere. gemere. suspirare. **N**am ipa vt dictum est affectio
est. diuina inspiratione inflammata. rachel est ratio diuina
reuelatione illuminata. **I**pa affectio ad normam iusticie se
ipsam cōponens. rachel ratio se in celestis sapientie contem
plationem attollens **S**ed de his hactenus. nunc de earum
ancillis videamus.

Accepit ergo vtraq³ illarum ancillam suam. **A**ffes
ctio sensualitatem. ratio imaginationem. **O**bsequi
tur sensualitas affectōi. imaginatō famulat^r rōi vna
queq³ ancillaz dñe sue neccāria eē agnoscit vt sine ill² tot²

mundus nil eis posse conferre dñs scit. **N**ā sine imaginatio-
ne ratio nichil sciret. sine sensualitate affectio nil saperet.
Ut quid enim ipsa circa labentium rerum amorem tam vehe-
menter afficitur. nisi quia in eis per ancille sue hoc est sen-
sualitatis obsequium multiformiter delectatur. **I**tem cum
scriptum sit quia invisibilia dei a creatura mundi per ea q̄
facta sunt intellecta conspiciuntur. inde manifeste colligi-
tur. quia ad invisibilium cognitionem nunquam ratio assur-
geret. nisi et ancilla sua imaginatio videlicet rerum visibi-
lium formam representaret. **P**er rerum enim visibilium spe-
ciem surgit ad rerum invisibilium cognitionem. quotiens
ex his ad illa quandam trahit similitudinem. **S**ed constat
quia sine imaginatione corporalia nesciret. sine quorū co-
gnitione ad celestem contemplationem non ascenderet. **V**i-
sibilia enim solus contuetur sensus carnis. invisibilia vero
solus oculus videt cordis. **E**st ergo sensus carnis totus ex-
trinsecus. sensus vero cordis totus intrinsecus. **R**atio fo-
ras exire non potest. sensus corporis ad illam intrare non
potest. **N**on enim decebat filiam delicatam et teneram et
singulariter formosam foris per plateas discurrere. s; nec
seruum cōveniebat domine sue penetralia secretiora irreve-
renter irumpere. **D**iscurrit ergo imaginatio utpote ancilla
inter dominam et servum. inter rationē et sensum. et q̄c-
quid extrinsecus haurit per sensum carnis. intus representat
ad obsequium rationis. **S**emper ergo imaginatio rationi
assistit. nec ad momentum quidem ab eius famulatu se sub-
trahit. **N**am sensu etiam deficiente. ipsa ministrare non de-
sinit. **N**am in tenebris positus nichil video. sed quelibet il-
lic imaginari possum si volo. **S**ic semper et in omnibus ima-
ginatio presto est. et eius obsequio ubiq; ratio uti potest.
Sed et sensualitas nichilominus satagit. et sollicita est
circa frequens ministerium. utique et ipsa semper et ubiq;
que ad domine sue lie parata obsequiū. **H**ec est q̄ illi solet

carnaliū delectationum cibos cōdire et apponere .et ad ea-
rum vsum arte horam mutare et vltra mensurā prouocare
Que enim alia est quā sensualitas . que animi affectionem
carnalium voluptatum desiderio inflamat . et earum de-
lectatione inebnat. **N**ec est que laboriosam illam domū
suam egredientem precedit . et huc illucq; circumducit .
Nam quia līa lippa est et parum videt illius manu ductionē
sequi eam non pudet. **H**inc est quod līa animi videlicet af-
fectio nunc contemnenda diligit. nunc diligenda contem-
nit. quia dum eius oculus in rerum iudicio caligat. carnis
appetitum sequi non erubescit.

Hec sunt duarum vxorum iacob . ancille due / quas
scriptura nominat zelpbam et balam. balam rache-
lis. zelpbam līe. **V**idimus de earum obsequio. sed
nec de earum vitio silendum puto. **E**st enim bala garzula
zelpba temulenta. **B**ale nanq; loquacitatem. nec ipsa domi-
na eius rachel compescere potest. sed et zelphe quidem si-
tum. domie sue copia tanta omnino extinguere non potest
Vinum quod zelpba sūt. gaudium est voluptatis **D**e quo
quanto plus bibit / tanto amplius sūt. nam ad satiandum
sensualitatis appetitum. totus mundus non sufficit. **Q**uia
ergo quantumcunq; bibat semper ad bibendum inbiat. re-
cte zelpba hoc est os inbians vocatur. sitis cui? nunq; ex-
tinguntur. **I**maginatio autem cum tanta importunitate in
auribus cordis perstrepat . quatinus eius clamorem vt dixi-
mus ip̄a rachel vix vel omnino cobibere non possit. **H**inc
est quod sepe psallimus / vel oramus. fantasias cogitatio-
num. vel qualibet imagines rerum ab oculis cordis am-
mouere volumus / nec valemus. **Q**uoniam ergo huiusmodi
perstreptuum cogitationum tumultus quotidie etiam in
vni patimur. qualis vel quanta sit bale garzulitas quodi-
ano expimēto docemur **Q**ueq; etem visa et audita q̄z q̄ ip̄
si gessimus vlt dixi? ad mēoria reuocat et q̄ ip̄a iā enarrādo

explicauerit. ea dem itez atq; iterum replicare non cessat.
Et sepe cum nulla voluntas cordis ei audiendi assensum p
beat. ipsa nichilominus q̄uis nullo quasi audiente narzati
onem suam explicat. Sic itaq; decrepiti senes vel inuetera
te anus solent quelibet absq; omni auditori referre. et qua
si aliquibus presentis cum eis sermonem conferre. **U**nde nō
in merito bala hoc est inueterata dicitur. que inueterato
rum morem imitatur. **S**ed de garzultate bale seu temu
lentia zelphē quis nesciat. nisi forte qui seipsum ignorat.
Nunc de earum filiis. et paus de filiis lie dicendum vide
tur. nam et ipsa prior peperisse legitur. **F**ilij iacob ex lia
vt diximus nichil aliud sunt/q̄ ordinati affectus. **N**am si i
ordinati sunt. eius utiq; filij dici non pnt **S**eptenaria itaq;
lie proles. septem sunt virtutes. **S**iquidem nichil aliud ē
virtus q̄ animi affectus/ordinatus et moderatus. **O**rdina
tus quidem. quando ad illud est ad quod esse debet. **M**o
deratus quando tantus est/quantus esse debet.

Pincipales ergo affectus septem sunt. qui ab vna
mini affectione surgunt. **S**pes videlicet et timor.
gaudium et dolor. odiū. amor. et pudor **I**sti om̄s
pnt esse modo ordinati modo inordinati. sed cum fuerint
ordinati. tunc tantum inter filios iacob deputandi. **S**i nō
esset timor inordinatus. sermo diuinus minime dixisset. **I**
lic trepidabant timore. vbi non erat timor. **I**terum si non
esset timor ordinatus. scriptum non esset. **T**imor domini
sanctus permanet in seculum seculi **I**tem si non esset amor
modo ordinatus. modo inordinatus. scriptura sacra nec
istum preciperet. nec illum prohiberet. **D**iliges inquit des
um tuum/ex toto corde tuo. et ex tota anima tua. et ex om
ni virtute tua. et proximum tuum sicut teipsum. **E**t alibi.
Nolite diligere mundū. nec ea q̄ in mūdo sūt. s̄r debem⁹ et
de alijs affectibus intelligere. aliquñ ordiatos et iccō bo
nos. aliquādo inordinatos et iccō malos eē. **D**e bonis aut

quos et iacob filios esse diximus. nūc quo ordine generent
videamus. **S**criptum est. **I**niciū sapientie timor domini
Hec ergo est prima virtutum proles. sine qua ceteras ha-
bere nō potes. **Q**ui talem filium habere desiderat. mala q̄
fecit nō solum frequēter sed et diligēt attēdat. hinc mas-
tudine sui sceleris illinc potentiā iudicātis. **E**x tali cōsidera-
tōe timor nascit̄. scz fili2 ille q̄ iure ruben. hoc ē fili2 visio-
nis vocat̄. **Q**uodā mō etem cec2 est. et mīme videt q̄ pec-
care nō timet. q̄ futura mala nō p̄videt. q̄ nō erubescit pra-
uitatē suā. q̄ nō expauescit p̄tatem diuinā. **S**i incipiat ista vi-
dere. incipiet pariter et timere. et q̄nto p̄fecti2 agnouerit.
tāto vehemētius timebit. **V**ides vt arbitror q̄ iuste rubē
vocet̄. q̄ ex tali visione generat̄. **R**ecte eo nato mater eius
exclamauit. **V**idit dñs humilitatē meaz. eo q̄ tūc veraciter
incipiat videre et videri. deū agnoscere / et a deo agnosci
videre deū p̄ intuitū fortitudinis. videri a deo p̄spectū pieta-
tis. **P**rimo filio nato. et paulatim crescēte scōus nascit̄ q̄
magmū timorē necē ē / vt dolor sequat̄. **Q**uanto em̄ quis ve-
hemēt2 metuit penam quā meruit. tanto acerb2 plangit
culpā quaz fecit. **S**ed scun2 q̄ quacūqz hora p̄tōr ouers2
fuerit et ingemuerit. saluus erit. scdm̄ illud. **C**or contritū et
humiliatū deus nō despiciet. **Q**uid tibi videt̄. **N**ōne meri-
to talis filius simeon. id est ex auditio vocatur. **Q**ui enim
vere penitet. qui veraciter dolet. absqz dubio et aqzqz mor-
ra indulgentiam accipiet. **O**ratio que ex corde contrito et
humiliato profertur. citius exauditur. **H**umiliato p̄ timorē
rem. contrito per dolorem. **P**er ruben humiliatur. per sime-
on contritur. et in fletu compungitur. **S**ed beati qui lu-
gent. quoniam ipsi consolabuntur. **S**ed que queso consola-
tio potest esse penitentibus vere. et lugentibus amare. nisi
vna spes venie. **H**ic est ille tercius. filiorum iacob. qui ic-
circo leui hoc est additus vel additio vocat̄. q̄ duobus il-
lis priorib2 pri2 datus. hoc sup̄addit̄. nō datū sz sup̄additū

sermo diuinus hunc filium nominat. ne ante timorem et con-
dignum penitentie dolorem quis de spe venie presumat.
Qui enim post perpetrata scelera sine satisfactioe sibi de im-
punitate blanditur. non tam spe erigit quam presumptioe elidit.
Ex tali itaque nomine voluit nos scriptura diuina certos effi-
cere. hunc nos videlicet filium / nec ante duos illos priores
posse habere / nec post illos precedentes. hunc tertium pos-
se deesse. Vere enim et absque dubio quanto quis frequen-
tius. quantoque vehementius de suo reatu. interno dolore af-
ficitur. tanto certior. tanto securior de indulgentie venia
efficitur. **S**ecundum multitudinem inquit dolorum meorum
in corde meo. consolationes. t. l. a. m. **N**unc namque est quod
spiritus sanctus paracletus. hoc est consolator dicitur. quia
animam penitentie lacrimis afflictam. tam frequenter. quam
libenter consolatur. **I**llam namque frequenter visitat. illam
libenter confortat. et ad venie fiduciam plene reformat.
quod sua scelera flendo damnare. et damnando flere conside-
rat. **I**ncipit extunc quedam familiaritas inter deum et ani-
mam fieri. et amicitia confederari. eo quod hec se sentiat ab
illo sepius visitari. et ex eius aduentu non tantum iam con-
solari. imo aliquotiens quodam ineffabili gaudio expleri.
Hanc amicitie confederationem misalloz lia presenserat.
quando iam nato leui cum magna exultatione proclama-
bat. **N**unc copulabitur michi vir meus.

Uerus anime sponsus deus est. **Q**uem veraciter nos
bis copulamus. quando ei per verum amorem in-
heremus. **I**mo vero tunc sibi nos ille connectat.
quando nos quibusdam intermis commertijs ad suum amor-
tem accendit. et artius astringit. **Q**uod est enim cor tam
durum tam ferreum. quod diuina pietas sua presentia non
emolliat. et sua dulcedine non alliciat. **U**nde fit ut quem
prius consueuerat multum formidare incipiat postremo ardenter
amare. **V**ides iam ut arbitror quod quemadmodum post crescere

quotidie timorem necessario suboritur est dolor. et sic utique
post spem natam. et per quotidiana incrementa proficiente nascitur
amor. **H**ic itaque ille filiorum iacob qui quarto loco nascitur
et iudas. id est confitens in scriptura nominatur. **C**uius nomi-
nis si rationem querimus. citius inuenimus. **S**cimus namque quod quod
quod approbat. hoc amat. et quo plus amat. tanto amplius
approbat. **E**t quid est approbare. nisi laudare. **I**lla utique est ve-
ra laudatio. illa est pura confessio. que ex casta dilectione
surgit. que ex magna admiratione procedit. **V**ultis nosse as-
perius. que sit vox exultationis et confessionis quam nouit
iudas solus. vel ceteris omnibus excellere. **A**ttendite nunc animo
aliquem nimium amate. et nimio amore feruente. **A**ttendite quod
sentiat. quid loquatur de eo quem multum amat. quem valde mi-
ratur. **Q**uid ergo dicitur quid loquitur. **O** inquit quod bonus
quod benignus. o quod suavis. quod dulcis. o quod amandus. quantum
amplectendus. quaz totus ammirabilis. quaz totus deside-
rabilis. **O** beatum quem amat. o felicem quem suo amore
dignum iudicat. **N**e felicem si eo frui liceat. me beatum si
eum possidere contingat. **N**ec infallor est illa vox exultati-
onis et confessionis que semper ex ore iude resonat. in au-
ribus diuine pietatis. **Q**uid tu dicis haec. **Q**uid tu procla-
mas pro iuda. **Q**uid tu reddis domino quid retribuis pro
tali puero. **N**unc inquit confitebor domino. **C**onfitebor domino
nimis in ore meo. **V**ere utique et asque dubio. non solum fre-
quenter. sed etiam indefinenter domino confiteris. si eum
perfecte diligis. **B**enedicam inquit dominum in omni tem-
pore. semper laus eius in ore meo. **S**emper quidem laudas.
si semper amas. et semper desideras. **N**am non amares si
non approbares. **Q**uid est enim ut dictum est approbare.
nisi laudare. **E**t ipsa laudatio. ipsa est confessio. **N**ec pu-
tes quod sufficiat iude confiteri tantum corde. nisi etiam
confiteatur et ore. **C**upit enim iudas et alijs commendare.
et ad eius amorem accendere. quem omnino amore dignum iudicat

et ab omnibus amari desiderat. **H**ec oīa dicta sunt de confessione laudis. sed quid dicemus de confessione criminis. **N**on forte iudas istā ignorat. q̄uis illā tam excellenter agnoscat. **E**go nō sic existimo. q̄ et hanc et illā ad honorem dei multum pertinere agnosco. **E**t scio quia qui veraciter diligit libenter facit quicquid honori dei militare cognouerit.

Multum cōmendat bonitatem dei nō solum largitas sua/ sed etiā iniquitas n̄ra. **S**i em̄ magnum ē mīl promerentibus gratis impēdere multa. quāle quantū ne erit tribuere bona promerentibz mala. **O** qualis pietas quā nulla n̄ra supare potest impietas. **A**lia sunt que miser corditer ignoscit. alia que affluenter tribuit. **I**gnoscat mala nostra. largitur bona sua. semp p̄sto est ad ignoscendūz semp paratus ad largiendūz. **H**ic pius. illic largus. vtroq; biq; benignus. vbiq; bonus. **C**onfiteamur ergo illi mala nostra. confiteamur bona nostra. cōfiteamur a nobis esse mala nostra. vt pie ignoscat. confiteamur ab ip̄o esse bona nostra. vt conseruet et augeat. **H**ec iudas incessanter actūz. ne ingratus appareat. vel de indulta venia. vel de concessa gratia. **R**ecte ergo vt arbitroz hic filius iudas. id est confitens vocatur. quia verus amor semper confitetur. **D**e inq; cum scriptum sit. quia deus veritas est. deum nō amare conuincitur quisquis veritatem confiteri erubescit. **I**ustus inquit scriptura in initio accusator est sui. **H**abet ergo quid agat qui se credit vel cupit esse amatorem dei. m̄ si forte putet aliud esse amare deum. q̄ amare iusticiam dei. **E**cce iam habemus de quatuor primis filiis lie. **P**rimus est timor pene. secundus dolor penitentie. **T**ercius spes venie. **Q**uartus amor iusticie. et post hec desinit parere. sufficere enim sibi posse existimat. cum se vera bona veraciter amare desiderat. sed qd putas in corde rachel agitur qui bus putas desiderioz estibus agitur cū videat liam sororem suā matrē filioz letātem. se autē sterile pmanentem

Audiamus quid dicat . et intelligamus quid doleat. Quid
ergo dicit iacob viro suo Da michi inquit liberos. alioquin
moriar. Absq; dubio studium sapientie si non proficit. citi
us deficit. Sed queramus diligenter quidnam esse possit .
quod nato iuda rachel ad amorem prolis solito amplius in
ardescit. Diximus superius quia sicut ad liam. id est animi
affectionē ptinet diligere. sic rachelis. id est rōis est cog
noscere. Ex illa nanq; oritur quilibet affectus ordinat². ex
ista sensus seu intellect² purus. Sed quid aliud p iudam
intelligimus nisi amorem ordinatum. amorem celestium. a
morem dei. amorem sūmi boni. Nato itaq; iuda. id est bo
nox inuisibilium desiderio exurgente atq; feruente. incipit
rachel amore prolis estuare. quia incipit velle cognoscere.
vbi amor. ibi oculus. Libenter aspicimus. quem multū dili
gimus. Nulli dubium. quia qui potuit bona inuisibilia dili
gere quā velit statim cognoscere. et p intelligentiam vide
re. et quanto plus crescit iudas affectus videlicet diligen
di. tanto amplius in rachel feruet desiderium pariēdi. hoc
est studium cognoscendi. Sed quis nesciat quā sit diffici
le. imo q̄ pene impossibili mentem carnalem. et adhuc i stu
dijs spiritualibus ad inuisibilium intelligentiam assurgere .
et in illis contēplationis oculū figere. Nulla quippe nouit
adhuc nisi corporalia nil aliud cogitanti occurrit. nisi que
cogitare consuevit sola visibilia. Querit inuisibilia videre
et nil occurrit nisi forme rerū visibiliū. desiderat intueri in
corporea. et nil somniat nisi imagines rerum corporalium
Quid igitur faciat quid agat? Nonne melius est qualicum
q; modo illa cogitare. q̄ obliuioni vel negligentie tradere
Imo si bene amat mens . ea non facile obliuiscitur . multo
tamen difficilius ad eorū contēplationem subleuatur. Facit
tamē q̄ potest. intuetur ea quomō potest. Cogitat p imas
ginationem . quia necdum videre valet p intelligentie puri
tatem. Nec vt arbitror est causa cur rachel prius liberos

habeat de ancilla quam generet de seip̃a. quia dulce est ei
saltem imaginando eorū memoriā retinere. quorū intelligē
tiam nondum valet ratiocinando apprehendere. **S**icut em̃
per rachel rationem. sic p̃ eius ancillam intelligim⁹ ima gi
nationē. **Q**uadet ergo ratio cōmodius esse. qualicunq; mo
do vera bona cogitare. et imaginaria quadā saltem pulcri
tudine ad eorū desiderium animū accendere. q̃ in falsis et
deceptorijis bonis cogitationez figere. **E**t hec est ratio cur
rachel voluerit ancillam suam viro suo tradere. **H**anc esse
primam viam omni ingrediēti/ ad inuisibiliū cōtemplatio
nem nemo ignorat nisi forte quā ad hanc scientiaz necdum
experientia informat. **S**ed nec hoc p̃tereundum quomo
do scripture diuine huic speculatōi alludant. et humane
infirmiitati cōdescendant. **R**es em̃ inuisibiles p̃ rerū visibilis
lum formas describunt et earum memoriā p̃ quarundaz
concupiscibiliū specierum pulcritudinē mentibus nr̃is im
primunt. **H**inc est qđ nunc terzā lacte et melle manantem
promittunt. nunc flores. nunc odores nominant. nunc per
cantus hominū. nunc p̃ decus autum celestium gaudiorū
armoniam designant. **L**egite apocalipsim iohannis. et inue
nietis celestis iherl̃m ornatum p̃ aurum et argentum. p̃ mar
sitas et alias quaslibet gēmas p̃ciosas multipliciter de
scriptum. **E**t scimus quidem quia horū omniū nichil ibi est
vbi tamen nichil oīno deesse potest **T**alium nanq; nichil ibi
est p̃ speciem. vbi tamen totum est p̃ similitudinem **I**n his
oībus habet bala vnde domine sue vtiliter deseruiat. quā
doquidem ei horum omnium memoriā vbi et quando vo
luerit pro voto representat. **H**ec em̃ statim cum volumus
imaginari possumus. **N**unq; imaginatio rationi vtilior esse
poterit. q̃ cum ei in tali obsequio deserunt. **S**ed vt de bas
le filiis que dicenda sūt prosequamur. **S**ciendū est qđ ima
ginatio alia bestialis. alia rationalis. **B**estialis aut̃ inter fi
lios iacob annumerari nō debet. nec talē aliquādo rachel

adoptivum sibi filium facere volet. **B**estialis itaqz imaginatio est. qñ p ea que paulo ante vidimus vel fecim2 sine vlla utilitate absqz omni deliberatione huc illucqz vaga mente discurremus. **N**ec utiqz bestialis est. nam et hoc bestia facere potest. **R**ationalis aut est illa. qñ ex his que p sensum corporeum novimus. aliquid imaginabiliter fingim2. **V**erbi gratia. **R**urum vidim2. domum vidimus. auream aut domum nunqz vidimus. **A**uream tñ domū imaginari possum2 si volum2. **H**oc utiqz bestia facere nō potest. soli rōnabili creature hoc possibile est. **H**ui2modi imaginatione sepe vivimur/cum que sint future vite bona vel mala diligent2 rimamur. **N**ulqz hic sola bona. nulqz hic sola mala. sed pmixta simul. et bona et mala. **E**t qñvis in utroqz genere sint multa. nunqz tñ inveniuntur sola. **I**bi inveniri possunt et bona sine amixtione maloz. et mala nichilominus sine amixtione bonorum. **I**tem hic sicut nec sola. sic nec summa invenimus. **I**bi et summa et impmixta bona et mala esse nō dubitamus. **Q**uotiens igitur ex multis bonis et malis que in hac vita sensus corporeus experitur. quale vel quātum eē possit illud future vite summū bonum siue malum colligere et ex hoz imaginatione/quedam futuroz imago figurat. talis itaqz imaginatio rationalis esse facile cōvincit. et ad balam et ad rachel pertinere videtur. **A**d balam pertinet inq̃tum imaginatio est. ad rachel aut. inq̃tum rationalis est. **T**alis itaqz proles. et imaginationis est p naturam. et rationis p adoptionem. **H**ui2modi em̃ prolem vna generat sed altera educat. **E**x bala nanqz nascitur. s3 p rachel morderat. **N**eminē oturbet. qđ et m̃rem et prole imaginatōez appellē. **S**3 hoc volo eē int̃ m̃rem et filiū. qđ ē instrumētū et actū. vel hoc ē int̃ matrē et prole. qđ ē int̃ gen2 et spēm. **N**ā genus adiūcta sibi differētia/ex se spēm generat. quē ad modū copula viri feminā ad prole fecundat. **E**t sepe instrumētū et ei2 actōz vno noīe appellam2. nam illō qđ videm2

et illud quo videmus/visum vocamus. Sic cū ratio vel vo-
lūtas. vel intellectus noīatur. aliquñ instrumentū. aliquñ eius
actio intelligit. Et scim⁹ quidē qz instrumentū qñ ei⁹ actio
semp prius ē. et sine ipso eē nō p̄t. Habet ergo ab instru-
to actio esse. nō instrumentū ab actōne. Vñ nec incōueniēs
ē p instrumentū mrem. p actōz aut filiū ei⁹ icelligere. Ima-
ginatio ergo qñ instrumentū significat. ē vis illi aīe. qz cū
voluerit qdlibz imaginari valet. Hoc istrumēto cū ad ali-
qd imaginandō mens vtit. actio proculdubio qdam efficit.
q similiter imaginatio noīatur. Hec volui breuē cōmemo-
rare. sed i his imozari diuti⁹ nō est necē. sed nunc ad pro-
sequētionis ordinem reuertamur.

Dixim⁹ qz sola rōnalis imaginatio ad rachel p̄tinere
videat. et q rationalis nō est. ei⁹ ad optione proz-
sus indigna iudicat. S; rōnal imaginatio alia ē p rōnez dis-
posita. alia icelligētie p̄mixta. Illa vtimur qñ scdm visibis-
liū rex agnitā spēm. visibile aliud aliqd mēte cū pōnimus
nec tñ ex eo visibile aliqd cogitam⁹. Ista vō vtimur. qñ p
visibiliū rex spēm. ad inuisibiliū agnitōez ascēdere m̄timur
In illa ē imaginatio nō sine rōne. in ista icelligētia nō abs-
q imaginatōe Isti sunt duo filij bale. quoz primogenitus
dan dī. posterior neptalim noīatur. Ad dan itaqz spēaliter
p̄tinet cōsideratio futuroz maloz. ad neptalī aut specula-
tio futuroz bonoz. Dan m̄bil nouit nisi corpalia. s; ea tñ
rimatur que longe sunt a sensu corporeo remota. Nepta-
lim per rerum visibilium formam. surgit ad rerum inuisi-
bilium intelligētiā Infernalīa tormēta longe a sensu cor-
poreo remota. nō dubitam⁹. qz vbi vel qlia sunt videre non
possumus. s; tñ hec quotiens volum⁹ p mīsteriū dan. pre-
oculis cordis habem⁹. Nemo fidelī cū infernū. flāmā ge-
hēne tenebras exteriores. i scripturis sctis legit hec figura-
lit dicta credit. s; ista veracit et corpaliē alicubi eē nō dis-
fidit. Vñ sit mīmirū. vt qñis qspiā hec añ oculos cordis p

imaginatōez ponat. nō statim eoz hīgificationem p spūalem
intelligētiā q̄rat. q̄z hec nō taz figurālī q̄ hīstoriālī dicta
nō dubitet. **R**ecte ergo hez cōsideratōz ad dan spūālī p-
tinere iā dixim⁹. vbi sola imaginatōe opus habem⁹. q̄uis
eam ī tali negotio nō sine rōis dispositōe tractem⁹. s; cum
terzā lacte et melle manātez celestis iherl'm. muros ex lapi-
dib⁹ p̄ciosis. portas ex margaritis. plateas ex auro legerit
quis sam sensus hō hec iuxta lram accipe velit. **N**ū statim
ad spūalē intelligētiā recurrat. et qd ibi mysticū cōtineat ī
q̄rit. **V**idesne quō hec talis futuroz desc̄ptio ad neptalī tā-
tum p̄tinere videat. vbi sine itelligētiā sola imaginatio suf-
ficere n̄ posse mīme ignorat. **R**ecte ergo dictū ē q̄ ad dan
spūālī p̄tineat cōsideratio futuroz maloz. ad neptalī autē
maxie speculatō fūcōz bonoz. **M**ulta tñ et q̄ de tormentis
maloz scripta sūt mystice accipiēda et multa sūt de future
vite bonis q̄uis copalia describātur simplici itelligēda.
Illō aut itelligēdō ē imo nec hoc ignorari p̄t/q̄z illa cōsidera-
tio meditātī facili⁹ occurrit. q̄ ī sola imaginatōe cōsistit. **N**ā
illa q̄ cū sola itelligētiā p̄miscet. q̄to subtilior. tāto diffici-
li⁹ iuemet. vñ ē q̄ dan prior. neptalī vō posterior nascitur.
hoc aut ī hac gemia cōsideratōe valde notabile q̄ dan sym-
p̄ntium rex imaginatōz verā repr̄sētat rex futuraz imagi-
nōz fictā. neptalī vō sepe p̄ descripte rei magia tōz fictā sur-
git ad intelligētiā verā. **N**eq; enim licet de futuris et in-
uisibilib⁹ bonis p̄ spūalē itelligētiā aliquid falsū fin-
gere. q̄uis absq; culpa sit cōm̄ta maloz multo aliter quā
sūt p̄ imaginatōez cōnere. **Q**uis em̄ ea cōnō prout sunt ī
hac vita cōtēplari sufficiat. **S**; q̄sq; ea pro arbitrio mentis
rō q̄lia sūt s; q̄lia fingere nouit figurādo desc̄bit. **V**ñ for-
tassis hic talis fili⁹ dan. i. iudiciū vocat q̄ ī tali repr̄sē-
tatiōe n̄ exp̄iencie documētū s; sue disc̄ctois sequit arbitriū
Nā qm̄ dan futuraz rex r̄ntatōz ī cui⁹q; mēte ex app̄io iudi-
cio format. recte q̄s vt arbitroz artificē talū dan. i. iudiciū

vocat. Est tñ huius nois alia rō. q̄ forte q̄nto subtilior. tātō
etiā inueniē vtilior. **S**ācti etem viri quotiēs se sentiunt tur-
pibus cogitatōibz pulsari. et ad illicitā delectatōz icitari.
totiēs solēt i ipso etiā tēptatōis aditu futura tormēta ante
mētis oculos ponere. et ex tali cōsideratōe q̄cqd mēs illicitū
sugerit añ turpē delectatōz extinguere. **H**oc igit mō i se
statim p cōsideratōz pene vlciscunt et damnāt blandimēta
culpe. qz ergo p officiū dan. illicitas cogitatōes dep̄hēdi-
mus. arguimz damnāz. castigāz. recte eū dan. i. iudi-
cū vocāz. **S**z qd hoc de turpibz tñ cogitatōibz loq̄mur
q̄nquidē vanas et iutiles pfecti viri nō leuēt abhoiānt ap̄t
illud qd scriptū ē. ve q cogitatis iutile. et illd. sp̄s sc̄t̄s
disciplīe effugiet fictū et aufert se a cogitatōibz q̄ sunt sine
iūtellectu. qd ergo q̄s fiet de his q̄ sentimz nō sine quodāz
illicito affectu. q̄n sp̄s sanctus aufert se ab his etiā q̄ sūt
sine iūtellectu. **S**epe fit vt i orōne cōstituti q̄s dā cogitationū
fantasias cū iportunitate se magna iūgerētes cordi toleremz
Sz nunqd eas sine nra rep̄hēsiōe negligere debemz. **N**ōne
magis eas oportet acriter arguere. et vt dictūz ē p rep̄hēsi-
ōez pene reprimere irratōz culpe. et cogitatōes cogita-
tōibz castigare. vñ scriptūz ē. **D**an iudicabit pplm suū sic
alia tribz i isrl. **N**ō filios q̄ppe zelphē p̄tinet disciplīa opm
ad filios lie dispositio voluntatū. **N**ō filios rachel snia as-
sertionū ad filios vō bale modatio cogitationū. q̄libz ergo
agnatio q̄ i sua tribu iudicat. q̄n om̄e erzatū p suū sile cor-
rigitur. q̄n volūtas voluntate emēdatur. q̄n opus ope ca-
stigatur. assertio assertōe corrigit. **Q**uotiens ergo falsum
aliqd sentimz. quotiēs iūstū aliqd volumz. quotiēs mōrdi-
natū aliqd agimz. statim nos rep̄hensibiles eē mīme ignora-
mus. sed nunquid eque omnes rep̄hensione dignos se esse
iudicāt. quando aliqd inutile vel mōrdinatū cogitant.

pltoz ē seipos rep̄hende de pueris ope vñ praua
volūtate. pauci sūt q̄ seipos diiudicēt de iōrdiata

cogitatione **S**z qz pfecti viri hoc faciunt. et facere eos oportet/ qui pfecti esse volunt. accirco iacob p̄dicat vel p̄cipit dicens **D**an iudicabit pplm suū. sicut alia tribz in isrl. **S**i em dan pplz suū districte custodiat. si iudiciū suū diligent exerceat si et vt i ceteris tribubz raro iueniat qz iure damnari debeat. iudicabit pplm suū/ sicut alia tribz in isrl. **M**ēs etenim q̄ statim i ip̄a suggestiōe p̄cidit illacebrosā cogitatōz nō facile prauam delectatōz. sicut et culpa q̄ cohibet an̄ prauū sensuz nūq̄ trāsit i actū. **D**ebz ergo dan p̄ cetis vigil et districte i iudicio eē. vt detur alijs ex maiori pte asqz lite. et disceptatōe viuere. **S**ēp iueniet dan i sua tribu qd̄ examinare debeat. qd̄ iuste rephēdat. q̄uis i alijs possit fieri vt aliquā aliq̄ earz sine culpa valeat iueniri. **A**liarz nanqz culpa est i volūtate. hui2 aut exordiatō sepe ē in neccitate. **C**ūq̄ em malū appbo. nūq̄ malo assentio. nunq̄ malū pficio/ nisi ipe voluero. malū aut p cogitatōz occurrere etiā p̄t muto **S**z ad dan ptinet exurgēs malū statim cū p cogitatōz pulsat i iudiciū adducere. diligēter discutere. dephensuz damnare. et deceptorā cogitatōz ex alia cōsideratōe pcutere et tēpantia mala ex tormētōz recordatōe extiguere **V**ides iā vt arbitroz q̄ recte hic fili2 dan. i. iudiciū vocet. de quo solo dubitat. vtrū nā pplm suū iudicare habeat. cū sol2 si fieri possit ne ceteri habeāt qd̄ iudicēt. nō solū assidue sed et districte iudicare debeat. **S**z sicut ad officiū dan spectat p representatōz pene reprimere exurgētia vitia. sic ad neptalim ptinet p cōsideratōz p̄miorz inflāmare desideria bona. **M**irabiliter em aīm nrm neptali ad eoz desiderii accēdit. quotiēs etnōz bonoz imaginē an̄ mentis oculos adducit. qd̄ tñ duobz modis facere assuevit. **V**tē nanqz aliquā translatōe. aliquā aut opatione. **C**ompatōe. qñ ex p̄nium bonoz multitudie. v̄l magnitudie colligit illa future vite gaudia quot vel q̄nta eē possint. verbi grā **I**nspecta sepe solis claritate coporeo videlicz lūe. cōsiderat q̄nta futura erit lux

illa spiritualis. si tanta tamq; mirabilis ē lux ista corporalis.
Quāta nāq; putas erit lux illa q̄ erit cōis cū anglis. si tā
ta ē ista quā hēm² cōmunē cū bestiis. q̄lis erit lux fusa be
ator. si talis ē p̄ns lux ista miseror. **I**te multiplicatē bo
norū invisibiliū comit ex multitudie bonorū visibiliū **Q**uot
ergo putam² ea eē. s; q̄s ea possit dinumerare. **Q**uot sunt
oblectamēta oculorū. quot oblectamēta aurīū ceterorūq; sens
suū. **Q**uot sūt colores. quot odores. quot saporēs. **S**i er
go tot sunt delicie corporū. quot erūt delicie spiritūū **S**i tā
ta possidem² in tpe. q̄nta sūt q̄ expectam² in eternitate. **I**n
hūc igit modū utit opatōe. utit nichilomin² ut dictū ē t̄ns
latōe. q̄n rex visibiliū q̄libet descriptōz trāsfert ad rex in
visibiliū significatōz. verbi grā **A**udit i scripturis noīari lu
cē. sicut de deo scriptū ē. q̄ habitat lucē iaccessibile **Q**ue
rit ergo q̄ sit lux ista icorpea q̄ inhabitat invisibilis et icor
pea dei natura. et iuenit q̄ lux ista ē ip̄a dei sapia. q̄ ip̄a ē
vera lux. **S**icut ei lux ista extior illuat oculos corporū. ita
illa absq; dubio illuīare osuevit oculos cordium **E**cce quō
neptali p rex visibiliū q̄litate surgit ad rex invisibiliū agm
tōz. **D**at² ergo q̄ recte. s; m vtrāq; mēptatōz neptali dica²
Neptali nāq; opatō/vel ouersio mēptat². solz nāq; agm tā
quālibet rex visibiliū naturā ouertere ad spiritale itelligē
tiā. **Q**uia ergo pene. q̄cqd scriptū repit. ad spiritale itelle
ctū ouertit recte ouersiois nom accepit **E**t itē q̄ assidue ve
dem ē opatōe utit recte nichilomin² neptali. i. opatō noīat²
Sciendū aut q̄ illd̄ deēplatōis gen² qd̄ i pura itelligen
tia versat huiōi speculatōe q̄ p neptali designat. q̄n
to subtili² tāto nimirū excellenti² eē agnoscat. **H**z in huiōi
speculatio aliqd̄ singulare valdeq; notabile **E**st em̄ p cete
ris rudib² q̄dez adhuc mētib² minusq; exercitatis. et ad in
telligendū facili². et ad audiendū iocūdior. **S**iquidē hec
meditati facili² occurrunt. et audiētē dulci² afficit. **E**st pla
ne et promptior i meditatōe. et affabilior in sermōe **V**nde

et p iacob de neptalim dicit Neptali ceru2 emissus. dans elo
quia pulcritudinis. Ceru2 namq3 dicitur apte currēdi facilitatē. emis
sus apte currēdi audiatē. Ceru2 autē velocis nimis multū cur
rere potest. et multū currere cupit. q̄ emissus ē. Recte ergo mi
seri fallor neptali ceru2 emissus dicitur. q3 p contemplatōis grāz mul
ta pcurrere valet. et apter contemplatōis dulcedinez multū ei
currere placet. In tāta enim velocitate neptali iste contemplan
tis animi in huiusmodi negotio aliquantū exercitatus. nunc ad summa
erigit. nunc ad ima depomit. nunc p innumera rapit. ut ipse ani
mus q̄ hec patitur semetipsum sepe miretur/felici magisterio edo
ctus. quā duement neptali noster ceru2 emissus dicatur. Nota
dum sane q̄ recte nō aut volatu sed ceruo currēti cōparet
nam avis quidē volando longe a terra suspēditur. ceruus
autē ad dandos saltus terre immititur. sed nec in ipsis suis
saltibus longius a terra sepatur. Sic nimirum. sic neptalim
dum p rerum visibilium formarum rerum invisibilium naturā
querit. quosdam saltus dare. nō autē ad plenum volare cō
suevit. et in eo quod se ad summa erigit. rerū corporearū
secum vmbraz trahens ima omnino non deserit. Ecce quō fit
ceruus emissus. Sed quō dans eloquia pulcritudinis. Fortas
sis hoc p exempla euidentius ostendimus. plenius psuademus
Vultis audire eloquia pulcritudinis. eloquia suauitatis ple
na decore. plena dulcedine. qualia neptalim formare consue
unt. vel qualia eum formare conuenit. Osculetur me inquit
osculo oris sui. Fulcite me floribus stipate me malis q3 amo
re langueo. Fauus disfullans labia tua. mel et lac sub lin
gua tua/et odor vestimentorum tuorum super omnia aromata. Quid q̄
so dulcius huiusmodi eloquiis. quid iocundius inuenitur? quid
talibus eloquiis libentius. quid audius auditur? Ista ver
ba carnale aliquid sonare videntur. et tamen spiritualia sunt que
ipsa describuntur. Sic nouit neptali carnalia cum spiritualibus p
miscere. et p corporalia incorporea describere. ut utraq3 ho
minis natura in eius dictis inueniat vñ se mirabiliter reficiat

111
qui ex corporea et incorporea natura constat. Hunc est for-
tasse q̃ hominī tam suauiter sapiunt. quia quodāmodo ut
dictum est. eiusq; naturam reficiunt. Illud autem in eius
dictis est valde mirabile. dignumq; āmiratione quod tunc
fere semper delectabilius blandiuntur. quando iuxta litter-
re sensum nichil sonare videntur. Quale est illud. Capilli
tui sicut greges caprarum que ascenderunt de monte ga-
laad. Dentes tui sicut greges tonsarum que ascenderunt
de lauacro. Nasus tuus sicut turris libani que respicit con-
tra damascum. caput tuum sicut carmelus. Hec et huius-
modi verba cum audiuntur vel leguntur iocunda valde
esse videntur. et tamen in his omnibus si solum littere
sensum sequimur. nil in eis inuenim⁹ quod digne imitemur.
Sed forte in huiusmodi dictis hoc est quod tam libenter
amplectimur quod ex iocūda quadam ut ita dicam littere
facultate ad spiritalem intelligentiam confugere coarta-
mur. Si ergo digne pensamus iste noster neptalim quam
sit expeditus in meditatione. q̃ sit iocundus in sermone. ci-
tius aduertere licet. q̃ recte de eo scriptura pronūciat. nep-
talim ceruus emissus dans eloquia pulcritudinis. S; hec
interim de filiis bale dicta sufficere volumus. restat nunc
ut de filiis zelphe aliquo loquamur.

Uidens itaq; lia sororem suam rachel de adoptiua
iam prole gaudere. prouocatur et ip̃a ancillam su-
am viro suo tradere. ut possit et ip̃a cum sorore sua
de filiorum adoptione gaudere. Si igitur ut superius dictū
est. ut zelpham sensualitatem debemus accipere. q̃ aliam
queso virtutis prolem potest ip̃a gignere. nisi ut discat et i
rebus prosperis temperanter viuere. et in aduersis patientis-
am habere. Isti sunt gad et aser/duo filij zelphe rigor vi-
delicet abstinentie. et vigor patientie. Gad itaq; nascitur
prior. aser autem gignitur posterior. quia prius est ut tem-
perantes simus ad bona prospera. postea etiam ut fortes

simus ad toleranda mala. hec est gemina virtutum proles
quam zelpha quidem parit in dolore. verumtamen ad mag
nam beatitudinem domine sue. **P**er abstinentiam siquidem vel pati
entiam caro quidem affligitur. sed ad magnam inde pacem et
tranquillitatem animus componitur. **H**inc est quod nato gao
lia exclamat dicens. **F**eliciter. **E**t iterum aser nascente pro
nuntiat dicens. **H**oc pro beatitudine mea. **M**ea inquit non
sua. **V**nde enim sensualitas per carnem exterius atteritur.
inde cordis affectio ad puritatis integritatem reparatur.
Quanta enim putas pax cordis est. vel tranquillitas. nulla
huius mundi oblectamenta concupiscere. nulla eius aduer
sa formidare. **Q**uorum unum per gao adipiscitur. alterum
per aser obtinetur. **Q**uid enim de huius mundi oblecta
mentis concupiscat. qui oblata delectamenta amore abstu
nentie recusat. vel quid de huius mundi aduersis timeat.
qui virtute patientie roboratus de illatis etiam malis tri
umphat. **S**icut de apostolis scriptum est. **I**bant apostoli
gaudentes a conspectu concilii. quoniam digni habiti sunt
pro nomine ihesu contumeliam pati. et sicut per paulum pre
cipitur. in tribulatione gaudentes. **Q**uid igitur illius gau
dium imminuat. qui etiam de illata contumelia. vel quali
bet pressura exultat. **N**on beatitudinem ergo animi spectat
quicquid pro dei amore caro durum tolerat. **V**nde enim cor
pus atteritur. conscientia exhilaratur. **E**t quo exterius vi
detur infelicioz. eo interius constat esse beatioz. **D**uo enim
sunt ex quibus constat gaudium beatitudinis. carere eo sci
licet quod nolis. et habere quod velis. **F**elicem siquidem
dicimus. qui nil patitur quod nolit. et illum beatum iudi
camus cui suppetunt que cupit. **Q**ui igitur pro celestium de
siderio seculi voluptatem odit. profecto per abstinentiam
hostem suum ubique declinare poterit. **R**ecte ergo rigor ab
stinentie gao. id est felicitas dicitur. qui ubique calcit secu
li blandimenta que detestatur. **I**tem qui pro amore dei af

afflictionem corporis diligit. ubi queso non inueniat aliquod
vnde affligi possit. Si ergo iure beatus creditur. qui vbi
q̄ inuenit quod amat. iuste vigor patientie aser hoc est be
atus nominatur. cui vndiq̄ obuiat quod desiderat. **E**cce
duo amatores. vnus dei. alter seculi. **I**ste propter deum
diligit temporalem afflictionem. ille desiderat temporalium
bonorum plenitudinem. **I**lle quidem vbiq̄ inuenire potest
quod propter deum diligit. iste nusq̄ apprehendere potest
bonorum plenitudinem quam sitit. **Q**uis horum beator.
Item ecce alij duo. quorum vnus odit mundi huius aduer
sitatem. alter autem detestatur mundanam voluptatem.
Sed vbi queso vel ille hostem suum declinare poterit. vel
iste inimicum suum calcare non possit. **Q**uis horum queso
felitior. **B**eatus inquit scriptura qui post aurum non abiit
nec sperauit in pecunie thesauris. **E**t iterum **B**eatus vir qui
suffert temptationem. quoniam comprobatus fuerit acci
piet coronam vite. **I**sti sunt gad et aser. quorum prius cal
cat mundanam gloriam. alter propter deum libenter pati
tur mundi pressuram.

Valde itaq̄ notandum et profunde retinendum qd scrip
tura sac̄ abstinētie laborem nō calamitatē s̄z felicita
tē appellare voluit. et patientie rigorem nō miserū s̄z
beatū notare decreuit. **H**oc aut̄ hic breuiter commemorare vo
lum. qd p̄ gad nō solū illā q̄ i cibo et potu ē abstinētiā itel
ligere debem. imo p̄ gad et aser itelligim. oēs supflue de
lectatōis. aut cuiuslibz corporalis afflictōis abstinētiā v̄l pati
entiā i oibus que p̄ quinq̄ sensus carnē delectat aut cruci
at. **S**ed qm̄ queso lia ancillā suam viro suo traderet. vel ta
les filios adoptaret nisi sororis sue exēplo prouocata fuis
set. **P**rius em̄ semper est vt ancilla rachel redigat̄ sub vi
ri potestate q̄ ancilla lie. **S**i enim imaginationis euagatio
que fit per inutiles cogitationes prius nō reprimat̄. absq̄
dubio sensualitatis. appetitus immoderat̄ minime tempat̄

Qui igitur vult corporalium voluptatum desideria tempe-
rare. prius assuescat carnales delicias nunquā vel raro co-
gare. Profecto quanto talia rarius cogitaueris / tanto ra-
rius / tanto tepidius nimirum ea desiderabis. **H**ec infallor
est causa. cur sub virili dominio prior incuruetur bala q̄
zelpha. Patet nichilominus quod de gad et aser abstenen-
tia videlicet et patientia nunq̄ adoptiuos filios faceret.
nisi sororis sue rachel adoptiuam sobolem assidue cerne-
ret. Quis enim vnquā affectioni cordis posset persuadere
mundi huius prospera contemnere. et eius aduersa non for-
midare. nisi suggerentibz dan. et neptalim future vite tor-
menta. vel premia eterna non solum frequenter. imo pene
indefinenter cogeretur aspicere. **N**unc autem per assiduā
considerationem futurorum malorum facile ei persuadet
contemptus presentium bonorum. Et iterum per iugem con-
templationem eterne felicitatis inflammatur ad voluntas-
riam tolerantiam pressure temporalis. **H**oc est vt arbitror
cur dan et neptalim prius nascantur. et cur gad et aser po-
sterius generentur. Natis itaqz gad / et aser. iam tempz in-
stat quo ruben mandragoras inueniat. si tamē eū foras exi-
re non pigeat. **S**ed cur eum velle exire dubitemz. quem iam
ad exeuendū vel introeundū idoneum esse cognoscimz. Cre-
dendum est em̄ eum post tot natos matris sue. post tot li-
beros bale vel zelphe / iam aduultum et posse et velle ad pa-
tris sui impiū exire et intrare. s; si p ruben vt supz dictū ē
timores dei accipimz. qd p ei2 introitū vel exitū accipe de-
bemz. **Q**uid ē eū vel intz eē vel foras exire. Ruben intz ē
qn ī secreto cordis ī aspectu dī dī nra oscia trepidamz ruben
tūc foras exit. qn pp̄t deū hoīb2 etiā nos ad om̄ez obediētā
iclīnamz. **T**imere itaqz deū pp̄t seipm. hoīes aut pp̄t deū ē
ruben nūc intz morari / nūc foris inueniri. **E**xit ergo rubē tpe
messis tūcie qn ex impio obediētie exercet se ī opibz iustu-
cie. s; qn putas ruben ad pfecā obediētā dualisceret. nisi

eum gad et aser id est amor abstinentie et patientie ad contem-
ptum voluptatis. vel ad tolerantiam tribulationis animasset.

Duo enim sunt que solent perfectionem obedientie impedire. i.
ne cogamur vel amara desferere/vel aspera tolerare. Si
semel animus amore abstinentie/vel patientie/perfecte incas-
luerit. protinus ruben ad omnem obedientiam absque ulla detras-
tione se subdit. Qui enim tam aduersa perpeti quam in prospe-
ris non delectari/apud semetipsum statuit que difficultas eius
obedientiam ulterius minuere poterit. Si enim dura et aspe-
ra queque pro dei amore etiam per memetipsum appeto cur non ma-
gis hec ex adiuncta obedientia ad maioris meriti gloriam tolero

Recte ergo post natum gad et aser ruben exire dicitur. quod
timor domini ex voluntaria abstinentia et patientia ad omnem
obedientiam roboratur. Sed quantum qualisque bone opinio-
nis odor de ipso circumquaque spargitur. qui nulla molestia.
nulla inopia a studio obedientie impeditur. Hec sunt man-
dragore quas ruben inuenit. quas ab ipso mater eius lia ac-
cepit. Quid enim per mandragoras/quod odorem suum solent late spar-
gere. nisi bone opinionis famam solemus accipere. Quas quidem
tunc lia accipit. quando oblata laus affectum tangit. Quando in laudis
sue preconiis animus afficitur. et aura preclaris fauoris puerse de-
lectatur. Hanc partem rachel petit. lia accedit. ut virum accipiat.
quod proles desiderio flagrat. Vencem etenim quam suadente ratione ap-
petitum vane laudis non temperat. profecto spiritus sanctus ad virtutis
prolem minime fecundat. Unus utique spiritus est qui utraque
sororem proles fecunditate dicitur. quod idem spiritus et ratio ad verita-
tis agnitionem illuminat. et affectionem ad virtutis amorem in-
flamat. Suadet ergo affectionem ratio humani fauoris ap-
petitum sub suo moderamine temperare. si ad multiplicandum vir-
tutum prolem cupit de diuinis spiritus copula gaudere.
Mandragorarum itaque possessio sub rachel potestate redi-
gitur. quando laudis appetitus sub rationis domino modatur. Notandum sane
quod temperate rachel non mandragoras sed mandragoras.

partem petat. nam nec hoc rōnem latet valde eē difficile
ut animus quamuis remittens ex oblata laude nō bilarescat
Debet amor hūane laudis prius tēpari. postmodū si possit
eri debet etiā penitus abscidi. Vñ est qđ Rachel pte mādragoraz
peuisse legit. Lia vō postmodū ad iacob loquēs. nō de
sola pte gloriat. **N**ō me inquit irabis. mercede em̄ aduerti te
pro mādragoris filij mei. pro mādragoris inquit non pro pte
mādragoraz filij mei. absente adhuc viro vir Lia pte cedit
sz i ei2 aduerti ei2 desiderio vberit2 accessa nihil sibi ex eis vl
teri2 reseruari voluit **S**ic mirū mēs hoīs dū spāli dulces
dime tāgitur. qđqđ prius de hūana laude occuperat libenter
obliuiscitur. i huc modū mādragore vtilit de possessione re
diguntur sub Rachel ptate. **N**ouit em̄ Rachel qđ Lia/mādra
goris meli2 vti. nā qđqđ affectō cordis usurpat ad laudem
sui recti2 sane rō retorq̄t ad gloriā dei **S**z qđ hoc dicim2 eē
qđ p ceteris filiis Lie ruben bone opinioīs mādragoras po
tuit iuuenire **S**z scim2 qđ v̄tutū opa qđ cet̄as v̄tutes nutriūt
pene sp̄ hūilitatē extingunt. **S**olēt em̄ qđ p Gad et aser fuit
hoīb2 mirāda abstinentie videlicet et patiētie opa opantē. nō
tumidū. sz tumidū reddere. nō tā humilē qđ otumacez effice
re. **Q**uid igitur ampli2 mirandū. qđ magis oīm laude p̄dic
candū/qđ cū vnde i alijs sepe extinguntur diuini timoris re
uerētia nō minuit sz augetur. qđ ergo solem2 singulari lau
de efferre quē videm2. etiā post v̄tutū opa non solū de dei
sed de hoīm pua offensa nō parū trepidare. recte ruben mā
dragoras post natos Gad et aser iuuisse dī. qđ quēlibet ex
opibus p̄claris ad timorē nō ad timorē profecis se miramur
Notandū sane qđ hee de qbus locuti sum2 mādrago
re nec post natos tot Lie. nec post gemios liberos
bale. sed post natiuitatem filioz zelphe statilegū
tur iuete **N**ō filios nanqz Lie volūtates. ad filios bale cogi
tatōes ad filios zelphe ptinēt actōes. **V**olūtates itaqz seu
cogitationes. q̄uis rectas quantūlibet viles quō miramur

vel quando laudabimus quas mime videmus. Et quamuis
vera laus sit de recta voluntate. eam tamen non laudamus
nisi appareat in ope. per opus enim bonum bona voluntas innotescit
ut iure bone opinionis laudem quam quodam late flagrantem mandrago
ras iuvare possit. quam ergo per primum zelphie proles lie mandrago
ras iuvare credit. quam voluntas bona per bonum opus manifesta
ta miris laudum precumque vndique honoratur. hoc autem de duarum
istarum filijs ancillarum non negligent pretereundum. sed iugi memoria
retinendum. quod ex eorum vigilancia vigilique custodia discite nostre ci
uitas mire custoditur. multumque protegitur. **Primogenitus** namque
bale eam componit intus. **primogenitus** vero zelphie munit eam
extrinsecus. per dan reprimuntur mala intus exurgentia. per
gad reprimuntur mala exterius surgentia. **Omnes** nam
que scimus quod temptatio omnis surgit. aut exterius aut interius. **Interius**
per cogitatum. exterius per sensum. **Modo** ei intus per cogitatum
pulsat. modo de exterioribus per sensum irrumpe patet. **Sed** mimi
rum inimicus nunc ab intus ministrare consilia erroris. nunc a foris
amovere icitamenta voluptatis. sed quod ad dan pertinet disciplina
cogitationum. ad gad autem spectat disciplina sensuum. debet
utique dan evigilare ad discretiois iudicium. gad dimicare for
titer per abstinentie exercitum. **Unus** est sedare civilem discordiam.
alterius est repellere hostilem pugnam. **Hic** vigilat contra civium pro
ditum. ille contra hostium incursionem. ille contra perfidiam. ille contra
violentiam. **Dan** namque negligente mens facile decipitur. gad seg
nius agere. subito ad turpem delectationem rapitur. sed quod intus
vix civitas cordis nostri per vim an per fraudem peccat. utrum discor
dia civilis an manus eam subvertat. hoc autem nosse oportet.
quod disciplina corporis sine disciplina cordis absque dubio inutilis
est. disciplina vero cogitationum sine disciplina sensuum
omnino observari non potest. unde satis constat. quod sine ad
iutorio gad qui contra exteriora vigilare debet. dan in com
ponendo civium pace intus inaniter laborat. **Quid** enim
juvat iudicante dan populum suum assidue causam discordie

amputare. nisi studeat gad p portas sensuum irritamenta
vicioꝝ. quendam videlicet q̄i hostilē exercituz nō āmittere
Quis em̄ dan assidue ī trono iudiciꝝ resideat. q̄uis rixas
altricianū cogitationū īdesinentē oꝑonat. frustra utiq; ī ob
seruāda ciuiū oꝛcordia desudat nisi eodem studio gad ciui
tatē nr̄az p sensuū disciplinā muniat. ei hostilia vicioꝝ ag
mīa abstinentie p̄lio acriter feriat. vñ et scriptū ē. Gad acc
cinct⁹ p̄liabit añ eū. Tunc ei vtilitē dan dē proditorū p̄fidia
intrinsec⁹ vigilat. cū gad extrinsec⁹ occurrentes hostes ex
cludit. et expugnat Paus itaq; gad accingit. vt postmodū
fortit⁹ replet. Gad proculdubio tūc se accingit. quādo sē
suū dissolutōꝝ p disciplinā restringit. tūc gad forti p̄lio dis
micat. quādo desideria carnalia p carnis mortificatōꝝ tru
cidat. Magna nāq; hostiuz strages efficit. citi⁹q; odiosus
ille vicioꝝ exercitus ī fugā ouertitur. cum sensus corpis
p disciplinā ab euagatione restringitur. et appetitus car
nis p abstinentiā a voluptate refrenat. In hunc itaq; mo
dum vt om̄es expiri possim⁹. dan ciuitatē nr̄am componit
intrinsecus. gad munit extrinsecus.

Assistunt autē et eis fr̄es sui nō segnes q̄dez ad auxi
lia ferenda. neptali intus. cum dan ī ciuiū pace cō
ponēda. aser ext⁹us cū gad ī violentia hostiū ex
pugnāda. Gad itaq; et aser vigilāt dē hostes. dan et neptas
lim solliciti sunt circa ciues. Hinc ergo dan minatur. illinc
neptalim blanditur. Dan terret minis. neptalim fouet pro
missis Ille perit malos. iste remunerat bonos. Vnus ter
rore gehenne corda perterreret. alter spe felicitatis eterne
animos demulcet. Quantū ergo putas neptalim iste dans
eloquia pulcritudinis fratrem suum ī tali negotio adiu
uat. qui animas auditorum dulcedine eloqui sui pene abs
q; mora quo vult inclinat. Adiuvat et aser ext⁹us nichil
ominus fratrē suum. muniuntq; ambo ciuitatē contra hosti
um ī cursū. Hic lat⁹ vnus protegit/ille alter defēdit. Gad

certat in dextro. aser dimicat in sinistro. gad insidiatur mundi
huius prosperitas. aser vero persequitur mundana aduersitas
Sed aser hosti suo facile illudit dum patet quod tuus alta patientie
rupe munita aspicit. et ideo de tuto statiois loco. hostes
suos tam inanimiter quam ab imo reluctantes. deridet et despiciat
Vnde fit ut eum hostes sui sua impugnatione non tam vererentur. quam triu-
phantia diu assidue materiam ministraret. hinc est quod spiritibus suis impu-
gatoribus mundanis videlicet aduersitatibus in fratribus suis persecuto-
res. carnales scilicet delectationes totum effertur. et eos magna
animaduersione persequitur. **T**antum autem terrorem impugatores gad subi-
to inuadit cum ei se aser in prelium sui certamine adiungit. ut omnes
absque mora ad fugam se conuertant. cum nec ad horam quodam vicissim
sibi fratribus auxilium ferentibus resistere audeant. **V**erum utique anime
hostes carnales sunt delectationes **S**ed quod quodam loco praeue de-
lectationi inter tormenta relinquuntur. quae iste noster aser appetit deum
non solum patienter ferre. sed etiam ardentem appetere approba-
tur. **O** quod recte aser. id est beatus dicitur. secundum illam domini sententiam
Beati qui persecutores patiuntur propter iusticiam. **Q**uoniam illud domini
preceptum. dimittite et dimittet vobis tam magnifice imple-
ri poterit. quis tam facile/quis tam ex corde illatas sibi ini-
urias ignorare valuit. quam qui de corporis sui cruciatibus ex-
ultare magis quam errare didicit. ut quid enim inimicos non
diligat. cur eis libenter non indulgeat. qui hoc ei infuerunt
quod desiderat **M**agis itaque quam suo corpori suis miseretur per-
secutoribus. ut sit iterum atque iterum beatus **B**eati enim mi-
sericordes. quoniam ipsi misericordiam consequuntur. **O** virum glori-
osum. **O** tertium quaterque beatum. **B**eatus propter iusticie
esuriam. beatus propter voluntariam passionem. beatus pro-
pter mansuetudinem. beatus propter misericordie compassi-
onem. **S**icut enim beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam. si-
cut beati qui persecutores patiuntur propter iusticiam. sic nichilominus
beati mites. beati misericordes. et hic noster aser ut sit veraciter multipli-
citerque beatus iusticiam ardet sitiens appetit ipsam libenter pati nesciens

irasci facile misereat. **H**uius enim multum esuriam panem iusticie.
dedignat in eum comedere. nisi sit aspersus oleo misericordie.
Ex multa diuitiarum etenim affluentia que sibi superhabundant ex
spoliis hostium. pro frequenti victoria multum est delicatius ef-
fectus. nec ei iam sapit panis ullus quolibet modo nisi sit oleo
aspersus. item ut de eo scriptura manifeste denuntiet di-
cens. quia aser pinguis panis eius. **Q**uis putas sic delitiis
affluit ut ipse. ut veraciter possit psallere in via testimonio-
rum delectatur sum sicut in omnibus diuitiis. **Q**uam namque
putas aser iste habundat diuitiis spiritualium solationum. quan-
tum affluit delitiis spiritualium gaudiorum. cuius diuitias quolibet
aduersitas. non tam minuere quam augere solet. cuius deli-
cias quolibet tormentum nec saltem interpolare valet. **N**am quan-
to durius premittitur exterius. tanto delectabilius gloriatur interius. **H**ec
sunt ille delicie quas tamen sibi habent. quas tam gratanter accipiunt non
dico pauperes et ignobiles. sed etiam ipsi reges vel principes.
Mentior si hec de ipso ipsa scriptura non loquitur. **A**ser inquit
pinguis panis eius. et prebebit delicias regibus. **Q**uia ei puta-
mus suauiter pascuntur. quam mirabiliter credimus delectantur non
quolibet reges. sed illi utique vere reges quibus ille rex regum et
dominus dominantium restituit impium corpus sui. et quibus dis-
tribuit regnum patris sui. talibus inquit regibus quam putamus dul-
ce sit. quam inuicem eis sapit cum videant hominem iusticie amore
tormenta non timere et inter ipsas persecutiones pacem cordis
animique tranquillitatem non amittere. **S**i enim gaudium est in celo
super uno peccatore penitentem agente. quanta tunc sollemnitas
erit super quolibet iusto pro iusticia libenter moriente. **V**ere
aser pinguis panis eius. et prebebit delicias regibus. **O** quibus pa-
nis/panis eius. **O** quales delicie/delicie eius. quam tamen sapiunt reges
talibus. **C**erte reges isti iam ad nuptias agni introierunt
iam ad illud eternum conuiuium sederunt. iam illo angelo-
rum pane delitiisque eternis vescuntur. iam torrente volupta-
tatis ebriantur. et acerbis huius aser delicias insatiabiliter

esuriūt et vsq; hodie esurientes et sitiētes iusticiā in tanta
celestium gaudiorū habundātia hanc suam famez vel sitim
sedare nō possunt. *A*ser pinguis panis ei2. et p̄bebit deli-
cias regib2. Quā putas largus eē potest i necessitates pau-
perū. cui sup̄habundat pare delicias regū. *Q*uantū putas
mirantur. quātumue gratulātur i ei2 ostātia/ quos viuētes
adhuc i valle lacrimarū p̄mit ifirmitas sua. si t̄m delectant
in ei2 opibus illi etiā quos iā absorbuit felicitas illa eterna
*A*ser pinguis panis ei2 et p̄bebit delicias regib2. *E*t vñ ei
tanta diuitiarū habundātia. tāta deliciarū copia. nisi vt di-
ctum ē de hostium spolijs intam frequēti victoria. *C*onstas
nanq; q; quāto amplius atterūtur hostes iusticie/ tāto vbe-
rius cumulātur gaudia d̄scie. *G*h̄a et diuitie in domo ei2.
ait ps̄. *E*t ap̄ls i huiōi gh̄a et diuitijs. q̄i exponendo loq̄t
ita. *G*h̄a n̄ra hoc ē testimoniū d̄scie n̄re. *H*ec ē dom2 v̄t ciui-
tas illa d̄scia videlicet n̄ra. in q̄ spūaliū bonorū diuitie habū-
dant. cū eā p̄dictarū ancillarū filij vigili sollicitudine custodi-
ant dan/videlicet et neptali satagētib2 i affirmāda pace ciuiū
suo et aser viriliter agētib2 i expuḡtione hostiū. *H*orū nā
q; prudētia ciues pacificāt. illoz ostātia hostes expugnāt
Nostibus itaq; fugatis. ciuibzq; pacificatis. nil iaz
obstat vt arbitroz qui illa n̄ra ciuitas expiat q̄ sit
illa dei pax q̄ erupat om̄z sensū. vel q̄ sit magna
multitudo dulcedis quā abscondit de2 diligētib2 se. *A*bscō-
dit inq̄t. qd̄ ergo mirū eam si q̄libz mūdi amator nescit/ quā
deus diligentibus se abscondit. *Q*ui enim in bonis falsis
et deceptorijs spem figunt. que sint vera bona inuenire nō
possunt. vnde est quod dicit. *Q*uis ostendit nobis bona?
*E*st enim manna absconditum. et nisi gustantibus omnino
incognitum. *E*st nanq; huiusmodi dulcedo cordis non car-
nis. vnde nec eam nosse potest quilibet carnalis. *D*edi-
sti inquit leticiam in corde meo. *C*orporales delicie sicut
et ipsum corpus corporeo oculo videri p̄nt. delicias cordis

sicut nec ipm cor oculi carnis videre nequeunt. Quia ergo
ratione spirituales delicias cognoscat. nisi qui ad cor suū
intrare et intus habitare nō dissimulat. Vnde et ei dicitur
intra in gaudium dñi dei tui. Hoc itaqz internū gaudium
spiritualis illa dulcedo que intus sentitur est ille filius ipe
qui ei quinto loco nascitur. Est em̄ gaudium vt superius di
ximus. vnus de principalibus affectibus. Hic aut̄ cum or
dinat⁹ est recte inter filios iacob/et ipe annumerari p̄t. Or
dinatum aut̄ et verum gaudium veraciter tunc habemus.
quando de veris et internis bonis gaudemus. Nō talis pro
lis desiderium apostol⁹ nos amare voluit. cum dixit. Gau
dete in dño semp. itez dico gaudete. Et ppheta. Letamini
in domino et exultate iusti. et gloriāmini omnes recti corde.
Pro tali prole lia mandragoras libenter contempsit. vt ta
lem filium habere possit. Mens eteem̄ que in laude homi
num delectatur. qđ sit internum gaudium expiri nō mere
tur. Recte aut̄ post natiuitatem gad et aser. ipe talem fi
lium genuit. quia nisi p̄ abstinentiam et patientiam mens
humana ad verum gaudium non ptingit. Oportet ergo non
solum falsam delectationem. sed etiam vanam pturbatio
nem excludere. qui vult de veritate gaudere. Qui em̄ ad
huc in infimis delectatur. interna vtiqz iocunditate indig
nus est et qui vano timore pturbat̄ spirituali dulcedine n̄
potest pfrui. Falsam leticiam veritas damnabat cum dice
bat. Ne vobis qui nunc ridetis. Vanam pturbationem ex
tirpabat cū auditores suos amonebat. Nolite timere eos. q̄
occidunt corpus. anime aut̄ nō hñt quid faciāt. Horum au
tem vnum abstinendo supamus. alterum patiendo calcam⁹
Itaqz p̄ gad extirpatur falsa delectatio. p̄ aser vero uana
pturbatio. Isti sunt gad et aser qui excludunt gaudiū fal
sum. et introducunt gaudium verum.

Item vt estimo nulla erit deinceps questio cur hic talis fili⁹
isachar dicatur. Siquidē isachar merces interpretat̄. Quid

em aliud tot tantisq; laboribus querim2. quid inquā aliud
q; verum gadium/tam pseuerati longanimitate expectam2
Hui2 mercedis totiens quasi quas dā primitias et velut ar
ram qndam accipimus. quotiens ad illud dñi nři internum
gaudium intram2. et ex aliqua pte gustam2. **H**anc aut int
ne dulcedinis degustatōz scriptura sacra. nunc gustū. nūc
ebrietatem vocat. ut q; sit parua vel magna ostendat. par
ua quidem ad comparatōz future plenitudis. magna autē in
compatione cui2libet mundane iocūditatis. **P**resens etenim
spiritualium viroz delectatio future vite gaudijs comparata
quantūlibet excrescens inuenitur pua. in cui2 comparatōne
tñ omīs exteriorū delectationū suauitas est nulla. **O** dulce
do miranda. dulcedo tam magna. dulcedo tam pua. **R**ūo
nō magna. q; mundanā omnē excedis. quō non pua. que de
illa plenitudie vix stillā modicam decerpis. **M**odicū quid
dam de tāto felicitatis pelago mentib2 instillas. mentē tñ
quā infūdis plene inebrias **M**erito tantillū de tanto gust2
quidam d2. merito nichilominus que mentē a seipā alienat
ebrietas noīatur. **G**ustus ergo ē. et ebrietas iure dici p̄t.
Gustate inq̄t ppheta et videte. qm̄ suavis est dñs. **E**t ap̄ls
petr2. **S**i tñ gustastis qm̄ dulcis est dñs. **E**t de ebrietate
idem ppheta. **V**isitasti terrā. et inebriasti eam. **Q**uidi homi
nē de hac ebrietate madētē. et qd̄ circa se agat oīno igno
rantē. **S**ive in corpe inq̄t siue extra corp2 nescio de2 scit.
Quomō putas inebriat2 erat. quō mūdus ei in obliuionem
penerat. q; seipm̄ nesciebat. **H**ac utiq; dulcedie iebriari nō
merent. qui adhuc carnaliū desiderioz fluctib2 agitatur.
Visitasti inquit terrā et inebriasti eam **Q**uid putas est cause
q; solam terrā dñs dicitur iebriasse. cur nō etiā et mare. s;
scim2 qz mens q; p̄ varia desideria fluctuat quā adhuc secu
lariū curaz procella exagitat. ad illud icernū gaudium nō
āmititur et illo torrente voluptatis nō potat. q̄tomim2 ie
briat **S**cim2 qz mare semp fluctuat. terra aut i eternū stat

Sic et cetera elementa semp̄ i motu sunt. et sola terra stā
te. stare cetera nesciunt. Quid ergo p̄ terrā nisi fixā cordis
stabilitatē debem⁹ accipere. .Debet ergo fluctuatōz cor
dis restringere. et ad vīrus veri gaudiū desiderū cogitati
onū affectionūqz motus colligere. q̄ se cupit vel credit illo
vere sobrietatis poculo inebriandū fore. **H**ec illa vere be
ata terra mentis videlicet stabilitas tranquilla/qm̄ mens in
seip̄a tota colligitur. et i vno eternitatis desiderio imobī
liter figitur. **H**ec ē illa terra quā veritas promittebat cum
dicebat. **B**eati mites. qm̄ ip̄i possidebūt terrā. **H**ec est illa
t̄ra de qua psalmista promittēs amonebat. et amonens pro
mittebat. īhabita terrā inq̄t. et pascere i diuitijs ei⁹ **H**ec
est illa terra quam iste isachar asinus fortis vidit. et con
cupiuit. et in eius concupiscentias mirabiliter exarsit.
Isachar inquit asinus fortis habitās int̄ terminos. vidit res
quem qd̄ esset bona. et terrā qd̄ esset optima. et supposuit
humerū ad portandū. et fact⁹ ē tributis seruēs. **O**portet
ergo nos transire de terra ad terrā. de terra aliena ad ter
ram ap̄riā. de exilio ad patriā. de gente ad gentem. de reg
no ad pplm̄ alterū. de terra morientū ad terrā viuentium.
si volumus expiēdo nosse verum et internum gaudiū. **C**ō
cupiscamus et nos terrā illam quam isachar iste vidit et cō
cupiuit. **S**i em̄ non vidisset. nō cognouisset. et si nō cogno
uisset. nō concupisset **P**ro hac terra asin⁹ factus. et fortis
effectus. libenter supposuit humerū suum ad portandū et
factus est tributis seruēns. **M**ultum sibi subito viluerat. q̄
se asinum aīmal videlicet p̄ ceteris vilius reputabat
Multum concupiuit terram quam vidit. pro qua ad omne
laborem fortis p̄durauit. **V**iderat sane qd̄ ad pulcritudi
nem terre illius omnes iusti cie nostre erant. vt pannus mu
lieris mēstruate. **V**iderat nichilomin⁹ qd̄ nō sunt cōdigne
passiones huius t̄pis ad futurā gloriā q̄ reuelabit̄ in nobis
In vno igitur sibi vilis. in altero fortis effectus. **D**e vno

humiliatus de altero roboratus. fortitudinis sue humerum ad
omnem laborem libenter inclinavit. et in acquirenda diuina glo
ria. non sua vero regi dignum tributum persoluit. **V**ultus autem
audire et alteri simili ratione sibi viluisse. et ad omnes nichilomi
nus laborem qualuisse ut iumentum inquit factus sum apud te. et
alibi. **P**ropter te inquit mortificamur tota die. **E**cce quoniam vilis.
ecce quoniam fortis. **V**ilis ut iumentum. fortis ad se mortificandum. **I**sa
char asinus fortis habitans inter terminos. vidit regem quod
esset bona. et terram quoniam esset optima. **P**ene ergo non plane
hanc morientium terram deseruerat. pene et non plane illam ui
uentium terram apprehenderat. quoniam inter terminos habitabat.
Quia vilissimis / quoniam paucissimis bonis vite bonis contentus erat
huius terre misere extrema tenebat. **Q**uia per frequentes men
tis excessus plenius vite bona per gustabat illius beate terre
initia tangebant. **I**sachar asinus fortis habitans inter ter
minos. quoniam huius vite bona ad necessitatem non respuebat. **N**unc
terram penitus non deserebat. quoniam future vite non nisi nouissima
quedam cape poterat. **I**llam omnino non perprehenderat. et ideo
inter terminos habitabat. **I**stam tolerabat ad necessitatem. il
lam occupierat ad iocunditatem. et ideo inter terminos ha
bitabat. **S**atagebat penitus ista deserere nec poterat. am
biebat in illam totus intrare nec valebat. **F**ecit ergo quod po
tuit. iter terminos habitauit. **Q**uotidie ad illam intebat. quo
tidie ad istam relabebatur. et in hunc modum inter terminos mo
rabatur. **I**sachar asinus fortis habitans iter terminos. vidit
requiem quod esset bona. et terram quod esset optima. **Q**uid enim
mirum quod eam vidit. qui in eius confinio habitauit? **Q**uid inquit
mirum quod vidit. quod visam agnouit. quod agnitam concupiuit
Et ideo supposuit humerum suum ad portandum. et factus
est tributis seruens. **V**idit requiem quod esset bona. **R**equies
ergo ibi est. et reges bona. **S**i ei ibi non esset. ibi eam mente vidis
set. **E**t si bona non esset. propterea eam humerum suum ad por
tandum minime supposuisset. **N**on sicut autem ait propheta hereditabunt

terram. et delectabuntur in multitudine pacis. **E**cce qualis
terra. Pax ibi est. requies ibi est. pax plena. requies bona.
pax queta. quies pacifica. **V**idit requiem qđ esset bona.
et terrā qđ esset optima. **I**n illa labor nō est. s; ad illā sine
labore pueniri nō p̄t. ppter ip̄az laborat. s; i ip̄a nō laborat.
Extra hanc terrā nō inueniuntur requies vera. nullus peni-
tus labor inueniuntur in hac terra.

Duo sunt reges et terra. duo contra duo. duo bona con-
tra duo mala. duo sunt magna mala. miseria. et concupiscen-
tia. pena scz et culpa. duo magna bona. tranquillitas et sta-
bilitas. **C**ontra miseriā. mētis tranquillitas. contra concupiscen-
tiā. cordis stabilitas. **N**ullā molestiā sentire ē bñ requiescere.
Nullis concupiscētiē fluctib; agitari. ē procul dubio iā i ter-
ra morari. **I**n terra tali reges talis. **D**ēs q; ad internū gau-
diū nōdum tota colligitur. q; sit vera reges minime expit.
De mihi misero q; vsq; hodie uiuo vagus et profugus sup
terrā. vagus sequēdo concupiscētiā. profugus declinādo mi-
seriā. **S**emp̄ d̄est qđ concupiscā. ubiq; iuenio qđ fugiā. **C**ō-
cupiscētia me facit vagum. miseria efficit profugū. **P**rofe-
cto terra mala terra miserie. terra talis in qua taliter uiuo.
terra miserie et tenebrarū ē. ubi umbra mortis est. et nullus
ordo. **E**st procul dubio terra talis. non stabilitas cordis. s;
duritia et insensibilitas mētis. **S**; spūs tu; bonus dñe de-
ducet me in terrā rectā. et qualē demq; isachar vidit et cō-
cupiuit eo q; ēēt ibi reges bona et ip̄a terra optima. **O** feli-
cem q; potuit v̄l ad herēd malorū oīm obliuisci. et illa iterna
pace vel rege saltem ad modicū potiri. **F**elicē nichilomin;
cui datū est dispersiones cordis in vnū colligere. et in illo
vere felicitatis fonte desiderū figere. illud vtiq; bonū. re-
rum tamē hoc optimū. **I**uxta qđ isachar vidit regem qđ ēēt
bona. et terrā qđ ēēt optima. q; bonum quidem est longe
esse ab omni malo. multo tñ melius imo optimum inbelisse
sumo bono. **N**ouit hoc isachar. et iccō a tali terra longi;

discedere nolebat. sed habitans inter terminos in eius vici-
ma manebat. cupiens et ambiens eam raptum quidem et fur-
tum prarios saltem excursus tangere. sed et de illius terre
fructibus frequenter comedere. Est enim ut nosse potestis fru-
ctus terre illius sublimis. fructus mirabilis. fructus singula-
ris. Huius siquidem terre fructibus mens hominis sepius satiata
et aliquatenus impinguata. mirandum subito contra omnia mira-
cula fortitudinem accipit. instantum mox ad omnium vitiorum odium
convalescit. ut parum iam ei sit nullum in seipso per consensum re-
cipere. nisi studeat ea et in alijs viriliter persequi et forti amm-
aduersione percutere. Fit ergo mox tam fortis contra omne
periculum. quam ferox hostis vitiorum omnium.

Nunc est quod post isachar zabulon nascitur quod habitacu-
lum fortitudinis interpretatur. Quid enim per zabulon intelli-
gimus nisi odium vitiorum. Odium bonum. odium ordinatum
odium vitiorum. Hunc proculdubio propheta in nobis ordinare
affectum cupiebat. cum dixit. Irascimini et nolite. Quid est
enim irascendo non peccare. et non peccando irasci. nisi homines viri-
liter non ad oculum amando eorum vitia indignari. Hunc homines se fi-
lium idem propheta significabat. cum alias dixit. perfecto odio ode-
ram illos. et alibi. Omne viam iniquam odio habui. Sic est egre-
gius ille miles dei. qui bella dei periculi non cessat. et quem visita-
to vocabulo scriptura sancta zelum domini. vel zelum rectitudinis ap-
pellat. zelus domus tue domine comedit me et opprobria expro-
bantium tibi ceciderunt super me. Et item. Tabescere me fecit
zelus. me. quod. ob. v. t. in. mei. Et helias. zelo inquit zelatus sum
propter dominum. Et finees zelavit celum domini et accepit sacerdotum
eternum. Sed vnum istis putas fortitudo tanta. tam mira constantia
Helias solus contra. c. l. prophetas baal insurrexit. Finees solus
castra madianitarum irrumpens adulterantes gladio transuerbe-
ravit. Ecce quantum roboris accipiunt. ecce quam fortes fiunt. qui
de illius predictae terre fructibus comedunt. qui se interna suavi-
tate reficiunt. Recte ergo post isachar quod merces interpretatur

zabulon. id est habitaculum fortitudinis nascitur quia post
degustatam eterne retributionis dulcedinem animus contra
temptationum argumenta mirabiliter roboratur. sua subito
picula pependens. domini murias fortiter vlciscitur. **H**inc
est quod moyses ille mirissimus omnium qui morabantur in terra
Post. xl. dierum ieiunium spiritualium deliciarum refectus facietate
mirifica instanti subito zelum contra fabricatores vel cultores
idoli exarsit. ut statim adiunctis sibi qui domini erant. per
medium castrorum de porta ad portam percutiendo transiret.
et hominum prevaricatorum tria milia in mortem prosterneret.
Sic sic post isachar zabulon gignitur. quia per interne dul-
cedinis degustationem odium vitiorum generatur. et vere for-
titudinis robur acquiritur. **I**ste est zabulon. qui irascendo iram
dei placare consuevit. qui pie seuiendo dum hominum vitia per-
cutit. eis quasi non parcendo/melius parcit. **A**bsque dubio
nichil sic placet deo. nichil sic placat deum. quanto zelus animi
rui. **Q**uoniam multi multas ceterarum virtutum proles ex dei gra-
tia mente conceperunt/et de se genuerunt qui hunc filium habes-
se non potuerunt. **R**ed multos hodie videmus spiritu pauperes
spe gaudentes. caritate feruentes. multum abstinentes. admo-
dum patientes. ad zelum tamen animarum nimis tepidos multumque tor-
quentes **A**lij quasi ad custodiam humilitatis delinquentes in-
crepare non presumunt. alij ne caritatem fraternam perturbare
videantur. peccantes arguere metuunt **S**ic et alij alijs et alijs ad
huc modis quod zelare pro domino nolunt virtutis hoc esse fingunt
vel virtutem esse credunt. **C**ontra multi quod absque du-
bio agunt in spiritu furoris agere se arbitrantur zelo rectitu-
dinis. et que veraciter exequuntur odio hominum. exerce-
re se putant vel simulant odio vitiorum. **S**ed queso interro-
gent qui huiusmodi sunt. qui zabulon iam genuisse se cre-
dunt. seipsos queso interrogent utrum in veritate diligant
quos quasi instigante zabulon tam acerbè castigant. **F**orte
adhuc que sint ille spirituales deliquit. per experientiam scire

minime potuerunt. ad quas eos quos arguunt vel flagellant
suis imitare flagellis vel etiam increpatōibus videri vo-
lunt. Illi em̄ pietate potius q̄ crudelitate delinquētes p̄-
sequi credendi sunt. qui interna illa gaudia ad que eos tot
doloribus mutant p̄ experientiam nouerunt.

Iudam et isachar prius q̄ zabulon liam peperisse legimus
et p̄ iudam caritatem. p̄ isachar sp̄alium gaudior̄ experie-
tiam significari iam diximus. Prius iudam et isachar nasci
necesse est. quoniam mens que caritatis et interne suau-
tatis adhuc expers est. rectitudinis normam in suo zelo mi-
nime seruare potest. Caritas em̄ docet quō tractare opor-
teat quos zabulon castigat. Spiritu alium noticia docet.
q̄ sit illa suauitas / ad quā mutant̄ vel etiā opelluntur. q̄-
bus exterior iocunditas carnalis videlicet voluptas inters-
dicatur. pro qua sepe zabulon vrgente durius arguunt̄. Iu-
das itaque docere debet modum. isachar autem causam
correctionis. vt moderante iuda fiat in spiritu lenitatis.
et isachar suggerente fiat nichilomin⁹ causa utilitatis. Ut
lenitatem tamen eorū zabulon querat non suam. vt quod de-
linquentes ferit ad utilitatem sit non ad vindictam. Debet
aut̄ zabulon nō solū delinquentes corrigere. sed eos etiam
tempore tribulationis contra persequentes defensare. Alio
quin verus zelus non est. nec zabulon veraciter dici potest
si paratior est ad feriendum q̄ ad protegendum. Non enim
frustra iste sextus idemq̄ nouissimus filiorum lie habitacu-
lum fortitudinis dicitur. nam zabulon vt superius iam di-
ctum ē. habitaculum fortitudinis interpretatur. Vide ergo
quomodo domus inhabitantes. quosq̄ superius protegit.
et ab omni parte cingit. Et tamen nisi fortis et firmiter mu-
nita sit. habitaculum fortitudinis non erit. Sic minime sic
perfectus zelus. vt zabulon iure possit dici. imo veraciter es-
se. debet infirmiores contra aerias potestates doctrina et
oratione protegere. et cōtra mundana picula vndiq̄ munire.

et in utroque non solum infatigabilis. sed etiam insuperabilis perseverare. **V**igilare ergo oportet. hinc contra insidias diaboli. illinc contra pressuras mundi. **P**rocul dubio quis es in utroque fortis habitaculum es fortitudinis et dignus zabalon dici mereris. **D**ebz esse zabalon promptior imo semper paratior ad mala ferenda / qm ad mala inferenda. **E**t quia habet necesse pro culpa quandoque subiectis irasci. amplius utique dolet. cum cogit eos pro culpa percutere quam cum cogitur pro eorum defensione puniri. **L**ibenter ergo se occurrentibus periculis obicit et contra seventium tempestatum procellas se sponte opponit. **A**lioquin frustra in litore maris habitat. frustra in statione navium habitationem parat. si contra marina mundane pressore discrimina trepidat. nisi tempestatibus diu fatigatos. et tandem litoribus electos blande excipiat. et benigne foueat. zabalon inquit in litore maris habitat. et in statione navium pertingens usque ad sidonem. **Q**ue ergo causa est putas cur habitet in litore. nisi ut muniat extrema terre. et utpote habitaculum fortitudinis protegat infirmiora membra ecclesie. **I**llorum ergo se periculis opponit. quos assiduus persecutionum procellis fatigari conspiciat. **U**t enim naufragantibus semper paratus sit ad ferendum auxilium. manet ut de eo scriptum est in statione navium. **D**ucturnis namque temptationibus oppressos. et quasi quedam naufragia passos. et pene iam fractos scit blanda consolatione fouere. et ad statum securitatis erigere. et ad quandam quasi tranquillitatis portum reuocare. **I**n hunc itaque modum zabalon in litore maris habitat in statione navium pertingens usque ad sidonem. **E**xtendens ergo se latius per litora maris. et huc illucque discurrens. dum undique vigilat circa suorum protectionem. dum ubique se parat contra hostium incursiones. pertingit etiam usque ad sidonem. **S**idon venatio interpretatur per quam recte satis deceptionum fraudulentia intelligitur.

tur. **S**atagit ergo zabulon iste non solum imbecilles quos
 q̄ erigere contra furorē persequentium / sed quoslibet
 etiam simplices eripere de laqueo venantium. **N**ō sidonem
 ergo vsq̄ pertingit. quotiens versuti hostis insidias dete
 git. quotiens fratrum falsoꝝ fraudulentā consilia deprehē
 dit qualium sermo teste apostolo vt cancer serpit. **H**ic est
 em̄ ille laqueus venatorum. et quasi q̄dā rete spirituum
 malignorum animas simplices venantium. lingua videlicet
 adulantium. lingua detrabentium. seminantium inter fra
 tres discordias. concitantium iras/rixas. **P**ertingit ergo
 zabulon vsq̄ ad sidonem. quotiens preuenit insidiatorum
 dolosam machinationem. siue malignorum spirituum. siue
 perfidorum hominum. **S**cimus enim fieri huiusmodi vena
 tionem animarum aliquando per occultā suggestionem de
 monum. aliquando per apertam persuasionem hominum.
Verumtamen nouit vtrinq̄ zabulon caute deprehendere.
 et incautis detegere. **F**igit ergo fortitudinis sue habitacu
 lum e regione maris in confinio sidonis. vt hinc vigilet con
 tra seuitiam persequentium. illinc contra fraudulentiam in
 sidiantium. et impleatur quod de eo scriptum legitur. zabu
 lon in litore maris habitabit in statione nauium pertingēs
 vsq̄ ad sidonem. **C**ogitet qui potest qualis sit hic filius.
 quanta sit eius virtus. cuius officio quisq̄ non solum seip
 sum contra vitia munit. sed etiam alios a peccati laqueis
 eripe contendit. et quoz nō potest malitiam in melius mu
 tare. m̄itur saltē resistēdo reprimere. **N**escio si p̄t hō aliqd
 a deo i hac vita maius accipe. ignoro an possit hac grā inte
 rim maiorez aliquā d̄s hoī offerre. q̄ vt ei2 m̄isterio pueri
 hoīes i meli2 mutē. vt de filiis diaboli filij dī efficiātur.
 an forte ei2 q̄ maḡ videbit mortuos suscitare. ergo ne mai2
 erit r̄suscitare carnē iēm moriturā q̄ aīaz i etnū victā; ergo
 ne mai2 erit carnē reuocare ad gaudia mūdi q̄ aīe restituē
 gaudia celi. ergo ne mai2 erit restituere carnī bona t̄nseūtia

iterum penitura. q̃ anime reddere bona eterna in eternum
mansura. **O** qualis dos quanta dignitas. talem gratiam a
deo accipere. non debuit dei sponsa sponso suo totam ali
am accipere non decuit celestem sponsum / sponse sue dotē
aliam donare quam vt per adoptionis gratiam possit mul
tos deo filios gignere. et de filiis ire. filiisq; gehenne regē
in celestis heredes ascribere. **M**erito ergo zabulon nato
exclamat mater eius: **l**ia. **D**itauit me deus dote bona. **V**
desne quale quantumue sit celum iusticie veraciter possi
dere. et vitiorum odium ex corde gerere in veritate exerce
re. **Q**ui talem filium genuit. cum ppheta fiducialiter psal
lit. **O**mnem viam iniquam odio habui. **S**ed nunquid post
has sex virtutum soboles saltem dabitur cuius sine pecca
to viuere. vt saltem post vitiorum odium possit sine vitio el
se. **Q**uis hoc presumat? **Q**uis in hac vita vel sperare au
deat. cum apostolus dicat. si dixerimus peccatum non ha
bemus. nos ipsos seducim⁹ et veritas in nobis nō ē? **Q**uis est
vt de ceteris taceam. qui ipsa saltem peccata ignorantie.
possit in hac vita plene deserere perfecte deuitare? **N**un
quid vel ipsi qui aliorum culpas corripiūt. se ab omni pec
cati contagio penitus eruant? **I**mo eos sepe per quos de
us aliorum errata corrigere disponit ex magne pietatis di
spensatione grauitur cadere permittit. vt ex propria culpa
discant q̃ misericordes in aliorum correptione esse debe
ant. **S**ed quantum putas erubescunt. cum quali se humili
tate deiciunt. cum se in id vnde alios corripiunt. vel forte
in aliquod grauius lapsos conspiciunt. qui alijs instatu re
ctitudinis formam prebere debuerunt. **Q**uis putas digne
pensare sufficiat quanta confusio corda eorum transfigat.
cum in sua vita videant quod iure valeat ab ipsis etiam re
prehendi / quos pro culpa eorum reminiscuntur a se sepe et
acerbius corripi. et durius castigari. **N**unc est quod post
zabulon nascitur dina. quia nimirum sepe zelū intueniente

culpa. sequitur verecundia. **N**ihil enim aliud intelligimus
per dñam nisi verecundiam/ sed ordinataz. solū peccatum
erubescere/ est bonam. est ordinatam verecundiā habere.

Sed qui zabulon. nōdum signere meruit. frustra dñam se
posse signere credit. **D**isce prius peccatum odisse. et tunc
illud incipies veraciter erubescere. **S**i veraciter odis. citi⁹

illud erubescis. **I**lle pudor verus esse cognoscitur quē vi-
tioꝝ odium precedit et comitatur. **A**lioquin si in peccato

deprehenderis. et deprehensus furore confunderis. nō te
credo erubescere culpam sed infamiam. **N**on em̄ descēdit
verecundia talis/ tam de ipso peccato/ q̄ de fame detrimen-

to. **N**on est ergo vnde gloriaris quasi dñam genueris. **H**a-
bent utiq; homines etiam peruersi verecundiam. sed uti-
nam bonam. vñam ordinatam. **N**am utique si bonam ha-

berent. peruersi forsitan non essent. **P**eccatum etenim si
perfecte erubescerent. non tam facile cōmitterent. **Q**ualis

pudor est erubescere paupertatem. erubescere humilitatē
Iud non pudet eos erubescere. ad quod docendum non

puduit celestem magistrum de celo descendere. **D**iscite a
me inquit. quia mitis sum et humilis corde. **E**t isti e con-

tra magis abhominantes q̄ sectātes humilitatē multo am-
plius erubescunt habere sordidam vestē q̄ sordidā mentē

Quam multi hodie sunt quos magis pudet in oratio-
ne fecisse barbarissimum contra regulam pristiam.

qua protulisse mendacium in suo sermone cōtra re-
gulam xpi. **S**ed quid hec de istis loquimur. q̄ sepe sua etis-
am crimina iactant quandoquidem illi etiam qui spirituales

videntur hunc pudorem haud facile superant. **S**epe dum
in predictionis officio proximorum utilitati deseruiunt. dū

forte contra superbiam disputant contingit eos sepe super-
bire. vnde constat eos contra superbiam subtiliter dissere-
re. **E**t si forte int̄ loquēd qđ fieri solz brauē accētū produce-
rēt. maḡ eos fortass; pudet d̄ vitio oꝝis q̄ d̄ vitio elatōis

Crede michi non est credendū hanc esse illam verecundiaz
quam intelligere debem? p̄ Dinam. **V**ultis adhuc melius
nosse/ q̄ sit rarū humanā verecūdiā p̄fecte calcasse. et hāc
verā et ordinatā habere. qđ est Dinam genuisse. **E**cce de
carnalibus omatto. cum sp̄atilibus tantū interim sit michi
sermo. **E**cce q̄sq̄ es qui te credis iam Dinam genuisse si co
gereris. coram multitudine nudo corpore trāsire. nūquid
posses nō erubescere? **C**ogita ergo si tantū cōfūderis. quā
do immunda cogitatione in mente sordidaris **C**ur te iactes
amplius Dinam genuisse et ordinatam verecundiam habere
re. si minus erubescis pudenda cordis q̄ corporis si magis
vereris vultum hominū q̄ conspectum angelorum. **B**icine
magis est erubescendum quod deus fecit bene. q̄ quod tu
male fecisti. **C**erte illas etiā corporis partes quas pudēda
vocamus deus fecit. pudenda autē cordis nō nisi tu fecisti.
Diligenter ergo consideranti. recte q̄ discernēti q̄ sit rarū
vel q̄ sit paucorū humanam verecundiam plene vicisse. et
solam illam que ordinata est possidere. nō erit vt arbitror
vnde amplius quis ammirari debeat. cur talem prolem tā
sero ha concipiat. et pariat. **S**ed ne de nominis ratione ta
cite preterisse videamur. Dīa iudiciū interpretatur. hoc
itaq̄ est. illud iudiciū quo quisq̄ a p̄pria consciētia ducit
tur. conuincitur. cōdemnatur. et digna cōfusionis pena mul
tatur **S**i enim sibi conscius non esset. non esset vtiq̄ vnde
iure erubescere deberet. **E**t cōfusio quidem si nulla pena es
set. non esset vnde eam quisq̄ tam detestari vel tantū de
uitare debuisset. **V**iro itaq̄ modo mens cuiusq̄ de p̄pria
conscia conuicta. et cōdigna cōfusionē delecta. uno eodēq̄
tpe ip̄a cōtra seip̄as dictat s̄nias. ip̄a de seip̄a sumit v̄ndictā
hoc itaq̄ est illud iudiciū in quo vnus idemq̄ ille qui iu
dicat. et ille qui iudicatur. idemīpe qui cōdemnat. et qui
cōdemnatur. vnus idemq̄ pūnēs et qui pūnit. **N**ō ergo s̄n
cā fuit qđ hoc tale iudiciū scriptura sac̄ nō s̄n demōstratōe

nominare voluit. **I**stud em̄ demonstratōz semp̄ significat
Et quid aliud hec adiectio q̄ a nimum audientis. in ammi
rationem excitat. **V**ere iudicium mirabile dignūq; ammi
ratione. Digneq; pronuntiandū cum demonstratione. i quo
q̄dem iuditio quanto quisq; seipm̄ ardentius diligit. tanto
in seipm̄ acrius seuit. et quo sibi parci vehementi2 cupit.
tanto minus ip̄e sibi parcit. quia quo amplius suā ofusione
formidat. eo acrebius sua quenq; ofusio vexat. **S**3 hoc for
tassis cuiq; mirandum videtur. si hec inter alias virtutes
digne annumeratur. cur p̄ femineū. et nō potiusq; p̄ virilez
sexum exprimitur. **S**3 scim2 om̄es q; i femis q̄ i viris q̄uis
sit forma pulcritudis maior. est tñ ad opa virtutū ostētia
fortitudinis minor. **Q**uis nesciat verecūdia q̄libet honesta
corō robur q̄tū emolliat et q̄ sepe fortia opa p̄pediat. dū
anim2 hoīs vltra modū ofūdi deuitat. **E**st itaq; dīma n̄ vir
s; fīa. nō fili2 s; filia. **E**t forte n̄ sine causa fuit. q; p2 natū
zabulon. de2 lie nō filiū s; filiā dare decreuit. q̄ fr̄is auda
tiā blāde mitigaret et furētis aīos blāditijs deliniret. **H**3
em̄ vt ex p̄dictis apparz zabulō/īpet2 vastos. et igētes ge
rit aīos. s; sciūt vt om̄s nouim2 feie/q̄ viri tumētes aīos
blāditijs alloq̄. et iratis dult2 blādiri. **V**alde ergo opor
tunū videē. qd post zabulō dīma nascit. vt ex sororis lenita
te fr̄is ferocitas tēpet. **M**ultū ei p̄ om̄ez mod̄ zelātis aī im
petū tēpat. cū i seipō iuenit q̄s vñ erubescat. **H**ec utiq; ē rō
nisfallor cur p2 zabulō dīma nascit. vt ei2 modestia fr̄is ipe
tus temperetur. **S**ed quia dīma nil virile nil magnificū moli
tur/tribum in populo isrl̄ facere nō meretur. **I**mo etiā sepe
vt dictū est dum plus iusto ofundi metuit. ad fortia et viri
lia nō solum nō conualescit. sed ea etiā p̄pedire consuevit.
S3 q̄uis pauca sit vtpote femia ad opa fortitudinis. iueni
tur tñ prouida et circūspecta ad custodiam honestatis. et
q̄uis nesciat placere p̄ fortitudinē. nouit placere p̄ forme
pulcritudinē. **E**st em̄. dīma amirandē pulcritudinis et forme

singularis. et que inuentum oculos in sui ammiratione facile
trahat et ammirantium animos cito sua dilectione alliciat
Quis enim ignorat quomodo modestia verecundie homines omnibus
et amedabiles reddat. et amabiles efficiat. vñ nanq; e qd
verecundos homines. vere semper ceteris carius amplectimur. nisi
qd in eis dum verecundie modestia. modestieq; gratiam mira
mur. dñe quodammodo pulcritudine allicimur. et pulcritudi
nis sue magnitudinis in eis amore captiuamur. **O** qd singula
ris huius dñe pulcritudo. qd celebris huius dilectio. cuius pul
critudine pene nemo non miratur. cuius dilectione pene nemo
non delectatur. **H**uius rei sibi ille filius emor testis fit. qd ei tam
ardenti amore inest ut mallet omnes marcas suos absq; mo
ra circumcidere quam illam non habere. **O** qd multi vsq; ho
die sunt. qui qd pro deo facere noluerunt. sepe pro amore
dñe efficere non differunt. et pudendorum supflua qd pro deo
amputare debuerant. orta consilio occasione pro euitando ve
recundie detrimento amputare non tardant. et malunt in amputan
dis vite sue supfluis circumcisionis molestiam subire qd inpu
tes videri. et sine verecundia esse. **S**i qd est sibi vel qd p
ei2 vel qd sibi voluit huiusmodi notia. sibi qd interpretatur humer2 vel
labor. et emor qd sonat asinus. **S**i eorum facta consilium. qui
sunt citius inuenimus. **Q**ui enim sunt qd solent non tam pro deo qd pro
dina. non tam pro gloria qd pro verecundia pudenda sua circū
cidere. qd inq; alij erunt qd amor proprie excellentie. amor vane
glorie. **T**al filius de tali patre dñe amore. proprie excellentie amor va
ne glorie. **A**ttende nunc ergo hunc emor qd sit stultus. et inuenies
qd recte nuncupetur asinus. videamus ergo vñ extollit. vñ glo
rietur. **S**i de eo qd non habet sed habere se credit. hac que
so stulticia/qd stultius excogitari poterit. **S**i autem habet.
audiat qd ei apud deum dicat. **Q**uid habes quod non accepisti?
Si autem accepisti. quid gloriaris quasi non acceperis.
Et quidem accepisse. non accipientis. sed veraciter est gloria
dantis. **Q**uid enim habet huiusmodi propter meritum. et quod est gloria

de malo proprio. siue de bono alieno. **T**alis utriq; gloria
tor. q̄ vere est stultus. tam recte appellatur et asinus. **S**ed
et qđ sicheu humerus vel labor dicitur. ad idē pertinere videtur.
humerus em̄ onera portamus. et hoc agēdo utriq; laboramus.
Supponit itaq; sicheu huemerū suū ad portandum et li
benter desudat. sed ad solū nomē sibi faciendū. **R**ecolamus
mō qđ de isachar legimus. **I**sachar inquit asinus fortis. vidit
requiē q̄ esset bona. et terrā q̄ esset optima. et supponit hu
merum suū ad portandū. **I**bi isachar asinum se reputat. et
humerum suū ad portandū inclināt. **H**ic emor asinus dicitur
tur. et sicheu laboriosum humerū hīe demonstrat. videtur
qđ qđ agit pro leticia vā. totū exerceat pro leticia vana.
Isachar laborat pro requie quā vidit. sicheu pro laudis va
ritate quā concupiscit. **R**ecte tñ n̄ laboriosus s; labor appellatur
qđ p suum laborē ad verā requiem nō pducitur. **Q**uā autē
recte labor dicatur. testatur labor ipocritarū. qui tñ laborant
pro adipiscendo vano fauore hoīm. **H**ic itaq; ē ille sicheu
qui egredienti dñe occurrit. oppressamq; corrumpit. **I**nte
gritatem ergo quā intus fortassis cōseruare potuit. egres
sa amittit. **N**am quomā verecūdie venustas ab oībus fere
amendatur. laudatur. amatur. dñam egredientē. et intima
sua deferentem. et que eam humiliare consueuerat infirmi
tatis memoriam cito obliuiscētem. subito hoīm laudes ex
cupiunt. et eam dum fauorib; demulcēt corrumpunt. **D**ū em̄
in oblata laude delectatur. quid aliud qđ p sicheu. amorē vi
delicet vane glorie corrumpitur. **V**erūtamen tūc dñā corrup
tionis sue damna violentia quādā potius qđ volūtate patitur
cum blandienti prauē delectationi quantum potest relucta
tur. **T**otiens em̄ sicheu quasi nolentem opprimit. quotiēs
mentem corruptionis sue confusionem erubescētem. et ic
circo fortiter reluctantem. etiam inuitam vsq; ad turpem
delectatōz trahit. **S**; qđ putas cause accidit. qđ eā sua iūma
deserē et ad extiora vagari opulit nisi qđ sepe dū infirma nra

nimis erubescimus. ne forte alij eas de infirmitates in se sen-
tiant mirari incipimus. et videtur nobis quoddam solati ge-
nus inuenisse si deprehendamus nos. in nostra saltem delectio-
ne vel socios habere. **I**nde fit ut incipiamus aliorum studia
curiosius querere. nunc vultum/nunc gestum totiusque cor-
poris habitum frequenter circumspicere. eorum occulta. alio-
rum ex relatu libenter addiscere. **D**um igitur diuina in alijs
animarum statum ex signis exterioribus deprehendere nititur.
quid aliud quam sua deserens ad videndas mulieres foras
egreditur forasque vagatur. **D**um ergo diuina mulierum formas
curiose circumspicit. alias multum alias minus pulcras in-
mirum inuenit. **E**t dum secum tacita sepe comperat. quam multas
pulchritudinis sue magnitudine longe antecedit. quid mi-
rum si appetitus eam vane glorie vehementius pulsatur. **C**uius
impetum dum resistendo repelle non sufficit. quid aliud quam
viribus sic habere victa succubit. **N**otandum sane quod vno co-
demque tempe/et diuina corrumpitur. et eius in suis pecoribus
pascendis fratres occupantur. **M**ens etenim que caritate ce-
terisque virtutibus pollet. sicut de suis malis dolere. sic et
de proximorum bonis gaudere solet. **D**um igitur proximorum
vitam lustrando eorum bona considerat. suaque cum illorum bonis
comparat. sicut non potest suis sepe fauoribus non fauere. sic
et de aliorum eam bonis congratulari erit necesse. mens vti-
que pia dum aliorum profectum/aliorum defectum/eorum infirmita-
tem. illorum profectum diligentius intuetur. varijs mirum
nunc his nunc illis varijs affectibus tangitur. **I**ncipit er-
go pro alijs timere. pro alijs dolere. de his bona. de alijs
meliora sperare. **V**idet in alijs que diligat. pro quibus et
gaudeat. inuenit in quibusdam que iuste abhorreat. pro quibus
et iuste dolere debeat. **I**n hunc itaque modum dum af-
fectus boni simplicibus cogitationibus alludunt. que ex inspe-
cta et sibi complacita proximorum disciplina hinc inde occurrunt.
quid aliud fratres diuini filij habere. quam pecora sua pascunt

Videsne quomodo vno eodemque tempore aliud verus amor
proximi. atque aliud operatur vanus amor sui. verus amor proxi-
mi pascendis pecoribus fratri pascua prestat. vanus amor sui
corruptionis domine occasione administrat. **Q**ui autem res pa-
trem non latet. etiam priusquam ad fratres sermo perveniret. quid
aliud nobis insinuat. nisi quod corruptele noticia animi prius
per cogitationem quam per affectum pulsatur? **S**ed cum res diutius in
corde versatur. sepius per cogitationem replicatur. quoniam usque
ad cordis intima penetrat. cordisque affectum transverberat
Cum igitur rei sollicitudine animus afficitur. variisque affecti-
bus vicissim tangitur. iam usque ad filios licet. fratres autem
domine sermo pervenisse non dubitatur. **S**ed quomodo putas
insanunt. cum sororis sue corruptionem iam ignorare vel sal-
tem dissimulare ulterius non possunt. **Q**uid enim de eis ait
scriptura. nisi quod irati sunt valde. et iteque quod essent semetipsos
obstuprum sororis sue. **D**ocet utique nos hec fratrum ira vel
potius infamia/quantum sibi debeat quisque irasci. qualiter
indignari. quomodo seipsum arguere. quam acriter increpare. cum
se agnoscit conscientiam suam inani gloriatione fedasse **D**e-
bet ergo quicumque est ad sanandum mentis tumorem infir-
mitates suas ante oculos ponere. et culpas suas sine quibus
nemo hanc vitam transigit ad memoriam revocare. quam in
honestis sepe in opere. quam indigna in ore. quam immunda versetur
in cogitatione/diligenter attendere. ut inde manifeste
colligat. quam multa in suis moribus invenire queat/que iure de-
beant amputari. si vere vult et non impudenter gloriari **C**um
igitur huiusmodi conditionis retractatio mente revolvitur.
quid aliud quam cum filio amor circumcisionis pactum statuitur
Nam quid est diceremur tuorum pudenda abscondere. quam ma-
sculorum tuorum preputia circumcidere. **E**t quid est dicere alioquin
non poteris non impudenter gloriari. quam alioquin poteris copu-
lari. **S**i enim sic hanc gloriatio. si divina verecundia. quod aliud
erit gloriatio impudens. gloriatio sine verecundia / quam sic hanc

sine dīna. Recte aut̄ inueterate consuetudinīs que difficī
le superantur. p̄ masculinū sexum designātur. Isti sunt ma
res quos fratres dīne circūcidi voluerunt. teste tamē scrip
tura hanc circūcisionis additiōē sicheem in dolo apposuerūt
Ecce ut facile aduertere possimus. nullo marito tali sororē
rem suam dare disponebāt. et quīus apposite additiōis quē
stiones explere potuisset. nullatenus tñ eum tali matrimonio
dignum iudicabaut. Et quidem etiam si possemus om̄ia in
honestā nra de nra pēnitētia vita amputare et ab oībus oīno
mūdari. nichilominus tñ deberemus nō de nris meritis. sed
in dño gloriari. Et ideo fr̄es dīne cura ei apponebant. ut cū
de sororis sue copula oīno desperaret. Sed paucior est sicheem
quelibet/vel qualibet aspera tolerare. quāz ad amate dīne
diuortia sustinere. Et fit quidem sepe qđ et sup̄ius p̄locu
ti sumus. ut ea que ab aīmo extorq̄re nō potuimus. qñ pro
deo illa facere disponebamus eadem ip̄a sit nobis facile p̄
ficere. cum pro eis timem⁹ incurzere detrimēta verecundie
Quid ad ista dicemus? An forte melius erit tacite gemere
qđ aliquid respondere. qui ista negare nō possumus. Illud
sane dixerim qđ dīne fratrib⁹ merito displicuit. merito eos
placare nō potuit. circūcisio que non tam pro deo. qđ pro
dīna. nō tam pro institutiōe diuina qđ pro verecundia hūa
na facta fuit. Valium tamē in eis fuit iuste seueritatis mod⁹
excedere. et in vlciscenda iniuria equitatis mensurā minime
seruasse. Verito ergo iacob incōsultam eorū audaciam reo
arguit. seueritatēq; tam indiscretā iuste rephendit. Qñ
ta satius erat viros quīus nō tam pro deo qđ pro dīna circū
cisos ad verū dei cultū paulatim pducere. qđ inopinata et
repentina morte pcutere. Hinc itaq; colligat hinc diligēt
attēdat. quō q̄sq; debeat circūcisis suis p̄cere. quos tñ me
minit se nō ppter deū circūcidisse. Qui sūt istiusmodi circū
cisi/ nisi mores nec bona intentione correpti. Nec tñ in talis
bus debemus mores honesta destruere. sed intentōz mutare

Errant ergo utique/errant qui abitiunt opera bona. quibus for-
te inchoata sint intentioe mala. Errantium ergo suorum ulto-
res huiusmodi quod aliud faciunt. quam super circumcisos cum simeon
et leui irruentes violent occidunt. Ope precium est illud etiam
diligenter attendere. quoniam modo tam pauci tanta potuerunt
strage efficere. Sed mirum adiuvit eos electa oportunitas
temporis. quando ipsos circumcisos. et ab istis occidendos oppresserat a-
cerbitas doloris. **N**on hoc electus est circumcisiois dies ille tunc
in quo teste scriptura dolor solet esse gravissimus. Sed qui sunt isti
dies vel cur tamen dominus esse tres. si per noctem ignorantia. recte per di-
em intelligitur noticia. **P**rimus itaque dies est agnitio eorum qui sunt
extra nos. secundus dies cognitio eorum qui sunt intra nos. dies
tercius agnitio eorum qui sunt supra nos. **E**xtra nos corporalia. in-
tra nos spiritualia. supra nos divina. **E**orum itaque qui se circumcidunt
verumtamen non appetunt dominum hoc faciunt. prima consideratio esse debet/
vel potius solet. cum diligentem attendunt. quam asperitatis extrinsecus
perulerunt. **S**ecunda consideratio esse debet. quod intus acquserunt per
tot cruciatum corporis. imo quantum intus veraciter perdidit per novum
sinistre intentionis. **T**ercia consideratio erit quod retributionis de
deo expectare debeant. quem simulate servitutis obsequio non tam
placasse quam exaspasse non dubitant. **P**rima itaque die consideratio
prime recurrit ad memoriam apudata licentia amate consuetu-
dis. et absque dubio dolor efficitur. dolor utique gravis quod non re-
linquitur sine dolore quod possideatur cum amore. **S**ecundo die con-
siderationis secundae. invenit se animus per detrimenta corporis pervenisse/
ad damna mentis et fit utique dolor quanto iustior. tanto fortas-
sis et gravior. **T**ercio die considerationis tertiae deprehendit se gravia
perulisse de sententia propria. sed graviora expectare debere de sen-
tentia divina. **H**ic est ille dies tunc in quo testate scripta do-
lor solet esse gravissimus. **Q**uatus ei putas dolor mentem transuer-
berat cum diligentem considerat malum quod perulit. malum quod commi-
sit. malum quod promeruit. malum quod perulit exterius cruciatu
corporis. malum quod contraxit intrinsecus in reatu criminis. malum quod

promeretur diuinitus in conspectu creatoris. Profecto non
solū grauius s; etiā grauissime doluit quisq; inuoluitur circu
cisorū ad hanc diem puenire potuit. Debet tñ mens sui cri
minis conscia et de sua infirmitate confusa. et patienter dolere
et sua correptione non desperare. Oportet eam sane et dolo
re de corruptione. et sperare nichilominus de correptione.
ut p moderatum dolorem afflictā. et p spei fiduciam ere
cta. et satisfaciāt de pterito. et prouideat de futuro. **Supi**
aut iā dixim⁹ quō dolore et spem p simeonē et leui itellige
re debem⁹. **I**sti sunt duo illi dñe frēs simeon et leui inuol
uunt suarū ultores leui. s; vniā q; fortes forent tā et discre
ti. **N**ō simeon ptinet satisfacere de eo qd̄ malefactū est. **N**ō
leui pmet aīm erigere/ ad id imposterū prouidendū est. **S**i
ergo doleres d̄ corruptōe. desperes aut de correctōe ē ibi
simeon s; solus. **N**ō tantū ergo negotiū necesse et ut vtrum
q; duemat. et vterq; alteri opem ferat. **S**ed cōsiderandū est
iter q; sepe in eo qd̄ fortiter agunt modū iusti libraminis
excedūt. qd̄ facile dimicim⁹ ex hoc eorū ope qd̄ inter man⁹
habem⁹. **R**reptis em̄ gladijs confederatos sibi societatis pa
cto violēter occidunt. et pro vni⁹ pudicitia violata tot vi
rorū/ tam subitā stragē fecerūt. **G**ladi⁹ simeonis exprobra
tio. gladi⁹ leui est exactio. **S**olet em̄ simeon/ corrupte mē
ti exprobrare vehemēter malū qd̄ fecit. **L**eu vō solet vehe
mēter erigere bonū qd̄ fieri oportuit. **Q**uid igit aliud est
eos hīs gladijs pugnare. q̄ exprobratōis et exactōis. **S**i
mulis mentē flagitare. **H**īs stimulis quorūdam mens vehe
mēter accēsa. sepe incōsolabiliter plāgit ea etiā que nullo
mō p̄t euitare. **H**īs stimulis exagitata ea etiā sepe inchoa
re p̄sumit. q̄ nullaten⁹ valet cōsumere. **H**inc illa quorūdam
imoderata tristitia. hinc illa etiā indiscreta abstinentia q̄ nō
solū vires corporis vexet. etiā virtute euacuāt mentē. **Q**uodā
etēi seuerente simeone vidim⁹ tam irrationabili tristitia absce
beri. ut nulli⁹ possent aliquaten⁹ cōsolatōne releuari. **R**heo

cognouimus p̄ immoderatam abstinentiā tam grauit̄ cor
ruisse. vt nulla postmodum deliciarū copia. nulla coquorū
diligentia posset eis satisfacere. **E**cce bellatores isti. sime-
onē loquor et leui. quomodo pugnāt. qualiter se vīdicant
Quid est em̄ eos arceps gladij dñe amatores interfice-
re. quā exprobratione meritabiliū vel exactione impossibi-
liū eorūq; nō solum vires corporis. verumetiam vigorē mē-
tis attenuare. vt p̄ humana saltem verecundia non possit
se mēs a suis excessib; t̄pare vñ eis recte p̄ iacob dī: **S**imeō
et leui fr̄es vasa iniquitatis bellātia ī cōsiliū eorū nō veniat aīa
mea. et metu eorū nō sit gl̄ia mea. **O** quales bellatores/qui
dum fortiter egisse videri volunt pacis sue socios tam crus-
deliter q̄ violenter occidunt. **V**asa iniquitatis bellantia.
sep̄ in cōsiliū eorū non veniat anima mea. **O** viros con-
sultos qui dum id p̄sumunt quod efficere non possunt. illud
etiam amittunt quod efficere potuerunt. **I**n cōsiliū er-
go eorū non veniat anima mea. et in cetū eorū non sit gl̄o-
ria mea. **N**on est bona gl̄oriatio ambulare in magnis et in
mirabilibus super se. quo possit quasi de sua gl̄oriari virtu-
te. **N**on est inquam huiusmodi bona gl̄oriatio. **I**n cetū er-
go eorū non sit gloria mea. **Q**uia inquit in furore suo oc-
ciderunt virum / et in voluntate sua suffoderunt murum.
Quid per virum nisi vigor mentis. quid per murum nisi dis-
ciplina intelligitur corporis. vir itaq; ille amator dñe tūc
veraciter occiditur. quando per afflictionem nimiam vigor
re mentis exhausto vsq; ad apertam impudentiam animus
effrenatur. **T**unc amator dñe absq; dubio gladio p̄nit.
quando per afflictionis nimietatem vigor mentis eorūq;
deficit. vt a suis vt dictum est excessibus p̄ humana sal-
tem verecundia se t̄pare non possit. tunc murus destrui-
tur. quando per immoderatam abstinentiam rigor prioris
discipline p̄mitus dissipatur. **S**ed hoc est in huiusmodi

bellatoribus pre omnibus ammirabile/imo sup omnia dete-
stabile. quod nullius nunquam quamlibet prudentis viri
consilio acquiescunt. imo nec proprie saltem experientie ce-
dunt. nec tunc quidem cum iam incipiunt/et corpore defici-
cere/et corde tabescere. Quorum pertinacia maledictionis
iaculo percutitur. cum ad illos per iacob dicitur. **Maledi-**
ctus furor eorum / quia pertinax . et indignatio eorum / quia
dura. Mirabilis pertinacia. sed non minor infamia/ab im-
petu cursus sui. a devio erroris sui. non nisi solo impossibi-
litate freno posse retineri. **Ecce quomodo preliari norunt**
vasa iniquitatis bellantia. ecce quanta faciunt. ecce quan-
ta fiunt pro dīna. Pro dīna masculi circumciduntur. pro
dīna circumcisi perimuntur. **Totum hoc fit pro dīna. to-**
tum pro humana verecundia. Sed miraris forte/ cum hu-
manam verecundiam superius reprobauerimus. cur eam
modo ad dīnam pertinere doceamus. cum per dīnam so-
lam ordinatam verecundiam intelligere debeamus. Sed
aliud est homines erubescere propter deum. et aliud eos-
dem erubescere propter seipsum. **Sic luceat lux vestra di-**
cit scriptura. ut videant opera vestra bona. et glorificetur
pater vester qui in celis est. Bonum est ergo erubescere in
famiam. non tam ad nostram quam ad gloriam diuinam.
Et hoc est forte dīnam exire. hominum infamiam propter
deum erubescere. Nam tunc procul dubio dīna intus inue-
nitur. quando de occultis etiam suis coram deo conscien-
tia nostra confunditur. **Homines itaqz propter deum eru-**
bescere est bonam verecundiam habere. et qualem non. du-
bitamus ad dīnam pertinere. Verecundia itaqz talis. et or-
dinata est. et iuxta aliquid recte humana dici potest. **Re-**
vera tamen huiusmodi bona est. si non sit nimia Certe si di-
na adhuc paruula esset vel intra thalami sui secreta seip-
sam cohiberet. corruptiōis maculaz nō incurrisset. et tantorū

malorum causa non extitisset. **H**ec ē dīna que post isachar
et zabulon nascitur. quia post degustatum interne dulcedi
nis gaudium. et post verum vitiorum odium. quanto veri
us/ tanto vehementius quis qz de sua infirmitate confundi
tur. Per isachar etiam intelligimus gaudium conscientie
Per zabulon odium malicie. per dīnam/ venustatem vere
cundie. et sunt quidem hī nouissimi tres liberorū hie. quos
si cum quatuor superioribus annumeramus septem esse abs
qz dubio inuenimus. principales enim affectus septem esse
longe superius iam diximus. quos cum in nobis ordinam²
in numerum virtutum redigimus. primo itaqz ordinatur ti
mor. deinde dolor. post hos spes et amor. post hos quatu
or ordinantur. leticia. et ira. nouissime autem omnium ve
recundia. **I**taqz nichil aliud est iacob huiusmodi liberos
ex lia genuisse. qm̄ animum affectionis sue motus ordinan
do dignam virtutum sobolem de seipso procreasse. per ru
ben igitur primogenitum iacob. intelligimus ordinatum ti
morem. per simeon ordinatum dolorem. per leui et iudam
ordinatā spem et ordinatum amorē. p isachar aut̄ intelligit̄
ordinata leticia. p zabulon ordinata ira. p dīnam ordinata
verecundia. **S**ciendum autem qd affectus isti tunc veracu
ter creduntur boni. quando sunt non solum ordinati. sz eti
am moderati. **S**epe namqz cum discretionis moderamen ex
cedunt. virtutis nomen amittunt. **S**ed hoc fortassis meli
us per exemplum ostendimus. si de ip̄o fratrum primogeni
to exemplum sumamus. **C**erte si timor immoderatus peri
culosus non esset iacob ad ruben loquens minime dixisset.
Effusus es sicut aqua non crescas. quia ascendisti cubile
patris tui et maculasti stratum eius. **S**i p ruben debemus
ordinatum timorem intelligere. cur queso iubet eum iacob
n̄ crescere nisi quia malū ē ī quolibz ordinato timore mod̄ eq
tatis excedere **D**uob² at̄ mōis hic fili² eq̄tatis m̄surā s̄ pe

Suppgredit. aut. qz circa vnum aliquid nimis extēditur. aut
quia ad innumera vel etiam inutilia passim dilatat. **Quis**
iudam neget post proditiōis scelus iure timere debuisse.
Sed illud in eo quis non videat supra omnia execrabile fu-
isse. quod dum in suo timore modum seruare noluit vel ne-
sciuit semetipsum desperango malum quod corrigere po-
tuit detestabiliori exitu quam exordio cumulauit. **Sed** il-
la timoris inmiestas que se passim ad multiplicia rerum ef-
fundit. facilius decipit. perfectus etenim viris quādoqz sur-
rexit. **Quis** nanqz prelatozū quamlibet perfectus dum
subiectis suis necessaria preuidet ita sollicitudinis sue cu-
ras temperat. vt pro aduersis rerum casibus nunquam plz
iusto formidet. **Pertinet** autem ad ruben tunc tantum ti-
mor huiusmodi. consurgit quidem non ex amore mundi. sz
de dilectione proximi. **Sed** quis enumerare sufficiat omēs
incipites in commodozū casus hincindeqz surgentium.
pro quibus eum trepidare cogit/et si non sua/suoz saltem
infirmis subiectoz. **Et** qs nō videat qz sit difficile. imo qz
pene impossibile. iuste formidinis metas nunqz excedere. **In**
fit sepe. vt quāto quis prudentior/tanto inueniatur sollici-
tior. et quāto quisqz nouit pspiciatius circūstantiū piculoz
casus incipites prospicere. tanto cogitur timide sollicitu-
dis sue habenas multiplices relaxare. **De** quo et illō con-
uenienter intelligitur quod ad ruben per iacob dicitur. **Es**
fusus es sicut aqua/non crescas. **Solet** enim per aquam
quādoqz carnis prudentia. sicut per vinum intelligi sepe
spiritalis intelligentia. **Hec** aqua cuiqz tunc in vinum ver-
uitur. quando aspirante deo per exterioris scientie scalam
ad inuisibilem intelligentiam subleuatur. quando inuisi-
bilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta
conspiciuntur. **Huiusmodi** cuique aqua eo amplius ba-
bundat. quo eius animus in exteriorum scientia copiosius

se dilatat. **N**ec vtiq; aqua / quanto vberius excrescit. dum
omnia caute circumspicit. tanto proculdubio formidolose
solicitudinis siluam densiorem gignit. et latius expandit.
Unde recte hic dicitur. Effusus es sicut aqua. non crescas.
Cauendum itaq; sumope cum mundane sciētie aqua habū
dat. ne multiplicis sollicitudinis timor vltra mensurā excre
scat. **C**erte cum ruben adhuc puulus esset. et annos pueri
les ageret patris sui cubile incestare nō psumpsit vel q; nō
potuit. vel q; minime ausus fuit. **N**ouit tñ intantaz vt de
ipso legis prorupit audaciaz. vt patris sui corrūpet ocubis
uā. bale videlicet rachelis ancillā. **S**i si p balaz imaginatō
intelligit. quō putam? huiusmōi ancilla corrūpit. **S**i q est
bale corruptio. nisi cogitatōis iordmata et ipudēs euaga
tio. **I**ntantñ ei qñz timor supflu2 imaginatōz nō dicā corrū
pit/s; prostituit. vt qdēz in tpe oīois a suis se fornicatōibz
tpare vir aut oīno nō possit **C**um ei p nimia sollicitudinē mē
orandum esse sepe mundanoz negotioz fantasias mens p
imaginatōz recipit. qd aliud bala q; ad fornicatōes ruben
sinū suum expandit **C**ogita nunc ergo q; sit ineptum vt eo
tpe quo debes pro eteris malis remouendis dño supplica
re. incipias temporalia tantum picula p oculis habere. et
illa sola corde reuoluere. illoz apter que vneras obliuisci
illa quozum obliuisci debueras sola reminisci. **H**inc est
quod mens sepe que prius solebat per imaginationem sola
sibi futuroz bona vel mala omni hora antepondere. postmo
dum per superfluum timorem subacta non possit vl ad mo
dicum secularium curarum incursus a cordis secretario ex
cludere. **Q**uia igitur sepe imaginatio per superfluum timo
rem ad tam impudentem cogitationum euagationem dedu
citur. recte ad ruben pater suus de corruptione bale et im
probando loquitur. Effusus es sicut aqua. non crescas. qz
ascendisti cubile patris tui. et maculasti stratum eius.
Sed vt de hoc affectu aliquid loqmur apti2 maiore p cetis

sive ad bonum sive ad malum efficienciaz habere videtur.
Siquidem ab illo frequenter a suo mēs rectitudinis statu
deicitur / sed quolibet modo deiecta sine illo nunq̄ repatur
Quis ei de quouis peccato q̄libet puo. sine timore libera-
tur. sine timore mala n̄ra nunq̄ deserim⁹. sine timore bona
opari nec saltem inchoam⁹. **N**ōne hoc illa iacob manifeste
verba loquū si recte intelligunt / vbi dicit ruben primogenit⁹
me⁹ tu fortitudo mea / principiu doloris mei. prim⁹ i domo
maior i impio. **V**bi et illud sequitur de quo aliqua iam dixi⁹
Effusus es sicut aqua / nō crescas. **Q**uō autē iste ruben sit
primogenitus. vel quō sit principium doloris. ex supius iā
dictis satis vt arbitror manifestus est. quomō autem sit ei⁹
fortitudo. et cetera que de eo dicuntur facile ostendi potest
Tu inq̄ fortitudo mea. **Q**uis in illo vnquāz p̄lio victor exi-
tit. vbi spiritus aduersus carnem. caro aduersus spiritum
concupiscit. quis vnquāz tam innumerolum concupiscentia-
suarū exercitum debellauit. si sine timore pugnauit. **R**ecte
ergo primogenitus. quia a timore domini omne bonum in-
choatur. recte fortitudo dicitur. quia per timorem domini
cor contra concupiscentias suas roboratur. recte principiu
doloris sui. quia timorem domini utilis dolor comitat⁹
Vt enim animi dolor cuiq̄ suus sit. et sibi utilis existat. ne-
cesse est vt eum timor domini precedat. **D**um⁹ inquit in do-
mo maior imperio

Poster omnia dei dona que ad salutem hominis spectare vi-
dentur. primum et p̄cipale donum bona voluntas esse co-
gnoscitur. p̄ quam in nobis diuine similitudinis imago re-
patur. **Q**uicq̄ hō agit bonū esse nō p̄t. nisi ex bona volun-
tate procedat **Q**uicq̄ ex bona volūate fit. malum esse nō
poterit **S**ine bona voluntate oīno saluti nō potescū bona
volūate oīno perire n̄ potes. **O** donū mirabile. o donum si-
gulare **H**oc ē illd̄ primū v̄l p̄cipale donū qd̄ p̄mogenito ru-
ben tribuit. absq̄ dubio p̄ timorē dñi volūtas mala i bonam

comutatur. **C**ur itaqz primus in domis non sit. qui primum et
principale donum accipit. **P**rimum quia a bona voluntate
bonum esse inchoatur principale. quia bona voluntate homi-
nibus utilis nichil datur. **P**rimus in domis. maior imperio
quis hunc ruben pre ceteris imperio maiorem esse neget.
qui ceteris alijs fratribus suis omnibus pro sepe etiam impare solus
ante eius aspectum leui cedit. quia superueniente timore spes
cadit. **N**on ei2 impius sepe iudas secedit. zabulon accedit. quia
cogente timore sepe caritas refrigerat. odium exurgit. **N**on
nutum ipsius psachar egreditur. et simeon ingreditur. quia sub-
intrante timore sepe et gaudium excluditur et dolor admit-
titur. **V**idimus quomodo ruben quoniam fratribus suis etiam impare con-
suevit. videamus quomodo impius suum pro ceteris latius extendit
Certe alia sunt que amamus. alia sunt que odio habemus. sed pro
utrisque timere solemus. dum sepe ista amittere. illa formida-
mus incurere. **D**ividunt itaqz iudas et zabulon inter se reg-
num. sed ruben se extendit ad totum. quia verus amor ad sola bo-
na. verum odium ad sola mala. timor se effundit ad hec et
ad alia zabulon in partis sue partem/fratrem admittet si-
meonem **P**ro aduersis siquidem dolemus. sed non pro om-
nibus/quia non omnia sustinemus. **L**eui quam iudas impio est mi-
nor. multo tamen quam psachar impio est maior. **P**lura enim sunt que
debemus diligere. quam que audeamus sperare **S**ed constat nichil
ominus copiosius esse materiam sperandi quam gaudendi. quia
habita de quibus gaudemus pauca sunt ad ea que habemus
da speramus. **J**udas itaqz et zabulon impij sui magnitudi-
ne ceteros fratres vincunt. veruntamen ad mensuras ruben
extendere se minime possunt **O**mnes itaqz ruben antecedit
qui ceteros prauius longe post se relinquit. **O**mnia enim
que constat homines amare. sperare odisse pro quibus do-
lere vel gaudere. solent multiplicis timoris causas ex se gignere
Sepe etenim circa unam rem quam diligimus plures timendi causas inueni-
mus. **Q**uot modis siquidem potest totius timoris occasio dare potest.

Multum itaque regnum suum ruben iste dilatat. sed vires
ei amministrat non solum multiplicitas occultorum. sed etiam
mutabilitas apparentium. De quo enim securus esse possum
qui nil habeo quod perdere non possum. quando hic ad sciē-
tie certitudinem pertingo. qui innumerabiliter plura nescio.
quod scio. Quia igitur timor ceteris affectibus latius diffun-
ditur. recte ruben firmi comparatione impio maior esse prebatur.
Et ne crescat a patre suo prohibetur. sed eo videlicet tempo-
re quo sicut aqua diffusus erat. quando iam patris cubile
ascenderat. stratumque eius iam maculauerat. Ruben inquit
primogenitus meus / tu fortitudo mea principium doloris
mei primus in domo / maior impio. effusus es sicut aqua.
non crescas. quia ascendisti cubile patris tui / et maculasti
stratum eius. Ecce ruben quantum malum presumpsit. quia
ultra modum excreuit. cito magnum periculum incurritur.
si timor noster per discretionem non moderatur. sic et de alijs af-
fectibus credere debemus / periculosum quidem esse. nisi eos in-
tra equitatis metas coerceamus. Certe quod malum sit dolor
et spes modum excedere. ex predicto simeonis et leui facto
o facile possumus advertere. de quibus per iacob dicitur.
Valedictus furor eorum quia peritiam et indignatio eorum quia dura. Cau-
te ergo circa omnes debet custodiri / ut non solum sint ordinati. sed
etiam moderati. Timor enim nimis sepe cadit in desperationem.
dolor nimis in amaritudinem. spes immoderata in
presumptionem. amor superfluous in adulationem. ira in tem-
perata in furorem. In hunc itaque modum virtutes in vitia
vertuntur. si per discretionem minime moderentur. Videlicet
ne quemadmodum ceterae omnes virtutes discretionis re-
quirant.

Hic est ille ioseph. qui quidem sero nascitur. sed a pa-
tre plus ceteris amatur. Quis enim nesciat vera bo-
na animi sine discretionem. nec posse acquiri. nec posse
conseruari. Verito ergo illa virtus singulariter diligit sine qua

nulla conqueritur. nulla consummatur. nulla aservatur.
 sed vix sero talem filiū accipere meremur. quia ad discre-
 tionis perfectionem/ non sine magno usu/ non nisi per mag-
 na experimenta erudimur. **P**rius nos oportet in singulis
 virtutibus exerceri/ q̄ possimus de omnibus plenam scien-
 tiam percipere. et de singulis sufficienter iudicare. **M**ulta
 quidem de discrecone legendo. multa discimus audiēdo.
 multa ex insito nobis racōis iudicio. vix tamē nunq̄ de
 hac ad plenum erudimur/ sine experientie magisterio. **P**ost
 omnes sequi oportet/ qui de omnibus iudicare debet. **P**ri-
 mū ergo est. ut satagamus singulis virtutibus studiū fre-
 quēs impedere. qd̄ dum facimus/ necesse est nos sepi⁹ cas-
 dere. oportet nos sepe resurgere. et p̄ frequentē lapsū ad-
 discere/ qua vigilācia/ qua cautela/ oporteat virtutū bona
 acquirere vel custodire. **H**ic sic/ dū longo usu virtutū dis-
 ciplina addiscit. q̄z mens diu exercitata/ ad plenā morū
 discreconem pducit. et quasi de nato ioseph iure letat.
An̄te huius natiuitatē/ eius fratres/ dū adhuc omnia sine
 discrecone agūt. quanto ultra vires suas multa presumūt/
 tanto sepe deterius atq; deformius ruūt. **U**nde est sicut
 iam diximus. q̄ post eos dīna nascitur. quia frequēter de-
 formē lapsum pudoris cōfusio comitatur. **S**ed post natā
 dīnam/ et quasi per confusiois ignominia/ fratres sui in-
 ueniunt. et per experimentum addiscūt/ nichil melius esse
 q̄ consilio regi. quia melior est vir prudens viro forti. **V**ir
 enim prudens loquitur victorias. et qui cum consilio cum-
 eta agit/ in eternum non penitebit. **C**um igitur consilij nez-
 cessaria utilitas per experimentum cognoscitur. et p̄ stu-
 diū attentius queritur. ioseph quodāmodo nascitur. p̄
 quem virtus discrecōis intelligitur. **P**atet autem ratio/
 cur ancillarum nulla/ cur nec ipsa quidem lia/ sed rachel so-
 la potuerit talem filium gignere. siquidem non est sensua-
 litatis sed imaginationis. non demq; ipsius affectionis.

sed solius est racōis discernere sicut et intelligere. Si igitur per rachel racōnem intelligimus. cur non nisi de rachel ioseph nasci possit citius inuenimus. quia q̄ de sola racōne discrecō oriatur minime dubitamus. Talis proles de tali matre. ioseph de rachele. discretio de racōne.

Ic est ille ioseph. qui solus inter fratres tunica talari vestitur. quia sola illa actio/ad consummationis talum/debitiq; finis terminū perducitur. que per discrecōis prudentiam moderatur. **H**ic est ille. qui a patre/plus cunctis fratribus amatur. qui cunctarum virtutum custos/ceteris iure prefertur. **H**ic est ille ioseph somniator/somniorū q̄ interpretator. quia vera discretio/in ip̄o temptacōis articulo/inter ip̄a suggestionū fantasmata/ex eorum qualitate futura pericula deprehendit. et alijs quibuscumque ad cogitacōum suarum confessionem imminentium malorum insidias detegit. et de futuris periculis cautos reddit. **H**ic est ioseph quem emulant sui. venerantur alieni. quem vendunt hebrei. emunt egypti. q̄ citius consilio acquiescunt. faciliusq; aliene prudentie cedunt. erroris sui cognoscentes. q̄ de iusticia sua vel prudentia presumentes. **H**ic est ille ioseph sponsus/virginis amator/non violator castitatis. quia discrecō custos/non corruptor esse solet interne puritatis. **H**ic est ille puer et nuncius/qui beato iob in omni percussione sua/solus remanere potuit. qui ei perpetrata damna statim renunciare studuit. quia nisi per discrecōem virtutum damna animus nec cognoscit nec corrigit. **N**escit puer ille cum peunibus perire. nescit discretio per rerum detrimenta/per temptationum argumenta deficere sed proficere. **Q**uanto enim accrioribus temptacōibus urgemur. quanto crebrioribus periculis exercemur. t̄to p̄fectius ad discrecōem erudimur et sepe aliarū virtutū damna/discrecōis sunt lucra. **N**ouit itaq; ioseph non solum cum crescentibus crescere. nō solū

cum proficientibus proficere. verū etiam ex fratrum defectu
ad profectum tendere. et ex aliorum detrimentis prudentie
lucra acquirere. **V**erito talis filius ioseph nuncupatur.
Ioseph siquidem augmentum interpretatur. unde recte
de ipso per patrem eius dicitur. **F**ilius accrescens ioseph. fili
accrescens et decorus aspectu. **R**ecte itaque augmentum no
minatur. recte filius accrescens dicitur qui semper augmen
tatur. cuius incrementum usque in finem non finitur. **Q**uan
ta autem huius virtutis sit excellentia/testatur ipsa ioseph
somnia. testantur patris eius verba/ubi legitur. **N**um ego
et mater tua/et fratres tui adorabimus te super terram? **N**unc
ioseph/et pater/et mater/et fratres adorant. quod aut sponta
nea voluntate/aut coacti necessitate/quodque discrecioni ob
temperant. **P**er discrecionem siquidem/sol ille mundi in
tellectualis/interior ille oculus cordis/intentio videlicet
mentis dirigitur. per discrecionem ipsa de qua oritur subti
litas rationis acuitur. per discrecionem illa tota virtutum
fraterna germanitas modificatur. et virtutum quelibet que
eius consilio non acquiescit. qui se discrecioni non subdit.
citius virtutis nomen amittit. **I**pse est qui fratrum suorum
negligentias non negligit. ipse est qui eorum excessus argu
it. ipso presente non licet eis quicquam ultra vires presumere.
ipso presente nichil per negligentiam pretermittere. in eius
presentia non eis licet siue ad dextram siue ad sinistram de
clinare. nil segniter/nil precipitanter agere. nil ante tem
pus presumere. nil ultra temporis oportunitatem differre
Nunc illa inter ipsum et fratres discordia grauis. et ira pe
ne implacabilis. de qua scriptura non tacet. cum manifeste
pronunciet. quia oderant eum fratres sui. nec poterant ei quic
quam pacifice loqui. **M**onta enim ioseph videtur eis valde
graui. dura instituta. consilia importabilia. **Q**uid enim duri
us quid difficilius/quod nil faciendum negligere. et in omni facto
suo nunquam modum perturbare. nunquam ordinem confundere.

nunquam mensuram excedere? Crede michi. nil a se animus
difficilius extorquet. quam ut in omni affectu sua modum ser-
uet. Sepe etenim fratres ioseph magnam aliquid molientes
cum eis undique acclamatur euge euge/solent non solum ad
mutua/verum etiam ad impossibilia conatus sui manus exten-
dere. Frequenter siquidem animi affectus ex huiusmodi adu-
lantium acclamatione ad immoderatam presumptionum au-
daciam effrenatur. imo etiam multotiens mentis intentio
depravata / usque ad ipocrisis crimen deducitur atque
deicitur. Hoc est illud crimen pessimum et pre ceteris abhor-
rimandum. quia deo pre omnibus odiosum. de quo ioseph fra-
tres suos apud patrem accusat. sicut scriptura ipsa manife-
ste declarat cum dicit. Accusant ioseph fratres suos apud
patrem crimine pessimo. Viciu quod deus singulariter de-
testatur. nullum aliud quam ipocrisis rectius intelligitur.
Angustissimo namque attestante. simulata equitas non est equi-
tas sed duplex iniquitas. Hoc vitium per ioseph detegit
qui insidians malum per discrecionem deprehenditur et ar-
guitur. Hoc vitium tunc filios corrumpit. hoc vitium nunc
pater corrigit/quando affectum tangens durius pulsat. vi-
tius occupat. verum tamen animum usque ad consensum non in-
clinat. Pertinet itaque ad ioseph non modo hoc vitium/sed
quodlibet insidians malum et latens adhuc provide circums-
picere. caute providere. callide deprehendere. citius de-
tegere. acerbius arguere. Ad officium ioseph spectat cura
et custodia omnium fratrum suorum. ad ipsum spectat disciplina
singulorum. ad ipsum dispositio gerendorum. ad ipsum providen-
tia futurorum. Ad eius officium pertinet diligenter attendere.
frequenter discutere. quantum animus quotidie proficiat.
vel quantum forte deficiat. quibus cogitationibus magis
incursetur. quibus affectibus frequentius tangatur. Ipse
debet non solum vicia cordis/verum etiam inualtutines cor-
poris perfecte cognoscere. et secundum quod unumquodque exigit

salutis remedia querere. quesita adhibere. Ipsum nosse
oportet non solum vicia sua/ sed et gratiarum munera / et
virtutum merita. sed et ipsa diligenter distinguere. et que
sint bona nature/ vel que dona graue subtiliter pensare.
Promptum habere debet quibus temptacōum machinis
malignus eum spiritus impugnet. quantis spiritualiū gau
diorum consolacōibus habundet. q̄ frequenter eum di
uinus spiritus visitet. quomodo ab ipso cum sit vnus. nō
tamen v̄iformiter eodemq; modo semper tangitur. sed
nūc spū sapie/ nūc spiritu intellectus/ nunc spiritu consilij
vel alijs quibuslibet eius affectibus repletur. **E**t ut totū
breuiter concludam. debet hic noster ioseph totum interi
oris et exterioris hominis statum et habitum in quantum
possibile plene cognoscere. **N**ec solum qualis sit. verum
etiam qualis esse debeat subtiliter querere. diligenter in
uestigare. **P**er hunc itaq; ioseph animus assidue erudi
tur. et quandoq; perducitur ad plenam cognicōem sui
sicut per uterū fratrem eius beniamin quandoq; sub
leuatur ad contemplacōem dei. **S**icut enim per ioseph
gratiam discrecōis/ sic per beniamin intelligimus grati
am contemplacōis. **U**terq; de eadem matre nascitur. qz
et dei cognicō et sui ex racōne p̄cipitur.

Longe post ioseph beniamin gignitur. quia animus
qui in sui cognicōe diu exercitatus/ pleneq; erudi
tus non est/ ad dei cognicōem non sustollitur.
Frustra cordis oculum erigit ad videndum deum. qui nō
dum idoneus est ad videndum seipm. **P**rius discat homo
cognoscere inuisibilia sua q̄ presumat posse apprehēdere
inuisibilia diuina. **P**rius est ut cognoscas inuisibilia spūs
tui. q̄ possis esse idoneus ad cognoscenda inuisibilia dei.
Alioquin si non potes cognoscere te. qua fronte presumis
apprehendere ea que sunt supra te? **P**recipuū et principa
le speculū ad videndū deū/ animus racōnalis absq; dubio

inuenit seipsum. **S**i enim inuisibilia dei per ea que facta
sunt intellecta conspiciuntur. ubi queso q̄ in eius imagine
cognitionis vestigia expressius impressa reperiuntur. **N**o
minem secundum animam ad dei similitudinem factam et
legimus et credimus. et idcirco q̄ diu per fidem et non p
speciem ambulamus. q̄ diu adhuc per speculum/et in eius
mate videmus. ad eius vt ita dixerim imaginariam visio
nem aptius speculum q̄ spiritum rationalem inuenire non
possumus. **T**ergat ergo speculum suum. mundet spiritum
suum. quisquis sinit videre deum suum. **H**oc itaq̄ speculū
non desinit verus ioseph tenere. tergere. et indefinenter in
spicere. **T**enere/ne deorsum corruens terre per amorem in
hereat. tergere .ne in amum cogitationum puluere sorde
scat. inspicere/ne inania studia intentionis sue oculum re
flectat. **E**xterso autem speculo/et diu diligenter inspecto
incipit ei quedaz diuinū luminis claritas interlucere. et in
mensus quidam insolite visionis radius oculis eius appare
re. hoc lumen oculos eius radiauerat qui dicebat. **S**igna
rum est super nos lumen. v. t. d. d. le. m. c. meo. **E**x huius
igitur luminis visione quam ammiratur in se. mirum in mo
dum accenditur animus et animatur ad videndum lumen
quod est supra se. **E**x hac in qua visione videndi deum flā
mam desiderij conspiciat/et fidutiā sumit. **M**ens itaq̄ que
iam visionis huius desiderio flagrat si iam sperat quod de
siderat. iam se beniamin concepisse cognoscat. **S**perando
enim concipit. desiderando parturit. et quanto ampli2 cre
scit desiderium tanto appropinquat ad partum. **S**ed sci
mus nichilominus. nam et hic scripta docente didicimus.
quia spes que differtur affligit animum. **N**ichil em sic af
ficit animum. quomodo impatiens desiderium. **Q**uid autē
huius visionis dulcedine expetitur salubrius. **N**ouit hoc ra
chel. nam nec rationē hic latere p̄t. quia in huius suauita
tis comperatione omnis dulcedo amara est. **H**inc est q̄

nec studium suum laxare / nec desiderium suum temperare
potest. **H**inc illa tanta parietis anxietas / et doloris immen-
sitas. **U**nde nanq; putas tanta doloris magnitudo. nisi ex
indefinente studio. et impatienti desiderio? **C**rescit quoti-
die. et ex desiderio labor. et ex labore dolor. **A**ugmenta-
tur assidue / et ex studio desiderium / et ex desiderio studiū
Scit tamen rachel hoc negotium supra vires suas eē. nec
tamen valet studium suum vel desiderium temperare. **N**ō
tantam nanq; gratiam nunq; pertingit mens per propriam
industriam. dei est hoc donum. non hominis meritum. sed
absq; dubio talem. tantamq; gratiam accipit nemo sine in-
genti studio / et ardenti desiderio. **N**ōuit hoc rachel / et id-
circo studium multiplicat. et desiderium suum quotidiana-
tis incrementis acrius inflamat. **I**n tanta nanq; quoti-
diani conatus anxietate. in huiusmodi doloris immensita-
te. et beniamin nascitur. et rachel moritur quia cum mens
hominis supra seipsam rapit omnes humane ratiocinatio-
nis angustias supergreditur. **N**ō illud enim quod supra se
elevator / et in extasi rapta de diuinitatis lumine conspicit.
omnis humana ratio succumbit **Q**uid est em̄ rachelis inte-
ritus. nisi rationis defectus? **B**eniamin itaq; nascente ra-
chel moritur. quia mens ad contemplationem rapta quā-
tus sit humane rationis defectus experitur. **N**onne rachel
mortua tunc erat. et omnis humane rationis sensus in apo-
stolo defecerat cum dicebat. siue in corpore siue extra cor-
pus nescio deus scit? **N**emo ergo se existimet ad illius diui-
ni luminis claritatem argumentando posse penetrare. ne-
mo se credat humana illud ratiocinatione posse compre-
hendere **S**i enim aliqua argumētatione adiri potuisset. lu-
men illud diuinum utiq; inaccessibile non fuisset. **D**emq;
apostolus gloriatur ad illud se non quidem isse. sed absq;
dubio raptum fuisse. **S**cio inquit hominem siue in corpore
siue extra corpus nescio deus scit. raptum huiusmodi vsq;

ad tertium celum. **S**ed quod est celū hoc tertium? **Q**uod
est inter terram et celum/hoc est inter corpus et spiritum
Sed alia est dignitas spiritus humani/alia autem spiri-
tus angelici. et longe alia est excellentia spiritus diuini.
Humani siquidem spiritus dignitatem qui subiacet pene
et culpe longe supgreditur vtriusq; expers excellentia. s.
angelice nature. sed incompatibiliter vtriusq; precedit spiri-
tus ille qui fecit vtrūq;. **N**o horum igitur celorum quodlibet
cuiusvis animus tunc veraciter erigitur. quando terre-
narum cogitationum ima deferens in eorum contemplacōe
defigitur. **N**o primum itaq; celum pertinet cognitio sui.
ad tertium autem pertinet contemplatio dei. **N**o hoc ita-
q; tertium celum quis putas ascendit nisi qui et descendit
filius hominis qui est in celis. Itaq; et si sunt qui ascendunt
vsq; ad celos. et descendunt vsq; ad abyssos. non ascendunt
nisi forte ad primum et secundum. non enim possunt vsq;
ad tertium. ad hoc vtique celum homines rapi possunt
nam ipsi omnino ascendere non possunt. **P**ossumus tamen illam
que in hac vita haberi potest dei cognicionem tribus
gradibus distinguere. et secundum triplicē graduum dif-
ferentiam per tres celos diuidere. aliter siquidem deus
videtur per fidem. aliter cognoscitur per racōnem. atq;
aliter cernitur per contemplacōnem. **P**rima ergo visio ad
primum celum/secunda ad secundum / tertia pertinet ad
tertium celum. **P**rima est infra racōnem. tertia supra racō-
nem. ad primum itaq; et secundum contemplacōis celum
homines sane ascendere possunt. sed ad illud quod est su-
pra racōnem/nisi per mentis excessum supra seipsos rapi
nunq; pertingunt. **Q**uod autem per beniamin illud contem-
placōis genus quod supra racōnem est intelligere debes
amus. ex matris eius morte conuenienter satis conicere
possumus. ad hūmodi ergo contemplacōis celsitudinem/
quelibet creaturarum cognitio angusta est et in imo iacet

et terre more in celi respectu vix puncti vicem tenet. **N**o
cognitionem si quidem creatoris quantalibet cognitio cre
aturarum quid aliud est q̃ q̃ terra ad celum? quod centz
ad totius circuli ambitum? **H**abet tamen hec terra, habet
hec inferior inferiorum scientia montes et colles et cam
pos et valles. **S**ecundum differentiam creaturarum erit
et differentia scientiarum. **U**t enim ab imo incipiamus. ma
gna est distantia inter corpus et corpus. **S**i quidem sūt
corpora celestia. sunt et corpora terrestria. **M**aior tamen
est distantia cuiuslibet corporis ad spiritum. q̃ quorumli
bet et quamlibet dissimilium corporum. **S**ed ipsorum spi
rituum alij sunt irracōnales. alij sunt racōnales. **O**culos
ergo quasi in imo defixos habere videntur. qui sola adhuc
corporea mirantur. **S**ed iam quasi ad alta ascendunt. qui
se ad spiritualium inuestigacōne conuertunt. **R**imus qui
ad scientie altitudinem nititur ascendere. primum et prin
cipale fit ei studium seipsum cognoscere. **M**agna altitudo
scientie/semetipsum perfecte cognouisse. **M**ons magnus
et altus/plena cognitio racōnalis spiritus. **O**mnium mun
danarum scientiarum cacumina/mons iste transcendit. om
nem philosophiam/omnem mundi scientiam ab alto despis
cit. **Q**uid tale aristotiles/q̃d tale plato iuenit? **V**ere et abs
que dubio si hunc montem ingenij sui acumine ascendere
potuissent. si ad seipsos inueniendos eorum eis studia suf
ficerent. si seipsos plene cognoscerent nunquam idola co
luisent. nunquam creature colla inclinarent. nunquam
contra creatorem ceruicem erigerent. **H**ic defecerūt scru
tantes scrutinio. **H**ic inquam defecerunt. et in hunc mons
tem minime ascendere potuerunt. **A**scendat homo ad cor
altum. et exaltabitur deus. **D**isce homo cogitare. disce
cognoscere teipsum/et ascendisti ad cor altum. **Q**uantum

quotidie in tui cognitione proficis / tantum ad altiora sem-
per tendis. **Q**ui ad perfectam cognitionem sui venit / iam
montis verticem apprehendit. **O** q̄ rari sunt. vel quia no-
lunt. vel quia nequeunt. quibus usq; ascendunt. **R**arum
valde in hunc montem ascendere. sed multo rarius in eius
vertice stare. et ibi moram facere. rarissimum autem
ibi habitare. et mente requiescere. **Q**uis inquit ascendet
in montem domini? aut quis stabit in loco sancto eius?
Paus est ascendere. et postea stare. **I**n stando quidem
labor. et in ascendendo maior. **M**ulti quidē in ipsa ascen-
sione defecerunt ppter nimium laborem ascendendi. multi
et ab arduo eius vertice. oculus descenderūt ppter laborem
standi. **H**oc fortassis eis intolerabile videbatur. quoniam
non solum in hunc montem nisi per magnum laborem non
ascenditur. verumetiam sine magna difficultate ibi immo-
rari non credatur. **S**ed forte iam ascendisti iam ibi stare
didicisti. nec hoc sufficiat tibi. **D**isce ibi habitare. et mā-
tionem facere. et qualicunque mentis euagatione abstra-
ctus. illuc semper redire. **A**bsque dubio per multum usum
quandoque vertetur tibi in oblectamentum. in tantum ut
absque vlla difficultate possis ibi assiduus esse. quinimo
pena potius tibi sit alibi quam ibi moram aliquam facere.
Vira iocunditas in hoc monte sine labore morari posse.
Petro attestante. qui tanta et tam insolita suauitate ille-
ctus exclamat. **B**onum est nos hic esse. **O** felicem qui po-
tuit in hunc montem ascendere et mente requiescere. **O**
quam magnum. o quam rarum. **D**omine quis habitabit in
tabernaculo tuo. aut quis requiescet in monte sancto tuo.
Qui ingreditur sine macula. et operatur iusticiam. **et.**
Et quidem magnum est ascendere posse et stare. **maius**

tamen est posse inhabitare. posse requiescere. **A**scendere
et stare est virtutis. inhabitare et requiescere est felicitas
tis. **V**trunque utique magnum. utrunque ammiracōne di
gnum. utrunque propheta miratur. **S**ed illud pro mag
nitudine difficultatis. istud pro magnitudine iocunditas
tis. **A**mmiratio difficultatis est illa exclamatio. **Q**uis as
cendet in montem domini. aut quis stabit in loco sancto
eius. ammiracō iocunditatis est illa exclamatio. **D**omine
quis habitabit in tabernaculo tuo. aut quis requiescet
in monte sancto tuo. ascendere et stare fortitudo. inhabi
tare et requiescere o quanta qualisq; beatitudo. **Q**uis ad
id operis idoneus. quis hoc munere dignus. **D**omine quis
ascendet. domine quis requiescet in monte sancto tuo. **E**
mitte lucem tuam et veritatem tuam. ipsa me deduxerūt
et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula
tua. **V**ides ne q; non nisi veritas in hunc montem deducit
et adducit. **I**psa ducit. ipsa est que perducit. **L**ibenter se
quor veritatem. non habeo suspectum talem ducem. **N**on
veritas ducere. nescit veritas seducere. **S**ed quid est ver
itas. **Q**uid tu dicis doctor bone. doctor christe. **Q**uid
est veritas. **E**go sum inquit via et veritas et vita. **S**equa
tur ergo veritatem qui vult ascendere in montem istum.
Doceat evangelista didicimus. quia assumpsit ihesus dis
cipulos suos. **P**etrum videlicet et **J**acobum et **J**ohannem.
et duxit eos in montem excelsum seorsum. **D**ucuntur
ergo discipuli ihesu saluatoris nostri sursum et seorsum.
ut possint apprehendere montem istum excelsum. **V**ia ar
dua. via secreta. et multis incognita. que ducit ad montis
huius vestigia. **I**lli soli ut arbitror sine errore currēt. illi
soli sine quocunque obstaculo. obice. aut impedimento

perueniunt qui xpm sequuntur. q̄ a veritate ducunt. **Q**uisquis
ad alta properas. securus eas si te precedit veritas. nam
sine ipsa frustra laboras. **T**am non vult fallere. q̄ non
valet falli veritas. **C**hristum ergo sequere. si non vis erra-
re. **S**ed ne te pertereat vel retrahat labor itineris. diffi-
cultas ascensionis. audi et attende. quis sit fructus per-
uencionis. **I**n huius montis cacumine ihesus transfigura-
tur. in ipso moyses cum helia videtur. et sine iudice pter-
que cognoscitur. in ipso vox patris ad filium auditur.
Quid horum non mirabile? **Q**uid horum non desiderabi-
le? **V**is videre christum transfiguratum/ascende in mon-
tem istum. disce cognoscere teipsum. **V**is videre et absq̄
ullo indice cognoscere moysen et heliam. vis absque do-
ctore et sine expositorum intelligere legem et prophetam?
ascende in montem istum. disce cognoscere teipsum. **V**is
audire patrem secreti archanum. ascende in montem istum
disce cognoscere teipsum. **D**e celo enim descendit. d. d. t.
p. c. e. a. p. t. o. p. id est nosse teipsum **V**idesne adhuc quā-
tum valeat montis huius ascensio. q̄ utilis sit sumptus
plena cognitio? **S**ed quid hoc esse dicimus quod sine tri-
bus discipulis in hunc montem ascendere noluit. nec plus
q̄ tres secum ducere christus quesuit? **S**ed forte in hoc
opere docemur q̄ sine triplici studio ad huius cognitionis
cellitudinem non perducimur. **P**er studium operis. per
studium meditationis. per studium orationis paulatim pro-
mouemur. et quandoque perducimur ad perfectionem co-
gnitionis. **M**ulta enim experimur operando. multa inueni-
mus inuestigando. multa extorquemus orando. **I**nnume-
ra siquidē que nec per experientiam operis. nec per inuesti-
gationem rationis inuenire valemus. p̄ importunitatem orationis
edoceri meremur. ex reuelatione divine inspirationis. **H**is tribus

comitibz sibi adiunctis. veritas in nobis proficit. et in alta
se attollit. et eo usq; se p quotidiana incrementa exaltat.
donec pdicti motis vtice tagat. **O** q mltos hodie videmz
studiosos in lectone. desidiosos in opere. tepidos in ora-
tione. presumentes tamen montis huius cacumina posse
apprehendere. **S**ed quando queso apprehendent/qui chris-
tum ducem non habent? **N**eq; em ducit eos christus. qui
ascendere non vult nisi cum discipulis tribus. **J**ungat er-
go studio lectonis/studium operis et oracionis. qui xpm
querit habere ducem itineris/ductorem ascensionis/absq;
dubio sine ingenti exercicio/sine frequenti studio/sine ar-
denti desiderio/ad perfectam scientie altitudinem mens
non subleuatur. quia christi vestigia pfecte non sequitur.
qui viam veritatis haud recte ingreditur. **S**ed nec hoc
silendum q; multi montis huius iam se credunt apprehen-
disse suprema. cum constet eos eius vix tetigisse extrema.
Sit tibi certum signum. quia montis huius verticem mi-
nime apprehendisti. si xpm clarificatum nondum videre
meruisti. **M**ox vbi te dux tuus christus collocauerit in su-
mo/apparet tibi in habitu alio. et te coram induitur lumi-
ne sicut vestimento. et sicut euangelista testatur. fiunt mox
vestimenta eius alba sicut nix. et qualia non potest fullo
facere super terram. quia ille diuine sapientie splendor q;
ab alto speculacionis vertice prospicitur. omnino diffiniri
non potest per humani sensus prudentiam. **A**dmonuente
ergo. quia aliam in valle. et aliam vestem christus habet
in monte. **I**n valle sane habet vestem integram. sed in
monte tantum habet vestem gloriosam. **N**escit penitus
simplex veritas scissatum scissuras. et idcirco siue in val-
le siue in monte non induitur christus nisi vestes integras
Sed multum interest inter vestem integram et vestem
gloriosam. **V**ultus vestium eius differentiam nosse. et
inter vestem et vestem apertam distinctionem accipere.

Si terrena inquit dixi vobis / et non creditis . quomodo si
dixero vobis . celestia credetis? **D**istingue ergo inter do-
ctrinam et doctrinam . et inuenies vestrum differentiam. **O**-
quantum est inter doctrinam qua docentur terrena . et in-
ter doctrinam qua docentur celestia . et quidem non sine
rpo . quia sine veritate non cognoscuntur vel ista vel illa.
Quid enim verum scitur vbi veritas non loquitur? **C**ristus
ergo est qui docet vtraq; . sed terrena in valle . et celestia in
monte. **Q**uamdiu ergo adhuc in valle moraris . quamdiu
ad alta non ascendis . non te docet cristus . nisi de rebz ter-
renis . et infimis . **S**ed si iam te existimas ascendisse ad cor-
altum . et apprehendisse montem illum excelsum et magnum
si iam te credis cristum videre transfiguratum . quicquid
in illo videas . quicquid ab illo audias . non ei facile credas
nisi occurrant ei moyses et helias. **S**cimus quia in ore duo-
rum vel trium stat omne testimonium. **S**uspecta est michi
omnis veritas quam non confirmat scripturarum auctoritas
nec cristum in sua clarificatione recipio . si non assistant ei
moyses et helyas. **E**t in valle et in montis ascensione cri-
stum sepe recipio sine teste. **N**unquam autem in montis ver-
tice . vel in sua clarificatione. **S**i cristus docet me de rebz
exterioribus . vel de intimis meis facile recipio . utpote in
his que comprobare possum proprio experimento . verum
vbi ad alta mens ducitur . quando de celestibus questio
ventilatur . vbi de profundis rebus agitur in tante sublimi-
tatis vertice non recipio cristum sine teste . nec rata pote-
rit esse qualibet verisimile reuelatio sine attestatione moy-
si et helie . sine scripturarum auctoritate. **A**dhibeat igitur
sibi cristus duo testimonia in transfiguratione sua . si vult
vt non sit michi suspecta claritatis sue lux illa tam magna
et tam insolita. **V**t ergo secundum huius documentum in ore
duorum vel trium suum confirmet testimonium ad compro-
bandam reuelationis sue veritatem non solum figuratue .

sed etiam aperte scripture exhibeat auctoritatē **D**ulcrum
spectaculū/valdeq; iocundū cū ī reuelatione veritatis hic
procedet maifesta ratio. et ad cōfirmationē reuelatōis. il-
linc occurrit tam apta q̄ figurata locutio **A**lioq̄n ab altitu-
dine timebo. verens ne forte seducar a demonio meridiano
Vnde enim tot hereses. vnde tot errores. nisi quia spiritus
erzozis transfigurat se in angelum lucis. **V**ides certe quia
vterq; se transfigurat cristus videlicet et diabolus. sed cri-
stus lucis sue veritatem confirmat in duobus testibus. **A**p-
parēt itaq; moyses et helyas cum domino in hoc monte.
apparent autem in maiestate non in obscuritate littere. sed
in claritate spiritualis intelligentie. **E**cce q̄ magna sunt q̄
in hoc monte geruntur. sed adhuc his maiora sunt que se-
quuntur. **H**oc enim totum discipuli stantes aspiciunt. non-
dum in faciem cadunt. nondum paterna vox auditur. non-
dum auditor prostermitur. nondum rachel moritur. nōdum
beniamin nascitur. **V**ox enim vt paterna vox intonuit. di-
scipulos prostravit. **N**ō tonitruum itaq; diuine vocis au-
ditor cadit. quia ad id quod diuinitus inspiratur humani
sensus capacitas succumbit. et nisi humane ratiocinationis
angustias deserat. ad capiendum diuine aspirationis ar-
chanum intelligentie sinum non dilatat. **I**bi itaq; auditor
cadit. vbi humana ratio deficit **I**bi rachel moritur. vbi be-
niamin oritur. **I**dem itaq; infallos per mortem rachel et
casum discipulorum figuratur. nisi q̄ trium in tribus disci-
pulis sensus videlicet memorie rationis defectus ostendi-
tur. **I**bi enim sensus corporeus. ibi exteriorum memoria.
ibi ratio humana intercipitur. vbi mens supra semetipsam
raptā in superna eleuatur. **A**tendamus q̄ incomprehensi-
bile sit/q̄ paterna vox insonuit. et intelligemus q̄ recte
auditor succumbit. hic est inquit filius meus dilectus ī quo
michi complacui. **A**liud ē dicere oplacui. et aliud ē dicere
cōplacuit. et tñ hoc vnus. aliud alter euangelista posuit.

Consequens est autem. ut si ibi veraciter dictum est com-
placui. sensus qui ab alio euangelista ponitur possit vera-
citer intelligi. sed non potest conuerti. Vere et absq; con-
tradictione in ipso michi complacuit in quo ipse michi com-
placui. sed non statim in quocunq; michi complacuit. in il-
lo ipse michi complacui. Si igitur complacui ibi dictum non
esset. nullo modo euangelista hoc dicere auderet. **Hic** est
inquit filius meus in quo michi complacui. Certe si filius
aliud qm pater esset. posset patri in filio complacere. sed
ipse sibi pater in filio complacere non posset. **Quid** est di-
cere complacui. nisi quomodo placui michi in memetipso/
ita placui michi in filio. **An** forte in eo qd dicit michi com-
placui. in hoc suo beneplacito socium se habere ostendit.
Quia quomodo pater complacet in filio. sic in filio com-
placet et spiritui sancto. **Vel** forte idcirco dicitur compla-
cui. ut inde detur intelligi. quia quomodo pater sibi com-
placet in filio. sic sibi nimirum complacet in spiritu sancto.
Quid horum rectius dicitur. **An** potius totum hoc qm vnū
horum aliquod singulariter intelligitur. **Hec** adhuc ver-
ba aliter atq; aliter distingui possent. si ad mysterij profun-
ditatem intumendam minus ista sufficerent. **Certum** est au-
tem. qd quicquid horum eligat. vnitatem substantie in diuersis p-
sonis astruit si recte intelligatur. **Nam** illud qd dicit. hic
est filius meus. personarum diuersitatem ostendit. vnus enim atq;
idem sibiipsum et pater et filius esse non posset. **Sed** quis sensus hoc
capiat quomodo vnus ad aliū sit alius in persona. i. in eēntia. **Sic** ex
eplū qris. nusq; creaturarū iueis qd ubi satisfacere valeat.
si rōz consulas/ōis hūana rōreclamat. **Intm** enim ē ista asser-
tio supra omnem humanam rōnez. ut nūq; ei rō acquiesceret
nisi ad huius rei cōtitudinem fides eam subleuaret. **Merito**
ergo in huius mysterij reuelatione auditor cadit. sensus de-
fuit. hūana ratio succumbit. **Merito** talis reuelatio non est
facta nisi in monte. neq; enim mysterij huius tam profunda

sublimitas. et tam sublimis profunditas debuit manifestari in valle. **Q**ui enim conuersatione vel cogitatione adhuc in imo sunt. huius muneris dignatione indignos se esse ostendunt. ascendat ergo homo ad cor altum. ascendat in montem istum si vult illa cape. si vult illa cognoscere que sunt supra sensum humanum. **A**scendat per semetipsum supra semetipsum. per cognitionem sui ad cognitionem dei. **D**iscat prius homo in dei imagine. discat in eius similitudine quid debeat de deo cogitare. **M**ontis ascensio ut dictum est pertinet ad cognitionem sui. ea que supra montem geruntur prouebunt ad cognitionem dei. **I**llud ad ioseph. ista ad beniamin pertinere dubium non est. ante beniamin ioseph nasci necesse est. **D**ens que se ad sui considerationem non subleuat. quando ad ea que supra ipsam sunt penna contemplationis euolat. **I**n hunc montem dominus descendit. moyses ascendit. **I**n hoc monte de tabernaculi constructione dominus docuit. moyses didicit. **Q**uid per tabernaculum federis. nisi status intelligitur perfectionis. **Q**ui igitur montem ascendit. qui diligenter attendit. qui diutius querit. qui tandem inuenit qualis sit. restat ut ex diuina reuelatione cognoscatur qualis esse debeat. quale mentis edificium deo preparare. quibus obsequijs deum placare oporteat. **D**ens igitur que adhuc per varia desideria spargitur. que varijs cogitationibus huc illucque distrahitur. quando putas hanc gratiam accipe merebitur. **Q**ue nondum potest seipsum in unum colligere. que necdum nouit ad seipsum intrare. quando poterit ad ea que supra ipsam sunt per contemplationem ascendere. **D**iscat ergo dispersiones israelitis congregare. studeat euagationes mentis restringere. assuescat in intimis suis immorari. exteriora omnia obliuisci. qui ad celestium contemplationem anhelat. qui in diuinorum noticiam suspirat. **F**aciat ecclesiam non solum desideriorum. verum etiam cogitationum. ut discat vix bonum solum amare. et ipsum

solum indefinenter cogitare. **I**n ecclesijs inquit benedi-
te deo. **I**n hac namq; gemina ecclesia cogitacōnū videlicet
et desideriorū. in hac gemma vnammitate studiorum et vo-
luntatum beniamin in excessum rapitur. et mens diuinitus
afflata in superna eleuatur. **I**bi inquit beniamin adoles-
centulus in mentis excessu. vbi putas nisi in ecclesijs? **I**n
ecclesijs benedicite deo domino de son. israhel. ibi bema-
min adolescentulus in mentis excessu. **P**rius tñ est cuiq; ut
faciat de cogitacōnibus vel de desiderijs suis sinagogam
q̃ ecclesiam. **N**ostis satis q; sinagoga congregacō/eccle-
lesia interpretatur conuocatio. **A**liud est sine voluntate
seu contra voluntatem aliqua in vnum cogere. atq; aliud
p seipsa ad mutum iubentis sponte occurrere. insensibilia
et bruta congregari possunt. conuocari autem non pñt.
Sed et ipsorum quoq; racionalium concursus spontaneo
mutu fit. ut iure conuocatio dici possit. **V**ides quantum sit
inter conuocacōnem et congregacōnez. inter ecclesiam et
sinagogam. **S**i ergo persenseris desideria tua circa exte-
riores delectacōnes affici/et cogitacōnes tuas in eis iugi-
ter occupari/cum magna sollicitudine compelle intrare.
ut possis saltim ex eis interim sinagogam facere. **Q**uoties
em euagacōnes mentis in vnum colligimus/et omnes cor-
dis motus in vno eternitatis desiderio figim?/quid aliud
q̃ de illa interna familia sinagogam facimus. **S**ed cum
iam illa desideriorū cogitacōnūq; frequētia illius interne
dulcedinis degustacōne allecti ad natum racōnis sponte
occurrere. et in intus fixa stare didicerit. eccle vtiq; no-
mie vltiori? digne censerī poterit. **D**iscam? ergo sola inter-
iora bona amare. discam? sola illa frequēti? cogitare. et
quales beniamin diligere sciam?/procul dubio ecclesias effici-
mus. **I**n hmoi siquidē ecclesijs beniamin libēter immorat
mirabiliter delectatur. et cum seipm pre gaudio iam cape-
re non possit/supra seipm ducitur/et per excessum mentis

in summa eleuatur. **N**isi enim in interiorum contemplatione
beniamin noster delectabiliter requiesceret. de eo procul
dubio per moysen scriptum non esset. **B**eniamin ait amā-
tissimus domini habitabit in eo confidenter. tota die quasi in
thalamo commorabitur. et inter humeros illius requiescet.
Quid putas cause est quod iste beniamin tota die in thala-
mo moram facit. quod ibi iugiter requiescit. intantum/ut nec
ad horam saltem exire velit? **I**llud autem scimus. quod in ta-
laminis soleant sponsus et sponsa simul morari. amoris ob-
sequijs in alterutrum occupari. mutuis amplexibus/et cari-
tate alterna confoueri. **M**irande ergo pulcritudinis et for-
me singularis (in fallor) prerogatiua pollet quecumque sit il-
la beniamin nostri dilecta. cuius contubernium fastidire nun-
quam valet. a cuius amplexibus nec ad horam abesse volet.
Sed si iam vocem illam huius beniamin esse agnoscimus?
quante pulcritudinis sit eius dilecta minime dubitamus.
Dixi sapientie soror mea es. et prudentiam vocavi amicam
meam. **V**ultis audire quod non possit fastidire huius dilecte
sue pulcritudinem quam sororem et amicam vocat. propter ca-
stam et ardentissimam dilectionem. **I**ntrās in domum meam in-
quit requiescā cum illa. **N**on enim habet amaritudinem ouersa-
tio illius. nec cediū ductus ipsius. sed leticiam et gaudiū.
et in amicitia illius delectatio bona. **D**iscat quisque quod
sentiat. ego aliam causam non inuenio que illum intrinsecus
ita ligatum teneat. ut nec ad modicum quidem exire valeat.
Unū autem scio. quod quisquis homini amice desiderio flaget
quāto eam familiarius nouit. tanto amplius amat. et quo
frequentius eius fruitur amplexibus. eo vehementius ei
desiderio estuat. **E**iūs siquidem frequēs contubernium solet sa-
ne desiderium non minuere sed augere. et amoris incendium
acrius inflāmare. **M**irū ergo nō est cur iste beniamin tota
die quasi in thalamo amoret. qui talis spōse dulcedie fru-
it. et in humeros illius requiescēs/eius amore iugiter delectat.

Quam putas frequentes mentis excessus patitur. q̄ sepe in
extasim raptus supra seipm ducitur. dum pulcritudis eius
magnitudine attonitus/in eius ammiracōne suspenditur.
et impletur absq; dubio quod de eo legit. **B**eniamin ado-
lescētulus in mentis excessu. **N**otandū sane quomō sibi oc-
current testimonio scripturarū. **Q**uod enim ppheta p rach-
elis interitū/qđ euangelista p casum designat discipulorū/
hoc psalmista exprimit in beniamin p mentis excessum.
Possumus tamen p mortē rachel. et p excessum beniamin/
diuersa contemplationū genera non incōuenienter intelli-
gere. **C**onstat siquidem duo contemplationū genera supra ra-
cōnem esse. et vtrunq; ad beniamin petrinere. **E**t primum
quidem est supra racōnem / sed non preter racōnem.
secundum autem et supra racōnem et preter racōnem. **I**ll-
la sane supra racōnem / sed pter racōnem non sunt. que q̄-
uis racō patitur esse. nulla tamen humana racōne inuesti-
gari vel diuinci possunt. **I**lla tamen dicimus et supra racō-
nem et pter racōnem esse / quibus videtur om̄is racō huma-
na contraire. qualia sunt ea que de trinitatis vnitāte cre-
dimus. et multa que de corpe xpi / indubitata fidei aucte-
tenem? **Q**uē in vna et simplici essentia triplex psona sit/
vel q̄ vnū idemq; corpus / eodem in tpe / in diuersis locis es-
se possit / nulla humana racō patitur. et h̄modi assercōnis
bus om̄is humana racō in acō reclamare videtur. **H**ec sūt
itaq; duo illa genera contemplationū. quorū vnū ad mortem
rachel / alterū ptinet ad beniamin excessum. **I**n primo be-
niamin interficit matrem. vbi omnē supgredit racōnem. in
secundo autem etiam excedit seipm. vbi in eo quod ex diui-
na reuelacōne cognoscit. humane intelligentie modū trans-
cendit. **H**oc autem non solum in beniamin / sed et in om̄ibus
fratribus eius oportet attendere. imo in innumeris scriptu-
rarum locis diligenter obseruare. quomodo soleat scrip-
tura diuina circa eandem rem / nūc significacōne excedere.

modo restringere uel etiam mutare. Solet etiam hos alternantium significacōnum modos/modis multis determinare. et modo p locum. modo p actum vel alijs quibusqz circūstantijs sensum suū apire. Per locū determinatur sicut est illud ubi bemāmin in egiptū descendisse legitur. Per actum/sicut ibi/ubi ioseph et bemāmin in mutuos amplexus ruūt. et alterna oscula iungūt. Quid est bemāmin in egiptum descendere. nisi ab eternoꝝ contemplacōe/ad temporalia contemplanda intuitum mentis reuocare? et ab etermitatis luce quasi de vertice celi vsqz ad mutabilitatis tenebras intelligentie radios deponere. et interna alternantiū rerum confusione diuinoꝝ iudicioꝝ racōnem perpendere. et ex magna parte penetrare? Et quid est qz ioseph et bemāmin conueniūt et oscula iungunt/nisi qz meditatio et contemplacō sepe inuicem sibi cum racōnis atqz testacōne occurrūt? Nam quantū ad generalem consideracōnem ptinet. sicut per bemāmin gratia contemplacōnis/sic per ioseph intelligi valet gratia meditacōnis. Proprie tamen et expressius p bemāmin designatur intelligētia puta. p ioseph vero prudentia vera. Per bemāmin scz illud genus contemplacōnis quod est de inuisibilibus. p ioseph illud genus meditacōnis quod est in moribus. Cōprehensio siquidem rerum inuisibiliū ptinet ad intelligentiam puram. circumspectio vero morum ptinet ad prudentiam veram. Intelligentiam puram dicimus que est sine amixtione imaginacōnis. Prudentiā aut veram/ad differentiam eius que dicitur prudentia carnis. prudentia vera est de acquirendis. multiplicandis. conseruādis veris bonis. prudentia aut carnis est de bonis transitorijs. scōm quam filij huius seculi dicuntur prudentiores filijs lucis. Totiens ergo ioseph sup collum bemāmin ruit. quotiens meditatio in contemplacōnem defluit. Tunc bemāmin fratrem suū sup se ruentē excipit. qñ ex studio meditacōnis

animus in contemplationem surgit. Tunc beniamin et ioseph oscula iungunt/ quoniam diuina reuelatio et humana ratio cinacō in vna veritatis attestacione consentiunt. Videsne quomodo diuina scriptura circa vnam eandemque rem significacionis modum alternat. vbiq; tamē aliquid adiungit. vnde sensus suus ex toto latere non sinat. In morte rachel/ contemplatio supra rationem ascendit. in introitu beniamin in egiptum contemplatio vsq; ad imaginacionem descendit. in deosculacione beniamin et ioseph/ diuine reuelacioni humana ratio applaudit.

Distertū de numero procedentiū ad pugnam cū gedeon.

Et factus est numerus eorum qui lambuerunt lingua sua trecenti viri. Pleriq; latini codices non habent manu sua. sed tamen modo lingua sua. quoniam sic intellexerunt quod supra dictum est. sicut canes. Grecus autem vtrumque habet. manu sua. lingua sua. nisi intelligatur quod manu aquam raptam in os proiciebant. et hoc erat simile canibus bibentibus. qui non ore apposito sicut boues aquam ducunt quam bibunt. sed lingua in os rapiunt. sicut etiam isti fecisse intelliguntur. ut scilicet cum manu aquam in os proicerent. quam lingua exciperent. Nam et interpretatio ex hebreo planius habet his verbis. Fuit itaque numerus eorum qui manu in os proicientes aquam lambuerunt. CCC. viri. Neque enim solent homines ita bibere. ut sine opere manus/ lingua sicut canes aquam hauriant. aut vero istis preceptum erat ut hoc facerent sed cum ad bibendum descendissent ad aquam multi genuflexi biberunt. quod facilius et minore labore fieret. Pauci vero quod non genuflexi se incuruauerunt ut canes biberunt. sed aquam in os iactam (quorum numerus quod trecenti erant) signum insinuat crucis propter litteram tau grecam. Quo numero etiam gentes magis in crucifixum credituras esse prefiguratum est. quod littera greca est. vnde grecorum nomine apud omnes gentes significat cum dicit. Iudeo primum et greco. et iudeis

et grecis. sepe ita commemorans circumcisionem et prepucium. q̄ in linguis gentiū greca ita excellat. ut p̄ hanc oēs decenter significent. Iste numerus et in vernaculis abrahe animaduertendus est p̄ quos fratrem ab hostibus liberavit. q̄n eum Melchisedech in magno misterio benedixit. Quod em̄ exuberāt illic. xviij. nam. ccc. et. xviij. fuisse referuntur. videtur michi fuisse significatū quo etiam tpe fieret. id est tercio. quod futurū erat sub gratia. Nam primum est ante legem. secundū sub lege. terciū sub gratia. Singula vero tpa senario numero significata sunt ap̄pter p̄fectionem. Nam ter sem. xviij. sunt. Vnde et illa mulier xviij. annos habebat in infirmitate. quam curuam saluator cum inuenisset erexit. at a dyaboli alligamēto (ut euāgelium indicat) soluit. R̄ vero ita istū probati sunt / per quos vinceret gedeon. ut similes in bibendo canibus dicerentur. significat q̄ contemptibilia et ignobilia elegit deus Pro contemptu em̄ habentur canes. Vnde dicit. Non est bonum sumere panē filiorū et mittere canibus.

Quid est q̄ quieuerit terra. xl.
annis post peccatum gedeon.

Non p̄mittēda videtur questio quō quieuerit terra. xl. annis post peccatū gedeon. cum post victoriā qua liberauit hebreos ex auro spoliōrū fecerit abhominat̄ionem. et post illam fornicatus fuerit om̄is israhel. et fuerit illi et domui eius in scandalū. Quō ergo post hoc tm̄ nephas quod et gedeon et populus om̄isit requieuit terra xl. annis. cum hoc scriptura soleat ostēdere. cum a dño deo populus fornicaretur. tūc potius pacem illos p̄dere / non acquirere. et hostibus subiugari. non ab hostiū infestatione munitis. Sed intelligendū est sicut solet scriptura p̄prolempsim / id est ap̄t occupacōem dixisse q̄ fecerit effod̄ tra dei legem gedeon. ex illo auro quod fuerat hostibus deuictis ablatū. q̄ vno loco dicere voluit. et vnde erat

aurum et quid de illo factum sit. sed postea factum est i fi
ne dierum gedeon hoc peccatum quando consequta sunt.
etiam mala que deinde scriptura contexit. postea quā cō
memorauit quot annis in diebus gedeon terra conqueue
rit quos annos recapitulando cōmemorauit. id est ad ordi
nem quem puerterat prius dicendo de illo scandalo quod
nouissime factum est.

V Mysterium de filia repte.

De filia repte qꝫ eam pater in holocaustoma obtulit
deo quoniam i bello vouerat si uiuasset eum se ho
locaustoma oblaturum qui sibi de domo exiens oc
currisset. quod cum nouisset vicit. et occurrente sibi filia.
quod vouerat reddidit. Solet esse magna. et ad diudica
dum difficilima questio quibusdā quid sibi hoc velit nos
se cupientibus et pie querentibus. quibus dā vero qui scrip
turis hic sanctis impita impietate aduersatur. hic maxime
in crimen vocantibus quod legis pphetarum. deus etiam
humanis sacrificijs fuerit delectatus. Quorū calumnijs sic
pmitus respondemus. vt deum legis et pphetarum. atqꝫ
ut expressius dicam abraham et deū ysaac et deum iacob.
nec illa sacrificia delectauerūt. vbi pecorū holocausta offe
rebantur. sed qꝫ significatiua fuerint. et quedam vmbre fu
turoꝝ res ipas nobis que his sacrificijs significabantur cō
mendare voluisse. Fuisse autem etiam istam vtilez causam
cur illa mutarentur. nec modo iuberentur offerre imo pro
hiberentur. nec vere scdm carnalem affectum talibus deū
delectari putaremꝫ. Sed vt etiam humanis sacrificijs
significari futura oportuerit merito qꝫ. Neqꝫ mortes hoīm
quenqꝫ mortuorū i hac causa exhorrescere et formidare de
beremus. si illi qui. hec de se fieri gratanter acciperent in
eternam remunerationē cōmendarentur deo. Sed si hoc
verum esset hoc genus sacrificiorum deo non displiceret.
Displicere autem deo satis euidenter eadē scripta testat

Nam cum omnia primogenita sibi dicari .et sua esse volu-
erit atq; preceperit. redemi tantum a se voluit. primogeni-
ta hominū. ne immolandos deo crederent filios suos quos
natos primitus suscepissent. **D**einde hoc apertius ita loq-
tur. q; humana holocausta sic deus improbet, vt prohibe-
at detestans ea in alijs gentibus. et populo suo precipiens
ne audeat imitari. **A**tende inquit tibi ipi ne sequaris gen-
tes postq; exterminate fuerit a facie tua. ne exquiras deos
eorum dicens quemadmodum faciunt gentes dijs suis faci-
am et ego. non facies ita dñō deo tuo. **A**bominamēta em̃
que dominus odit fecerunt dijs suis. quoniam et filios suos
et filias comburunt igni. **Q**uid euidentius ostendi po-
test hijs sancte scripture testimonijs. vt alia huiuscemodi
omittamus q; domini a quo hec scriptura .humano generi
attributa est. non solum non diligere/verumetiam odisse ta-
lia sacrificia in quibus homines immolantur. **I**lla plane di-
ligit et coronat cum quisq; iustus in iniquitatem patiens
usq; ad mortem pro veritate decertat. v; ab inimicis quos
pro iusticia offendit occiditur. retribuēs eis bona pro ma-
lis. id est pro odio dilectionem. **T**alem dicit dñs sanguinē
iustum a sanguine abel vsq; ad sanguinē zacharie. **P**reci-
pue aut q; sanguinē fudit ipe pro nobis. et sacrificium seip-
sum obtulit dō. sic utiq; obtulit. vt ab inimicis pro iusticia
occideretur. hunc imitata m̃m milia vsq; ad mortem pro
veritate certarunt. et ab inimicis seuiētib; immolata sūt
De quibus dicit scriptura. **T**anq; aurum in fornace proba-
uit eos. et sicut holocausti hostiani accepit illos. vnde et
apostolus dicit. **E**go enim iam immolor. sed non sic iepte
de filia fecit holocaustoma domino. sed sicut preceptum
fuerat pecora offerri. et prohibitum fuerat homines immo-
lari. **V**agus hoc illi simile videtur quod fecit abraham. q; de-
dominus specialiter fieri precepit non generali lege. s; ta-
lia sibi sacrificia fierent aliquando mandauit. imo etiam

ferri prohibuit. **D**istat itaq; hoc quod fecit ierpe a facto
abrahæ. qm̄ ip̄e iussus obtulit filiū aste aut̄ fecit quod et le
ge vetabatur. et nullo speciali iubebatur impio. **D**einde
non solum in sua lege postea/ver̄ etiam tunc. dñs in ip̄o a
brahe filio talibus sacrificijs q̄ non delectaretur. osten
dit/cum patrē cuius fidem iubendo probauerat /a filij tñ
interfectōne prohibuit. et arietem quo sacrificiū licite se
cundum veterum congruentiam t̄pibus consuetā compleret
apposuit. **S**i aut̄ hoc quēpiam mouet quomō pie credider
it abrahā deum talibus sacrificijs delectari si hec illicit
te offerūtur deo. et ideo recte putant credidisse etiā ierpe
q̄ tale sacrificiū deo posset esse acceptū. primo cōsideret
aliud esse vltro vouere. aliud iubenti obtemperare. **N**on em̄
si aliquid p̄ter morem in domo a dño institutum seruo ius
betur. atq; id laudabili obedientia facit. ideo non est ple
ctenda si hoc sponte presumpserit **D**einde habebat q̄ cre
deret abrahā ut p̄pter diuinū impiū non p̄ceret filio. nō
credens deum tales victimas libenter accipe. sed hoc eum
p̄pterea iussisse ut resuscitaret occisum. et huic aliquid tā
q̄ deus sapiens demonstraret. **N**am hoc de illo etiā in epi
stola legitur. que inscribitur ad hebreos. et fides eius. q̄
hic de deo crediderit q̄ posset filiū eius suscitare laudat
Iste vero et deo non iubente neq; poscente/et contra leg
gitimum eius p̄ceptū vltro sacrificiū vouit humanū **S**icut
em̄ scriptū est. et vouit ierpe uotū domino et dixit. **S**i tra
dicōne tradideris michi filios ammon/quicūq; exierit de
ianus domus mee in obuiam mihi in reuertēdo me a filiis
ammon in pace offeram eum holocaustoma dño. non utiq;
his verbis pecus aliquod vouit quod sed; legem holocau
stoma posset offerre. **N**eq; em̄ est aut fuit consuetudinis
ut redeuntibus cū victoria de bello ducibus pecora occurr
rerent. **Q**uantū aut̄ attinet ad muta animalia canes solēt
dñis blando famulatu alludentes currere in obuiam. **D**e

quibus ille in suo voto cogitare non posset. ne in iniuriam dei
aliquid non solum illicitum/venetiam contemptibile. et secundum legem
immundum vouisse videretur. **N**ec ait quodcumque exierit de
ianuis domus mee in obviam michi/offeram illud holocaustum
stoma. sed ait. quicumque exierit in obviam michi/offeram eum
Ubi procul dubio nichil aliud quam hominem cogitavit. non
tamen fortasse unicam filiam. quamquam illam in tanta paterna
gloria quis posset antequam nisi forte vxor. **N**am quod non dixit
quicumque sed quicumque exierit de ianuis domus mee. solet
scriptura pro quolibet sexu masculinum genus ponere. sicut
de abraham dictum est. surgens a mortuo/cum eius vxor mor-
tua fuisset. **Q**uia ergo de hoc voto atque facto nichil videtur
scriptura iudicasse sicut de abraham quando filium iussus obtu-
lit aptissime iudicavit. sed tamen modo scriptum reliquisse legem
tibus iudicandum. quemadmodum de facto inde filij iacob
quando ad nurum quidem nescius intrauit. verum quantum in ipso
fuit/fornicatus fuit/quod meretricem putavit. neque approbavit
hoc scriptura neque reprobat. sed iusticia et dei lege con-
sulta estimandum pensandumque dimisit. quod ergo de isto inepte
facto in neutram partem sententiam scriptura dei protulit. ut
noster sensus in iudicando exerceret. possemus iam dice-
re deo displicuisse tale votum. et ad illam productum fuisse vindic-
tam. ut potissimum filia unica occurreret. **Q**uod si speras-
set atque voluisset/non continuo ut eam vidit scidisset vesti-
menta sua atque dixisset. heu mi filia. impedisti me. in offe-
diculum facta es in oculis meis. **D**einde. lx. dierum tam lon-
ga dilacione data filie sue. dominus eum ab unice carissime ne-
cen non prohibuerit sicut prohibuit abraham. donec perficeret
quod vouerat. seipsum propter orbis gravissimam. **D**e-
um autem nequaquam hominis immolatione placaret. et ideo huius-
cemodi patri penam fuisse retributam ne impunitum talis vo-
ti relinqueretur exemplum. ne aut magnum aliquid se voue-
re deo putarent homines cum victimas humanas vouerent

et quod est horribilius filiorum. aut non vera / sed potius
simulata ea dem vota essent cū velut exemplo abrahe spes
rarent qui nouissent deum prohibitorum talia vota com-
pleri. **P**ossemus inquam hoc dicere. nisi ab ista sententia/
duo nos precipue diuinarum scripturarum testimonia re-
uocarent. ut hanc rem gestam / in libris tante auctoritatis
memorie commendatam / diligentius quantū Dominus ad-
iuuat et cautius perscrutemur / ne in vllam partem iudicij
um temerarium proferamus. **U**num quod in epistola ad he-
breos iste iepte inter tales commemoratur. ut eum culpa
re vereamur. vbi scriptus est. et quid adhuc dicam. deficit
emm me tempus enarrandi de gedeon. barach. samson.
iepte et dauid. et samuel. et prophetis. qui per fidem de-
uicerunt regna opantes iusticiam consecuti sunt promissa
ones. **A**lterum. q̄ vbi de illo ista narrantur. q̄ tale vouerit
et impleuerit votū. premisit scriptura dicens **E**t factus est
sup iepte spiritus domini. et perrexit galaad et manasse.
et transiit speculā galaad. et de specula galaad ad trāssi-
lios ammon. et vouit iepte votum domino. et cetera ad ip-
sum votum pertinentia. ut omnia que deinceps facta sunt
tanquam opera spiritus domini qui super eum factus est
intelligenda videantur. **I**sta testimonia nos compellunt
querere potius cur factum sit. q̄ facile improbare cur fac-
tum sit. **S**ed primo illud quod ex epistola que ad hebreos
est commemorauit inter illos laudabiles viros qui ibidem
cōmemorantur. non solum est iepte / vixetiam gedeon.
de quo similiter scriptura dicit. **S**piritus domini confor-
tauit gedeon. et tamen eius factum quod de illo auro ope-
ratus est effod. et fornicatus est post illud omnis israhel
et factum est domui gedeon in scandalum. non solum lau-
dare non possumus. vixetiā quia scriptura hinc aperasse
me indicauit / reprobare minime dubitamus. **N**ec tamē ex
hoc vlla fit iniuria spiritui domini. qui eum confortauit ut

hostes populi eius tāta facilitate superaret. Cur ergo inter
eos commemoratur qui per fidem vicerunt regna. operas
ti sunt iusticiam. nisi quia sancta scriptura quorum fidem
atq; iusticiam veraciter laudat. non hinc impeditur eorum
etiam peccata si qua nouit et oportere iudicat notare ver
raciter. Nam et in eo q; idem gedeon signum petens tem
ptauit in vellere. nescio vtrum non fuerit transgressus p
ceptum quo scriptum est. non temptabis dominum deum
tuum. Verumtamen etiam in eius temptatione dominus
quod prenunciare volebat ostendit. In compluto scilicet
vellere et area tota circumqua; sicca / figurare primum
populum israhel. vbi erant sancti. celesti tanquam pluuia
spirituali. et postea compluta area sicco vellere figurare
ecclesiam toto orbe diffusam habentem non in vellere tās
quam in velamine sed in aperto celestem gratiam illo pri
ore populo velut ab eiusdem gratie rore siccato atq; alie
nato. Nec tamen frustra inter fideles et operantes iustici
am propter bonam fidelemq; vitam in qua eum credendū
est esse defunctum. tale in epistola ad hebreos meruit tes
timonium. Vtrum aut; q; postea q; dictum est factus est
sup ierte spiritus domini. ea secuta sunt ut votum illud vo
ueret et quod vouerat redderet. spiritum domini omnia de
putanda sint. ut perinde habeatur hoc sacrificium. tanq;
id dominus sicut abrahe fieri iusserit. non facile dixerim.
cum utiq; de gedeon possit hec afferri differentia. q; pec
catum quod fecit quando fecit effod. nulla est eius cōme
morata prosperitas. postea vero q; ierte votum vouit illa
est insignis eius victoria consecuta. ppter quam adipiscen
dam vouerat. et qua adeptam quod vouerat soluit. Rursus
em considerandum est. q; gedeon et si non postea q; fecit
effod. tamen postea q; temptauit dominum (quod utiq; ē
peccatum) magnas strages hostibus celsis atq; superatis
fecit. ac populo salutem acquisiuit. Sic enim scriptum est

Non irascatur indignatio tua in me et temptabo adhuc se-
mel in vellere. **I**am quippe dei metuebat. quia nouerat se
temptando peccare. quod deus in lege sua manifestissime
prohibet. **H**oc tamen eius peccatum et mirabilis signi es-
uidentia/et magna victorie prosperitas/liberacōisq; po-
puli consecuta est. **I**am enim deus statuerat afflicto po-
pulo subuenire. atq; huius ducis quem ad hoc opus assu-
perat utebatur animo. non solum fideli et pio. verum etiam
sub deficiente et delinquente. et ad prenuncianda que vo-
lebat et complenda que dixerat. **N**on enim per istos tan-
tum qui etiam si peccauerunt/inter iustos tamen narran-
tur. sed etiam per ipsum saulem omnimodis reprobatum.
multa deus populo suo prestitit. **I**n quem insiliuit etiam
spiritus domini et prophetauit. non cum iuste ageret. sed
cum in virum sanctum **D**avid innocentemq; seiret. **A**git
enim spiritus domini et per bonos et per malos. et per sci-
entes et nescientes quod agendum nouit et statuit. qui et-
iam per caipham acerrimum domini persecutorem (nesci-
entem dixerit) insignem protulit prophetiam. qd oporteret
christum mori pro gente. **Q**uis enim egit nisi spiritus do-
mini curans pronunciare ventura. ut iudici gedeon volenti
temptare dominum/et non credenti qd fuerat ei per manū
eius de salute populi locutus. hoc potissimum de vellere
compluto postmodum sicco. et de area primum sicca post-
ea rigata. veniret in mentem. ut sub deficiente a fide/infir-
mitati eius delictiq; deputetur. qd vero etiam tali eius as-
simo ad hoc quod generi humano significari oportebat vo-
luisse est deus. ad eius intelligatur misericordiam et mirabi-
lem prouidentiam per timere. **S**i quis autem dicit scientes
omnia fecisse et dixisse gedeon ex reuelacōe prophetica.
ut per eum talia signa monstrarentur. nec defecisse a fide
et quod ei promiserat dominus credidisse. sed auctore
prophica in vellere voluisse temptare. atq; ita illi? tēptacōe

fuisse inculpabilem. sicut dolū iacob. Et illud quod do-
mino ait. non irascatur indignacō tua in me. non ideo di-
xisse q̄ iram eius timeret. sed q̄ eum consideret non irasci.
cum ea facere que spiritu eius dictante facienda esse. tan-
quam propheta dicat ut videatur. dummodo illud quod
de facto effod scriptura ipsa culpauit quodlibet signifi-
cet non audeat excusare a peccato. Nam et illud quod tre-
centi viri ad signum crucis ip̄o numero pertinentes idrias
fictiles acceperunt. eis q̄ ardentes faculas incluserūt. qui-
bus idrijs fractis/repente lumina numerose micantia/tan-
tā hostiū multitudinē terruerūt. tāq̄ ex suo arbitrio videt̄
fecisse gedeō. Nō em̄ scriptura dicit dñm amonuisse ut hoc
faceret. et tñ tā grāde signū quis e? aio atq̄ consilio faciendū
nisi dñs inspirauit. q̄ p̄figurauit sanctos suos thesaurū euā-
gelici lumis in vasis fictilibus habituros. Vnde dicit aplūs
Habem? thesaurū istū in vasis fictilibus. Quibus in passiōz
martiriū tāq̄ vasculis fractis maior eoz glorie fulgor emi-
cunt. q̄ ipsos euāgelice p̄dicacōis inimicos inopiata illis xp̄i
claritate superauit. Seu ergo p̄ sciētes/seu p̄ nesciētes p̄di-
cacōz p̄figuracōz q̄ futuroz/spūs dñi propheticiis tēpori-
bus opatus est. Nec ideo peccata eoz dicendū est nō fuisse
peccata. q̄ et deus qui et malis nr̄is bene vti nouit. etiā
ip̄is eoz peccatis vsus est ad significāda que voluit. Pro-
inde/si propterea peccatum non fuit siue cuiuslibet necis
humane/siue etiā parricidale sacrificiū vel vouere vel red-
dere. q̄ magnū aliquid et spūale significauit. frustra deus
illa prohibuit et se odisse testat̄ ē. qm̄ et illa q̄ fieri iussit
vtiq̄ ad aliq̄ significacōz rez spūaliū maḡ q̄ referunt̄.
Cur ergo illa prohiberet qñ quidē poterāt ap̄t eandē eaz d̄
rez significacōz. ap̄t quā et ista licite fiebāt. nichilōi? licite
fieri nisi quia nec tale aliquid significantia quale expedire
credere humana deo sacrificia placuerunt. quando non
pro iusticia quisq̄ ab inimicis. quia recte viuere voluit. vel

peccare noluit interimitur sed homo ab homine tanquam electa
hostia more pecoris immolatur. **Q**uid si ait aliquis quoniam pecorum
victime. iam eo ipso quo fuerant visitate. quamuis et ipsa/ea
recte intelligentibus ad significacionem spiritualium refe
runtur. minus tamen faciebant intentos ad magnum sacra
mentum christi et ecclesie requirendum. propterea deus re
insigni et inopinata volens quasi dormientes hominum ani
mos excitare. eo magis quo talia sibi sacrificia offerri vez
tuerat. curauit sibi eiusmodi aliquid offerendum. ut ipsa
ammiratio magnam gigneret questionem. et magna ques
tione ad perscrutandum magnum misterium/studium pie mentis
erigeret. pie vero perscrutans mens hominis altitudinem pro
phetie/velut hamo piscem/dominum christum de profundo scriptu
rarum leuaret. **H**unc nos rationem et consideracionem non ob
sistimus. sed alia est questio de animo vouentis. alia de pro
uidencia dei qualicumque animo eius bene ventis. **Q**uamob
rem si spiritus domini qui factus est super iepte ut hoc vo
ueret omnino precepit. quod quidem scriptura non aperu
it. tamen si hoc ille precepit cuius non licet iussa contem
nere. non solum insipientia culpanda non est. verum etiam o
bedientia laudanda est. **H**oc enim etiam si se homo inte
rumat (quod utique humana voluntate atque consilio facere
nefas est) profecto intelligendum est obedienter fieri po
tius quam scelestis si diuinitus iussum est. **D**e qua questione in
primo libro de ciuitate dei satis disputaui. **S**i autem
iepte humanum secutus errorem/humanum sacrificium vo
uendum putauit. eius quidem peccatum de unica filia ius
re punitum est. quod etiam ipse verbis suis satis videtur o
stendere ubi ait. **D**eu me filia. impedisti me. in offendiculum
facta es tu in oculis meis. discissis etiam vestimentis suis. **V**e
runtamen etiam hic ei error habet aliquam laudem fidei qua deu
timuit. ut quod vouerat redderet. nec diuinum in se iudicium suum
declinaret. siue sperans deum prohiberem sicut fecit abrahama/siue

eius voluntatem etiam non prohibentis intellectam facere
potius q̄ contemnere statuens. quanq̄ et hic merito ques-
ri potest. utrū verius intelligitur hoc deum nolle fieri. et
in eo potius deo si non fieret obediretur. quoniam hoc se
nolle et in abrahe filio. et in legitima prohibitiōe mōstra-
uerat. vix tamen si propterea iepte non faceret. sibi potius
in vna pepercisse q̄ dei voluntatem secutus eē videret.
Magis ergo intellexit in eo. q̄ si filia occurrit. vltorem
deum iuste q̄ pene se fideliter subdidit. timens seniorē
tan q̄ de tergiversatiōe vīdictam. **C**redebatur enim bone
et virginis animam filie bene recipi/ q̄ non seipsam voues-
rat immolendam. sed voto et voluntati non restiterat pa-
tris. et dei fuerat secuta iudicium. **M**ors enim sicut nec
sibi a quoquam. nec cuiquam sponte inferenda est. ita deo
iubente recusanda non est. cuius constitutiōe quocunque
tempore subeunda est. **N**ec quis q̄ eam perpeti detractat
ut omīno euitetur. sed tantūmodo ut differatur laborat.

Nunc iam quid spiritus domini/ siue per nescientem
iepte/ siue per scientem/ siue per eius imprudentiā/
siue per prudentiam/ siue per obedientiam/ siue p
offensionem/ siue per fidem in hac re gesta prefigurauerit
quantum deus adiuuat requiramus breuiter et pandam?
Ammonet enim nos et vrget quodāmodo iste sacrarū scri-
pturarū locus cogitare quēdā potētē virtute. talis em̄ vi-
citur iepte. quod nomen interpretatur aperiens. **D**ominus
autem christus (sicut indicat euangelium) discipulis suis
aperuit sensum ut intelligerēt scripturas. **N**unc iepte fra-
tres eius reprobauerūt. et de paterna domo expulerūt. obi-
ciētes ei q̄ esset filiū fornicarie. tāq̄ ipsi essēt de vxore le-
gitia nati. **H**oc etiā egerūt aduersus dñm principes sacerdotū
et scribe et pharisei qui de legis obseruatiōe glīari videbā-
tur tāq̄ ille solueret legē. et ideo veluti nō eēt legitimi filii?

Et qm̄ de sancta quidem virgine corpus assumpserat cō
fidelibus uorū est. tñ eius mater quantum ad gentem pte
net/etiam illa iudaica sinagoga dici potest **R**eueluat qui
voluerit ppheticos libros. et videat quotiēs et quanta ver
bi seueritate/atq; indignacōne dñi illa gens velut impudi
ca mulier de suis fornicacōibus arguatur. **V**nde est etiā
illud in hoc libro recentissimū. vel cū post effod quod fe
cit gedeon. om̄is israhel legitur fornicatus. vel q; abierūt
post deos gentiū quibus erāt circūdati. vnde in illos di
uina ira omota est. nisi p annos. xvij. contererent a filiis
ammon. **S**ed nūquid non ex eadem gente israhel etiam illi
nati erant sacerdotes. et scribe et pharisei quos in eis dixi
mus pfiguratos. qui iepte/tanq; isti dñm xpm̄ veluti nō le
gitimū filiū psecuti expulerūt. **S**ed in eo similitudo adum
brata est. quod isti (ut dixi) veluti legis obseruatores/eū
qui contra pcepta legis facere videbatur. tanq; legitimi nō
legitimū vere sibi visi sunt eiecisse. **S**cōm hoc em̄ plebs il
la dca ē fornicari/q; leg pcepta nō suās/tāq; viro nō exhibe
at fidē **S**ic autē sc̄ptū ē de iepte. **E**t cūerūt filij vxoris et ele
cerūt iepte. **V**erbū qd̄ positū ē creuerūt. significat i figura p
ualuerūt. **Q**uod in iudeis impletum est. qui pualuerūt in
firmitati xpi. q; ita voluit. ut ab eis que oportebat passio
ne pferret. sicut hoc idem significans iacob pualuit ange
lo cum quo ut ipm̄ portenderet luctabatur. **D**ixerūt ergo
ad iepte. **N**on hereditabis in domo p̄ris nostri. qm̄ filius
mulieris fornicarie tu **T**āq; dicerēt q; euangelium loquitur
non est iste homo a deo qui sic soluit sabbatum. **S**e autē
iactantes velut legitimos filios domino dixerunt. **N**os ex
fornicacōne non sumus nati. vnū p̄rem habemus deum. **E**t
fugit iepte a facie fratrum suorum. et habitauit in terra
tob. **F**ugit. qm̄ se quantus esset abscondit. **S**i enim cog
nouissent. nunq; dñm glorie crucifixissent. **F**ugit. qm̄ mor
entis ifirmitatē viderūt. virtutē autē resurgētis nō viderūt

Habitaunt aut in terra bona. vel ut exp̄ssius dicamus opti-
ma. Quod em̄ grece agathen dicitur. hoc latine optimū
dicitur. **I**o aut̄ interpretatur tob. vbi michi intelligenda vi-
detur eius a mortuis resurrectō. Nā q̄ terra maḡ optima q̄
terrenū corpus excellentia immortalitatis et incorruptō-
nis indutum ē. **E**t aut̄ dicitur de iepte. q̄ postea q̄ fugiēs
a facie fratrum suoz et habitauit in terra tob. colligeban-
tur ad eum viri latrones. et ambulabāt cum ip̄o. quanq̄ et
ante passiōē obiectum fuerit dño. q̄ cū publicanis et pec-
catoribus māducaret. q̄n respondit non esse necessariū sa-
nis medico sed egrotis. et inter iniquos deputatus est.
q̄n inter latrones crucifixus est. et vnū ex eis de cruce i pa-
radisum transtulit. tamen postea q̄ resurrexit et esse cepit
scdm̄ id quod supra exposuimus i terra tob collecti sunt
ad illū scelerati homines ppter remissionē p̄tōz qui cū illo
ambulabant. q̄ scdm̄ eius p̄ceptum viuebāt. Neq̄ hoc fie-
ri desinit vsq̄ nūc et deinceps. quousq̄ ad eū confugiunt
mali ut iustificet impios quin ad eum ouertātur. et discāt
iniqui vias eius. **J**am illud quod hij qui abiecerāt iepte
erat em̄ galaadites) ouersi sunt ad eum et quesinerūt eum
p quem liberarent ab inimicis suis. q̄ clara prefigurati-
one significat q̄ hij qui abiecerūt xp̄m. ad eum rursus cō-
uersi/ in illo repiūt salutem. siue illi intelligātur quos **P**e-
trus ap̄tus cum de ip̄o scelere arguisset (sicut in actibus a-
postolor̄ legitur) et hortatus esset vt ad eū quem fuerāt
persecuti conuerterentur/compuncti sunt corde. et ab illo
quem a se alienauerant desiderarunt salutem. **Q**uid est
autem liberari ab inimicis/ nisi a peccatis? **S**ic autem illis
ait. **R**egite penitentiam. et baptizetur vnusquisq̄ vestrū. in
nomine domini nostri **I**hesu **C**hrusti / remittentur vobis
peccata vestra. **S**ine illa potius significetur que in fine
speratur nouatio gentis israhel. **M**agis quippe id videtur
appetere in eo quod dicitur. **E**t factum est post dies.

Quod utique post tempus significat. et per hoc significat non illud
intelligendum quod recenti passione domini est. sed postea factum est. Quo
videtur etiam id pertinere quod seniores galaad venerunt ad ieremem
ut per etatem similem posteriora et nouissima tempora acci-
pienda sint. Interpretatur autem galaad abitienis siue reue-
latio. quorum utrumque satis huic rei congruit. quia primum
dominum iesum christum abiecerunt. eisque postea reuela-
bitur. Quod vero contra filios ammon dux querebatur ieremem. qui
bus victis liberarentur qui eo duce aduersus illos debel-
lare cupiebant. quoniam interpretatur ammon filius populi
mei siue populus meroris. profecto autem illi significantur
inimici qui ex ipsa gente perseverantes in infidelitate predicti
sunt. aut omnino gehenne predestinati ut erit fletus et stridor
dentium tanquam populo meroris. Quamquam popu-
lus meroris non inconuenienter etiam diabolus et angeli eius
intelligentur. siue quia eternam miseriam eis quos decipi-
unt acquirunt siue quia et ipsi eterne miserie deputati sunt.
Eleganter sane ad exprimendam multo euidentius prophete-
ciam ieremem respondit senioribus galaad. Nonne vos odio
habuistis me. et eiecistis me de domo patris mei. et emisistis
me a vobis. et quod est quod venistis quando tribulati estis.
Inde aliquid figuratum est in ioseph quem fratres ven-
dentes abiecerunt. et cum fame tribularentur. ad eius opera
misericordiamque conuersi sunt. Hic vero multo amplius elu-
cet significatio futurorum quod non ipsi proflus fratres qui eie-
cerunt ieremem ad eum venerunt. sed galaad seniores pro uni-
uerso illo populo supplicantes sicut eadem gens dicitur is-
rahel/siue in eis qui tunc fuerunt. christumque reprobauerunt.
siue in eis qui ad eius opem postea reuersi sunt. Populo
enim dicitur inimico/siue in maioribus/siue in posteris suis
longa odia trahenti atque seruanti. tandemque conuersio in eis
qui tunc conuersuri sunt. Nonne vos odio habuistis me et
eiecistis me de domo patris mei. Hoc enim eis visum est

qui persecuti sunt quia elegerunt christum de domo david. in qua regem
ei non erit finis. Et dixerunt seniores galaad ad iepte. Non sic
modo venimus ad te. tanquam diceret iudei ad christum. tunc in
venimus et persequemur modo venimus ut sequamur. Proficientur
etiam aduersus inimicos eum futurum sibi caput inimicos.
Respondet etiam ille qui eorum vicerat inimicos quod erit eis
in principe/ quia gedeon noluit. cum id israelite voluissent.
Respondit quippe illis. princeps vester dominus erit. Rex enim
nomine principis significatur. quem nondum habebat gens
illa tempore iudicum. ceperunt autem habere saulem. et de
inde alios successores eius qui in libris regum leguntur. Nam
in deuteronomio cum eis precipitur qualem debeant habere
re regem. si hoc eis placuerit. non ibi rex sed princeps ap-
pellatur. sed quia iste iepte illum figurabat qui verus est rex
quod etiam in titulo scriptum fuit quod cruci eius affixus est. quem po-
tuit delere vel emendare ausus non est ideo credendum est esse
dictum ero vobis in principem. Illi autem dixerunt. eris nobis
in caput. quoniam caput viri christus. et ipse est caput corporis ecclesie
Denique postea quia eos liberauit iepte ab omnibus inimicis. non
eis factus est rex. ut intelligeremus illud quod dictum est ad pro-
phetam potuit pertinuisse de christo. quia ad ipsum proprie iepte de quo
scriptura narrationem ita concludit Et iudicauit iepte is-
rahel sex annis. et mortuus est iepte galaadites et sepultus
in ciuitate sua in galaad. Iudicauit ergo israhel sicut ce-
teri iudices. non ibi regnauit ut princeps. sicut hi qui reg-
norum volumine continentur. Jam vero quia postea quia eis idem
iepte dux constitutus est. misit nuntios ad hostes primis pa-
cis verba portantes. illud ostenditur quod ait apostolus.
in quo christus loquebatur. Si fieri potest quod ex vobis
est cum omnibus hominibus pacem habentes. Verba por-
ro ipsa que mandauit iepte omnia pertractare nimis longum
est. festinantibus nobis. Vident tamen michi sic intelligenda quantum
attinet ad significandum fuisse ut in eis aduertat doctrina christi

Ammonet nos quēadmodum sit ambulandum. hoc est vi-
uendū. int̄ eos q̄ nō scdm̄ ppositū vocati sūt. **N**ouit em̄ dñs
qui sunt eius. **J**am vero q̄ cum esset. debellaturus inimic-
us factus est sup̄ eum spūs dñi. significatur spūs sanctus
imptitus membris xpi. **Q**u aut̄ ptransiit galaad et manasse
et transiit speluncā galaad ad transfilios ammon/proficiē-
tia significatur membra xpi ad victoriā de inimicis repor-
tandam. **G**alaad quippe interpretatur abiciens/et manasse
necessitas. **T**ranscendēdi sunt ergo a proficientibus abici-
entes id est decemntes/transēūda et necessitas. ne forte
cum transierit. qui proficit cedat terrentibus. **T**ransēūda
etiam specula galaad. quem galaad etiam reuelacōez inter-
prat̄. **E**st aut̄ specula altitudo ad aspiciendū vel despiciendū
id ē desup̄ aspiciendū. **S**pecula itaqz galaad congruent̄ michi
videt̄ significare supbiam reuelacōis. **U**nde dicit ap̄lus.
Et in magnitudine reuelacōnum ne extollar. **E**rgo et ip̄a
transēūda est. id est non est in ea manendū ppter cadendi
piculum. **H**is ptransitis facile supantur inimici. quod sig-
nificat dicendo. et ab specula galaad trans ad filios am-
mon. de quibus inimicis iam supra dictum est. **E**t vouit
iepte votum. et dixit. si tradicōne tradideris michi filios
ammon in manu mea. et erit quicūqz exierit de ianuis do-
mus mee in obuiam michi/in reuertendo me a filiis ammon
in pace/et erit. offeram eum holocaustoma dño. **Q**uēlibz
in hoc loco cogitauerit iepte scdm̄ cogitacōnem humanā.
non videt̄ vnicam filiam cogitasse. **A**lioquin non diceret.
cum illā cerneret occurrisse/beu filia mi. impedisti me. in
offendiculum tacta es in oculis meis. **I**mpedisti em̄ ita di-
ctum est. tanq̄ se ad hoc impeditū iudicauerit. ne illud qd
cogitabat īpleret. **S**ed quem potuit cogitare p̄imit̄ oc-
currentem? qui filios alios non habebat. **A**n coniugem co-
gitauit? et ut hoc fieret deus noluit. et ut n̄ relinq̄ret ip̄u
nitū. ne quis deiceps id auderet. et ut magna prouidētia

ex hoc quoq; ipso quod accidit sacramentū ecclesie figurat
ret. **E**x utroq; igitur prophetia coaptata est. ex eo q; nomē
cogitavit. et ex eo quod nolenti contigit. **S**i em̄ coniugē
cogitavit. communis xp̄i ecclesia est. propterea relinquet ho
mo patrem et matrem. et adherebit uxori sue. et erūt duo
in carne vna. **S**acramentū hoc magnū est inquit ap̄lus.
ego autē dico in xp̄o et in ecclesia. **S**ed q; huius iepte con
iunx virgo esse non potuit. in eo q; filia potius occurrit.
et inulta non remansit. prohibitum sacrificium vouentis
audacia. et virginitas ecclesie figurata est. **N**ec abhorret
a vero q; filie nomie eadem significatur ecclesia. **N**ā cuius
alterius typum gerebat etiam illa mulier cui post tactam
fimbriam suam sanate ait dñs/filia fides tua te saluā fecit.
vade in pace? **E**t certe vnde nullus ambigit. discipulos
suos ip̄e sponsi filios appellavit. se aptissime indicās spon
sum. **N**on pnt inquit ieiunare filij sponsi q̄diu cū illis est
sponsus. **V**enient autē dies cū auferetur ab eis sponsus et
tūc ieiunabūt. **H**olocaustoma ergo erit ecclesia. quā vir
ginē castā bc̄us ap̄ls appellat. qm̄ in resurrectione mortuorū
fiet in vniuersa qđ scriptū est. **A**bsorpta ē mors ī victoria.
Tūc tradet regnū deo et p̄ri. qđ regnū ip̄a ecclesia ē. ip̄e
cuius figurā uouēs ille gestabat. **S**ed qm̄ tūc fiet cū d̄ple
ta fuerit sexta extassch. ideo. lx. diebus a v̄ginitate dilatio
postulata est **E**x oībus quippe etatibus ecclesia cōgregat̄
Quay prima ē ab adā vsq; ad diluuiū. ij. a diluuiō vsq;
ad abrahā. iij. ab abrahā vsq; ad dauid. iij. a dauid vsq;
ad trāsmiḡcōez ī babiloniā. v. ab hac trāsmiḡcōe vsq; ad
v̄gis ptū. vi. inde ī h̄2 seculi finē. p̄ quas. vi. etates tāq; p̄
.lx. dies fleuit sancta virgo virginalia sua. q; licet virginalia
tamen fuerant peccata deflenda. p̄pter q; vniuersa/ip̄a
v̄go toto orbe diffusa quotidie dicit. **D**imitte nobis debita
nostra. **E**osdem autem. lx. dies duos menses maluit ap
pellare. quātū existio p̄pter duos hoīes. **V**nū p̄ quē mors.

alterum per quem et resurrectio mortuorum. propter quos etiam
duo testamenta dicuntur. Quod vero factum est in precepto
in israel ex diebus in dies conueiebant lamentari filiam
iepte. galaaditen quatuor dies in anno. non puto significare
aliquid post impletum holocaustoma quod erit in vi
tam eternam. sed preterita tempora ecclesie in quibus erant
beati lugentes. Quatriduo ante figurata est eius vniuersi
tas propter quatuor partes orbis. per quas longe lateque diffu
sa est. Ad historie vero proprietatem non arbitror hoc de
creuisse Israelitas. nisi quia intelligebant in ea re
iudicium dei magis ad percutiendum patrem fuisse deprom
ptum. ne tale sacrificium deinceps ullus vouere auderet.
Nam quare luctus et lamentatio decerneretur. si votum
illud leticie fuit? Si autem et illud quod populus effrenatus
fuit ab eodem iepte debellatus est. ad iudicium dei quod
erit in fine referendum est. sicut ipse dominus dicit. eos qui no
luerunt me regnare sibi adducite huc et interficite coram
me. nec ibi. xlii. milia vacanti numero commemorati sunt
Sicut enim illi duo menses propter. lx. dies senarium numerum
sex etatum significant. ita et ibi series septenarius ductus
hoc idem figurat. quantum ad sex etates seculi pertinet.
Series etenim septem. xlii. sunt. Nec frustra et ipse iepte sex
annis populum iudicauit

Relatio gloriosissima.
Euate oculos vestros vniuersi sancte christiane reli
gionis fratres. et considerate nouam ammiracionem
quam his temporibus ostendit nobis deus ad gloriam
nominis eius. Considerate ineffabilem magnitudinem diu
ine ordinationis. et lamentum sumite cum leticia. In deo qui
dem nichil extraneum est. quia deus noster omnipotens est.
Quoniam autem in diebus nostris circa nos notam fecit deus
virtutem suam. obstupescit omne cor audientium pro enormi
tate sceleris. et magnitudinis mirabilium domini. Et turbata est

abissus. luna et sol obtenebrati sunt a facie iniquitatis. sed
 et omnes virtutes celorum/et omnis ornatus eorum/laudem et
 gloriam dederunt deo. qui magnificentiam et virtutem operatus est
 in filio suo. **A**udite igitur fratres quod factum est verbum in diebus
 nostris et obstupescite. intelligentes enim intelligite. et inclinat
 te corda vestra ad dei magnalia. **V** Est ciuitas que vocatur be
 ritho adiacens inter terminos tyri et sidonis. prebens tributum
 antiochie. **I**n hac ciuitate multitudo erat iudeorum/et sy
 nagoga eorum magna valde. **A**ccepit autem quidam christianus (da
 to pretio) a quodam domum in ipensione. in qua habitans fecit is
 imaginem saluatoris nostri ihesu christi in conspectu lecti sui. et statura
 quidem picture non magna sed mediocris. quam tamen totam imagi
 nem saluatoris contineret. **A**liquantum temporis fluxit. et substantia
 viri illius creuit valde. utpote/ubi miseratio et dispositio dei
 mirabiliter operari cepit. et amplius sibi ad ouertendum
 christianus ille querere cepit domum. **T**ollens autem omnes suppellecti
 les/suas transtulit a supradicta cella. quam et ipsa valde otigua e
 rat synagoge iudeorum ad aliam quam ad habitandum elegerat lo
 cum. solus imaginis dei in memoriam factus. quod et per prouidentiam
 dei ita contigit accidisse. **R**ursus vero iudeus quidam accepit
 in ipensione eandem cellam ubi imago domini relictam fuit. et intro
 ducens omnia sua ibidem ouersari cepit. non cognoscens aut aliquem per
 spiciens imaginem dei. eo quod ex aduerso velut in occulto repo
 sita staret. **I**n una autem dierum iuitavit ipse quedam alium iudeum
 ad prandium secum. **E**t inter prandendum eleuans oculos suos ille qui
 vocatus venit iudeus vidit imaginem domini nostri ihesu christi et ait. **D**um
 tu sis iudeus/quomodo imaginem istam habes? **E**t iniurias quidem multas et
 nefandas dixit contra saluatorem ab hora qua sanctam imaginem as
 pexit quod etiam nefas duri scribere. **E**t satisfecit ei ille quem eum i
 uitauit. quod ex eo tempore quo in eadem domo ouersari cepit. imaginem
 domini ibi non cognouerit. **B**urgenses autem cum indignatione abiit ad pres
 biterum. **C**onpictes autem ab ipso quam facta sunt/dixerunt ei. **N**otes
 hoc nobis demonstrare? **R**espondit ille cito ratus est dicens. quam ego

hec vobis exhibebo in domo eius. Itaque transacta hora vespertina illo die siluerunt. Mane autem facto summi principes, sacerdotes et seniores populi, turba quoque multa gentis eorum abierunt in domum istam ubi stabat imago domini ihesu christi. et puenientes domum impetu facto irruerunt in eam irati valde circa hebreum illum qui ibidem hospitabatur extra sinagogam eum expulerunt. Deponentes vero sanctam imaginem dixerunt. Quoniam sicut audiuimus patres nostri huic olim illuserunt, et nos illudamus. Tunc ceperunt expuere in faciem eius et percutiebant eam. Dixeruntque, quam a fecerunt ei patres nostri et nos omnia faciamus, et cruciabantur ei multis criminosis sermonibus, que etiam pro enormitate sceleris scribere nefas fuit. Item dixerunt. Quia confixerunt manus eius et pedes, hoc et nos faciamus. Configurantes autem manus et pedes adiecerunt dicentes. Audiuimus quod acetum et fel dederunt ei porrecta spongia, hoc idem et nos faciamus. Et ad mota arundine cum spongia plena aceto cum felle apposuerunt ori eius. Roderuntque iniquitatem super iniquitatem dicentes. Didicimus quod arundine percusserunt caput eius patres nostri, similiter et nos faciamus. Et percusserunt caput eius arundine. Finitis vero omnibus his dixerunt. Sicut lancea latus eius aperuerunt ita et nos afodiamus, et perforato latere imaginis domini exiit sanguis et aqua. Gloria tibi fili dei viui, qui de supernis sedibus descendisti pro nostra salute tuam exhibere presentiam, et pro liberatione nostra (cum immortalis esses) morti te tradidisti. O inestimabilis benignitas saluatoris nostri ihesu christi, ut rememorareris antiqua pietatis tue opera, hec mirabilia tua celo et terris suspensa et glorificanda iterum renouasti. Erigite filii lucis oculos mentis vestre et ex hilarate corda, quod hodie facta est vobis redemptio, et iugum captiuitatis vestre destruitur. Rudit ergo et glorificate deum pro beneficiis quae adhuc vobis amittit. Principes sacerdotum pro quod lancea latus imaginis domini afodierunt/dixerunt, quod diuulgata sunt per universam terram signa et virtutes plurime

que fecit ihesus nazarenus. recipiamus sanguinē de latere
imaginis eius. et omnes infirmos et male hñtes p̄ vn̄uersā
sinagogā m̄de aspgamus ut expiamur v̄tutē xp̄i. et si ve
ra sunt que dicta sunt. **E**t supponētes ampullam vitreā lo
co vulneris recepunt in ea sanguinē et aquā de latere ima
ginis dñi decurrentē. **A**dhuc ip̄is nō credētibus/ sed iniuri
as et blasphemias inferētibus/portabāt ampullā plenā sa
lute et virtute ad locū in quo multitudo languentiū coad
unata fuit. **P**rimū quidē oīm paliticū quendā a natiuitate
adeūt. liquore scō pungūt. sanitati et icolumitati reddūt.
Ceci q̄ plurimi a tactu sacre punctōis gaudiū receperunt
luminis. **D**emoniaci ad odorē dñe v̄tutis quotquot effere
bant/purgabātur. **V**bi autē celebre verbū hoc factū est p̄
vn̄uersam ciuitatē. alij atq; alij secū egrotos suos ingerē
tes de agris vicis et de domibus multitudine infinita pro
fluebāt et salui fiebāt. **R**epleta est autē sinagoga eorū pa
litis. surdis. claudis. demoniacis. leprosis. aridis. cecis
mutis. et cōmī genere morborū egrotātibus. et a quocūq;
genere languoris detinebātur/sanabant. **V**idētes autē p̄
cipes sac̄dotū et oīs sinagoga eorū signa et prodigia maḡ
q̄ fiebāt cū m̄lierib; et infātib; credētes/clamabāt deo p̄ri
et ihsū xp̄o filio eius atq; sp̄ui sancto **V**n; deus pater. vn;
xp̄s dei fili;. vn; ex vtroq; procedēs sp̄s sc̄s. qui ī trini
tate p̄fecta viuit et regnat de; in secula amē. **G**loria tibi
xp̄e quē p̄res n̄ri ignorātes crucifixerūt. qui nūc a nobis in
sancta imagine tua crucifixus es. **G**loria tibi fili dei viui.
qui per signa potentie tue illūasti cecitatē cordiū n̄rorū et
ad tuā m̄scōdiam traxisti. tibi credimus. ppici; esto nobis et
suscipe lacrimas et penitētiā n̄raz. ne forte pro magnitudie
scelerū/infern; apiēs os suū deglutiat nos **Q**ui cū p̄ribus
n̄ris mirabilia magna fecisti et bñficia innumerabilia p̄stitisti
p̄ce iniquitatibus n̄ris. et medere aīabus n̄ris. **E**t clamor ma
gnus fiebat clamatū et dñm iuocātum. **S**anatis v̄o oīb;

qui aduecti fuerant infirmis. principes sacerdotū et omnis
multitudo eorum cucurrit ad episcopum civitatis una voce clamā-
tes. **U**nus deus pater. unus ihesus christus filius eius quem pater
noster crucifixerunt. unus et spiritus deus. **E**t confitentes peccata sua ip-
sam sanctam imaginem ostēderunt episcopo. narrātes etiā qualiter
sanguis et aqua de latere ipsius cucurrit. et quāta mirabi-
lia facta sunt. **E**piscopus autem vniuersalit̄ in dicto ieiunio/omnes
regeneravit scō baptismo/quos omnes ipse suscepit. **S**i-
nagogā quidē eorum principalē/ecclesiā consecrauit ī honore
saluatoris noster ihesu christi. **C**eteras vero sinagogas eorum dedi-
cauit ecclesias ī honore apostolorum et martirū. **F**actūq; est
gaudium magnū nō solū q; tāta corpora curata sūt. sed et q;
aie multorum de morte ad vitam trāslate sunt. **H**ec sciēs ergo
dilectissimi frēs/acceleraui manifestare vobis. ut ī hoc e-
tiā cognoscētes v̄tutē et misericordiam dñi noster ihesu christi ap̄lius o-
firmati sitis ī fide. et grāz actōes illi reddatis. **P**ro mira-
bilibus et bñficijs q; dñs ostēdit. decreuit scā romana et a-
tuocensis ecclesia die quīto idū nouēbrū solēnitatē agi. ī
quo hec facta sunt ad laudē dñi noster ihesu christi. qui vi. et re. p.
o. s. s. Amen.

Sententie vel asserciones hugonis lucidissime/in quibus-
dam verbis diuinis et rex naturis.

De quatuor volutatibus in xpo.

Queris de volutate dei/et de voluntate hominis similiter. Cristus deus fuit. et ideo volutas diuina in illo fuit. et qz homo fuit/similiter volutas humana in illo fuit. **N**on dico humanam/quam culpa et viciu hominis facit/sed quam natura hominis requirit. Ergo in xpo diuina volutas fuit inquantu xps deus fuit. et similiter huana volutas in ipso fuit inquantu ipse homo fuit. Humana aut volutas tripliciter consideratur. Scdm raconem. scdm pietate. scdm carne. Ergo in xpo volutas fuit diuinitatis. et volutas raconis. et voluntas pietatis. et volutas carnis. Voluntas diuinitatis p iusticiam suam dictabat. volutas raconis p obedientiam veritatem approbabat. volutas pietatis p passionem in malo alieno suspirabat. volutas carnis p passionem in malo proprio murmurabat. Vide si non omnia hec in xpo inuenias. Ille leprosus qui sanitatem precabatur et maiestatem confitebatur/potentiam voluntatis diuine confessus est dicens. dñe si vis potes me mudare. Et dñs ut eiusdem voluntatis diuine et suam et potentiam ostenderet. ppter suam ait/volo. ppter potentiam subiunxit/mudare. Hoc est exemplum voluntatis diuine in xpo. Propter voluntatem raconis que voluntati diuine p obedientiam subiciebatur dixit. Spūs promptus est. Propter voluntatem carnis que penam horrendo p infirmitatem passionis remittebatur/dixit. Caro infirma est. Spūs promptus erat p voluntatem raconis. Dispositionem diuine voluntatis in passione carnis sue sequendo. caro autem infirma per naturalem prouidentiam qua malum suum odire acceperat passioni remittendo. Secundum voluntatem itaqz deitatis in dispositione precedere et scdm voluntatem raconis diuinam dispositionem approbantem

et subsequente xps pati voluit. Scdm voluntate aut carnis scdm qua naturaliter inquantu homo fuit/eandem carnem suam odio non habuit/pati noluit. Neqz in hoc tm diuine voluntati contrarius fuit. qz et hocipm quod noluit. eu nolle diuina voluntas fuit. Erat adhuc alia voluntas in xpo/ voluntas pietatis siue humanitatis. Nam et ipa pietas humanitas vocatur, et dicuntur humani qui pii sunt et facile alienis miserijs opatiuntur. Propriu est em humanitatis opati. et moueri pietate in miseria aliena. Bestia pati potest opati aut humanitatis est propriu. Idcirco voluntas pietatis voluntas humanitatis uocatur. qz hominis est pietate moueri. Et hec similiter scdm naturam humanitatis in xpo inuenitur. Cum appropinquaret ihus iherusalem/videns ciuitatem fleuit sup eam. Quare flebat si no dolebat? Ergo noluit qz doluit. Quid doluit? Perditionem. Si doluit de pdicone illoz. noluit pdiconem illoz. Quomodo noluit? Scdm voluntatez utiqz diuinam quod iustu futurum erat voluit. scdm voluntatem rationis iusticie assensit. et iusticiam approbavit. Scdm voluntatem aut pietatis/sine odio iusticie condoluit miserie. quea dmodu scdm voluntate carnis iusticiam non accusabat sed penam recusabat / vnaqueqz voluntas quod suu erat opabatur. .et quod ad se pertinebat sequebatur. Voluntas diuina iusticiam. voluntas rationalis obedientiam. voluntas humanitatis misericordiam. voluntas carnis naturam. Neqz altera alteri contraria erat. sed vnaqueqz ita quod suu erat appetijt/ut quous ad aliud esset/alteri tamen contraria non esset. Hoc est. ut licet ad aliud velle haberet. ad aliam tamen nolle non haberet. Sicut em diuinitati natura erat iusticiam non deserere/sic carni iustum erat naturam seruare. et pietati alienam misericordiam non amare. Sic itaqz in xpo voluntas diuina fuit iusticiam dictas. voluntas rationalis iusticiam approbans. voluntas humanitatis per quam nulli malu voluit. voluntas carnis

p quā sibi penā noluit. **I**ustū itaq; carmī erat q; passionē
suā noluit. q; hoc erat scdm naturā. **E**t iustum deo erat q;
passionē istius voluit. q; hoc erat scdm iusticiā. **N**eq; em̄
idcirco caro noluit q; deus voluit. sicut et deus idcirco
non voluit q; caro noluit. **S**imiliter et pietas q; scdm af-
fectū dpassiōis in pena vel p dīcōe miserorū misericordiā
noluit. nequaquā dtra deū id iuste volentē noluit / sed qd suū
erat. amavit misericōdiaz, et tñ qd suū nō erat nō improbavit
iusticiā. **S**ane sciendū q; id q; caro mortalis timore passi-
ōis vritur. et pietas amore dpassiōis passibiliter moue-
tur. pñti tñ vite debitū est in qua et malis dpassio debet
q̄dū corrigi pñt. et bonis passio nō tollit q̄dū meliores
esse pñt. **C**ū aut mortale hoc induerit immortalitatem. et
corruptibile hoc induerit incorruptiōē. tūc utiq; sicut car-
nem neq; passio nec timor passiōis ullus affliget / sic mēs
nullā ex dpassione aliē doloris penā suscipiet. **I**llic quip-
pe et caro hēbit dtra passionē securitatē. et aīa hēbit ī pie-
tate puritatē. **S**ecuritas carnis erit ex impassibilitate. puri-
tas mentis ex veritate. **I**ntellige que dico. **P**ati et dpa-
ti utrūq; pena est. **P**ati datū est hoī pro iniquitate. dpati
aut pceptū est pro bonitate. **I**ustū est em̄ et equū coram
deo nrō. ut qui patitur dpatiat. ut p passionē deleat in-
iquitas. p dpassionē exerceat bonitas. **H**oc siquidē ad bo-
nitatē pmet vite mortalis. ut se in alijs d dīcōi sue acomo-
det. et aliene passiōis p dpassiōē pnceps efficiat. ut sicut
id qd patit nēitatis ē. ita id qd dpatit opus sit bonitatis.
Ubi aut pati nō erit. dpati nō erit. **N**ō tñ q; crudelitas nō
erit in pena aliena. sed q; cruciat? nō meret ex aliena misē-
ria. hic dpati vritus ē. illic nō dpati felicitatis. **H**ic dpatē-
ris volūtate. moueris pietate. ddoles bonitate. **I**llic non
dpatēris felicitate. nō moueris etēritate. nō ddoles impas-
sibilitate. **S**ic itaq; dpati esse nō potest. nisi illic tātum ubi
pati esse potest. quomā et ipm dpati / pati ē. **S**ane q; illic

pati nō exuunt. opati nō deponūt. qz sicut pro sua iniquitate corruptibiliter patiūtur. ita pro aliena infelicitate. s; vite mortalis affectū carnalit opatiūtur. **H**ic ē q; diues ille in tormētis posuit. pro fratribus sollicitat. vt hoc ei ad miserie cumulū accederet. q; eū i sua pena etiā aliena miseria cruciaret. **A**brabā aut cruciatū vidit. et sū opassiōis dolore in gaudio felicitatis p̄sistēs. eū p iusticiā repulit dicēs **F**ili recepisti bona in vita tua. et lazar2 similē mala. **H**uc ē etiā qd psalmista p̄uidēs quēadmodū i illo eternitatis gaudio corda iustoz diuine iusticie p iniquitatis amorē imutabiliter inherētia nō aliud appetere vel appbare poterūt. nisi hoc solū qd sū illā eē agnoscēt. ait. **I**ntroibo in potētā dñi. dñe me morabor iusticie tue soli2. **I**n hac aut vita vbi ei2 de2 diuine iusticie sūam pfecte nec scire/nec p̄scire possum2. qdaz etiā q sū ipam iusta nō sūt. sū iniusticia velle possum2. qz hoc solū ad nos ptinet. vt vbi nescim2 qd poti2 dō placeat hoc potissimū eligam2 qd pietati dcorodat **V**bi aut diuine iusticie. sūa imutabiliter p̄fixa oñdicitur. dē eā deinceps pietati loc2 nō debet. **Q**uia si qd nos illic ex opassiōe tetigerit. vel ex vitio ē affectui dñante. vel ex infirmitate corruptibilis nature. passiōi resistere non valente

De triplici compassione.

Triplex em opassiōis mod2 ē **E**st q̄ppe opassio alia ex vitio. alia ex natura. alia ex virtute. **C**ōpassio ex vitio ē. qñ affect2 aliquo rephēbili dolore t̄git vbi illicito pri2 amore tenebat. **C**ōpassio ex natura est. qñ ex insito sibi pietatis affectu aīmus aliēis erūnis dolet. quoties dē pietatis vel hūanitatis mēsurā naturā opprimi siue affligi videt **C**ōpassio ex virtute ē. qñ apter deū aliēis dolorib2 opatimur. cū scz vel iusticiā p̄mi. vel inocētiā affligi videm2. **C**ōpassio ex vitio ē culpabilis. opassio ex natura ē irrephēbilis. cōpassio ex vtute laudabilis. **P**rima rephendit. tertia laudat. scda aut. nec culpā hz qz ex natura

est. nec premiū/ quia ex virtute non est. **I**n hac ergo vita/
quādiu caro mortalis ledi potest passionem. tamdiu etiam
animus mutabilis tangi potest opassione. **U**bi autem utriusque
q; veraciter impossibile erit. tūc profecto neq; passio carnis/
neq; passio menti vlla inesse poterit. **N**unc ergo mutabilitate
sua bene utrumque utitur. si et caro in passione pacis
entiam non deserit. et animus in opassione iusticie mensuram
non transcendit. **S**i igitur tempus opassionis queris.
quamdiu pati possumus/compati debemus. **S**i locū queris.
illic compassionis misericordia exhibenda est. vbi ad
huc passionis miseria desperanda nō est. **D**avid/egrotante
filio lacrimas fudit. mortuo faciem lauit. ut ostenderet/
quia tamdiu compassionis miseria portanda est. quādiu
passionis misericordia desperanda nō est. **E**st tamen quidā
compassionis affectus/ qui naturam etiam perditam misericordie
prosequitur. secundum quem in nostri generis similitudine
sicut culpe non corrigende irascimur. ita nature nō
extinguende miseremur. **N**ūc autem vita mortalis et mutabilitati
subdita. nūc interim pro parte miserie sustinet. sed postea
ad incorruptionem translata deponet. **N**ūc interim in utroque
egrotat. et passione videlicet in carne. et compassione in mente.
tunc in utroque sanabitur. ut et per immortalitatem carnis
contra passionem/per immutabilitatem mentis contra passionem
confirmetur. **S**icut enim egritudo carnis est pati. ita egritudo
mentis est compati. **P**ropterea deus homo qui utrumque tollere
venit/utrumque toleravit. **S**uscepit passionem in carne. suscepit
compassionem in mente. **I**n utroque egrotare voluit propter nos.
ut in utroque nos egrotantes sanaret. **I**nfirmatus est passione in
perna. infirmatus est compassione in miseria aliena. **C**onsque
passionem sustinuit ut pro morituris moreretur. consque
compassionem suscepit ut pro perituris lacrimaretur. **P**ropter
miseriam carnem suam tradidit ad passionem. propter misericordiam

animam suam turbavit ad compassiōem. **I**n carne sua doluit pro nobis patiēdo. **I**n mēte sua condoluit nobis compatiendo. **E**t quemadmodum carnis infirmitas in ipso secundum affectum nature noluit penam suam. sic mentis pietas secundum affectum misericordie noluit miseriam alienam. **S**icut enim calicem passionis secundum carnis voluntatem a se transferri postulabat. quem non transferendum esse presciebat. sic sententiam condemnacōis secundum pietatem alijs mitigari exorabat quam immutabiliter preuidebat. **P**ietas enim quod suum erat operabatur miserando. et ratio quod suum erat sequebatur diuine dispositionis obediendo. **P**ropterea nichil contrarietatis erat si christus homo secundum affectum pietatis quam in humanitate sua assumpserat. aliquid volebat. quod tamen secundum voluntatem diuinam in qua cum patre omnia disponebat/futurum nō esse presciebat. quia hoc ad veram humanitatem pertinebat ut pietate moueretur. quia et hoc ad veram diuinitatem pertinebat. ut a sua disposiciōe non moueretur. **I**ta qz secundum utrūqz fecit quod debuit. **N**e qz ideo sibi contrarius fuit. si secundum pietatem humanitati congruam voluit. quod secundum iusticiam diuinitati debitam noluit. quia et hoc velle/et illud nolle/vtrūque voluit. **S**criptum est. **I**hesus autem infremuit spiritu. et turbavit semetipsum. **N**ic intendite. **T**urbavit semetipsū. **Q**uomodo turbavit? **Q**ue fuit ista turbatio qua semetipsum turbavit ihesus? pietas ipsa. miseratio ipsa. fuit turbatio. **B**ona turbatio. **B**ene turbabatur qui pietate mouebatur. **T**urbavit semetipsum. **M**iseratio turbavit eum. et ipse semetipsum turbavit / qui miserationem sponte suscepit. **S**icut tradidit semetipsum quando iudas tradidit ipsum. sic turbavit semetipsum quando miseratio turbavit eum. **N**otum est hoc et frequenti vsu probatum. **D**icitur homini quando aliquid patitur **T**u temetipsum turbasti. tu tibi

fecisti malum hoc. Sic turbauit ihesus semetipsum / quando miseratio turbauit eum quam sponte susceperat. Et semetipsum tradidit / quoniam ille tradidit eum ad tradendum patrem accesserat. Sic itaque Ihesus in humanitate assumpta. quamdiu eam passibilem portare voluit / secundum proprietatem humanitatis / et passionem in carne / et compassionem in mente portauit. In qua tamen modo ad immutabilitatem translata / nec pati potest ad corruptionem. nec compati ad turbationem. Quando christum secundum hominem nouimus. et patientem et compatientem nouimus. Defecerunt inquit sicut fumus dies mei. et ossa mea mea sicut cinis aruerunt. percussus sum ut fenum. et aruit cor meum tanquam liquefascens in medio ventris mei etc. Dies defecerunt propter passionem. ossa aruerunt propter compassionem. propter passionem mortua est caro. propter compassionem arefacta est anima. Dolor compassionis quasi frigora quedam anime fuit. qua urebatur miseratione. premebatur compassione. siccabatur desperatione. Desperacone dico / non propter se / sed propter illos / qui nec in malo corrigendi / neque a malo erant liberandi. In his omnibus christum secundum carnem nouimus. quando veram humanitatem et in vera humanitate veram portauit mortalitatem. Nunc autem iam secundum carnem non nouimus / postquam resurgens a mortuis iam non moritur. mors illi ultra non dominabitur. Quod enim uiuit. uiuit deo.

V De tribus generibus
meditationum.

Meditacō est frequēs cogitatio. modum. et cām et
rōez vñ 2 c 2 qz rei iuestigās. **M**odū/ qd sit. **C**ausaz
quare sit. **R**acōnē quō sit. **T**ria sunt genera meditacōnū
Vñū in creaturis. vñū in scripturis. vñū in moribus. **P**ri-
mū surgit ex āmiracōne. secūdū ex lectōe. terciū ex circū-
spectiōe. **I**n primo āmiracō questio nē generat. questio in
uestigacōnē. inuestigacō inuencōez. **A**mmiracō est disposi-
cōis/ questio cāe/ inuestigacō rōis. **D**isposicō ē in celo cūc-
ta equalia. in terra alta et dep̄ssa. **P**ro hac āmiratio. **C**aus-
sa/ ppter vitā tēnā terra. ppter vitā celestē celū. **P**ro hac
questio. **R**acō. qualis terra/ talis vita terrena. quale celū/
talis vita celestis. **P**ro hac inuestigacō. **I**n lectōe aut sic
cōsiderādū. **P**rimū lectō ad cognoscēdā veritatē materiam
ministrat. et meditacō coaptat. oratio subleuat. opacō cō-
ponit. cōtēplacō in ipā exultat. **I**n scripturis meditacō est
quō scire oporteat. **E**xemplum. **S**criptū est. **D**eclima a ma-
lo et fac bonū. **A**ccedit meditacō lectōm. quare dixit p̄i 2/
decima. et postea fac bonū. **C**ausa. qz nisi prius mala rece-
dant non adueniūt bona. **R**acō. sicut prius mala germina
eradicant/ postea plātātur bona. **I**tē/ quare dixit. decima
a malo? **Q**uia in itinere occurrūt. **I**tē decima. qz vbi fortis-
tudine resistere non possumus. cōsilio et racōe declinando
euadimus. **I**tē declinamus mala. vitando materiā p̄c̄i.
ut pro supbia diuitias/ pro incontinētia habūdantiā/ pro deu-
piscencia speciē carnis/ pro inuidia et cōtencōe vitāda/ amo-
rem possessiōis. hoc est declinare. **I**tem. si quēadmodū
omne malum declinandū precipitur. sic omne bonum faciē-
dum iubetur. et sicut qui omne malum nō declinat. sic qui
non omne bonum facit reus est. **S**ed si sic est. quis non est
reus? **E**rgo ab omni malo declinare iubemur. et facere cō-
bonum. **B**ona autem quedam sunt necessitatis. quedam vo-
luntatis. **N**ecessitatis sunt que sunt in precepto et voto.
De ceteris si quid superogat/ reddit. si nichil/ nō imputat.

Ite meditatio ē in lectōne. quō sunt q̄ sciūtur qz sūt. et quō faciēda sūt. q̄ secūtur/qz faciēda sūt. **E**st em̄ meditatio exco-
gitatio consilij. quō impleatur q̄ sciūtur. qz inutilit̄ sciūtur. nisi
impleant̄. **I**te meditatio in lectōne ē triplicis considerationis
sc̄m historiā. allegoriā. tropologiā. **S**c̄dm historiā ē. quā-
do eorū q̄ facta sūt rōnē vel q̄rim⁹/vel ammiramur suis tēpo-
ribus et locis. et mō agruo pfectā. **I**n hac consideratō iudi-
ciorū diuinorū meditātē exercet. q̄ nullis rēib⁹ recta fuerūt
et iusta. q̄bus factū ē qd̄ oportuit. et redditū qd̄ iustū fuit
Sc̄dm allegoriā meditatio opatur. in dispositōe pcedētū
futuroz significatōz attēdens mira rōe et prouidētia coap-
tatam sicut oportuit ad intelligentiā et fidei formā fabri-
candā. **I**n tropologia meditatio opat̄ quē fructū dicta af-
ferāt exquirens. qd̄ faciendū insinuent. vel qd̄ doceant eē vi-
tandum. **Q**uid ad eruditōz. qd̄ ad exhortationē. qd̄ ad cō-
solationē. qd̄ ad terrore scripture lectio pponat. qd̄ ad intel-
ligentiā virtutis illuminet. qd̄ nutriat affectōnem. qd̄ for-
mam viuendi ad iter virtutis edoceat. **M**editatio in mori-
bus. sc̄dm affectus et cogitationes et opera. **I**n affectib⁹
considerādū est vt sint recti. sinceri. hoc ē ad id qd̄ eē debent
et quō eē debēt. **D**iligere em̄ qd̄ non oportet malū est. et
sicut quod diligere oportet. diligere quomodo nō oportet
malum est. **I**taqz bonus affectus est. qui est ad id ad quod
debet esse. et quomō debet. **A**mon sororem dilexit. et erat
affectus ad qd̄ debuit. sed quia male dilexit. non erat quo-
modo debuit. **I**gitur affectus esse potest ad id ad qd̄ des-
bet. et non quomodo debet. **N**unq̄ autem esse potest quom-
modo debet. nisi ad id ad quod debet. **I**n eo ad quod des-
bet rectus. et quomodo debet sincerus. **I**n cogitationib⁹
considerandum. vt sint munde et ordinatē. **M**unde sunt.
quando neqz de malis affectionib⁹ generantur. neqz ma-
las affectiones generant. **O**rdinatē sunt. quando ratiōna-
biliter. hoc est suo tempore adueniunt **T**pe em̄ nō suo etiā

bona cogitare sine vicio nō ē. ut in lcōe de orōe. et in orōe
de lcōe. In opibus cōsiderādū est primū ut bona intencōe fi
ant. Bona intencō ē q̄ simplex est et recta. Bipler sine mali
cia. recta sine ignorātia. Qui enī sine malicia est zelum dei
habet. s; q̄ in ignorātia ē scdm scīaz nō habet. Itaq; in in
tencōe oportet eē et rectā p̄ discrecōez. et simplicē p̄ bēni
gnitatē. Scdo in opibus cōsiderādū ē ut ex recta intencōe
inchoata cum p̄seuerāti feruore ad finē pducant. ut nec
p̄seuerātia torpeat. nec amor tepescat. Itē meditacō mox
duplici cōsideracōe discurret. intus et foris. Foris ad famā
intus ad scīaz. Foris quid expediat et qd deceat. Dece
at ad exēplū. expediat ad meritū. Nobis ad meritum. pro
ximis ad exēplum. Intus ad scīaz ut sit munda scīa. nec
accusacōez pariat vel pro torpore boni. vel pro p̄sumpcōe
mali. Munda aut scīa ē. q̄ nec de p̄terito iuste accusat. nec
de p̄nti iniuste delectat. Itē in moribus meditacō cōsidera
cōez suā exercet. ut oēs mot⁹ qui oriūt in corde dep̄hēdat
vñ veniāt aut quo tēdāt. vñ veniāt sym origiez. quo tēdant
scdm finē. Ois em̄ mot⁹ de aliquo est ē ad aliqd. Mot⁹ i
gitur cordis aliquādo manifestam habent originem/aliquā
occultam. Et que manifesta est. aliquando manifeste bona
est. aliquando manifeste mala. Que manifeste bona est/a
deo est. Que autem manifeste mala est/siue a dyabolo si
ue a carne est. Isti enim tres actores sunt oīum suggestio
num. et omnes aspiracōes que inuisibiliter cordi adueni
unt ab istis procedunt. Item que occulta sunt/aliquando
bona sunt et occulta. aliquando mala et dubia. Et que bon
na sunt a deo sunt. que autem mala sunt/uel a dyabolo vel
a carne sunt. Que igit̄ māifesta sunt/siue bona siue mala a
prima sua origie iudicāt. q̄ autē dubia sūt i origie probāt a
fine. Exitus enim manifestat quod a principio celabatur.
et apterea qui motus suos a principio iudicare nō potest.
finem inuestiget et cōsumacōnem. Que enim dubia sūt vel

incerta. bona sunt vel mala occulta. **E**t q̄ mala sunt ut di-
ctum est. vel a dyabolo vel a carne sūt. et sunt mala vtrius-
q̄. nec differūt in eo q̄ mala sunt. sed differunt. qm̄ que a
carne sunt frequētius surgūt ppter necessitatē. que vero a
dyabolo sunt sepius oriūtur ppter racōnem. **Q**uod em̄ a
dyabolo suggeritur. sicut alienū est ab homīe. ita frequē-
ter alienū est ab humana racōne. ut verbi gr̄a. nup̄ satura-
tus famem patiatur. paulo ante inebriatus sui estuet. post
longā dormicōnem p̄surgēs somno p̄grauetur. **I**n hoc er-
go opa dyaboli discernunt. qm̄ extranea sunt ab homīe
et aliena ab hūana rōe. **O**pa aut̄ carnis et suggestiōes ei-
sepius habēt p̄cedentē causam necessitatē. sed q̄ modum
et mensuram transeūt. excrescūt in supfluitatē. ut verbi
gr̄a. cū post famē cibis sumendus immoderate appetitur.
et post abstinentiā in sumendo edulio mensura non tenet.
Int̄ meditacō morū triplici iudicio exercetur. **P**rimo q̄
iudicat inter diē et noctē. **S**ecundo q̄ iudicat inter diem
et diem. **T**ercio q̄ iudicat omnē diem. **I**nter noctē et diē
em iudicare. est mala a bonis diuidere. **I**nter diem et diē
iudicare. ē int̄ bonū et meli-² discrecōez habere. **O**m̄z diē iu-
dicare/est singula bona pro merito suo esumare. **I**nt̄ medi-
tatio morū/finem et directiōē in omī ouersacōne cōsiderat
finis est ad qd̄ tenditur. **D**irectio/qua facilius puenitur.
Om̄is em̄ qui ad aliquid tendit. scdm̄ aliquid cursū suū di-
rigit. **E**t qui directi-² p̄git/citi-² puenit. **S**ūt em̄ qdā bōa ī
quib-² etiā multū ē moueri. parū ē promoueri. **A**lia op̄edio
so labore fructū magnū adducūt. **E**t hec ergo discernenda
sūt et eligēda maḡ q̄ maḡ p̄sūt **Q**uecūq̄ em̄ maḡ p̄sūt
meliora sūt/et oē op-² scdm̄ fructū suū iudicari oportet **P**l-
ti hāc discrecōz n̄ hntes plimū laborauerūt et parū profice-
rūt. qm̄ oculū hūerūt foris tm̄ ad sp̄ez op̄is. et n̄ int-² ad fru-
ctū v̄tutis **G**audēbāt em̄ magna se facere maḡ q̄ vtilia ex-
ercere. et dilexerūt poti-² illa ī q̄b-² videri possēt q̄ em̄dari.

Item meditacō in moribus primū cōsiderat que debiti sunt
siue ex p̄cepto siue ex voto. et ea primū agenda iudicat/ q̄
sic facta habēt meritū/ ut nō facta generēt reatū. **H**ec er
go primū facienda sunt. que sine culpa dimitti nō possunt.
Post hoc si quid volūtaria exercitacōe supadditur. sic fa
ciendū est ut debitū nō impediat. **A**lii volūt qđ nō debēt
qui non valēt id quod debēt. **A**lii et si valēt qđ debēt. vol
ūtaria impedimēta adducūt volendo qđ nō debēt. **I**tem
meditacō morum duo mala in bona actōne p̄cipue cauenda
cōsiderat. hoc est afflictionē et occupacōnem. **A**fflictio est
ad amaritudinē. occupatio ad dissipacōnem. **P**er afflicti
onem dulcedo mentis amaricatur. p̄ occupacōnem tranquil
litas dissipatur. **A**fflictio est qñ pro his q̄ non valet agen
dis p̄ impaciētiam vritur. **O**ccupacō est qñ in his que valet
agendis p̄ intempantiā agitur. **N**e igitur male amari
tur animus. suam impossibilitatē paciēter sustineat. **N**e au
tem male occupetur / possibilitatem suam extra mensuram
non extendat. **I**tem meditacō morū alia cōsideracōe formā
viuendi diiudicat. probans nec bonū esse ea que non sūt
impacienter appetere. nec bonū esse ea que fiunt insipient
fastidire. **Q**ui em̄ semp quod non facit appetit/ et quod fac
it fastidit/ nec p̄ncipibus fruitur. nec futuris sariatur. **I**n
choata em̄ ante cōsummacōnem deserit. et inchoanda ante
tempus apprehendit. **P**ropterea bonū est bono suo esse cō
tentum. et presentia bona supueniētibus bonis augere nō
pro futuris abicere. **L**euitatis em̄ est bonorū commutatio.
exercitatio aut̄ v̄tutis/ multūq; diuersa currūt via. qui pro
nouis uetera abiciūt. et qui ab inferiorib⁹ ad superiora ascē
dūt **Q**ui em̄ mutacōnem querit fastidiosus est. sicut qui pro
fectū appetit studiosus. **R**ectissime ergo incedit qui sic est
feruēs ad melius ut in bono fastidiosus nō sit. sed sustineat
prius donec posterius tpe suo apprehendat.

¶ De quibusdā v̄siculis psalmiste.

Dosdā tibi psalmiste versiculos p̄libau/De profū
da abisso stillā modicā hauriēs. **De primo**
Beatus vir qui nō abiit in d. i. et i vi. p. **psalmo**
nō ste. et in ca. p. nō se. Quādiu p̄ contemplacōnem
aīa deo adheret manet in patria. qñ cogitacōnez
suā ad terrena et transitoria inflectit/a patria in exilium
vadit. Primū p̄ vanitatē abit. deīnt e p̄ delectacōnez stat
deīnde p̄ cōsensum sedet. p̄ opus edificat. p̄ despacōnē ha
bitat. Qui malū opatur/cathedrā fabricat In cathedra se
det qui in malo pseuerat. Instrumēta opis mali sunt qui
q̄ sensus corporis. Materia est illud ī quo explet quisq̄ pro
positū prauē volūtatis. Modus fabricādī talis est. Visus
eligit. sermo precidit. officium coaptat. experientia compos
nit. Visus pertinet ad oculum. sermo ad auditū. officium
ad manum. experientia ad olefactum et gustum. Quem in
prauo opere ip̄a propter se actio delectat iste in agēdo gu
stat. quales sunt gula et luxuria. Cum aut̄ ip̄e actus pec
candi per se non placet. sed per id quod agitur / aliud qd̄
desiderat homo consequi cupit/iste de longe olefacit. qua
lia sunt latrocinium et furtum. Neq̄ enim delectat latro
nem hominem occidere. sed delectat spolia possidere. ne
q̄ furem limen subfodere/sed pecuniā obtinere. Ista qui
q̄ instrumenta non opantur in omni peccato. que tam ta
men sunt peccata vbi omnia simul inueniuntur. ut est verbi
gratia luxuria. Cum enim primum ardorem libidis per co
gitacōnem quis mente conceperit. ad implendam deīnde
prauam voluntatem/per oculos materiā eligit/qñ cōsortē
turpitudinis eam que magis placere possit inquit. Deīnde
materiā per sermones p̄cidit. q̄ inuētā noxijs psuasiōibz
a statu rectitudinis ad cōsensum puerilitatis trahit Deīnde
officio coaptat. quia iugi obsequio quasi palpando in pra
uo consensu confirmat. Adaptata materia/fabricam astru
it. q̄ consensu omnium habito ad actū turpitudinis venit.

Quatuor ergo ista. hoc est. eligere. precipere. coaptare. & struere. quatuor sunt pistilia cathedre. **Q**ue videlicet cathedra tunc cathedra pestilentie fit. quando prauum opus in a pertum veniens plures corrumpit. ¶ Sed in lege domini v. e. & c. Multi habent legem in corde qui non habent cor in lege. Legem in corde habent. qui cognoscunt veritatem. cor in lege habent qui diligunt veritatem. Qui vero legem in corde habent / non cor in lege. hi portant legem. non portantur a lege. Onerati sunt non adiuti. quia scientia ubi non est caritas grauat. non alleuiat. ¶ Ideo non resurgunt impii in iudicio nec peccatores in & c. Quatuor sunt manerie hominum. iudicati et damnati. iudicandi et damnandi. iudicati et saluati. iudicandi et saluandi. Iudicati et damnati sunt quorum damnatio iam certa est. Iudicandi et damnandi. quorum damnatio adhuc certa non est. Iudicati et saluati sunt. quorum saluatio iam certa est. Iudicandi et saluandi sunt. quorum saluatio adhuc certa non est.

¶ De secundo psalmo.

Dominus dixit ad me f. m. e. t. e. b. g. t. Quando pater verbum coeternum sibi genuit / tunc dixit. f. m. e. t. e. b. g. t. e. In verbo / dixit. In genui / filius m. e. t. Et quia hodie non transit genitura.

¶ De quarto psalmo.

Signatum est super n. l. v. t. d. d. l. i. c. m. Signatum est super n. l. v. t. d. Nec est ratio. D. l. m. c. m. Nec est aspiratio. Sig. est lu. p. naturam. d. l. p. gratiam. Ideo ait super nos / non super me. quia omnis est natura. Et postea in corde meo non in quo singularis est gratia.

¶ De quinto psalmo.

Prodes o. q. l. m. Duobus modis potest deus homines. Primum quando homo peccando a deo recedit. secundo quando deus iudicando homines abicit. ¶ Secundum m. m. e. e. e. Intus est peccator quamdiu iniquitatem suam abscondit. quando autem confiteatur iniquitatem suam foras venit. Hunc ergo vocat deus lazarum. et precipit ut foras veniat. quia monet peccatorem ut

peccatū suū reuelare n̄ erubescat. Sed quisquis ī hac vita
sponte exire noluerit. ī futuro expelletur īuitus. q̄ qui
hic peccatū suū reuelare neglexerit ad salutē. eius peccas-
tum ibi velit nolit reuelabit ad cōfusionē. sicut dicit ī alio
psalmo. arguā te et statuā cōtra faciē tuā.

V De .ix. psalmo.

Quoniam fecisti iudiciū meum et causam meā. Tres
ī causam veniūt. dyabolus. homo. et deus. Dya-
bolus deo iniuriam fecisse cōvincitur. quia seruū eius/hoc
est hominem/et fraudulenter abduxit. et violenter tenuit.
Homo iniuriā deo fecisse cōvincitur. quia et p̄ceptum eius
contempsit. et se sub manu aliena ponens sue seruitutis dā-
num illi intulit. Item dyabolus hominī iniuriam fecisse cō-
vincitur. quia illum et prius bona promittendo decepit. et
post mala inferendo nocuit. Iniuste ergo dyabolus tenet
hominē. sed homo iuste tenetur. quia dyabolus nunquam
meruit ut hominem sibi subiectum premeret. sed homo p̄
culpam suam meruit ut ab eo premi p̄mitteretur. Licet em̄
ignoraret falsum esse quod promittebatur. non tamen ig-
norauit q̄ illud (etiam si verum esset) contra voluntatem
creatoris concupiscere non debuit. Iuste ergo subiectus ē
homo dyabolo quantum pertinet ad culpam suam. iniuste
autem quantum pertinet ad dyaboli fraudulentiam. Si i-
gitur homo talem patronum haberet. cuius potentia dya-
bolus ī causam compelli posset. iuste domino eius cōtra
diceret. quia nullam dyabolus iustam causam habuit qua
re sibi ius ī homine vendicare debuisset. Patronus autez
talīs nullus inueniri poterat nisi deus. Sed deus causam
hominis suscipere noluit. quia hominē adhuc pro culpa
sua irat⁹ fuit. Oportuit ergo ut homo prius deū placaret
et sic deinde fiducialit̄ deo p̄cināte cū dyabolo cāz mīret

Sed deum rationabiliter placare non poterat. nisi et damnum quod intulerat restitueret. et de contemptu satisfaceret. **H**omo vero nichil habuit quod digne deo pro illato damno recompensaret. quia si quid de irrationali creatura redderet pro rationali sublata minus esset. **S**ed nec hominem pro homine reddere potuit. quia iustum et innocentem abstulerat. et neminem nisi peccatorem inuenit. **N**ichil ergo homini inuenit unde deum sibi placare posset. quia siue sua siue seipsum daret. digna recompensatio non esset. **V**idens ergo deus hominem sua virtute iugum damnationis euadere non posse. misertus est eius. et primum gratuito pruenit eum per solam misericordiam. ut deinde liberaret per iusticiam. hoc est. quia ex se homo iusticiam euadendi non habuit. deus hominem per misericordiam iusticiam dedit. **N**eq; enim erepco hominis perfecte rationabilis esset. nisi ex utraque parte iusta fieret. hoc est. sicut deus iusticiam habuit hominem requirendi. ita et homo iusticiam haberet euadendi. **S**ed hanc iusticiam homo nunquam habere potuisset nisi deus ei per misericordiam suam illam tribueret. **U**t ergo deus ab homine placari posset. dedit deus gratis homini quod homo ex debito deo redderet. **D**edit homini hominem quem homo pro homine redderet. qui ut digna recompensatio fieret. priori non solum equalis. sed et maior esset. **U**t igitur pro homine redderet homo maior homine. factus est deus homo pro homine. et dedit se homo homini ut se acciperet ab homine. **I**ncarnatus est deus dei filius. et datus est hominibus deus homo christus. sicut isaias dicit. **P**uer natus est nobis. et filius datus est nobis. et vocabitur nomen eius ammirabilis. consiliarius. deus fortis etc. **Q**uod ergo homini datus est christus/dei fuit misericordia. quia ab homine redditus est christus/hominis fuit misericordia. **I**n naturam enim christi iuste placatus est deus hominem. quia talis homo inuentus est pro homine. qui non solum (ut dictum est) par. sed et maior esset homine. **I**deo in naturam christi angeli mundo pacem nunciant. dicentes. **G**loria in

excellis deo. et in t. p. h. b. v. Sed adhuc superat hominē
ut sicut restaurādo damnū placauerat iram. ita quoq; pro
contēptu satisfaciendo dignus fieret euadere penam Sed
hoc euemētius fieri non poterat. nisi ut penā quam non de-
bebat sponte et obediēter suscipet. ut de pena quam per
inobediētiā meruerat/eripi dignus fieret. Hanc autē pe-
nam homo peccator soluere non poterat. qui quācūq; pe-
nam suscipet. non nisi digne et iuste ppter primi contemptus
reatum sustineret. Ut ergo homo iuste debitā penam eua-
deret. necesse fuit ut talis pro homine penam suscipet/qui
nichil pene debuisset Sed talis nullū inueniri poterat nisi
xp̄s. Christus ergo et nascendo hominē debitū hominis patri
soluit. et moriendo reatū hominis expiauit. ut cū ip̄e mortē
pro hominē (quā non debuit) sustineret. iuste homo pro ip̄o
mortē quā debebat euaderet. et iam locū calūmandi dy-
abolus non inueniret. qz et ip̄e hominē dñari non debuit. et
homo liberari dignus fuit. Idem itaq; et iudiciū nr̄m / et
cām nr̄az fecit. Causam/qz nascendo debitū pro nobis p̄ri
soluit. et moriēdo reatū expiauit. Iudiciū vero/qz descen-
dens ad inferos/et portas mortis frangens/captiuitatē q̄
ibi tenebatur liberā eduxit.

De psalmo. x.

Oculi eius in paup̄em respiciūt. p. e. 22. Deus ocu-
los habere dicitur. qz bonorū et malorū vias iugit̄
contemplatur. Et quasi sinistrū oculū habet. qū ma-
los ad damnacōnem p̄iudet. dextero autē aspiciit/qū in p̄sci-
entia sua bonos ad salutē disponit. Isti oculi palpebras
habent/qua aliqui claudūtur / aliqui apiūtur. Quando in
hac vita deus bonis pros̄pa/et malis aduersa tribuit/qua
si palpebras leuat. qz se videre opa hoīm bona et mala etiā
p̄nti retribucōne manifestat. Quando vero bonis aduersa
et malis prospera euemire p̄mittit quasi palpebras claudit
qz dū meritis singulorū qd̄ amodo dissimiliter recompensat

quasi quod factū sit se videri dissimulat. Iste palpebre interrogant filios hominū. qz inde deus cor humanū tēptat unde aliquā similia aliquā dissimilia/ semp tam iusta meritis hoīm recompensat.

De. xi. psalmo.

Una locuti sunt unusquisqz ad proximū suū. Locutio non incōgrue intelligi potest. non solū in voce/ sed etiā in opacōne. qz iudiciū cordis non solum vox est. sed etia exhibicō opis. Scimus aut qz vanū est cū quod transit. Ille vanitatē in corde habet qui transitoria diligit. Vanitatē loquitur qui pro hac vita transitoria immoderate laborans/ ipso suo studio et ope eam se diligere ostendit. Vanitatē aut ad proximū suū loquitur qui exemplo suo eum ad appetenda transitoria coartatur.

De. xij.

Uiam pacis non cognouerūt. n̄ est t. d. a. o. e. Qui timorē dei ante oculos habere nolūt. viā pacis agnoscere n̄ pnt. Sed si timorē dei ante oculos haberēt. procul dubio viā pacis agnoscerēt. sicut ipse dñs iudeis i euāgelio loquitur dicēs. Si crederetis inq̄t moysi. crederetis forsitan et michi. Quid em̄ in moyse nisi legē/ et quid i lege nisi timorē dei intelligere debemus? Et quid in xp̄o nisi gratiā et veritatē accipimus? Quid est ergo moysi credere nisi acceptē legis mādata fideliter observare? Observare aut mādatū hoc est vere timere deū. sicut scriptū est. Qui timet deū nichil negligit. Et sicut in psalmo dī. Ecce tuus vir qui timet d. m. m. e. v. m. Quid est aut xp̄o credere/ nisi confiteri et agnoscere gratiā et vītātē dei. hoc ē re/ dempcōnem humani generis et salutē oīm p xp̄m. cōpleri. et in xp̄o consistere. eamqz cū amore et deuocōne suscipere. In qua videlicet gratia via pacis agnoscitur. quia hominū aditus ad deum recōciliacōis apitur. Dicatur ergo contumacibus et transgressoribz legis/ qui timorē dei añ oculos nō hēbant. et ideo viā pacis hoc ē xp̄m nō agnoscebāt

Dicatur. Si crederetis moysi. forsitan et michi crederetis
quasi diceretur. Si seruassetis legem. intelligeretis verita-
tem. Si audiuissetis p̄ceptorem. agnosceretis saluatorem.
Scio quidē qđ me cognoscere deū nō potest. qui a me illu-
minatus nō est. et ideo vos nō creditis. qz illūiati a me non
estis. Ego aut̄ ideo vos ad me agnoscendū nō illumino.
qz v̄ram cōtumatiam. et p̄uaricationē scio. et dignum ē vt
me p̄sentem iam nō cognoscatis. cui p̄cepta prius ad vos
p̄ moysen missa seruare nolulistis. Audiant hoc illi qui p̄cep-
ta dei nō custodiunt. et tñ secreta dei se cōp̄bendere pos-
se presumunt. audiant qđ dicitur Si crederetis moysi. cre-
deretis forsitan et michi. Hoc est em̄ aperte dicere. Habe-
tote experimentū virtutis. si habere vultis agnitionē veri-
tatis. Neqz em̄ p̄fecte potest cognoscere bonum. qui bonū
ad huc non attigit experimentum Idem est quod alibi di-
citur. Scrutamini scripturas. quasi vnicuiqz diceret. Ex-
perire et discere. fac et intellige. Faciendo melius q̄ loquen-
do inuestigas. Cum expertus fueris. tunc fidenter diiudi-
cas. Necesse est ergo vt si nondum agnita cognoscere cu-
pimus. in his que iam cognouim⁹ torpentes non simus. qz
quisquis timorem dei non custodit. vt bonum quod potest
faciat. ille non solum maiora dona p̄cipere dignus non est.
sed eo ip̄o etiam p̄uari. qđ iam p̄ceperat. Si igitur iudei
ideo viam pacis. hoc est xpm cognoscere non potuerunt.
quia timorem dei in custodiendo mandata ei⁹ ante oculos
habere noluerunt. patenter nobis ostenditur qz p̄ experi-
mentum boni operis aptissime peruenitur ad cognitionem
veritatis Sed adhuc testimonium psalmiste quod supra po-
situm est. ad moralem intelligentiam adaptare volumus.
vt in eo non solum doctrine. sed et discipline ordinem esse
ostendamus. Viam inquit pacis/non cognouerunt. non est
timor dei ante oculos eorum Anima duas vias habet. vnā
bonam. alteram malam. p̄ quas ambulat non passib⁹ pedū

sed desideriorum. **U**na via est caritas. altera cupiditas.
Cupiditas est amor huius mundi. caritas est amor dei. **A**nima qua deum diligit quibusdam amoris passibus per caritatem ad deum currit. **A**nima que mundum hunc diligit illam affectus carnis ad ea que amat per cupiditatem adducit. **C**aritas autem via pacis est. quia in amore conditoris currens animus nil quod ledat inuenit. **C**upiditas autem via pacis non est. quia mentem per multos labores et dolores distrabit. **H**uius vie porte sunt sensus corporis. quia per eos animam concupiscentia educit. **S**ed inter has portas prima est visus. quia oculi aliorum sensuum duces sunt. et eos fere in omni actione ad concupiscentiam precedunt. **D**um enim gustare desideras prius manum pergis ut accipias. sed prius quam accipis visum dirigis ut eligas. **H**oc ordine et primum peccatum perpetratum est. **V**idit mulier lignum quod esset pulchrum visu. et ad vescendum suauit. et tulit de fructu eius et comedit. **P**rimum vidit. deinde tulit. deinde gustauit. **S**i non vidisset non tetigisset nec gustasset. **E**cce quomodo visus alios sensus in concupiscentia precedit. vel potius aliorum sensuum concupiscentia etiam in ipso visu fuit. **C**um enim dicitur vidit quod esset pulchrum visu. ecce in visu concupiscentia videndi. **C**um dicitur. et suauit. ecce in visu concupiscentia tangendi. **C**um dicitur ad vescendum. ecce in visu concupiscentia gustandi. **N**on solum igitur visus in concupiscentia precedit sensus alios. verum etiam omnes alii sensus in concupiscentia videndi precedunt semetipsos. et totum quodammodo in visu prius per delectationem agitur. quicquid postmodum a ceteris sensibus in operatione perpetratur. **I**deo dixit dominus. **Q**ui viderit mulierem ad concupiscendum iam mechatus est in corde suo. quia profecto animus videndo totum telestabiliter cogitat. quicquid eum postmodum in agendo delectat. **S**i igitur porta oculorum bene munita fuerit.

tota illa interior ciuitas cordis nostri ab assultu viciozum
quieta erit. Sed huic porte nullus custos esse potest me-
lior q̃ timor domini. ut ille videlicet carnalem mentem q̃
lubrica est. ne ad antiquas delectacōes redeat / semper in
proposito discipline configat atq; coerceat. Hanc custos-
diam psalmista desiderabat cum diceret. **C**onfige timore
tuo carnes meas. a iudicijs enim tuis timui. Et sapientia
hanc custodiam nos habere monuit / quando virtutis stu-
dium aggrediendi formam discipline prescribit dicens. **F**i-
li accedens ad seruitutem dei sta in timore. et prepara a-
nimam tuam ad temptacōes. Sta in timore ne te blandi-
menta carnis seducant. **P**repara cor tuum ad temptacōes
ne aduersa superuentia frangāt. **L**asciuia carnis per
timorem comprime. pressuram tribulacōis per paciētiā
vince. **D**uo quippe ista sunt que precipue inchoantium pro-
positum labefactare consueuerunt. incumbentium scilicet
temptacōum molestia. et preteritarum delectationum
memoria. **I**lle namq; dum solito grauiorē superueniunt.
sepe pusillānimes per impaciētiā deiciunt. iste dum so-
lito male dulces redeunt. per incontinentiam incautos se-
ducunt. **P**onamus igitur custodem optimum timorem do-
mini ante oculos nostros. ut dum scilicet ipse reliquorum
sensuum duces custodit. omne sequentium actionum cor-
pus sanum et integrum esse possit. **H**anc custodiam isbo-
leth q; domui sue perficere noluit. in igitur vulnus mortis
accepit. quia quisquis sensus suos timore domini munire
negligit. hunc subito irrepens delectacō carnis / vitam ani-
me extinguit. **R**ecte igitur dicitur. viam pacis non co-
gnouerunt. non est timor dei ante oculos eorum. quia quisquis
foris sensus suos per timorem dei a delectacōe carnis
non restringit. que sit interm boni dulcedo / gustare non
poterit.

V De. xv. psalmo.

Prouidebam dominum in conspectu meo semper.
Omnium prouidet qui in tribulacōe positus spem
in domino habet. Quasi enim prouidere est de pre
senti tribulacōe futurum auxilium expectare. Sed si quā
do diuturna expectacōne fatigatus animus spem ceptam
deserit. quasi conspectum a domino auerit. Semper au
tem in conspectu suo dominum prouidet. qui in pressura
constitutus et diuinum auxilium quandoq; sibi affuturum
confidit. et spem ceptam usque in finem non deserit.
Quoniam a dextris factus est michi ne commouear. Do
minus a sinistris est. quando exterius salutem corporales
tribuit. Dominus a dextris est. quando interius virtutes
anime custodit. Diabolus a sinistris est. quando foris per
aduersa impugnat. Dyabolus a dextris est. quando intus
per vicia temptat. Hinc est q; de reprobo scriptura loqui
tur dicens. Dyabolus stet a dextris eius. Dyabolus quip
pe interpretatur deorsum fluens. quia de illa prime condi
tionis sue gloria per superbiam cecidit. Tunc ergo dyab
olus nobis a dextris stat. quando ille qui de celo cecidit
nos sibi per consensum peccati subiciens in nobis ascendit.
Quando enim nos cadimus/dyabolus erigitur. Quando
nos surgimus/dyabolus prostermitur. Hinc propheta Je
remias deplangit dicens. Vide domine afflictionem me
am quoniam erectus est inimicus meus. De hac etiam si
nistra de qua iam dictum est/dicitur in euangelio. Si quis
te percusserit in sinistram maxillam / prabe ei et alteram.
Sinistram quippe maxillam percutit. qui exterius nocet.
Cur nos dexteram maxillam prebere debemus. si contra
exteriora damna anime nostre virtutes opponimus. ut sci
licet tanto minus foris periculum timeamus. quanto certius
presidium intus est in quo confidimus. **N**on implebis
me leticia cum vultu tuo etc. In hac vita aliquando letari
possumus. sed impleri leticia non possumus. quia si quādam

sunt que letificant. multa sunt que contristant. Delectacō
nes in dextera tua vsque in finem. Sinistra dei / bona sunt
temporalia. Dextera dei / bona eterna. In temporalibus
autem bonis delectacōnes quedam sunt. sed vsque in fi
nem non sunt. quia in hac vita semper gaudium dolor se
quitur. et omnis delectatio amaro fine terminat. In dex
tera autem dei delectacōnes vsque in finem sunt. quia in
vita eterna / nec gaudia in merorem / nec delectacōes in do
lorem mutari possunt.

De .xvi. psalmo.

Hauribus percipe domine orationem meam. non in
labijs dolosis. Ideo exaudiri postulat. quia non
solum labijs / sed corde orat. Tria sunt genera ora
tionum. Alij qui solis labijs. Alij qui solo corde. Alij qui
et labijs et corde orant. Qui solis labijs orant / dolosi sunt
quia non habent in corde quod ore proferunt. Qui corde
et labijs orant veraces sunt. quia sicut loquuntur / ita sen
tiunt. Qui solo corde orant / deuoti sunt. quia orationem
suam a deo tantum audiri volunt. Quando ergo in oracō
ne verba proferimus / si cogitamus quid loquimur / faci
mus quod debemus. Si autem dum verba oracōnis fun
dimus / aliud quodcumque in corde versamus / etiam si il
lud bonum sit / quia tamen ordinatum non est / propterea a
culpa liberi non sumus. ita tamen si id quod dicimus in
telligere valemus. Si quis autem non intelligens / verba
oracōnis proferat. et si non intelligere valet quod dicit.
si tamen bona intencōne dicit. sine fructu non erit. Si au
tem orantes vana cogitamus / etiam si veritatem loquimur
cogitando vanitatem vani efficimur. Si autem dum os ve
ritatem loquitur / in corde turpitudine versatur / iam non
solum vani / sed et abhominabiles in conspectu dei reputa
mur. Aliud tamen est quando homo hoc mutus patitur.

atq; aliud quando in eis per deliberationem delectatur.
Igne me examinasti. et non est inuenta in me iniquitas.
Examen in libra est illud de super in quo perpenditur. ad
quam partem pondus se deorsum inclinet. **I**gne ergo tri-
bulacōis iustus examinatur. quia perfecta virtus in ad-
uersitate cognoscitur. **V**alde maliam examinati sunt. qz
per iniquitatis pondus ad sinistram partem se inclinauer-
unt. **V**alde boniam examinati sunt. quia per gravitatem
constante/et per perseverantiam virtutis ad dexteram se
conuerterunt. **M**ediocres adhuc examinati non sunt. quia
ad quam partem pertineant / humana iudicia necdum dis-
cernere possunt. **P**ropter verba labiorum tuorum ego
custodiam vias duras. **I**n hac presenti vita in via sumus.
quia per hanc ad aliam transimus. **S**ed quia humana in-
firmitas diu in eodem statu persistere non potest. tot qua-
si vias ingredimur/per quas actiones variamur. **Q**uia vero
in hac vita nichil sine labore facere possumus. quasi gradi-
entes duras vias habemus. **S**ed has duras vias illi non
custodiunt. qui in hac vita delectari querunt. **Q**ui autem
hic sponte se humiliant et affligunt. isti duras vias custodi-
unt. **S**ed quis est qui dicere deo potest? **P**ropter verba
labiorum tuorum ego custodiam vias duras. **Q**ue sunt ver-
ba labiorum eius? **V**erba labiorum nostrorum / peccata no-
stra sunt. sicut dicitur in psalmo. **L**onge a salute mea / ver-
ba delictorum meorum. **V**erba labiorum dei/precepta eius
sunt. **Q**uisquis ergo preteritorum delictorum conscius /
sponte per penitentiam se affligit / iste propter verba la-
biorum suorum vias duras custodit. **Q**ui autem laborat.
ne precepta dei transgrediatur. et ut voluntatem dei im-
pleat. suis voluntatibus vim facit. iste propter verba labi-
orum eius vias duras custodit. ille soluit debitum. iste
implet preceptum. **D**eus enim homini precipit ne cadat.
sed cum ceciderit / iam nō precipit. sed monet ut resurgat

Preceptum nāq; nō pertinet nisi ad obediētes. Sed qui
in peccato adhuc permanet / obediēns non est. Cum autē
penitendo ad obediētiā redit. dignus efficitur. ut pre-
ceptum accipere possit. ¶ Perfice gressus meos in semi-
tis tuis ut non m. v. m. Vie dei sunt precepta leuia. Semi-
te dei sunt strictiora mandata. in quibus pauci ambulare
possunt. In via dei ambulat. qui proximo suo malum non
facit. In semita dei ambulat qui etiam malum inferentem
diligat. Qui vero ambulare nescit in semita. sepe mouetur
a via. quia sepe caritatem deserere cogitur. qui non didi-
cit adhuc diligere nisi eum a quo amatur. ¶ A resistenti-
bus dextere tue custodi me ut pupillam oculi. Dextera dī
est xp̄us. quia per eum deus pater operatus est propiciati-
onem nostram. Vel dextera dei sunt potiora opera eius.
id est eterna bona. Illi ergo dextere dei resistunt. qui
vel male credendo / vel male viuendo christo contradicūt
Dextere dei etiam resistunt. qui terrena amantes / eterna
bona querere contemnunt. Ab hijs omnibus custodiri ius-
tus desiderat. ne videlicet malo exemplo illorum prouo-
catus ad iniquitatem cadat. Sed quomodo vult custodiri
Audite quomodo? Ut pupillam inquit oculi. Multum
diligēter vult custodiri iste ut pupilla oculi. Pupilla quis-
dem pars corporis modica est et tenera. sed tamen precio-
sa. Diligenter custoditur. quia multum diligitur. Distice
oculus dei est ecclesia sanctorum. pupilla oculi est huma-
nitas christi. Per pupillam anima aciem dirigit. ut ea que
foris sunt discernat. et deus pater omne iudicium filio de-
dit. et neminem nisi per filium iudicat. quasi lucerna a tes-
nebris. sic iustos discernens ab iniustis. Quid est ergo qd
iustus custodiri vult ut pupilla oculi? Christus multa ad-
uersa in hoc mundo passus est. sed per pressuram tribula-
cōis ad gloriā resurrectōis peruenit. Hoc igitur nos
orare debemus. ut custodiamur sicut pupilla oculi. videlz

non ut nichil mali patiamur in hoc mundo. sed ut per ma-
la presentia transeamus ad gaudia eterna. **V** Sub umbra
alarum tuarum protege me. **D**uas alas habet deus. mise-
ricordiam et caritatem. Per misericordiam peccatores prote-
git. per caritatem iustos. Ille ergo non sub umbra ale-
rum sub umbra alarum protegi se postulat. qui et in quibusda
misericordia se indigere agnoscit. et in quibusdam dignum se a-
more sperat. **N** facie impiorum qui me afflixerunt. **I**mmicus
quasi faciem nobis opponit. quando currenti in desiderio
dei animo. praua delectatio obstat. **N** latere est inimicus
quando currentem delectatio temptationis fatigat. sed a
cursu praua delectatio non retardat. **E**rsurge domine
et preueni eum. et s. e. **P**reuenire currentis est. supplantare
luctantis. **N**am qui ad finem propositi operis tendit. qu-
uis sine passibus pedum promotione. tamen actionum cur-
rit. **D**yabolus ergo in passione christi cucurrit. quia eum que-
rere hominem existimabat. per traditionem ad passio-
nem. per passionem ad mortem. per mortem ad damnatio-
nem ducere voluit. **S**imiliter deus cucurrit. quia eum per
traditionem ad passionem. per passionem ad mortem. per
mortem ad resurrectionem promouere disposuit. **V**trique
ergo cucurrerunt. et deus et dyabolus. sed dyabolus pre-
uentus est. quia ne ad finem propositi sui peruenire posset. di-
uina virtute est impeditus. **E**t supplantat inquit eum. **I**n pas-
sione christi dyabolus cum deo luctabatur. **D**yabolus for-
is luctabatur ut deiceret. deus intus luctabatur ut sustine-
ret. **S**ed dyabolus supplantatus est. quia occulta qua-
dam virtute et sapientia dei subito et improviso est dele-
ctus. **E**ripe animam meam ab impio f. t. **A**nima christi
framea est. id est gladius dei. quia per christum deum de-
us electos suos redimit. quasi quedam membra a corpore
dyaboli precipit. **U**nde et alibi dicitur. **E**ro mors tua o mors

moſus tuus ero inferne. **De**2 em̄ quaſi infernū momordit
quando deſcendens ad inferos quosdam inde abſtulit.
quosdam ibi reliquit. **D**icat ergo. **E**ripe animam meā ab
impio frameam tuam. **N**c ſi diceret **S**i prius gladium quo
pugnaturus es nō cuſtodis. quō eos qui p gladiū ſaluā di
ſunt liberare poteris s.

V De. xvij. psalmo.

Diligam te domine. **H**umanitas chriſti in reſurre
ctione loquitur. **D**iligam te domine. **I**n periculis
timor. poſt pericula amor. **D**iligam te dñe. **C**auſ
ſas dilectionis ſubiungit. **Q**uia fortitudo mea. quia funda
mentum meum. quia refugium meum. quia liberator me2.
Conuerſo ordine narrat. vſq; ad ipſum diuine gratie prin
cipium mente recurrens. **P**rimum liberator. quia homines
a poteſtate dyaboli eripuit. **D**einde refugium. quia de pro
prijs viribus diffidentem benigne ad patrocinium dñi excu
pit. **D**einde firmamentum ſtanti ne cadat. **D**einde fortis
tudo pugnanti vt vincat. **L**iberator per baptiſmum. refu
gium per penitentiam. firmamentum per patientiam. fortitudo
per victoriam. **E**cce quo ordine euasit malum. deinde
ſecundus verſiculus quomodo conſecutus ſit bonum. de2
meus. quia per fidem illuminat. adiutor meus. quia ad be
ne operandum adiuuat. ſperabo in eum. quia cor ad amo
rem ſuum inflamat. protector meus. quia ſupra id quod
ferre poſſumus temptari non permittit **C**ornu ſalutis mee
quia etiam perſequentem dyabolum nos contemnere fa
cit. **P**oſtremo ſusceptor meus. quia finito curſu perueni
entibus aperit. **I**n cornu fortitudo ſignatur. **C**ornu confu
ſionis eſt ſuperbia. cornu ſalutis eſt fiducia bona. **V** **C**ir
cūderūt me dolores mortis et torrētes. dolores mortis
paſſibilitas et mortalitas. torrētes iniquitatis. hui2 mundi

vanitas **D**olores inferni pena eterna. laquei mortis originalis culpa. **D**olores mortis et dolores inferni circū dederūt quia illos homo ante christum euadere non potuit. **T**orrentes iniquitatis conturbauerunt. quia huius mundi vanitas ad actualia peccata hominem impulit. laquei mortis preoccupauerunt. quia antequam homo actualiter peccatum perpetrare potuit culpa originalis in eo fuit. **E**t dedisti michi protectionem salutis tue. **S**alus humana est sanitas carnis. salus diuina integritas mentis. hanc homo diligit. illam deus tribuit. **H**anc homo conseruat molestias fugiendo. illam confirmat molestias inferendo. **S**ic tamē si mens intus custoditur. vt nec per aspera carnis ad impatientias proruat. nec per blanda ad lasciuiam emollescat. **T**unc ergo deus salutis sue protectionem nobis tribuit. quando animam nostram dum caro foris patitur intus illesam custodit. vt pressura quam caro foris tolerat. intus ad mentis corruptionem non pertingat. **D**extera tua suscepit me. **S**inistra dei bona sunt temporalia. dextera dei bona eterna. **E**t sepe contingit. vt illos deus spiritualibus bonis habundantius repleat. quos inopia rerum temporalium exterius coangustat. **I**stos ergo qui quasi foris per egestatem corrūunt. et intus virtutum diuitijs solidati sunt. quasi sinistra dei deseruit. et dextera suscepit. **E**t disciplina tua corripuit me in finem. **E**st quidam finis bonus. et est quidā finis malus. finis malus est profundum peccatorum. finis bonus est consummatio virtutum. **D**isciplina autem dei in finem corrigit. quia eos etiam qui in profundum peccatorum lapsi sunt ad consummationem virtutum perducit. **O** bona. o dulcis disciplina dei. **V**tinam cognoscamus eam. vtinam suscipiamus eam. vtinam sustineamus eam. **Q**ue tamen est vt videamus. vt concupiscamus. vt apprehendamus. vt retineamus eam. **I**n tribus consistit. in preceptis. in reprimētis. i. flagellis. **I**n preceptis exprit deus obediētiam tuā. i. reprimētis

ostētiā. in flagellis patientiam **P**recepta obedienter susci-
pe. temptamentis ostēter resiste. flagella paciēter sustine.
Hec tamen tria. id est obedientia. constantia. patientia.
sibi invicem deesse non possunt. quia in singulis omnia ne-
cessaria sunt. **I**n preceptis quidem. ut primum ea obedien-
ter suscipias. deinde constanter perficias. postremo paciē-
ter tempus retribuciōis sustineas. **I**n temptamentis au-
tem obediens esse debes. ut si forte deus viciorum incur-
su te sollicitari et ad tempus voluerit fatigari. per elaciōem
non contradicas. **C**onstans/ne per delectaciōem ad con-
sensum defluas. **P**atiens/ne importunitate vel instantia
temptaciōis tandem aliquando emollescas. **H**oc autem
precipue dicimus propter quosdam minus discretos. qui
spiritualis studiū modum ignorantes. post prima incia bo-
ne conuersaciōis. ita a temptaciōe viciorum liberi esse vo-
lunt. ut si se vel tenuiter delectaciōe illicita pulsari pre-
senserint. statim cumido corde infirmitatis sue obliti con-
tra deum murmurarent. et si vel modicum fatigantur. per
inconstantie et impatientie vicium eneruati/ad consensum
iniquitatis declinant. **S**ed nesciunt isti q̄ pia sit dispensa-
tio dei. ut mala que iam voluntate dimisimus (quamvis is-
tici) adhuc in temptaciōe sentiamus. quatenus in eis nunc
expietur cum cruciant. quod prius in eis commissum est cū
delectabāt. et nr̄e infirmitatis memores. dū sp̄cogimur re-
misci qđ sumus? n̄ nos extollat qđ sumus? **P**recepta etiā cū ma-
la nostra cum tanta difficultate inuenimus. amplius pec-
care timeamus. **C**um itaq; tot utilitates ex temptaciōe pro-
ueniant. oportet quotiens temptamur obedienter dispensa-
tionem dei excipere. et constanter prave delectaciōis con-
traire. et pacien-ter molestiam temptaciōis sustinere. quas-
timus/et fatigaciō nr̄a nobis placeat. et tamen delectaciō pra-
ua ad consensum non accedat. **I**n flagello item obedientiam
seruat. qui et si causam sue percussioms ignoret. tamen

contra dominum non murmurat. **C**onstans aut et patiens
est. quem nec pondus tribulacionis opprimit. nec diuturni-
tas frangit. **P**rimus ergo gradus discipline dei est custo-
dia mandatorum. **S**ecundus gradus est pugna temptaco-
num. **U**nde manifestum est qd hi qui mandata dei non cus-
todiunt. adhuc in disciplina dei esse non ceperunt. **Q**ui
autem sub disciplina dei non est. ad hereditatem filiorum
dei perungere non potest. **N**emo ergo contemnat disci-
plinam dei. quia si peccator est. necessaria est illi corrigas-
tur. si iustus est / necessaria est illi disciplina dei ut erudi-
atur. **P**ropterea iste qui eam iam ad correctionem accepe-
rat. adhuc eam ad eruditionem necessariam sibi esse con-
firmat. ut sicut correctus expiauit culpas preteritas. ita
eruditus cautelam habeat contra culpas futuras. **D**icit
ergo. **D**isciplina tua correxit me in finem. disciplina tua
ipsa me docebit. **D**ilatasti gressus meos subtus me.
Subtus nos est. quicquid transitorium est et caducum.
Quod autem eternum est. supra nos est. **M**ens ergo iusti
supra se dilatatos gressus habet. quia quanto altius per
contemplacionem in amorem eternorum dirigitur. tanto
amplius desiderio gustate dilectionis dilatatur. **C**um au-
tem in rebus transitorijs subtus se per cogitacionem am-
bulat. ipsa eam quodammodo sue occupationis molestia
coangustat. et totiens intra semetipsam stringitur. quoti-
ens foris aduersis occurrentibus prepeditur. **S**ed fit non
nunquam. ut etiam subtus se mens diuino amore succensat
dilatatos gressus habeat. quia dum totam se intus per de-
siderium retinet. et si foris per operationem occupata sit /
nullius tamen molestie aduersitas libertatem eius coangu-
stat. **U**nde recte cum dixisset. dilatasti gressus meos sub-
tus me. statim subiungit. dicens. **E**t non sunt infirmata
vestigia mea. **Q**uando enim gressus in lubrico figitur.
et si pes fortis permaneat vestigia tamen eius infirmantur

Ita quoque necesse est ut qui vel ad modicum in rebus per-
rituris fiduciam posnerit. et si per turpia mundi desideria
non langneat. tamē q̄ transitoriū est qđ amat. stabilis nō
fit. et cū labi cepit. id cui inmitit. mox imitētis vestigia ab
ipsa sua stabilitate infirmantur. **C**um autem totum animi
desiderium in eternis figitur. quasi pede in soliditate cō-
stituto. vestigia non infirmantur. **P**ersequar inimicos
meos et comprehendam illos. et non conuertar donec des-
ficient. Quosdam spirituales inimicos habemus qui nobis
insidiantur. qui quāto magis occulti sunt. tanto magis no-
cere possunt. **H**ij sunt motus carnales qui in corde nostro
oriuntur. et quia de latentibus desiderijs prodeunt. incau-
tos sepe sub specie virtutum fallunt. Quos tunc in mirum
persequimur. quando ipsam originis eorum radicem subti-
liter inuestigamus. quatenus dum illos illicito motu orien-
te pulsare senserimus. statim de qua affectione natus sit
et ad quē finē ei2 appetitus tēdat perspicere studeamus.
Hoc fortassis qualiter fieri possit citius agnoscitur. si eius
aliquod exemplum in medium proponatur. Verbi gratia.
Est aliquis qui de seipso plus q̄ oportet sentiens occulta
superbia laborat. **H**ic ergo si forte inter ceteros / vel ad
colloquendum / siue ad consulendum confederit. quia se
singulariter sapientem existimat. se singulariter debere au-
diiri putat. **S**i vero alios ad verbum suum minus intentos
fortassis viderit. suumq; consilium repudiari aliquando p̄-
spererit. statim per impatientie viciū tumens. totum qđ
contra voluntatem suam agitur. ad iniuriam suam fieri ar-
bitratur. **E**t quia eos non racōne / sed odio potius aut in-
uidia ad contemptum suum excitatos credit. iam omnino
utpote a maluolis suum colloquium subtrahere dispo-
nit. **C**umque se immoderate lingua a locucōne stringit. a
caritate animus refrigerat. **O**portet ergo. ut dum nos
vel loq̄ntes que concepimus / vel consulētes min2 audiri /

et exinde cor nostrum aliquo fortassis subito dolore tangi
senferimus / impetum animi nostri refrenemus. et hunc do
lorem quasi inimicum a latere de insidijs prosilientem in
stanter prosequamur. et latebram eius occultam de qua
prodiit (id est superbiam) et occursum eius ad quem ten
dit (id est odium fraternum) perscrutantes. dum laqueos
conspicimus / periculum caueamus. **C**omprehensus est in
imicus. quia cum finem prauis desiderijs prouidemus / as
nimium a consensu retrahimus. **S**icut enim vicia inuesti
gando persequimur. sic comprehendimus inueniendo. et
donec deficient non reuertimur / si ab instantia boni opus
ante subiugacionem vicioꝝ nō relaxamur.

V De. xliii. psalmo.

Dilectus et rectus dominus. propter hoc legem dā
bit delinquentibus in via. **N**on est seruilis timor.
ubi constitutio legis / fit in electione voluntatis.
Primum timemus, deinde viam eligimus. deinde lex nobis
proponitur. qua in via ambulemus. **L**egem custodientes /
premium accipimus. in presenti anime iocunditatem. in fu
turo / anime pariter et corporis beatitudinem. **H**oc est
quod sequitur. **A**nima eius in bonis demorabitur. hoc est
de presenti. **E**t semen eius hereditabit terram. hoc est de
futuro. **E**t satis eleganter speciales delectaciones expr
mit / cum dicit. **A**nima eius in bonis demorabitur. **Q**uia
quid enim carnaliter dulce est. sue quidem delectationis
experientiam fruuentibus prestat. sed diu cum eis morari
non potest. **Q**uia dum gustu appetitum prouocat. transi
tu desiderium fraudat. **S**pirituales autem deliciae / q̄ nec
gustate transiunt. nec reficientes decrescunt. nec facian
tes tedium gignunt diu cum fruuentibus permanere pos
sunt. **S**equitur. **S**emen eius hereditabit terram. **T**erram
viventium / in futuro in hereditatem accipiet pro bonis

operibus suis. que per semen significantur. **V**el p̄ terram
caro accipi potest. quam in futuro immortalem et impassi-
bilem accipiet/quisquis eam in presenti in opere virtutum
exercet. **S**ed quomodo illuc perueniet? **F**irmamentum est
dominus timentibus eum. et testamentum ipsius ut mani-
festetur illis. **Q**ui vincentibus promittit premium. pugnā-
tibus prestat adiutorium. **P**remium tale est. quia ipsius sci-
licet dei testamentum. id est contestata promissio est. ut
ipse manifestetur illi videlicet videnti se. **A**diutorium tale
est. quia firmamentum est dominus. id est protectio timē-
tibus se. **I**deo securus de promisso/fiducialiter curro. **O**s-
culi mei semper ad dominum. quoniam ipse euellet de la-
queo pedes meos. **O**culus actionum intentio est. **O**culos
ad dominum semper habet. qui per intencōnem ad amo-
rem dei dirigit omne quod agit. **C**uius nimirum pedes a la-
queo euellūtur. quia mala actio esse non potest. cuius a-
mor dei origo est. **S**ine periculo nanque via actionum cur-
ritur. cum intentio animi caritate duce gubernatur. **S**ed
quis potest semper respicere deum. nisi quem semper de-
us respicit? **Q**uia in mirum dilectōnem hominis semper di-
lectio dei sicut preueniendo excitat. sic subsequendo con-
seruat. **H**oc est enim quod sequitur. **R**espice in me. ac si
diceret. **U**t te diligere possim. tu dilige me. ut et amore
tuo dignus tuus sum. miserere mei relaxando peccata mea
Quia vnicus et pauper sum ego. **I**deo respice. quia vni-
cus. **I**deo miserere. quia pauper. **V**nicus enim plus dili-
gitur. pauper plus doletur. **T**ribulacōnes cordis mei mul-
tificate sunt. **D**e necessitatibus meis erue me. **Q**ue est pau-
pertas tua? **T**ribulacōnes cordis mei multiplicatae sunt.
Non est periculosus afflictio carnis. qua non frangitur cō-
stantia mentis. **C**um autem dolor cordis intima tangit. ma-
ius piculū ē. etiā si foris tribulacō desit. **D**e necessitatibz
meis erue me. **M**ulte sūt necitates bonorū i qbz piculant

Quos fortassis melius cognoscimus si eas distinguendo
apponamus. Gemina siquidem est necessitas sanctorum. **A**lte-
ra quam intus/altera quam foris sustinet. Altera a proximis
altera a semetipis. Quamdiu enim in hac corruptibili carne
vivunt. molestias et temptaciones que ex carne corruptibili
oriuntur omnino declinare non possunt. In quibus tamen cum
labore periculum est ut eas quotidie sentire necesse sit. et in
consentire eis nemo unquam sine gravi detrimento possit. **A**-
ltera necessitas est bonorum. quia cum inter malos quos decli-
nare non possunt conversantur. ex illorum prava conversacio-
ne quotidiana quadam persecutio vita eorum affligitur.
Quos ita tolerare necesse est. ut nec propter iniquitatem eo-
rum/odio habeamus homines. nec propter amorem hominum
iniquitatis efficiamur consortes. Sed hoc sine humilitate
et labore nemo facere potest. Humilitate videlicet. ne se-
per superbiam a consorcio vanitatis diuidat. et dum malo-
rum societatem habere contemnit quasi de singulari iusti-
cia preciosius intumescat. Labore autem opus est. ut quorum
societatem non deserit/semper fugere quantum potest studeat
conversacionem. Hoc est quod sequitur. Vide humilica-
tem meam et laborem meum.

De. xxv. psalmo.

Quoniam misericordia tua ante oculos meos est. et con-
placui in veritate tua. **V**iscera dei est quod peccat. ve-
ritas qua corrigit. Per misericordiam peccantes ab indulgentia
non repellit. per veritatem peccata puniens/causam non
personam respicit. Quisquis ergo ad salutem pervenire
desiderat. hec duo necesse est medicine dei remedia non
temnat. Sine misericordia enim veniam non consequitur. sine ve-
ritate non emendatur. Sunt vero nonnulli/qui dum culpas
suas per misericordiam temeraria quadam presumptione a deo re-
laxari expetunt. divine correptionis flagella patienter sustinere
nolunt. et si fortassis aliqua se pro peccatis suis adversa protulisse

cognouerunt. statim typo superbie eriguntur. eoq; minus
miscdiam dei necessariā existimant. quo sua se satisfactōe
apud diuinū examen plene purgatos putant. **Quo** contra
quid iste dicat audiamus. **Miscdia** inquit tua ante oculos
meos est. et c. i. u. t. **N**c si diceret. **Miscdiam** tuā ubiq; mi
chi necessariam esse video. et tamen correctionis tue ver
bera quibus peccata mea districtē punis non solum non re
pello sed et gaudens suscipio. imo etiam in ip̄is miscdiam
tuam non deesse cognosco. **Complacui** inquit in veritate
tua. **E**legantē dictum. laudabiliter dictum. dictum imita
tione dignissimū. **complacui** in veritate tua. **Q**uasi dicat.
Non michi nisi in tua veritate complaceo. quia quod tibi
in me displicet. hoc ip̄e etiam reprehendo. **I**n tua veritas
te michi complaceo. quia dum mea peccata persequeris
flagellando/letificas me amore correctōis. **C**ur enim mi
chi mutua veritate non placeam. qui in mea prauis falsitate
male michi complacebam? **C**ur salubrem medicamentū tui
amaritudinem ad sanitatem non diligam. qui male delecta
tōis dulcedinem pestiferā ad egrotacōnem diligebam?
Quoniam miscdia tua ante oculos meos est. et complacui
in veritate tua.

De. xxxj. psalmo.

Et videam voluntatem domini. et u. t. e. **V**idere
voluntatem domini. est veritatem agnoscere. **V**isi
tare templum domini. est veritatē diligere. **Q**uo
nam abscondit me in tabernaculo suo **T**abernaculum dei
est ecclesia catholica in qua fideles laborant. et in
cinctu cuiusdam spiritualis militie contra aereas pote
tes pugnaturi excubant. **I**n hoc autem tabernaculo illi
deus abscondit. quibus amorem quietis inspirando/a st
pitu huius mundi secretum expetere facit. **S**ed in absco
dito tabernaculi protecti non sunt. qui in loco quietis
quiete viuere nolunt.

De. xxx. psalmo.

Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu. contra
aria loqui videtur. Si enim timet. quomodo fortitudinem
se habere dicit? Et si non timet. quare refugium que
rit? Sed mens humana inter spem et timorem constituta/dum
fortitudinem adiutoris sui considerat. De victoria presumens.
sponte prouocat inimicum. cum vero propriam infirmitatem ad me
moriam reuocat. superari metuens querit refugium. Odisti obser
uantes vanitatem. superbia. Vanitas iusti est presentem felicitatem despicien
tis. Superius commendauerat spiritum suum deo. et quasi nunc que
reres. quid de carne fieri vellet. respondit se carnis curam
non habere quia vanitas est omnis caro. quia hi etiam qui
eam illicite et superflue amando omni studio et diligentia
custodiunt/a corruptione seruare non possunt. Quos ni
rum odit deus. quia dum nimis rem corruptibilem diligunt.
ad amorem dei incorruptibilem non assurgunt. Odisti inquit
vanitates obseruantes superbiae. Bene superbiae. quia et si
transitoria ad necessitatem appetimus. nunquam tamen ad super
fluitatem diligere debemus. carnemque mortuam non in de
licijs fouere/sed ab incommodis/his precipue quae ad salutem
anime minus conducere videntur defendere. **De. xxxii.**

Dominus dissipat consilia gentium. r. a. c. p. et re. d.
p. Gentes intelliguntur peccatores. populi stulti.
principes superbi. Consilium gentium est concupiscen
tia carnis. Cogitatio populi est concupiscencia oculorum. Con
siliu principum est superbia vite. Rursum omnia ideo deus repro
bat. quia mundus transit et concupiscencia eius. Bene tamen
populi cogitationes habent non consilium. quia stulti in po
pulis significantur.

De. xxxiii.

Iudica domine nomen meum. Nocentes sunt. qui voto maligni
tatis insidiantur. expugnantes sunt qui aperte persequuntur.
Iustus ergo occultos inimicos suos iudicari tantum. id est

ad futurū iudiciū seruari. manifestos expugnari. id est in
 hac vita etiam puniri postulat. ut eorū pena manifesta ali-
 os ab iniquitate retrahat. quos prius eorū malicia per ex-
 emplū ad iniquitatem animabat. **I**deo deus omnipotens/
 manifestas iniurias seruorū suorū sepius etiam in hac vita
 vlciscit. ut quanti meriti apud eū sit iusticia aperte demon-
 stratur. quatenus hoc alios ad amorem iusticie accendat.
 quod ipse auctor iusticie se eam tamen diligere manifestat ap-
 prehende arma et scutū. et exsurge in adiutoriū michi. ar-
 mis pugnamus. scuto tegimur. **M**undus enim contra electos
 duobus modis pugnat. verbo et gladio. **V**erbū falsitatis
 expugnamus per sapientiam. gladio aduersitatis resistimus
 per patientiam. **I**n sapientia igitur accipimus arma. et scutū
 in patientia. **S**ed cur deo dicit. apprehende arma et scu-
 tū. nisi quia ille in nobis dimicans / aduersarios superat. qui
 nos pugnatorios contra aduersarios armatus. **Q**uia sicut ab
 ipso dona eius accepimus. ita sine ipso domus eius vti ad
 salutem non valemus. **E**ripiens inopem de manu fortiorū
 eius. e. et. p. a. d. e. **Q**uosoam dyabolus apta temptacōne
 opprimit. quosdam occultis insidijs seducit. **U**nde in scrip-
 tura sacra dyabolus aliquando per leonem / aliquando per draconem ex-
 primitur. per leonem apta eius seruicia / per draconem vero oc-
 culta eius versutia significatur. **U**nde psalmista hec duo
 temptationū genera exprimens dicit. **E**ripiens inopem de
 manu fortium eius. e. et. p. a. d. eum. **Q**uis est enim inops. ni-
 si qui virtutum diuitias non habet. **E**t quis est pauper.
 nisi qui iam aliqua virtutum dona accipe meruit. sed tamen
 adhuc ad perfectionem virtutis non puenit. **I**nopem ergo ma-
 nus fortiorū opprimit. pauperem vero manus diripientium affli-
 git. quia in mirum antiquus hostis eos qui nulla virtute robo-
 rati sunt violenter sibi per consensum iniquitatis subicit.
Ab hijs vero qui iam aliqua spiritualis lucri bona colligere in-
 ciunt. occulta direptione dona virtutum tollit. **H**is ergo quos

apta seueria punit latro est. fur vō illis quos oculta frau
de seducit. **V**nde et his fortitudo necessaria ē. ut possint
apte impugnante vincere. illis vō circūspectō/ut possint
occulte insidiantē cauere. Cum igit dīma pietas quosdam
extra aptā seueriā inimici corroborando/quosdā aut extra oc
cultas eius insidias p circūspectōz illūando custodit. qd
aliud facit q̄ mopē de manu fortior/et a diripiētibz pau
perē eripit. ut et illi euadāt dñum. et isti caueant dñū
Surgentes testes i. q̄ i. i. m. **O**ms inquit qui tpalia bo
na et̄ms pferūt. cū in hac vita prospant/quali in testimo
niū extra electos surgūt. qz dum ip̄a sua felicitate visibili
bus nō loq̄ndo sed prospando testimoniu p̄hibēt. iudiciū
bonoz (qd de et̄ms et multis bonis dant) vincere
studēt. **V**nde recte q̄ ignorabā mōt̄m̄t̄ interrogabant me. **Q**u
li em̄ bonos de p̄nti felicitate m̄rogant. qz cum eis dulcis
sit/mirant̄ qz illi se ad appetitum eius nō inclinant **S**ed qz
hec nō dulcis sed amara bonis est. quicqd de eius laude i
medium proferunt. hoc boni p̄xpientia nō cognoscunt.

De. xxxvi. psalmo.

Expecta dñm et ora eum. **P**erfecta hic nobis forma
viuendi p̄scribitur. **N**udi ergo homo qd dicitur ut
bi. **S**ubditus esto dño et ora eum. **P**rimum subditus esto.
ne male agendo p̄cepta eius despicias. **D**einde subditus
esto. ut ad bona agenda de viribus tuis nō p̄sumas. **N**am
et ille quoqz deo subiectus esse renuit. qui aliquid se sua v
tute posse p̄sumit. **S**ed inquis michi. **S**i hoc ad obedienti
am p̄tinet ut nichil ex me esse intelligaz. quid ergo frustra
conor? **R**uescam potius et expectabo dñm ut faciat qd
suū est **O**piē dixisti. **E**xpecta dñm **S**z vide quō expectes
Nā et mōtes expectāt et hoies expectāt **S**z mōtes atr/at̄
hoies. **M**ontes expectant durando. homies expectare de
bent desiderando. **M**ontes pluuiam. homies gr̄az **M**ōtes
ne arescant. homines ne pereant. sicut in psalmo legitur.

Expectās expectam dñm et intendit michi. Qui em̄ duran-
do expectat. sed desiderādo nō expectat. expectās nō ex-
pectat. q̄ vō pseuerat et desiderat/hic expectans expectat
Expecta ergo. et n̄ solū expecta. s; expectās expecta. i. p-
seuerās desidera et desidrās pseuera. et n̄ fraudaberis de-
siderio tuo. sicut et ille fraudat? n̄ fuit q̄ dñm expectās/ex-
pectās expectauit. **V**ide ergo quō iste expectauit. Cum p-
cibus expectauit. cū desiderio expectauit. et qđ ip̄e tūc fe-
cit. hoc tibi nūc p̄cipit. **N**am cū dixisset. subditus esto dño
statim adiūxit. et ora eū. ut et subditus deo sis de te nō p-
sumēdo. et ores eū/eius auxiliū expetēdo. **N**am quid est a-
liud deū orare. nisi mente humili atq; deuota ad eius mise-
ricordiā sp̄ respiceres? **P**ropterea em̄ nō dixit tibi ora eū hoc
sue illud. sed tūc ora eū. qz nil aliud a te q̄ affectū bonum
erigit. qui tuā necessitatē etiā te nō loquēte cognoscit. **C**ū
ergo oras. quē petas pon? q̄ quid petas cogitare tibi dul-
ce sit. et ip̄e quē petis quicquid tibi petendū fuerat prou-
debit. **S**icut in alio loco psalmista idē testat̄ dicēs. **O**culi
mei sp̄ ad dō. qz i. e. de l. p. m. **E**ducet quasi lumē iustici-
ā. t. et. i. t. t. m. **I**usticia bonorū nūc oculta est. qz ibi se
iustificari satagūt. vbi ab hoībus videri nō pnt. **E**t q̄uis
iam in eis luceat exēplū boni opis. sed in abscondito est vir-
tus intencōis. **I**n futuro aut̄ quasi lumē iusticia eorū edu-
cit. qz qui mō bona opa sua ab hūana laude abscondūt. ve-
niēte iudice/iā secure pro eis in et̄na claritate gl̄iabūtur
Unde et in alio psalmo dicē. **V**anū est vobis ante lucem
surgere. i. ante futuri iudicij claritatē exaltari. sed surge-
te postq̄ sederitis. qz tūc fructuosa ibi erit v̄ra exultacō/si
prius vos in huius vite exilio sponte ppter deū humiliatis.
Sequit̄. **E**t iudiciū tuū tanq; meridiē. **I**usticia bonorū/est
opus virtutis qđ faciūt. iudiciū eorū est p̄miū v̄tutis qđ eli-
gūt. **D**eus ergo educet iusticiā scōrū. qñ manifestabit opa
v̄tutū q̄ fecerūt. **E**ducet iudiciū/qñ māifestabit quale boni

opis p̄miū elegerūt. et ideo iusticia tanq̄ lumen. iudicium
vero tanq̄ meridies. id est clarum lumen educitur. q̄z mis
nor ē om̄is claritas boni opis/claritate eterne retribucōis

De. xxvii. psalmo.

Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee a facie
insipientie mee. Consideranti michi huius versicu
li virtutē. non potest iam legenti esse incognitum.
qđ toties est patienti exptum. Sed vtinā michi vel expiē
tia cognicōez non dederit. vel si aliter cognoscere non de
bueram. ip̄a potius cognitio data nō sit. **R** si sic necesse
fuit. et sine manu valida erudiri nō poterā. vtinā iam nūc
vel ip̄a mea cognitio michi sic sapet. quatm̄ p̄teritoz do
loz expiētia a futura me iniquitate coerceret. Sed quia
toties post expiētiā maloz desipuisse me video. ip̄os ad
huc amaritudinis gustus ptimesco. Dicam tamē/et nō sine
dolore dicam. Putruerūt et corrupte sūt cicatrices mee a
facie insipientie mee. Et licet hoz verbox expositio michi
non sit necessaria. q̄z tamē multi felicius eam nō nouerunt.
p̄pter eoz instructionē non est om̄ino tacēda. Putruerunt
inquit et c. s. c. m. Diligētius cōsiderāti quatuor hic gene
ra hoīm occurrūt. Primū est eoz qui nunq̄ vulnerati sūt.
Secūdū est eoz qui post vulnera p̄fecte sūt sanati. Terc
um est eoz quibus obducta quid sūt vulnera. et tñ adhuc
p̄manserūt cicatrices. i. vulnerū signa. Quartū est eoz in
quibus ip̄a adhuc vulnera hiantia sūt. et necdū obduci ce
perūt. Si igit̄ p̄ vulnera p̄ctā intelligim̄. qui in p̄cti desu
derio p̄manēt. quasi vulnera apta hñt. Qui vō p̄ctm̄ dese
rūt. et tñ adhuc a reatu p̄cti p̄ satisfactionē plene purgati
nō sūt. i. his quasi qđaz signa vulnerū p̄manserūt. Qui aut̄
post p̄petrata scelera/et peccādi affectū deserūt. et rea
tū p̄cti plena satisfactōe obducūt. ab his etiā ip̄a vulnerū
ve stigma discesserūt. Sic sanatus erat paulus. qui post tā
ta mala dicebat. nichil michi cōscius sū. q̄z in m̄rū p̄teritoz

vulnerum in se. nec signa quidē inuenire poterat. quem de
anteacta prauitate conscientia non accusabat. **H**os sequuntur
hij. qui et si vitam sine peccato ducere nequeunt. nunquā tñ cul-
pe criminalis vulnus preperunt. **P**rimū genus est peccan-
tiū. secundū est penitentiū. terciū est eorū qui p penitentiā
sūt correcti. quartū est eorū qui p iniquitatē non sūt corrup-
ti. **P**rimi sunt egri. secūdi sūt ad sanitatem ouersi. terci
sūt sanati. quarti sunt sanī. **E**x hijs satis colligi pōt. de quo
Genere hoīm iste sit qui cicatrices suas ad corrupcōnē res-
uersas plangit. **P**enitere em iam cepat. et peccatū iam volū-
tate deseruerat. sed reatus peccati nondū adhuc in eo ple-
ne sanatus fuerat. et prius q̄ puenisset ad integrā sanitatē
vulneris. corruptus est p iteracōnem iniquitatis. **U**ndē res-
cēte prius dicitur. putruerūt. ac deinde adiūgit. corrupte
sunt cicatrices mee. **P**ri2 em praua desideria ad mentē re-
deūt. et sic quodāmodo cicatrices obducte interius opus-
trefcūt. **D**einde vero cū volūtas mala vsq; ad opacōnem
ire pmittitur. iam ipse cicatrices quasi ex suphabūdanti sa-
me corrupuntur. **C**ausa quoq; corrupcōnis explanatur cū
dicit. **A** facie insipientie mee **S**apiēs & sapiēdo dicit. nō il-
le qui saporē palato oris recipit. sed ille qui veritatē ius-
dicio mentis comprehendit. **U**nde etiā cor qd veritatis ex-
pers est. nō absurde insipiēs dici potest. **N**otandū vero ē
q̄ nō quelibet vītatis cognicō p̄prie sapiētia dicit nisi illa
que nō solo auditu. sed p ipam exp̄ientiā rex opat. **F**amili-
arius em qdāmodo atq; pfecti2 expta q̄ audita cognos-
scimus. et cognicōnem veritatis quā in nobis doctrina in-
choat. exp̄ientia cōsumat. **I**pa etem rex natura docēte didi-
cimus q̄ cuiuslibet rei qualitātē pfectius p sui contrarij ex-
p̄ientiā iudicam2. qz et bona qlibet tūc iocūdius et deles-
tabili2 amplectimur. cū post longā miserā fatigati respis-
ramus. **H**oc quoq; est qd dei misericordiam tāto ampli2 in nrā
liberacōe diligimus. quāto nobis e vicino sapit ipa miseria

de qua erepti sumus. Et derelicti aliquando melius per tribulacionem cognoscimus quam stricte tenenda fuerat gratia. quam tempore qui etiam minus fortassis amabamus. Propterea in quodam loco scriptura nos ammonens dicit. **F**ili in tempore malorum ne inmemor sis bonorum. et in tempore bonorum ne inmemor sis malorum. Memoria namque bonorum in tempore tribulacionis animam per spem erigit. et memoria malorum in tempore prosperitatis ad custodiam sui cautiores reddit. Cumque aliquando sapore se utrumque contemnat/nec aduersitas per desperationem deicit. nec prosperitas per inanem leticiam mentem dissolvit. Hinc populo israel a moysse per increpationem dicitur. **G**ens absque consilio est et sine prudentia. utinam sapienter et intelligerent ac nouissima prouiderent. Quia enim nec presentia dei beneficia cognoscere/nec sua pericula futura prouidere poterant. quasi prudentie sapor in mentis palato non habebat. Duo igitur sunt qui nobis spiritus sapientie debent. et mala videlicet nostra que euasimus. et gratia dei quam consecuti sumus. Mens etenim stulta/cum malorum delectationum laborem non meminit. eas de temptationibus si quando pulsata fuerit temptatione/iterare non pertimescit. et quemadmodum mulier cum angustia pariendo premitur/occupacione carnalium delectacionum abhominatur. sed cum memoria doloris a mente recesserit. iterum carnis illecebras occupat. totaque audacitate ad earum experientiam rapitur. quod eis quantum admixtus sit dolor non recordatur. Nam si bene memorie sapienter. dolor ipse qui malorum delectacionem sequitur. nequaquam ita infrenis mentis ad eius appetitum liberetur. Ipsa quoque gratia accepta si animus ab eius recordacione non desipet/ab iniuria aditoris vel solo pudore nos coercere potuisset. Quia igitur cicatrices peccatorum nostrorum nequaquam aperturam ad actum. nisi prius putrefacte essent per desiderium. neque ulla modo per praua desideria mentis intus putresceret. si non prius a memoria preteritarum miserationum suarum/et presentis beneficii/dei consideracione desipuisset. plangat iste insipientia sua et dicat. **P**utruerunt et corrupte sunt circa me. a facie mea. **S**ed liber adhuc considerare quare non simpliciter dixit.

ab insipientia mea. vel propter insipientiam meam. sed a facie insipientie mee. utrum ne aliquid nobis ista adiectione signare voluerit. Primum ipse modus loquendi considerandus est. quia sepe in diuino eloquio similis positio inuenitur. cum dicitur a facie domini vel a facie inimici. siue etiam quod magis obscurum est. cum de rebus humana figuratione carentibus corporeis. nonnunquam etiam incorporeis agitur facies memoratur. quod in usu loquendi nunc minime esse agnoscitur. tunc tamen fuisse dubium non est. quod satis ex tam frequenti scripturarum positione colligi potest. Quia enim ubique occurrentis faciem declinare non possumus. congrue in scriptura per faciem presentiam. siue instantiam. atque importunitatem significamus. Quid est ergo quod cicatrices non solum ab insipientia. sed a facie insipientie putruisse et corrupte esse dicuntur. nisi quia dei gratia nequaquam nos usque ad lapsum peccati desereret. si non prius nostra insipientia deo in nobis habitanti diu importuna fuisset. Quia cum per longam negligentiam nostram a nobis recedere inuitus cogitur. statim cicatrices vulnerum nostrorum non solum per praua desideria putrefiunt. sed usque ad operationem prauam corrumpuntur.

De. xxxviii.

Notum fac michi domine finem meum. Via ista presentis brevis est. mala est. incerta est. quia incerta est. dic deo. Notum fac michi domine finem meum. Quia brevis est. dic deo. Ecce mensurabiles posuisti dies meos. Quia mala est. dic deo. Substantia mea tanquam nichilum ante te est. Vniuersa vanitas omnis homo viuens. Alia est vanitas quam in rebus istis visibilibus cernimus. Alia est vanitas quam in nobis inuisibiliter sentimus. Ista exteriora vana sunt. quia cum in corruptorum labuntur spem suam perdunt. Alia autem quam per iniquitatem defluit. magis miserabili vanitate iusticie decorem amittit. Vniuersa igitur vanitas omnis homo viuens

q̄zet foris p̄ mortalitatem p̄terit. et intus p̄ iniquitatem
qui si saltē in altero p̄sisteret/vniuersa vanitas nō fuisset.

De. xxxix. psalmo.

Multa fecisti tu dñe deus meus. m. t. et. c. t. v. e. q̄
s. s. t. Om̄ia que sūt deus fecit. et tamen specialit̄
illa deus fecisse dicitur. p̄ que homo ad deum reuocatur.
Illa igitur mirabilia deus quasi non sua fecit. quorū ammi-
ratio humanam mentem ab amore ip̄ius auerit. Illa aut̄
mirabilia que hominem ad amorem dei reuocant. quia nos
suos faciunt. quodam singulari priuilegio. sua dici possūt
Quia igitur sup̄ius psalmista beatum dixerat. qui ad huius
mundi vanitatem non respicit. vbi fructuosa possit esse
amiracō consequenter adiungit dicens. Multa fecisti tu
dñe. mirabilia opa tua. scz opa restauracōis nr̄e. que (ne i-
eis fastidiū metuas) multa sunt numero. et ne facilitatē cō-
temnas/profunda in sacramento. Hoc est em̄ quod cū dixi-
ss̄et. multa fecisti tu dñe deus mirabilia tua. statim ipsam
eorum profunditatem demonstrare volens adiungit. et cogi-
tacōibus tuis non est quis similis sit tibi. vt et multitu-
do mirabiliū varietate delectacōnem afferat. et profundi-
tas exercitacōnem.

De. xl. psalmo.

Et si ingrediebatur ut videret va. l. c. e. c. i. sibi.
Magnū malum est curiositatis. seq̄ a vicio alienū
non esse indicat. quisquis animū suū ad suspicōnem facile
inclinat. Neq̄z em̄ alieui peccati suspectus cor eius vr̄eret
si non prius eiusdem peccati affectus in eo radicasset. Iu-
sto ergo iudicio/dum ex sui cordis prauitate/fallam̄ de al-
io existimacōnem colligit. per eandem se existimacōnem
in affectum prauitatis amplius accendit. et inde veracit̄
mens sua corrumpitur/vnde fallaciter aliena actio insinua-
latur. Propter quod psalmista contra eiusmodi loquens/
dicit. Et si ingrediebat̄ vt videret/vana loq̄bat̄. Curiosus

etiam quisquis tunc quasi ad videndum ingreditur quoniam alienum secretum sagaci studio perscrutat. Vana loquitur. quia ut minus suspectus esse possit. eos a quibus cauere non vult sed diligere fingit. Deinde iniquitate congregat. quia cum libere admisus fuerit. quicquid reprehensibile inuenire potest. fraudulenter in corda suo coaceruat. Congregat autem paulatim minima. ut post longum silentium cuncta simul obiecta plus noceant. quam minus opinione lederet si per se singula prolata fuissent. Sed quia hoc non correctionis sed lesionis affectu iniquus opatur. sibi potius nocitura colligit. quia sicut dictum est. unde aliena actio fallaciter per infamiam obfuscatur. inde vaciter mens eius per nequiciam otabescit.

De. xli. psalmo.

Quemadmodum desit. c. ad f. a. i. d. a. m. ad te d. Non sunt dona dei. fons aquarum auctor est donorum. Fontem aque desiderat. cuius desiderium non impleuit donec ad deum perveniat. Qui dona dei propter deum non amat. hi quasi aquas et non fontem desiderant. Summum autem bonum ideo per aliis fontium exprimere. quia licet in se unum sit. omnium tamen origo bonorum in ipso continetur. Vivus fons quia vivificat. Vivus fons quia indeficiens perseverat. Ideo sicut cervus desiderat. quia vetustatis defectum reparare exoptat. sed differre desiderium ut crescat. Sed quia omnis mora desiderati longa est. exclamat. quando veniam quam perveni. quando appebo ante faciem domini. ut non videri sed videre incipiam quam prius visus non videbam. Sed hoc nunc desiderari potest. haberi non potest. Quid ergo interim. Fuisse michi la. m. p. d. ac nocte. Pascor doloribus. requiram fletibus. vocabo suspiriis. lacrimae nutriunt desiderium. donec presentia satiet affectum. Flebo. quia abest quod desidero. Flebo quia adest quod non amo. Non amo presentem infelicitatem. desidero futuram beatitudinem. Irriguum superius. quia desiderat anima mea ad deum fontem vivum. irriguum inferius. quia dicit m. c. v. est d. t. Hoc ad presentem miseriam pertinet quia opprobria molorum sustineo. quia eternam felicitatem non amo. Et quia me in presenti felicitate derelictum

aspiciunt. me deum non habere insultantes dicunt. **H**is igitur insultationibus fractus tedere ceperat. sed mox ad semetipsum reuersus. et qualis sit presentis vite conditio considerans. a tali se merore castigat dicens. **N**ec recordatus sum quoniam transibo per tabernaculum ad domum id est per laborem ad requiem. quasi dicat. **C**um de presentis vite/molestia contristatus sum. qualis sit presentis vite conditio recordatus non sum. **N**unc autem recordatus sum. quia nemo potest puenire ad requiem. qui prius noluerit equanimiter sustinere laborem. **Q**uia transibo per tabernaculum ad domum. **T**abernaculum est presens ecclesia, domus est celestis patria. **I**n tabernaculo locus tutus est quia extra fidem tuta mansio esse non potest. **N**ec solum transibo per locum tabernaculi. sed in locum tabernaculi. id est de infidelitate ad fidem de fide ad beatitudinem. **I**deo in locum. ut fidem rectam non solum tenere incipiam. sed usque in finem in ea permaneam. **N**ec terzere debet labor certaminis. quia mirabile est tabernaculum. et multa iam in eo fulgent exempla virtutis. **E**t quia per tabernaculum ad domum. id est per laborem ad requiem transitum esse agnouit ideo animam meam iam amplius extra me non effudi. **S**icut angustia animam constringit. sic leticia diffundit. **Q**uisquis ergo in rebus transitorijs letari appetit extra se animam suam effudit. **S**upra se autem anima effunditur. quando per contemplationis gaudium in amore conditoris dilatatur. **S**ed cum anima intra se effunditur. statim animalitas que exteriorum delectationem amat contristatur. quare unusquisque fidelis nutu rationis corrigere debet dicens. **Q**uare tristis es anima mea. **Q**uare doles te perdere. quod non potes retinere. **Q**uare conturbas me. **Q**uia tibi per naturalem affectum coniunctus sum. in tua turbatione ego inturbatus esse non possum. **S**pera in deo. quia si nunc pro eo transitorias delectationes sponte respicis. permansuras postmodum ipso

tribuyente consequeris. **Q**uoniam adhuc confitebor illi.
Cum adeptus fuero quod spero. tunc laudabo illum et cō
fitebor illi. de quo dubitandum non est. quia ipse est saluta
re vultus mei. id est similitudinis mee idem homo. et est
deus meus. **N**on est dubitandum quoniam mortalibus promif
sam hereditatem tribuat. quem pro salute mortalium as
sumpsisse mortalia constat. et qui pro nobis nostram mor
tem pati voluit. multo magis nobis vitam suam donabit
quod potest facere quia deus est. ut nec de voluntate eius
dubites qui pro nobis homo factus est. nec de potestate.
quia deus est. **N**on me ipsum anima mea conturbata est. ad
me solum referendum est. quia nisi prius peccatum meum
precessisset. caro foris corrupta non esset. et ideo eius cor
ruptio ad meam conturbationem iuste reducitur. quia ex
mea culpa primum eius corruptio oriebatur. **V**el ad me ip
sum. id est in me ipso. quia et si foris conturbationem non
inueniat. ipsa eam sue conditionis corruptio conturbat.
Id est licet exteriora incitamenta peccati desinant. ipsa
tamen vicia ex naturali me corruptione orta conturbant.
Que ergo adhibenda sunt remedia contra recidiva pecca
ta. **B**aptizari iterum non possumus. et tamen vice baptisma
tis contra quotidiana peccata. quotidianum fontem lacri
marum habemus. et si sepius baptizari prohibemur per
aquam. nunquam prohibemur per penitentiam. **S**equitur
ergo nos gratia primi baptismatis in penitentia. sicut po
pulum israel per desertum gradientem aqua de petra.
ut quotiens in huius vite deserto per peccatum arescimus
per penitentiam reficiamur. quia ergo quotidie anima nostra ad nosmetipsos
conturbatur. memores dei sumus de terra iordanis. ut scilicet illam adhuc
remissionem queramus in penitentia quam olim accepimus in aqua.
et tanto fiducialius. quanto nos ipsi sacramento signatos esse agno
scimus. **Q**uid ei per iordanem rectius accipitur quam baptismus. et quod
per terram iordanis. nisi humana natura abluta fonte baptismatis.

De terra ergo iordanis memores dei sumus. quando ean-
dem ablucōnem q̄rimus in penitētia. quā olim memim⁹ nos
ab eo accepisse in aqua. Sequitur. Et hermonij a monte
modico. subaudiē. memor ero tui. Hermonium interpretat⁹
anathematisacō. In baptismo autē dyabolū cū oībus opib⁹
et pōpis suis anathematizauim⁹. et xp̄o d̄formes facti
a membris dyaboli sepati sumus. Homo igit⁹ p baptismū
a dyabolo sepatus. fit hermō mōs p v̄tutē. modic⁹ p hūili-
tatē. Quando itaq; p penitētiā a deo v̄tutū dona p p̄tīm ar-
missa req̄rim⁹. quasi de modico mōte hermonij ei⁹ mēores
sum⁹ qz sic olī a dyabolo sepatos. et p v̄tutē exaltatos/et
p humilitatē d̄formatos xp̄i t̄patos memim⁹. De t̄ra iorda-
nis ei⁹ memores sum⁹. qm̄ ei eādē naturā quā pri⁹ p aquā
baptismi a p̄tō abluit. p p̄nīaz nūc abluendā offerim⁹. De
mōte modico hermonij ei⁹ memores sum⁹. quādo p̄camur
dona v̄tutū cū humilitate nobis restitui. qui prius nos ab
ip̄o accepisse memim⁹. qd̄ utrūq; memoria d̄r. qz hoc itato
petim⁹ qd̄ pri⁹ nos accepisse recordamur. Et necesse ē peni-
tere. qz abissus abissū inuocat. id est iudicium dānacōis ad
d̄firmacōē suā adducit iudicium mortalitatis. si videmus
verum qd̄ primo hōi peccātū mīnat⁹ es mortem. credamus
etiā v̄x esse qd̄ peccātibus et in p̄tō p̄seuerātibus mīa-
ris damnationem. Abissus igit⁹ id est iudicium damnatōis
abissum. id est iudicium mortalitatis inuocat. qz hoc illud
d̄firmat. Vel iudicium ignis fūm. iudicium aque p̄teritum
Vel nouum testamentum qd̄ p̄nīaz p̄cipit. ad hoc confirmā-
dum vetus testamentum adducit. Vel abissus diuine sapi-
entie. inuocat abissum conscientie humane. quia deus qui p
sapientiam suam occulta nostra subtiliter penetrat. eadē
ipsa conscientia nostra accusante condemnat. Ne per hoc
valde nobis necessarium est ei⁹ nunc mīam penitēdo que-
rere. in cui⁹ iudicio testis non q̄ritur. qz sua quisq; conscia
accusante d̄demnatur. Hoc autem totum vbi cognouim⁹.

In voce catharactarum tuarum. id est in sermone predicatorum
tuorum. Qui predicatorum ideo catharacte dicuntur. quia
eis pluviam doctrine stillantibus/cordis humani terra infun-
ditur. In voce ergo catharactarum audivimus. quod sicut olim
cassa non fuit peccantibus comminatio mortis. ita nunc quoque
cassa non erit in peccato pseuerantibus comminatio damna-
tionis. Quomodo autem scimus quod antiqua comminatio cas-
sa non fuit? Omnes iam experimento didicimus. quam nimis ve-
rum fuerit quod peccanti homini olim comminatus est deus.
Quomodo didicimus? Omnia excelsa tua et fluctus tui super
me transierunt. Sicut volumina undarum super naufragum alia
post alia transeunt et obruunt. donec aquassatum et confractum
deorsum demergant. sic pene et passiones vite huius super
hominem mortalem alie atque alie aquassantes et confringen-
tes pertranseunt. et tandem deficientem in profundum mortis de-
mergunt. Fluctus sunt communes et quotidiane penalitates.
Excelsa sunt excrescentes et singulares aduersitates. que
nec eodem omnibus/nec eisdem semper eveniunt. omnes tamen
aliquibus/aliquae omnibus. Quia ergo presens iudicium tam
graue scilicet merito futurum iudicium pertimesco Et ideo ut pos-
sum illud euadere dum adhuc tempus superest necesse est penitere.
Quomodo scis si recipias penam tuam? Scio. quod in die mandavit dominus
misericordiam suam. Misericordia dei est quod peccanti homini in presenti vita punit ut e-
ternam damnationem euadere possit. Hanc ergo misericordiam suam deus per predi-
catores suos homini mandavit. ut presentis mortalitatis utilitatem ag-
nosceret/pro liberatione sua futura libenter istas penalitates su-
stineat. Hanc autem misericordiam ideo in die hoc est in prosperitate man-
davit. quod homo minus patitur animo suscipiet quicquid in tribulatione posuit
de utilitate tribulationis audiret. Sequitur sicut alia transla-
tio habet. et nocte declaravit. subauditur ipsam misericor-
diam. Quod enim in die id est in prosperitate de utilita-
te huius communis miserie verbo docuit. hoc in nocte. id est
in aduersitate per singulares quodam tribulationes exemplo declaravit

Quales enim in futuro patientie fructus sit satis innotuit cum in presenti etiam vita nonnunquam quā necessarie sint tribulationes ostendit. Quod ergo in die mandat in nocte declarat. quia quod verbo dicitur. experimento comprobatur. Vel sicut alia translatio habet. In die mandavit dominus misericordiam suam. et nocte canticum eius. Quod sic intelligi potest Mandavit hoc est per nuntios suos precones/scilicet veritatis promisit misericordiam suam. id est quod nos de miseria huius vite liberaret. In die. id est cū claritas vite eterne pulsus tenebris mortalitatis illucesceret. et ideo interim in nocte vite huius mandavit canticum eius. id est laudem suam. ut si in futuro die. eius misericordiam percipere volumus. in presenti aduersitate. ab eius laude non recedamus. Dignum est enim ut si in gloria sua precipitium eum habere volumus. in nostra hunc miseria iustum predicemus. Quia igitur peccauimus. quia flagellum sustinemus. quia ereptionem expectamus. in peccato confiteamur nostram culpam. in flagello laudemus eius iusticiam. in ereptione speremus eius misericordiam. Apud me oratio pro iniquitate. Deo vite mee in correptione. dicam deo susceptor meus es in miseratione. Apud me oratio. in secreto. in abscondito. quia per eam non hominibus sed deo soli placere concupisco. Deo vite mee. quia dum me foris flagellando mortificat. intus viuificando aspirat. Dicam deo In futuro cum susceptus ad gloriam fuero securus dicam susceptor meus es. quod in dubio constitutus adhuc dicere non presumo. Vel in presenti dicam presumens de promissione quam habeo iam in spe. quia iam quasi factum teneo. quod faciendum sine dubitatione expecto Quare oblitus es mei. Nunciamus et pauemus ad diuersa rapiunt. nunc de promissione gloriæ. nunc de dilatione æquirit. Nunc se derelictum propter peccata tribulationis. nunc se susceptum propter fiduciam repromissionis. quare oblitus es mei. Paruulus de dicitur propter amati irascitur.

et qz nō ad omīa vota respondet. de obliuione causatur. Enumerat etiā mala que patit̃. **Q**uare tristis incedo? **E**t ne videatur supflua tristitia. dū affligit inquit me inimic⁹. **E**t qz sepe plus gaudendū q̃ trīstandū est in afflictōe corporis. exaggetat cāz adiūgens etiā detrimēta virtutis. dū astringūtur ossa mea. id est virtutes destruūtur. **P**ostremo sūmam mali/irritationē inimicōz. **E**xprobauerunt michi qui tribulāt me inimici mei. **I**n quo non vnus leditur. sed t̃ ora societas p̃ infamiā obfuscatur. **N**ec omnia patior dū incedo. id est dū in via recta gradiendo proficio. **V**bi occulte meritum inuuit. dum se et bona agentem / et mala patientem dicit.

De. xlii. psalmo.

Vidica me deus et discerne causam meā de gente nō sancta. **A**liud est iudiciū scdm causam. et aliud scdm retribucōez. **B**onī ergo qui in p̃nti inter malos sūt. et tñ in causa eis ṽm̃ti non sūt. orant vt eis primū eoz causaz discernat. et sic iudicet. qz tūc nos salubriter in retribucōe iudicat. si pri⁹ causam nr̃am hic a gente nō sancta discernat. **Q**uia tu es de⁹ forti. mea. **I**deo p̃ te ab eis separi peto. qz cū eorum maliciam grauter portem. non tamē ab eoz societate me per supbiam et fiduciam virium meaz diiungo. **S**ed differtur qd̃ petitur. **I**deo clamat. **Q**uare me repulisti? **E**mitte lucem tuam et veritatē tuam. **P**er fidem illumina. per veritatem fidem remunera. **I**lluminādo misericors. remunerando verax. **I**psa deduxerunt me a malis meis. et adduxerunt ad bona tua. **Q**ue bona tuas? **I**n montem. in tabernacula tua. **I**n montem ductus sum per fidem. in tabernacula tua ductus sum per operationem. **I**ntroibo ad altare tuum domine per dilectionem. **I**n montem vt alta crederem. **I**n tabernacula ut fortia facerem. **A**d altare vt meipsum immolem. **M**ons et tabernacula de presenti. altare de futuro. vbi plena caritas. **E**t ideo ait. introibo

ut immoler et contempler ad altare. id est ad deum qui letificat iuuentutem meam. Et bene iuuentutem letificat. vetustatem enim letificat sed contristat. Ad deum qui letificat iuuentutem meam. Sed exterior homo noster vetus corruptus. sed interior homo noster de die in diem renouatur. Caro enim nostra que per mortem dissoluta. in presenti vita non renouatur. Spiritus autem iuuentutem suam etiam in hac vita renouare incipit. quando per gratiam dei virtutibus renouatis desideria vetusta depouit. Deus ergo non vetustatem nostram sed iuuentutem letificat. quia quanto magis caro foris atteritur. tanto magis mens interius spirituali gaudio consolatur. Ideo inquit. confitebor tibi in cithara. Quia tu leticia non vetustatis sed iuuentutis. id est non gaudium carnis sed spiritus diligis. ideo et ego carnem affligam. et laudabo te in maceracione carnis. Contra quod quia animalitas murmurat. ipse eam increpando castigat. Quare tristis es anima mea?

De. xliij. psalmo.

Declinasti semitas nostras a via tua. Tu veniens in hominem viam nobis per exemplum straxisti. et ab illa via quicquid boni in nobis est per imitationem deduxisti. Vel semitas nostras. id est perplexas et laboriosas vias nostras. in quibus prius secundum carnem ambulauimus a via tua bona declinasti id est remouisti. quia amplius per illas non currimus. postquam in via tua directi sumus. Humiliata est in puluere anima nostra c. e. i. t. u. n. Puluis sunt cogitationes vane. terra autem praua desideria. Bene autem prius anima in puluere humiliatur. ac deinde venter agglutinetur in terra. quia nisi prius anima vanis se cogitationibus subderet. nequaquam carnem desideria immunda obligarent. Sed quia prius anima a vanitate vincitur. postmodum caro ad immundiciam glutinatur.

De. xlv. psalmo.

Deus in medio eius non commouebitur. adiuuabit eam deus mane diluculo. Beata ciuitas que reges habet deum. quia cum foris bella patitur. pax eius intus non turbatur.

Felix ille qui talē habet animā. ita in amorē dei solidatā
ut quēcūq; foris molestie p̄strepāt. tamē vsq; ad silentiū
interne quietis nō irrumpāt. qz de2 qui pacis amator est.
cor dēbatur m̄bitare n̄ p̄t. s; qz tā pacificā hitacōz deus n̄
mueret nisi eam faceret/ abiuuabit eā deus mane diluculo
Mane tēpestiue diluculo in luce. Mane. qz adiutor i opoz
tunitatibus. diluculo/ qz in tenebris opari nescit. Adiunat
bit volentē. qz nemo mutus bonū facit. Adiunat ciuitatē.
letificat ciuitatē. requiescit in ciuitate. et protegit ciuitas
tē. **V**enite et videte opa dñi. Primū venite. postea vi
dete. Vos em̄ in tenebris estis. et ibi opa dñi videre n̄ po
testis. Venite igit̄ ad lucē. et videte p̄ lucē q̄ lux fecit in
luce. Videte opa dñi. Que opa dñi? Nūquid celū et terrā
Non. Sed q̄ de sup celū posita sūt sup terrā. Primū em̄ ce
lū deus et terrā fecit. deinde qdā in celo et in terra/ de ce
lo et terra produxit. Sed hec qz terrena sunt / vbiq; trax
videri p̄nt. nec ut ista videant̄ aliunde alio hoies m̄ntatur
Sūt quedā alia q̄ nō de celo vel de terra produxit. sed de
sup celū secū afferēs/ sup terrā posuit. nō deiciēs ea sed i
clmās. nec terrā p̄ ea p̄mēs sed releuās. Que sūt ista opera
dñi? Dñe au. au. t. et ti. cōsideraui opa tua et expaui. i me
dio duū aialū cognosceris. Quō posita sup terrā? Verbū
caro factū est. et habitauit i nobis. Quō prodigia? Paruu
lus natus est nobis. fili2 dat2 est nobis. et vo. no. e. ad. a.
o. p. f. s. p. p. Sup terrā posita sūt. qz trena ad pacē opoz
nūt. Prodigia sunt. qz venturi seculi gaudia protendunt.
Prodigia sunt. qz p̄ futuri seculi. Sup terrā posita sunt.
qz p̄nceps pacis. Auferens bella. pacificās hoiez intus et
extra. et terrā carīs/ dño aīe vsquequaq; subiciēs. **T**er
cū dteret et dfriget arma. vsutias et machiacōes dyaboli
admbilās Scuta oburet ignē/ dura corda mollet igne spūs
sci. Quib2 p̄ctis et plena pace reddita. exhortatoria vox
seq̄t. qz oēs volūtarij ad vex bonū iuitāē Vacate et videte

qm̄ ego sum deus.

V De quinquagesimo psalmo.

Miserere mei deus scdm̄ m. m. t. Audite pctōres orantē pctōrē. et discite qualiter vos pro pctis vris orare debetis. Audite quid dicit. **M**iserere mei deus. Resus em̄ in causam ductus / considerat qz iudex suus nec falli p̄t qz sapiēs est. nec corūpi potest qz iustus est. nec vinci potest. qz oipotens est. nec declari potest qz ubiqz est. **V**idet ergo qz nullū om̄ino excusacōi sue siue defensionī locū eē. et idcirco ad solam misericordiam flagitandā se ouertit dicēs miserere. **O** quanta est virtus huius verbi. miserere. Ac si diceret. **O** dñe agnosco culpam meam. intelligo reatū meum. scio quid feci. scio quid merui. nō ignoro cum quo michi causa agitur. non ignoro quid pro culpa michi debet. **V**olo peccatum meum abscondere. sed tu nosti omnia. volo resistere sed tu potes omnia. volo effugere sed tu complecteris omnia. **Q**uod ergo solum restat. de te fugio ad te. fugio iram. fugio ad misericordiam. miserere. **N**olo ut intres in iudicium cum seruo tuo. quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. quantomagis ego peccator et criminis reus. **N**on ergo peto vt iudicaris mecum. sed vt miserearis mei. miserere mei. **T**u quis es. **E**dico quis sis. **C**itius fortassis ad misericordiam flectar / si personam agnouero. **N**on inquit domine non. **S**ed volo interim latere. quem tamen latere non possum. **V**olo ut interim me nescias. licet non ignorem qz omnia scis. **T**imeo enim si mulqz erubescō nomen edere. personam designare. et quāto tibi familiarior ante culpam extiti / tanto magis nunc confundor post culpam agnosci. **N**on ergo dico tibi domine miserere dauid. quemadmodum alibi dixi. memento domine dauid / et omnis mansuetudinis eius. nec sicut aliquando blandiēs dicere osueuerā puero tuo. nō saltē seruo tuo / aut filio ancille tue. qz hec oīa nomina familiaritatis sunt.

et ideo quanto manifestius prolata. prioris gratie benefici-
cium ad memoriam reducerent/ tanto grauius sequētis cul-
pe reatum accusarent. Taceo igitur hec omnia. silco. dissim-
ulo. ne forte aliquis eorum memoras. et te magis iratum
redderē. et me magis reum demonstrarem. Volo interum e-
go nō agnosci. ut citius possis tu complacari. Ne ergo quā-
dā quis sum ego. tū miserere ostēdi pētī suū. damnan-
culpam suam. querenti misericordiam tuam. Misere me. d. Nō
em̄ audeo dicere deus me. Deū solummō agnosco. meum
nō psumo. Ego em̄ peccando te peridi. inimicum sequēdo a
te recessi. malū amando a bono elōgau. ppterā quasi electus
quasi leprosus/ quasi sepius/ quasi imundus/ quasi alienus/
appropinquare nō audeo. accedere nō psumo. sed tū de lōge
stans/ et ad te vocē leuans/ cum magna deuocōe/ cum ma-
gna cordis detricōne clamo et dico. miserere me. d. Dicant
qui boni sunt. dicant qui mundi sunt. dicant qui puri sunt
dicant qui familiares sunt. dicant qui filii sunt. qui here-
des sunt/ deus meus dicant. Ego qui immundus sum. qui
pollutus sum. qui abiectus sum. qui lōge sum. qui patrē de-
serui. qui inimico me vendidi. qui in regione longinquam
abij. qui hereditatē meam peridi. qui substantiā meam luxu-
riose viuēdo dissipau. ego nō dicam deus meus. nō dicā
pater meus. sed tūmō miserere mei deus. fac me sicut vnū de
mercenariis tuis. qz nō sū dignus vocari filius tuus. Misere
ergo mei deus. s. m. m. t. nō dico scdm magnam miseriam
meam. s. scdm magnam misericordiam tuam. qz l. magna sit mea
miseria. maior tū ē tua misericordia. Misse. m. d. s. m. m. t. Nos-
lo puam misericordiam querere. qz nec te decet puā misericordiam dare.
Iā em̄ exaudicōe dignus nō eē. si a magno parā querē. mi-
serere ergo m. d. s. m. m. t. Nequaquā dñe magis postulās de
meis meritis confido. s. tuā magnificentiā honoro. mi. ergo m.
d. s. m. m. t. ppter magnā misericordiam. t. et scdm m. m. t. miserere
mei deus.

V De. lxxvi. psalmo.

De continebit in ira sua misericordias suas. Tria sunt mala in quibus homo affligitur. et quatuor bona in quibus consolatur. Unū malū est exterius sub homine. aliud malū est exterius in homine. aliud malū est interius in homine. Malū exterius sub homine est. cum in hijs que foris possidet dāna patitur. Malū exterius in homine est cū caro eius infirmatur. Malū interius in homine est vermis cōscientie. Tribus his malis quatuor bona opponuntur. ut misericordia ira nō contineat. sed beneficia apicij/irati flagella transcendāt. Est nāq; bonū exterius sub homine in tranquillitate rerū temporalium. et est bonū exterius in homine in sanitate corporis. et est bonū interius in homine securitas cōscientiarū. et ē bonū iterū supra hominē/ dulcedo celestium gaudiorū. Propter ergo confert apicius q̄ abstulit iratus. quia prius peccantes in nostris percutimur. sed postmodum etiam in hijs que super nostra sunt consolamur.

De. lxxiii. psalmo.
Quoniam loquitur pacē in plebē suā. et. s. s. s. Quatuor sunt paces. duas dat mūdus. et duas dat deus. Mūdus dat pacem in tranquillitate rerū temporalium. et dat pacem in sanitate corporū. De2 dat pacem in tranquillitate mentis. et pacē in gaudio cōtemplacōis. Sed ea pax que est in tranquillitate mentis/ in homine est. ea que est in gaudio cōtemplacōis/ supra hominē est. Illam deus in plebe loquitur. quia eā imperfectioribus tribuit. hāc super sanctos. q̄ perfectioribus eam concedit.

De. cxviii. psalmo.
Confitebor tibi in directōne cordis. Cor hominis dirigitur. q̄n humana voluntas diuine voluntati conformatur. id est ut homo id qd deus odit odiat. et qd diligit diligit. Ad hoc autē p̄ legem dei instrumur. in qua nobis voluntas dei demonstratur. que videlicet voluntas/ nostre voluntatis regula est. Ideo prius me hominē. id est opera

ad custodiendas iustificationes dei diriguntur. postea ho-
 mo deo in directione cordis confitetur. **Quis** est qui deo
 confitetur? cui placet quod facit deus. hic deo confitetur.
Ille autem est cuius voluntas et cor directum est. ut a volun-
 tate dei non discrepet. vel approbando vel improbando. vel obe-
 diendo. vel amando. nec infra subsistens. nec ultra trans-
 grediens. **I**n toto corde meo exquisivi te. ne repellas me
 a mandatis tuis. **P**aganus et infidelis. deum non exquirunt
 qui divinum honorem creature tribuunt. **S**imiliter falsi fide-
 les qui aliud plusquam deum diligunt. deum non exquirunt. **D**e-
 um exquirere est. extra omnia querere. **F**ide. ut aliud esse cre-
 datur. **D**ilectione. ut plus diligatur. **T**oto corde querit. qui
 hunc solum invenire occupat. **N**e repellas me a mandatis
 tuis. **S**epe homo accedens ad deum. a seipso repellitur. se-
 pe a mundo. sepe a diabolo. aliquando a deo. **N**e seipso re-
 pellitur vel per voluntatem propriam. vel per carnis concupiscentiam.
Per voluntatem propriam repellitur. quia in hoc aliquan-
 do graue fit illi quod deus vult. quia cum eo quod deus vult.
 propria voluntate aliud vult. quod simul fieri non potest. cum
 eo quod deus vult. **P**er carnis concupiscentiam repellitur.
 quia dum aliud caro appetit. voluntas spiritus non sine difficul-
 tate ad effectum procedit. **N**e mundo repellitur. dum vel ad-
 versis premitur. vel prosperis irretitur. **N**e diabolo repellitur.
 quando suggestionum illius importunitate sine cessatione vex-
 atur. **N**e deo repellitur. quando ad illius maiestatem contem-
 plandam surgens. incomprehensibilis lucis radijs reuerberatur.
Que tamen repulsio ira non est. sed exercitatio. quod
 nam ideo homo ad tempus a summis repellitur. ut per hu-
 militatem melius in imis exerceatur. **U**nde dictum est. **N**e
 declines in ira a servo tuo. hoc est si declines. declina ut re-
 deas. **M**emento ergo scale iacob. **A**scendunt angeli et de-
 scendunt. **Q**uidam ascendere sciunt. descendere nesciunt.
Aliud est enim descendere. aliud precipitari. **N**on est hominis

semper sursum ire. Si ascendere nosti p deuotionē mentis
scias et descendere p exercitium boni operis. Si nescis de
scendere/nescis conscendere .et incipias tandem post m
discretam et immoderata tam vehementiam ascendendi ca
dere. Cum descendis videtur elongari deus . qui sursum ē
Sed scriptum est. **E**xcellsus dominus et humilia respicit.
Melius ergo tibi est vt humilis sis et videaris. q̄ sublimis
et ignoreris. **R**ues volando lassescunt. et descendunt sup
terram vt requiescant. **S**ed alie loca munda diligunt. alie
lutosā et polluta exquirunt **S**i ergo descendis. munda sit
requies tua. **Q**uid est contemplatio nisi celum? **Q**uid ope
ratio. nisi terras? **I**n contemplatione volas. in operatione
sedes. **S**ed elige loca munda. opera bona vita et fuge tu
tosa. vbi cōmquinatio ē contingens. **N**ec sunt opera imū
dicie. inquinantia p̄p̄m̄tatem. **N**on ergo repelleris cum
reparis. q̄ si bene resides validior consurges. **I**n corde
meo abscondi eloquia tua. vt non peccē tibi. **I**n corde elo
quium dei abscondit. qui illud p dilectionē suscipit. p me
moriam retinet. p humilitatem tegit. **S**i nunq̄ tegeretur.
non foueretur. si nunq̄ manifestaretur. nō multiplicaretur
Cor m̄dus est. verbū ouum. op̄ pullus. foue et nutri. **N**on
vniūficatur nisi nutriatur. **P**eccas si non recipis. peccas si
receptum reicis. peccas si retentum ante tempus exponis.
Primo duritia. secundo negligentia. tercio superbia. **I**deo
absconde ne pecces. **B**enedictus es dom̄e. doce me iustifi
cationes tuas. **N**on auditores legis iusti sunt apud deum.
sed factores. **I**gitur p bonum opus iustificat deus. **I**usti
ficationes dei nouit. qui intelligit iustum esse. vt qui mala
cum delectatione ppetrauit bonum sine dolore et labore
facere non possit. nec murmurat in pena. qui humiliat pro
culpa. **I**n labijs meis pronuntiaui omnia iudicia oris tui.
Bonus odor. **P**rimū humilitas silentij. **D**einde studiū bo
ni operis. postremo fiducia pronuntiandi verbi. **I**n corde

meo silentium. **D**oce me iustificationes. opus. **I**n labijs
meis pronuntiaui/verbum. **D**uo sunt que homini labia tol
lunt. vt loqui non possit. **I**gnorantia quando nescit. con
scientia mala quando erubescit. **P**ropterea contra ignorā
tiam. in corde meo abscondi eloquia tua/contra consciens
tiam malam. doce me iustificationes tuas. **P**ronuntiaui. fi
duciam loquendi significat. **O**mnia iudicia oris tui. **N**ichil
abscondi. hoc est totum dixi. **Q**ue dixisti michi. ego pronū
tiaui. nichil ex meo adieci. **N**ichil de tuo abscondi. ne vel
falsitatem predicarem. vel veritatem negarem **J**udicia cor
dis. que sunt abscondita. **J**udicia oris. que sunt manifesta
Judicia oris que proposuisti. iudicia cordis que abscondi
sti **J**udicia cordis vbi sententia est dictata. iudicia oris vbi
sententia est prolata. **Q**ue ergo manifesta sunt pronuntian
tur. que abscondita sunt sciri nō possunt. **I**sta tacere tot
por esset. in illis presumere elatio esset **Q**uatuor autem sūt
quibus iudicia fiunt. **A**liquādo reddit deus mala pro ma
lo ad bonum. vt saulo penam pro culpa. ad correctionem.
Aliquando bona pro bono ad malum. vt diuiti habundan
tiam pro iusticia. ad retributionem. **A**liquando malum pro
malo ad malum. vt herodi. et antiocho. et vide penas pro
culpa. ad damnationē **A**liquando bona pro bono ad bonū
vt abrahe et iob habundantiam pro iusticia ad saluationes
In mandatis tuis exercebor **E**xercetur qui presenti studio
ad meliora et futura bona eruditus. **I**n mādatis ergo dei
exercetur. qui sic semper bona que agit considerat. vt se nō
quasi consummatum existimet. sed semp quasi incipientem
attendat. **C**onsiderabo vias tuas. via dei est. per quam ad
nos venit. interna aspiratio. via dei. p quam ad illum inus
bona operatio. **V**ias ergo dei considerat qui studio boni
operis exercendi inuigilat. **V**ias etiam dei considerat. qui
aduentum eius internum ad se diligēter obseruat quando
veniat. et ad qles veniat. vt cognoscat tps visitationis sue.

V

De centesimo decimo septimo psalmo.

Dilalite domino in cithara In cithara duo ligna sunt
vnum inferius. alterum superius. Inferius lignum
cauum est. superius solidum est. Inter vtraq; ligna tendu
tur corde clauis quibusdaz deorsum tendentibus. sursum
trahentibz. Supiores clauos plectrū torquet. ad inferiores
aut clauos corde digitis percussē resonāt. Duo ligna. due
sunt cruces. inferius lignum crux carnis. superi2 lignū crux
mentis. Crux carnis est afflictio in corpore. crux mentis.
est compassio in corde. Inferius lignum solidum non est.
quia omne quod in carne dolet. si conscientie bone gau
dium nō tollitur. foris spēm doloris habet. intus veritatē
nō habet. Superius lignum solidum est quia dolor mentis
ad intima penetrans monstrari potest. fingi nō potest. Cor
da est corp2 qđ tenditur et maceratur. inter penam carnis
et dolorem cordis. Inferior clauis. est timor. superior. est
amor. quia timore caro configitur. amore anim2 vulnera
tur. Illa ne ad mala moueatur. iste ut ad bona sensificeat.
Plectrum est gratia. que affectum cordis apprehendens
ad se trahit. et ad superiora ire facit. Corda siccatur. et
tenditur vt somnum reddat. et caro hoīs p̄uus a malo mū
datur. postea ī bono excitatur. ibi siccata. hic tensa. Sicca
ta per abstinentiam. tensa p̄ patientiam. Inferiores clau
i rotundi sunt. superiores solidi. quia timor circumsp̄ctus
esse debet amor perfectus.

VDe. lx. viij. psalmo.

Mirabilis deus in sanctis suis. Quid miraris foris.
Intus est mirabilis deus. Si em̄ mirabile est. qđ
ad seruitutem factum est. qđ ad imaginē factum est. quo
modo mirabile non est. Mirabilis deus in sanctis suis. Ne
ergo illos foris respicias. Nam quod foris est. miserabile ē
quod intus est. mirabile est. Intus ergo vide. et nō mirabe
ris quicquid foris apparet.

De. c. xxxij. psalmo.

Ecce q̄ bonum et q̄ iocundū habitare fratres i vnū
In hoc mundo quedam bona sunt sed iocunda nō
sunt. et iterum quedam iocunda sunt sed bona non sunt. Bo
num et iocundum est / habitare fratres in vnum. hoc est ca
ritas. In vno animo. non in vno loco. Nam loco vnum esse
et animo nō esse. pena est. animo. non loco. bonitas. loco
et animo / felicitas. Prima vnitās est. vt membra capiti co
hereant. Secunda vt a se iuicem non recedant. Ex prima
viuunt. ex secunda vnum sunt. Bonum est confiteri domino
et psallere nomine tuo altissime. Duplex est confessio. alia
criminis. alia laudis. Confessio criminis. est cōuersio pec
catoris. confessio laudis. glorificatio creatoris. Confessio
criminis est in detestationem mali. confessio laudis / in exul
tatione boni. Confessionem criminis parit timor. confessi
onem laudis parit amor. Propterea bonum ē confiteri dño
quoniam mitis est. psallere nomini eius bonum. quoniam sua
uis. Exemplum mansuetudinis eius fuit. quod peccatores
ad se venientes non repulit. exemplum suauitatis eius. qđ
qui eum gustauerunt fastidire nō potuerunt. Exemplū mā
suetudinis fuit. qđ infirmantibz compatiebatur. exemplū
suauitatis quod imperfectis conformabatur. Infirmanti
bus compatiebatur. confitentibus dāns veniam / et penitē
tibus non indicens penam. imperfectis conformabatur spi
ritualia seminans et metens carnalia. Seminans verbum ci
bum mentis. et metens victum. cibum carnis. Venit ad il
lum peccatrix. et fudit lacrimas ad pedes eius confessio
nem criminis. ipse vt ostenderet mansuetudinem suam et p
uicordibus daret fiduciam appropinquandi cito veniam in
dulsit. penam nullam indixit. sed ait. Vade / et amplius no
li peccare. Dicitur et in alio loco. quia habebat ihesus lor
culos. et ea que dabantur suscipiebat. conformans se imp
fectis. vt qui euangelium predicant de euangelio viuant.

Paulus autem noluit sumptus accipere de euangelio. sed
gratis factus est minister verbi. et inuenitur paulus magis
aliquid fecisse q̄ xp̄us. xp̄us aut̄ in numero imp̄fectoꝝ inue
niri voluit. ne p̄sumerent non accipientes. et confunderē
tur accipientes. et estimaretur non esse xp̄ian⁹ faciens qđ
noluit facere xp̄us. Propterea cum fiducia accedamus ad
mitem. et non derelinquamus suauem.

De centesimo. xj. psalmo.

Exortum est ī tenebris lumen rectis corde. m. et. m.
et iustus dominus. Hec est fides. Iocundus ho
mo qui miseretur. et c. d. s. s. i. i. qz. i. et. nō cō. Hec ē ope
ratio. In memoria eterna erit. iustus ab a. m. non timebo.
Hec est retributio.

De centesimo xvij.

Lucerna pedibus meis. u. t. Lucerna lumen in testa.
lumen in vase. diuinitas ī humanitate. Vas huma
nitas. lumen diuinitas. vita via. tenebre ignorantia. Prece
lit xp̄us ferens lucernam. sequitur xp̄ianus tenes exempli
semitam. Proposuit humanitatem lucentem ex diuinitate.
extulit lucernam. vt videamus fide. ambulemus operatio
ne. dirigamur imitatione. precedentem vnum multi sequen
tes amen.

De eo quod scriptum est. dum medium silen
tium tenerent omnia et cetera.

Qum medium silentium tenerent omnia. Tria sunt si
lentia. Primum silentium est ignorantia/languoris. Secun
dum silentium est desperatio curationis. Tercium silenti
um est adeptio sanitatis. primum silentium fuit ante legem
Secundum inter legem et gratiam Tercium erit post hāc
vitam. primum silentiū fuit quando homo nō agnouit mor
bum suum/et iccirco siluit. nec querebat remedium. Sed
postq̄ lex subintravit et ostēdit languidis vulnera sua sta
tum ruptum est silentiū. et ceperunt mor egri salutē q̄rere

sed qz p opera legis vbi saulus nō est sanari volebant. qđ
querēbāt nō potuerūt inuenire. **T**andē igit̃ cōsiderās homo
p legē neminē iustificari posse. q̃i post diuēnos clamores
fatigat̃ et iam desperās rursū loqui cessauit. et subsequen-
tū ē scđm silentiū. **T**unc ergo oīpotens verbū dei p̃is in
carnē veniens rupit silentiū. locutū est pacē. dedit grām.
p̃posuit misericōdiam. promisit veniā. et ceperunt egri currere
ad medicū. et q̃i magnis clamoribz. sic pura fide cordis et
vera cōfessione oris flagitare remediū. **H**oc itaqz nūc in p̃-
senti vita hac agit̃. vt hō p grām dei sanitatē recipiat. sed
cū plenā sanitatē recepit. et ad illā felicitatē ṽture imor-
talitatis pduct̃ fuerit. nō erit ampli⁹ qđ petat. et tūc seq̃-
tur terciū illud beatū silentium qđ nunq̃ finē habebit. **I**nt̃
primū et mediū silentiū multa verba sonuerunt. inter me-
diū et vltimū silentiū sonat vnum verbum. **M**ulta verba
fuerunt multiplicia legis mādāta. q̃ p moysen data ē. **V**nū
verbum ē. vna dei grā/q̃ p ih̃m xp̃m facta ē. vel poti⁹ ih̃s
xp̃us est. **M**oyses famul⁹ dei multa verba. multos sermōes
protulit. deus p̃r vnū verbū vnum sermonē misit. **S**ed ser-
mones moysi oīpotentes nō fuerunt. qz qđ dicebāt facere/
nō potuerunt. et ideo tandē q̃nz ī promissione deficiēdo si-
luerunt. et tūc oīpotēs sermo venit/q̃ nō solū dixit. s̃z que-
cunqz dixit. imo quecūqz voluit fecit. **I**ste sermo. illud ver-
bum adhuc loquitur qđ diu fidelibz suis promissiones suas
opatur. **S**z cum promissa ipleuerit. tunc quasi loq̃ cessabit
Cum aut̃ promissa ipleta fuerint. qz ampli⁹ qđ petatur ni-
hil deerit. felix in sempiternum silentiū erit. **D**ū ergo mediū
silentiū tenerēt om̃ia bene om̃ia hoc ē nō solum illi q̃ in pe-
titōe desperabāt. s̃z et illa q̃ ī promissioe defecerāt. **E**t nō
in suo cursu mediū iter h̃ret. **N**ox in sacra scriptura aliqñ
pro diabolo. vel aliqñ pro mēbris ei⁹. id est pctōibz et in-
qs. aliqñ pro pctō. aliqñ pro p̃nti vita accipitur. **P**er noctē
ergo ī hoc loco mortalis hui⁹ vite fluxus signatur. sicut p

diem alibi claritas vite ppetue. **P**resens ergo vita nox est
vita vero futura dies. **N**ox ista h3 vespam. dies ille h3 auro
ram. **V**espa pntis noctis fuit inclinatio vni2 diei. auro
ra illius diei inclmatio pntis seculi. **V**espa hui2 noctis fuit ex
quo adā peccauit. donec accepta snia mortis a paradiso pul
sus. i tenebras hui2 mudi exijt. **A**uroza sequētis diei est. a
resurrectōe xpi vsq3 in finē seculi. ergo vita ista nox est. sed
q3 est cursus hui2 vite. videam2 quo curzat **P**er mortalita
tē currit i mortē. p mortē currit i damnatōz. igitē vita morta
lis deorsū currit. sicut vita immortalis sursū. **I**ter sursū ē in
celis. iter deorsū est i inferis. iter mediū ē stadiū vite pntis
q3 nascēdo intram2. viuēdo pcurzim2. moriēdo exim2. **Q**uā
ergo nox i suo cursu mediū iter hui2 mudi qm mors vniuersos
quos i stadio vite pntis repit secū ad iferos traxit et nemo
adhuc mortaliū ad vitā immortalē ascendere potuit. vlt p no
ctē accipe possum2 pctm. q videlicet nox ab originali pctō ce
pit. et p actualia cucurrit. **Q**uā ergo post originalem pua
cationē. pāmū puaicatōe naturalis legis. ac deinde scrip
te legis puaicatōe succedēte. pctm ad summū incrementū
venerat. quasi nox in suo cursu mediū iter habebat. **S**3 ista
nox vera luce apparente mor deorsum vergere cepit. et nūc
quasi quadam alterna mutuatōe paulatim decrescens elo
gat. quousq3 lux crescendo ad plenam diem pueniat **V**ide
ergo ordinatissimum diuine dispensationis cōsiliū. **Q**uā
do omnis recuperande salutis spes perierat. et mors om
nia secum deorsum rapiebat. peccatum ad summū venerat.
tunc omnipotens sermo liberandis mittitur. vt amplius di
uine gratie munus commendetur. **V**enit inquit **C**hris. vnde
quo. **S**ermo altissimi. verbum dei. vnicus patris. rex fili
us regis. **D**e confessu patris. ad tolerantiam passionis. de
equalitate maiestatis. ad patibulum crucis. **D**e sede regar
li. ad officinam peccati. **D**e lumine celi. vsq3 ad tenebras i
ferni. **S**ed nunq3 ideo regnum pdidit. **I**mo eos qui seru

erant peccati liberans. vsq; ad conregnandum sibi sublima-
uit. Et ideo fortassis a regalibus sedib; venit. q; in domo
patris mei mansiones multe sunt. et regnabunt cum illo in
eternum cum acceperunt regnum quod paratum est ab in-
itio seculi. Vnicus enim regis erat. solus regnum habuit.
sed quia ad conregnandū sibi fratres adoptare venit. non
iam a sede regali, sed a sedibus regalibus venire debuit.
quia regnum ad quod vocantur electi dei preparatum est
ab initio seculi amen.

De duabus scolis.

Dve sunt scole. et duo sunt genera discipulorū. Alij vir-
tutem querunt. alij veritatem. Qui tamē alterū in
veritate appetunt/neutrū contemnunt. q; nec virt; odibilis
est. amatoribus veritatis. nec veritas contemptibilis amato-
ribus virtutis. Sunt autē qui veritatē querere vident. q; tū
q; nō in veritate/et pro veritate. s; pro vanitate eam querūt
veritatē sine virtute hēre volunt. s; veritas nō ē sine virtute
nec virt; nisi in veritate. Alij dicunt. Bonū esse volum;. s;
sapientes eē nolumus. et hī nō iustificātur. q; virt; sapien-
tia ducitur. sicut qui dicunt. sapientes esse volum;/sed bo-
nū esse nolumus nō erudiuntur. q; sapia p virtutē confirmat.
Scola virtutis ē. Beati imaculati in via/qui am. i. l. d. Sco-
la sapie. Beati qui seru. t. e. i. t. c. e. e. sic et in ps. i. Btūs
vir qui nō a. i. d. i. et. i. u. p. nō. s. et. i. c. p. n. s. hec est sco-
la virtutis. Sed in lege dñi. v. o. e. et. i. l. e. m. d. a. n. hec ē
scola sapientie. Utrobq; tñ studiū virtutis pmittit. q; mul-
ti scire volunt. pauci autē facere/vt pri; p studiū boni ope-
ris mundeē scia. postea autē corde mundo querat sapia
Primū discite qd facias. postea quere qd scias. Ideo prius
beati imaculati. i. u. postea bti qui scrutantur. bti imaculati
omēs libentē audiunt bti. s; nō omēs libentē audiūt/imaculati
Tu autē si vis eē btūs/esto imaculat;. q; ē immaculat;. Nū-
q; pollutus/vel ablutus/sctūs imaculat;. et sanctificatus

immaculatus. Primo qui non est aduersus. secundo qui ē reuersus. Ille qz non est p̄uaricatus. iste qz ē reconciliatus

Qz p̄cepta dei multis noībus significētur
Precepta dei multis noībus significātur. via. lex. testimonio. mādata. iustificationes. iudicia. sermōes eloquia. mirabilia. equitas. verba. veritas. iusticia **V**ia dicūtur. quia ea faciendo puenimus ad vitam. **L**ex dicuntur. quia obseruationū ritu appposito ligant. **T**estimonia dicūtur quia euidenter ammonēt p̄mis. vel promissis. vel p̄missis vel attestantes. **M**andata dicūtur. qz facienda indicūt **I**ustificatōes dicūtur. qz impleta a reatu liberāt. **J**udicia dñr qz vnicuiqz pro merito debitā retributōz pronūntiant. **S**ermōes dñr. qz narzādo instruūt **E**loquia dñr. qz apte significātur. **M**irabilia dñr. qz insolita p̄cipiūt. et incognita promittunt. **E**quitas dñr. qz scdm iusticiam facta sūt. **V**erba dñr. qz significatōes dei. sunt ad homīes. **V**eritas dicūt. qz ita ē vt dicūt **I**usticia dñr. qz nichil inordinatū atinet.

H De his q in lege ambulāt vt stāt. vel declināt.
Li sūt i lege ambulātes. alij sunt in lege stantes. alij sunt a lege declinātes. **I**n lege ambulant. q in bono proficiūt. **I**n lege stāt. q a bono n̄ recedūt. a lege declināt. q n̄ faciēda p̄sumūt.

De tribus viis.
Tres sūt vie. via dei. via hoīs. via diaboli. **V**ia dei ē vitas via hoīs necitas. via diaboli iniquitas **V**ia dei et via diaboli nunq̄ flecti pnt. vt ad aliū tendāt. qz nec via dei mala. nec via diaboli bona aliqn̄ esse pnt **V**ia hoīs mutabilis ē. et ad diuersa inflectitur. **H**oc est vel ad viā dei. vel ad viam diaboli. **S**i em̄ necessitas intorquetur ad cupiditatem. et cupiditas ad iniquitatē/via hoīs flectit ad viam diaboli. **S**i aut̄ necessitas dirigitur ad mensurā. mensura ad iusticiam/via hoīs directā est ad viā dei. p̄pterea ait. **V**tinā dirigantur vie mee.

De eo qz scriptū est.
Debitores sum? nō carm̄ vt scdm. c. vi. 2c.

H fratres/debitores sumus non carni. ut secundum carnem vis
uamus. Spiritus hominis in medio quodam loco constitutus.
supra se creatorem suum habet. cui subiectus esse de
bet. sub se carnem suam. cui debet esse prelatus. Aliud ergo
debet creatori propter subiectum. aliud carni propter prelatum. Cre
atori propter subiectum debet ut nunquam propter eius voluntatem se mor
ueat. carni propter prelatum debet. ut eam secundum arbitrium rationis diui
ne illuminata disponat. Iusticia enim voluntatis humane est. di
uine voluntati. per omnia conformari. et quia illa stans habet. mor
tu et appetitu boni desiderij adipisci. ut nec extra illam effluat
presumens ea quae non debet. nec infra illam subsistat torpens ab
his quae debet. Hoc est ergo debitum spiritus ad creatorem. ut per omnia
secundum illius voluntatem moueatur. debitum autem ad carnem. ut illius
appetitum nec extra suum iudicium effluere. nec infra subsistere
patiat. quia enim spiritus sessor est. et caro iumentum / et frenum ei de
bet ut precipitem a malo cohibeat. et calcaria ut pigram exci
tando exerceat. et pabulum ut eius infirmitatem sustentet ne desiciat
In stabulo pabulum. in via calcaria et frenum. hoc est in quiete
nutrimentum. in exercitatione cohibitorium et incitamentum. Frenum est ti
mor / calcaria amor. cum ei ad delectationem precipitem impellit desi
derium culpe. cohibet a delectatione timore prouidentia pene In
hoc ei quod cernit / quia pro culpa pena. sequitur siue in correctione si
ue in damnatione refrenat a culpa / siue in opere / siue in delectatione
Timor ergo frenum est. et ipse timor cohibet et strigit effluentem
animum / et sistit eum ad tolerantiam. non des facilius esse malum occupare
quam vincere / quam malum discias tolerare. et elegit durum ut durius
euadat. Deum venit amor et stimulat excitando pigram ad ex
ercitium operis boni / et demonstrans alacritatem tolerando laborem operis
pro recompensatione tante retributionis. nam quia facimus transitorium
est et finem habet. Quod autem expectamus eternum est.
et finem non habet. Merces est vita sine morte. gaudium
sine merore. iocunditas. sine dolore Si ergo hec vita quae mor
te finit tamen diligit ut pro eius amore quicquid pro ipsa desiderari

potest libenter despiciatur ne sola ip̄a amittatur. quo desi-
derio illuc festinare debemus. vbi nec vita morte termina-
tur. nec gaudium vlllo merore corrumpitur. nec iocunditas
doloze afficitur. **N**ec itaqz consideratio animum p̄ deside-
rium amoris alacriter currere facit ad tolerantiam passio-
nis/vt graua non sint quecunqz finire possunt in tempore.
cum post ipsa secutura sint que plena consistent et perfecta
bona in eternitate. **H**oc est ergo qđ dicitur. fratres debi-
tores sumus non carni **D**ebitores em̄ sumus carni/vt eā co-
hibeamus ab iniquitate/et exerceamus in virtute. et sustē-
temus in infirmitate/sed debitores non sumus ei/vt secun-
dum illam viuamus. hoc est em̄ secundum illam viuere. vi-
delicet secundum concupiscētiās/et desideria illius. vt qđ
illa horret fugiamus. et qđ illa diligit appetamus. **Q**uod si
faceremus. nec a malo declinarem̄/nec bonū faceremus.

De duplici vel triplici contemplatione dei.
Mens pia iugi contemplatione creatoris sui reficitur
et quantomagis eius bonitatem cogitat. tanto am-
plius eius amore inflammatur. **A**dmiratur pietatem. que tā
tam maiestatem ad nostram compassionem inflectit. **A**-
dmiratur maiestatem. que tantam pietatem nostra compassio-
ne/et prouidentia affici et perturbari non sinit. **S**i em̄ tan-
ta bonitas esset/et tanta maiestas nō esset. mala nostra ad
deum redundarent. **S**i autem tanta maiestas esset/et tan-
ta bonitas non esset. bona eius ad nos non descenderent.
Congratulamur ergo bonitati de tanta maiestate propter
ipsum. ne pro nobis afficiatur. congratulamur vniuersitas
ei de tanta bonitate propter nos. vt nobis compatiatur **E**t
in his omnibus ammiratio maxima est/et stupor menti/quo
modo non dedignatur deus humilia et infirma nostra.
et quia illi pietas facit non indignum/quod nobis miseria
necessarium reddit **Q**uēadmodū materna pietas sordentes
puer̄ non abhorret/sed quodā mō delectat̄ et rectas et de

osculans. nec ignominiosū putat indigna sustinere. quia dilectō pulcrū facit. quicquid dilecti necessitas exposcit. Si ergo pia mēs deū suū contemplant. et ipsa sua contemplatōe suauius reficiunt. et dulce illi ē semper ad considerandū. quod ad laudandū et amandū semper est suaue. Tripliciter autē animus deū contemplatur in seipso/ in opibus suis/ et in iudicijs suis. In seipso bonum. in opibus suis magnū. in iudicijs suis iustum. In seipso amabilem. in opibus suis mirabile. in iudicijs suis metuendum.

H Quod omnia hominē et cruciāt. et exercent.
Homo in miseria et ad miseriam natus ē. quod nō eēt. si hō nō peccass. Primum enim in magna iocunditate fuit. et ab illa ad summā felicitatem puenire debuit. Sed quod obedientiam nō tenuit. nec retinere potuit quod habuit. nec adipisci quod habiturus fuit. Ad miseriam igitur deiectus. et ad misericordiam reseruatus cepit in eodē cruciari et exerceri. Cruciari ut culpā agnosceret. exerceri ut ad misericordiam reparari possit ut in dolore sentiret bonum quod perdidit/ in exercitatione proficeret ad bonum quod habiturus fuit. Totum ergo ad cruciatum versum est. quod creatū fuerat ad iocunditatem. ut in omnibus labore et dolore inueniat. ut in sua afflictione. et presentem miseriam. et amissam felicitatem agnoscat.

E Quod verbum solum bonum anime est.
Ex duabus substantijs constat hō. anima scilicet et corpe. et utique bonū suū habet. Bonū carnis ē mundus cum habundantia iocunditatis sue. bonū anime deus ē cum affluētia dulcedinis sue. Si ergo bona carnis tanta sunt. bona anime quanta eē putanda sunt. Quāto ei anima carne melior ē. tāto bonū anime bono carnis melius eē necesse ē. Omnia autē quae visibilia bona sunt. bona tantum ut dictū ē carnis sunt. et ad bonū anime nullatenus attingere possunt. Quicquid dulce ē ad gustū. quicquid redolēs ad olfactū quicquid suaue ad auditū. quicquid lenē ad tactū. quicquid pulcrū ad visum carnis blandit. et iocundū ē ad carnē. et nō ē anime bonū in his omnibus.

Primū cōsidera ipm visibile lumen. qđ visibilibus omnibus
 iocundius est. sine quo nichil visibile. **I**pm ergo magnum
 bonū est. et int̄ cetera bona visibilia mai2 bonū. et iocūdi2
 bonū est. et tñ bonū aīme esse nō potest. **I**lluiat em̄ lumen
 istud. sed oculos carnis tñ. qz si oculos aīme illuiaret. in
 hoc lumē posuē oīs verū agnosceret. **N**ūc aut̄ sine isto lu
 mie vītas videt̄. ac p hoc illd lumē nō illuiat oculos p quos
 vītas videt̄. **S**icut ergo visibile lumē oculos mētis illuiare
 nō p̄t. sic cib2 carnis. mētis famē satiare non p̄t. s; sunt ext̄
 om̄ia hec et foris adherētia q̄i palee cibus iumentoz. **I**lla
 aut̄ q̄ ab int2 sūt bona. q̄i ex adipe frumētī panis cib2 hoīm
Propterea filij isrlm paleas nō manducāt s; adipe frumen
 ti satiant̄. qz om̄s q̄ internā dulcedinē gustare cepunt. q̄
 quid extrinsec2 tñsitorie delectat. et scđm carnē dulce vi
 detur despiciūt. **H**abz ergo caro suū cibū quo reficit̄. ha
 bet et aīa cibū suū quo saginatur. **I**p̄e aut̄ cibus aīme ver
 bum dei est. et ipm verbum idem lumen est/ quo illuminatur.
 et cibus quo reficitur. **L**umen quo clarescit ad cognitiōē
 veritatis. cib2 quo pinguescit. et hilarescit ad amorē boni
 tatis. **I**p̄z ergo verbū dei primū/ effūdit. dein se infūdit. **E**f
 fūdit vt videat̄. infundit vt p̄cipiat̄. **S**i em̄ se nō effūderet
 nō agnosceret̄. si se nō infunderet. nō gustaret̄. **P**rimū ergo
 se effūdit. et pceptibile fecit p creaturā. **S**cđo p carnē as
 sūptā. **T**ercio adhuc quotidie se effūdit. p vocē hūanā. **P**2
 primā effusiōē. infusū ē. et acceptum p rōz. **P**ost scđaz effu
 siōē infusū ē et acceptū p fidē. post tciā effusiōē. infundit̄
 et accipit̄ p agnitōz. et pascit ubiqz et reficit. **P**rimo ad ma
 nifestatōz. scđo ad salutē. tciō ad istructōz. primo ne mali
 excusent̄. scđo ut p̄destinati saluēt̄. tciō vt eruditi iformēt̄

Quia scia et et cura dupliciter deo attribuitur.
 cognitio vel scientia dei alia dicitur scđm cōceptio
 nem. alia secundum insinuationem. **S**imiliter cura
 dei. alia secundum providentiam. alia scđm p̄ceptionem.

Secundū contemplationem scit numerum oīm rerum. Secundum insinuationem nescire dicitur. quia scientiam non tribuit. Similiter secundum prouidentiam est ei cura de omnibus. secundum scripturam et preceptionem non est ei cura de bubus.

De duabus ptibus concupiscentie hūane.

Concupiscentia mūdi duas partes habet. honestatē et utilitatem. Que duo cum pariter insunt. magis moderata sunt. quia vicissim se temperant. et qui ab altero se restringunt. ad alterum immoderatus se effundūt. Alij honesta appetunt quia despicabiles videri erubescunt. Alij honesta appetunt. quia laudabiles apparere voluerūt. Alij honesta fugiunt propter humilitatem. alij honesta fugiunt propter simulationem. utilitas ita appetenda est. vt natura foueatur. et culpa extingatur.

De tribus gradibus abstinentie.

Primus gradus est abstinentie. contentū eē his q̄ excipiant. scōs se in his tempore. tēp ex his aliqd dimittere

De mutabilitate pilati.

Pilatus interrogauit ihm. qd ē veritas. et statim egres-
sus ē in p̄toriu. fecit ergo q̄onē. et nō expectauit
solutō. Sic multi īnsitorio feruore ad deū ouersi vā bona
desiderare īcipiūt s; ead̄ mētis mutabilitate itē ad īnsito-
ria effusi ī mētis p̄posito nō p̄sistunt. Ruerūt ergo ouersi p̄
desideriū vitatis. s; nō expectāt r̄nsionē. auersi p̄ appetitū
vānitatis.

De duplici humilitate.

Duosūt genera hūilitatis. primū ad se. scōm ad alios
Humilitas ad se ē q̄ q̄sq; de semetip̄o p̄ua existimat. Humili-
tas ad alios ē. q̄ bona aliorū hō sine iūdia et luce omen-
dat. per primam humilitatē p̄esse nō cupit. p̄ scōam subeē
non contemnit. Humilitas facit. vt sua occulta homo non
abscondat. pietas facit. vt aliena occulta iudicare n̄ p̄sumat.

Humilitas facit. ut mala sua homo nō excuset. pietas facit
ut mala aliena non aggrauet. Itē humilitas facit. ut que
in se latent. secundum veritatem iudicet. pietas facit ut
que in alijs nō patent ad meliorem partem inclinet. Hinc
est quod viri sancti semetipsos tam districte diiudicant. ut
cunctos sibi merito anteponendos putent. Vident em̄ et
que manifesta sunt sua. et que occulta. aliorum autem ma-
nifesta tantum. Cum itaq; de alijs occultis iudicare non
presumant. nisi quantum pietate monente bona esse existi-
mant. plura sunt que in se mala vident. nisi et manifesta et
occulta vident. q̄ que in alijs. vbi manifesta tantum vidēt
Nam et si quando quedā occulta aliena ex manifestis dep-
hendunt. sua tamen districte per veritatez iudicant. illa au-
tem per pietatem excusando iudicare non presumunt. Hinc
ergo fit ut inferiores cunctis se existiment. et hoc illis sen-
tire dulce sit. qđ sua mala agguare et alioz alleuare possit

De duplici superbia.
Vo sūt genera electōis. aliud int̄ p supbiā mētis.
aliud foris p tipū elatōis. Supbia em̄ int̄ ē. iactātia foris
Supbia alia ē q̄ i sui cōsideratōe aim̄ intumescit. alia q̄ in
sui cōpatōe cetos despiciat. Si iactātia foris alia ē q̄ i sui
ostētatōe hō blādū se simulat. alia q̄ se crudelē et metuēdū
demonstrat. In p̄ia placere nitit̄. i scda placere dedignat̄
Ex p̄io igit̄ genere supbie. i quo hō sibi placet. primū nascit̄
genus iactātie i quo cetis placere desinat. Et ex scdo ge-
nere supbie i quo alios despiciat. scdm gen̄ nascit̄ iactātie
quo se nō amabilē. sed metuendū monstrare laborat.

Quid vere sit homo.
Unū est i hoīe. cui soli iudiciū ē cū deo. Hoc aut̄ ē
solū si bonū ē nō ē ad malū q̄cqd i hoīe ē. siue sit bonū siue
cōsē ē rōis et hoc v̄e ip̄e ē hō cetā hoīs s̄t et i hoīe. Hoc sit
malū Et hoc solū si malū ē. n̄ ē ad bonū q̄cqd i hoīe ē siue
sit malū siue bonū Sciēd etiā q̄ sic i hoīs p̄ ppositū bonū

quedam affectiones malorum sunt. non ad culpam. et tamen aliquando occasiones culpe sic et in malis cum proposito malo sunt affectiones quedam bonorum non ad meritum. que tamen sepe sunt occasio penitentiae.

De tribus spiritibus.

Tres sunt spiritus. Spiritus dei. spiritus hominis. spiritus diaboli. Spiritus dei/et spiritus diaboli. immobiles sunt. alter in bono. alter in malo. Spiritus hominis nunc huc/nunc illuc fluctatur. et cum se sociat aliquando est seruus. aliquando est socius. Scriptum est enim. Non enim vos estis qui loquimini. sed spiritus patris nostri qui loquitur in vobis. Et de altero. Scitis quia cum gentes essetis ad simulacra muta prout ducebamini euntes. Sic spiritus aliquando ducit/aliquando trahit. ut erat spiritus impietatis illuc gra-

De dilecto et dilectore anime.

diebatur

Vidua michi quem diligit anima mea. **N**on est dilector anime. et dilector anime. aliter dilectus carnis et dilector carnis. spiritus dilectus anime est et dilector. mundus dilectus carnis et dilector. **D**ilector qui diligit. dilectus qui diligitur. In hoc probatur. quia spiritus dilector anime est. quia in oculis eius nichil interest. qualis sit species carnis. ubi anima pulchra est. **D**ilectus autem anime ideo ipse est. quia in fruendo ipso anima delectatur. **T**ale etenim bonum est sapientia. quo perfrui nisi rationalis natura non potest. Sicut caro mundo perfruitur et delectatur. et oculus carnis hoc diligit quod capit. et qui amat speciem amat et illa que speciem commendat.

De eo quod scriptum est. Venite ad me o. q. l. e. e. r. c.

Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis. et ego reficiam vos. **L**abore fatigati. onere gravati. media macerati. venite ad me. quales ad quem **C**lausi ad ostium egroti ad medicum naufragi ad portum **N**on ostium luis/ad medicum salutis/ad portum quietis **N**on ostium ut egredi veritatem videatis/ad medicum ut curati ad sanitatem qualescat/ad portum ut collecti post laborem quiescat. vacui ut lumen veritatis impleamini. onerati ut pondere peccatorum alleviemini. **L**aborantes ut quiete adepti asilem.

¶ De duabus portis mortis.

Qui cupiditate peccant. sumant dauid exemplum ut resurgant. Qui timore peccant. sumant petrum exemplum. ut resurgant. Vterq; cecidit. et vterq; resurrexit quia xpus vtrunq; respexit. Alterum per se. alterum p prophetam suum. Iste sunt due porte mortis. cupiditas et timor. Que si clauduntur. non erit quo mundus ingrediatur.

¶ Quomodo malus homo viuat.

Omnis rei exemplum sub celo. Sunt mali qui nunquam boni fiunt. sunt boni qui semper in bono consistunt. Illi nunq; surgunt. isti nūquam cadunt Alij qui cum ceciderit non resurgunt. alij cadunt et resurgunt Qui nunquam surgunt. vel nunquam resurgunt mali sunt. qui nunquam cadunt/vel cum ceciderint resurgunt. boni sunt Sic duo genera malorum. et duo bonorum. et vbiq; malus bono viuat. Qui nunquam boni fiunt. exemplum sunt bonis. ut intelligant non esse ex se quod boni sunt. qui a si bonum esse ex homine esset. omnis homo bonus esset. Iterū qui a bono cadunt/et non resurgunt. exemplum sunt bonis ut sciant gratiam esse. non solum q; bonum acceperunt. sed etiam quod in bono perseuerauerunt. Si enim perseuerare hominis esset. nullus caderet.

¶ De duplici fine et medio.

Uta mortal. medio loco constituta ē. et h; ad dextrā suā vitā eternam. ad sinistrā aut suā mortē ppetuā Et ex vita qdem eterna h; q; vita ē et ex morte etna q; mortalis ē. Via aut q; ad dextrā itur/est iusticia. via vō q; itur ad sinistrā culpa. Et flectit ista vita mortalis /siue mors vitā talis aliqñ p culpā ad mortem. aliqñ p iusticiam ad vitā et q; ad vitā puenit. apli2 nō cadit. sic q; ad mortē puenit am pli2 n̄ resurgit finis em̄ utq; imobil ē/mediū mobile. et fluctuat donec stabilia. In quamcūq; em̄ prem ceciderit lignum. ibi manebit. siue ad austrum. siue ad aquilonem.

De nubibus et montibus.

De montibus surgunt nubes. qz corda tumida a lumine veritatis caligant. Rursum fulmina montes feriunt. quia potentes manus iudicium sument.

Quid sit vnum de magnis malis.

Hoc est vnum de magnis malis vite huius presentis. quod diuiduntur ab invicem et simul esse non possunt. qui et vnum habent ortum et animum In hoc ergo tanto minus laudabilis inveniuntur in coniunctione societas. quanto magis leditur in separatione caritas.

De laude compassionis.

O beata anima que compassionem habere potest. Omnes patiuntur. pauci compatiuntur. Quanto autem laudabilius est compati. quam pati. Pati autem possunt impij. compati autem non possunt nisi pii.

Quare bestie crucientur que culpam non habent.

In pena culpe debet. qui non peccaverunt/quare patiuntur? Pena hominis iusta est. quia peccant. Cetera/quare puniuntur. que non peccaverunt. sed que propter hominem facta sunt. propter hominem puniuntur. quia in ipsorum pena homo punitur. Amplius adhuc. quia si non peccasset homo. laboraret propter homines. qui propter homines facta sunt. ut sciat homo quantum est apud deum saul et pro quo omnia laborant. ne solus ipse laboraret. et ut discat penam timere penam videns laborantem in pena.

Quomodo homo a deo recessit et quomodo redit.

Homo primum per superbiam recessit a deo. postea per concupiscentiam recessit a semetipso. Per superbiam factus est diabolus. per concupiscentiam factus est sicut equus et mulus. quibus non est intellectus. Nunc per humilitatem reuertitur ad deum. per mundiciam reuertitur ad seipsum. Per humilitatem meretur gloriam. per mundiciam meretur in corruptionem. Gloriam deitatis. in corruptionem immortalitatis.

Euomodo male se et sua diligit.
Et quidam amor homini ad se/et ad sua .ad vitam suam .et concupiscentiam suam. **N**on vitam suam qua vult hic esse .ad concupiscentiam suam qua diligit ea que sunt in mundo. **N**on vitam suam qua negligit deum .ad concupiscentiam suam qua obliuiscitur deum .ad vitam suam qua refugit aduersa ad concupiscentiam suam qua appetit prospera. **R**efugit timore .appetit cupiditate .et viuunt membra hominis que non sunt mortificata super terram .viuunt et sentiunt. **V**iuunt discretionem .sentiunt dilectionem. **D**iscretionem in bono et malo .dilectionem in solo bono. **D**iscretionem in his que odiant et diligunt .dilectionem in his que diligunt .et blandiuntur oculi ad species illecebras .ut aperiantur ad videndum. **B**landiuntur aures ad cantica sonora .ad verba ociosa .ut apiantur .ad audiendum. **B**landiuntur nares ad odorem suauem .ut aperiantur ad olfaciendum. **B**landiuntur fauces ad saporis dulces .ut aperiantur ad gustandum. **B**landiuntur manus ad molles tactus .ut porrigantur ad tangendum. **E**t luxuriat rota massa nature fermento malicie et nequicie. **M**alicie in manifesto .nequicie in abscondito. **M**alicie in opere .nequicie in cogitatione. **M**alicie carentis sinceritate .nequicie carentis veritate. **E**t amat homo puerse se et sua .et nutrit germina mala .et exhibet membra sua arma iniquitatis .abiciens disciplinam et bonitatem odiens .ne contristet membra sua .laxat frena oculis et auribus .ut intrent et exeant ad delectationes suas .et omnes sensus ut gaudeant et fruatur gaudiis suis .futuros dolores non prospiciens .primum per negligentiam .postea per contemptum.

VDe itinere trium dierum.
Simus itinere trium dierum in deserto ut sacrificemus domino deo nostro. **E**st quidam accessus et recessus anime ad deum siue a deo. **A**ccessus ad deum .recessus a deo .abeunt iter est per noctem .redeunt iter est per diem. **Q**uot noctibus recessit.

tot diebus redit. **A**beunte prime noctis iter est p̄ superbiam qua deum deserit. secunde noctis iter est p̄ concupiscentiam qua alia preter deum appetit. tercie noctis iter est p̄ obstinationem qua in aliis extra deum requiescit. **I**n superbia est vanitas. in concupiscentia delectatio. in obstinatio consensus. **P**er vanitatem igitur abiit. p̄ delectationem stat. p̄ consensum sedet. **P**er superbiam a deo recedens vadit ad se. ut requiescat in se. **P**er concupiscentiam descendit sub se ut requiescat in carne. **P**er obstinationem trahitur extra se ut requiescat in rerum visibilium specie. et p̄maneat in delectatione. **P**rimum vadit de virtute sua gloriari. secundo vadit in vitiis suis delectari. tercio vadit in transitoriis consolari. **P**rimo maledictus homo qui confidit in homine. secundo qui ponit carnem brachium suum. tercio qui speravit in multitudine divitiarum suarum. et prevaluit in vanitate sua. **R**euerenti autem prime diei iter est. quando intentio nem suam ab eo conuertit quod extra ipsam est ad id quod ipsa est. **S**ecunde diei iter est. quando ab eo quod est amonem ducitur ad id quod esse debet. **T**ercie diei iter est. quando a perceptione illuminationis. rapitur ad fontem luminis. **P**rima reuersio est. ab aliis ad propria. secunda est a malis ad bona. tercia est a studio virtutis. ad perceptionem interne et eterne dulcedinis.

Quomodo deus cibus et potus dicitur.

Deus noster cibus et potus est. **C**ibus quando per cognitionem sumitur. potus quando sumitur p̄ dilectionem. **D**uplici hoc sensu beata anima deo fruitur. scilicet cognitione et dilectione. quia cognoscendo vivit et diligendo. **I**n cognitione aliquid laboris esse videtur. in qua quasi cibus nisi prius mastificatus fuerit non sumitur. **S**ic enim sculptationis labore peruenitur ad gustum cognitionis. **D**ilectionis post difficultatem non habet. et facilius intrat in animam. boni dilectio. quaz' occulti cognitio. **T**erna

refectione deus fidelem animam pascit. per verbum/per sacramentum. per spiritum. Quando nos per verba sua et sacramenta reficit. fauorem nobis edendum proponit. Quando vero intus per spiritum suum nos reficit. mel nobis gustandum effundit.

¶ Quia ea que dei sunt. in incorporalia sunt.
Diuine nature excellentia. ita omnifariam incomprehensibilis probatur/quod nec eius eternitatem/equare potest tempus. nec immensitatem locus. nec potestatem opus. nec sapientiam sensus.

¶ Quia et sua et aliena ordinat deus.
Diuina dispositio in omnibus operationis sue virtutem ostendit. In bonis quidem dupliciter. in quibus utrumque facit. ut et sint. et ut ordinate sint. In malis aut simpliciter. in quibus non facit quidem ut sint. sed tantum ut ordinata sint.

¶ De maria. et christo. et patre.
Maria porta. christus ostium. pater occultum. Maria homo. christus homo/et deus. et pater deus. Per mariam ad christum. per christum ad deum. In maria pietas. in patre maiestas. in christo pietas et maiestas. Pietas ex compassione generis. maiestas pro excellentia deitatis. Maria stella. christus sol. Ideo peccatores. quasi in nocte a maria consolantur. iusti quasi in die a christo illuminantur. Idcirco si presumas supplicaturus ad deum accedere. Respice ad mariam. Non illic inuenis quod timeas. genus tuum vides. Hec est prima pietas. qua tibi adhuc trepidanti excelsior tempatur maiestas. Hac fouearis/hac nutriaris. Donec consoletis et coroneris.

¶ De septem modis susceptionis diuine.
Septem modis suscipit deus hominem. Primo ad spem. secundo ad protectionem. tertio ad sustentationem. quarto ad reconciliationem. quinto ad approbationem. sexto ad consolationem. septimo ad remuneratorem.

Primum pugnaturos contra diabolum suscipit in causa ut quasi spondeat pro eis. quoniam confidit in eis. quemadmodum causam beati iob. quasi cuiusdam agomiste sui contra diabolum defendendam suscepit. Quosdam autem quasi timidos et merces a pugna fugientes suscipit ad protectionem ne ledantur. Alios in pugna ruentes suscipit ad sustentationem ne contendantur. Alios post ruinam surgentes suscipit ad reconciliationem. ut remunerentur. Alios post bonam operationem suscipit per remunerationem. ut glorificentur. Alios inter operandum fessos suscipit per internam aspirationem. ut refocilantur. et consolentur.

De exercitiis.

Hij sunt laborantes et non proficientes. alij laborantes et proficientes. alij non laborantes et proficientes. Laborantes et non proficientes sunt miserandi. laborantes et proficientes sunt laudandi. proficientes et non laborantes sunt beatificandi. Qui pro mundi gloria laborant. laborem habent. profectum non habent. Qui pro vita eterna laborant. laborem quidem habent. sed in labore suo etiam profectum habent. Qui gratis dona virtutum suscipiunt. hi profectum habent. ubi laborem non habent.

De triplici fructu lectionis.

Primus fructus lectionis est. ut ad veritatem recognoscendam erudiaris. Secundus fructus lectionis est. ut ad virtutem amandam exciteris. Tercius fructus lectionis est. ut intentione legendi occupatus. corde non vagaris.

De duplici fructu ieiunii.

Primus fructus ieiunii est. mortificatio carnalis delectationis. Secundus fructus ieiunii est. ut per afflictionem carnis corde compugaris.

De fructu laboris.

Primus fructus laboris est occupatio. Secundus exercitatio.

Quare damnentur qui actualiter non peccaverunt.

Quare inquis damnantur qui non peccauerunt. **O**ffici
de iusticiis. quare penam sustinet qui culpam non
peperunt. **R**espondeo. **P**uer ait. qui recens natus
moritur. et ideo daminari dicitur. quia renasci non potuit.
Iste inquis culpam non fecit. et sustinet penam. **N**on ergo
potuisti dicere culpam non habere. **H**abet enim culpam quoniam
non fecerit. quod culpam nascendo contraxit. quod faciendo non peperunt.
Itaque pro culpa puniuntur quam habet. quod et sua est. quod habet et alie
na est. quod aliunde habet. **T**amen omnino pro culpa sua puniuntur. quia
nasci contraxit. renasci non abstulit. **S**ed anima inquit ipsa quod nec pro
ditior quod munda creata est. nec pro natiuitate quod ex traduce non
est. nec pro operibus. quod necdum bonum aut malum facere potens est
culpam habet quod re rea iudicatur et pro reatu condemnatur. **S**ic igitur
iustas ut penas probes esse sine culpa. ac pro hoc ipsam penam
iustam non esse. que sine culpa inferitur. **H**oc ergo dicis quasi
nulla esse pena iusta possit. nisi pro culpa illata fuerit.
Dic ergo bruta animalia quare puniuntur. quod non peccauerunt. **C**um
solus homo peccauerit. quare cetera puniuntur. **O**mnia laborant
ne solus ipse laboret. cum potius solus laborare debuit. quia
solus ipse peccauit. **S**i non potest creator secundum beneplacitum omnipotentis
voluntatis sue. seruitio creature sue uti et cum labore
et pena illius adimplendam dispensationem suam. dic quomodo iniustum.
non est ut ista puniat quod non peccauerunt. **S**ed debet creatori
suo factura laborem suum etiam sine culpa si illi placuerit cum ra
tio expostulat. adimplendam dispensationem ipsius. **N**ec iniustum
cum illi placet. cum nichil iniustum placet. **S**icut enim totum
illi debet quod est. sic etiam totum illi debet quod potest. ut quan
tum ipse vult ex eo illi seruiat. et quomodo ipse vult. **S**ecundum hoc
itaque moderamen iusticie. utitur de labore creature sue ad
seruitium hominis. ut ex eo ipso intelligat homo quantum sibi colla
tum est. et quantum ipse deo debeat pro quo laborant omnia
ne solus ipse laboret. **S**ed aliud est inquis de pena brutorum
animalium agere. aliud de pena rationalium. quibus solum sicut

datum est bene facere/ut glorificentur. ita iustum nullatenus est ut puniantur nisi male fecerint. Quid ergo? Nunquam homo punitus est sine culpa. Dic igitur. Cecus ille a natiuitate quid fecit ut cecus nasceretur. de quo scriptum est. Neque hoc peccauit/neque parentes eius. sed ut manifestent opera dei in illo. Job qua culpa flagellum meruit. qui dicit non peccavi et in amaritudinibus moratur oculus meus. Qui ergo aliquando et iustus penam sustinet. quam peccando non meruit. qui non meruit ut sustineat. sed sustinet potius ut mereatur. quare in his qui propter originale nichil commiserunt. tanto studio deum iniusticie arguere volumus. quod penam criminis et culpam actuale non inuenimus. maxime quod dictum est mitissimam esse penam illorum. qui preter originale nichil commiserunt. Si ergo deus ad demonstrandam gloriam suam in uia misericordie uult quosdam quidem qui actualiter peccauerunt cruciari in pena. alios autem qui originali tantum rei tenentur excludi a gloria. ut electis suis in illis quidem ostendat quam tam misericordiam inuaserunt. In istis autem. quantam gloriam consecuti sunt. quis ei dicere potest. cur ita facis. Qui cum uult sine culpa iuste penam inferre potest sicut culpanti ne penam inferat. iuste ignorare potest. Sed forte non illa sola putetur. pena esse eorum qui pro originali tantum culpa damnati sunt quod a gloria beatitudinis excluduntur. nisi etiam tormentorum cruciatibus afficiantur. Sed si alia est. quam uel qualis sit nescio. Unum scio. quia hec magna pena. et magna miseria est non habere illud bonum sine quo nulli bene esse potest. qui sic ab illo esse cepit. ut in illo haberet beatum esse. Amen.

De iudicio veri et boni.

Spiritalis diiudicat omnia. Spiritus spirituales facit. Ipse spiritus ipsa unctio que cum mentem tetulgerit. de omnibus docet. Ipsa una est et docet de omnibus. Nec mirum si omnia docet. qui omnia continet. Una est sa

sapientia. et in ipsa sunt omnia. et omnia in ipsa nil aliud sunt/
quoniam ipsa Ibi unum omnia. et omnia unum sunt. Neque igitur circiter non unum
sunt quia omnia sunt. neque ideo non omnia sunt/ quia unum sunt.
Pariter sunt magnitudo et simplicitas/ unitas /et vniuersi-
tas. Unum bonum est/ et in illo bono omne bonum est. si videre
cupis. lumen est et species. Lumen est. quoniam per ipsum vides. spe-
cies quoniam vides. et quid est videre ipsum. Quæsiuit ille ut vide-
re mereretur/ dicens. Si inueni gratiam ante te. ostende mi-
hi te ipsum. Et ait. Ego ostendam tibi omne bonum. Vide te ipsum
videre petijt. et ille omne bonum se ostensurum promisit. Quia
si aliud offerre videtur quoniam fuerat rogatus. sed non est aliud
sed ipsum idem. Omne bonum ipse est. et ipsum videre omne bonum vi-
dere est. Qualis ergo putas est species ista in qua omnis
pulchritudo videtur. Vultum tibi confert hoc lumen corpo-
rale. quoniam per ipsum vides. non tamen totum offert. quia et aliud vides
et totum in ipso non vides. quoniam aliud vides quod lumen non
est ipsum. quous et hoc videas per lumen. Cum autem hoc lumen vi-
des. totum per ipsum vides. et totum in ipso vides. et totum quod in
ipso vides. ipsum est quod vides. Tale lumen est spirituale. quod
cum se illuminandis prestat. quod ipsum vident/ totum vident. Et hoc
ipsum bonum quod spiritualibus oculis lumen est/ et species. spiritualibus
auribus canticum est. Quærit oculi gaudium suum. venit bonum
hoc et dicit lumen. querunt aures gaudium suum venit bonum
hoc et dicit canticum suum. Audium fuit canticum quoddam
nouum. ut et suauitas et nouitas iocunditatem auget. sua-
uitas ad delectationem. nouitas ad admirationem. et ifusum est
auribus gaudium suum. et dicit bonum hoc. querite me. hoc
ego sum. Clamant fauces. et dicit. Sapor sum. Nares. et di-
cit odor sum. Tactus et respondet. suauitas sum. Ego to-
tum sum. et totum quod sum. bonum sum. Et qui me habet.
totum habet. Non poterat corporea natura spirituales per-
fectiones emulari. ut in vno omnia contineret. Propterea mul-
ta corpora fieri necesse erat ut quod non poterant per se singula

simul facerent vniuersa. Si albū solū factū esset. nigrū non
eēt. Nō potat aut corp² vnū albū sibi et nigrū eē. et q̄cūq;
deraria erāt i vno solo eē nō poterāt Itaq; si vnū q̄d cūq;
solū factū esset. omē qd ē p̄ter vnū nō eēt Ratio aut dētrōz
dētra nō ē. et ideo spūs in eo qd rōz oīm dētrinet. oīa p rōz
dētrinet. et cū sit vn² et simplex natura. m̄plex tñ ē sapia. Sic
stabilis v̄tate/et mobilis subtilitate. Sic ergo spūs qñ se p
grāz cordi infudit. sicut i ip̄o oīm v̄tas dētrinet. ita p ip̄z qūo
vult. et q̄tū vult oīm agm̄tio m̄strat. Et incipiūt quodāz
mō oīa eē i illo q accipit. sicut oīa sūt i illo q dedit. Qui ei
videt oculo dēplatois. videt deū. et ea q i deo sunt. Qui
videt oculo rōis. videt aīm/et ea q in aīo sunt. Qui videt
oculo carnis. videt mundū. et ea q in mūdo sunt. Qui autē
videt ea q vident oculo dēplatois. videt et ea q vidētur
oculo rōis. et ea q vident oculo carnis. qz vel a supioribus
inferiora agnoscūtur Qui aut videt oculo rōis/ea q vident
oculo carnis videt. s; nō similit ea q vident oculo dēplatio
nis videt. Qui vō oculo carnis videt. ex eo nec ea videt q
vident oculo dēplatois. nec ea q vident oculo rōis. p̄te
rea igit spūalis diiudicat oīa. qz sicut p oculū dēplatois
ea videt q i deo sunt. ita p oculū rōis dēplatoe illūiatū ea
videt q in aīo sunt. et p ea et in eis ea quoq; q i mōdo sunt.
Qui ergo oīa videt de oīb² iudicare p̄t. qz nihil ab ei² iu
dicio subtrahit. a c² agm̄tioe nihil occultat. sic itaq; spūal
di. iudicat oīa. qd ē oīa Omēz v̄tutē sapia. omēz bonitatē ex
piētia. p sapia iudicat omēz v̄tatē p expiētiā iudicat om
nē bonitatē. Duo sūt. v̄x et bonū. et i hīs duob² stat om
ne bonū. Sicut lumē istud corpeū duo i se hz/splēdores et
ardorē. et p splēdorē qdē illūiare. p ardorē aut accendere
vel calefacere hz. sic summū bonū mētē quā replet ad agm̄
tōz v̄tatis illūiat. et ad amorē bonitatis inflāmat Vtrūq;
m̄strat spūs vn². agm̄tōz scz et dilectōz Cognitio p̄stat iu
diciū v̄tatis. dilectō p̄stat iudiciū bonitatis. in vtroq; errāt

hommes. **Q**uidam errant in iudicio veritatis excecati per ignorantiam. quidam errant in iudicio bonitatis excecati per maliciam. **Q**uid est malicia? **V**oluntas mala. id est voluntate mala. dilectio mala. **S**icut enim bona dilectio mentem illuminat. sic dilectio mala mentem excecatur. **O**mni homini bonum videtur quod diligit. **S**criptura dicit. **D**e his qui dicunt bonum/malum. et malum bonum. **M**alum bonum dicunt. qui malum diligunt. et rursum bonum malum dicunt. quia bonum odium. **Q**uid est diligere? **A**pprobare. quia approbat laudat. et bonum putat quod probat. **Q**uid est odire? **I**mprobare/et malum putare. **H**oc est iudicium falsum in quo et malum bonum/et bonum malum dicitur. **A**lius dicit bonum est. alius dicit malum est. et attendunt homines erroribus suis excecati. quia spiritum non habent per quem de omni bono et omni vero iudicare debuerunt. **C**uncta fecit bona in tempore suo. et mundum tradidit disputationem eorum. **I**deo litigant homines attendentes iudicio. et non possunt recte iudicare de bono. quia neque bonum in veritate. ne verum in bonitate agnouerunt. **E**t quia vere non agnoscunt quod sit bonum. non possunt recte iudicare de bono. **O**mnes enim qui iudicat aliquid secundum aliquid iudicat. **N**ulloquam nichil iudicat. nisi aliud certum et notum fuerit cuius compatatione. siue collatione ipsum quod dubium est discernatur. **E**t ipsum quidem secundum quod aliud iudicat/qui regula est. cui illud quod ex eius adaptatione iudicandum est. quod amodo offeratur et coaptatur. **O**mne autem quod secundum rectum iudicatur. recto iudicio iudicatur. quoniam cum illo aut deire inuenitur/et rectum esse. aut discrepare ab illo et esse distortum. **Q**uod autem iudicatur secundum id quod distortum est. non statim ipsum recto iudicio iudicari necesse est. quia quod discordat a torto non semper rectum inuenitur. sicut quia concordat tortum esse non dubitatur. **I**n sola itaque rectitudinis rectum iudicium est. quia quod deire cum illa. semper rectum esse necesse est. et quod discordat ab illa. nunquam rectum esse potest. **S**i ergo rectitudo regula est omnis iudicii. secundum illam utique rectitudinem. rectissime omnia iudicantur. a qua. et per quam que recta sunt omnia. et formantur ut recta sint/et probantur si sunt. **Q**ue est autem summa rectitudo.

nisi summa veritas. et summa bonitas. Summa veritas est
regula. omnis veritatis. summa bonitas regula omnis bonita-
tis. Omne igitur bonum iudicatur secundum summum bonum. quia bo-
num ipsum est et quantum bonum. Est autem quoddam summum bonum
vere summum et vere bonum. et omnia quae ad ipsum bona sunt. vere
bona sunt. Est itaque quoddam summum bonum. nec vere summum
nec vere bonum. et ideo omnia quae ad ipsum bona sunt. non vere bona
sunt. Omnia tamen bona tamen bona sunt. quantum ad summum bonum
bona sunt. Quod vere summum bonum est / vniuersaliter summum est
Quod autem non vere summum bonum est / non vltimum sed in suo genere tamen
summum bonum est. Sunt itaque duo quoddam summa bona.
aliud vere summum et vere bonum. aliud in suo genere summum et
in suo genere tantum bonum. sed quod dicemus? Nonne summum bo-
num deus est? Si ergo duo summa bona sunt. duo utique dei sunt
Et fortasse quod ait apostolus. si quidem dei multi sunt et domini multi. hoc
ipsum significare voluit. quod illic quisque sanctorum alique modo non inconueni-
enter deus dicitur. ubi in sui generis bono summum inuenitur. Nobis au-
tem ait / vnus deus est. quod est nobis? Tendentes ad summum bonum
Quod summum bonum tendentes vnus est. ad verum bonum tendentes
verus est. In inferioribus positus quibus ad verum bonum peruenire non
datur. alia quoddam summa bona sunt / quae vere summa non sunt. et ideo
vera non sunt. summa tamen in suo genere et ordine constituta Et quod cui-
us summum est. hoc illi deus est Ecce inquit deus pharaonis constitu-
te. Ecce duo dei. imo tres. Moyses in egipto. homo in mundo.
creator in celo. et huius vnusquisque pharaonem suum. Quid est pha-
raonem? Negatorem et contradicentem. Pharaonem interpretatur negans
eum. id est deum. Dominum inquit non agnouit. et israel non dimittit In
hoc negans eum dicitur. Quid est negare deum. summum bonum
negare. Deus enim summum bonum est. Qui negat inquit apostolus Christus
in carne venisse. hoc est antichristus. hoc est contrarius Christo. Si ergo qui
negat Christum antichristus est. igitur qui aduersatur et contrarius est summo bo-
no. hic negat summum bonum. et est pharaonem. id est negans eum
Quid est contrarium vero bono. nisi verum malum. et non vero bonum

nisi non verum malum. **E**cce ergo constituam² tres phara-
ones. contra tres deos. **M**os² aduersus tyrannus egypti². hec
mund². deo diabolus. **D**am² crudelitate. sc²ds aduersitas
te. tercius iniquitate. **D**am² seuitia. sc²ds pena. terci² ma-
licia opponit. **I**nterore vitā i aīa extinguere conat² iniquitas
Exterore vitā in corpe extinguere conat² mortalitas. moy-
si vitam conat² extinguere pharaonis crudelitas. i his oib²
contradictōes sūt. **S**ūt igit² duo summa bona. vnūq²q² i suo
ordie. **I**n spūalib² bonis de² summū bonū ē. qm et ipse spi-
rituale bonū est. **I**n corpālib² bonis. hō summū bonū ē. in
ip²ū ipse corp² ē. et supra corpalia omia addit² est. et omia
corpalia q² facta sunt. ppter ip² facta sūt. **S**icut ergo spūa-
lia bona omia ad illud bonū referunt² qd i suo genere sum-
mū est. ita quoq² corpalia bona oīa ad illd bonū referunt².
qd int² corpalia bona sup²mu² collocatum ē. **S**z i spūalibus
bonis summū bonū de² ē. in corpālib² bonis summū bonū
hō est. **I**taq² corpalia bona ad hoīem referūt² q² ad sum-
mum suū. **S**pūalia bona q² in agnōe vitatis/et amore boni-
tatis consistunt ad deū referunt² velut ad sumū suū. **C**orpa-
lia vō bona ad hoīez bona sūt. qz hoīs bona sunt. **S**pūalia
bona ad deū bona sunt. nō qz dei bona sunt sz qz ex deo bo-
na sunt. **I**ta ab hoīe bona nō sunt. sz hoī bona sunt. **I**lla
a deo bona sunt. dō bona nō sūt. **Q**uicqd ei ext² ip² bonū ē
ab ipso qdē bonū ē. sz ipi bonū nō ē. q sol² ipse bonū suū est.
Ome tñ bonū/iō bonū ē. qz ad summū suū bonū/bonū ē.
et int² bonū ē. q²tum ad ip² bonū/bonū ē. p summū igit²
tur bonū reliq² oīa dijudica. et ipm q² regulā iusticie i iu-
dicio vniuersorū constitue. qd ē bonū. qd bonū ē ad summū
bonum. quid est verum bonum? quod bonum est ad verum
bonum. **Q**uid est bonum esse ad illud. prodesse ad illud.
Quod conuertit et ducit ad illud. et si non ducit. conducit
tamen. **S**i prodest/ad illud ducit. **S**i prodest/illi conducit
Spiritualia bona ad summum suū ducit / quia perficiunt

ad illud **C**orporalia bona ad summum bonum suum conducunt
quia prosunt illi. **Q**uid est malum. quod malum est ad sum-
mum bonum. **Q**uid est verum malum? quod malum est ad ve-
rum bonum. **Q**uid est malum esse ad bonum. **N**ocere illi. vel
nocere ad illud. **Q**uid est nocere ad illud? **F**acere ut illud
amittatur. vel facere ut non obtineatur. **E**rgo corporalia
bona omnia et mala. ideo bona sunt vel mala. quia bono quod
summum est ad illa prosunt vel nocent. **S**piritualia autem
bona omnia. et mala. ideo bona vel mala sunt. quia ad bo-
num. quod summum est ad illa. prosunt vel nocent. et tantum
utrumque bona sunt vel mala. quantum prosunt vel nocent. siue illi. siue
ad illud. **Q**uecumque autem corporaliter bona dominus. secundum quod bona sunt
hominibus. bona dominus. **Q**uecumque autem corporaliter bona sunt. secun-
dum quinque sensuum perceptionem bona sunt. per quos vis
delicet sensus. et anime commercium est ad mundum. et mun-
do ad animam. **O**mnes forme rerum et figure. et colores.
et species. secundum visum bona dicuntur. quia visum fo-
uent. et secundum visum placent hominibus. et que magis visum
delectant. magis bona dicuntur. sicut illa que cruciant ma-
la. similiter in sonis et canticis. que auditum delectant bo-
na dicuntur. et que cruciant mala. et que magis cruciant
vel delectant. magis mala vel bona. **A**d hunc modum in
odoribus quoque que amplius olfactum delectant magis
bona dicuntur. que afficiunt et cruciant mala nominantur
similiter in gustu et tactu inveniuntur. **S**ic ergo quecumque
bona corporaliter dicuntur. propter corpus hominis bona
dicuntur propter quod facta sunt. ut illi bona essent omnia
Si ergo corporalia bona omnia ad corpus hominis referun-
tur. quanta putanda est excellentia anime rationalis. que in
estimabili dignitate ipso corpore superior inveniuntur. **Q**ua-
tuor igitur genera distinguuntur. vera bona. et vera mala
non vera bona. et non vera mala. **V**era mala homo facit.
non vera mala patitur. vera mala sunt in culpa. non vera mala in pena

Scriptum est. si est malum in ciuitate quod dominus non fecerit. Quod
ad culpam hominis est homo facit. quod ad penam est hominum. deus facit.
Ergo homo culpam facit. deus penam. Culpa uero malum est. pe-
na non uero malum. Vides dispares factores. Deus facit ve-
rum bonum. homo non uero bonum. Rursus homo uero malum facit.
Deus non uero. sicut nullum malum est interius ad culpam quod homo non fa-
cit. ita nullum malum est foris ad penam quod deus non facit. sed homo cum
malum facit sibi facit. et ideo male facit. Deus cum malum facit
non sibi facit. sed homini malefacienti. et ideo non male facit. Non interius
stulte loquitur peccando. deus foris stulto respondet. secundum stulticiam
suam peccatum puniendo. Sunt ergo. iniqui. uero boni. et uero mali.
non uero boni. et non uero mali. et omnia hec operatione summi bo-
ni iudicantur si bona sunt/an mala. et si sunt. quanta sunt. Tri-
bus sunt genera boni. Est quod dicitur quod in se est bonum. et non ad
aliquid. Est iterum quod dicitur quod non in se est bonum. sed ad aliquid. Est rursum
aliud. quod et in se est bonum. et ad aliquid. Primus est infimum bo-
num. secundum medium. tertium summum. Sic enim optimum est. quod et in se
et ad aliud bonum est. sic et infimum est. quod in se tantum bonum est
quod illo melius est hoc. quod licet in se bonum non sit. ad aliud tamen bo-
num est. quod enim ex eo maius bonum est. ipsum enim melius est quod melius
est quod ex ipso est. Aliquod autem ex vero bono uero bonum nascitur
sicut ex una uirtute alia uirtus procreatur. Aliquod ex vero bono.
uero malum nascitur. sicut animus ex uirtute per superfluum inflatur.
Rursus ex vero malo. uero malum nascitur. quoniam ex uno uicio alio
procreatur. Item ex vero malo uero bonum oritur. sicut quoniam ex cul-
pa humilitas oritur. Duo fuerunt. phariseus et publicanus. unus ius-
tus. alter peccator. Ex iusticia pharisei orta est elatio. ex iniu-
sticia publicani orta est humiliatio. Illic ex vero bono uer-
um malum. hoc ex vero malo uero bonum. Item ex non uero
bono. non uerum bonum nascitur sicut quoniam ex fomente corporis
sanitas corporis operatur. Rursus ex non uero bono non uero malum
nascitur. sic quoniam ex dulcedine cibi faucibus iracundie per immodera-
tam edacitatem stomachus oneratur. ex non uero malo non uero malum

nascitur. sicut quādo ex pena corporis. infirmitas corpalis
generatur. **I**tem ex non vero malo non verum bonū oritur.
sicut quando ex pena corporis sanitas corpalis generatur
Si em̄ pena malum est in amaritudine potiois. sanitas bo
num ē in adeptione curationis. **E**x vero item bono. nō verū
bonum. et nō verum malū oritur. sicut qñ ex continentia men
tis et corpus ab edendi supfluitate cohibitum ī sua sanita
te cōseruatur. et caro p̄ abstinentiā macerata ip̄a etiā boni
operis executione affligit̄. **E**x vero similiter malo nō verū
bonū. et nō verū malū oritur. qñ id qd̄ continentia facere dici
mus. idem ip̄m siue ī sanitate corporis. siue ī maceratōe car
nis auaricia opatur. **E**x nō vero bono. et verum bonum et
verū malum nascitur. sicut qñ aīm̄ ex fomēto carnis. siue
ad virtutem. siue ad vitium inflāatur. **E**x nō vero itē ma
lo. et verum bonum et verum malum oritur. qñ ex pena cor
poris animus vel exercetur ad iusticiā. vel ad iniquitatem
inclinatur. **C**um sic igitur et ex bono et ex malo bonū pari
ter et malum proueniat. qd̄ ex bono bonum. et ex malo ma
lum oritur. ip̄a quidem boni et mali natura opatur. **Q**uod
aut̄ ex bono malum vel ex malo bonū prouenit. alterius vel
malicia vel bonitas facit. illic abutentis bono. hic bene vtē
tis malo ad bonū. maxime si uerum est bonum vel malū qd̄
fit. siue verum. siue non verum sit/ ex quo fit. **Q**uia ergo vt
ex vero malo verum bonum proueniat. non potestatis hu
mane. sed diuine bonitatis opus est. nunq̄ hominī verū ma
lum faciendum vel patiendum conceditur. vt inde bonū ori
atur. **P**ropterea cum dixisset apostolus vbi habundauit inī
quitas superhabundauit gratia. et quidam ex hoc occasio
nem sumere conarentur. quasi iccirco hominī malum faciē
dum esset. quatinus ex eo postmodum bonum proueniret.
subiungit. **Q**uorum damnatio iusta est. **S**i enim homo ma
le fecit. et ex eius malo postea deus bene facit. homo qui
dem pro eo. quod male facit. iuste damnatur. **D**eus

autem pro eo quod de malo bonum facit. iuste glorificatur.
Quod malum est hominis est. quod ex malo bonum est. Dei est
propterea tu malum caue. quia si malum feceris. ex eo bonum facere
non potes. **S**icut quibus ex vero bono aliquando vix malum oritur. non
ideo tibi bonum vitandum est/ne malum inde eveniat. quia etiam cum bo-
num factum fuerit in tua adhuc potestate est. ut malum non fiat. propter
hoc nec malum facias propter bonum. quia in tua potestate non est ut ex ma-
lo bonum fiat. nec bonum dimittas propter malum. quia etiam factum bo-
num in tua adhuc potestate est/ne malum fiat. et hoc quidem de vero bono
et vero malo intelligendum est. **S**ane de non vero bono/et non vero malo
hanc homines cautelam habere oportet. ut quia hoc in eis potestate sunt. et
eis siue ad vix malum abuti. siue ad vix bonum uti possunt. ita ipsa
pro tempore et causa. siue ad agendum. siue ad patiendum suscipiat/qua-
tunc pro ea vel ad fructum vel ad usum adipiscendi boni conver-
tat. **A**d fructum veri boni cooperante gratia. ad usum non veri boni
cooperante natura. **M**ors carnis. quia pena est. spiritus malum est. sed spiritus
mala non est. similiter vita carnis quia natura est. spiritus bonum est. sed
semper bona non est. **B**ona vita est in qua bonum meritum est. bo-
na mors est. postquam bonum premium est. **M**ala vita est in qua est sen-
sus sine virtute. mala mors est/in qua pena sine retributio-
ne. **Q**uia ergo nec vita carnis nec mors. neque ea que in vita
vel in morte sunt. vera bona vel vera mala sunt. ita his om-
nibus homo uti debet. ut siue bona sunt siue mala que su-
sument. omnia ad usum bonitatis inclinet. **A**d usum veri bo-
ni. non verum bonum. vel non verum malum inflectitur. quan-
do homo vel in vita virtutem exercet. vel in morte premium
virtutis meretur. **A**d usum non veri boni. non verum bonum
vel non verum malum inflectitur. quando ea que in vita vel
sua via vel amara sunt. ad sanitatem corporis seruandam
vel reparandam disponuntur. sed hec omnia quando ad
verum bonum homini proficiunt perficitur cooperante gra-
tia. quando ad non verum bonum. cooperante natura.

Quod verbum naturā assumpsit nō psonā. et qđ vna psona
est assumens et assumptum.

Uerbū caro factū est. Quod verbū? Dei. Verbum dei
deus est. Verbum hoīs non est homo. Sed verbū
dei deū est. Sicut verbū cordis cor est. et de cor
de verbū exit. et non est aliud verbum cordis quā ipm cor.
sic verbū dei aliud esse non potest quā deus. Sapiētia est
verbum cordis. qui de corde nascitur. et a corde nō sepat.
Ipsum cor sapiētia est. et de corde ipso spientia est. et est
vna sapiētia. cor. et sapiētia sua. Sic deus sapiētia est.
et de ipso deo sapiētia est. et est vna sapiētia. deus. et sa
piētia sua. Sapiētia dei. verbū dei est. ipsum verbū caro
factū ē. Quid ē caro? hō. factū est verbū caro. factū ē hō
Quomō factū est homo? Assumendo hoīez. Verbū quippe
homīe assumpsit. naturā non psonā. Nō assumpsit hoīez
psonam. sed assumpsit hoīez in psonam. Intellige qđ dico
firma est fides catholica. Verbum psona. assumpsit ho
minem. non psonā. sed naturā. Anare nō dicim? psonā as
sumptā. sicut dicimus psonā assumētē? Ne duas psonas
predicem? in xpō. et ne quaternitatem inducere videamur
et confundatur trinitatis confessio. Propterea dicim? ho
minem naturam. non psonā assumptam a verbo. Quid est
homo? anima et corpus. Propterea homo assumptus est.
quia anima et corpus assumptum est. Propterea psona as
sumpta non est. quia anima et corpus anteq̃ verbo vniren
tur in psonam. nō erāt inter se vnita ad psonā. Idcirco qz
assumpta. non sunt vnita. non sunt assumpta psona. Quia
vero in eo qđ assumpta sunt vnita sunt. in psonā assumpta
sunt. S; dicis. si aīa et corp? anteq̃ vbo vnirent. ideo pso
na nō erāt. qz int se vnita nō erāt. nōne tñ aīa etiā sola p se
psona erat. inquantū spūs rational' erat. Si aut aīa etiā so
la. psona erat inquantū spūs rational' erat. quomō psona as
sumptio nō ē. qñ aīa rational' assumpta ē? S; sic aīa rational'

et caro non ideo sunt/assumpta psona. qz ante assumptionē
non habuerunt vmonem. sed assumpta in personaz. quia ex
eo vmta sunt/quod assumpta sunt. sic et anima rationalis
ideo assumpta non est persona. quia ante vmonem verbi si
cut per se esse nō habuit/ita psona esse nō habuit. **E**x quo
em cepit. uniri cepit. et ex quo fuit. vmta fuit. **E**x quo autē
vmta fuit. vna cū eo cui vmebat psona fuit. **V**ide qd se qz
tur. **S**i ex quo fuit vmta fuit. et ex quo vmta fuit /psona fu
it. ergo ex quo fuit /psona fuit. **S**i autē ex quo fuit /persona
fuit. qūo psona assūpta nō est. q psona fuit. qn assūpta ē s;
dsidera. nō te pturbet sermōis iuolucrū. fides qrit. sermo
n lra pbat. **I**ntēde tibi. **E**x quo fuit. psona fuit. qz ex quo
fuit vmta fuit. **Q**uare ergo nō dicū psonaz assūptā **I**ntēde
Qn assumebat vmebat. ex quo cepit. uniri cepit. et ex quo
uniri cepit. psona cē cepit. n tū in qū erat. s; in qū vmta
erat. **S**i p se aliquē esse habuisset. ex se psona esse habui s;
Quia autē semp vmta fuit. semp vna cū illo cui vmebat. p
sona fuit. **I**do nō dicimz hoiez psonā assūptāz eē. s; assūp
tū eē hoiem i psonā qz hūana natura in xpo. ex eo q fuit. p
sona nō fuit. qz p se nō fuit. sed ex eo qd vmta fuit. vna cū
illo cui vmebat. psona fuit. psona em notat discretōz. apte
rea qd p se nō fuit. ex se psona nō fuit. iccirco nō ē assūpta
psona/sed nata. qz qd assūptum est rōnalis natē. sicut ex
assumptōz p se cē nō habuit. ita psona esse nō habuit. sed
dicis. **Q**uare ergo hō assumptz dī. si psona assūpta nō di
citur. cum illud rōnalis nature qd assūptū est. ante ipam
vmonē/nec hō/nec psona fuit. quia extra vmonē p se nunq
fuit. qn assūptū est ex quo fuit. **S**ed dsidera. qz id rōalis
nature qd assūptum est. ex eo qd fuit. homo. id ē hūana
natura/esse habuit. **Q**uia ergo assūptū est in eo qd fuit.
ex quo homo fuit. ideo homo assumptus est. et deinde as
sumptū ē q hō fuit. i eo et ex eo i quo assūptū ē **Q**uia autē
id qd assūptū est rōalis natē ex eo q fuit psona nō fuit

quia per se non fuit. sed ex eo qđ assumptū est initium est.
et ex eo qđ initium est. vna cum verbo inuente psona est. ic
circo persona assumpta non dicitur. sed natura. qz qđ as
sumptū ē ex eo qđ fuit et natura/et hō id est humana natu
ra esse habuit. psona autem non ex eo qđ fuit. quia illud p
se nunq̄ fuit. sed ex eo qđ verbum psonē initū est eē cepit
Propterea hō assumptus est. id ē hūana natura /nō psona

H Et omne cor prouē ē ad cōmēdādam estiatōz suā
Abula dicit omēs bestias fetus suos ioui proban
dos p̄sentasse. inter quas simia deformem natura
trahens. risu oīm castigari nō potuit. quin suū ce
teris anteferet. Ingēitū est omni animanti amare qđ ge
nuit. De corde sensus nascitur. et amant corda fetus suos/
adeo vt sepe animus puerus in cōspectu summe veritatis
tortuosum et prauū. et risu omnium dignum. sensum suum
commendare non erubescat.

De stulto et iusto.

S stultus vt luna mutatur. Stultus personaliter vn2
est. sed instabilitate et immutabilitate multi. Si
cut luna vna est. et dicitur prima et. ij. et. iij. et. iij. et. v.
et fiunt multe varietates in vno corpore. sic stultus modo
plorās. modo ridens. modo tristis. modo hilaris. q̄si cre
scens et deficiens. et de alio ad aliud transiēs multas ostē
dit formas in vno homine. Quo contra in laudem iusti di
ctum est. fuit vir vnus. vnus quippe est iustus. non tantum
persona. sed vita. quoniam dum per diuersos errores viuē
di non scinditur. quasi in vna veritatis facie p̄sistens inue
nitur.

Qđ in sensu bonum hominis non est.

Homo peccando fecit. vt bestiis comparetur. tam en
facere non potuit. vt in quo bestiis comparat2 est.
eisdem coequetur. Qui aut ratione supior eē desit. sensu i
feriorem se inuenit. Si visū cōsulis. supāt luces. si ordinatū

interrogas. preualent canes. et quecunq; in sensu corporali
laudabilia sunt. in ipis excellentiora inuenies. ut alibi que-
ras bonum tuum. neq; in illo confidas ubi bestiis compera-
ris. et tamen non equaris.

V Si pares sint potestas dei et uoluntas.

Queritur etiā de potestate di si maior ē uolūtatē ei
Si em plus p̄t deus q̄ uult. uidet p̄tās eius maior
q̄ uolūtas eius. uidetur in eo esse ineq̄ale aliqd. et nō to-
tus sibi cōuenire deus. Quomō ergo vnū est totū qd est. si
maius et minus ibi est. Si uero idem illi est/et posse et uel-
le. quicqd uult potest. et quicqd potest uult. Vult ei om̄e
qd facit. qz oīra uolūtatē nichil facit. q̄ uolūtarie facit qz
quid facit. Rursū aut om̄e qd uult facit qz ad oīa posse ad
est. cū uelle nō deest. Si ergo ampli2 nō p̄t deus facere q̄
uult. neq; ampli2 facere uult q̄ facit. qz dī uolūtatē nichil
facit. constat proculdubio. qz ampli2 facere nō p̄t q̄ facit
Ampli2. Si p̄t deus plus facere q̄ uult. potest oīra uolun-
tatem suā facere. et facere quod in uoluntate nō habet. et
est potestas eius contraria uoluntati eius. Vnde dīsequēs
esse uidetur. quia om̄e qd p̄t uult et facit. sicut om̄e quod
facit potest et uult. sic om̄e qd potest/uult. si om̄e qd uult
potest. Sed si hoc recipitur qz deus aliud uel aliter nichil
facere possit q̄ facit. ex necessitate operatur om̄ia. et ab-
ligatur atq; cōstringitur lege opum suoz. ut dominetur ei
conditio operis sui. Sed hoc nephās est confiteri Quomo-
do ergo inquit idem est deo. uelle et posse. si maior ē po-
testas eius q̄ uoluntas. Videte quid dicunt. Maior inquit
unt secundum uos potestas dei est. q̄ uoluntas eius. Qua-
re. Quia dicitis deum plus posse q̄ uelle. Intendite. Si ic-
circo maior dici debet potestas dei/q̄ uoluntas eius quia
multa facere potest que non facit. quia facere non uult Si
em p̄tās maior dī. qz uolūtatē t̄nscēdit et uolūtas maior dī
caſ/qz p̄tatem cōstringit. Sz sicut p̄tās non coartat in eo

quod sine voluntate nichil operatur. ita et voluntas non
superatur in eo quod non ad omnia que in potentia sunt dilata-
ta. **T**ria sunt. affectus. et effectus. et respectus. **V**oluntas ergo
et potestas in deo/et affectu/et effectu unum sunt. sed res-
pectu ad unum non sunt. **Q**uomodo hec duo in deo affectu unum
sunt. quia in ipso nec voluntas sine potestate est. nec potestas
sine voluntate. **P**otestas sine voluntate esset si aliquam habe-
ret potentiam. quam habere nollit. **R**ursus voluntas sine po-
testate esset. si aliquando non ex virtute sed ex infirmitate ali-
quid vellet. **Q**uia ergo et potestas in ipso semper voluntaria
est. et voluntas potestativa. quoniam quod potest omne pos-
se vult et quod vult omne ex potestate vult. ideo in ipso
nec potestas sine voluntate est. nec voluntas sine potentia. **S**icut in ef-
fectu/et voluntas a potentia. nec potestas a voluntate. nullatenus
separari potest. **Q**uicquid enim deus voluntate facit. facit et po-
testate. et rursum quicquid facit potestate. facit voluntate.
quia omnia que facit/et voluntate et potestate facit. **E**rgo in om-
ni opere suo deus et voluntatem et potestatem exercet. nec
se diuidunt in opere. que diuidi non possunt in operante.
Sic igitur potestas dei et voluntas et affectus in ipso. et ef-
fectus per ipsum indiuisa perseverant. respectu vero extra ip-
sum dissimiliter se demonstrant. **Q**uia enim deus veraci-
ter non omne quod potest velle dicitur. quia multa facere
potest que facere non vult. nichil autem facere vult. quod
facere non potest. ideo ad quedam respicit potestas eius.
ad que non respicit voluntas eius. **N**on omnia autem ad que
respicit voluntas eius. respicit potestas eius. **S**ic igitur po-
testas diuina respectu aliquando ad alia se habet quam volun-
tas. sed in se aliud non habet quam voluntas. quia contra vo-
luntatem nichil habet. **S**ed dicunt. **S**i deus aliquid facere
potest quod non vult. aliquid facere potest contra volun-
tatem suam. **S**i autem contra voluntatem suam aliquid fa-
cere potest. non est omnipotens. qui cogi potest inuitus.

et duci ad id quod non vult. Sed videte quomodo cohereat quod dicunt. quasi deus aliquid facere potest. quod facere non vult. Ergo contra voluntatem suam aliquid facere potest. contra voluntatem suam quippe faceret. si faceret quod facere nollet. Non autem ideo quia aliquid facere potest quod facere non vult. contra voluntatem suam facere potest. quia si id faceret. quod facere potest / et non vult. iam illud facere vellet quod faceret. sicut modo / quia facere non vult / non facit. quod tamen facere posset. si vellet. Sic prescientia et predestinatio in deo. si secundum respectum considerantur. dissimiliter se habent. cum tamen in deo vnum sint. Prescientia enim et ad mala. et ad bona se habet. predestinatio ad bona tantum. Omnia quippe futura presciunt. electos autem predestinavit. Similiter autem predestinatio quam de dispositione accipitur. in respectu tamen prescientie / parificari non potest. quia prescientia dei et ad ea que facturum est pertinet / et que permissurus. predestinatio autem ad ea que facturus est tantum. Ambrosius enim dicit. Predestinavit enim deus impiorum gehennam sed non predestinavit impiorum culpam. Quod enim facturum fuit predestinavit. Quod autem facturum non fuit. sed permissurus non predestinavit. sed presciunt.

Epistola eiusdem hugonis ad iohannem quondam hispalensem archiepiscopum.

Iohanni quondam hispalensi archiepiscopo. Hugo servus crucis christi. Quid frater karissime. quid dicam tibi? Si ceperimus loqui tibi. forsitan moleste accipies. Vir ille fortis erat et magnus. et omnium contemptor tormentorum. et nemo illi loquebatur verbum. quia videbant dolorem esse vehementem. Quomodo nos loqui tibi poterimus in tanti doloris vehementia. Si tamen doles quantum dolendus es. quid tibi faciemus? Tenebimus conceptum sermonem. quem cor nostrum. et anima nostra / non quomodo in illis impatientia loquendis vehementia dolendi parturire iam cepit. Ergo tacere poterit

caritas. ut non erumpat et clamet in doloribus suis. et in
 angustia tribulationis sue. Jam enim gladius peruenit usque
 ad animam. et venit mors fraudulenta carni pcens ut spiritum
 extinguat. **N**osti frater quid dicere velim? **D**e anima tua
 causa agitur. **V**ide quid facias? **x**p̄us ubi opponit mortem
 suam. **x**p̄ianus redemptor suam. **R**uerit ille emptus. iste re
 demptum. **I**lle se pretium pro te incassum dedisse querit.
 iste precio redemptum proditum tametur. sed dicis. **E**go con
 scientiam meam noui. nemo me terreat. **x**p̄ianum non facit lin
 gua. sed conscientia. **E**go **x**p̄z diligo. sufficit michi. non amplius
 ille querit. **R**ed potius meum est. illi dedi. **C**or habet. illud
 possideat. **D**icam homini quodlibet. **I**p̄e dominus nouit. quia inuit
 nego. **L**ingua hoc dicit. non conscientia. **O**re quidem nego. sed
 corde confiteor. **A**udi frater. **S**criptura dicit. **C**orde cre
 ditur ad iusticiam. et ore confessio fit ad salutem. **Q**uomodo
 ergo salutem habere putas. si confessionem non habes. **x**p̄m ne
 gas. et dicis te spiritum sanctum habere. **Q**uid est ergo quod di
 cit apostolus. **N**emo in spiritu dei loquens. dicit anathema ihesu
Si dicis anathema ihesu. spiritum **x**p̄i quomodo habes **S**i vero non
 habes spiritum **x**p̄i. non es **x**p̄i **Q**ui non habet inquit scriptura spi
 ritum **x**p̄i. hic non est eius. **A**udi item. **Q**ui inquit me erubue
 rit et meos sermones. hunc filius hominis erubescet cum vene
 rit in maiestate sua. sed dicis **B**ene. **Q**ui pro erubescencia
xp̄m negat iuste damnatur. iuste a **x**p̄o non cognoscitur **P**a
 rum enim est hoc. verecundiam **x**p̄o anteferre. **E**go plus habeo. quod
 in excusatione pretendam. **N**on enim erubesco. sed timeo **Q**uid
 est quod me terret. **I**p̄e nouit. quod pati non valeo. **P**arcat ergo
 infirmitati et descendit deuotum. non attendit ad vocem. sed
 ad caritatem respicit. **N**emo carnem suam odio habuit **T**i
 meo pro carne mea quam odire non possum. **O** fallax deceptor
Ergo carnem amabis. et creatorem blasphemabis. **Q**uid
 ergo sibi vult quod ait. qui amat animam suam plus quam me
 non est me dignus. **S**i animam recte plus amare non potest

carnem potest. sed dicis. **N**on plus carnem diligo. **P**lus ei
deū meū q̄ carnē meā diligo **V**ideamus modo. qđ plus di
ligis. potius eligis. **D**icit deus tuus. **N**olite timere eos. q̄
corpus occidunt. anime aut̄ nō habent quid faciant. **H**oc
ergo dicit deus. hic caro a tradit. **V**ide modo. **R**đ plus
diligis/potius eligis. o qualis pastor. **Q**uomō animam tu
am poneris pro ouibus tuis. qui nec pro anima tua aīma
tuam pōis. **T**u pro anima tua dare nō vis carnem tuam.
et pro ouibus tuis dāres animam tuam. **O** qualis pastor.
Non sic fecit ille bon⁹ pastor qui animam suam posuit pro
ouibus suis. et pro grege suo mori dignatus est. **Q**uid tibi
videtur **S**i sic ille ut tu mortē timuisset. que putas ouis
adhuc a morte liberata fuisset. **P**utauit ille bonum pasto
rem eligere ouibus suis. qui ueniente lupo nō fugeret. ne
q̄ sub trepidationis latebra. sese ouium periculo post habi
to occultaret. uenit lupo oues rapere. non potuit. pasto
rem non solum rapuit. sed abstraxit **M**ira res **O**uis audet
et pastor trepidat. o qualis pastor. **S**i talis futurus fuisti
quare curam ouium suscepisti. **S**i accepisti dignitatem.
quare non impendis bonitatem. **B**onus pastor animam su
am pōit pro ouibus suis. sed dicis. **P**etrus ore negauit.
tamen quia corde non negauit. respexit illum dominus. et
vocatus est nomine suo ad resurrectionis gaudium cum al
ijs apostolis. **H**oc ut audio maus est. quod ad excusati
onem tuam pretendis. **R**espexit ergo dominus petrum nes
gantem. **Q**uare ut faceret confitentē. **R**espexit ad compū
ctionem. vocauit ad confessionem. **S**i ergo tu respectum
xp̄i habes. ubi sunt lacryme. **S**i autem lacrimaris. quare
non confiteris. **S**i sequeris petrum negantem. cur non imi
taris confitentem. **P**ostremo frater si xp̄ianus es. ubi est
signum regis tui. **E**go alienum video caracterem in fronte
tua. **S**cias quid futurum sit super illos qui caracterem be
stie portant. **S**erui dei nostri signati sunt in frontib⁹ suis

nec possunt exterminij sententiam euadere nisi solum hi q
in figura thau. crucis xpi signaculo muniuntur. **C**ruce in pe
ctore fides in corde. cruce in fronte. confessio in ore **P**tru
qz debetur. vtrunqz exigitur. totum xps vendicat sibi **C**or
ad fidem suam. os ad confessionem suam **S**ed astat tortor
gladius exēptus minatur **A**udi qui amat animā suam. per
det eam. et qui pdiderit animā suam in hoc mundo ppter
me. in vitā eternā custodit eā. **Q**ui pdit ppter me. recipit
a me. **E**go cōmendatum seruabo. vt melius restituam. ni
chil trepides. capillus de capite tuo non pibit. **Q**uid sol
licitaris de anima. qui de capillo etiam securitatem accepi
sti. **S**ed fortasse dices michi. quia multi hodie intra suam
ecclesie. in fide et confessione xpi viuunt. qui si sic interro
genter. nullatenus xpm confiterentur **N**o quod tibi ego vo
ce pphetica respondeo. quia iudicia domini abissus multa
Non possumus nos scrutare profundum iudicioz dei. et in
uestigabiles vias ei penetrare **M**iserebor inquit cui misere
rebor. et misericordiam prestabo cui misericors fuero. **S**i
ergo in oculis eius placitum fuerit. vt quibusdam paru
lis suis quos mater ecclesia aut conceptos portat. aut nu
trit editos parcat. et ad istas grauiiores temptationum in
terrogationes venire non pmittat. tu quis es qui ei dicas.
cur ita facis? **N**on tuam decet excellentiam. vt te in nume
ro talium estimandum intelligas. **I**nter magnos seruos n
quasi paruulus. sed custos et promisor paruulorum. locum
acceperas **T**ibi itaqz quasi magno et forti. et ad primā v
proximam consecutoz idoneo dixit ihūs. sequere me **T**e igitur
proximum post ipm locum adeptum. vt eum sequeris a
monuit. quatin2 tu postea tuis sequacib2 quib2 ad vitā du
catum prebere debueras fiducialiter dicere posses **I**mita
tores mei estote sicut et ego xpi. **S**i ergo dominus te tan
q seruū magnum et fidelem ad gloriā sue imitationis
vocare voluit. vide quale sit hoc vt tu ad pusillos eius qui

interim fouendi sunt non prementi respiciens dicas. **D**ñe. hic aut qui os **D**ixit hoc ille q; tu imitari putas. cū tñ p oia nō debeas. nō intelligēs dignitatē vocatōis sue. neq; recte intuens pietatē dispensatōis diuine. et ideo iuste increpationis sententiam audit. vt auscultare disceret nō iudicare. Sic mqt eum volo manere donec veniā. qđ ad te? **T**u me seqre. **H**oc ē fr verbū qđ intētissime et diligētissime audire debes. vt regē tuū sequaris et cōseqris. **S**equaris ad penā. assequaris ad gloriā. **S**i patiendū est pro xpo. excusationē nō habes. **N**on sunt adigne pāssiones hui2 tēporis ad futurā gloriā q̄ reuelabitur in nobis. **S**i aut et sñ pāssione negas. nō solum dico nō excusaris. sed ampli2 dico. quia accusaris. **D**iser vbi est aīma tua. vt nō recogites q; lis factus sis. qualē glia pdidisti. et ad quantā miserā et cōfusionē corruisti. **A**spice temet p̄m q̄lis es **V**bi est corona tua/et glia. **D**ereliquisti regem tuū. vnaqueq; gens deos suos sequitur. et certe ipi nō sunt dii. **T**u dñm et deū tuū dereliquisti. et factus es vilis. opprobriū pessimorū. **Q**ualis pastor xpianorū. **Q**uomodo tu pascis oues xpi. qui teipm pdidisti. **L**upo futuro oues pascende date sūt. **O** q̄lis pastor. **E**rubescere miser. et cōfundere. xpianorū oculi in te sunt. **D**e longe videris. non potes latere. **E**rroꝝ tuus te notum fecit. **N**on potes euadere confusionem. nisi ostendas conuersionem.

De vñone corporis et spiritus.

Quod natū est ex carne caro ē. et qđ natū est ex spū spūs est. **S**i nichil inter spm et corp2 mediū esset. neq; spūs cum corpe. neq; corpus cum spiritu conuenire potuisset. **M**ultū em̄ distat int̄ corpus/et spm. **L**onge sūt a se duo hec. **E**st ergo qđdam quo ascēdit corp2. vt appinquet spiritui. et rursū quiddā quo descēdit spūs. vt appinquet corpi. **I**n quo ascēdit corpus altius ē corpe. et itēxlm quo descēdit spirit2. inferius ē spiritu. **S**; et ipa corpa nō oia

eiusdem qualitatis sunt. s; facta sunt alia supiora. alia infe-
riora. alia supma et corpea natam pene transcendentia. **S**imilit
et spūs sūt. alij supiores. alij inferiores. alij infimi. et
pene ifra spūales naturā prolapsi. vt i hunc modū ima cū sū
mis copulent. **A**scēdit moyses in montē. et de2 descēdit in
montē. **N**isi moyses ascēdisset. et de2 descēdisset. nō ueniss-
sent in vnū. **M**agna sūt i his oib2 sacramta. **A**scēdit corp2
et descēdit spūs. ascēdit spūs et descēdit de2. **Q**uo ascē-
dit corp2 sup2 ē corp2. quo descēdit spūs. infer2 ē spū **R**ursū
quo ascēdit spūs. sup2 ē spū et quo descēdit de2. infer2 ē dō
Corp2 sensu ascēdit/spūs sensualitate descēdit **I**te spūs ascē-
dit cōtēplatiōe. de2 descēdit reuelatiōe **T**eophania ē i reue-
latiōe. itelligētia i cōtēplatiōe. **I**maginatio i sensualitate.
in sensu istrumētū sensualitatis. et origo imaginatiōis. **V**is
de scalā iacob **I**n trā stabat. et sūmitas ei2 celos tāgebāt
Terra corp2/celū deus **A**scendūt animi cōtēplatiōe ab imis
ad sūma. a corpe ad spm. mediante sensu et sensualitate. a
spū ad deum. mediāte cōtēplatiōe et reuelatiōe **D**ñs aut sca-
le imitū. vt ad ifima supma inclinent. **A**scēdamus igit et
nos cōsideratiōe q̄cum possum2 qz et si totū nō possum2 for-
te aliqd possum2. **S**i nō sum2 angeli volātes. tñ sum2 ho-
mies ambulātes. **A**ngeli scala nō indigēt. q̄ volant diuina
cōtēplatiōe. s; hoies q̄ repūt. vel si ampli2 ambulāt humana
rōe. **E**go nō puto anglos scalā q̄ suis se p̄t se. s; vt hoies
docerēt qd facere debeāt ipi. **A**scensus ē ab ifimis ad sup-
ma. **P**one ergo primū q̄ ifima sunt. vt ab his incipiens ordi-
ne ad supiora ascendas. **S**unt igit i hoc mundi corpe qua-
tuor elemēta p̄p̄is q̄litatib2 distincta. id ē terra. aqua. aer
ignis. **S**ed ex his primū. id ē terra sola p se imobilis ē. qz
moueri nō p̄t. nisi extrinsec2 ipellat. **R**eliqua tria mobilia
sūt qz p se mouent sine impulsu extrinsec2. **H**oc tñ intēst.
qd aqua teneri p̄t. vt nō moueat. aer et ignis nō p̄t **R**urs2
aer ad statum teneri nō p̄t. ad p̄ntiam potest. **I**gnis vero

nec ad statum tenetur ut nō moueatur. nec ad presentia ut
nō elabatur. **Q**uecūq; ergo extrinsec2/sive ad pntiaz/sive ad
statū teneri pnt extrinsec2 etiā moueri pnt. vel ut moueāt
si mobilia sūt. vel ut ampli2 moueant. si min2 sūt. **S**ol2 is
nis sicut teneri. sic etiā extrinsec2 moueri nō pnt. i se oīem
motū hīs. et ex se. **I**n his. iiii. q̄cūq; mag2 sēsui subiacēt. ma
gis corpa dñr. q̄ vō a sensu pl2 longe sunt. magis a natura
corporū recedūt. et ad naturā spiritūū accedūt. **H**inc ē qđ
īpe aer/qz p sui subtilitate videri nō pnt. spūs appellat cum
corp2 sit. qz i ea pte qua sensū corpis excedit. tm spūali na
ture appmqt. ut i appellatōe etiā nomē illi2 vsurpet. **E**t is
nis q̄ ipso aere longe subtilior ē. et mobilior. et nō sicut aer
extrinsec2 trena corpa afflādo mouet s; iteri2 vegetādo viu
ficat. magis pprie spūs vocatur. **E**t hic spūs. id ē ignis. ali2
ē in his corpib2 q̄ tm vegetat. nō sensificat. ali2 in his q̄ et
vegetat. et sensificat. **V**egetat em̄ qđā nō sensificat. et si
cut arbores et plantas. et vniuersa i terra germinātia. que
daz aut vegetat et sensificat. sicut bruta aīalia oīa. i quib2
quedā sunt q̄ sensū tm hnt. imaginatōz nō hnt. quedā autē
et sensum et imaginatōez hnt. **C**um itaq; sensificari magis
sit. q̄ vegetari tantum. ostat profecto hanc vim subtiliores
esse vbi sensum pstat. q̄ illic vbi solā vegetatōz ofert. **V**bi
aut magis subtilis ē. quodāmō magis spūs ē. qz i eo qz mag2
copee nature apprimat. nomē parit et pprietatem illi2 vsur
pat. **N**on tm pprie qz in eo ipso qz spūs dī corpee naturee pprie
tātē nequaquā excedere cōprobatur. **I**nfimū ergo et maxie
corp2 ē illud. qđ p se oīno moueri nō pnt. **P**ost hoc proximū
et min2 corp2 ē illud qđ p se quidē moueri pnt. et tm ad sta
tum extra se cohiberi pnt. **D**einde seqtur illud qđ in natura
corpis iam spūs nomē sortit. qđ p se moueri pnt. et ex se q̄
uis ad pntiam ad statū tm teneri nō pnt. qđ nō videtur et sp
mouetur. **S**ūmum ē corp2. et spūali nature proximū. qđ p
se moueri hz. extra nunq; cohiberi habet. qz qđez inq̄ntum

sensum prestat. imitatur rationalem vitam. in quantum imaginatione. format vitale sapientiam. **N**ichil autem in corpore alterius. vel spirituali nature vicinior esse potest. quam id ubi post sensum et super sensum vis imaginandi accipitur. quia quidem interius sublimis est. ut quicquid super illud est. aliud non sit quam ratio. **I**tem itaque vis ignea. quae extrinsecus formata. sensus dicitur. eadem forma usque ad intima transducta imaginatione vocatur. **F**orma itaque rei sensibilis. per radios visionis foris accepta operante natura ad oculos usque retrahitur. atque ab eisdem suscepta visio nominatur. deinde per septem oculorum tunicas. et tres humores transiens. novissime purificata et colata. introsum ad cerebrum usque transducitur. et imaginatio efficitur. **P**ostea eadem imaginatio ab anteriori parte capitis ad mediam transiens. ipsam animae rationalis substantiam attingit. et excitat discretorem. interius iam purificata et subtilis effecta. ut ipsi spiritui immediate coniungatur. veraciter tamen naturam corporis retinens et proprietatem. ut ostendat quod scriptum est. quia quod natum est ex carne carum. **S**icut enim de spiritu corporis non nascitur. sic etiam de corpore spiritus non procreatur. **Q**uoniam enim corpus usque ad spiritum sublimatur. et spiritus usque ad corpus humiliter. nec spiritus tamen in corpus. nec corpus in spiritum transmutatur. sed quod natum est ex carne caro est. et quod natum est ex spiritu spiritus est. **T**amen quod summum est in corpore propinquum est spiritui. et in ipso vis imaginandi fundatur supra quam est ratio. **R**atio enim imaginatio extra substantiam animae rationalis fit. argumentum est. quod bruta animalia vim imaginandi habere probatur. quia rationem omnino non habent. **E**st itaque imaginatio similitudo sensus in summo corporalis spiritus. et in immo rationalis. corporalem informans. et rationalem attingens. **S**ensus namque siue per visum. siue per auditum. siue per olfactum. siue per gustum siue per tactum extrinsecus corpus attingens formatur. ipsamque formam ex corporis tactu acceptam intrinsecus reducens per meatus singulis sensibus emittendis et reuocandis introsum. dispositos ad cellam fantasticam colligit. eamque illic per purioris corporis spiritus imprimens. imaginatorem facit. **Q**uae quidem imaginatio in

brutis animalibus fantastica cellam non transcendit. in
rationalibus aut. usque ad rationalem progreditur. ubi ip-
sam incorpoream anime substantiam contingit. et excitat di-
scretionem. **E**rgo imaginatio nichil aliud est/ quam similitudo
corpis. per sensus quidem corporeos ex corporum tactu accepta
extrinsecus. atque per eosdem sensus introsum ad partem puri-
orem corporis spiritus reducta. etque impressa. **H**ec autem
in rationalibus pura est. ubi usque ad rationalem et incor-
poream anime substantiam contingendum desecatur. tamen
illic quoque extra substantiam illius manens. quia similitu-
do corporis est. et fundatur in corpore. **R**ationalis autem
substantia incorporea lux est. imaginatio vero in quantum
corporis imago est. umbra est. **E**t ideo postquam imagina-
tio usque ad rationem ascendit. quasi umbra in lucem veniens
et luci superueniens. in quantum ad eam venit. manifestatur
et circumscribitur. in quantum illi superuenit. obnubilat eam.
et obumbrat. et involuit. et contegit. **E**t si quidem ratio ipsa
sola contemplatione eam susceperit. quasi vestimentum ei
est ipsa imaginatio extra eam et circa eam. quo facile erui.
et spoliari possit. **S**i vero etiam illi delectatione adhaerit
quasi pellis ei fit ipsa imaginatio. ita ut non sine dolore erui
possit. cui cum amore inheret. hinc est. quod anime corporibus
erute. corporalibus adhuc passionibus teneri possunt. quod videli-
cet a corruptione corporalium affectionum nondum mundate
sunt. **H**abet namque et ipse spiritus quamdam in sua natura muta-
bilitatem. secundum quam corpori vivificando appropinquat. in qua il-
la spiritualis. et incorporea substantia. non nichil sue puri-
tatis deponit. et quasi quadam grossiori proprietate cor-
poris assumendo occurrit. **Q**ue quidem coaptatio. si secun-
dum solam naturam sit. mutationem habet. corruptionem non
habet. **S**i autem vitiosa est. in hoc ipso puriorem naturam cor-
rumpit. quod eam ad consortium ignobilioris terminos nate
transire compellit. **E**t hoc vitium quando altius anime in

corpore manenti inheret. tanto difficilius a corpore discedere deserit. et non tollitur passio. etiam cum tollitur causa passionis. Ipsa quippe anima in quantum delectatione corporis afficitur. quasi quandam corpulentam trahens. in eadem fantasias imaginationum corporalium deformatur. eundemque aliter impressis etiam soluta a corpore. non exiit. **Q**ue vero in hac vita se ab huiusmodi feculentia mundare studuerint. hinc exeuntes. quia nichil secum corporeum trahunt. a corporali passione immunes persistunt. Sic itaque ab infimis et extremis corporibus sursum usque ad spiritum incorporeum quedam progressio est per sensum et imaginationem. que duo in spiritu corporeo sunt. Postea in spiritu incorporeo proxima post corpus est affectio imaginaria. qua anima ex corporis coniunctione afficitur. supra quam est ratio in imaginationem agens. deinde ratio pura supra imaginationem. in qua ratione supremum est anime. a corpore est sursum. Quando autem ab anima sursum itur ad deum. prima est intelligentia que est ratio ab interiori formata. cui rationi occurrens adiungitur potentia divina que sursum informans rationem facit sapientiam.

¶ Quod generalis predicatio deum deceat. partibus
culares homines

Localis dicit. Sequere cursum sermonis. Quod ubique est. hic est. Deus est ubique. Si ubique est quid dicamus? Inferam quod non decet. Ecce locus sordidum quiddam habens. et dixit michi cogitatio mea. Si ubique. illic est. Item Si ubique non est deus. et alicubi est. est ubi est. et est ubi non est. Si autem locus est. ubi est deus. et locus ubi non est. localis est deus. Quod enim nusquam sit quis dicat? Item aliud. vult deus omne bonum. Ducere autem uxorem bonum est. Localis infert ergo vult deus uxorem ducere. Tales inquam sunt nuptie stultorum. qui ad sonos vocum pendunt. Item aliud. Amat deus omnem creaturam suam. Dicit hoc scriptura.

nichil odisti eorum que fecisti domine. **E**rgo amat omnem creaturam suam. **S**ed videte ex hoc inferri quanta possint non decentia. sic videtur his qui sonos vocum sine sensu diludicant. **E**briosi inquit amant fortia vinum. et cetera huiusmodi. **M**ulta sunt alia que dici possent ad hunc modum. **Q**uid ergo. aut totum negamus. aut totum confitemur. **A**liud contra veritatem. aliud contra puritatem esse videtur. **S**i totum negatur. aliquid deo detrabitur quod suum est. **S**i totum asseritur. aliquid imponitur quod suum non est. sed videte discretionem. **G**eneralis possessio ad deum pertinet. propterea generalis predicatio ipsi decet. **H**ominibus autem quibus partes date sunt. **P**articulares locutiones conveniunt. **P**ropterea hoc de creatore omnium recte dico. amat totum. **D**e te autem cuius dilectio ad partem trahitur. cuius possessio debetur. parti. recte dico. hoc aut illud amas. scilicet aurum amas. argentum amas. pecuniam amas. **Q**uare hoc de deo similiter non dico. **P**ropterea te. **E**go quidem hoc recte dicere possem si tu hoc sane intelligere posses. **T**u hoc dictum de te intelligere consuevisti. **P**ropterea de deo hoc non dico propter te. ne tu hoc audiens id ipsum de illo dici putes quod dictum est de te. propterea tibi parco. et discerno locutionem. ne rem communem existimes. **A**lius est amor tuus. alius suus. **I**ccirco cum dixeris. tu hoc amas. caueo dicere. ille amat hoc. ne sic amare putes ipsum. sicut amas tu. **E**go autem dicere possem recte. si tu intelligere non posses prave. **S**ic dico ubique est. et tamen dicere parco de quibusdam locis. illic est. ne sic eum illic esse putes. quemadmodum est quod secundum te est. et non decet deum modo est. **S**ic dico omne bonum vult. et tamen de quodam de quo modo dico bonum est. hoc dicere parco hoc vult propter te. ne existimes eum sic velle sicut tu vis. et ad hoc velle ad quod tu vis.

Sermo de eo quod ihesus ascendit in templum
annorum duodecim.

Quoniam esset ihesus annorum .xiiij. .xv. Sicut mundus iste dup-
pliciter sunt homines ad sustentationem scilicet carnis. et ad eru-
ditionem mentis. sic verbum caro factum remedium prestat
et exemplum. Remedium in eo quod oblatum est ad redemptionem. exem-
plum in eo quod operatum est ad imitationem. Remedium in eo quod factum
est. exemplum in eo quod fecit. Inuocatio eius similitudo eius. vi-
di ciuitatem sanctam iherusalem. nouam descendente de celo. De celo
descendit et fabricata est in terra. De celo forma. de terra mate-
ria. Sic forma hominis homo. et forma christi christus. Induimus dominum iherusalem
christum. formam christi. Ipsa imago. ipsa est imitatio. Ecce factum est ti-
bi exemplum. ut tu illum imitando indueres. fecit corporaliter tu
spiritualiter imitare. Et si inquit christum secundum carnem agnouimus. iam
non agnouimus. In exemplo secundum carnem agnouimus imitatione
secundum carnem. iam non agnouimus. Secundum carnem christus natus est
in mundo. secundum spiritum veritas nascitur in corde tuo. christus in iu-
dea nascitur de virgine. et veritas in confessione nascitur de puri-
tate. Veritas de terra orta est. et iusticia dei. christus pro. Non confite-
ris peccata tua. veritas de terra oritur. quando vero confitetur ignoscitur
deus. respicit iusticia de celo. Vis ut deus tecum sit. confitere
quod es. Cum verax esse ceperis. veritas tecum esse incipiet. Dic. Ma-
lus sum. breue verbum est. sed vix. Veritas te veracem faciet.
Si veritas tecum est. deus tecum est. quia veritas est deus. Ecce
quomodo in iudea nascitur christus. in confessione veritas. Mater vir-
go puritas est cordis. cum corde credis. quod ore confiteris. In
confessione criminis puritas est sine ruga. in confessione laudis pu-
ritas sine macula. Si bonum non simulas non habes rugam. si ma-
lum odis non habes maculam. Sic veritas in desiderio accipitur. opere
nascitur. studio nutritur. ut proficiat etate in processu temporis.
sapientia in augmento cognitionis. gratia in incrementum virtutis
Apud homines in fama. apud deum in conscientia. apud homines
ut cognoscatur. apud deum ut glorificetur. Duodecim an-
norum in iherusalem ascendit. quia post perfectionem operis et du-
plicatam virtutem caritatis ad pacis contemplationem proficit.

Parentes ihū ab iherl'm itinere vni² diei redeūt. qz sens² car
nis q p exercitiū boni opis internā vitatē nutriūt. p exteri
orem delectatōz retractū diu i mēna pace consistere nequeūt.
Vn² dies vna claritas. vnu gaudiū. vna bñdictio quā esau
accepit. qz duplicē stolā n̄ potuit promereri. Hoc ē ille vni²
dies. i quo puer vni² diei sine pctō eē nō potuit sup terras
qā sensus carnis q q̄cum ad se semp puerilia appetit. Hui²
tm vite claritatē amās. i ea nunq̄ sine pcti macula consistit.
Nō em̄ venit ad aliū diē de quo dictū ē nūtiariate diem de
die. et iter² dies sup dies regis adicies. Propterea vni² di
ei iter. est elongand² ad iherl'm. qā dilectio pntiū elongare
facit animos a cōplacitōe eternorū. Post triduū ihūs i tēplo
inuenit. qā post correctionē cogitatōis. locutōis et opis
veritas in corde mundo pcipitur. Inuenit aut̄ inter docto
res et sapientes. qā i lege et pphetis. et euāgelistis et apo
stolis. et sacri verbi doctoribus veritas agnoscitur.

V De sapientia et malicia.

Herū est cor. fortis armat² malicia. fortior supuē
ens sapia. arma mēbra. Sapia primū maliciā capit
p agnitōz eam deprehendēs. Postea ligat. ab ope cohibēs
deinde flagellat. quia prau² affect² quasi duris quibusdā
flagellis cedit. qn p studiū discipline ab eo qd appetit re
frenatur. Prouisime quasi membris in crucē extensis et di
uisis a se clavis configitur. quando diuisis a se vitis timo
re dei animus penetratur. Quando simul sunt vitia fortio
ra sunt. quia alterutrum se muniunt. vt gula luxuriam. pom
pa superbiam. et cetera. Deinde ergo illa et ab invicem dis
iunge. et sic confige timore dei carnes tuas. vt mala vite
moriātur. Nō aut̄ mireris si sapiētia maliciā facit. qd a ma
licia prius ipa sustinuit. Prius malicia crucifixit sapiētiā
postea sapiētia preualens crucifixit maliciam.

V De lectulo et ferculo salomonis.

Herculum salomonis cor exercitatu in studio vtutis

Ferculū sapie verbū. inde portat ab ore ad aurem. **L**ectu-
lus mens creplata. **F**erculū hoc primū de lignis libanū eē
debz. p puritatē et icorruptōz vitatis. de argēto i pceptis
et promissis. **I**n cādoze argēti. mūda ouersatio. in sonori-
tate dulcis promissio. **H**abz aurū p sapiāz celestē. qd n eru-
ginat i etnitate sz rubet i caritate. hz purpurā qn predicat
passionē. ascensū ad glorificatōz. **I**n medio caritas stermē
apē filias iherlm. q teneris et ifirmis pposita ē ad obtinēdā
salutē. **Q**uis tā tener/ut amare nō possit? **N**ā si cetera non
potes. amare tamē potes. ut ad ferculū salomōis ptineas

De pace et bellis xpianoz.

Una ē pax quā hre debz hō ad deū. alia quā hre de-
bz ad proximū. aliā ad semetipz. sps ei hois hac le-
ge int deū et carnē constitut² erat. ut si dō supiori obediētā
debitā exhiberet. nūq² ei2 ipio subiecta caro dīret. **N**ō diu
ergo hō pacē ad deū tenuit. nullā i carne molestiā dīdicti
ōis iuenit **S**z postq² creatori suo p supbiā rebell² eē cepit
stati caro ab ei2 cōsēsu se diuidēs subdita eē recusauit. hic
varijs concupiscētiāz suāz desiderijs distract²/et aliena et q
icōcessa fuerāt appetēs. tēnios iusticie aduers² proximū su-
um tēsiuit. atz illic quoqz turbata pace ex oī pte inqet² et
turbulēt² eē cepit **N**ūc ergo repādo pponit additio. ut si pa-
cē hre voluerit cū dō. hre studeat pacē cū proxio suo **C**um
aut spū dō plene subiect² fuerit. tūc et illā quā i carne sua
portat dīdictōz grā ad pacē reformabit. ut pacat² sit tot²
hō. et ext se cū proxio p caritatē fraternā. et in se p cōscien-
tiā bonā. et supra se p grāz diuinā. ppter hoc dū offerē ho-
stia salutaris q dō nos recōciliari oportz. pri² proxis oscu-
lo signū pacis offerim². ut hac pmissa q int nos cōstat pace
illā q ad deū est obtinere mereamur. **N**ā aut pro fidelibus
defunctis hoc sacrificiū salutare immolat². osculū pacis ad
inuicem viuentes non accipiūt. quoniā hi pro quibus viuifi-
ca imolatio fit ab hac vita subtrahit. humane cōuersacōis

pacem vel concordiam tenere amplius aut exhibere nō p̄t.
Illic ergo sola illa q̄ ad deū ē recōciliatō q̄rit vbi deiceps
p̄ntis vite semel hmc educti addicōi nō subdūt. **V**iuētes aut
p̄ pacē proximi merētur pacē dei. et p̄ pacē dī merēt pacē
sui. nō illā q̄ aīe ē ad mundū. s̄ illā q̄ ē int̄ aīaz et sp̄m. p̄ illā
q̄ ē int̄ sp̄m et deū. **N**ā ē q̄dā par int̄ aīaz et mundū. suauit̄
viuentiū et male. et ē q̄dā par int̄ aīaz et sp̄m suauit̄ viuen
tiū et bñ. et ē q̄dā par int̄ sp̄m et deū felicit̄ viuentiū et bene.
Sifr ē bellū int̄ aīam et mundū nō suauit̄ viuentiū et male.
et ē bellū iter aīaz et sp̄m nō suauit̄ viuentiū et bñ. et ē bellū
iter sp̄m et deū infelicit̄ viuentiū et male. **N**ā q̄ suauit̄ vi
uētes et male. verā pacē q̄ sapia iuenit̄ in tpe otij boni nō
nouerunt. beatus iob testatur de sapientia dicens. **N**on in
uenitur in terra suauiter viuentium.

¶ **Q**uod deus rōnalis creature bonum est.
Sola rōnalis creat̄a ita cōdita ē. vt ip̄a bonū suū nō
eēt. s̄ ip̄e a quo facta ē. **M**agna ergo dignitas vt
nullum ei bonum preter summū sufficeret. et item magna li
bertas. vt ad bonum suum cogi non possit.

¶ **D**e triplici exercitatione.
Vite mutabilis additio talis ē. vt in eodē diu stare nō
possit. cui et hoc ad laborē et dolores ouert̄. q̄d
q̄sitū ē ad solatōz. **F**luctuat ergo in exercitatōibus suis
et t̄nsit de alio ad aliud vt nunq̄ q̄eta sit donec ad veram
stabilitatē pueniat. **E**xercitationū aut̄ tria sūt genera. **A**lie
ad profectū v̄tutis. alie ad solatōz infirmitatis. alie ad in
flāmatōz inq̄tatis. **P**rimē edificātes. sc̄de sustētātes. t̄cie
subuertētes **P**ropter hoc de2 edificātes indixit. sustētātes
ocessit. subuertētes prohibuit **E**t diuisit tpa. et loca distin
xit edificātib2/et sustentātibus exercitatōib2 quando et
vbi fiant. que congrue simul fieri non possunt. quia sustens
tantibus occupati edificantes tenere non sufficimus et ad
edificātes ouersi sustentātib2 implicari nō debem2 **S**ex dies

sustēcantes hñt. septimū edificātes. sic sustētantibz omnia
loca cedunt. pauca edificātibz ossecrant. Exceptis his q se
edificātibz ossecrarūt. et oī loco et tpe illis īseruiūt. Duo
em genera hoīm sñm has duas exercitatōes licitas. edificā
tes ad otēplatiuos. sustētātes ad actiuos. Hec sūt due vi
te et duo ppli. et duo testāmēta. lya et rachel. iacob/et isrl
syon. et iherlm. petr2 et iohēs. maria et martha. sinistra et
dextera. lana et linū. ordeū et frumentū/aqua et vinum zc.

E Quod elementum duobz modis dicitur.

Elementū ē pma matia corpālis oplerōis. elemētuz ē
matialis repētatō. iuisibilis subsistētie et pācipiū agniti
ōis. a corpālibz ad icorpālia tñseūtibz. Illic elementū ē
pācipiū substātie. ad visibilē actū prodeūtibz. hic elemētū
ē pācipiū intelligētie ad inuisibilē veritatē ingrediētibz.

De trinitate vniuersitatis.

Rerū vniuersitas tñtate vna subsistit. Est ei vnū qd
nec ab aliō ē. nec sñm aliō/vt creatr nāta. ē vnū qd ab vno
ē. et sñm vnū. vt rōal creatura a dō ē simil deo. Est vnū qd
ab vno ē et sñm duo. hoc ē ab vno p vnū. vt corpea natura
a dō creata sñm sapiāz icreatā et creatā disposita. Primū ex
ēplar ē tm. n exēplū. sñm exēplar et exēplū. tciū exēplū tm

Tria eē i originali pctō.

nō exēplar.

In originali pctō tria vitia fuerūt. inobediētie due. et pec
catū vnu. Tria vitia fuerunt. supbia. auaritia. gula. Due
inobediētie. nāte et disciplie. In supbia et auaritia. inobe
diētia fuit naturalis pcepti. In gula. inobediētia fuit pre
cepti discipline et supadditi. Et omnia hec quia vno actu
completa sunt. vnum peccatum dicuntur.

Quomodo querendus est xp̄us.

Quidam xp̄m quesierūt. et nō iuenerūt. quidā ques
ierūt et iuenerūt. sed nō reuenerūt. qz nō quesierūt
vt hñret. sed vt vngerent. qdaz xp̄z quesierūt et iuenerunt
et retinuerūt. qz nō q̄suerunt vt vngerēt s; ut possiderent

Primis dixit. quo ego vado vos nō potestis venire. q̄ritis
me et nō iuemetis. s; i p̄tis v̄ris moriemī. Sc̄dis dixit. ego
sū. si me q̄ritis sumite hos abire. et iuec̄ert man² et tenuer̄t
eū. Tercijs dix̄. auete/et accesser̄t et tenuer̄t pedes ei². Pri
mi q̄siuer̄t et n̄ iuener̄t. sc̄di viuū iuener̄t et viuētē occide
rūt. terciū mortuū q̄siuer̄t et viuū iuener̄t. Sic multi sapiāz
q̄rūt. et nō iuemiūt. qz iudicanē et abitiūē. alij sapiāz q̄rūt
et iuemiūt. et nō diligūt. s; ad lucrū et ad laudē hūanā ad
piscendā eā exponūt. et prostituūt. Isti xpm viuū inuene
rūt. s; occidūt. qz ex hoc in eis sapientia moritur/quo eius
dulcedie nullo amoris sensu p̄fruiuntur. hi assumuntur vt
gū² iudicētur et p̄cipitētur. alij mortuā q̄rūt et iuemiūt qz
dū eā ad hui² vite vsū nō appetūt. ver² int² ad illi² dulce
dīmē et suauitatē p̄tingūt. hi assumūt vt eleuēē et gl̄ficēē.

Quare et qualiter de² p̄ scripturā hōi foris loq̄ē
uamdiu hō int² deū audire loquētes potuit. doctri
na extiori op² n̄ hūit. s; p² q̄ libzū vite octo intiori īspicere
iā nō valz. scripta foris apponit. vt ex ei² saltē īspectōe ad
cōgnitōz vitatis renouetur. In hac autē sc̄ptura et prohibiti
ones sūt maloz vt ea fugiāt. et p̄ceptōs bonoz. vt ea appe
tāt. Et prohibitōib² qdē apponūtur cōmātōes. qm̄ solius
mali odio hō cohiberi n̄ possz. et p̄ceptōib² adiūgūtur pro
missiōes. qm̄ soli² boni amore n̄ possz prouocari. et sūt. iij.
ista generalit̄ discreta i om̄i scriptura. p̄ceptōs et prohibiti
ones. promissiōes et cōmātōes. quoz. ij. prima ad vite m̄
formatōz p̄tinēt. ij. subsequētia ad fidē īstructōz. i ill² meriū
i istis p̄miū cōstat. et p̄fectū facit. fides recta et opatio bo
na. Primum autem carnalibus cōmātiones carnales. et
promissiōes et pene tempales et p̄mia. deinde spiritualib²
spūales et eterne. postremo exercitatis sufficit ad exhor
tationem odium mali. et amor boni. Sic gradibus suis cre
scit salus. et virtus proficit. In omni autem scriptura. aut
cōgnitio veritatis querenda est. aut fama virtutis. Primo

studio historia et allegoria pponit. scdo tropologia. Et in
ipa tropologia duplex similis lectio e. Prima q plana nar-
ratōe mores instruit. scda q exhortatōe affectuosa i aio au-
ditorū desideria v̄tutis accedit. Tres sunt operationes sa-
pientie. naturalis. rationalis. artificialis.

Quot modis de2 cum homie ee dicitur.

Quatuor mōis nobiscū e de2. p pntia; maiestatis. p
picipatōz hūanitatis. p vicē caritatis. p p̄ocinū
v̄tutis. In primo agnoscit mala n̄ra. i scdo expt2 e. i tercio
opatiē. i q̄rto aufert. et e emanuel nobiscū de2. Cū qbusdā
e de2 p fauorē gr̄e. q cū dō n̄ sūt p meritū vite. Cū qbusdā
e de2 p fauorē gr̄e. et ipi cū dō sunt p meritū vite. Cū qbus-
dam deus nō est p fauorem gratie. et ipi cum deo sunt per
meritum vite. Cum quibusdam deus nō est. p fauorem gra-
tie. et ipi cum deo non sunt p meritum vite.

De progressiōibus agnitiōis.

Quinqz sūt progressiōes agnitiōis. Prima e in sensu.
scda i imaginatōe. tercia i rōe. q̄rta in intellectu.
quinta i intelligētia. p sensū e i istis/ et s̄m ista. p imagiatōz
nō e i istis/s; s̄m ista. p rōz nō e i istis/neq; s̄m ista. s; e i il-
lis et de ill' q sūt s̄m ista. p intellectu nō e i illis. sed de illis
Per intelligentiam nō est in illis/nec de illis.

Quo quatuor modis anim2 agēda tractat.

Quatuor mōis i n̄ro aio agenda tractam2. cogitādo
volēdo. deliberādo. vouēdo. Cogitatio ad agniti-
onē ptinet. volūtas ad desiderū. deliberatio ad ppositum
et ad promissionē votū. Si qd pponim2 nō facim2. fallaces
sum2. si nō facim2 qd promittim2. fallaces et fallētes. Ibi
mēdatū solū accusat. hic et mēdatū accusat. et promif-
sū exigit. votū at aliō occultū ad deū et corā dō aliō mai-
festū ad deū corā hoīe. Occultū votū fractū peccatū est.
Manifestum votum fractū peccatum et scandalum.

Quid clament quotidie peruersi.

Non prudentiū diligentia. sed stolidorū querela est
Sine me / ita viuā. Qui ad vitā p̄destinat⁹ est. p̄ire nō p̄t.
Quare conabor qđ futurū ē fiet Et tñ nemo vulnerat⁹ aut
eger dicit Sine me / sic victur⁹ sū. nō moriar Quid medic⁹
faciet⁹ qđ futurū ē fiet Et nō timēt aīe sue legē dare qđ cor
pori suo p̄scribere nolūt. Clamāt hoc quotidie pueri. Nolite
āmonere. nolite corrigere. si vult de⁹. iustificabit nos
et nemo dicit. nolite cibum preparare. nolite vestimentum
dare. Si vult de⁹ pascet et vestiet nos. et dicit. Nō possu
m⁹ boni eē. nisi de⁹ hoc faciat Ergo bona illa sine deo ha
bere nō potestis. et ista potestis. imo poti⁹ in istis studium
vrm̄ qrit. q̄ nisi volētes h̄re. nō potestis. nō i illis q̄ it̄m ar
bitrio vro nō subdunt. vt sepe ea habere non possitis cum
desideratis. et habeatis cum despiciatis.

De dissimili operatione dei.

Demonstrare volens dñs qm̄ ab ip̄o sit / et bonum ei⁹
et quando veritatem agnoscam⁹. et quando agni
ta debita deuotione veneramur. quibusdā veritatē p̄e
dicauit. quorū corda ad dilectōnez veritatis nō emolliuit.
quorū dā vero corda affectu bonitatis emolliuit. sed agni
tōne veritatis non illuminauit. In illis arauit et non semina
uit. duritiā frangens. sed verbum non spargens. in istis
vero seminauit. sed non arauit. verbum spargens sed duri
tiam nō frangens. vt vtrunq; ab ip̄o esse sciamus. et vtrum
q; ab ip̄o petere discam⁹. cum neutrum sine altero ad salu
tem iufficiens esse agnoscamus. Sic soluitur quod qui
dam ex euangelio pponere solent. cur deus in carne veni
ens illis verbū salutis predicauit. quos ip̄m verbum nō re
cepturos eē p̄sciuit et q̄busdā alijs p̄dicatōis v̄bū n̄ ip̄edit.
quos cret̄ i f̄os si docētē audissēt agnouit. quorū dā em̄ du
ritiā i crepās q̄b⁹ v̄itas p̄dicata fuerat sic ait. **V**e tibi coroz
zaim. ve tibi bethsaida. ve tibi capharnaū. qz si i tyro et si
donec hec facta fuissēt. iā olī i cinere et cilicio p̄maz egissēt

Hoc ergo mirum videtur. quare ihesus qui futurorum omnium scientiam habuit. in capharnaum predicauit. cum illorum duritiam tantam esse presciret. ut veritatem etiam oblata non recipient. et quare item in tyro et sidone illa operatus non est. quod operatus est in capharnaum et bethsaida. cum istos tales esse non ignoraret quod facile veritatem recipient. si audire illam et agnoscere potuissent. Sicut enim impij videntur obediētes dissimulare. sic stultum videtur omnino rebelles docere. Sed illud iudicium fuit. hoc exempli. Ne enim homo solum affectum boni sine agnitione sufficere putet. ac per hoc affectum se habere sentiens bonitatis. verbum veritatis non requirat illos operum non docuit. nec saluauit. Et ne rursum sola veritatis agnitione sufficere putet ad salutem. et legem audisse. non fecisse consummatam iusticiam. istos docuit non operum et damnavit. ut dum alterum sine alio vicissim habere agnoscunt reprobi. utrumque necessarium sibi fore intelligat electi. Et quod alterum se habere agnoscit non de viribus suis presumat. sed ab illo humiliter postulet quod non habet a quo quibusdam alterum accepisse non profuit. quoniam alterum districte iudicandis non impedit. Non enim accipe mercedem quod non habet. quod a se habere putat quod habet. et propterea vicissim e duobus alterum a deo tribuit et alterum subtrahit. ut ubi sit utrumque est. ab ipso esse utrumque demonstratur.

De iudicio hominis et dei.

Dominus iudicabit fines terre. Dominus iudicium suum in fine seruauit. ut compleat iusticiam. Non enim in iudicio hominis iusticia consummatur. et ideo iudicium hominis prececedit. ut probeatur homo. Deinde subsequitur iudicium dei ut remuneretur. Si totum iudicaret homo. non haberet iudicium deus.

De quatuor debitoribus.

Quatuor sunt debitores. Deus. spiritus. caro. mundus. Deus debet spiritui ut eum et agnitione veritatis illuminet. et amore virtutis inflammet. spiritus debet deo in omnibus quod agenda sunt ab ipso erudiri. et secundum ipsum operari. spiritus debet carni. ut eam et a malis cohibeat. ut in bonis exerceat.

Caro debet spiritui in bono agendo ministerium. et in com-
modo appetendo modum. Caro debet mundo ex eius habū-
dantia qđ necessitatis est sumere. qđ virtutis est exercere.
Mundus debet carni in necessitate subsidium. in exercitatio-
ne incitamentum. Sed spūs creatori debitum non p̄soluit.
qz vel p̄ supbiā elatus contemnit ab eo scientiā. veritatis que-
rere. vel per pigritiā ligatus acceptā intelligentiā fastidit
ope exercere. p̄pterea et ip̄e creator spūi debitū iuste negat
vt eum nec ad cognoscendū vex illuēt. nec ad bonū amā-
dum inflāmet. Nam supbum intus a agnitione veritatis abi-
cit. pigrum aut̄ in ope foris affligit. Rursus qz idem spiritus
carni debitū nō p̄soluit. vt eam videlicet vel a malo cohi-
beat. ve in bono exerceat. fit vt et ip̄a caro iusta dei disp̄-
satione nō exhibeat spūi qđ debet. hoc est vel i bono agen-
do ministerium vel in appetendo cōmodo modū. Itē qz caro
p̄ negligentiam spiritus laxata mundo debitū nō exhibet. s̄
eius affluentū ad luxum voluptatis intorquet. et ad exer-
citiā virtutis ei2 administratōz nō obtinet. ip̄e quoqz mū-
dus iusta cōpensatione ad miseriā spūs multiplicandā eam
et aduersis frangit. et prosperis dissoluit. Hui2 aut̄ discor-
die. qz solus spūs actor est. necesse est vt ip̄e prior ad pacē
redeat. et cetera post se subsequēt ad pacem oponat. Si
em̄ ip̄e creatori debitāz subiectionē/et carni iustū regimē ex-
hibere studuerit. p̄fecta et cōsumata iusticia subsequet̄. et
reformata iusticia cōcordia quoqz et pax p̄fecta repatur.
Sicut em̄ ex ei2 iniusticia. pax et cōcordia cunctoz soluit̄
ita p̄ eius iusticiā vniuersa recōciliātur. Hanc aut̄ iusticiāz
spūs habitā p̄dere potuit. āmissa vero p̄ se recuperare n̄ po-
test. qz ne debitum creatori p̄soluat. ignorantia fallit̄. ne
vero debitum carni p̄soluat. cupidit̄cia p̄pedit̄. Et si for-
te ex parte illuminat̄ vex agnoscere cepit. et ex parte con-
firmatus bonum adimplere. nō p̄t tñ hic qđ p̄fectū est adi-
pisci. sed sicut scriptum est vt degustatā pro pte iusticiam

esurire et sitire incipiat. sed non adepta plenitudine ad satietatem percingat.

De virtute virtutum

Sicut virtutes reliq̄ bonū nate sūt. ita caritas bonū est v̄tutū oīm/ q̄ q̄ h̄z. s̄m aliq̄d oīez v̄tutē h̄z. **H̄z** em̄ s̄m affectū etiā illas q̄s s̄m effectū nō h̄z. Virtutes em̄ affectu h̄re p̄ grām. studiū et meritū hūanū ē. effectū autē eas h̄re mun⁹ diuinū. Volūtas em̄ hoīs ē. ptās vō dei. ita voluntas hoīs ē ex dō bona. mala ex hoīe. Ptās dei ē ī malo hoī/ ad malū bona/ ī bono hoī ad bonum bona. ap̄t hoc q̄ caritatē h̄z. totū h̄z. et q̄ nō h̄z nichil h̄z/ vel vtilē nō h̄z. iō dixit ap̄lus de caritate. oīa credit/ oīa sperat. oīa sustinet. fides bona oñdit. spes arripit. sustinētia defēdit. p̄ fidem incipiūt nobis eē. p̄ spem n̄ra eē. p̄ sustinētiā nobiscūz eē. fides dirigit. spes trahit. sustinētia pducit. Et sūt ī caritate oīa hec. q̄ ī eo qd̄ dilectū ē et placitū. amor suadet libēt credere. multum presumere. non facile desistere.

De impedimento agnitionis.

Sicut humor subtil⁹ p̄ exalatōes a t̄ra sursū rapit. sic ītellect⁹ cordis huāni p̄ meditātōes et scrutatōes subtil⁹ effect⁹ ad alta leuat. Et q̄z admodū humor ascēdēs frigore p̄stringit/ et relabit vñ venerat. sic mltū ab ītellectū sūmox p̄ ignorātiāz cadūt. ap̄t hoc q̄ ī hoīs q̄ ītelligere poterāt agēdis p̄ desidiā torpescūt. s̄z laps⁹ m̄nus/ nec strepitū facit. nec ledit. Lapsus grādinis et strepitum facit et pondere ledit. quia multi torpent a bono. et nocent ī malo. Alij torpentes sunt non nocentes.

De tribus motibus ī hoīe.

Tres sunt mot⁹ ī hoīe. Mot⁹ mētis. mot⁹ corpis. mot⁹ sensualitatis. Mot⁹ mētis ī volūtate ē. mot⁹ corpis ī ope. mot⁹ sēsualitatis medi⁹ ī delectatōe. ī motu mētis solū liberū ē arbitriū. ī motu corpis et sēsualitatis q̄ libez sequūtur arbitriū. Sic ei prima fuit. nature dispositio

Nam motus mentis volūtarius est appetitus. in voluntario liberū. in appetitu arbitrium. Mens igit p se mouetur et ē primus volūtatis motus. Motum voluntatis seq̃tur motus corporis. Mens itaq; sicut dixi p se moueri habet. s; scdm se moueri nō debet. imo scdm voluntatē sui creatoris. q̃ forma illi est et exemplar. et pposita regula quam sequat̃. Et ppter hoc si scdm deū mouet̃. hoc ē iusticia. si pter deū. vltra deū mouetur. hoc ē iniusticia. Ergo motus mētis iusticia semp est vel iniusticia. motus aut̃ corporis/ semp ē obediētia. Qd̃ em̃ mēs mouetur. libertate mouetur. qz volūtarie mouetur. et p se mouetur. et suū est qd̃ mouet̃. vel ad meritum/ si bene/ vel si male ad culpā. Qd̃ autē corpus mouetur. necessitate mouetur. qz ab alio mouetur/ hoc ē a mēte nec suū est qd̃ mouetur. s; illi2 a quo mouetur. hoc ē a mēte. siue ad meritū/ si bene. siue ad culpā/ si male. Ita motus mētis dñatur motui corporis lege nature sibi subiecto. Et qñ abutitur illo ī malo. vitium est impantis. debitum obediētis nec culpatur q̃ ducitur/ qz necessitate ducit̃. s; culpatur q̃ ducit. qz in subiectū libertate abutitur. Porro volūtas si iusticiā tenuisset. h̃ret nō solū motū corporis obediētē. s; motū sensualitatis dñatē. Nunc vō qm̃ rectitudinē suā ip̃a nō tenuit. habet q̃dez adhuc ex indulgētia creatoris motū corporis obediētē. ex vindicta aut̃ motus sensualitatis dñatē. cui2 violentiā aliqñ infirmata seq̃tur. aliqñ corroborata cohercet et moderatur. Si autē motus sensualitatis dñatur motui mētis. dñatur etiā motui corporis. q̃ subiectus illi est. et tunc peccatū regnare incipit ī nro mortali corpe. Si autē nō domiatur vititur mens seruitio corporis sui. et exhibet mēbra sua arma iusticie. et sūt simul. motus mētis. et motus corporis. seorsum autē motus sensualitatis. et pficitur iusticia. et iniquitas cohibetur.

Que duo sint in vocibus. et que duo in rebus. et que in mentibus et humano corpore.

In vocibus duo sunt .melodia et significatio. **I**n reb² duo forma /et essentia. **I**n mentibus similiter duo. affectus et cognitio. **I**n corpore aut^{em} hūano duo sunt istrumēta. aures et oculi. p aures ingrediūtur voces. vt p melodiā generēt affectū. et p significatōz cōgnitōz. **R**es vō p oculos ingreditur. vt p formā similē i mēte generēt affectū. et p eēntiam cōgnitōz.

De duplici sensu.

Duo sensus i homine sunt. vn² carnalis. et alter spiritalis. et vterq³ suū bonū habet. i quo exultat et gaudet. **G**audet carnalis sensus atq³ tripudiat i aeris serenitate et solari claritate. i ciboz et potuū dulcedie. i locorū amenitate. in fluminū iocūditate. et hic sensus bestialis est. **N**anq³ bestiis et volucris ouem^{us} **S**piritalis vō exultat et gaudet lumine diuino sup^{er}infuso. qd cōtemplatiū ouem^{us}. gaudet etiā in virtutū exercitatione in colēda iusticia. **E**t cum exterior sensus carnalis suo bono vtitur. tunc mentis interior sensus quasi obdormit **V**n² attingit eum qui bonoz hui^{us} iocunditate nō capitur. interiores qdēz bona sensus agnoscere. nā spernit exteriora. q^{ui} dulcedine bonoz interioris sensus rapitur. **I**nde est quod viri religiosissimi stulti mundo esse videntur

De sapientia.

Sapientia a corde procedit. et exit p os. et intrat p aurem. et in corde requiescit. **N**ec discedit vñ exit et accedit vbi nō fuit **E**stq³ velanda atq³ ornanda sapientia cum exit ad nos. **D**ei sapientia cum primum in rerum creatione ad nos egressa fuit nō nuda exiuit. sed specie rerum creatarum induta nobis apparuit. **S**ecundo eadem sapientia. id est filius dei cum se nobis manifestauit. indumentuz carnis assumpsit. et sic visibilis apparuit. **T**ercio sacro velamine verborū induta eadem sapientia intellectui nrō se presentat. **O**portet nanq³ apter nostram fragilitatem ex visibilibus ad inuisibilia dscendere **S**ic quoq³ nrā sapientia

semper egreditur velata. Habet enim legem formose mulieris. que si in veste preciosa ceciderat pulchrior apparet. si vero in veste vili. quasi exterrita vilescit forma. Sic etiam sapientia pulcro scemate verborum induta nitescit. vili vero induta vilescit. unde dicitur. Lingua prudentium ornat sapientiam. Cor est ager. sensus radix. cogitatio palmetus. verbum botrus. auris torcular. sapientia vinum. memoria apotheca. Sensus est habilitas intelligendi. id est cognoscendi. et procedit a corde. et ab ipso cogitatio. a cogitatione vero verbum. et a verbo sapientia que intrat per aurem. que sicut torcular sepe rat significationem a voce propria ingressa.

De duplici sapientia.

Quiplex sapientia est. una inferior. altera superior. Inferior sapientia in naturis rebus habetur. superior in invisibilibus essentis. Philosophi autem gentilium in inferiori sapientia illuminati fuerunt. nam verum in rebus visibilibus secundum elementa huius mundi efficaciter comprehenderunt. verum autem summum apprehendere nequiverunt. unde est quod dicitur. Et evanuerunt in cogitationibus suis. Nam cum ex visibilibus ad divinam essentiam conscenderent. volentes quedam in ea asserere. similitudine rebus creatarum. secundum humane rationis comprehensionem in ea assertionem evanuerunt. ut quando dixerunt de thogaton. et noy. et anima mundi asserentes ea esse tria principia. et tamen inqualia. cum noy inferiori thogaton esse dixerunt. et animam mundi utroque. Nec tamen negatur recte eos dixisse in quibusdam. ut cum dixerunt. originales rerum causas in mente consistere divina ratione. talia.

De obedientia.

Quedam sunt ita mala ut nunquam licite fieri possint. quedam ita bona ut nunquam possint sine culpa intermitteri. In illis nunquam obedientia exhibenda est ut fiant neque in his ut non fiant. Sunt autem quedam media que pro tempore. loco. et causa. nunc bona sunt. quia bene fiunt.

nunc vero mala quia male fiunt. In his ergo preceptū obediētie locum habet. siue ut fiant. siue ut non fiant. cum bene fieri potest. ut fiant vel nō fiant. Ex his autē quedā ex ratione precipiuntur. quedā scdm rationē. quedā pter rationem. Ex ratione precipiuntur. quorū causa manifesta. cur precipi debeant et fieri. Scdm rationē precipiuntur. que et si causam manifestam non habent. cur precipi debeant. hnt tamen manifestam cām cur bona et rōnabilia sint si fiant. pter rationē precipiuntur. in qbus nec causa apparet aliqua cur precipi debeant. nec ratio extat cur fieri debeāt. que tamē in si fiant. nec rō leditur. nec iusticia violatur. Preceptū ex ratione est. ut cum criminosi et publice penitētes ab ecclesie lūibus abstinere iubentur. Preceptū scdm rationē est. ut si quis que in hoc mundo licite possidet. cuncta pauperibus erogare precipere. Preceptum preter rōnem. sicut quosdā sanctorū patrum legimus multa ridicula et a rōne humana aliena. ad expiendam obediētie virtutē subiectis pcepisse ut est videlicet siccos stipites/donec germīna producerent irrigare. dura saxa aqua supfusa mollire. feroces verbi impio domare. et cetera huiusmodi. In his ergo que ex ratione precipiuntur obedire debitum est. non obedire penalis culpa. In his que scdm rationē precipiuntur. obedire meritum ē. non obedire venialis infirmitas. In his q pter rationē precipiuntur. obedire pfectum est. non obedire minus laudabilis bonitas. In his que ex ratione precipiuntur non obedire. obedientiam destruit. in his vero que secundum rationem et preter rationem precipiuntur nō obedire obedientiam ledit. et ideo in his duobus ultimis nō obedienti meritum minuitur. in illo vero primo. non obedienti pena debetur.

De malo. et peccato.

Solus deus est. cuius bonum est idem quod ipse est. Ideoq; solus malus ipse esse nō potest quia bono

suo prauari non potest. **C**etera vero omnia aliud sunt q̄ bo-
na sua. **I**deoq; cetera omnia vel mala sunt/vel mala eē pos-
sunt. quia bonis suis vel amissis carent. vel habitis pruari
possunt. et que pruari non possunt. gratia pruari nō pos-
sunt. natura possunt. **S**ic ergo omnis res aliud est quam
bonum suum. et esse naturaliter potest p̄ter bonum suum.
et cum habet bonum suum bona est et cuz non habet. mala
Sciendum item qđ summum bonum vnum quidem est. sed
omne bonum in ipso est. et omne bonum ipsum est. **I**deoq;
nec augeri potest quia perfectum est. nec minui quoniam
eternum est. ideoque semper est. quod est. **C**etera autem
bona omnia quia ex parte sunt. augeri possunt. et q; mu-
tabilia sunt. minui p̄nt quia vero aliud sunt ab eo cui⁹ sunt
possunt amitti. **Q**uia vero in vniuersitate rerum due tm̄
sunt nature. corporea scilicet et incorporea natura; que sic
ad inuicem ipse diuerse sunt. sic et bona earum oīno eade⁹
esse non possunt. **A**liud est igitur bonum incorporee nate
atque aliud bonum corporee nature. **E**t vtraque cum bo-
num suum habet bona est. cum vero bonū suum non habet
hoc malum eius est. et in ipsa mala est. **B**onum incorpo-
ree nature est cognitio veritatis. et amor virtutis. **B**onum
vero corporee nature est. decor pulchritudinis. et integri-
tas sanitatis. et est similitudo hinc inde inter bona ipsa.
et que a se alia sunt. inter se dissimilia non sunt. **E**st enim
quasi pulchritudo quedam spiritualis nature ipsa cogni-
tio veritatis. et quasi sanitas quedam est amor virtutis et
est pulchritudo foris et pulchritudo intus. et sanitas fo-
ris. et sanitas intus. **E**t cum pulchritudo tollitur succedit
feditas et turpitudine. et malum est hoc. sed non dum do-
lorem facit. nec ingerit cruciatum. **C**um vō sanitas tolli-
tur. succedit corruptio et dolor. et fit malum magnū. ut
maius constet malum non amare bonum quam non agnos-
cere verum. **P**riuatio bonorum corporalium malum est.

et tantum malum. priuatio vero spiritualium bonorum malum est. nec solum malum. sed etiam peccatum. **I**sta igitur culpa est. et illa pena. Priuationem cognitionis veri. ignorantia consequitur. priuationem vero amoris boni concupiscentia mali. et sunt duo mala ista. a quibus omnia mala oriuntur. Ignorantia facit. ut facienda non faciamus. concupiscentia vero facit. ut non facienda faciamus. **N**on facere facienda delictum est. facere non facienda peccatum. **S**ciendum autem est. quod malum substantiue dictus ipsam tantum boni priuationem significat. Denominatiue vero acceptum. actum mali siue effectum/siue explicatio nem eius demonstrat. **N**am et malicia malum dicitur. et actio mali malum vocatur. sed aliud substantiue aliud denominatiue. **O**mnne peccatum penes voluntatem. et in sola voluntate peccatum est. et tamen actio peccati peccatum vocatur. quia in ea peccatum perficitur. et expletur. et explicatur. **N**ec duo peccata sunt. peccatum. et actio peccati. sed vnum peccatum quod motu mentis inchoatur. ac deinde motu corporis perficitur. **O**mnne enim peccatum a motu mentis initium sumit. et inde excrecit in consummationem. dum vel actione corporali expletur. vel si effectum corporalem habere non potest. pleno consensu confirmatur. **C**onsensus autem duplex est. alius non resistendi malo. alius facienda malum. **O**mnis quippe motus mentis vel ad deum est per conuersionem cum bonus est. vel cum malus est per auersionem a deo. ipsa auersio malum est et peccatum. **E**t quia multis modis mens a deo auertitur. multa genera mali. et multa peccati genera esse dicuntur. **S**emper tamen principium auersionis/principium peccati est. et ipsa auersio peccatum. **E**t crescit ille prauus auersionis motus. et exundat in peius. et venit primum in delectationem

deinde in consensum non resistendi malo quod pro passionē
facit. Deinde in consensum faciendi malum quod plenā ge-
nerat passionem. et tunc peccatum in se consummatum est.
Exit tamen aliquando vsq; ad expletionem corporalis acti-
onis. que videlicet actio cum in se essentialiter peccatum
non sit. tantum tamen peccato adicit. quantum ipsum qui
in mente est peccati motum. accendit. Neq; enim motus cor-
poris motui mentis additur. vt in ipso crescat. sed ex ipso
motu corporali illi mentis spiritali motui causa sumitur. vt
in se argumentum accipiat. sicut follis cum accendit ignem
auget. non ignem igni apponendo. sed ex igne ignem. vt am-
plius ferueat et caleseat. cum vnus et idem sit ignis. exci-
tando. Itaq; etiam praua volentibus motus mentis pecca-
tum est. motus vero corporis explicatio peccati. Quia in
eo q; mens motu suo a deo auertitur culpam agnoscimus.
in eo autem q; motus corporis motum mentis sequitur. na-
turam solam inuenimus. Motus voluntatis per se est pri-
mum in cogitatione. Deinde exit per motum corporis in ope-
ratione. Malus motus per se deorsum fluit. sicut massa plu-
bi liquefacta qua via aperitur illi per se precipitatur. Mo-
tus bonus quia sursum est. per se ire non potest.

De duobus denariis.

Duo denarii qui in procuracione vulnerati expendū-
tur sunt debitum precepti in quo doctrina. et debi-
tum voti. in quo exemplum. vel duo testamēta. vel duo gla-
dij. vel duo iudicia. Vetus testamentum quasi vindex iu-
dicat crimina. et corporali gladio percutit ad puniendum
nouum testamentum quasi medicus indicat morbos. et spi-
ritali gladio percutit ad sanandum. Si quid rigore vel leni-
tate supererogatur redditur. si nichil. non exigitur.

De eo qui malum vel bonum facit.

Qui malum facit. et male facit. postea penitenti utrū
qz dimittitur. et quod facit malum. et quod sic fa
cit male. Qui bonum facit et male facit. postea pe
nitenti quod male facit dimittitur. quod bonum facit reser
uatur. et adiuncta intentio bona nominat opus bonum.

De nature hominis comprobatione.

Homo nudus nascitur. pecus vestitum. Plus ergo il
lis confert natura quibz non ē providentia. Homo
sibi dimittitur. vt nature eius dignitas comprobe
tur. et ratio exercitetur.

De egressu et regressu sapientie.

Exii a patre et veni in mundū. iterum relinquo mū
dum et vado ad patrem. Primus exiit sapientie
est a sinu patris/ad cor hominis. Secundo induta
voce per os egreditur. et venit ad aurem. ibiqz se expoli
ans per auditum cordi illabitur. vt iterum mundum relin
quens. per cordis contemplationem ad patrem reuertatur
In corde radicatur. in ore pullulat. ī aure torculatur. et ite
rum a cordis apoteca recipit. Vox vestimentum est sapi
entie. sicut scriptum est. Lingua sapientium vel prudenti
um ornat sapientiam. Et sapientia non egreditur nisi indus
ta. nec regreditur nisi exuta. Similiter species creature.
vestimentum est sapientie. quo operta egreditur et vide
tur. sicut scriptum est. Confessionem et decorem induisti
amictus lumme sicut vestimento. e. c. s. p. et cetera.

Quid sit pater luminum.

Dona dei lumina sunt. et ipse auctor donorum pater
est luminum. Apud quē nō est transmutatio/ne vi
cissitudinis obumbratio. quia nec illuminans trās
mutatur. neqz non illuminans obscuratur. Generans enim
nō degenerat. et non generans nō caligat. quia nec inferior
est exiens. nec obscurior latens. lumina eius quādo ad nos
veniunt ab ipso non recedunt. et quando a nobis redeunt

apud ipm clarescunt. quando ad nos descendunt. in nobis non deficiunt. et quando a nobis recedunt. minoracionem pro nobis non recipiunt. itaqz non transmutatur in nos qñ participanda veniunt ad nos. nec obumbrantur in se. quando ab illuminatis et obumbrandis redeunt. et remanet in se

Mysterium de simeone.

Senectus simeonis defectus veteris hominis. barulatio xpi pueri assumptio. noui. Gaudium simeonis. oblatio saluatoris. purificatio virginis. deuotio mentis. exhibitio operis. consummatio virtutis.

Quomodo sapientia parturiebatur.

Nondum erant abissi. et ego parturiebar. Conceperat deus sapientiam in prescientia futuri. parturiebat in voluntate creandi. peperit in procreatione effecti.

De origine aspirationum.

Triplex est origo aspirationum. a deo. a diabolo. a natura. Que a natura sunt precedentem habent causam necessitatis. que a deo sunt. aut a diabolo. subito adueniunt et improvisae. a deo bona. a diabolo mala. Aliquando veniunt que bona videntur et non sunt. et hec similiter a diabolo sunt. quorum origo exitu probatur. hoc est probate spiritu. si ex deo sunt.

De quinque iugis.

Quinqz sunt iuga. Iugum iniquitatis. iugum mortalitatis. iugum legis. iugum aprie voluntatis iugum caritatis

De domino. et muliere. et diabolo.

Dominus dixit. In quacunqz die comederis ex eo. morte morieris. Mulier dixit. Ne forte moriamur. Diabolus dixit. Nequaquam moriemini. Dominus affirmavit. mulier dubitavit. diabolus negavit. Qui ergo dubitavit. ab affirmanti recessit. et neganti appropinquavit. Si mulier non dubitasset. forte diabolus non negasset. sed dedit audaciam que inchoavit maliciam.

IQuid sit babilon et vnum et alterū in ea.

In babilone non requirit vnum alterum . sed respon-
dent vlule sibi in delubris eius. Parum est vt in celo or-
dinata sint omnia . sed hoc mirum est qđ etiam confusione
mundanam inordinatam non relinquit sapientia diuina. Re-
spondent enim opera sibi etiam tenebrarum . et non ē quod
requirat alterum . quia iusta ordinatio nihil requirit inordi-
natum et vnicuiq; qđ suum est tribuit . et qđ sibi confusum
est illi sine ordine et dispositione esse non potest . Sed et
illa confusio interna cordium malorū non effugit dispositōz
illīz . vt lucifige cogitatioes et desideria tenebrosa in occulta
fluitātia rñdet sibi . qz iustū iudiciū sic p sapiāz cūcta itelli-
git . ita p equitatem nichil sine retributōe relinquit .

NQđ nō trāsmutatur deus ex eo quod ipse est.

Non trāsmutat de2 ex eo qđ ipse ē . nō patit vicissitu-
dine qz in ipso ē . Nā qđ ipse ē imutabile ē . qđ in ipso ē et nū ē nō
ergo trāsmutat vt ali2 sit / nō patit vicissitudiez vt ali2 sit
In patē corroboramur ad spē . in nō instrumur ad huilitatē . in
qui es in celis erudimur ad petitionem .

Oysterium de forma celi et terre.

Qualis tēra . tales tērem . et qle celū tales celestes . sur-
sū cūcta equalia sūt . deorsū sūt mōtes et valles / et alta et
profūda / et huilia et excelsa / et dissimilit hñtia cūcta . Mor-
talis qppe vita planū iter hñe nō pē . s; exaltat et huiliat / et
nūc eqtatē oñdit / nūc abrutū pfert / et casū mīatur . ppē hoc
qlis tēra tales tērem . sursū vō nō ē vbi offēdas vř pēpiteris
aut iēqliter ābules / sed planū et eqle et oñtēs et modera-
tum totum . et quale celum . tales celestes .

PDe serie tpm et affectu tpm et q sit mīr artū.

reterita pñtia et fufā . qz vnū corp2 etnitatis pfici-
unt . pterita amare īsipiētes . pñtia stulti / fufā prudētis . p-
teritoz ipitas ē pñtiū cupiditas fufōz caritas . nccitas mīr
ē artū .

De desiderio iusticie et fructu ei2

Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam. Ergo non faci
ati sed esurientes beati sunt, nec ideo tamen beati
quia esuriunt. sed ideo. quia saturabuntur. Si em̄
desiderium semper esset. et effectus nunq̄ esset. pena po
tius et miseria. non beatitudo hoc esset. Sed misericordia
dei nostri sanctis desideriis indubitatum spondit esse
ctum. et p̄pterea beati sūt qui desiderant. qm̄ hic p̄mū bo
num est. et q̄ solū vita mortalis et penis addicta d̄seq̄ pos
sit velle bonū. qm̄ habet et frui vita ventura sibi vendica
unt Ideo non iustos beatos dicit. sed esurientes et sitiētes
iusticiam. Si em̄ solos iustos beatos diceret. quis sibi hoc
arrogaret? Prop̄ hoc respexit imp̄fectōz n̄ram. vt d̄solare
tur infirmitatem n̄ram. quia si hoc eē nō possum⁹. velle tñ
hoc esse ip̄o adiuuante et desiderare valem⁹. Et hoc iterū
quia nō desiderantes gl̄iam. sed iusticiam beati vocant. q̄
multi patriā se amare dicūt. s̄z viā tenere nolūt. Gl̄ia autē
et b̄tutudo patriā ē. iusticia aut viā. et n̄ p̄nt ad patriā ve
nire. q̄ viā nolūt tenere. Quis est qui modum non appetat
Sed non omnes iusti esse volunt.

De sacramento corporis xp̄i.

Domin⁹ ih̄s x̄s vt oñderet diuinitatē suā resectōz
eē aīaz n̄raz. carnē suā ī cibū nobis p̄posuit Et rur
sum ne humanana infirmitas hanc sumptionē horeret. con
sueti edulij specie illam velauit.

De duplici gloria regis salomonis.

Egredimī filie spon et videte regē salomonē ī diade
mate quo coronauit eū mater sua. Egredimī filie
spon Egredimī et igredimī. et videte regē salomonē Egre
dimī et videte ī eo q̄ mater dedit. Ingredimī et videte ī
eo q̄ pater dedit. Qd̄ em̄ m̄r dedit foris ē. qd̄ p̄r dedit ī
tus ē. Mater dedit ifirmitatez. p̄r dedit maiestatē. Mater
dedit substantiam carnis. pater dedit consortium deitatis
Mater dedit. ī quo vicit. pater dedit ī quo regnauit.

Mater dedit in quo victor coronatur. pater dedit in quo regnans adoratur. in eo quod a patre habet. de supernis prostravit superbum. in eo quod a matre habet. in inferis spoliavit auarum. Tbi victor ab angelis collaudatur hic vincens et triumphans ab hominibus glorificatur. Egredimini ergo filie spon. et videte regem salomonem. Egredimini et videte quod foris est. et laudate. ingredimini et videte quod intus est et adorare. Egredimini per compassionem. ingredimini per contemplationem. Egredimini visitantes patientem. ingredimini ammirantes gloriantem. Egredimini et fouete in membris suis adhuc infirmum. ingredimini et videte in seipso excelsum. Si pios senserit humilis. primum exhibebit sublimis.

De gloria et pena corporis humani.

Quanta est dignitas anime chastam. si corporis gloria tanta est. Quantum enim spiritus hominis rebus omnibus que videntur excellentior esse probatur. cum cuncta corpora in obsequium condita sint corporis humani. Vnde merito penalitate et miseria cunctis vilius factum est. quod conditione celsius et sublimius fuerat constitutum. Cum autem reparatum fuerit sublata e medio corruptione. quod cunctis melius est corporibus suscipiet. et tunc quoque sine miseria subiectum erit spiritui ad gloriam. cui nunc in miseria est sociatum ad penam.

Quid significat quod moyses inter deum et populum mediator fuit.

Scriptum est. quia non potuit populus loqui cum deo. et petiit mediatorem moysen. Et laudauit hoc dominus. et dixit. quia prophetam suscicaret qui mediator foret. et per ipsam mandata daret ad populum.

Que enim inuisibilia dei sunt. carnalia corda percipere non potuerunt. et contempnauit se nobis deus per humanitatem filij sui. ut ipsa mediante. diuina percipiamus. Infirmas autem mentes terror maiestatis opprimeret. et splendidum lumen lippientes oculos obfuscaret. nisi nubes carnis intercedens et contemplationem excipiens corda tumida blandimento visionis demulceret.

V Quid est re soli.

Ure soli. quia cum ceciderit non habet subleuantem. Duo sunt. qui fecit. et quod factum est. Non autem potest bene esse illi quod factum est. sine eo qui fecit illum. Quod factum est. per se cadere habet. surgere non habet. Qui autem fecit quod factum est. cadere non potest. sed quod cadit subleuare potest. Propterea igitur melius est duci simul esse quam unum solum.

V De diuisione et vniione caritatis. et iniquitatis

Divinum diuisit iniquitas inter deum et hominem. deinde diuisit ipsum hominem. Postea venit caritas et composuit atque confederauit primum deum et hominem. deinde ipsum hominem. Iniquitas bene unita male diuisit. caritas male diuisa bene unit. Similiter iniquitas bene diuisa unit. et caritas male unita bene diuisit. Iniquitas ergo diuidit et unit. et caritas diuidit et unit. Nouissime sequitur mors. diuidens et ipsa propter iniquitatem. unit autem per conditionem ad caritatem. Mors diuidit corpus et animam. iniquitas diuidit deum et animam. caritas diuidit spiritum et concupiscentiam. Mors diuidit unitatem conditionis. iniquitas diuidit unitatem reconciliationis. caritas diuidit unitatem ab alienationis.

De triplici operatione philosophie.

Naturalis operatio philosophie per sensus agit. in res subiectas. et descendit ad singularia sine experimento sensuum infirma. quibus quasi baculo sustentationis innititur per se incedere non valens. Rationalis operatio philosophie. extra sensus est agens in vniuersalia. sola ratione vicens. Artificialis operatio rationale instrumentum habet. et naturalem probat.

De triplici eruditione et duplici operatione spiritus.

Quidam ab intus erudiuntur. quidam a foris sensum hauriunt. In illis stabilis est spiritus sapientie. in istis mobilis. ad illos pertinet meditatio. ad istos speculatio. Illi acumine sensus occulta penetrant. isti agilitate transuolant ad longinqua. Et qui non discernunt spiritus. putant motum meditationis pigritiam. et speculationis motum leuitatem cum corpus ab animo qualitate sumit. Sicut spiritus illuminat. sic accendit. Et quos illuminat. cognitione veritatis illuminat. et quos accendit. amore virtutis accendit. Et sepe non discernitur operatio eius in utroque et dicuntur pigri stabiles. potentes animo et comprehensione efficaces leues. compuncti tristes. lasciu spiritui hilares. et fit sine spiritu iudicium spiritus. et errant homines in iudicio. cum quisque solum hoc bonum putat quod amat. Similem vero demonstrationem habent meditatio et compunctio. et similem pariter speculatio et exultatio. quoniam ab animi qualitate motus corporis formatur. et constat in alio quidem grauitas/sine pondere. in alio leuitas sine instabilitate. Meditatio et compunctio ad iohannem pertinent. Speculatio et exultatio ad christum. Alius dixit plangimus vobis et non plorastis. Alius dicit. Saltaui vobis et non risistis. Venit iohannes non manducans. et non bibens. et dixistis. demonium habet.

Venit filius hominis manducans et bibens. et dixit. ecce homo potator vim. et peccatorum amicus. sic peruersa sunt omnia.

¶ Quid sit noua et vetera.

Scriba doctus in regno celorum qui profert de thesauro suo noua et vetera. Noua sunt solationes. vetera increpationes. Vetus enim lex penam proposuit qua tereretur. noua misericordiam qua foueret. Quare ergo prius noua. post vetera. Quia pietas loquitur. ideo prius palpat postea percutit. Pusillanimes enim prius solatione fouendi sunt ut surgant. postea terrore confirmatione cadant. Cōtumaces et duri prius increpandi sunt ut timeant. postea solatione fouendi ne desperent. Cum ergo pietas loquitur. noua et vetera. cum seueritas loquitur vetera et noua. Vel ideo secuntur vetera non precedunt. quia ex adiecto et superhabundanti esse debet quod durum est. et penarum harum. caritas maior.

¶ Quid est quod ioseph fratribus suis prohibuit ne contenderent in via.

Prohibet ioseph fratribus suis oneratis asinis ne contendant in via. quia Christus in huius vite itinere si quando nobis habundantiam tribuit. pacem tamen et concordiam ad inuicem pro eadem frangere et violare non concedit.

¶ Quod virtus et veritas simul esse volunt.

Virtus et veritas cum de eodem sunt. non se impediunt. Vnde cum dictum esset de spiritu sapientie quoniam acutus est. subiunctum est statim. quoniam nihil vetat benefacere. In philosophis gentium acumen spiritus erat. sed idipsum benefacere vetabat. quod illorum intentio quo magis per acumen mouebatur extranea querere eo magis per occupationem impediatur propria considerare. Vera autem sapientia spiritus virtutem habet comitem. quod hoc magis appetit scire. quam magis expedit esse. Vnde adhuc de ipso dicitur. Certum suauis amat bonum. Certum seque expiennia. suauis gustu amat bonum. quod non potest odire in opere. quod vere diligit in cognitione.

De duplici amore.

Tria sunt genera hominum. Sunt qui amant solum deum. Hi edificant super fundamentum aurum/argentum et lapides preciosos. in amore virtutis aurum. in cognitione veritatis argentum. in incorruptioe boni operis/lapides preciosos. Sunt alij qui amant aliud propter deum tamen nichil contra deum. neque aliud plusquam deum. In his fundamentum quidem manet. quia amor dei non destruit. sed tamen ex affectu eorum quod pariter amatur quia quidam corruptio contrahitur. ligna et fenum et stipula. superedificantur. In ligno peccatus illiciti operis. in feno sine opere peccatum prave delectationis. in stipula illicite culpa cogitationis. Sunt alij qui amant quemdam contra deum. et in hijs fundamentum omnino destruit. quia amor dei omnino esse non potest. ubi non est vel solus/vel summus. Igitur ad primos pertinet laudari et saluari. ad secundos corrigi et liberari. ad tercios argui et damnari.

De quatuor timoribus.

Quatuor sunt timores. mundanus. servilis. initialis. filialis. Mundanus pro evitanda imminente pena bonum dissimulatur. retenta voluntate boni. Servilis. pro evitanda pena imminente bonum simulat. retenta voluntate mali. Initialis pro evitanda pena ventura. etiam malam voluntatem mutat. Filialis pro reverentia creatoris. sponte bonam voluntatem confirmat. Initialis necessitatem boni habet. filialis voluntatem. Tres primi respectu pene sunt. et penam habent. quartus nec respectu pene est. nec penam habet.

De duplici voluntate in christo.

In christo carnis infirmitas passionem horruit. sed erat spiritus medius inter deum et carnem. qui voluntatem carnis. patris voluntati subiecit. Cum ergo christus dixit. pater si possibile est transfer a me calicem istum. professus est quod sensit in carne. Cum vero dixit. non mea voluntas.

sed tua fiat. professus ē quod deliberavit in spiritu. Erat
volūtas patris ut xp̄us moreretur. erat volūtas carnis ut
a morte liberaretur. erat spiritus medi² dñans carni. obe
diens patri Volūtas patris dispensatio erat. volūtas car
nis natura erat. voluntas spūs virtus erat Ideo voluntas
patris honorabatur. voluntas carnis dirigebatur. volun
tas spiritus coronabatur.

¶ Ad xp̄s in hoīe mūdicie et huilitatis dat exemplum.

Dei sapia p quā hō factus fuerat ut i illa beatus esset
lapsum hoīem p̄dere noluit. Et cū illa sursū esset
maiestate. ille deorsū iaceret ifirmitate. descendit
ad eū ubi ceciderat. ut leuaret eū ad id vnde descenderat.
Sapia igitur sursum panis erat. et versa ē deorsum in lac
In diuinitate panis. in huānitate lac Et nutrit² est puul²
sensus lacte huānitatis. ut crescēs et dualescēs capere pos
set cibum diuinitatis. xp̄us ergo in celo panis. et i terra lac
xp̄us i celo. ex patre sine m̄re deus. xp̄us in terra ex m̄re si
ne p̄re hō In celo q̄lis pater/talis fili². in terra qualis ma
ter talis filius. In celo cū patre eternus et imensus. in t̄ra
cum matre incorrupt² et m̄suet². In celo cum patre icor
ruptus et sublimis. in terra cū matre virgo et humilis. In
celo imago patris. i terra imitator matris. Mater v̄go erat
et in humilitate exultabat. et filius virginis virgo humili
tatem cōmendabat Illa virgo humilitatem suam a deo re
spectam asserbat. ille virgo se humilem et mansuetū ostē
debat. Talis ergo agnus/qualis mater. ex munda munda
ex virgine incorruptus. per virginem veniens ad nos. per
virginitatē precedens nos Per incorruptōnem ergo venit
ut pctm̄ tolleret p̄icorruptōz p̄cessit ut v̄tutē demonstraret
Venit incorruptus ut p̄feret remediū. p̄cessit incorruptus ut
daret exemplum. Si ergo venire non possumus qua venit.

sequamur qua p̄cessit vt adipisci mereamur quod promisit
vt cibum lactis in humanitate xp̄i sumamus mundi corpe. ci-
bum v̄o panis in diuitate xp̄i sumamus mundi corde. Mundi
corpe p̄ virginitatez. mundi corde p̄ humilitatez. vt q̄ in vtro
q̄ corrupta habuit originē. in vtroq̄ iueniat mūdā habitatoz

De tribus generibus hoīn.

Hij sunt stātes. alij nutantes. alij vagantes. Stātes
sūt cōfirmati. nudātes radicati. vagantes dissipati.
Stantes sunt q̄ vicēnt. nutātes q̄ pugnāt. vagantes q̄ victi
sunt. Stantes sunt in pace. de q̄b2 dictū ē. q̄ posuit fines tur-
os pacez. et adipe. f. s. t. nutantes in luctamie. vagantes in
ab alienatōe. Stantes possidēt. nutantes appetūt et secun-
tur. vagantes fugiūt et abstrahūt. p̄mū ad illicita opa p̄

Quō xp̄us sol2 dixit pater me2.

ad turpia

Unus hō dixit p̄r me2 q̄ n̄ dixissz. si plus q̄ hō n̄ fuissz
In eo ei q̄ hō fuit / fr̄es habuit. et d̄re hūit p̄r n̄r.
in eo q̄ supra hominem fuit. vnicus fuit. et dicere potuit
pater meus. Pater noster qui es in celis.

Q̄ caro iumentum sit spiritus.

Caro iumentum est. sessoz sp̄us. cui calcaria adhibz
quando pigram excitat. frenum quando impetuo-
sam moderatur et cohibet.

Quid sit fauus distillans

Fauus distillans labia tua. fauus verbū caro factū
in virgine. distillans redundantiaz signat. De hoc
solo / quia plenus gratia fuit. dici nō potuit. pluit super ci-
uitatem vnā et super alteraz nō pluit. pars vna copulata
est. et pars que copulata non est aruit. Ip̄e enim totus
redundans. et gratiam fundens. quia q̄ dixit doctrina fuit
quod fecit medicina. alterum exēplum. alterum remedium
et de plenitudine eius omnes accepimus. ideo distillans.
et quia vnicuiq̄ secundum mensuram.

De occultis et manifestis.

Quedam sunt manifesta hominis. et manifesta homini. quedam sunt occulta hominis. et manifesta homini. quedam sunt occulta hominis. et occulta homini. Debet igitur homo primum erudiri in his que manifesta sunt. et exerceri ut ad cognitionem occultorum perueniat. Debet enim mala cognoscere. hoc est improbare/et scire quia mala sunt. nec dicere malum bonum. aut bonum malum estimare. et discernere inter tenebras et lucem. et noctem et diem. et inter diem et diem. et iudicare omnem diem.

V De duplici vita et morte.

Duo sunt vita et mors. Et post hec sequuntur duo. gaudium et dolor. De vita gaudium. de morte dolor. Et est bona vita/et mala vita. et gaudium bonum/et gaudium malum. Et est bona mors/et mala mors. et bonus dolor/et malus dolor. Corpus ex anima vivit. anima ex deo. Primum utrumque bene vivit. postea anima mortua est iniquitate. deinde corpus percussum mortalitate. dissolutum in morte. Postea anima vivificata iustificatione. deinde corpus resurrectione. Nunc ergo vetus homo. id est caro in cruce est. novus autem. id est anima in resurrectione. In resurrectione ergo nostra gaudium nostrum. in cruce nostra obedientia nostra. hic patientia. ibi leticia. Qui carne crucifixus non est. anima non resurrexit. et ibi sentit ubi vivit. et ubi sentit ibi sapit.

V Altricatio inter deum et diabolum
Deus per hominem mundum redepturus in mundum venit et totum mundo diabolum dominantem invenit. Deus per hominem mundum visitans in propria venit. et homo per deum mundum non amans. ubi caput reclinaret non habuit. Deus homo. in hoc mundo elementis impavit. et homo deus de hoc mundo regnum se non habere dixit. Ergo ad aliquid totum dei erat. et ad aliquid totum diaboli. Totum dei erat quod ipse fecerat. et totum diaboli quod ipse possidebat. Ergo certamen

factum est deo et certamen diabolo **D**eus dixit se qđ suuz
erat debere recipere. diabolus dixit se in suo nō debere ca
lumniam sustinere. **D**eus dixit se post tam longam patien
tiam digna satisfactione honozandū diabolus dixit se post
tam longam negligentiam sua possessione nō priuandū .
Deus dixit aliena eum fraudulenter abstulisse. violenter te
nuisse. diabol2 dixit eū nec cum abstulit contradixisse. nec
cum tenuit aliquā repetisse. **D**eus dixit potentē se ad sua re
cipienda si vellet viribus vti. diabolus dixit eum oīra iusti
ciā viribus nō debere abuti. **D**eus dixit iustum nō esse. si
quod pie creauerat pīre pmitteret. diabolus dixit. iniustū
non esse. si quod sponte perierat nō restauraret. **D**e2 dixit
se velle misereri p benignitatem ppriam. diabolus dixit se
nolle damnum pati. p potestatem alienā. **D**eus dixit iustū
esse. vt de peccato penitētes ad salutem reciperentur. dia
bolus dixit iustum nō esse. vt in peccato pīstentes ad sa
lutem cogerentur. **D**eus dixit sic se venisse. vt nolentes nō
cogeret. sed volentes adiuaret. diabol2 dixit interim pro
tempe eqūmīter se passurū volentes pderē. si nolentes re
tineret. **D**eus dixit. se in aliena manū non mittere si sua red
derentur. diabolus dixit se aliena patum reddere si sua nō
auferrentur **D**eus dixit nullū se a misericordia posse repel
lere. diabolus dixit. si omēs pderet. nō se posse eqūmīter to
lerare. **D**eus dixit se suadere. vt in toto ab alieno iure ce
deret. diabolus dixit se postulare. vt saltem pro reuerentia
pīstine dñationis aliqua in pte requiem sibi nō negaret .
Deus dixit se cū prius potiora elegisset. post illi abiectio
ra concessurum. diabolus dixit. iure se si electiōē habere
non posset. saltim ptiōē facturū. **D**e2 dixit se priuilegio
dñationis vtriusq; potestatem vendicare. diabolus dixit se
qerā amplius nō posset nichil ex iure/ sed ex pmissione po
stulare **D**eus dixit se tm pmissurum qđ etia; auari famem
satiare nō possit. diabolus dixit se nō tm accepturum quā

amplius cupiat. si fieri posset. **H**is dictis. iussit deus tendi funiculos in prutionē. et inuenit virentia et irrigua in val-
libus imis minora spacio. maiora p̄cio. et hec p̄cepit se pos-
ni ad partem alteram. deserta aut et arida in rupib⁹ et mō-
tibus altis lata et aspectui patentia. magna spacio. vilia p̄-
cio. et hec iussit ad alterā ptem discerni. **T**unc mandauit
diabolum adesse. et assistenti sic ait. **N**e forte aut violenti-
am iudicantis. aut auaritiā dantis causari valeas. q̄cqd
oculus tuus videt tibi dabo. **T**unc diabolus qui om̄e sub-
lime considerat et humilia nō valet intueri. leuans oculos
asperxit montes altos. et sata prominentia in rupibus. ac de-
serta patentia. et quasi totum sibi celsisse gloriās desepxit
quod deus elegerat **C**ui deus increpitās. ac cecitatem ela-
ti deridens. ait. **F**unes ceciderūt michi in p̄claris. **T**u lau-
das qd vides. et ego laudo qd video **T**u in imo es. et p̄pte-
rea oculis tuis nisi alta et excellentia nō patent. **E**go desu-
per c̄temploz. quā habeant amenitatem humilia. **E**tē hē
reditas in ea p̄clara est michi.

¶ Quare idem deus et homo.

Deus homo factus est. vt idem esset redemptor qui
creator et vt de suo liberaret hō. et vt familiarē
ab homīe diligeretur deus in similitudinē hominis apparens.
et vt vterq; sensus in ip̄o beatificaret et reficeret ocul⁹ cor-
dis in eius diuinitate. et oculus corporis in eius humanita-
te. vt siue ingrederetur. siue egrederetur. in ip̄o pascua in-
ueniret natura ab ip̄o condita.

¶ Quare ih̄s in via euntib⁹ faciē abscondit.

Ihesus in via ambulantibus faciē suā abscondit. ostēsus
eam in patria. **P**ropterea in fine vie cum discumbere ce-
pissent. fregit ih̄esus panem. vt interiora eius patescerent
et ibi eum agnouerūt q̄ post hui⁹ vite cursū in regno celoꝝ
cum abrahā et ysaac et iacob discumbentes. et sup̄ men-
sam eius edētes et bibētes. in eterno diuino. ih̄u claritatē

videbunt. **N**unc autem interim in via pegrinus apparet. ut exilium nostrum agnoscamus et quia alia est patria nostra. **E**t colloquendo corda ad amorem inflamat. sed oculos ad contemplationem adhuc non reuelat. **Q**ui ergo in via ex sermonibus Iesu ignem amoris corde accipiunt. in fine vite claritatem eius videbunt. **S**unt itaque lingue ignee que veniunt ad nos et verba flammantia quibus quotidie Christum nobis loquentem audimus. quia spiritum Christi non habet. qui verba Christi audiendo non ardet. **S**pūs enim sanctus super discipulos Christi in linguis igneis apparuit. et ipse Christus ambulatum in via loquendo corda inflamavit. quibus non quasi a capite vite sed quasi a latere vite se sociavit. quia eum nobis non natura. sed gratia in huius vite via comitem dedit.

De duabus ciuitatibus et duobus regibus.

Due sunt ciuitates. Iherusalem et babilon. et duo populi. amatores dei et ciues Iherusalem. et amatores mundi ciues babilonis. et duo reges. Christus rex Iherusalem. et diabolus rex babilonis. **I**nter has duas ciuitates. et duos populos. et duos reges. bellum est iugiter et discordia. et pugna. **E**t signat uterque milites suos. Christus suos. et diabolus suos. ut agnoscant quique regem suum et agnoscant ab eo rege et sequantur eum. **I**herusalem enim ciuitas sursum est in celo. babilon deorsum in terra. **S**imiliter etiam Christus sursum est. diabolus deorsum. **M**ilites Christi sequuntur regem suum. et milites diaboli sequuntur regem suum. Christus tribus exemplis viam nobis ostendit. quam eum sequi debeamus. **S**imiliter et diabolus tria proposuit. quibus post eum precipitentur qui eum sequuntur. **I**ter enim ad Christum quia sursum est. arduum et artum est. et in longum sublimis. **I**tem ad diabolum deorsum. latum et breue. in profundum et ad precipitium facile. **I**deo Christus exemplum paupertatis reliquit. ut exonerati sarcina trenarum rex leues ascendamus per arduum. exemplum humilitatis. ut modici sine difficultate transeamus per artum. exemplum patientie ne deficiamus in longum. **E**xemplum paupertatis dedit cum dixit. vulpes

foureas habent et volucres celi mōdos . fili2 aut hominis nō
habet vbi caput suum reclinet . **E**xemplum humilitatis de
dit. cuz dixit . discite a me quia mitis sum et humilis corde
Exemplum patiētie dedit. qñ cum pcuteretur nō reperculs
sit. cum occideretur sustinuit. **E**xemplum paupertatis qz in
hoc mundo diuitias habere noluit. exemplum humilitatis
qz gl'iam spreuit. exemplū patientie qz mala sustinuit. **C**um
lauderetur nō letabatur. cum malediceret nō tristabatur.
cum premeretur nō frangebat. **R**it illi quidam. **M**agister
bone. et respondit. quid me dicis bonum. ecce humilitas.
Et alij dixerūt. **D**emoniū habet. et dixit. ego demoniū nō
habeo. sed honorifico patrē meum. ecce patientia. **E**t cum
requireret pplus eum vt regem faceret. ille humilitatis exē
plum relinqēs. fugit/et gl'oziam spreuit. et multa alia ad
hec ptinentia exempla. **P**rima est ergo paupertas. vt abicia
mus qd grauat. in quo est peccandi occasio. et qz pauper
tas despicitur. sequitur humilitas. qua ipa etiam ppter de
um vilitas amatur. et quia rursus qui vilis est. sine re
uerentia leditur. necessaria est post humilitatem patientia
qua omnia aduersa ppter deum fortiter tolerantur. **P**aup
tas leuē facit et expeditū. humilitas modicū. patiētia for
tem et robustum. **E**contra diabolus suos primum diuitias
rum pondere in amore et sollicitudine onerat. vt deorsum
ruant. secundo p superbiam inflat. vt p latum incedāt. ter
cio p impatientiam frangit. vt cito deficient. **H**ij duo po
puli duas ciuitates ab initio suo edificauerunt. **B**abilon a
cām cepit. et iherusalem ab abel. **P**rimus em homo duos
filios genuit. diuisionis principium. et diuisionis signum.
quia illa massa nature humane. que in ipso primum p condi
tionem tota condita erat ad gloriā. postea p preuarcatio
nem tota addicta erat ad penam. vt ostenderetur misericor
dia et veritas. iam tunc diuidi incepit. inuasa misericordie
et inuasa ire **E**t abiectus ē p'rogem'2 tre sicut priogem'2

celi corruerat. si tamen primogenitus erat qui genitus non erat. De ipso enim dictum est. **I**pse est principium viarum dei. Et reprobata sunt prima. ut ostendatur / quia finis principio melior est. quia que in principio facta sunt a deo. bona quidem facta sunt. sed bona incipientia. que autem in fine facienda erant bona facienda erant. et bona consummata. **P**ropter hoc etiam in ipsa rebus conditione primum materiam fecit. postea formam superaddidit. ut ostenderet quo similiter in rationali creatura primum esse factum erat postea autem pulcrum esse. et formosum esse. et melius addendum erat. ut non minus gloriaretur in eo quod primum bonum acceperat. sed ad illud potius festinaret quam postea melius acceptura erat. sed primogenitus primum dilexit. ut perderet nouissimum. et ideo reprobatus est. ut ille in celo et iste in terra. **S**ed ille de celo delectus in terra. hominem per inuidiam supplantauit. iste in terra reprobatus effectus. fratrem suum zelando occidit. **Q**uia enim vita illius grauis fuit illi. ideo ad mortem illius festinauit. **C**ruciabatur enim nequam conscientia quotidie contra se testimonium cernens vitae iusti. et quasi grauis ei ad videndum fuit. ex cuius presentia condemnabatur sua malicia. **I**ccirco auferre festinauit e medio ipsum. ne eum videret ad confusionem suam. quem videre noluit ad emendationem et correctionem suam. fortassis existimans postea non fore deum vindicem iniquitatis. si non superesset homo iustus testis veritatis. **S**ic ergo cain interfector fratris. babilonis fundamenta posuit. abel autem interfectus sanguine suo primordia iherusalem in terra consecrauit. **S**ic hismabel reprobus primogenitus fuit. isaac vero electus. esau quoque ab hereditatis sorte et dono benedictionis reprobatur. iacob diligitur et eligitur. et reprobo eliab primogenito. dauid iunior ad regni fastigium sublimatur. **S**emper autem milites diaboli furore pugnaverunt. et milites christi patientia vicerunt. regem suum paupertatis amore et humilitatis studio

sequentes. patientia autem ad ipsum puenientes.

De officio et potestate prelatorum.

Considerate fratres misericordem dispensationem dei. Solus ipse peccata tollere et peccatores iustificare potest. tamen ut humanam conscientiam de sua pietate certam faceret. potestatem relaxandi peccata. et indulgendi arbitrium homini concessit. ut homo ad hominem quasi ad consimilem suum familiarius et fiducialius veniret. quem et videre posset veniam postulaturus et accepturus audire. Deus enim hominem orantem videre potest. sed homo deum indulgentem videre non potest. Idcirco voluit deus. ut homo homini loqueretur. et de sua salute cum illo tractaret. et veniam peteret. et indulgentiam acciperet. Sed ne forte ab homine salus dubia esset. deus homo factus est. qui nec falleretur iudicando. nec falleret miserando. Sic omne iudicium datum est filio divina potestate in participatione hominis transuersa. ut homo peccata dimitteret. iuxta diuinum tantum iudicium. cum idem ipse homo deus esset. Ipse autem homo Christus sicut princeps factus fuerat nature nostre. ita princeps vos esse voluit honoris sui. et idcirco dedit vobis partem spiritus sui. ut prius essetis principes veritatis. deinde sortes dignitatis. Videte igitur ministerium vestrum fratres. iudicate iudicium domini quia positi estis iudices seculi. Audite quod dictum est. Dominus iudicabit fines terre. Propter hoc enim dominus iudicium suum in fine distulit. ut vos prius iudicetis ad correctionem. ne ipse cum post iudicare ceperit. iudicet ad damnationem. Vos enim estis non quasi iudices criminum ad damnandum. sed quasi iudices morborum ad sanandum. Videte ergo languidum in manibus vestris. quem vobis misericors ille samaritanus commisit. pro quo precium iam ab eodem accepistis. ne de vestro constet curatio illius. Habetis duos nummos in testamento duplici. veteris monete unum. et unum noue. Ut emanetur veteri medicamina que mordent. nouo

autem medicamina que fouent. **P**rima ad purganda q̄ pur-
trida sunt. secunda autem ad viua d̄firmanda. **I**sta duo sūt
debita. debitum p̄cepti quo doctrina impenditur. debitum
voti quo exemplum format. **H**ic sūt etiā duo gladij quos
in xpi passione ad defensionē petr⁹ pauerat. vn⁹ scz corp⁹
qui scdm legem veterē penā peccātibus irrogat. alter vō
q̄ scdm nouā legē spāliter culpas feriēs/hoīes sanat. **H**ic
est gladius vester quo vos ferire debetis vitia hoīm. ipos
hoīes amātes. quē vobis petr⁹ reliquit. si tñ feruoris illi⁹
heredes facti estis. et imitatores esse vultis. **N**ondū adhuc
xpus crucifigebatur. et tñ petrus feruorez suum cohibere
nō potuit. sed exerto scz gladio pcussit pontificis seruum
nec multitudinē timens. nec potestatem. et nisi xps eū cobi-
buisset. forsitan maiora adhuc petrus fecisset. nec tñ tunc
petrus dicere potuit. plures sunt q̄ nobiscū sunt / quā q̄ cū
illis. **C**onsiderate ergo videte quid faciatis. christ⁹ in ocu-
lis vestris crucifigitur. et vos adhuc gladium in vagina
habetis. cum tamen multo maior vobiscum sit. quā cum
illis. **Q**uid vos in passiōe xpi fecissetis. q̄ ad mō pcutiendū
pigri estis. **E**cce xps in oculis vris occiditur. **Q**uid em̄ est
xpianus. nisi corp⁹ xpi. ipse quippe dixit. **Q**uōd vni ex minimis
meis fecistis / michi fecistis. ergo in xpiano xpus occiditur
et in xpiano xpus tribulatur. **Q**uid ergo facitis. quid pi-
gri. quid timidi estis? **F**orte quia non statis finees. iccirco
iram placare non potestis / vt cesset quassatio. **F**orte quia di-
scubuitis ad ollas pharaonis et saginaz diligitis. pigrum
vobis est surgere ad bellum. **F**orte quia lanam diligitis et
lac non oues. iccirco pascitis vosmetipos non oues. et fu-
gitis veniente lupo. quia de ouibus non curatis. **S**altem
si lac ouium comeditis. carnes comedere nolite. **S**i fru-
ctum pro custodia ouium queritis. ipas viuas seruate. **B**o-
nus pastor etiam carnem suam ouibus suis edendam tri-
buit / vt eas reficeret. sed vos nō solū mercenarij pastores

precium pro custodia queritis. sed ipsas etiam oves lupi
facti ad vestram refectionem necatis. **De** pastoribus malis
qui pascunt semetipsos non oves. utinam solum non pascere
si non etiam depascerentur. nunc autem mercenarii fugiunt
et lupi occidunt. Mercenarii fugiunt non mutando locum.
sed subtrahendo auxilium. lupi occidunt. quia et visibiles
corpa lamant. et invisibiles animas necant. **Si** ergo pasto
res estis. vigilate super gregem vestrum. nec oves christi lam
ari permittatis in manibus vestris. ascendite ex adverso. et
date vos murum pro domo domini et quasi boi canes latrate cir
ca caulas ecclesie. vocibus confidentie. ut timeant lamato
res lupi. et oves secure permaneant. et vos pro bona custo
dia premium accipere mereamini/amen.

De tribus crucibus.

Michi autem absit gloriari. nisi in cruce domini ihesu
christi. In cruce christi gloriatio est. in cruce dextri latro
nis consolatio. in cruce sinistri confusio. In cruce
christi pena sine culpa. et post penam glorificatio. In cruce
dextri latronis pena pro culpa. et post penam remissio. In
cruce sinistri latronis. pena pro culpa. et post penam dam
natio. Dicunt homines quando penam sustinent. si merui
semus non erubescemus. nunc autem iniuste pati. et sine
culpa. ignominiosum nobis est. **O**culi qui non vident. imo
si pro culpa patris erubescere. si sine culpa patris gloriare.
Latro magis vis esse quam christus. et forte sinister blasphemator
non confessor. Tu enim pro culpa patris. et culpam
non agnoscis nec iudicem veneraris. **Si** saltem dexter fu
isses latro/culpam humiliter agnosceres. penam patienter
sustineres. veniam deuote implorantes. nec pro pena pre
sumeres. nec pro culpa desperares. sicut quidam qui sua
de sustentia gloriantur. de pena murmurant. de culpa de
sperant.

¶ De duplici vetustate.

Duo homines veteres erant in nobis. interior p iniquitatem. exterior p mortalitatem. xpus aut carnem cum mortalitate assumpsit. animā sine iniquitate. Vetustatem autem carnis sue. p crucem hoc ordine deposuit. Primum ligatus est. postea crucifixus. sic et nos vetustatem interiorē hominis hoc est iniquitatem hoc ordine destruere debemus. primum eam foris p disciplinā ligādo. ut operari nō possit. deinde intus omīno crucifigendo et interficiendo. ut iam prozsus non sit. Sic paus studio nostro. cooperante gratia dei in nobis. destruenda est iniquitas. ut per eandem gratiam/postea in nobis sine nostra cooperatione. et ipa destruatut mortalitas.

¶ De duplici oleo.

Habet oleum deus. habet oleum et mundus. Ad oleum dei vasa deficiūt. oleum mūdiā vasis deficit. Oleum dei dulcedo eternorū. oleum mūdi delectatio p̄sentium. Illa sufficit. ista deficit. Propterea vasa stultarum virginū vacua fuerunt. vasa vidue sapientis plena. Vasa corda sunt. oleum gaudium

¶ Quare xpus ovis dicitur.

Quoniam christus ovis post fuit. postea pastor factus ē. Ovis animal mansuetum est et mundū. In mansuetudine humilitas. in mūdicia castitas figuratur. Humilitas duplex est. prima qua p̄esse nō appetas. scdā qua subesse diligas. Multi em̄ sunt/qui p̄esse nolunt fugientes laborem. non honore. q̄ tamē subesse dedignant. qui qñ in p̄cepto obedientie murmurant. quasi ad passionē ducti recalcitrant. bi profecto oves nō sūt. nec imitatores illi2 qui sicut ovis ad occasionē ductus ē. et nō apuit os suum. Similiter castitas duplex ē. alia foris p mūdiciā corpis. alia intus p mūdiciam cordis. Mūdicia corpis ē. abstinere a malo opere. mūdicia cordis sincerū esse a mala delectatōe. Qui ergo

munditiam et mansuetudinem habet/ouis est . et qui ovis
bona est . sic tandem pastor fieri potest . qui prius in sua sub
iectione didicit . quomodo alijs preesse possit **Q**uidam enim sunt
pastores . quidam mercenarii . quidam lupi rapaces **P**astores
sunt qui oves diligunt . mercenarii/qui lanam et lac acci
piunt . lupi/ qui carnes comedunt . **P**astores custodiunt in pro
speritate . et defendunt in aduersitate . mercenarii custodi
unt in prosperitate . sed non defendunt in aduersitate . lupi
non custodiunt in prosperitate . et occidunt in aduersitate
Pastores salutem querunt . mercenarii lucrum appetunt . lu
pi peccati materiam vel licentiam ouibus dantes occidunt . **P**ri
mi sunt diligentes . secundi negligentes . tercii pestilentes .

De duplici vita et sensus anime.

Duplex est vita anime . alia qua uiuit in deo . alia qua
uiuit in carne . **U**bi uiuit ibi sentit . ubi sentit ibi do
let cum leditur . et gaudet cum fouetur . quia unus est locus
gaudij et doloris . nec dolor est nisi ubi gaudium fuit et amor
quomodo dolor non est . nisi cum lesus fueris ubi gaudes . subla
to gaudio . **Q**ui ergo in carne uiuit in carne sentiunt . et illis
dolor carnis grauis est . quia suaue erat gaudium illi . **D**olores
vero anime non sentiunt . quia mortui sunt intus . ubi uiue
re debuerant in deo . **I**ccirco cum leditur caro graue esti
matur ab illis . et fugiunt quantum possunt dolores eius .
Vulnera autem anime ignorant prorsus . et non querunt me
dicinam in illis . quia ibi sensum doloris non habent . **C**um autem mor
tuus fuerit sensus anime quo uiuit in carne . tunc uiuificari inci
piet ille sensus quo sentiet semetipsum . et tunc sciet sua vul
nera . et sentire incipiet dolores suos . tanto grauius/quanto propius
quia quo magis intimum est . magis malum nocet . magis pro
dest bonum . **P**rius dicit . **A**rguam te et statuam contra faciem tuam .

De duobus que in peccato sunt.

In peccato duo sunt . vitium et culpa **V**itium naturam ledit .
culpa creatorem offedit . **V**itium autem puritatem . culpa autem pietatem

De tribus que in penitentia sunt.

Penitentia tria sunt. dolor preteriti. custodia futuri. satisfactio delicti. Dolor culpam placat. satisfactio vitium sanat. custodia sanitatem seruat. In his custodia futuri primum locum tenet. dolor preteriti secundum. nouissimum satisfactio delicti. que quantum proficit. tantum cetera afficit. Ideo saluator solum hanc. id est custodiam futuri/ quasi precipuam. et in qua omnis penitentie fructus constat suis confessoribus inunxit. vade et amplius noli peccare. et vade in pacem / et iterum vide ne quid tibi de terribus contingat. Hec tria sic pensanda sunt. ut sit dolor plenus. custodia perfecta. satisfactio odigna.

De conscientia et fama.

Duo sunt. conscientia et fama. conscientia oleum in vase. fama lumen in lampade. Propter conscientiam ingredimur. propter famam egredimur. Intus reficimur salute propria. foris reficimur edificatione aliena. Intus cupio dissolui et esse cum christo / foris manere in carne. necessarium propter vos. Conscientia irriguum superius. fama irriguum inferius. Ad conscientiam meditatio. ad famam predicatio. ad conscientiam silentium. ad famam verbum. Per silentium seminas agrum tuum. per verbum seminas agrum proximi tui. Cum in tua edificatione proficis. metis agrum tuum. cum de profectu alieno letaris. metis agrum proximi tui. In tempore oculi primum lectio cognoscende veritatis. et exercende virtutis materiam tribuit. deinde meditatio formam apponit. In tempore laboris primum opus exemplum tribuit. postea verbum doctrinam proponit. sicut scriptum est. Que cepit ihesus facere et docere. Ideo prius tempus oculi. postea tempus laboris.

De spiritu domini / et spiritu mundi.

Spiritus domini repleuit orbem terrarum. quod mirum si spiritus domini imple potuit corda hominum / quod implet orbem terrarum. nunc ergo impletum est quod dominus ihesus christus in passionis sue predixerat. consummatum est. antequam spiritus veniret ad corda hominum non potuit dici consummatum est.

Propter hoc em̄ om̄ia facta sunt que facta sunt. vel in nati-
uitate vel in passione. vel in resurrectione. vel in ascensione ih̄u
xpi. siue in ceteris om̄ibus q̄ verbū incarnatum visibiliter opa-
tum ē / ad reparatōz hoīm. ut hoc bonū suū recipet hō ad
qd̄ doctus fuerat. sine quo nichil fuit. cū quo nichil defuit
et p̄pterea in hoc cōsummata sunt om̄ia q̄ p̄pter hoc facta sunt
om̄ia. **B**otrus enim carnis portatus fuerat ad torcular
crucis. et exp̄siōe facta fluere cepit in iustū diuinitatis et
voluit ut vasa cordium p̄parent. ut vinū nouū in vtres no-
uos poneret. **P**rimū mūdarent ne ifusum pollueretur. post
ea ligarentur / ne effusus amitteret. **M**ūdarent a gaudio im̄-
q̄tatis. ligarentur a gaudio vanitatis. **N**on em̄ bonū gau-
diūz venire potuit. nisi prius recederet malū. **M**alū gaudiūz
est / gaudium im̄q̄tatis. et malum gaudiū est / gaudium va-
nitatis. **G**audium im̄q̄tatis polluit. gaudiū vanitatis effū-
dit. **G**audium im̄q̄tatis ē. q̄n p̄t̄m diligit. gaudiū vanta-
tis ē. q̄n trāsitoria amant. **G**audiū im̄q̄tatis reddit vas sor-
didum. gaudiū vanitatis facit vas rimosum. **E**cce ergo qd̄
malū ē. ut qd̄ bonū ē percipere possis. **E**ffunde amaritudi-
nē. ut dulcedine implearis. **S**pūs sanctus gaudiūz ē. et spūs
sanctus amor ē. **E**cce sp̄m m̄di et sp̄m diaboli. ut accipe pos-
sis sp̄m dei. **S**pūs diaboli opat̄ gaudiūz im̄q̄tatis. spūs m̄-
di opatur gaudiūz vanitatis. et sūt mala gaudia ista. q̄m ali-
ud culpā h̄z. aliud occasionē culpe. **V**enit autē spūs dei.
cū electi fuerit spūs malus / et intrat habitac̄m cordis / et opat̄-
tur gaudiūz suūz / et amorē suūz. **N**ō sicut spūs diaboli / neq̄
sicut spūs m̄di. s; gaudiūz bonūz et amorē bonū. **P**rimū gau-
dium v̄itatis in quo iusticia diligit. postea gaudiūz felicitatis
in quo de p̄mio iusticie p̄cepto exultat. **G**audium veri-
tatis astra gaudiūz im̄q̄tatis. gaudium felicitatis astra gau-
dium vanitatis. **E**t expellunt bona gaudia. gaudia mala.
Et cum ip̄a cor implere ceperint. tunc primū agnoscet hō
q̄m prima gaudia vera non fuerint. q̄m nec plena eē potuerit

in gaudio iniquitatis. nec pmanentia in gaudio vanitatis.
Nunc aut vera gaudia aduenerunt plena et eterna sicut sal
uator promissit. ut gaudium vestrum sit plenum. et gaudiū
vestrum nemo tollat a vobis. **I**p̄m ergo gaudium amor ē.
et opatur spiritus idem et gaudium et amorem. **A**morem
q̄n querimus. gaudium q̄n possidemus? **T**amē ip̄m desiderū
sine gaudio esse nō potest. nec ip̄a adeptio sine amore. **I**ta
q; gaudium ip̄m amor est. et ip̄e amor gaudium. q̄m in eo
qđ amamus gaudemus. et id de quo gaudemus diligimus. **E**t
est gaudium bonum et amor bonus. et gaudium malum et
amor malus. similiter **E**st em̄ amor dei. et est amor mūdi. qui
dam et solū deū amant. qđam aliud p̄ter deū cū deo amāt
nichil tñ extra deū **A**lij extra deum qđam amāt. et hij deum
nō amant. **Q**ui solū deum amāt. edificant sup fundamentū
aurum. argentū. lapides p̄ciosos. **I**n auro intellectū. in ar
gēto eloquiū. in lapidibus p̄ciosis. opus incorruptū. **Q**ui
p̄ter deum aliud amāt. et tñ deum plus amāt. edificant sup
fundamentū ligna fenum stipulā. **I**n lignis affectū cognati
onis. in feno affectū possessionis. in stipula affectū fami
liaritatis. **I**n q̄bus oībus et si peccatū non est. occasio tñ
peccati cōstat. **Q**ui extra deū aliqđ amant. hij supra funda
mentū nō edificāt. s; destruūt fundamentū. qz amor dei in
corde esse nō potest. vbi nō est vel solus. sicut i his q̄ solum
deū amāt/vel sūm/ sicut in his q̄ cū dō aliud amāt. nec tñ
extra deū. **I**n eo amore quo cū deo aliud amat/ gaudiū est
vanitatis. i eo amore quo extra deū aliqđ amat. gaudiū est
iniquitatis. **I**llic amor mūdi ificit. hic amor peccati polluit.
et tñsit mūdus. et acupiscētia ei. verbū aut dñi manet i eē
nū. **E**t q̄ credit i verbo ei et h; sp̄m ei. hic manet i eternū
sicut ip̄e manet i eternū. **Q**ui em̄ instabilis ē p gaudiū inq̄
tatis. vel qui instabili adberet per gaudium vanitatis. hic
non potest manere in eternum. nec gaudium verum habere.
quod falsum est p iniquitate. et transitoriū p vanitate

Qui autem Spiritum dei in se manentem habet . gaudium
verum habet . et plenū . et eternū . qz manentē diligit . et sta-
bili adheret . et possidet cōsummatum bonū . Hoc em̄ totū bo-
num est hoīs . agnoscere et amare creatorē suum . Propter
rea lingue ignee date sūt vt in linguis sit agnitio veritatis
in igne amor virtutis . In lingua em̄ verbū est . in igne flā-
ma . Et verbū quidē ad agnitiōē ptinet . ignis vō ad dilec-
tiōē . Et ideo verbū cum igne venit . sapiētia cū dilectōe .
vt alter illūaret . alter inflāmaret . alterū ignorantiā . alte-
rū oculi piscentiā . Nec vero dona nōmī in vnū agregatis . et
ad supiora subleuatis . venire potuerūt . Cōgregatis p cō-
sensum . subleuatis p desiderium . Cōgregatis p dilectiōē
proximi . subleuatis p dilectionem dei . Et nos ergo si talia
dona percipere volumus / tales simus / amen .

¶ Quid sit qd dictū ē ad abrahā exi de tra tua
Exi de terza tua et de agnatōe tua . et de domo patris
tui . et veni in terrā quam mōstrauero tibi . qz fr̄es
scientibz legē dei loqmur . sermo nr̄ ad vos doctri-
na nō est . s; exhortatio . Vos em̄ scripturas nostis et virtu-
tē earz . Virtus em̄ verbi . expiētia ē rei / et efficacia s; mōis ex-
hibitio opis . Vos igit nō erratis nesciētes sc̄ptas neqz vir-
tutē earz . Sc̄ptas em̄ nostis p studiū lectōis . virtutē earz
p disciplinā opis . Scripturas nostis audiendo xpm loque-
tem . virtutē earz imitādo facientē . In dictis ei2 inuenistis
intelligentiā scripturarz . in factis eius virtutē earz . Nostis
ergo xpm nō solū audiēdo . s; etiā expiēdo . Nostis n̄ solū
sym carnē / s; etiā sym maiestātē . Et si agnouim2 inqt aplūs
xps sym carnē . iā nūc nō nouim2 . i vtroqz expti estis xps / et
nostis xpm . sym carnē / et sym maiestātē . Olī agnouistis xps
sym carnē / n̄ agnouistis xps sym maiestātē . xps i cruce expti
estis opatiētes xps i r̄surrectōe expti estis cōsurgētes vos ei
estis spōsa illa et dilectā illa q dilectū nouerat et expta dice-
bat . Vascicls m̄ze dilect2 me2 michi . hoc ē xps sym carnē

Et rursum **B**otrus cipri dilectus meus michi. hoc est xpus
secundū maiestatem. Vasciculus mirre xps in passione. bo
trus cipri/xpus in resurrectione Vasciculus mirre multitu
do passionū. botr2 cipri/habūdantia gaudior. Illic ama
ricans hic inebrians. Tamen vos vasciculū mirre inter vbe
ra posuistis. qz passionē xpi. cū gaudio et dilectione susce
pistis. Vos xpm patientem nō solum in corpore. sed etiam
in corde portatis. qz passionis ei2 imitationē a nimo dilecti
onis suscipitis. **N**ō ergo xpm/scdm carnē cognouistis. iā nō
cognouistis. quia transitorium est qd est i passioe. sz pma
surum qd est i resurrectione. Cognouistis ergo. et iam non
cognouistis. quia instat vt transeat dolor passionis. quē su
scipistis in carne cōpatiētes. et instat vt cōsumetur gaudiū
resurrectōis qd pcepistis a nimo cōresurgentes. Instat vt trā
seat dolor passionis. sed nō instat ut trāseat dilectio patie
tis. Transit a carne passio. sed nō transit a corde dilectio
Iō vasciculus mirre int vbera amorabit. Ibi ei est cor. et vbi
ē cor. ibi dilectio ē. et vbi dilectō ē. ibi dilecti mātio ē. Vos
ergo frēs q spona estis et dilecta vasciculū mirre habetis
xpm patientē. et botrū cipri/xpm resurgentē. ppter ea opus
nō habetis doceri de ipso. docti ab ipso. qz vñctio ei2 docet
vos de omibz. et verbū ipi2 qd sonat in auribus vestris.
et sapit i cordibz vris. **N**ō igit vba nra ad doctriāz vraz suf
ficiunt. sz verbū ipi2 p nos trāseat ad vos. vt ipi2 grā a vo
bis redūdet vsqz ad nos. **H**oc em verbū ei2 ad vos. quod
dictū est ppter vos. exi de terra tua zc. Jam olim dictum
erat. et voluit ipe vobis dici quod dictum erat. vt sciatis
etiam hoc ad vos pertinere quod dictum est. **E**rat quidē vn2
tunc cui dictum est. sed ille ad vnam hanc pertinebat in q
vos vnum estis. de qua scriptum est. **V**na est amica mea
columba mea. perfecta mea. **E**t ille tunc alienus erat. quia
in alieno erat. et vocatus est vt inde exiret. et proximus fi
eret. et dilectus amicus. **I**lle quidē iam tunc dilect2 erat

quia diligebatur a quo vocabatur. sed amic² nō erat/q^z nō
diligebat quem non cognoscebat. et ideo non diligebatur
q^d erat alienus sed. quod futurus erat proximus et amic²
Erat em̄ tunc in bur caldeoꝝ. in igne videlicet. et in incen
dio demonū. q^d est concupiscentia et delectatio terrenorū. Et
ip̄m incendium fuscauerat illū. et migrū fecerat. vt nō esset
amabilis. et ideo vocabatur. vt de incendio exiret. et veni
ret in refrigerium. vbi deabari posset/et candidus fieri. ne
semp esset odibilis. p̄pterea dixit. **E**xi de terra tua et de ag
natione tua. et de domo patris tui. et veni in terrā quā mō
strauero tibi. De terra exire est. ea q̄ foris possident trena
bona relinq̄re. De agnatōe exire ē. his q̄ i nobis et nobiscū
orta sūt vitijs abrenūtiare. De domo patris exire ē. sūptis oī
bus p̄pt̄ deū. postremo semetip̄m abrenūtiare. Dom² ei patris
n̄r ip̄s ē cor n̄r. quā p̄r n̄r habitat i nobis. Pater n̄r prim²
diabol² fuit. s̄m natiuitatē qua nati sumus. pater n̄r secū
dus de² est. sc̄dm natiuitatē qua renati sum². et vult vter
q^z pater habitare in filiis suis. Diabol² i filiis ire. deus i filiis
gr̄e. Rñ ergo i bur caldeoꝝ fuim² cor n̄r domus diaboli
fuit. qm̄ ip̄e tūc in nobis hītauit. et fuim² vniuersi filij be
or. q^d dī habitantis in pelle. Non em̄ habitare p̄t/ nisi in pelle
p̄r iste. q^z corda carnalia amat. et in eis solū requiescit qui
sapiūt ea q̄ sunt carnis. et ambulant secundū carnem. **H**ec
est pellis domus patris nostri primi de qua iubemur exire
ip̄m videlicet cor nostrum. et desideria ei² mala relinq̄re.
Hoc est em̄ de corde exire. elongari a desideriis eius.
et pegrinari ab ip̄is. vt non sumus consensu vbi illa sunt. s̄
proposito sanctitatis tendamus ad terram quam monstra
bit nobis deus. vt primum propter deum abiciamus nostra
deinde relinquamus et nos. Sic em̄ demum demonstrabit
tur nobis terra visionis a domino. in qua ip̄e videbitur do
min² qm̄ in promissionē posuit filijs lacte et melle manātē.
Lacte i atēplatoe hūanitatis melle i atēplatoe diuinitatis.

Propterea em̄ deus homo factus est. vt totum hominē in se beatificaret. vt tota conuersio hominis esset ad ip̄m. et tota dilectio hominis esset in ip̄o. Si em̄ creator hominis deus esset. et homo non esset. esset in ip̄o qđ sensu mentis videretur. sed quod sensu corporis videretur non esset. et sustineret sensus carnis perpetuum opprobrium absentie creatoris. vt esset in abiectiōem semp̄ oberzans in creaturis et nō attingens ad creatore suum. Ne igitur sensus carnis in homine opprobrium istud imp̄petuum portaret. semperq; illi merito diceretur vbi est deus tuus. si nunq; ad creatoris sui contemplationem admitteretur. assumpsit creator carnem. que a sensu carnis in ip̄o videretur p carnem. vt carnis cibus esset lac in contemplatōe carnis/mētis cib⁹ mel in diuinitatis contemplatōe. Et egredere/ et igredere. et pascua inueniret. pascua foris i carne saluatoris. pascua int⁹ in diuinitate creatoris. vt saluator et creator vnus vnū gaudium esset in lacte carnis. et in melle diuinitatis.

De eo quod scriptum est ve vobis diuites q̄ habetis nunc consolatiōem vestram.

Ue vobis diuites qui habetis nunc cōsolationes vestras. Nunc rōnali si vere sapet. nichil hoc sapet. ppter verum bonum. Non enim est bonum eius aliud quā verū bonum. Hoc igitur solum est in quo gaudere debet. in habundantia sua. et in quo consolari deberet in egestate sua. et utiq; siue habūdans siue egens bñ illo gauderet. et bene consolaretur. si illius neq; in habundantia neq; in egestate egestatem pateretur. Nunc autem primum malū eius factum est. vt illo sublato egestatem illius patiatur. vt illud non habeat. Deinde secundum malum accessit. vt in alio bono consoletur. vt illud non requirat. Perdito ergo eo quod intus erat bono. egressa est anima ad ea que foris erant. bona aliena. et pactum fecit cum delectationibus seculi. et regressa induxit eas ad se. vt fornicaretur

cum illis intus in abscondito cordis sui. et requiesceret
super eas. et consolaretur in eis. et non respiceret ad senten-
tiam boni sui. eo quod habundantiam suam cerneret et desola-
tionem in bonis aliis. **N**unc igitur anima desolata a bono suo
desolationem suam non agnoscit. quam secum habet societatem alienam
delectationum huius mundi ingredientium ad ipsam. per sensus
carnis ipsius. vel cum ipsa egreditur ad illas. **C**um autem clau-
di cepit porte iste sensuum carnalium. non patebit deinceps
via transeundi ad iumentum. et tunc separabitur societas vani-
tatis. et erit mundus foris exclusus. ne ingrediat. et anima intus
inclusa. ne egrediat. et veniet anima ad portas oculorum et clau-
sas inueniet ut non egrediat per visum. et declinabit ad por-
tas aurium. et obstruas inueniet ne egrediat per auditum. **D**ein-
de effodet se per aditus sensuum reliquorum. et non erit transitus
illi. quam repagula mortis perpetue inflexibili rigore et immobi-
libus feris valvas sensuum et aditus commercii antiqui sine fine
concludent. **T**unc anima misera in hoc tristi discidio sola se inue-
niet. et querens se requirere incipiet socium illum quem intus est. et ex-
cludi non potest. et non poterit habere societatem illi in desolatione sua
quod non requirit illum in desolatione sua. **T**unc illa infelix despa-
tione cadet ad se. et damnatione sub se. et aperiet se profundum
in obuiam ruenti. et cum illam exceperit. continuo claudet-
ur sursum. et aperietur deorsum. ut sine fine cadat. et ad fi-
nem non resurgat. **E**t tunc primum agnoscet verum esse quod
dictum fuerat. ve soli. quam cum ceciderit non habet subleuantem. **A**post-
terea dixit **O**rate. ne fuga vestra hieme fiat. vel sabbato. **Q**uid
enim est hiems. nisi torpor mentis. et quod est sabbatum. nisi per mortem
tempus perpetue vacationis. **H**iems siquidem tollit am-
bulandi potentiam. sabbatum negat licentiam. **S**ic et immensus
mortis torpore. astrictus homo a correctione prepeditur. per mortem
vero penitentia non recipitur. hic grauatur ne bona opera exerceat.
ibi ligatur ne imminente damnatione euadat. hic correctio gravis est. ibi
emendatio impossibilis. **P**ropterea bonum est fugere iram immetentem

pausquā sentire incipias imminentem. ne vel volūtas min⁹
sit efficac sine opere. vel dolor inutilis. sine correctione.
Cogitet ergo anima in societate alienorū nunc posita. quia
nō poterit semp pmanere cum illis. et eligat mterim sociū
illum qui cum omnia subtrahēta fuerint. solus fidem seruat.
delectozibus suis. nec recedit in tempe angustie. **E**t si du-
rum videatur pro ei⁹ amore nunc omnia mundi blādimenta
respuere. audiat ipm solantem et dicētem. **N**ōne ego me-
lior tibi sum q̄ decem filij. **A**nno em̄. **D**ulcis est mundus
et dulcis nō est deus. **A**bsit. **S**pūs em̄ meus sup mel dul-
cis. et hereditas mea sup mel et fauum. **H**āc ergo fratres
dulcedinem si gustare ceperitis. nec falsam dulcedinē dilu-
getis. nec veram amaritudinem sentietis/amen.

Quot modis fiat recordatio p̄teritorū malorū.
Quatuor modis fit recordatō p̄teritorū malorum **P**ri-
ma est recordatio que animū ad consensum prauis-
tatis inflectit. secunda que delectatione illicita memoriaz
afficitur. tertia que ad compunctionē et penitentie contri-
tionem cor emollit. **Q**uarta que ex fiducia venie ad gratis
arum actionem mentem accendit. **P**rima est malorū. secun-
da incipientium. tertia proficientium. quarta p̄fectorū **P**ri-
mam deus pro culpa imputat. secundam odonat. tertiā
remunerat. quartā glorificat. **P**rima est iniquitatis. secu-
da infirmitatis. tertia virtutis. quarta felicitatis.

Unde vitium originem trahit.

Omne vitium ex natura originem trahit. quia nō est
aliud vitium. q̄ affectus naturalis. preter ordīnez
et supra mensuram. **O**rdīnem transgrediens. quan-
do mouetur ad ea ad que non debet. mensuram transcen-
dens. quando mouetur plusq̄ debet. **I**lla appetens prop-
ter indigentiam. hoc efferuens propter vehementiam. **I**l-
le puerfus. hic nimius. in dauid apt̄ indigētā appetit⁹ moue-
bat ad ea q̄ nō debuit. q̄ esuriēs panes sc̄tificatos accipiūt

In amon eius filio ppter vehementiam eius plusq̃ debuit
mouebatur. qñ thamar sororis sue dilectionem vsq; ad car
nis libidinem relaxauit.

¶ De tribus tyrannis.

Tres sunt tyranni qui contra nos acies suas produ
cunt. diabolus. mundus. et caro. In exercitu dia
boli militant vitia. in castris mundi. prospera et aduersa.
in societate carnis desideria terrena. Ex his tribus duo.
Tercio diuinauerunt ad subuersionem nr̃am. Mundus em̃
et caro diabolo auxilium ferunt cōtra nos. vnus est vicin⁹
alter domesticus. Mundus em̃ iuxta nos est. caro nobiscū
circo confidit diabolus magis in auxilio carnis. quia pl⁹
nocet domesticus hostis. diabolum vincimus. qñ suggestio
nibus eius resistimus. mundum vincim⁹. quando nec appe
timus prospera. nec timeamus aduersa. carnem vincimus.
quando eius desideria. nec extinguimus in necessarijs. nec
ad licita relaxamus.

¶ De vijs hominis.

Via vite mandatum iusticie. Primo hominī aperta
fuit via ad vitā. breuis et leuis. Nūc autē redeūtib⁹
ad vitam /vie demonstrent. pro vna multe. pro breui lōge
pro leui laboriose. Sic ei dignum fuit. vt hō dū adhuc vn⁹
erat haberet viam singularem. p̃p̃inquis breuem. iustus le
uem. nunc autem diuisus multiplicem. remotus longā. pec
cator grauem. Concupiscentia diuisit hōiem. iniquitas ab
alienauit. mortalitas debilitauit. Nunc ergo prima via est
vt ad semetip̃m redeat. et de multis vnus fiat. deinde per
gat ad ip̃m. qui ē sup̃ ip̃m. Prima via est de multis ad vnū
multiplex. secunda via est de vno ad vnitatem simplex. Pri
ma via est de vitijs ad virtutem. secunda via est de virtu
te ad beatitudinē. In prima via est homo fragilis relinque
re amata. in secunda via debilis apprehendere insolita. Pri
mo hominī vni. vnū p̃ceptum datum est. leue factū. breue

effectu. Primum dictum est illi. ut ab vno qđ foris erat abstinere. postea ut ea que foris erant vinceret. qđ nec leue erat ad faciendū. nec breue ad pficiendum. Ibi vnum faciendum erat. et facienti nichil contrariū erat. hic multa faciēda sunt. et facienti multa obsistunt. Obuiat superbia ī via humilitatis. verat inuidia ī via pietatis. turbat iracūdia ī via mansuetudinis. libido ī via castitatis. auaritia ī via misericordie. gula ī via continentie. cōtumatia ī via obediētie. Que vincere tam difficile est / qđ habere naturale. Augustinus. Naturale non esse pētm. sed nature viciate id est ex natura viciata.

De penitentia dei / et cautela.

Uidens deus qđ multa malitia hoīm esset ī terra. et cuncta cogitatio cordis intentā esset ad malum oīm tempore. penituit eum qđ hoīm fecisset ī terra. et tactus dolore cordis intrinsecus. et p̄cauens ī futurū. Delebo inquit hoīm quem creavi a facie terre. Prīmū considera / quia nō facile pietas prouocatur. nisi multa fuerit malitia nostra. Cum autē nos a bono ī quo ab illo facti sumus mutari ceperimus. tunc ip̄m penitet sup nos ne ad bonum ad quod facti sumus / pueniamus Penitentia autē eius non est mutatio intentionis a primo pposito. s; mutatio operis a priuio istituto. Et nota qđ penitente homīe deus dolore cordis intrinsecus tangi dicit. Ibi em̄ dolor fuit. vbi amor. Amat em̄ deus vniuersa que fecit. Quia vero cetera oīa ab ip̄o amantur. sed ad ip̄m possidendum nō amantur. rationalis autē creatura. et qđ facta est ab ip̄o diligitur. et ad qđ facta est ī ip̄o. penitus hominis dolor creatorem intrinsecus tetigit ī corde. vbi stantis et bene icedentis amor fuit. Sunt enim tria quedam genera rerum. vnum a conditione lapsor / aliud ī conditione stantium / aliud supra conditionem prouectorum. Prima amantur qđ facta sunt. sed quasi corde nō amant. qđ postea mala effecta sunt. sicut scriptū ē

Dispersit superbos mente cordis sui. secunda amantur quod facta sunt. et corde. in interius quod bona sunt. sed tamen illorum amor quasi in corde foris est. quia amantur quod sunt ab ipso bona. sed non amantur. ut sunt in ipso beata. Amor ergo hominis interius in corde creatori fuit quam non tantum homo ab ipso dilectus est. ut et ab ipso esset bonus. sed esset etiam in ipso beatus. Amor ergo hominis intus fuit. et ibi dolor fuit. ubi amor fuit. Sed quid est quod dicitur. precauens in futurum? Numquid deus aliquando incautus fuit. ut faceret que facienda non erant. ut postea considerans que non bene fecerat de factis peniteret. et facienda cauere? Sed sciendum est. quod sicut penitentia dei non est mutata voluntas in approbatione faciendi. sed ordo mutatus in institutione facti. sic cautela eius non est praesidentis circumscriptio. sed subiectorum correctio. Nam in malo faciendo tam cauet qui terret ne fiat. quam qui timet ne faciat.

De corde et delectatione. et cogitationibus.

Cor. olla est. delectatio saginæ. cogitationes. mulce. Propterea ubi desideria abundant. abundant et cogitationes. fit tamen nonnunquam. ut postquam cor a malis desideriis emundatum fuerit. adhuc cogitationes prave redeant. tam importune nunc quam prius immunde. Ibi maculantes. hic inquietantes. ibi lutum. hic puluis.

De duabus viis.

Due sunt vie. Una lata ad perditionem. alia arcta ad vitam. Illa que lata est multos habet incedentes per se. illa que arcta est. paucos capit. In omni enim genere que preciosa sunt. rara sunt. et que vilia sunt. numero abundant. Lata autem via est ire quo libet. et facere quod placet. Arcta via est preceptis regi. et desideriorum fluxa stringere ad regulam equitatis. Due ergo vie sunt. una mortis alia vite. et duo populi malorum et bonorum. et due reges. Diabolus et christus. et praedit uterque exercituum suum. unus ad mortem. et alius ad vitam. crustus humilitatem. diabolus

elatione. xp̄us pietate. diabolus impietate. xp̄us puritate.
diabolus impuritate. xp̄us obediētia. diabolus cōtumacia
Et quē quisq; ducem sequit̄ in via. habebit regem in patria.

De sapientia mundi. et sapientia dei.

Scriptum est q; mundus in sapiētia. p̄ sapiētiā de
um nō cognovit. placuit deo p̄ stulticiā p̄dicatōis
saluos facere credētes. **M**undus sapiam habuit. p̄ quā nō
deum potuit cognoscere positum in sapiētia sua. **S**apien-
tia mundi fuit ratio humana. sc̄dm visibiliū rerū naturā et
elementa huius formata. **S**apientia dei fuit eius ineffabilis
maiestas. et incomprehēibilis bonitas. **E**rat et prudentia
mundi circa cōmoda carnis diligens circumspectio. **S**api-
entia ergo mundi que humana ratione incedit negat fidem
Prudencia aut mundi que carnis tantū cōmoda querere do-
cet. et vitare incōmoda. destruit bonā opationem. **P**rop-
terea sapientiam stultam reputat deus. prudentia; iudicat
inimicam. quoniam illa veritati aduersatur. ista dilectiōis
Propterea utraq; destruxit deus. sapiam p̄ stulticiā. pru-
dentiā p̄ insamiam. **Q**uali em̄ stulticia quedā dei fuit sc̄dm
humanū sensum. qd̄ ad abiecta et indigna sibi. se humilia-
uit. insamia aut reputata/ q; sine necessitate dura sustinuit
Et tñ qui in sapiētia sua cognosci nō potuit quasi in stultici-
cia agnitus est. quoniam qui in sua celsitudine manens nō
potuit cōphēndi/ in sua humiliatione cepit agnosci. **Q**ua-
si em̄ in sua sapiētia deus fuit. qñ in eo q; ip̄s decere vide-
batur p̄mansit. sed ibi agnitus nō est. donec quasi desipuit
et indigna suscepit. **I**bi dum sapiētiā mūdi destruxit. ubi
se in eo qd̄ stultum mundo videtur demonstravit. ut disce-
ret homo supra rationē mundi esse qd̄ videbat in natura ho-
mis deum apparere. **D**einde aut quasi p̄ insamiam deus pru-
dentiā carnis euacuavit. quando contra eius estimationē
agens carnem suā sine retractione ad penas et tormēta ex-
posuit. et sic eam ad incorruptionē resurrectionis eduxit.

ostendens quoniam non parcendo sed castigando et persequendo carnem seruare oportet. Sic ergo quia in sapientia sua per sapientiam mundus non cognouit deum. placuit deo per stulticiam predicationis saluos facere credentes. Stulta enim videbantur que dicebantur. sed tamen per hec demonstrata magis sunt stulta que probabantur et amabantur. que probabantur ratione stulta. et que amabantur dilectione insana. Illa sine veritate. ista sine utilitate. Stultum enim fuit supra carnis sensum veritatem dei pertinaciter non recipere. et insana fuit propter carnis commodum detrimentum anime patienter sustinere.

De eo quod scriptum est. Huc est ista que ascendit etc.

Que est ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus mirre et thuris. et vniuersi pulueris pigmentarii. Dormit et ascendit. qui foris requiescit et intus dormit. Desertum est mundus. propter abundantiam mali. et inopiam boni. Desertum est cor malum. quia cultum non est. et germinat noxia. et in eo bestie habitant. Quia enim in eo augurcula non est christus. et pater eius non seminat ibi verbum suum. surgunt germina viciozum. vrtice concupiscentie. et spine sollicitudinis et alia talia. et requiescunt ibi demonia. buta non est qui excreat. Desertum est iterum cor bonum. quia longe est a strepitu et tumultu. et non calcatur frequentia terrenarum cogitationum sed virens permanet. et floridum. et germina virtutum producit et canit ibi cunctus spiritus sanctus. et non auditur ibi vox hominis neque ad hominem pertinentis. Virgula recta est et gracilis. et in longum porrecta. Quia tantum sursum tendit recta esse debet. et quia arcta est via gracilis. et quia longa et porrecta. Iterum non est virgula ligni insensibilis et duri. sed fumi qui speciem habet. et substantiam non habet. Cum enim cernitur aliquid esse videtur. Cum manus apponitur nichil inuenitur. Sic bonus quisque hic esse videtur per carnis speciem. sed hic non est per dilectionem.

Iterum fumus de igne ascendit. qz desiderium ex amore venit. et qualis fumus. Ex aromatibus mirre et thuris. et vniuersi pulueris pigmentarii. Pigmentarius est xpus. pigmenta et aromata virtutes. Mirra carnis mortificatio. thus mentis deuotio. vniuersus puluis pigmentarii/virtutum omnium multitudo. Sicut in vitis ita in virtutibus etiam inuenitur. Dicitur in libro iob. Exhortatio ducum. et ululatus exercitus. Habet enim vitiorum multitudo regem. habet et duces. habet et populos et exercitus. Regina est supbia. duces vitia capitalia. exercitus est vniuersa mala subsequenda. Primum ergo duces vitiorum qui in pugna exhortationem faciunt. qz hominem cum ratione faciendi decipiunt. Exercitus autem postea quasi cum ululatu irrumpit. qz post primam suggestionem susceptam. turba vitiorum sequens in deceptam mentem cum violentia et tumultu impetum facit. Sic et in virtutibus regina est humilitas. duces principales virtutes. exercitus bonorum vniuersitas. Et postquam prime virtutes ab homine cum quadam ratione suscipiunt. mox vniuersitas bonorum sponte subsequitur. Ideo hic primum duces posuit. mirram et thus. post exercitum. vniuersum puluerem pigmentarii.

V De misericordia et veritate.

Deus sursum erat. et homo deorsum. Veritas erat in celo cum iudice deo. et misericordia in terra cum homine iudicando. Vbi enim misericordia esset. si cum misero non esset. Descenderat enim forte nesciente veritate. quoniam illam ad hominem venturam sciebat. et de illius aduentu metuebat. Descendit ergo prius misericordia. ne si veritas preueniret. accessum ad hominem ipsa postea non inueniret. Accepto igitur tempore assumpta veritate descendit deus. ut rationem poneret cum homine. Quod cum vidisset misericordia non ignara diuini consilii. preiit in obuiam illi. deum cupiens mitigare. et placatum adducere. Cernens autem veritatem obstinato vultu incedentem. primum occurrit illi/rogans ut gradum

listeret. nec minus prepararet. donec funderet orationē suā
ad dñm. **I**bi ergo misericordia et veritas obuiauerūt sibi
Tunc misericordia clemētī causatione querelā corā deo de
posuit. dicens. egre se ferre qđ ad hoc negociū socia aduor
cata non fuerat. presertim. cum nunq̃ deus sine vtraq̃ hac
socia vel comite. iter aliqđ facere cōsueuerat. **C**ū em̃ iquit
scriptū sit. vniuerse vie dñi misericordia. et veritas. quomō
sola veritate contentē. misericordiā domini meū non voca
uit. p̃cipue. cum nō solum equalē sed priorem. etiam miseri
cordiam esse debere. scriptura vbiq̃ commemorat. **N**eq̃ em̃
scriptum est. veritas et misericordia. s; misericordia et ve
ritas vniuerse vie dñi. **Q**uare ergo que prima esse debuit.
nunc postrema. et qđ magis me grauat. si ad comitatū tuū
nō vocata accedo; **E** cōtrario veritas respōdit. in hac via
misericordiam comitem dñi nec esse posse nec debere. tum
q̃ consiliū voluntati ei; cōtrariū ordinatū sit. et iccirco in
eius ope p̃sens ip̃a esse nō possit. tum etia; q̃ cum ip̃o dño
egressa non sit. **D**ixit etiam ipsam misericordiam magis op
tere rationem reddere. quare ip̃a egrediēti dño nō affuerit
et absentia ei; magis lesū esse dñm. in tantū vt vno comi
te iter carpe cōpulsus sit. **R**o hec omnia respondit se nec
mala intentionē egressam. nec malo ope occupatam. s; ma
gis se honori et vtilitati dñi sui cōsulere. que nō p̃dere stus
deat et destruere sicut ip̃a veritas. sed saluare. **I**llaz esse
notandam potius et accusandā. que famulos et ministros
dñi tantū velit imminui. vt cum omnes abierint nullum pa
tiatur p̃ indulgentiā aliq̃ leuari et reuocari. **V**eritas autē
respondit non esse decens. bonū dñm et iustum malos ser
uos et i iustos habere. **R**ia dixit. tantū dñm sine ministris
esse non debere. **V**eritas affirmavit neq̃ hoīes merito de
bere damnari. **R**ia respondit eos vt boni fierent spontanea
etiam pietate debere reuocari. **V**eritas dixit se nolle nec
posse tot scelera hoīm tollerare. **R**ia respondit grām dñi

ad indulgendum superabundare. Veritas dixit. Unusquisque
prout gessit in corpore accipiat. Anima dixit. Omnis homo
magis conuertatur ad dominum. et uiuat. his ergo ita sibi obui
antibus. et ad diuersa voluntatem dei inclinare desideran
tibus. uidens deus tam diuersas sententias ad effectum si
mul procedere non posse. ait. Scriptum est. Misericordia et
veritatem diligit deus. Quas ergo diligit uult sibi semper
presente esse. et quia rursus dicitur de deo. in pace factus est lo
cus eius. non potest illas discordes sustinere. Concordia autem
esse non potest. ubi voluntas tam diuersa est. Veritas enim
uult ut totum imputetur. misericordia uero ut totum adonec
que simul fieri non possunt. Propterea nego qui amator pa
cis sum compellar uestram societatem relinquere. necesse est
ut uos studeatis utrumque uestras voluntates ad unum sensum
inclinare. Ad hec ueritas respondit se minus laudabilem. si
aliquid multum relinquatur. Misericordia dixit. se minus
amabilem. si non totum gratuita pietate soluat. Tunc deus
interrogauit si uellent ambe suas voluntates in eius arbi
trio ponere. et quod ipse inde discerneret. sine contradictione
annuere. Quod utraqque in quantum fieri posset. sine diminutione
nominis. et dignitatis sue cedente. deus dixit. equum sibi ui
deri. ut peccatum hominis. et ex parte propter ueritatem puniatur.
et propter misericordiam ex parte dimittatur. In hoc ergo am
babus assentientibus ueritas adiecit dicens. ut sicut prius
misericordia cum homine fuit. et ipsa in celo permansit. ita
nunc ipsa in terra cum homine permaneat. et misericordia cum deo
celum ascendat. Scriptum est enim. Misericordia et ueritas pre
cedent faciem tuam. Si ergo prius misericordia processit. et ueritas
permansit. iustum est ut nunc misericordia permaneat. et ueritas pre
cedat. Tunc misericordia rogans ueritatem. memorum esse omnium pa
cti. sed ne quicquam ultra concessum contra hominem emoliat.
cum domino ascendit. Veritas autem intras in cor hominis.
inuenit ibi omnia mala et digna penis. et clamare cepit de

terza hoïem accusans. misericordia vero non desistebat in
celo dñm orare pro homine postulans. Homo in terza per
veritatem stimulat⁹. peccasse se confitebatur. et de⁹i celo
p misericordiam flex⁹ ofitenti miserebat⁹. Homo ofessionē ad sa
lutē ore pprio faciebat. et mīa p̄cib⁹ suis dñm ad iustificati
onē hoīs opellebat. Veritas de trā orta p cōfessionē hoīs
oriebat⁹. et iusticia de celo prospiciēs. p mīam dei ad trās
mittebatur. Veritas dixit pri⁹ puniendū qui pri⁹ malū fe
cerat. misericordia dixit. postea iustificandū et saluandū q̄ ma
lū ofitēdo bñ fecerat. p veritatē accusabat⁹. et p mīam pp̄
veritatē iustificabatur/qz veritas d̄ terza orta ē/et iusticia
de celo prosperit. Quia ergo misericordia cum deo pro homine
erat. et iusticia et veritas a deo cum homīe erat/iā inter
deum et homīem iusticia et pax erat/et ascendit iusticia ab
homīe ad dñm pacē postulans. et descendit pax a deo ad
homīem iusticiam amplectens et osculans. Tunc ait iusticia
ad pacem Nunquid optimo satis ē mala dimittere/mī et u
am studeat bona oferres/Laxavit peccata per indulgentias
nunc conferat dona virtutum per gratiam. Respondit pax
et dixit. Dominus dabit benignitatem/et terza nostra da
bit fructum suum. Nunc autē interum iusticia ante eum am
bulabit. et ponet in via gressus suos. Quod audiens iusti
cia precurrens reuersa est ad hominem/ut ab eo non disce
dat/donec domin⁹ ponat in via gressus suos/et veniat.

¶ Quid intersit/inter virtutem et iusticiam.
Hoc interest inter virtutem et iusticiam /quod virt⁹
magis esse videtur affectus rationalis/voluntas bene for
matus/vel recte ordinatus. iusticia autem forma vel ordi
natio eius. Tunc bene ordinatur mentis affectus. quando
secundum dei voluntatem mouetur.

¶ De iusticia.
Iusticia. alia est scdm debitū faciēis. alia scdm meritū pa
tientis. Iusticia scdm debitū faciēis ē ptāis. iusticia sym

meritum patientis est equitatis. **I**usticia potestatis ē. qua sine iniusticia licet facienti/si velit. qđ eius p̄tati debetur. **I**usticia eq̄tatis est. qua retribuit patienti/etiā si nolit qđ eius merito debet. **C**ū ergo deus punit p̄tōrem iuste facit qz eius p̄tati debet. vt hoc possit si velit/et iuste patitur q̄ patitur. qz scđm meritū suū ei retribuitur/qz eius merito debetur. et ē illic potestas iusta/qua de2 iuste facit. et ip̄e iustus est. hic retributio equa. qua p̄tōr iuste patit. qua tñ nō ip̄e ē iust2. s3 pena ei2 iusta ē. **C**um vō deus iustificat p̄tōrem/iuste agit. et iust2 est iusticia p̄tatis/qua ei hoc licet. q̄ vero iustificatur iustus est iusticia/qua accipit. s3 nō in eo qz oīa meritū suū accipit. si tñ iniustus nō est. qz nō facit ip̄e qđ accipit/qz p se nō accipit. sed patitur tñ qđ accipit. et est iustus qui facit/qz facit /iusticia quā facit. et ē iustus qui accipit. iusticia quā accipit/nō tamē qz accipit. quia sine iusticia sua p solā gratiam iusticiam accipit.

De lectulo et ferculo salomonis.

Salomon est xp̄us. lectulus salomois cor atēplantis ferculū salomois/cor p bonaz opationē se circūferētis/et exercentis. **Q**uando de lectulo salomonis locuta est scriptura. nō dixit vñ factus sit. qz ineffabiles sunt aspirationes atēplationis/que cor illuminat. **D**e ferculo autē salomonis dicit vnde sit/et materiā eius describit. qz enarrari possūt et dici. exercitia virtutū q̄ vitā opantis edificāt.

De natura et gratia et deo.

Quatuor modis noticia dei cordi humano manifestatur. duobus intus/duobus foris. duob2 p naturā. duob2 p gratiā. **I**ntus p rationem et aspirationem. foris p creaturā et p doctrinā. **A**d naturam p̄tinet ratio creaturata. ad graciā aspiratio et doctrina. **F**uerunt ergo duo si mul nata et gracia. nō sola natura. neqz sola gracia. ne si natura totū posset. grā nō q̄rere. aut si nihil posset. culpa excusare. **I**n dei natura totum posse dixerūt. et grām nō

quesiuerunt. gentiles quidem naturam nichil posse existi-
mauerunt. et culpā excusauerūt. et vtriq; errauerūt. **I**nt
q̄tuor pama est rō. **I**. dīa creatura. t̄cia doctrīa. quata aspi-
ratio. **R**atio iuestigat. creatura appbat. doctrīa explicat
aspiratio cōfirmat fidem. **T**res sunt testes appbatōis quo-
mā deus est. affectus. et defectus. et effectus. **A**ffectus p̄-
cedit. seq̄tur defectus. occurrit effectus. **A**ffectus querit.
defectus erigit. effectus tribuit. qd nō esset. si prouidentia
nō esset. **S**unt alij testes tres in creatura. diuinitatē crea-
toris profitentes. magnitudo potētie. pulcritudo sapie. be-
nignitatis utilitas **D**einde scriptura explicat. que creatura
probat. primū deū esse. deinde vnū esse. deinde et trinū. et
cōtestatur ip̄e deus fidei. ne testimoniu hominis minus firmū
foret. **A**n̄te legem dixit se esse. sub lege vnum. sub grā tri-
num. vt paulatim cresceret cognitio veritatis. **A**n̄te legem
dixit ego sum. et iterum ego sum qui sum. **E**t rursum. **H**ec
dices filijs israhel. qui est misit me ad vos. **S**ub lege dixit
Nudi israhel. deus tuus deus vnus est. ip̄m adorabis. et ei
soli serues. **S**ub gratia dixit. **I**te docete omnes gentes
baptizantes eos in nomine patris/et filij/et spiritus sancti
Confirmationem aspirationis. nouit ille qui accipit.

V De superbia et humilitate.

Deus hominē for mās. et condens iudicio. posuit in
eo quedam humilia/ quedam gloriosa. **V**enit autē
superbia et inuenit excellentia quidē et decora/pulcra ad
concupiscentiā. humilia autem et infirma turpia ad confu-
sionem/et ignominia. et p̄mitur vbi tumet. et cōfunditur vbi
gloriat. **V**enit autē humilitas/et cōsiderat pulcra/sine concu-
piscentia. infirma sine ignominia. et placet i vtroq; aditor.
In altero q̄dem qz suā potentiā probat. i altero vō qz n̄raz
p̄sumptionē tempat. vt i vno videam⁹ q̄tum de ip̄o p̄sume-
re possim⁹. i altero aut q̄ humilia de nobis sc̄ire debeam⁹

V De contemplatione.

Prima contemplatio ē in visibilibus. scda de visibilibus
ad invisibilia. tertia in invisibilibus. Sic prima erudi-
tio ē in littera. scda de littera ad sensum. tertia in sensu.

De tribus gradibus fidei.

Tres sūt gradus fidei. Primus ē ea q̄ dñr p pietatē solā
eligere. scds ea q̄ electa sūt p rōz appbare. tercius q̄
appbata sūt p puritatē apprehēdere. Quartū gen⁹ hoim ē.
q̄b⁹ solū credere ē/fidē n̄ dīdicere. q̄ tñ cōsuetudinē vivēdi ma-
gis q̄ vītate credēdi/fideles noīant. **F**ideles autē primū per
pietatē electōz faciūt. postea ex rōe estiatōz accipiūt. novissi-
me p puritatem/ assertōz apprehendūt. **T**ribus itē gradibus
cognitio fidei crescit. alij audita sine discussiōe credenda su-
scipiūt. alij credēda rōe discutiūt et credunt. alij discussa
et credita/effectu apprehendūt. **P**rimi hñt fidei agnitōz. ses-
cūdi agnitōis rōz. tercii rōis assertionē. **S**ic p tēpora cre-
uit fides. ante legē deus creator credebatur. et ab eo salus
et redēptio expectabatur. p quē vō/et quō eadē sal⁹ iplenda
ac pficiēda foret. exceptis paucis q̄b⁹ hoc scire singularit̄
ī munere datū erat. a ceteris fidelib⁹ n̄ agnoscebat. **S**ub les-
ge autē psona redēptoris mittēda p̄dicabatur. et vītura expe-
ctabatur. q̄ autē ip̄a psona foret/hoc ē hō/vel angelus/vl de⁹
nōdum manifestabatur. **S**oli hoc agnouerūt. q̄ p spm singu-
larit̄ ad hoc illuīati fuerāt. **S**ub grā autē manifeste ab oib⁹
iā et p̄dicatur et cōit̄/et mod⁹ redēptōis/et q̄litas p̄sone re-
dēptoris. semper p tñ in ecclia dei ab initio/fides fuit icar-
natōis et passōis xp̄i. qz nūq̄ ab initio defuerūt. q̄ hoc agno-
uerūt. alij saluabatur/qz bon⁹ pfectōi fide simplici iugebatur et
eos bñ opādo seq̄batur. **I**te sciēduz qm aliud ē affectō aī q̄
cōit̄ur. aliud agnitō q̄ p̄cipitur qd cōit̄ur. **I**n affectōe fides
ē/ī agnitōe ea q̄ p̄tinet ad fidē. aliud ē q̄ fides/aliud agnitō fi-
dei. et p̄t qd ē ei⁹mōi agnitō sñ oī fide eē. fides at sñ agnitōe
oīo n̄ p̄t. et tñ aliqñ sup agnitōz p̄t. qm fides ē etiā de fide

De eo qd scriptum ē. caritas nunq̄ excidit.

Dilecto frī. r. b. peccator. Caritas nunq̃ excidit. **N**u-
dieram hoc/et sciebā q̃ verum erat. **N**ūc aut̃ fr̃ ca-
rissime experimentū accessit. et scio plane q̃ caritas nunq̃
excidit. p̃egre p̃fect⁹ eram. et veni ad vos in terram alie-
nam. et quasi aliena nō erat. q̃m̃ iuēni amicos ibi. s̃z nescio
an p̃uus fecerim/an fact⁹ sim. **T**amē iuēni illic caritatē et
dilexi eas/et nō potui fastidire q̃ dulcis michi erat. et imple-
ui sacculū cordis mei. et q̃m̃ angust⁹ iuēnt⁹ ē/et nō valuit
cape totā. iñ impleui q̃tū potui. totū impleui q̃d habui/s̃z totū
cape nō valui q̃d inuēni. **A**ccepi ergo q̃tum cape potui. et
onust⁹ p̃cio p̃cioso. pondus non sensi. quoniam subleuabat
me sarcina mea. **N**unc aut̃ longo itinere cōfecto. adhuc sac-
culum meum plenum reperio. et nō excidit quicquam ex eo
quoniam caritas nunquā excidit. **I**llic ergo frater carissime iñ
cetera memoria tui primū inuenta est. et signam ex ea lras
istas. cupiens et sanū esse et saluū in dño. **T**u ergo uicē re-
pende dilectōis. et ora pro me dñs ih̃s x̃ps tecū sit amen.
Ignis in fonte cōcupiscencia in carne flat⁹ suggestio flamma
operatio

De theophania.

Theophania ē apparitio diuina. in qua apparet et ma-
nifestat̃ deus. **S**i q̃s omnes creaturā theophaniā
dixerit. nō errabit. **T**heophania potentie ē creatura
rū magnitudo theophania sapie ē. creaturay pulcritudo
theophania boitatis creaturay utilitas. **P**rima similitudo
creature ad deū est/q̃d est. sc̃da q̃d vna ē. q̃ om̃e q̃d est. in
hoc ē q̃d vnū ē. s̃z ex his q̃ sūt et vnū sūt. alia ex vno sūt vt
natale simplicita. alia ex plurib⁹ vt cōposita. **I**lla aut̃ q̃ et
sūt/et vnū sūt et ex vno sūt. magis dō similia sunt. p̃cipue si
vmitatem suā quā ex pluribus nō colligūt. ad plura nō effū-
dunt. **T**ales sunt nature spirituales. que magis ad similitu-
dinem dei accedunt. que nec ex pluribus sunt/q̃ sunt nata
simplicita. nec plura ex ipis. quia non possunt esse materia
In his duo posuit deus ad naturā. duo ad formā. **V**itam

et sensum ad naturā. cognitionē et dilectionē ad formam.
ad vitā cognitionē. ad sensū dilectōz. *Hec duo sup̄ma et iō*
prop̄ia sūt. et exp̄ssa imago. cognitio vitatis et amor v̄tutis

Quare conscientie hoīm velate sint.

Propterea deus conscientias hoīm in p̄senti vita ad in
uicem manifestas esse noluit. ne videntes prouo
carentur. et h̄ntes confunderent. *Tanta etem mala que i cor*
de homis versantur si paterent. et videntibz mutuo essent
incitamentū ad culpam. et habentibz testimonium ad igno
miniā. Propter hoc velata sunt occulta cordium. vt futu
ro iuditio locus esset Est aut velamē cordis habitz cordis
habit2 corporis. siue maifestu2. siue dubi2. et boni/et mali.

De quinqz septem.

Quinqz septena i sac̄ scriptura fr̄ iueni. q̄ volo si pos
sū sicut postulas pri2 sigillatī enumerādo ab iuicē
distinguerē. postea v̄o quā int̄ se habeāt ouemētā eadē sibi
p̄ singla oferēdo demonstrare. primo loco. vij. vitia ponū
Prima supbia. sc̄da iuidia. t̄cia. ira. quarta tristitia. v. aua
ritia. sexta gula. vij. luxuria. Contra hec sc̄do loco ostituū
tur. vij. petitōes q̄ i d̄nica orōne continent. Prima q̄ d̄r deo.
sanctificet̄ no. t. ij. q̄ d̄r. adue. r. t. iij. q̄ d̄r fiat. v. t. s. m. c.
et. i. t. iij q̄ d̄r/panē n. q. d. n. b. v. q̄ d̄r/dimittē n. d. n. s. et
n. d. d. n. sexta. qua dicitur /ne nos indu. i. t. septima. qua
dicit̄. libe. nos a. m. amē. Postea t̄cio loco sequunt̄. vij. do
na spūs sac̄ti. Primū spūs timoris d̄ni. s̄m spūs pietatis. ter
ciū spūs scie. iij. spūs fortitudis. v. spūs cōsiliij. vj. spūs intelle
ct2. vij. spūs sapie. Demqz quarto loco/succedūt septē v̄tu
tes. Prima paupertas spūs. i. humilitas. ij. māuetudo siue be
nigntas. tertia compunctio siue dolor. iij. esuries iusticie
siue desiderū bonū. q̄ta m̄ia. vj. cordis mūdicia. vij. pax.
Novissime quinto loco disponuntur septem beatitudines.
Prima regnum. c. ij. possessio terre viuentiū. iij. cōsolatio.
iij. iusticie sacietatis. quinta misericordia. sexta visio dei

Septima filiatio dei. **H**er ita primo loco distingue. vt intel-
ligas ipsa vitia quasi quosdam esse anime languores. siue
vulnera interioris hominis. **I**pm vero hominem quasi egrotum
medicum deum. **D**ona spiritus sancti antidotum **V**irtutes sanitatem
Beatitudines/felicitatis gaudium **S**unt ergo septem vitia ca-
pitalia siue principalia. et ex his vniuersa mala oriuntur. **N**on
sunt fontes abissi tenebrose. **D**e quibus flumina babilonis exeunt
et in omnem terram deducta. stillicidia iniquitatum diffundunt.
De quibus fluminibus psalmista in persona populi fidelis cecinit di-
cens **S**up flumina babilonis illic sedimus et fleuimus. dum
recordaremur sion. **I**n salicibus i. m. e. s. o. n. **D**e his ergo
septem vitiis vastatoribus. et vniuersarum nature integritatem cor-
rumpentibus simulque malorum omnium germia producuntibus.
quantum ad presentis negotium explicandum sufficere putamus loquimur
Septem ergo sunt. et ex his tria homines expoliunt **Q**uartum expoli-
atus flagellat. **Q**uintum flagellatus eicit **S**extum/eiectum
seducit. **S**eptimum/seductum seruituti subicit. **S**upbia enim au-
fert homini deum **I**nuidia/auferit ei proximum. **I**ra auferit ei seipsum
Tristitia/spoliatum flagellat. **A**uaritia. flagellatum eicit.
Gula/eiectum seducit. **L**uxuria /seductum seruituti subicit.
Nunc reuertentes. singula per ordinem explanemus **D**iximus quod
supbia auferit homini deum **S**upbia namque est amor proprie excellentie
quando mens bonum quod habet singulariter diligit. id est si-
ne eo a quo bonum accepit **O**pestifera supbia quod agis. cur
audes riuulo vt se a fonte diuidat **C**ur suades radio. vt se
a sole auertat. cur nisi vt et ille. dum infundi desinit arescat.
et iste dum ab illuinate se auertit tenebrosus fiat. vterque namque
dum accipere cessat/id quod necdum habet/atino illud etiam quod habet
amittit. **H**oc profecto tu agis/cum doces donum ex te deum
diligere vt quod parte boni quod ab illo datum est per se sibi vindicat.
totum bonum quod in illo est amittat **S**icque fiat vt nec id
quod habet. vtiliter habere possit. dum illud in eo a quo habet non diligit
Sicut enim omne bonum veraciter a deo est. ita nullum bonum

extra dominū vtiliter haberi potest. imo vero p hoc. idipm
qd habet. amittit. qd in eo et cū eo a quo habz nō amatur.
Nam quicūqz nō nouit nisi hoc qd bz in semetipō diligere
necesse est vt dum in altero bonū qd nō bz aspererit. tanto
amarius sua eum ipfectio tor queat. quanto eū in quo omē
bonū consistit nō amat. Et ideo supbiā semp inuidia sequi-
tur. qz qui illic amorē nō figit vbi omē bonū est. quantum
de suo puerse extollitur. tanto grauis de bono alieno tor-
quetur. **S**ua igit elationi iustissime pena deputata ē. ipa
quā de se gignit inuidia. qz omne omnū bonū diligere no-
luit. recte nūc boni alterius liuore tabescit. **Q**uez profecto
aliene felicitatis successus nō vderet. si illū in quo omē bo-
num p amorem possideret. **N**ec ei alienū a se iudicaret bo-
nū alteri. si suū ibi diligeret. vbi et suum et alteri bonū
simul possideret. **N**unc ergo quantū se p elationē extra cre-
atorem extollit. tantū p liuorem sub proximo cadit. **E**t qn-
tum ibi fallaciē erigit. tantū hic veraciter precipitatur. **S**ed
neqz hic sustere potest. semel cepta corruptio. **M**ox ei vt de
supbia nata fuerit inuidia. iram de seipā parit. qz miser ani-
mus apterea iam sibiipī de sua impfectione irascit. qz de bo-
no alteri p caritatē nō letatur. **N**iz ideo id etiā qd habet
sibiipī displicere incipit. quia i alio id qd hēre nō pōt agnos-
cit. **C**ui ergo p caritatē in dō totū hēre potuit. id etiā qd
p elationē extra deum hēre conabatur. p inuidiā et iram amittit.
qz postqz p supbiā deū amisit. p inuidiā pōit proximum
et p iram semetipm. **Q**uia ergo oībus amissis nichil supē
vnde gaudeat infelix conscientia. p tristitiam in semetipsa
colliditur. et que de alieno bono pie letari noluit. de suo
malo iuste cruciat. postqz supbiā ergo et inuidiā et irā q ho-
miez spoliāt. continuo tristitia sequitur. que nudatū flagellat.
Cui deinde succedit auaritia que flagellatū eicit. quia in
terno gaudio amisso. foris consolationem querere compellitur.
Postea accedit gula que electum seducit. quia a minū

exterioribz inbiantē. hoc vitū in primis quasi e vicino tēp
tans. p ipm naturalē appetitum ad excessum illicit. Postre
mo superuenit luxuria. que seductum violenter seruituti subi
cit. quia postq̄ caro p crapulā inflammata est. ardozem li
bidinis superuentem emollitus atq̄ eneruiter resolutus ani
mus vincere non potest. Seruit ergo seuissime dominationi
mens turpiter subacta. et nisi exorata subueniat saluatoris
pietas. non erit iam vnde captiuo seruienti amissa restituat
tur libertas. Sequuntur itaqz septē petitiones contra septē vi
tia. quibz ille oratur vt subueniat. qui nos et orare docuit
et qd̄ orantibz spiritū bonum ad sananda vulnera nra et ad
soluendū iugum captiuitatis nostre daturus esset repromi
sit. Sed nos anteq̄ ad explanationem harz veniamus/pri
z volumus alia adhuc similitudine demonstrare quantam i no
bis corruptionem supradicta vitia generent. vt quanto pe
riculosior languor ostenditur. tantomagis necessaria medicina
oprobeatur Per supbiā igit̄ cor inflat. p inuidiā arefcit. p irā
crepat. p tristitiā dteritur et q̄ i puluerē redigit. p auaritiā
dispgit. p gulā inficit et q̄si humectat. p luxuriā oculcat
et in lutū redigit. ita vt iam miser dicere possit. infixus sum
in limo profūdi. et nō ē substantia. Cūqz hunc limo profū
di aīmus fuerit infixus et luto cōmquinationis et imundicie
obuolutus. euelli nequaquā potest nisi ad illū clamet et eius
auxiliū postulet de quo psalmista loquit̄ dicens. Expectās
expectam dñm. et intēdit. m. et exau. p. m. et. e. m. d. la.
mi. et. d. lu. fe. Propt̄ea igitur ip̄e nos orare docuit vt to
tū bonū nrm ab ip̄o. et vt qd̄ petim⁹ et qd̄ petētes accipi
m⁹. et donū nō nrm ēē meritiū itelligam⁹. Prima igitur pe
titō cōt supbiā ē. qz dō dicim⁹ sanctificetur nom̄ tuū. hoc ei
petim⁹ vt det nobis timere et venerari nom̄ suū quatin⁹ ei
per humilitatem subiecti simus. qui p supbiam rebelles et
contumaces extitimus. Hunc petitioni datur donum spru
tus timoris domini. vt ille ad cor veniens. virtutem in eo.

creet humilitatis. que supbie morbum sanat. q̄m̄ ad reg-
num celorum quod angelus supbus p elationem perdidit.
homo humilis puenire possit. **S**ecunda petitio est cōtra
inuidiā. q̄ dī. **A**dueniat regnū tuū. **R**egnū siquidē dī ē sa-
lus hoīm. q̄ tūc dē in hoīb̄ regnare dī. q̄n̄ ip̄i hoīes dō
subitiūf. et mō ei adherēdo p fidē et post īherēdo p specīē
Qui ergo petit vt regnū dī adueniat. ille pfecto salutē
querit hoīm. ac p hoc dū pro cōmuni oīm salute postulat.
liuoris vitiū se reprobare demōstrat **H**uic petitiōi dāt sp̄s
pietatis. vt ip̄e ad cor veniēs / ad benignitatē illd accēdat
quatin2 ad eandē hō eterne hereditatis possessionē ad quā
alios puenire cupit. ip̄e pueniat. **T**ercia petitiō ē cōtra iram
qua dī. fiat volūtas. t. s. i. c. et i. t. **N**ō em̄ cōtendere vult q̄
dicit. fiat vo. t. s. si placere iudicat q̄c q̄d volūtas dī siue i
se. siue i alijs / sym arbitriū sue dignatōis dispēsat. **H**uic er-
go petitioni dāt sp̄s scīe. vt ip̄e ad cor veniēs erudiat illud
et salubrit̄ opugnat. vt sciat hō malū qd patit̄ ex sua culpa
prouenire. si qd aut̄ boni habuerit ex dī mīa procedere / ac
p hoc discat siue i malis q̄ sustinet siue i bonis q̄ non h̄z cō-
creatorē nō irasci. s̄z p oīa patientiā exhibere **O**p̄ie ergo p
opunctōz cordis q̄ spū scīe opante interi2 ex hūilitate nasci-
tur. ira et iōignatō aī mitigat̄ / q̄z cōuerso stul. ū ira m̄se-
cit. q̄n̄ in aduersis p impacientie vitiū agitāt2 atz cecat2.
vel malū qd patitur se meruisse. vel bonū qd habet p gr̄az
accepisse nō agnoscit. **H**anc virtutē / id est opunctionem si-
ue dolorem. premiū cōsolatōis seq̄tur. vt qui se hic spōte co-
ram deo per lamenta affligit. illic verum gaudium et leti-
ciam inuenire mereatur. **Q**uarta petitio est / contra tristi-
am. qua dicitur. **P**anem nostrum quotidianū da nobis h.
Tristitia nanqz tediū est / aī cū merore. q̄n̄ mens quodāmō
tabefacta. et vitio suo amaricata int̄na bona n̄ appetit. atz
oī vigore e mortuo. nullo sp̄alis refectōis desiderio hilare-
scit. p̄pta ad sanādū hec vitiū dep̄cari nos oportz miscdiāz

domini ut ipse solita pietate anime tedio suo languenti interne
refectionis pabulum ammoueat ut. quia ipsa absens nescit appe
tere. gustu presentis visitationis admonita incipiat amare
Datur ergo hunc petitioni spiritus fortitudinis. ut fatiscen
tem animam erigat. quatinus illa pristinum vigoris virtute re
cepta a defectu sui tedii ad desiderium intermi saporis duale
scat. **C**reat ergo spiritus fortitudinis in corde famem iusticie
ut dum hic per desiderium pietatis fortiter accenditur. illic
pro primo plenam beatitudinis societatem consequatur. **Q**uinta pe
titione est contra auaritiam quod dicitur. **D**imitte nobis debita nostra. scilicet. et. n. d. d. n. **I**ustum enim ut in reddendo debito non de
beat esse anxius qui in erigendo noluerit esse auarus. **N**ec ideo
cum a nobis per dei gratiam vitium auaritie tollitur. qualiter a nostro
debito absolui debeamus. exposita salutis adiutorie docetur.
Nunc ergo petitioni datur spiritus consilij. qui doceat nos in hoc
seculo libenter peccantibus in nos misericordiam impende
re. quatinus in futuro cum pro peccatis nostris rationem red
dituri sumus. mereamur misericordiam inuenire. **S**exta pe
titione est contra gulam. qua dicitur. **N**e nos inducas. id est per
mittas induci in temptationem. **H**ec est temptatio qua nos
illecebria carnis sepe per naturales appetitus ad excessum tra
here nititur. et latenter voluptates subicit. dum manifeste
nobis de necessitate blanditur. **I**n quam profecto temptati
onem tunc nequaquam inducuntur. si sic studemus secundum me
suram necessitatis nature subsidium impendere. ut tamen
meminerimus appetitum ab illecebria voluptatis cohercere.
Quod ut implere valeamus. nobis petentibus spiritus
intelligentie tribuitur. ut interna refectione verbi dei appeti
tum exteriorum cohibeat. et mentem cibo spirituali robo
ratam. nec valeat corporalis egestas frangere. nec carnis
voluptas superare **P**ropterea namque et ipse dominus temp
tatori suo. dum esurienti sibi fraudulentarum de exterioris pa
nis refectione suggestionem faceret. respondit dicens.

Non in solo pane vivit homo. sed in omni verbo quod pro-
cedit de ore dei. ut apte demonstraret quod cum mens illo inte-
rius pane reficitur. non magnope curat. si foris ad tempus
famem carnis patiatur. **D**atur ergo contra gulam. spiritus
intelligentie. sed ille ad cor veniens emundat illud atque pu-
rificat. et illum interiozem oculum. agnitione verbi dei quasi
quodam collirio sanans. eousque luminosus atque serenus efficit. ut
ad ipsam etiam deitatis claritatem contemplandam perspicax fiat. **C**on-
viciū igitur gule remedium opponit spiritus intelligentie. et spiritus autem
intelligentie. munditia cordis nascitur. **M**unditia vero cor dis. visionem
dei promeretur. sicut scriptum est **B**eati mundo corde quoniam
ipsi deum videbunt. **S**eptima petitio est contra luxuriam. qua dicitur.
Libera nos a malo **C**onvenienter sane servus libertatem petit. et
idcirco huic petitori datur spiritus sapientie. qui amissam captivo liberta-
tem restituat. et iugum iniqui dominationis quod suis viribus ille non va-
luit. per gratiam adiutus evadat. **S**apientia namque a sapore dicitur. cum
mens gustu interne dulcedinis tacta. totam se per desiderium intus
colligit. ne foris iam eneruit in carnis voluptate dissolvatur
quod totum intus possidet in quo delectatur. **C**ongrue igitur contra ex-
teriorē voluptatem interior dulcedo opponitur. ut quanto illa plus
sape et placere incepit. tanto liberi atque liberi ista contineatur
Tandemque in semetipsa mens pacificata dum nichil est quod
foris appetat. tota per amorem intus requiescat. **S**piritus
ergo sapientie cor sua dulcedine tangens. et foris concupis-
centie ardorem temperat. et sospita concupiscentia intus
pacem creat. quatinus dum mens tota ad internum gaudi-
um colligitur. plene ac perfecte homo ad imaginem dei refor-
matur. sicut scriptum est. **B**eati pacifici. quoniam ipsi filii dei. v.
Ecce frater petitionum tuarum non qualiter debui. sed qualiter potui explicans
adimplevi. **A**ccipe munusculum de quinque septem quod
postulasti. et cum illud respereris memento mei. **G**ratia
dei sit tecum amen.

De trina refectione.

Una refectione deus animā fideles pascit. p verbū
p sacramentum. p spiritum. **Q**uā nos p verba sua et
sacramenta reficit. fauū nobis edendum apponit.
quādo vero intus p spiritū suū nos reficit. mel nobis gu
standum effundit.

Quid significat qđ scriptū est. melior est in
quitas viri. qđ bñ. f. m.

Melior est iniquitas viri qđ bñfaciens mulier. Si per
sensualitatem mystice mulierē intelligere volumus. et p ra
tionem virum. conerariū fortassis erit qđ dicit scriptura.
qđ primo homī recens plasmato cum adiutoriū quereretur
in oībus animātibz simile illi inueniri nō potuit. **P**ropter qđ
et mulier ei postea facta est ī adiutoriū. illi2 vtiqz similitu
dinis. que in ceteris oībus inuenta nō fuerāt. **U**t aut ean
dem similitudinē haberet cum ipso facta est de ipso. qđ omīs
similitudo. aut emulatio est/ aut origo. **Q**uappter queram2
duo similia. prius vnum in vno. postea duo ex vno. **Q**uā so
lus vir erat. et adhuc in viro mulier erat. quasi duo in vno
erant. et duo vnum erant. **Q**uā aut mulier de viro facta est
vnum quodāmodo duo factū ē. et diuisit se vnitās. vt vna
similitudo in duobus constaret. **I**taqz queram2 duo ī vno
vel potius duo ex vno/ī similitudine vna. ī quo vno mascu
lus et femina vnum sunt. in xpō ihū. **Q**uid ergo illud vnum
est. in quo et ex quo. duo sunt ī similitudina vna. **R**espici
amus ad interiorem hoīem. illic quiddā est ad celestia et
supna intendens. et hoc sapientia dicit. **E**t rursus quiddā
ad transitoria et caduca respiciens. et prudentia vocatur.
Et hec duo ex ratione vna sūt vel consistunt. et diuidit se ra
tio in duo. sursum/et deorsum. sursum ī sapientia. deorsum
ī prudentia. sursum in masculum. deorsum ī feminam. vt ma
scul2 superior sit/et regat. femina inferior/et regat. **C**aput
mulieris vir. caput viri xpūs. caput xpi deus. **P**rudentiā
sapientia regit. sapientiam vero verbum dei. verbum autē

det ab ipso est/cuius est **P**rudencia quasi mulier est. curam
 domus agens. circa ea quae carnis sunt restringit sapientia ve-
 ro quasi vir in longinqua sagacitate sua extendens. per ampli-
 tudinem spiritualis contemplationis euagat. **H**inc est quod mu-
 lier illa fornicaria quae propter absentiam viri discipline simul et
 continentie modestiam postposuerat. virum suum peregri profu-
 ctum asserit. domumque ac cubile amatoribus suis pietatis ca-
 pedibus in blandimenta voluptatis se strauisse testatur quia
 nimirum prudentia in terrenis et transitorijs praesentia cum per-
 tinentiam sapientie superioris non regit. desiderijs carnis suae quasi
 quibusdam amatoribus per illecebras species rerum visibilium
 ad illicitam dilectionem famulatur. **F**ortis autem illa mulier quae sa-
 pia commendat quod bene domum disposuit. laudata est a viro suo
 fructum capiens ex opibus manuum suarum. **H**ec est ergo benefaciens
 mulier quae tantum iniquitati viri operari non potest. ut in hoc manifeste demo-
 stre quod tantum distet ab equitate illius malefaciens. si nec benefaciens
 iniquitati illius potest coequari. **C**onsiderate modo quoniam mulier bene facit.
 et in quo bene facit. quoniam facit quod facere debet/bene facit. quod fa-
 cere debet. **P**rudencia dicitur. quod providere debet ea scilicet quae necessaria
 sunt. et comoda carni suae/quoniam ipsi ommissa est cura illius. **V**ir autem
 quoniam benefacit. et in quo bene facit. quando sapientia sursum intendit
 appetens et desiderans ea solum quae beneplacita sunt deo/tunc be-
 nefacit. **V**ir ergo benefacit quando sapientia ad superius suum
 amore et desiderio intendit. **M**ulier autem benefacit/quoniam pruden-
 tia inferiori suo infirmati curam ac sollicitudinem impedit. **V**idisti
 homines comoda carnis suae studiose ac callide perquirentem et pro
 ipsius delectatione copulanda studio atque intentione insistentem. **H**ic mu-
 lier erat benefaciens. **V**idisti rursus homines gustu intempestivi saporis
 roboratum. carnes suas affligentes. et pro incrementu superne re-
 muneracionis/non solum superflua /sed etiam necessaria subtrahentes.
 hic erat vir inique agens. **S**i enim equitas est. cum carni quod suum
 est tribuis. non immerito inequitas vocatur. quando quod debitum est illi
 non impendis. **S**ed tamen melior est iniquitas viri quam benefaciens

mulier. qz melior est qui p celeste desideriu accesus. carne
sua etia necaria subtrahendo affligit q q p carnale affectu
resolut. Desiderijs ipi q comoda sut illi satisfacere otedit
Mulier male facit qn prudentia vel p ignorantia ligata car
ne sua negligit vlp sollicitudine vana distracta ad supflua
qreda se effudit. **N**on ergo benefacit mulier vtus no e. sz qn
male facit culpa. **I**nqtas aut viri desideriu e iusticie. boi
tas aut pceptio glorie. **S**i ergo vir iniquus e ad iusticia. mu
lier aut bona ad nafaz. melior profecto e inqtas viri q be
nefacies mulier/qz si natura bona e in additoe. iusticia meli
or e in retributoe.

De seruitute dei.

Hili accedens ad seruitute sta in iusticia et timore. et
ppa. a. t. a. t. **P**rimu hoc itedite q loge e ho a do.
q accedere iubet vt seru2 fiat. q loge e ab eo vbi fili2 e. q
nec du ee cupit vbi seru2 e. nec miru. s. ius ei quis seru2 tn
i domo e et domestic2 et not2. q ius no pmasur2/tn it2 est
et agnoscens et agnit2. q ext2 est/no nouit ea q int2 agut.
foris canes et venefici/it2 filij et syn. syn exituri. filij pma
furi. fili accedens. adhuc foris/et fili2 dr. **N**odum seru2 et
ia fili2. sic isrl i egipto posu2. fili2 pmogeit2 vocat. gra ei
meritu anticipat. ergo ad syuitutez di/sta i timore. sta n ut
no proficias. sz ne deficias. sta pmanens i eo qd cepisti. no
rediens ad id qd fuisti. sta in timore. **T**imor ofigat lubrica
carnis vt no effluat ad culpa/du prospicit ad pena. et ppa
aiam tua ad teptatoz. **F**irma pposito. exerce vtute cautela
mum. firma vt cedere nolit. exerce vt resistere possit. mu
m vt vbi no potest vincere. sciat declinare.

De septem idrijs.

Copiere idrias aqua. **G**alilea interpretatur transmigratione
Vita ergo presens galilea est/transmigrans de presenti
bus ad futura. **I**n galilea nuptie fiunt/quia i transitu tem
poris sanctificatur copula permanfure dilectionis ecclesie
ad xpm/amme ad deum. **S**ex idrie sex sunt etates in mudo

Prima ab adā vsq; ad noe. scda a noe vsq; ad abrahā. tertia
ab abrahā vsq; ad dauid. quarta a dauid vsq; ad trāsmig
tōz babilōis. quinta a trāsmigratōe babilōis vsq; ad xp̄m. ser
ta a xp̄o vsq; ad finē sc̄li. In vita hoīs. prima ifātia. scda
pueritia. tertia adoleſcentia. quarta iuuent². quinta viril². ser
ta ſenect². Prima. i. ifantia. q̄i quodā diluuiō lubrice obli
uiois obruit^r/vt nō videat^r i poſterū/nec veſtigia ſui vlla re
linquat. Scda. i. pueritia. primū de diluuiō obliuiois eri
ens ad ſenſu². p ſupbiā erigit^r. et p ōcupiſcētiā diuidit^r et
diſpergit^r. Tercia id ē adoleſcētia. primū p cohibitiōz diſci
pline circūcidit^r. deinde pceptis iſormatur. et oſilio regit^r.
Quarta. id ē iuuet²/ſeruire iā cogitur. vt p timorē homiſ
diuinū diſcat. Quinta. id ē virilis etas poſt timorē hoīs ad
diuinū venit. Sexta id ē ſenect². q̄i iura/ōcupiſcētia futu
roz trahit^r. Sic hūanū gen² primū diluuiō obrutū ē. ſcdo i
edificatōe turris elatū i diuiſiōe linguaz diſperſū. tercio i
abrahā circūciſu²/i moyſe. pceptis iſormatū. ſub iudicibus
oſilio gubernatū. quarto ſub regib² dñatōi ſubiectū. quin
to ſub pōtificib² religiōi parēs. ſexto ſub grā/vera boīta
te illuſtratū. Iſte ſex porie ſiue i decurſu ſeculi pñtis. ſiue
i vita hoīs. om̄s aq̄s iplen^r. qz iudicio plen² ē mund². Iu
dicia tua abiffus multa. Multa opat² eſt deus ab initio ſe
culi. et opari nō deſinit vsq; ad finem ei². et circa hoīem a
principio vsq; ad finē ei². et om̄ia hec iudiciū ſunt. et ſine
cauſa nihil fit. S; q̄dnu dicere nō p̄t hō. iudicia tua iocun
da. nōdum aqua i vīnū ouerſa ē. Deficiēte veteri viro. idae
aqua iplen^r. qz cū in vita hoīs carnales delectatōes defiti
unt. diuine oſolatōes ſuccedūt. Que q̄dez imitiātib² minus
ſaporis oſerūt. proficiētib² dulceſcūt. qz tunc aque in vīnū
ouertunt^r. qñ in mente homiſ opus dei qd laborātū primum
nō ſapuit. p ſpiritale iſtelligentiam illuīato dulceſcit.

Q De eo qd ſcriptū ē. quaſi ort² voluptatis rē.
quaſi ortus voluptatis tertia coram eo. et poſt eum

sollicitudo deserti. Rex aq̄lonis diabolus. ortus voluptatis
rōalis et bonus animus. Huius orti cultor et custos est deus. vastator
et desertor diabolus. Super hac quippe rōales terrā cadēs
semē ubi dei. per intelligentiā accipit ad fomētū ad osiliū. et
piculū. Ad fomētū ut prius radicet quā germiet. prius deorsus
pergat ad affirmatōz. quā sursū ad cōsolationem. prius radicet per oc
cultū ppositū. post germiet per manifestū exemplū. Germiet sur
sum perges ad fructū radicet deorsū. perges ad stabilitū sur
sū caritate. deorsū humilitate. ad osiliū tegit ut nō prius pro
ferat ad actōz quā dirigat per circūspectōz. prius accipis quod fa
ciendū ē. per ea foveas meditās quā faciendū sit. extra pictū te
git ut tūc etiā nō pateat ad ostētatōz cū exierit ad opatōz
Sic itaque vbi dei super bonā terrā cadens radicatur et germinat
et fructū facit et sic ortus voluptatis proferens omne lignū
pulcrū visu et ad vāscendū suāve et spirās aromata redolen
tia. ad hūc veniēs diabolus rex aq̄lois plenū amenitatem iue
nit. ingrediēs autem et vastās et extians et deī discēdēs horre
dū sollicitudinē reliquit.

De deformitate xp̄i.

Novimus dñz ih̄m xp̄z. formā scz xp̄i/similitudinē xp̄i. Hāc idue
hāc assume deformare cōmetire. sursū et deorsus pergit sapia a
fine vsqz ad finē. sursū maiestate/deorsū humilitate. Si altitu
dinē respicis/nemo xp̄o sublimior. si delectōe itēdis nemo
xp̄o humilior. vide quātū descendit humilitate. filiū erat et factus ē
seruus. et accepit nō solū sibi cōditōz ut subesset/sed etiā mali sibi
ut vapularet. et ap̄li ut solueret per penā quod nō rapuerat per
culpā. sic itaque humiliatus est. quō. Eqlis ad subiectōz. iustus
ad passiōez/nec ad quilibet/sed mortis. nec cōlibet/sed cōfusiois
Quis sic gloriari potest. quō sic humiliatus vsqz ad imū humiliatus
vsqz ad summū exaltatus. De scēdēs nō reliquit ultra quo hu
miliaret. ascendens nō reliquit ultra exaltaret. Descende per
xp̄m humilitate. infima patiēdo. ascende post xp̄m carita
te. summa appetēdo. Perge cum xp̄o. ut crescas in ipso.
Imitari potest. non equari.

De psalmo. xliij.

Spectiosus forma p filijs hoim. rectitudo opis Diffusa est gra i labijs tuis. puritas p dicationis. p ptea benedixit te de2 i eternu. felicitas retributōis. Primu bñ dixit ad hoc. postea bñ dixit ppter hoc. Ad hoc in tpe. ppter hoc i eternitate. ad hoc bñ dixit ut bonum pficeretur. ppter hoc benedixit ut bonu remuneraret

De spu mittēdo

Nisi ego abiero. pacit2 nō veniet. xps discipul cor palē pntiā subtrahit. ut eū spiritualit amare discerēt. Erat q̄ppe et ipe pnt2 scdm eandē corpale pntiā pacit2 id ē solator. s; hec solatō q̄ lac erat de carne manas puulis p ptea subtractū ē lac. ut ad pfectōz spiritual amoris duale scerēt. Ascēdit in celū ut corda p2 se traheret. et dilectō pgeret p2 dilectū. vsq; hodie xps amicos suos in sc̄pta sac et sacramētis ecclie atq; alijs visibilib2 v̄tutū exercitijs q̄ quadā corpali pntia solabatur. quoz vsum dū aliqn disp̄satorie subtrahit. q̄ quāda hūanitatē suā ab oculis intue tui3 subducit. ut sp̄alis amoris dulcedinē tāto puri2 p̄cipiant quo nihil foris habēt etiā de opere v̄tutis ad qd̄ mēiē suā p̄ intentōz effundāt

De agnitōe veri.

Desideriuz agnoscēde v̄tutis intm naturale anime ē ut q̄cumlibz pueris. illo oio carere nō possit. Quotidiane q̄ones indicāt. qz scire vex omēs cupiunt. Tota vita hoīs in q̄oe ē/ q̄diu viuit q̄ritur. Nemo falli vult etiā si q̄s fallere velit. In hoc v̄o probat cor hūanū nichil magis p̄pau sibi eē q̄ vex. s; pueri vex q̄rūt. vbi salus nō ē. Vex qz hoīes sūt vbi sal2 nō ē. qz pueri sunt. vex nō ē bonus. p ptea nō iueniunt vex bonus. Ali2 q̄rit ad im̄q̄tatem ali2 q̄rit ad cupiditatē. ali2 q̄rit ad curiositatē. q̄rit aliter quō ledere possit illum quē odit. et forte iuenit/ qd̄ q̄rit. et vex ē qz sic ledi p̄t. s; vex hoc ad im̄q̄tatē ducit nō ad boī tatez. ali2 q̄rit quō multiplicare possit pecuniā. augere diuitias. lucra cumulare. et attingit aliqn ut iueniat qd̄ q̄rit.

et verum est oīno qz sic fieri p̄t et sic agi. sed verum hoc bo-
num sibi iunctū nō hz. **V**ex q̄dem bonū est/ s; cum vō bonū
nō est/qz cupiditas bonitas nō est. **A**lium curiositas trahit
ad q̄rendū vex. īsectat rumores/noua captat/ secreta scru-
tatur. vt vitio suo pabulū mīstret. et est hic similis vex sū
socio bono. vt i oībus his vex bonū nō iueat. **A**lii vex q̄
runt/et amāt illud h̄re/qz vex ē. et hi recte q̄dem dirigūt
qz verū q̄runt p̄t bonū/s; nō pducunt. qz nō q̄runt p̄t sū-
mum bonū. **T**ales sunt q̄ scrutāt secreta nature et desides-
rio magno ferunt. vt sciāt solū qd vex ē in reb; aditis. et
est quidem etiam illic qz iure delectare debeat. ita tamen
si cor hoīs p̄ id qd infra diligit. ad amorē illi; q̄ sūme bon;
est accēdat. p̄tea meli; est illd qd docet hō primū semet
ipm agnoscere. et qd corrigendū est vt corrigat. et qd eē de-
bet vt esse studeat. postea creatorē suū vt agnitum querat
et inueniens in illo requiescat.

Cur filius rogat patrem.

Filius p̄rem rogat pro spū sctō. mittēdo discipulis.
q̄ rogat deus/quē rogat de; /pro quo rogat deus/
De; rogat deū pro dō. mira res. vnū bonū ē. et īsinuat se
nobis. vt q̄rere discam; illud. **V**ult em̄ desiderari et aptat
semetipm ad nos. vt prouocet ad amorē querēdi. **R**ogat
docens. rogatur app̄cians. promittit asolans. **N**isi rogaret
nō oīderetur indigetis nccitas. nisi rogaretur nō ītelligere-
tur muneris dīctas. nisi promitteret/nō asfirmaretur/expe-
ctātis tarditas. **D**e; pro hoīe se īclīnat ad precēm magna ca-
ritate. magna nccitate/magna vtilitate. **M**agna caritate q̄
tm diligitur impi;. magna nccitate. q̄ alit n̄ saluatur p̄dit;
magna vtilitate q̄ sic reuocatur auersus. ego rogabo p̄rem
Quare rogat/q̄ dare hz. ostendit quid de ipso sentias. hoc
est vt intelligas bonum tuum. et ibi sentias vnde queras.

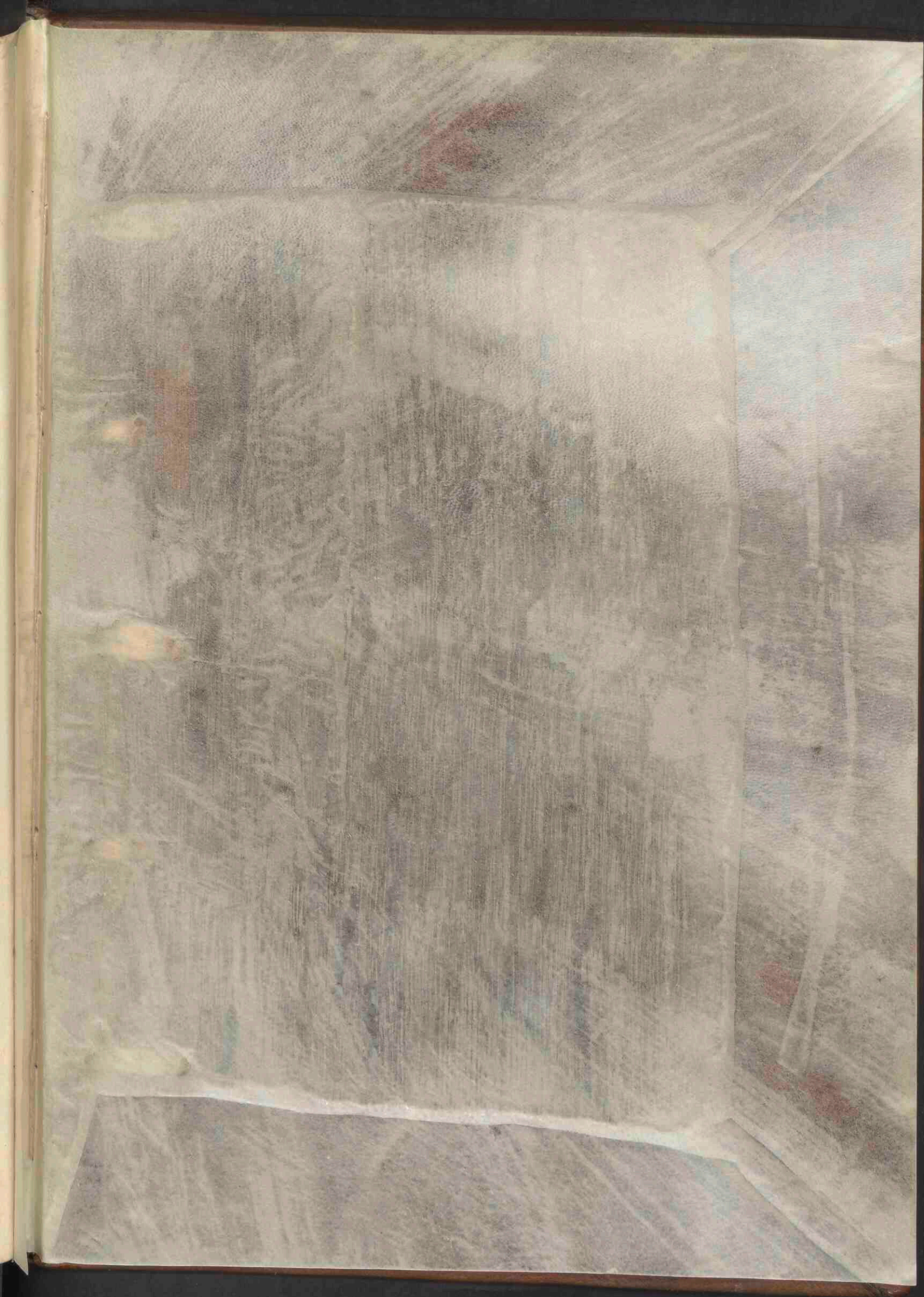
Officium cathedre.

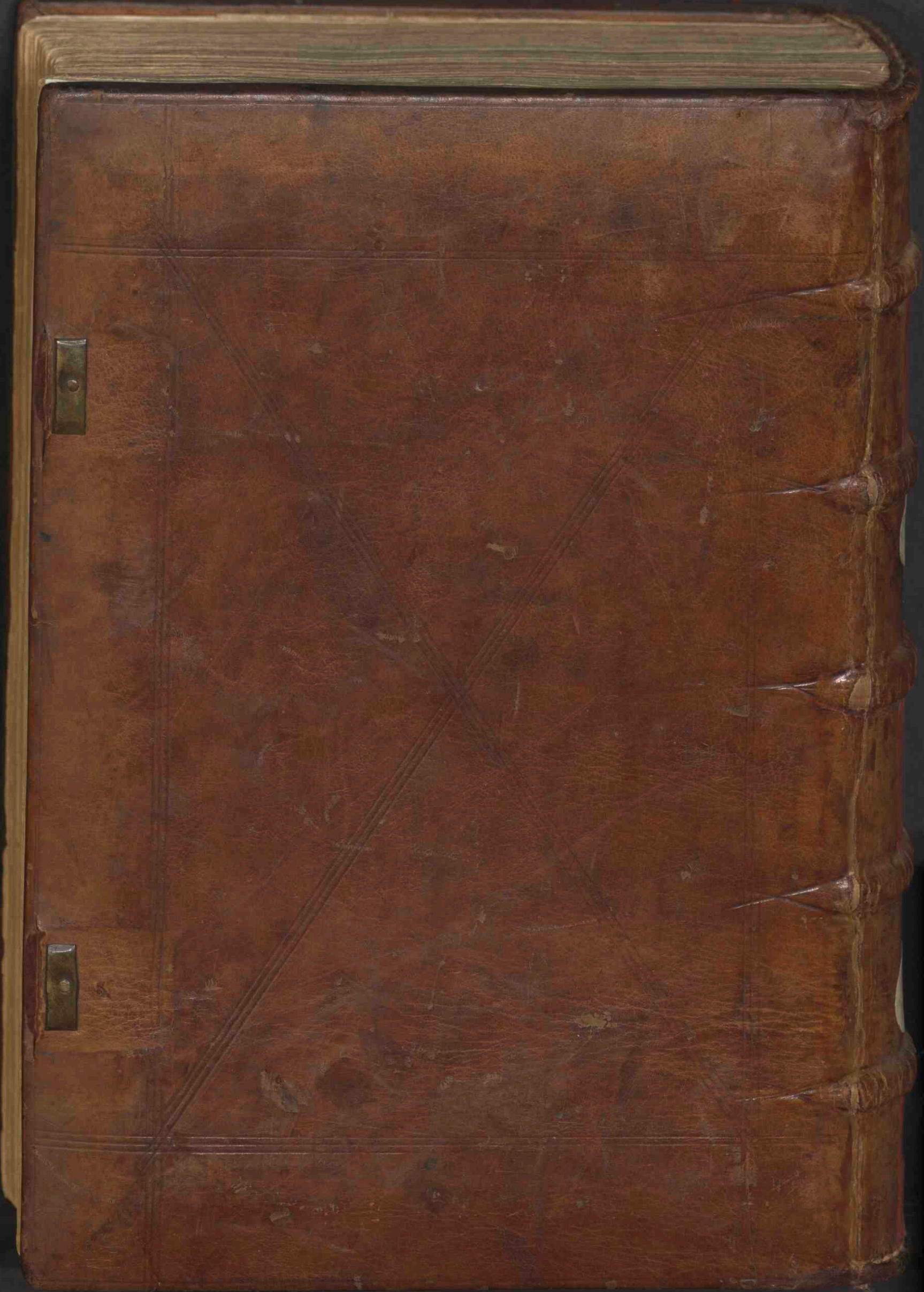
Cathedra doctoris sac̄ sc̄ptura ē. in qua iugiter p̄lo

presidere debet. et p auctoritatē pceptōis. et p exēplū cō
 uersatōis. **P**osterior ps cathedre cōtemplatio ē. q̄ latet in ab
 scōdito. anterior ps p̄dicatō. q̄ ponitur i maifesto **D**uo p̄bi
 stilia q̄ in posteriori pte cōsistūt. timor et amor. qz dū p cōs
 platōz mētis ad ieffabilē dei maiestātē respicim⁹/timor nas
 scitur. dū vō ienarrabilē ei⁹ bonitatē cōsideram⁹/amor ge
 neratur. et subsistit cōtemplatio i his q̄ quasi retro sunt. et vi
 deri nō pnt. timori im̄ra et amori. **P**ostea ex his duob⁹ q̄
 in occulto cōtemplatōis sunt. duo alia ad manifestū p̄dica
 tōis exeūt. uel procedūt t̄roz scz et blādimētuz. q̄i duo pisti
 lia anteriore pte cathedre tipice portantia. vt scz ex timore
 t̄roz prodeat. et ex amore blādimētū procedat. **E**t in sinis
 tra q̄dē pte timor posteri⁹. et t̄roz añ cōstituntur. vt i dext̄a
 amor retro. et blādimētū añ pponatur. **V**nde et ea que re
 trosum cōsistunt pistilia in altum porrigūtur. anteriora qua
 si gemb⁹ coaptant. qz timor et amor p cōtemplatōz ampli⁹
 in vtraqz pte capiunt. terroz vō et blandimētuz i p̄dicatōe
 nō q̄tum ē sp. s; q̄tum expedit proferendo puulis. et q̄ ad
 huc q̄i gemb⁹ ecclē m̄ris portātur cōdescendunt. **A**d sedē
 deorsum ē. t̄rena significat. **S**ub ip̄o necessitas. in dextera
 prosperitas. in sinistra aduersitas. **D**amū portat et premi
 tur. scdm astat et cōtemnitur. **T**ercium instat et supatur **A**d
 sedenti iuxta est. p̄sentis vite est edificatio. qd sup̄i⁹/futu
 re expectatio. **A**d iuxta est in dextera. boni opis cautelam
 significat. **A**d in sinistra. contra malum munimen circūspe
 ctionis designat. **A**d sursum est retro est. quia que futura
 sunt non videntur.

Deo gratias

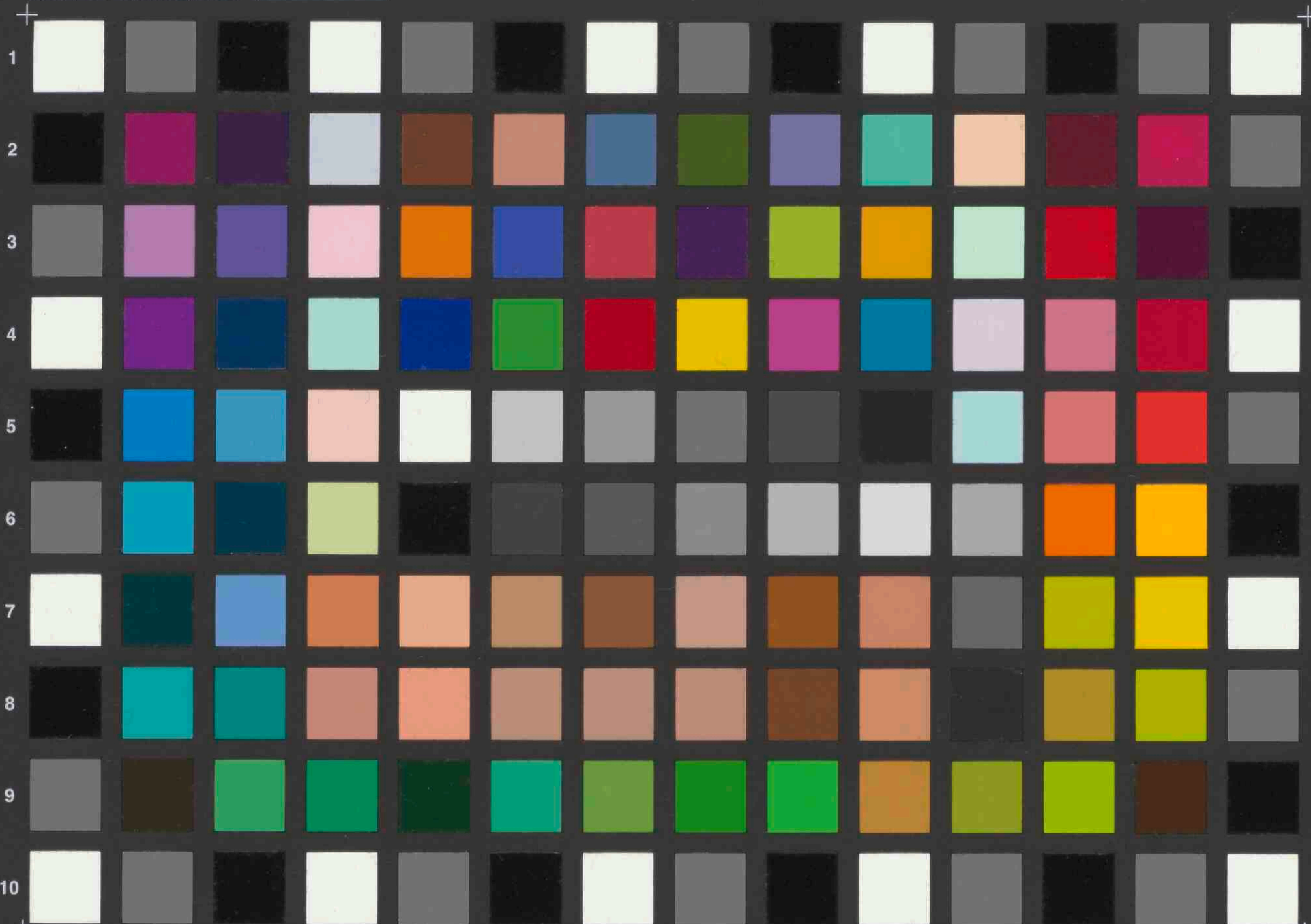
Handwritten text in a cursive script, likely from a 17th or 18th-century manuscript. The text is arranged in approximately 20 lines, though many are illegible due to fading and bleed-through from the reverse side. Some words are written in red ink, possibly indicating initials or specific names. The script is dense and flowing, characteristic of the period.

colorchecker DIGITAL SG

DCSG - UBU # MX - 7181

x-rite

0 1 2 3 4 5 6 mm